شیرشاه سوري

د افغانانو تر منځ د یووالي هڅونکي

لیکونکي : اسلم راهي ، ایم ، اے

ژباړونکي: قریب الرحمن سعید

بسم الله الرحمن الرحيم

ډالۍ :

ټولو هغو ته چې دخپل خور وور ولس د راغونډولو او د ملي يووالي د ساتلو او په خپلو ولسونو کې دخپلواکې ولسواکۍ د قيام له پاره هلې ځلې کوي ،په ځانګړې توګه د خپل اسلامي انقلاب مشر او دهيواد دازدۍ د بيرته تر لاسه کولو هغه ويارلې لارښود ته چې دخپل اتل رول او نه ستړيکيدونکو هڅو اوهاند له مخې ، تل زمونږ دهيواد او ولس ددښمنانو په سترګو کې اغزې ګرځيدلې ، په ډير درنښت ډالۍ کوم.

د زړه په مينه

قريب الرحمن سعيد

نېټه: ۱۳۸۹/۱۱/۴ | 24-01-2011

د کتاب لنډه پېژندنه:

نوم : شيرشاه سوري د افغانانو تر منځ د يووالي هڅونکې

ليکوال: اسلم راهي ، ايم ، اے

ژباړن: استاد قريب الرحمن سعيد

د خپرېدو نېټه: ۱۳۹۰/۲/۱ | 21-04-2011

انلاين چاپ: مختار احمد احسان– Larawbar.com

دليکوال څو خبرې:

دا کتاب د شيرشاه سوری په اړه ليکل شوې دې . شيرشاه سوری دنړۍ دهغو ممتازو ، اتلو ، مدبروعسکري جنرالانو او حکمرانانو څخه دې چې دتاريخ په پاڼو کې ورسره هيڅ وخت د انصافه کار نه دې اخستل شوې . ددې کار تر ټولو ستر علت دا و چې دشيرشاه سوری ځاې ناستې د شيرشاه سوری په ځير ميړنی ،شجاع او مدبر انسان نه وو او ددې کار حتمې پايلې دا شوې چې د هغه د مړينې وروسته دهغه ټوله کورنۍ او ځواک په لسو کالو کې له منځه ولاړ. بل علت يې دا و چې دشيرشاه سوري څخه وروسته يو ځل بيا مغل دهندوستان په تخت و تاج واکمن شول ، ځرنګه چې هغوې د شيرشاه سوری ډير بد دښمنان وو نو په دې اساس يې د شيرشاه سوری په تاريخ کې ګوتې ووهلې او نه يوائې دا چې د شيرشاه سوری تاريخ يې مسخ کړ بلکه دهغه له اړخه جوړ شوې ګڼ شمير يادګارونه يې هم له منځه يوړل...

دشيرشاه سوری د تاريخ په اړه زيات شمير تاريخپوهانو د فارسي ژبو تاريخ ليکونکو څخه په ګټې اخستو سره ليکنې کړې چې په دې ډله کې (هنري ايلټ بلاک مين ، ډاکټر ډارن ، مسټر بيورج ، اشيوري پرشاد ... او ګڼ شمير نور شامل دي) خو دد ې تاريخونو څخه په سهی توګه هغه وخت ګټه اخستل کيداې شي چې داټول سره را يوځاې اوبيا يې ژوره کتنه وشي . خو بيا هم ددې نه مخته د شيرشاه سوری د ناول او داستان په اړه ډيرې کمې ليکنې شوې دي.

ما د شيرشاه سوری په اړه ددې ليکنې نه مخته ډيره ژوره څيړنه وکړه اودهغې وروسته مې دا ناول او په دې ناول کې دهغه تاريخي کړچار را ډاګيزه کړ. ان تر د ې چې د دې ناول مرکزي کردار او اتل (خواص خان) دې ، اودا لقب هغه ته پخپله د شيرشاه سوری له اړخه ورکړل شوې و نومورې دشيرشاه سوری د ډيرو باوري ، معتمدو ، مخلصو او اتلو سالارانو څخه و چې په ډيره بد و او خرابو حالاتو کې يې هم د شيرشاه سوری باور دخپله ځانه سره درلود.

په دې ناول کې د شيرشاه سوری د ژوند حالات دهغه د کوچني والې څخه ان د هغه ترمړينې پورې را ټول کړل شوی دې او ترڅنګ يې د هغه د عسکری سالارانو او قومي مخورو په اړه هم هر اړخيز معلومات شته . شيرشاه سوری ته د هندوستان په حکمرانانو کې ډيره ستره مرتبه ور په برخه شوې ده ځکه هغه لمړنې مسلمان حکمران و چې ډيرې اوږدې لارې او سړکونه يې جوړ کړل او دخلکو اومسافرينو دارامتيا او سهولتونو له پاره يې د سړکونو او لارو تر څنګ کوهيان وکنل ، تم ځايونه يې جوړ کړل ، خو بدبختانه چې د ابوالفضل په ځير تاريخپوهانو د اکبر پادشاه دخوشحالۍ په خاطر د تعصب نه کار اخستې او دشيرشاه سوري په دې ټولو کارونو يې دپردو دراخپرولو هڅې کړې دي.

ما په دې ناول کې هڅه کړې چې د تاريخ دمسخه کيدو پرته د سهسرام د جاګير د ناظم دحيثيت څخه نيولې ان د هندوستان د شهنشاهۍ پورې دشيرشاه سوری دژوند د حالاتو په اړه ژوره څيړنه وکړم اوبيا يې د انصاف سره سم خپلو لوستونکو ته وړاندې کړم.

اسلم راهي

دمخلوقاتو د پیدا کونکي اوپالونکي ذات په نامه

۱ –برخه:

دنامالومه وختونو زوړ لمر خپل نُور د تلونکو کاروانونو په ځیر د کون ومکان د اسرارونه ډک ، د تیرو د کوم کلی په لور د غروب له پاره را ټیټ کړي و . د افقونو د قافلو شوندې یی تکي سرې کړي وي ، د لمر کوچ کونکو وړانګو نا مالومه منزلونو ته د ټیټیدو سره سم د ټولې سحرا فضا په تیارو کې را نغښتله ، او دغوښتنو لاله زار یی وران ویجاړ او د ژیړو پانو په شال کې را نغښتې ونې یی دهغوي د سیورو څخه بې برخې کړې وي. دفضا رنا خړه پړه شوې وه او د لرې ساحلو څخه یخه هوا را لږیدله.

په همدې وخت کې د کرم ناسته او سون د دریابونو په منځنۍ غرنۍ لړۍ کې د ځنګل څخه دوه کسه د منځنی قدخاوندان په خپلو آسونو سپاره ، په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه یی د جنوب لورې ته ځغلول او هغې اړخ ته ګرځندي روان و . په دوې کې یو سپور عمر تیرې خو بل د نوې عمر او د ښه غږیو خاوند و. دهغه په ځیرې کې جوش او خروش لکه په شفق کې د بل شوی اور او په احساساتو کې یی د بریښنا په ځیر ټکان د لرې څخه تر سترګو کیده . دهغه په سترګو کې د غوښتنو او ارزوګانو بهیر له ورایه په نڅا معلومیده. دخپل اوږود قد و قامت ، د خپل نري او غښتلی جسمانی جوړښت اودخپلو مضبوطو غړو له اړخه هغه د جل وهلی دشتی په ځیر سخت ځان ، د جنګ د وهل شوی ډول په ځیر د جوش او خروش نه ډک ، د تیرو په ځیر نه ویریدونکې ، د هنرونود کمال په ځیر جرئتمنده ، او دحقایقو د غبار په ځیر میړنې ښکاریده .

د جنوب په لور د تللو په وخت کې هغه د زاړه عمر خاوند د کوم ځیز په کتلو سره ، خپل ملګري ته اشاره وکړه او ورته یی وویل چې : صاحب خانه ! زویه ! لږ مخته ته وګوره ، کله چې دغه ځوان چې د صاحب خان په نوم یاد کړل شوی و ، مخته وکتل نو هغه ته دوه ګیدړې تر سترګو شوې. ددې ګیدړو په کتلو سره صاحب خان ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یی هغه زوړ ملګری ته وویل:

اې زما پلار جانه ! ته نند اره کوه چې زه دا دواړه ګیدړې څه ډول ښکار کوم. ددې خبرې سره سم صاحب خان خپل آس په ډیره ګړندی توګه هغه لورې ته و ځغلاوه ، او د ګیدړو پسې ورغې ، د هغوي لورې ته د آس په ورځغلولو سره ګیدړې وپوهیدې او په تیښته شوې. په همدې وخت کې صاحب خان د خپلې ملا سره د ټرلو غشود بندل څخه یو غشی را وویست او په اوږې باندې را زوړند کمان کې یی کیښود اوبیا بیا یی ننبه و نیوله او کله یی چې غشي ورخوشې کړل نو دواړه ګیدړې را وپرزیدې اوپه زمکه د زخمونو له لاسه رغړیدې را رغړیدې.

ددواړو ګیدړو د ښکار کولو نه وروسته ، دغه ځوان چې صاحب خان یی ورته وایه ، دخپله اسه را کیوت ، ځکه هغه غوښتل چې دواړه ګیدړې را ونیسي، په دې وخت کې هغه زوړ هم را نژدې شوې و ، هغه هم دخپله آسه را کښته شو اودصاحب خان سره یی غاړه ورکړه اوپه ډیره مینه یی دهغه تندې ښکل کړ او بیا یی ورته وویل:

صاحب خانه زویه ! زه ډیر بختور یم چې ستا په ځیر یو بهادر او میړنې زوې یی را کړې دې ، ډیر کم خلک به داسې وي چې ستا په ځیر یی ننبه خطا نه شي. زویه ! تا په خومره ښه توګه دا دواړه ګیدړې ښکار کړې. راځه چې اوس یی ونیسو او بیا بیرته ستانه شو . دواړه پلار او زوې د ښکار شوو ګیدړو لورې ته ور نزدې کیدل چې په همدې وخت کې په ځنګل کې دننه د یوې ځوانې ښځې ، ښځینه اواز یی ترغوږو شو .

صاحب خان او دهغه پلار ددې ښځينه اوازې په اوريدو سره ډير اندیښمند شول او ښکار کړل شو و ګيدړو په لور د تللو په وخت کې يو نا څاپه تم شول ، ځکه په همدې وخت کې دوې ته يو ځل بيا دهغه ښځې نسوانی اواز ترغوږو شو ، دويم ځل ددې ښځينه اواز او چغو په اوريدو سره د صاحب خان او دهغه د پلار حال نور هم د اندیښنو نه ډک شو ، بيا صاحب خان خپل پلار ته مخ کړ او ورته يی وويل:

پلار جانه ! داسې بريښې چې همدلته نژدې زمونږ ترځنګ په کوم ځاې کې کومه نجلۍ په کوم مصيب او غم کې را ګيرشوې ده ، يا پرې چا حمله کړې ده او يا يی چا د بې ابرو کولو او بې عصمته کولو هڅه او هاند کړې دې. پلار جانه ! ته همدلته اوسه زه به ولاړ شم او ډاګيزه به کړم چې څه پيښ شوې دې؟ دهغه په دې خبره د صاحب خان پلار چې ملک سکا[1] نومیده ، په ډيره مينه او شفقت سره وويل:

ګوره زويه ! زه تا ځانته تللو ته نه پريږدم ، را ځه چې دواړه خپل آسونه هغې لورې ته را وګرځوو د کومې لورې څخه چې دا ښځينه اوازونه را ځې. بيا به ډاګيزه کړو چې څه خبره شوې ده ، ددې خبرې سره سم

«(۱) د تاريخپوهانو له مخې صاحب خان د شيرشاه د کورنۍ غلام ، ملک سکا ، زوې و . که څه هم صاحب خان ميراثي غلام و خو د تاريخ پوهانو د وينا په اساس په هغه کې د تاج د په سر کيدو وړتياوې موجودې وې. په هغه کې د يوه ډير ښه سپاهی اوديوه ډير ښه شهزاده ټول صفتونه شته و . ډير مزې ، د ډيرې ښې ځوانۍ خاوند او ښايسته انسان و . تايخپوهان دا هم وايی چې د ددې ټولو صفتونو سره صاحب خان د سختو مذهبي فکرونو خاوند او صوفی مزاجه انسان و .»

دواړه په خپلو آسونو باندې کيناستل اودهمغه چيغو او فرياد د ځاې په لوريی خپل آسونه ورګرندی کړل.

دواړو پلار او زوې خپل آسونه په ډيره ګړندی توګه هغه لورې ته ور وستل کله چې هلته و رنژدې شول نو هغوې شپږ سپاره وکتل چې په خپلو آسونو باندې د سپريدو په حال کې دي ، په داسې حال کې چې دهغوې اووم کس لا د مخه په خپل آس سپور شوې و او په خپل مخکې يی يوه نجلۍ په زور را څملولې ده او دهغه سره ډير نژدې په زمکه باندې د پنځه شپږو کسانو جسدونه په وينه کې لت پت پراته و .

کله چې هغو سپرو وکتل چې صاحب خان او دهغه پلار د هغوې په لور را روان دی نو هغوې سمدستې تم شول او هغه سپور چې نجلۍ يی د خپل ځان سره په اس باندې اچولې وه هغه هم د آسه را کيوت. اوس نو نجلۍ دهغه د لاسو څخه ازاده شوې وه. نجلۍ هم سمدستی د آسه را ټوپ کړ او په يوه منډه يی ځان د صاحب خان او دهغه د پلار لورې ته ورساوه ،

نجلۍ ته په کتلو سره د صاحب خان پلار ملک سکا په ډيرې اندیښنې او حيرانتيا سره خپل زوې ته مخ کړ او ورته يی وويلې:

صاحب خانه زويه ! ته دې نجلۍ ته په غور سره وګوره، دا خو ماته د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا ښکاريږی. دا چې دې سپرو هغه د کومه ځايه را پورته کړې معلومه نه ده ، خو دغه جسدونه چې د دوې ترځنګ پراته دي نو دا را ته دد ې شهزادګۍ ګنګا د ساتونکو ښکاريږی. ملک سکا تر دې ځايه خبره وکړه او بيا لږ څه غلې شو ځکه چې شهزادګۍ ګنګا په منډو منډو ځان دوې ته رانژدې کړې و . د را رسيدو سره سم هغې د صاحب خان د آس واګې و نيولې او ورته يی وويل:

صاحب خانه ! د بګوان په خاطر چې ما ددې بدقماشو او بد اخلاقو نه خوندی کړه ، دوې ما بې وسه کوی او زما د عصمت او عزت د لوټولو پسې دي.

صاحب خان او ملک سکا دواړو په يوه ځل خپلې تورې د تيکو څخه را وويستلې ، خپل ډالونه يی کلک کړل ، بيا صاحب خان ترځنګ ولاړې شهزادګۍ ګنګا ته وويل: ګنګا ته يوې لورې ته ودريږه اوس به زما په شتون کې تاته هيڅ څوک ضرر و نه شي رسولې ، او نه به تا را څخه ددې ځايه بلې لورې ته يوسي ، شهزادګۍ ګنګا د صاحب خان خبره و منله او يوې لورې ته و دريدله.

لږ څه مخته د شهزادګۍ حالت دغمونو او دردونو نه ډک او په بدحالۍ کې و خو د صاحب خان او دهغه د پلار د راتلو وروسته هغه یو دم و غوړیده اوبیرته پرې تازه والې او خوشحالۍ را و څرخیدې . تر دې وخته پورې د هغو سپرو څخه یوه یې چې لږ څه تر مخه یې شهزادګۍ په زړوه په آس ور اچولې وه د خپلې تورې او ډال په خوزولو سره د صاحب خان او دهغه د پلار لورې ته راغې او په جګ اواز سره یې دوې ته وویل: تاسې څوک یاستئ او د کومه راغلی یاست ؟ تاسې خو مسلمان معلومیږئ نو بیا ولې یوه هندوه نجلۍ زمونږ د لاسو څخه ازادوئ ، مونږ ته دا څرګنده نه وه چې هغه د کوم راجا لور او شهزادګۍ ده . مونږ ته خو ستاسې دخولې څخه را برسیره شوه چې دا د رهتاس د راجه چندرمل لور شهزادګۍ ګنګا ده . اوس خو به مونږ په صورت چې کیدې شی هغه له ځانه سره وړو ، که څه هم مونږ ته په دې لاره کې ستاسې په لاشونو تیریدو ته اړشو .

کله چې هغه غلې شو نو صاحب خان ورته په ځواب کې وویل :

ګوره بداخلاقه ! نجلۍ چې د هر قوم او هر مذهب وی دهغې عزت ، عصمت او ابرو دعزت او درنښت وړ دې . اوپه هرصورت به دهغې عزت اوعصمت خوندی ساتل کیږی . ګوره ! که چیرې تا په رښتیا سره هم د خپلو ملګرو سره یو ځاې د شهزادګۍ ګنګا د وړلو او تښتولو هوډ کړې وې نو بیا خو دهغې لورې ته ، که رښتیا هم نارینه یاست ، ورځئ او لاس ور وړئ نو بیا به ووینئ چې څه کیږي .

دهغې ددې ګوابن نه وروسته هغه وګړې مخته ورغې او ویې ویل چې زه یې همدا اوس د لاسه نیسم او ګورم چې ته به زما څه وکړې ؟

د هغه په دې حرکت باندې د صاحب خان رنګ د غصې او قهر نه د اور په څیر تک سور شو په داسې حال کې چې په لږ واټن کې ولاړه شهزادګۍ ګنګا د ویرې او خوف نه په لړزه کې وه.

هغه وګړې څو قدمه را مخته شو او غوښتل یې چې شهزادګۍ ګنګا د لاسه ونیسي چې صاحب خان د برق په څیر پرې را غبرګ شو او د خپلې تورې په یوه وار سره یې دهغه څټ له تنه ور پرې کړ . صاحب خان د دې ګذار وروسته تم نه شو بلکه سمدستې یې د خپلو کالیو څخه یو بل خنجر را وویست او دهغه یو بل ملګرې یې هم زمکې ته را څملاوه ،د هغه زړه یې د خپل خنجر په واسطه دوه ټوټې کړې و. په دې توګه صاحب خان په یوه ځل دوه کسه د زمکې تل ته ورسول ، خو هلته پنځه نور لا پاته و . دوې پنځه واړو صاحب خان او دهغه پلار ملک سکا را محاصره کړل ، په دې وخت شهزادګۍ ګنګا یو ځل بیا په اندیښنو اوغمونو کې ډوبه شوه او دخپله ځایه نوره هم شاته ولاړه.

بیا هغوې پنځه واړو په یوه ځاې او یوه وار د دې پلار اوزوې پر خلاف حمله پیل کړه ، صاحب خان دهغوې د درې کسان په خپله مخه کې تم کړل په داسې حال کې چې پلار یې د نورو پاته دوو کسانو سره لاس و ګریوان شو. تر ډیره وخته پورې د دوې تر منځ پوره جنګ روان و ، په دې وخت کې صاحب خان دهغوې د درې کسانو څخه یو له منځه یوړ او د نورو دواړو سره په مقابله کې و نښت ، خو هغه د جنګ په دوران کې وکتل چې دهغه پلار چې د دوو کسانو سره په مقابله کې دې د یوه په توره باندې زخمي شوې دې او د مقابلې توان یې له لاسه ورکړې دې. د دې دوو کسانو څخه یوه غوښتل د موقع نه ګټه پورته کړې او د شا له لورې په ملګ سکا باندې حمله وکړې خو کله چې د صاحب خان سترګې هغې لورې ته و نښتې نو سمدستې یې پرې حمله وکړه او دهغه څټ یې هم له تنې پرې کړ. خو په دې وخت کې هغه پاته یوه کس په ملک سکا باندې داسې مرګونی ګذار وکړ چې ملک سکا یې تاب را نه وړ او له منځه ولاړ.

اوس نو صاحب خان د درې نورو توره وهونکو د مقابلې له پاره په ډګر کې یواځې ولاړ و . هغه دخپل پلار په مړینه باندې د ډیر بدحال سره مخ شوې و ، بیا دهمدې غصې ، قهر او غضب په وخت کې صاحب خان مخته ورغې او په یوه ځل یې دهغوې د درې واړه سره مقابله پیل کړه . تر ډیره وخته پورې صاحب خان د هغوې په مقابل کې په پوره میړانې سره و درید ان تر دې چې دهغې توره په یوه باندې را خلاصه شوه او هغه یې هم د زمکې تل ته ورساوه. اوس نو هلته د مقابلې له پاره یواځې دوه کسان هلته پاته و .

دهغوي د يو بل ملګري د له منځه تللو سره سم دهغوي پاته دوه نور ملګري ډير اندیښمن شول ، اوس نو دصاحب خان حوصله دپخوا په نسبت ډیره کلکه او هوډمنه وه ، په دې اساس یې د پخوا په نسبت خپله حمله نوره هم تیزه کړه. یو ځل هغه دهغوي دوارو توري په خپل ډال باندې تم کړې او بیا یې د سترګو په رپ کې خپله توره په یوه باندې را خلاصه کړه او هغه یې هم له منځه یوړ. اوس نو په مقابلې کې یواځې یو کس پاته شوې و ، خو هغه د تیښتې هڅه وکړه اما صاحب خان هغه تیښتې ته پرې نه ښود ، پر هغه یې هم د شا له ارخه حمله وکړه او دوه ځایه یې کړ.

د صاحب خان ددې کړچار په اساس هلته نژدې ولاړې شهزادګۍ ګنګا ډیره زیاته خوشحاله وه ، دهغې په مخ کې لکه د ګلونو دپرپر کیو په څیر خوشحالیو رقص اونخا کوله. هغه مخته راغله او دصاحب خان تر څنګ و دریده ، او په خپل نرم او زړه وړونکې اواز سره یې ورته وویل:

صاحب خانه !ددې بد اخلاقو دلاسو څخه دې زما عزت او عصمت خوندی کړ او بیا دې هغوي ټول له منځه یوړل ، نو په دې ترتیب دې پر ما ډیر زیات احسان وکړ. که چیرې زه د ټولې نړۍ شتمنی هم ستا په لمن کې ور واچوم نو بیا به هم ستا ددې احسان بدله پوره نه کړاې شم. صاحب خانه !تا یواځې زما ځان نه بلکه زما پت ، ابرو او عزت دې هم خوندې کړ. ګوره صاحب خانه !که چیرې په ژوند کې داسې کوم وخت او فرصت په لاس راشي نو زه به ستا ددې احسان بدله ضرور درکړم.

صاحب خان د شهزادګۍ ګنګا ددې خبرو هیڅ ځواب ورنکړ. د خپل آس په لور ورغې ، هلته یې د زین سره ترلې تبر را پرانست ، زمکه یې پرې و کنله ، د زمکې په کنلو کې ورسره شهزادګۍ ګنګا هم مرسته وکړه ، کله چې زمکه په مناسبه توګه و کنل شوه نو بیا یې د خپل پلار جسد را واخست او په هغې کنل شوې ځاې کې کیښود او هملته یې خپل شهید پلار دفن کړ. بیا هغه خپل آس ته راغې او دخپل پلار د آس واګې یې دهغې د زین سره و ترلې اوبیا یې غوښتل په خپل آس کینې خو تم شو او د شهزادګۍ ګنګا په لوړیې و کتل او ورڅخه یې و پوښتل:

ګوره ګنګا !ته څنګه ددې بد اخلاقو خلکو لاسو ته ورغلې ؟ اوس چیرته غواړې ولاړه شې ؟ شهزادګۍ ګنګا ورته په ځواب کې وویل:

ګوره صاحب خانه !ددې ځایه څو میله اخوا زما پلار د څو عسکرې ډلګیو سره پراو کړې دې. په اصل کې مونږ دغه ځاې ته د ښکار له پاره راغلی و. زما پلار هملته په پراو کې پاته شوې خو زه د څو کسو ساتونکو سره یو ځاې د ښکار له پاره را ووتلم ، دلته یوه څنګلي او زه زمونږ تر سترګو شوه ، ما خپل آس دهغې پسې ور و ځغلاوه ، زما ساتونکې هم له ما سره وو ، زه ددې غرنۍ او زې پسې ډیره زیاته ولاړم ، زما ساتونکې اوزما سره زمانور ملګری او« زما خدمتګاره مور» ټول زما تر شا ، زما څخه لرې پاته شول. دغه ساتونکې چې دلته له منځه ولاړل زه ددوې سره یو ځاې ددې اوزې د ښکار له پاره راغلې وم ، په همدې ځاې کې دې بد اخلاقو او بد معاشانو پر مونږ باندې حمله وکړه چې دهمدې حملې په جریان کې تاسې هم را ورسیدئ ، زه ستا د راتلو په اساس د بې عزتۍ او بې عصمتۍ نه خوندی پاته شوم. اوس ته پر ما باندې یو بل احسان هم وکړه چې ما د خپل پلار د پراو پورې ور ورسوه ، دهغې په دې خبره صاحب خان په خپل اس سپور شو او ورته یې وویل چې: راځه ، زما سره یو ځاې راځه. شهزادګۍ ګنګا هم سمدستې حرکت وکړ او په خپل اس سپره شوه او د صاحب خان سره یو ځاې روانه شوه.

هغوي دوارو خپل آسونه په منځنۍ توګه ځغلول ، لا تر اوسه پورې لږ مخته تللي و چې له یوه ارخه څه مسلمان ځوانان او یوه نجلۍ دهغه ځایه را ښکاره شول. دهغوي په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا صاحب خان ته وویل چې دا هغه ساتونکې دی چې د همدې غرنۍ او زی (غرځه) د ښکار په وخت کې زما تر شا پاته شوې وو. ددوې سره چې کومه نجلۍ ده هغه زما ذاتی وینځه (داسې اوما) ده. دهغې

په دې خبره باندې صاحب خان په خندا سره د اوما په لور وکتل او ویې ویل: ګوره شهزاګی ګنګا ! تاته داوما سره زما د ورپیژندلو اړتیا نه شته ، زه هغه ډیره ښه پیژنم. دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا د صاحب خان په لور وکتل او ورځخه یې و پوښتل:
صاحب خانه ! ته هغه څنګه او څه ډول پیژنې ؟ په همدې وخت کې د ګنګا وینځه اوما نژدې را ورسیده ، او ویې ویل:
زه به ووایم چې صاحب خان څه ډول او د کومه وخته راهیسې ما پیژني. ګوره شهزادګی ! کله به چې د ګیدړو د پوستکو د پلورلو له پاره صاحب خان د رهتاس ښار ته راته او ستا پلار جان ته به یې پوستکې ورکول اوبیا به یې هملته د رهتاس په ښار کې قیام کاوه ، نو ډیر وخت داسې کیدل چې ستا پلار به دهغه د راغوښتلو له پاره زه هلته ورا ستولم. کله به چې هم صاحب خان رهتاس ښار ته راغې نو ده به هلته په یوه سرای کې قیام کاوه ، او ما به دهغه سرای څخه دې ستا پلار ته را وست. نو په دې اساس زه صاحب خان د ډیره وخته راهیسې پیژنم. د اوما د ځواب د اوریدو سره شهزادګی ډاډمنه شوه. صاحب خان لږ څه مخته ولاړ او څه فکر یې وکړ او بیا یې په ډیره عجیبه توګه شهزادګی ګنګا ته وکتل او ورته یې وویل:
ګوره شهزادګی ګنګا ! که چیرې ته یې بده و نه ګڼې نو زه غواړه یوه خبره درته وکړم. دهغه په دې خبره شهزادګی په ډیر غور سره ورته وکتل او بیا یې ورته وویل: څه ویل غواړې ؟ هر څه چې وایې وی وایه. صاحب خان په ډیره نرمه ژبه ورته وویل:
ګوره شهزادګی ! زه ویریږم چې هسې نه چې زما د ژوند غمناکه قصه ، زما دغه د غربت او از ستا د قصر د دیوالونو سره ټکر نه شي او د جدایی د بل کړي او په ځیر د سوځیدو بڼه اختیار نه کړي. خو هغه خبره چې زه یې درته د هر لالچ نه پرته کوم دهغې په کولو سره لږ څه ویره احساسوم. دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا دهغه حوصله ورکلکه کړه او ورته یې وویل چې ویریږه مه ، هر څه چې دې په زړه کې دې هغه ووایه. زه پرې نه خفه کیږم. د شهزادګی په دې خبره د صاحب خان حوصله ډیره شوه خو ورته یې وویل چې غواړم دا خبره درته په ځانته ځای کې وکړم. شهزادګی ګنګا ورته په تیزو سترګو سره وکتل اوبیا یې ترې و پوښتل چې ایا ته غواړې زما د اوما څخه یې هم پټه کړې ؟ صاحب خان ورته وویل چې نه ! اوما کولې شي دا خبرې واوري ، ځکه چې زه پر هغې پوره باور او اعتماد لرم. دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا خپلو ساتونکو ته وویل چې: تاسې همدلته تم شئ زه د صاحب خان خبره اورم او وینم چې هغه څه وایی. په دې خبره یې خپل آس را تاو کړ او بیا یې صاحب خان ته مخ کړ او ورته یې وویلې: صاحب خانه اوس وایه ، ته ما ته څه وایی ؟ صاحب خان ورته وویل:
ګوره شهزادګی ګنګا ! ما دا ویل غوښتل چې تا ته ډاګیزه کړم چې زه د ډیره وخته راهیسې له تاسره مینه او محبت کوم او غواړم له تاسره واده وکړم. د صاحب خان دا دې خبرو په واسطه د شهزادګی په سترګو او مخ کې د غضب او قهر نښې را څرګندې شوې او د سور اوږه ځیر تکه سره و ګرزیده ، بیا یې حرکت وکړ او خپل ښې لاس یې پورته کړ او په پوره قوت سره یې د صاحب خان مخ ته راخلاص کړ او یوه کلکه څپیړه یې په مخ ووا هه. او بیا یې په خپل همدې قهرجن او از کې وویل:
تا څنګه جرئت کړې چې زما سره د مینی او محبت اظهار وکړې او یا دې زما سره د واده کولو فکر څنګه په مغزو کې را ګر ځیدلې. تا څنګه جسارت وکړ چې ووایی چې زه ستا د وصال غوښتونکې یم . تا خپل حیثیت ته کتلې دي . ته د سپې په پیالی کې د اوبو څښونکې یو ککړ او ناولې انسان یی.
صاحب خانه ! هغه څه چې تا وویل ، نو تا دهغې د ویلو نه مخته باید سل ځله فکر کړې وې چې زه د رهتاس د راجه هرکشن شهزادګی یم ، په دا سې حال کې چې ته یو معمولی انسان یی. ته د کوچیانو د یوې قبیلې څخه یی ، او بیا د همدې کوچی قبیلې د سردار غلام یی ، تر څنګ یی په ځنګل کې ګیدړې را نیسي او بیا دهغې پوستکی پلورې او خپل ژوند پرې تیروې. ستا پلار هم همدا کار کاوه ، تاسو په خپلو اوږو باندې پوستکې باروئ او بیا د رهتاس په ښار کې یی پلورئ ، دا چې زما پلار تاته اهمیت درکوي هغه په دې خاطر چې

هغه له تاسې څخه پوستکي پيري ، ددې اخوا ستا زما سره او يا زما دپلار سره نور څه اړيکی شته ؟ که په راتلونکې کې دې په دې موضوع له مارسره ددا سې کومې خبرې کولو جرئت وکړ نو يا د ساته چې زه به خپلو ساتونکې ته حکم وکړم چې ستا څټ در پرې کړي. اوس نو ددې ځايه ورک شه. نه زه ستا ملګرتوب غواړم او نه ستا شکل کتل. ددې خبرو سره سم شهزاګی ګنګا خپل آس را وګرځاوه او دهغه ځايه ولاړه.

کله چې شهزادګی ګنګا دهغه ځايه څو قدمه مخته ولاړه نو اوما په ډيره پټه توګه صاحب خان ته وويل چې: ګوره صاحب خانه ! زما وروره ! تا ماته خور ويلی دی. او د يوې خور په څير زما احترام او درنښت کوی. که څه هم زه د رهتاس په محل کې وينځه او خدمتګاره يم خوبيا به هم ستا داوږې سره اوږه يو ځای کوم او ستا له پاره به کار کوم. زه پوهيږم چې ته د ډيره وخته راهيسې شهزادګی ګنګا سره مينه کوې نو که بګوان و غواړې دا سې يو وخت به راشي چې همدا ګنګا به ستا په پښو کې ولويږي ، صاحب خان ورته وويلې:

زما خورې اوما ! هسې ته يې واوره چې هغه وخت لرې نه دې، زه وړاند وينه کوم چې ډير ژر به هغه وخت راشي چې هغه الفاظ چې شهزادګی ګنګا زما پر خلاف وويل زه به هم همدا سې الفاظ دهغې پر خلاف دهغې تر مخه ووايم. او کله چې هغه زما پښو ته را وغورزی نو ديوې سپی په څير به يې په لغته ووهم ، هغه وخت به ددې حال بيا د کتلو وی. دهغه په دې خبره اوما په ځواب کې وويل:

واوره صاحب خانه !زما وروره ! زه اوس در څخه ځم ، هسې نه چې شهزادګی پر ما هم شک وکړي، اوس به زه دهغې په ټول کړچار باندې څارنه کوم او دهغې د هر حرکت څخه به د خپل ورور په واسطه تا خبروم. ته مه غمژن کيږه. ددې خبرې سره سم اوما دهغه ځايه ولاړه ، صاحب خان هم په خپل آس باندې پښه واړوله او دهغه ځايه د تللو په حال کې و چې شل پنځه ويشت وسله وال راغلل او صاحب خان ، اوما ، شهزادګی ګنګا او دهغوې ساتونکې يې ټول محاصره کړل. ددې حال په کتلو سره صاحب خان هم د اوما تر شا شا د شهزادګی ګنګا څنګ ته را نژدې شو ، بيا يې هغه محاصره کونکو وسله والو ځوانانو څخه و پوښتل: چې تاسې څوک ياست او څه غواړئ؟

دهغه په دې خبره د محاصره کونکو څخه يې يو کس وويل: ګوره صاحب خانه ! تا په ځنګل کې زمونږ څو کسه ملګری وژلي دی. ته خو پوهيږې چې د قتل سزا قتل دې. خو هغوې هم يو جرم کړې و نو په دې خاطر مونږ پر تاسې باندې حمله نه کوو. مونږ تاسې نيسو او دخپل اقا شيرشاه سوري دربار ته مو وړو. هغه هلته په جنوب کې له دې ځايه دري ميله لرې د خپلو عسکرو سره پرې او کړې دې. دهغوې په دې خبره صاحب خان ووېل چې: دغه مخته په سپينو کاليو کې ملبسه نجلۍ د رهتاس د راجه چندر مل شهزادګی ده ، دهغې سره يې ساتونکې او خدمتګاره اوما هم ده. زه به په دې شرط له تاسې سره ځم چې تاسې هغوې ته د خپل منزل په لور د تللو اجازه ورکړئ ، بيا به زه له تاسې سره چيرې چې وغواړئ ولاړ شم. دهغه په دې خبره همغه کس يو ځل بيا وويل چې سهی ده چې هغوې خپل منزل ته تللې شي يو اځې ته له مونږ ه سره ولاړ شه. دهغه ددې خبرې سره سم صاحب خان چپ چاپ دهغوې سره روان شو ، په دا سې حال کې چې شهزادګی ګنګا د خپلې خدمتګاری او ساتونکو سره يو ځای دهغه ځايه خپل منزل په لور ولاړه.

۲

دلږ څه واټن وهلو وروسته شهزادګی ګنګا هغه ځای ته ورسيده چې دهغې پلار راجه هرکشن په کې د خپلو ساتونکو ډلو سره يو ځای پراو کړې و. هرکشن د خپل پراو څخه را ووت او د خپلې لور بنه راغلاست يې وکړ. او په ډيره انديښنه يې تر پو پوښتل:

زما لور جانې ! زما د سترګو تورې ! ته چيرې تللې وې ؟ ما خو څو کسه ساتونکې ستاسې د لټون له پاره در استولی و ، ما ته ډيره انديښنه را پيدا شوې وه ، دهغه په دې خبره ګنګا وويل:

زه دخپلو ساتونکو سره د ښکار له پاره ډيره لرې تللې وم او دا زما ډيره ستره بې عقلي اولويه غلطي وه. ددې وروسته ګنګا خپل پلار ته ټوله هغه قصه وويله چې پرې تيره شوې وه. او ورته يې ډاګيزه کړه چې څنګه او څه ډول په ځنګل کې يو شمير بد اخلاقه او بد معاشو خلکو پرې حمله وکړه او بيا صاحب خان را پيدا شو او دهغې ځان ، عزت او ابرو يې خوندی وساتله ، اوبيا يې دخپل هغه سلوک څخه هم خبر کړ چې د صاحب خان سره يې کړې و ، او ټوله خبره يې ورته په ډير تفصيل سره ټکې په ټکې وکړه.

دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا د خبرو د اويدو وروسته راجه هرکشن ډير غمژن معلوميده ، لږ څه فکر يې وکړ او بيا يې خپلې لور ته وويل :

ګنګا لورې ! تا د صاحب خان سره ښه رويه نه ده کړې. که چيرې هغه له تا سره د محبت او مينې څرګندونه کړې ده نو دهغه خو دا مطلب نه شو چې هغه کومه بده خبره کړې ده. هر چاته دبل سره د خپلې مينې او محبت د څرګندولو حق ورپه برخه دې. بې له شکه چې صاحب خان د کوچيانو د قبيلې ديوه سردار غلام دې ، دهمغه په خاطر ګيدړې ښکار کوی اوبيا يې پوستکي باسې او په ځاې ځاې کې يې پلورې. ما ورسره هم دهمدې پوستکو په راکړې ورکړې کې پيژندګلوی پيدا کړې ده . ځکه چې زه دهغه څخه ددې پوستکو ستر پيرونکې يم. ددې ټولو خبرو سره سره بيا هم هغه يو ډير ميړنې ، زړه ور او بهادر ځوان دې نو په دې اساس دداسې چا څخه نفرت او کرکه کول نه شی کيداې. لورې ! ته پوهيږې چې زه تل دهغه ډير زيات درنښت او عزت کوم.اودهغه سره دخپلو زامنو په څير سلوک کوم ، تا دهغه سره په داسې سلوک کولو هغه توهين او ذليله کړې دي ، تر ټولو ستر ظلم داشوې دي چې هغه ستا عزت ، عصمت او ابرو خوندي کړه او ته يې دهغو بد اخلاقو څخه وژغورلې اوپه پايلو کې يې هغه د شيرشاه سوري ساتونکو له ځانه سره يو ړ.او تا دهغه هيڅ مرسته و نه کړاې شوه. په دې وخت کې ته بايد را مخته شوې واې اوهغو خلکو ته به دې ويلې واې چې دې انسان زما عزت ، ابرو او عصمت خوندی ساتلې دې نو تاسې به يې ولې نيسئ. خو ستا دخبرو نه څرګنديږی چې تا يوه خبره هم نه ده کړې اوهغه دې د شيرشاه سوری خلکو ته ور حواله کړ او ته تر دی لورې ته راستنه شوې. په هر حال ته ارام وکړه ، زه به يې څه چاره وکړم.

ددې خبرو سره سم راجه هرکشن خپل څو ساتونکې را وبلل ، ساتونکې په يوه منډه راغلل ، هرکشن ورته وويل: په آسونو سپاره شئ اوهمدا اوس د صاحب خان د کوچی قبيلی په لور ولاړ شئ ، هغوې همدلته نژدې په شرقی سيمو کې پراته دي ، ددې قبيلی سردار ته ووايا ست چې دهغې غلام صاحب خان د شيرشاه سوری خلکو نيولې دي نو دهغې د مرستې له پاره ورشئ. اوس نو تاسو سمدستی ورځئ او وخت مه ضايع کوئ. ددې خبرې سره سم هغه ساتونکو حرکت وکړ په خپل آس سپاره شول اوهغو ته يې کمچينه ورکړه. په داسې حال کې چې راجه چندرمل دخپلې لور شهزادګۍ سره د خبرو له پاره بيرته خيمی ته ورستون شو.

۳

څه وخت چې د شيرشاه سوري وسله والو ځوانانو صاحب خان له ځانه سره وړ نو صاحب خان خپل آس د يوه عمرتيرې وګړې تر څنګ رانژدې کړ ، داسې معلوميده چې دا وګړې به د ددې وسله والو ځوانانو سالاروي. هغه ته په را نزدې کيدو سره صاحب خان وويل:

زما مشره ! زه نه پوهيږم چې تاسې ما په کوم جرم په ګناه د شيرشاه دربار ته بوځئ ، او دا چې ما ته به هغه ددې نامعلومه جرم په اړه څه ډول سزا راکوی ، ماته څرګنده نه ده . خو زما د ډاډ او تسلی په خاطر ته ماته د شيرشاه او دهغه د پلرونو او نيکونو په اړه لږ څه معلومات را کړه. تر څو زه فکر وکړم چې هغه کار چې ما کړې دې دهغه له پاره به شيرشاه زما سره انصاف او عدل وکړی او که نه.

دشيرشاه دغه زوړ عسکر د صاحب خان په لور په ډير غور سره وکتل اوبيا يې ورته وويل:

ګوره دوسته ! زه به ستا دا غوښتنه ومنم او تاته به د شيرشاه د ژوند دحالاتو په اړه ټوله قصه واورووم.

واوره ! په پخوا وختو کې سلطان بهلول لودي د جونپور د حکمران سره په پرلپسې کشمکشونو کې اخته و په دې اساس هغه د سلیمان دغرونو او سیدونکي افغانان په خپل فوځ کې استخدام کړل او بیا یې دهغوې ډیرې خلک دې لورې ته را واستول ، تر څو دلته د اوسیدونکو افغانانو د نورو نسلونو سره ښې اړیکې جوړې کړې. په همدې خلکو کې د سور د قبیلې یو وګړې ابراهیم خان هم موجود و.

دا ابراهیم خان په خپله یو عسکر و خو د خپلو سترو خدمتونو او میړانو په اساس په پرلپسې توګه په انعامونو او سترو رتبو باندې نازول کیده . ددې ابراهیم خان درې زامن و چې د یوه نوم یې حسن و . دې حسن څلور ودونه کړې و .دهغه لمړۍ ښځه افغانه او اخری ښځه یې هندوه وه ، دافغانې ښځې څخه حسن دوه زامن درلودل چې د یوه نوم فرید خان او د بل نوم نظام خان و. همدا فرید خان بیا شیرشاه سوری و ګرزید. تر څنګ یې دهغې هندوې ښځې څخه هم حسن خان دوه زامن درلودل چې د یوه نوم یې سلیمان او دبل احمد و . حسن خان د دویمې او دریمې ښځې څخه هم څو بچیان درلودل چې په هغې ډله کې علي ، یوسف ، خرم او شادی خان هم شامل دي. خو ددې څلورو واړو څخه یې یو هم د یادونې وړ نه دې.

د حسن خان دغه هندوه ښځه په حقیقت کې یوه وینځه وه او څنګه یې چې غوښتل نو همغسې به یې خپله خبره سرته رسوله. د حسن خان ترټولو مشر زوې فرید خان به ۱۴۸۸ ز کال هوشیارپور ته نزدې په باجوړه نومې ځآې کې پیدا شوې و .

د فرید خان یعني دشیرشاه نیکه ابراهیم خان لمړۍ پنجاب او بیا بنور ته ولیږل شو . په هغه وخت کې په دې سیمه د جمال خان په نامه یو سړې حاکم و . هغه ابراهیم ته د هغه د خدمتونو او میړانو په ویاړ د بنور جاګیر ورکړ. ابراهیم بیا په همدې ځاې کی وفات شو. د سکندر لودي په زمانه کې حسن خان جونپور ته بدل کړل شو ، په هغه وخت کې سکندر لودي خپل باغی ورور باربک ته چې هلته په جونپور کې حاکم و ماتې ورکړه . اوس نو سکندر لودی ته هلته د اسې یو وګړې په کار و چې په پوره دیانت سره د باربک څارنه وکړاې شي . په دې خاطر هغه جمال خان د پنجاب په ځاې د جونپور والی و ټاکه. د پنجاب نه د جمال خان د بدلید و وروسته هلته حسن خان و ټاکل شو ، او هغه ته یې د سهسرام ، حاجې پور ، خواص پور او ډانډا سیمو مسؤلیت هم ور وسپاره ، تر څنګ یې هغه ته ستر اعلی منصب هم ورکړ.

د جاګیر د اخستلو وروسته حسن خان د خپلې لمړۍ ښځې اودهغې د دوو زامنو هر یو فرید خان او نظام خان څخه بلکل غافله شو ، ځکه دهغې کم عمره ځوانې اونښایسته هندوې ښځې حسن خان په پوره توګه په خپل موټې کې نیولې و .

په دې سره د حسن خان اړیکې د نورو اولادونو سره د مور میرې په خیر وګرزیدل. ځکه دهغې هندوې ښځې فرید خان د خپلو دوو زامنو سلیمان او احمد خان بدترین دښمن ګانه. د میرنۍ مور او دپلار د سخت اوبد سلوک نه په تنګیدو سره فرید خان د سهسرام نه رخصت واخست او په جونپور کې یې د جمال خان څنګ ته پناه یوړه.

دکوره د تیښتې وروسته فرید خان د ډیرو سترو ستونزو او محرومیتونو سره مخ شو . خو خپله حوصله یې له لاسه ور نکړه. هلته په جونپور کې ورته جمال خان پناه ورکړه خو هغه به ورته تل نصیحت کاوه چې بیرته د خپل پلار په لور ور ستون شي. خو فرید خان د بیرته تللو څخه انکار کاوه او غوښتل یې هملته په جونپور کې خپل تعلیم ته دوام ورکړي.

د فرید خان د کور نه د تللو وروسته ، حسن خان د خپلو خپلوانو او دوستانو له خوا ډیر زیات بې ننګه شو . ټولو به ننګ ورکاوه چې هغه د یوې معمولې وینځې هندوې ښځې د اغیز لاندې راغې او خپل اولادی یې لاسه ورکړ.

حسن خان هم په خپل دغه ګړچار باندې ډیر پښیمانه شوې و ، په همدې خاطر یې د جونپور والی جمال خان ته پیغام ولیږه چې په هغې کې یې تر نه غوښتنه کړې وه چې فرید بیرته سهسرام ته را ولیږی او که نه دلته به یې تعلیم او تعلم نیمګړې پاته شي .

کله چې جمال خان د حسن خان لیک فرید خان ته و ښود نو فرید خان کورته د بیرته ستیندو څخه انکار وکړ او ورته یې وویل چې دلته په جونپور کې د هغه د تعلیم لړۍ د سهسرام نه په ښه توګه مخته روانه ده. همغه وچې فرید خان هملته په جونپور کې د عربی ، فارسي ، او اسلامی علومو تعلیمات تر لاسه کړل او د خپلو ذهني وړتیاو په اساس ډیر مخته ولاړ.

دغه زوړ عسکر تر دې ځایه د څرګندونو وروسته لږ څه ساه واخسته، بیا یې تر لږه وخته پورې صاحب خان ته کتل او بیرته یې د خپلو خبرو لړۍ جاری و ساتله او ویې ویل:

واوره زما دوسته ! نه یواځې دا چې د فرید خان ډیر وخت د مذهبی علماو سره په بحثونو او خبرو کې تیر شوې بلکه په همغه وخت کې هغه د حرب د فن په لورې هم خاصه توجه کړې وه. د جونپور ادبي ، علمی ، او اسلامی ماحول د فرید خان په راتلونکې ژوند باندې پوره پوره اغیز کړې و.

په دغه وخت کې جونپور ته دهند شیراز ه ویل کیدل ، اود لوی وچې (برې صغیر) زیات شمیر علماء همدلته په جونپور کې اوسیدل.[1]

لاتر اوسه پورې فرید خان په ښوونه او روزنه کې مشغول و چې پلار یې د جونپور د والی جمال خان دربار ته راغې ، جمال خان حسن خان ډیر ملامت کړ چې دهغه د غفلت په اساس دهغه ډیر زحمت کش زوې دهغه د لاسو څخه ووت. جمال خان د فرید خان په تعریف کې وویل: چې د سور په ټوله قبیله کې به د فرید خان په څیر بل داسې ذهین ، زیرکه، او په خبره پوه ځوان پیدا نه شي ، ددې څخه به یوه ورځ ډیر ستر شخصیت جوړ یږي.

---

(1) دا هغه ځاې و چې د اکبر د نوې ایجاد کړل شوې الهی دین پرخلاف د مخالفت بیروغونه را پورته شول او دهمدې ځایه یې د اکبر څخه وغوښتل شوه چې خپل تخت او تاج پریږدي. په پنځلسمه پیړۍ کې د جونپور روزنیزو مرکزونو خاص اهمیت درلود. اوددې ځای نوم به هم په ډیر درنښت سره اخستل کیده. فرید خان هم د ۱۴۹۵ څخه تر ۱۴۹۷ پورې په همدې تعلیمی ماحول کې زده کړې تر سره کړې دی او ډیر ژر یې په علمی کړیو کې نوم راپیدا کړ. همدغه درې کلن روزنیز وختونو د فرید خان په ژوند باندې ډیر ژور اغیز وکړ.

حسن خان نه یواځې د خپل زوې په اړه د غفلت په کولو سره پښیمانتیا ښوولە ، ترڅنګ یې یو شمیر افغانانو مشرانو هم فرید خان مجبور کړ چې د خپل پلار د عزت او وقار په خاطر بیرته سهسرام ته ستون شي. کله چې د حسن خان او فرید خان تر منځ لیدنه وشوه ،نو دواړو پلارانو زوې په ډیره مینه یو دبل سره روغبړ وکړ اودهغې وروسته فرید خان د خپل پلار سره د بیرته تللو له پاره راضی شو.

په بیرته را ستنیدو کې حسن خان خپل زوې فرید خان ته د خپل جاګیر د کنترولولو پوره واک ورکړ ، د ۱۴۹۷ نه تر ۱۵۱۸ پورې فرید خان خپله دنده په ډیره ښه توګه تر سره کوله. دهغه د راتلو وروسته نه یواځې د جاګیر مالیه به وصولیده بلکه په هغې کې منظمو الې هم را منځته شو.

فرید خان په دغه یوشتو کالو کې هیڅ ډول ظلم او تیرې و نه کړ، دخلکو سره یې ډیر ښه کړچار او سلوک کاوه ، فرید د جاګیر ټولو کار کونکو ته حکم کړې و چې هغوې دې د مالیی د تر لاسه کولو له پاره په دهقانانو باندې د ظلم اوتیرې څخه لاس و نیسي ، هغه د لمړي ځل له پاره د دهقانانو څخه د مالیې د اخستلو له پاره (په نقدې اویا جنسي توګه) نوې لارې پیدا او قوانین یې ورته و ټاکل.

مالیه د تولید اتو د په نظر کې نیولو په اساس ټاکل کیده ، خو کله به یې چې اندازه و ټاکل شوه نو بیا به دهغې په تر لاسه کولو کې هیڅ ډول غیږ نه کیده ، دهغه وخته چې فرید خان د حاجی پور، خواص پور او ډانډا د سیمو ولکه په لاس کې اخستې وه نو هلته په هغو پرګنیو کې یو انقلاب شانته راغلې و . ددهقانانو ډیره شمیره د هغه ملاتړي ګرزیدلې و ، ځکه چې هغه د هر وګړي سره انصاف کاوه ، د جاګیر نه یې د رشوت اخستونکو او بد سلوکه مامورینو جرړې وویستې ، قانون ماتونکې رشوت خواره او نا اهله مامورینو ته یې داسې سخته سزا و رکړه چې د نورو له پاره یې د عبرت درس و ګرځاوه ، دهمدې کارونو په اساس فرید خان په ولسونو کې ډیر زیات دقدر وړ وګرزید.

داسې څرګنده ده چې دفرید خان ستونزې او مشکلات پای ته نه وی رسیدلي ، ځکه کله چې فرید خان په خلکو ډیر زیات منلې وګرزید نو دهغه میریزه هندوه مورورته په اور کې سوځیدله ، هغې د جاګیر څخه د فرید خان د بیلتون او دهغه په ځای د خپل زوې سلیمان د ټاکلو له پاره په حسن خان باندې ډیر زیات فشار راوست.

حسن خان تر یوه وخته پورې خپله هندوه ښځه په اخوا دیخوا خبرو او وعدو باندې غولوله ، خو هغې ښځې داسې حالات را پیدا کړل چې حسن خان یې مجبور کړ تر څو فرید خان د جاګیر د نظام د کنترول څخه بیرون کړي. ددې کار له پاره حسن خان دڅه بهانې دپیدا کیدو په لټه کې شو .

هغه د هرې لوې هڅه وکړه چې د خلکو څخه څوک د فرید پر خلاف کوم شکایت وکړی نو دهمغې په بنسټ به هغه فرید د جاګیر څخه لرې کړی. خو د جاګیر یو کوچنی ماشوم هم د فرید په خلاف دخپلې ژبې پرانستو ته چمتو نه و .

ددې نا کامیو نه وروسته حسن خان دفرید خان محاسبه کول پیل کړل ، خو په دې لړ کې هم هغه د ناکامۍ سره مخ شو . فرید خان یو ذهین وګړې و اود خپل پلار په ارادو باندې ښه خبر و . هغه خپل پلار حسن خان ته یو لیک ورولیږه چې په کې یې ورته لیکلی و :

«تر هغې چې ستا پر ما باور او اعتماد و نو ما د جاګیر انتظام په ډیره ښه او غوره توګه مخته یوړ. خو اوس زه دا باور پای ته رسیدلې وینم ، نو په دې خاطر زه په خپله غواړم ددې مسؤلیت نه ځان په څنګ کړم. ځکه زه نه غواړم چې ته غمژن او خفه واوسې. هر چا ته چې ته غواړې دا مسؤلیت ور سپارلې شې»

حسن خان د فرید خان ددې سلوک څخه ډیر زیات اغیزمن شو . بیا یې ځواب ورکړ چې: زه منم چې ته نه یواځې زما په اولادونو کې بلکه زما په ټوله کورنۍ کې ذهین او د پوره پوهې خاوند او عزتمند یې. زه په دې پوهیږم چې هغه کار چې تا کړې هغه سلیمان او احمد دواړه هم نه شي کولې ، بلکه د هغوې په لاسو کې د جاګیر د انتظام ورکول ستا په ټولو کارونو د اوبو د تویولو په څیر دی. خو زما مجبوری داده چې ستا میریزې مور ماته زما ژوند د جهنم اور ګرځولې دې. شونې ده چې ستا د بیلتون په اساس به هغه ډاډمنه شی او په پاته ژوند کې به راته د ساه اخستلو فرصت راکړی.

اوس نو فرید خان ته یو ځل بیا د پلار دکوره رخصت اخستل ور په غاړه شول. په دې اړه د افغان امیرینو او خلکو له اړخه په حسن خان باندې سخت احتجاج وکړل شو خو حسن خان هغوې ته ددې ډاډ ورکاوه چې د هغه د ژوند وروسته به همدا فرید ددې ټول جاګیر وارث وی.خو افغان امیران د حسن خان ددې خبرو څخه ډاډ من نه وو.

دغه زوړ عسکر تر دې ځایه خبرې وکړې ، یو ځل یې اوږده ساه واخسته او بیا یې دخبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل:

ویل کیږی چې دا هندوه ښځه د حسن خان ښځه نه وه بلکه دهغه ساتلې محبوبه وه . او په همدې حیثیت سره یې خپل ټول ژوند د حسن خان تر څنګ تیر کړ. د جاګیر څخه د ویستلو له پاره یې د فرید خان پر خلاف زیاتې نفسیاتې حربې استعمال کړې. دهغې هغه اخری

حربه چې کارې ثابته شوه هغه داوه چې هغې د حسن خان سره تر هغه وخته پورې د يو ځاې ځملاستو څخه انکار وکړ تر څو چې فريدخان د جاګير څخه بې واکه شوې نه و ، اودهغه په ځاې دهغه دواړه زامن سليمان او احمد نه و تاکل شوی.

فريدخان دد ې حالت څخه ډير زيات و زورید ، او يو ځل بيا يې دخپل پلار کورته خداې پامانی وويله ،او اګرې ته ولاړ ، هلته د سلطان ابراهيم لودي دربارته ورغې خو ابراهيم لودی دهغه د ا غوښتنه چې د سهسرام جاګير د ې بيرته ورته حواله کړل شي و نه منله ، په اصل کې سلطان ابراهيم لودی فريد خان د خپل پلار نا شکره او نافرمانه زوې ګانه نو په دې خاطر يې د فريدخان د غوښتنې دمنلو څخه په ډاګه انکار وکړ.

فريد يو ځل بيا په ځانته ځان د خپل راتلونکې دښمن کولو له پاره په هلو ځلو کې را ونغښت او د دولت خان په لور يې مخه کړه. دولت خان دد ې نه مخته په اګره کې د يوستر جاګير خاوند او په اعلی منصب باندې فايز و ، بيا وروسته د پنجاب والی و تاکل شو . همدې دولت خان بابر ته په هندوستان د حملی کولو پيغام او بلنه ورکړې وه ، فريدخان د حالاتو د څرنګوالې وروسته د دولت خان لورې ته روغې اودهغه سره يې خپل اړيکی ټينګ کړل او بيا همدا اړيکی ددوې تر منځ په خپل منځې دوستی باندې تبديل شول.

دولت خان لودی هم ابراهيم لودی ته مشوره ورکړه چې هغه دې دفريدخان سره کومک وکړی خو پادشاه دې لورې ته هيڅ توجه و نه کړه ، نو په دې خاطر فريد خان هملته په پنجاب کې د دولت خان سره پاته شو .

په **۱۵۲۵** ز کال کې دفريدخان پلار حسن خان ومړ ، په همدې وخت کې دولت خان ابراهيم لودي ته سپارښتنه وکړه چې فريدخان د حسن خان د جاګير وارث و ګرځوي ، هغه هم د فريدخان د وراثت په اړه يو شاهی فرمان جاری کړ او په دې توګه فريدخان د خپلو ميرنيزو ورونو سليمان او احمد سره دښمن وګرزيد.

کله چې فريدخان دخپل پلار حسن خان د جاګير د ولکې له پاره سهسرام ته روان شو نو دهغه ناسکه ورور سليمان د جنګ جګړې پرته دهغه ځايه و تښتيد او د يوه افغان سردار ، سرادر محمدخان سور خواته ورغې او هملته يې پناه واخسته ، نومورې د پرګنه جويند خاوند و ، هغه بيا دهمدې سردار سره يو ځاې شو او د خپل ناسکه ورور فريد پر خلاف يې سازشو نه پيل کړل.

محمد خان سور د د ې وخت نه ډيره ګټه پورته کړه ځکه هغه د پخوا څخه د فريدخان دپلار حسن خان سره تربګنې درلوده نو په دې اساس خوشحاله وه چې د حسن خان د زامنو تر منځ دښمنی ته نوره هم هوا ورکړې او په دې توګه دواړه ډلې را کمزورې کړې ، احمدخان په فريدخان باندې فشار راوست چې دخپل پلار حسن خان جاګير د ورونو تر منځ وويشي ، خو فريد ورته ويل چې هغه خو سليمان او احمد خپل ورونه ګڼی او په جاګيرکې هغوې ته خپله برخه هم ورکوی خو هغوې ته به د جاګير په انتظامی امورو کې د مداخلی حق نه ورکوي ، ځکه چې دټول جاګير نظم ونسق د پادشاه له اړخه همده ته ور سپارل شوي دی. هماغه و چې سردارمحمد خان سليمان را و ګماره تر څو په فريدخان باندې حمله وکړي ، فريدخان په دې پوهيده چې شايد هغه و نه توانيږي په يواځې ځان دخپل ورور مقابله وکړي نو دخپل ځان د ځواکمن کيدو په خاطر يې د بهار د والی بهارخان څخه مرسته و غوښتله.

په همدې وختو کې بابر په هندوستان باندې ستره حمله وکړه ، او فريد د ابراهيم لودی او بابر تر منځ د جنګ دپايلو په انتظار کې کيناست. په **۱۵۲۵** ز کال د پانې پت په ميدان کې د بابر او ابراهيم لودی د عسکرو تر منځ سخت خونړې جنګ وشو ، فريد د د ې حالت په کتلو سره غلی او څارونکې ناست و . په حقيقت کې فريد فکر کاوه چې که چيرې د بابر په مقابله کې ابراهيم لودي برې تر لاسه کړي نو هغه به په ډاډمنه توګه د بهار د والی بهارخان څخه مرسته واخلی او په دې ترتيب به خپل ورور سليمان او دخپل پلار پخوانی دښمن سردار محمد خان ته ماتې ورکړې. او که چيرې په جنګ کې بابر بريمند را ووت نو هغه به فريد دخپلو پرګنو دحاکم په څير و مني.

تر دې ځایه د خبرو وروسته د شیرشاه سوری هغه زوړ عسکر لږځه په خبرو کې تم شو ، ساه یې واخسته ، غاړه یې تازه کړه او بیا یې د خبرو لړۍ پیل کړه او ویې ویل :

ګوره صاحب خانه ! د پانې پت په میدان کې ابراهیم لودی د بابر نه ماتې وخوړه او هغه پخپله هم هملته د جنګ په ډګر کې له منځه ولاړ ، د پانی پت په پریکونکې جنګ کې په هندوستان باندې د افغانانو د حاکمیت درې نیم سوه کلن دوران پای ته ورسید او د ددې لوبې وچې د سلطنت واکمنی مغلو ته تر لاسه شوه. ابراهیم لودی ته د ماتې ورکولو وروسته د بهار والی بهار خان پرته له ځنډه د سلطان لقب ځانته خپل کړ او په خپل نوم یې سیکې جاري کړې او خطبه یې هم په خپل نوم و ویله.

په دې ورځو کې فرید خان هملته د بهار د حاکم بهار خان تر څنګ اوسیده ، یوه ورځ هغه د بهار خان سره یو ځای د ښکار کولو په نیت ووت نو فرید خان د یوه زمري سره مقابله وکړه او هغه یې په خپله توره دوه ټوټې کړ نو د همغې ورځې را هیسې بهار خان هغه ته د شیرخان لقب ورکړ او تر څنګ یې د خپل زوې جلال خان استاد هم و ټاکه.

د بهار خان د موافقې سره سم شیرخان د سهسرام په لور وخوزید ، د سهسرام د جاګیر انتظام په دې وخت کې د هغه د خپل حقیقي ورور نظام خان په لاسو کې و. خو بیا هم د شیرخان بسپنې ته یې اړتیا درلوده ،

سردار محمد خان چې د فرید خان او د هغه د پلار حسن خان سره یې پخوانۍ دښمنې وه ، د افغانانو د لوهانی قبیلې څخه و. د هغه د همدې قبیلې پورې اړوندو زیاتو افسرانو او درباریانو شیرخان ته دیوه قومی او ولسي ځواکمن شخصیت په ځیر د کتلو زغم نه درلود. په دې وختو کې د بهار څخه د فرید خان د تللو وروسته سردار محمد خان د فرید خان په خلاف د بهار د را پورته کولو کار پیل کړ . او د هغه په لاسو یې دا فرمان جاري کړ چې شیرخان دې د خپل پلار جاګیر د خپلو وروڼو تر منځ برابر وویشي ، او هغوې ته دې خپله برخه ورکړي. هغه نه یوائې دا فرمان تړې واخست بلکه خپل ځان یې هم د هغوې د منځګړې په ځیر و ټاکه.

د همدې حالاتو د نزاکت په اساس شیرخان او د هغه ورور نظام خان د مانک پور د صوبدار جنید برلاس سره اړیکی پیدا کړل. جنید برلاس د بابر د ډیرو ښو عسکري قومندانانو څخه و . شیرخان په خپله هلته ورغې او د هغه سره یې ژمنه وکړه چې د خپلو پرګنیو د تر لاسه کولو وروسته به هغوې د دوې اطاعت کولو ته تیاري کړي. د مانک پور صوبدار د شیرخان دا رایه ومنله ، ځکه چې په دې توګه هغه د بابر سره یوه ځواکمن او په معامله پوه ملګري ور زیات کړې و.

همغه و چې شیرخان ته یې فوځ ورکړ ، شیرخان هم د ځنډ پرته د جنګ اعلان وکړ او د خپلو پرګنو نه علاوه یې په یو شمیر نورو پرګنو باندې هم د فوځ په کومک سره ولکه وکړه. د هغې وروسته یې په سردار محمد خان سور باندې هم حمله وکړه او ان تر دې چې د هغه د سلطنت مرکز جوینډ پورې ورسید. سردار محمد خان د رهتاس په غرونو کې پناه واخسته ، کله چې شیرخان په جوینډ باندې ولکه کلکه کړه نو سردار محمد خان ته یې پیغام ولیږه چې متن یې دا سې و :

« یو وخت ستا او زما د پلار تر منځ ډیرې ښې اړیکې وې په دې خاطر ته زمونږ مشر او سپین ږیرې هم یې. زه هیڅکله هم دا نه شم زغملې چې یو عزتمند افغان سردار دې د پردیو په پناه کې واوسي ، ته بیرته را ستون شه تر څو ستا سیمی بیرته تا ته وسپارم او زه تاته د ډیر نیک سلوک په اړه ډاډ درکوم» د شیرخان په ډاډ ګیرنه سردار محمد خان بیرته راستون شو ، شیرخان هم په خپله ژمنه وفا وکړه او د هغه ټولې سیمی یې بیرته هغه ته په لاس کړې. د ددې وروسته سردار محمد خان هم د شیرخان د ددې نیک سلوک څخه ډیر زیات اغیزمن شو او بیا یې هیڅکله هم د هغه پر خلاف سازش و نه کړ او د عمر تر اخره یې ورسره ډیر ښه اړیکی وساتل.

د ددې سوبې وروسته شیرخان نه یوائې په مانک پور کې د بابر د والی برلاس وفادار پاته شو بلکه په مختلفو وختونو کې به یې یو بل ته تحفې او تحایف هم ور لیږل ، د شیرخان د بریاو په اساس ډیر شمیر افغانانو د هغه په دربار کې ماموریتونه پیل کړل ، د سردار

محمدخان سور دبیرته راغوښتلو څخه هم دشیرخان مقصد د افغانانو دخورو ورو ځواکونو را یوځاې کول و. وروسته بیا شیرخان د جنید برلاس شکریه وکړه او اګرې ته ولاړ اوهلته یې د بابر سره وکتل. بابر په همغه لمړۍ لیدنه کې د شیرخان دوړتیا و اندازه واخسته اوبیا یې خپل سالار جنید ته وویل:

مونږ ددې ځوان افغان په تندي باندې د تاج نښې احساسوو. مونږ ددې نه مخته دهیڅا په تندې باندې د اسې نښې نښانې نه دې کتلې. نو په دې خاطر به ددې ځوان کلکه څارنه کوئ ،

بابر د شیرخان دنیولو او بندی کولو خواهش هم درلود. خو د جنید برلاس په مشوره یې ددې کاره لاس واخست. ځکه چې د بابر د اسې اقدام څخه نه یوائې د حالاتو د خرابید و اندیښنه موجوده وه بلکه شاهی اقدار هم ترنیوکو لاندې راتلل. ځکه په دې وخت کې شیرخان د شاهی میلمه په څیر هلته په اګره کې اوسیده.

په هر حال شیرخان په موقتی توګه د بابر ماموریت اختیار کړ. خو په حقیقت کې دهغه مقصد د بابر ملازمت نه و بلکه غوښتل یې د هغه دحکومت د انتظام او انصرام په اړه مطالعه وکړی. ددې ترڅنګ شیرخان په داسې وسایلو باندې هم غور کولاې شو چې دهغې په خپلولو سره بابر بیرته دهندوستان څخه وکاږي.

شیرخان ددهلی د فوځی مهم له پاره د بابر سره یو ځاې ولاړ. خوهغه په خپله اړه د بابر په بدل شوې آند باندې نه پوهیده ، په دې اساس هغه دې فکر کولو ته اړشوی و چې دا و انګیرې چې ددې دوستي د بابر اود هغه د والی جنید سره ترکومه ځایه تللې شي. په هرصورت دهغوې سره د دښمنۍ د اخستلو مخته ورته دا اړینه شوه چې دخپل ځان له پاره مخلص ملګری را پیدا کړی تر څو د اړتیاو په وخت کې یې په کار راشی.

په دې توګه شیرخان د جنید برلاس سره د لیدو پرته د بابر څخه ولاړ. خو وروسته یې د یوه لیک په واسطه د جنید څخه ښښنه و غوښته. او ورته یې ولیکل چې په جاګیر کې خلکو ته د ستونزو د راپیدا کیدو په خاطر هلته دهغه ورتللو ډیر زیات اړین شوي و. په دې ترتیب شیرخان د دې ځایه ووت او په سهسرام کې خپل جاګیر ته بیرته ورستون شو.

تردې ځایه دغه زوړ سپاهی یو ځل بیا دمه وکړه اوبیا یې صاحب خان ته د شیرشاه سوری د حالاتو په اړه وویل:

صاحب خانه واوره ! دلته د بابر دلاسه د شیرشاه سورې د راتښتیدویو علت دا هم ویل شوې چې ویل کیږي چې یوه ورځ په یوې میلمستیا کې د بابر په شتون کې شیرخان ته دخوراک له پاره په طشتری کې ماهی ورکړل شو. شیرخان ددې ډول خوراک سره بلدتیا نه درلوده هغه سمدستې دخپل خنجر په څوکه هغه پرې کړ او ویې خوړ. بابر دا هر څه کتل. هغه خپل وزیر میر خلیفه هم دې لورې ته متوجه کړ او ورته یې وویل چې ما ډیر ستر او عالی مرتبه افغانان کتلې دي خو تر اوسه پورې هیڅ افغان دومره نه یم اغیزمن کړې.

بابر خپل وزیر میرخلیفه ته دا تاکید هم وکړ چې هغه دې شیرخان په پرلپسې توګه د خپلې څارنې لاندې و نیسي ، خو میرخلیفه د شیرخان له اړخه بابر ته ډاډ ورکړ چې شیرخان یو ډیر نیک طبعه انسان دې او ترڅنګ یې دهغه د ملګرو شمیره هم دومره ډیره نه ده چې دهغه د اړخه کوم ګواښ را پیدا شي.

شیرخان دغو پس پسکو ته متوجه کیږی او په فکر کې لویږی ، بیرته خپلې خیمی ته را ځی او دخپلو ملګرو سره سلا کوي او په پټه خوله دهغه ځایه تښتي. بابر ته په خپلې غونډۍ کې د شیرخان د نه موجودیت احساس کیږی نو هغه د شیرخان د را بللو له پاره خلک ور استوی خو کله چې ورته څرګند یږی چې شیرخان له دې ځایه وتلې دې نو د خپل وزیر میرخلیفه څخه ناراضه کیږی.

ویل کیږی چې شیرخان بیرته سهسرام ته را ستون شو او د جنید برلاس دربار ته ډیرې قیمتی تحفی او سوغاتونه ورلیږل تر څو د خپلې غیر حاضرۍ له پاره بهانه وړاندې کړی. په همدې وخت کې هغه ته دا خیال او فکر را پیدا کیږی چې: نه خو ماته په مغلو باندې باور او

اعتبار پاته شوې دې او نه زه په دې مغلو باندې اعتمار او باور کولې شم ، اوس نو د وخت او حالاتو غوښتنه داده چې زه بیرته د بهار د حکمران بهار خان په لور ولاړشم.

تر دې ځایه د شیرخان هغه زوړ عسکر صاحب خان ته قصه واوروله او بیا یې ورپسې وویل:

صاحب خانه ! شیرخان غوښتل چې یو ځل بیا د بهار خان سره خپل اړیکې ټینګ کړی ، خو هغه ته دا هم څرګنده وه چې د بابر په ملازمت کې د ورګډیدو وروسته به بهار خان د هغه مخالف ګرزیدلې وي ، دبله اړخه سردار محمد خان هم هڅه کوله چې د سهسرام څخه د شیرخان دورور نظام خان د بیرون کولو له پاره د بهار خان څخه اجازه واخلي.

په همدې ستونزمنو حالاتو کې شیرخان د افغانانو د منظملو هڅې پیل کړې ، ددې مقصد له پاره هغه یو ځل بیا د بهار خان دربار ته ورغې، هغه هم شیرخان ته ښه راغلاست ووایه ، او یو ځل بیا یې د خپل زوې جلال خان استاد و ټاکه ، لږه موده وروسته بهار خان وفات شو خو دهغه زوې جلال خان د کم عمر خاوند وې. نو دهغې مور د جلال خان د نګرانې په توګه په کار پیل وکړ او شیرخان یې همغسې د خپل زوې استاد پریښود.

په دې توګه په ۱۵۲۸د زکال کې شیرخان ته دخپلو ټولو ځواکونو د را ټولولو ډیره ښه موقع په لاس ورغله ، د جلال خان د مور د مړینې نه وروسته دشیرخان لاس نور هم غښتلې شو . ځکه چې جلال خان یو اځې په نامه حاکم و په دا سې حال کې چې د بهار حکمراني عملا د شیرخان په لاسو کې وه . شیرخان د افغانانو د ځواکونو په را ټولولو کې خپلې هڅې ګړندی کړې خو هغه ته تر ټولو لویه ستونزه داوه چې پخپله د شیرخان د ورځ په ورځ ځواکمن کیدو په اساس ډیر افغانان دهغه مخالف شوې و . دشیرخان فکر دا و چې تر هغې چې بهار او بنګال د بابر پر خلاف یو متحده محاذ را منځته نه کړي نو د دواړو ژوندي پاته کیدل شونی نه دي.

د بله اړخه په دې ورځو کې د بنګال حاکم سلطان محمود و ، چې سرحدونه یې د بهار سره یو ځاې شوې و . پخپله سلطان محمود شیرخان ته په ښو سترګو نه کتل ، هسې خو د هغه سترګې د بهار په نیولو باندې ننښتې وې او غوښتل یې چې د بهار د اصلي حکمران جلال خان د کوچنیوالې څخه ګټه پورته کړی او بهار دخپلې ولکې لاندې راوړي خو هغه د شیرخان او دهغه د وړتیاو اندازه نه وه کړې.

په همدې وختو کې د بنګال حکمران سلطان محمود په بهار باندې یرغل وکړ خو د سخت زیان سره مخ شو . شیرخان د یوه ډیر ستر ځواک سره دهغه مقابله وکړه او د ډیر بد شکست سره یې مخامخ کړ. هغه د بهار د فتحه کولو په ځاې خپل اسونه ، فیلان ، وسلې او ډیرې خزانې هم له لاسه ورکړې. د جنګ نه مخته شیرخان د سلطان محمود سپه سالار قطب خان ته همدا مشوره ورکړې وه چې د جنګ په ځاې دې د سولې لاره خپله کړل شی او دشیر خان سره یو ځاې دې د مغلو په خلاف یو محاذ پرانیزې. خو قطب خان هغه د شیرخان کمزورتیا و ګڼله ، په پایلو کې یې جنګ را منځته شو او د بنګال حکمران سلطان محمود او د هغه سپه سالار قطب خان د بدې ماتې سره مخ شول.

په همدې وخت کې د بهار د ځوان حکمران جلال په دربار کې هم د شیرخان په خلاف مخالفتونه زیات شول او د سازشونو جال په خپریدو شو ، په دې لړ کې د شیرخان مخالفو افغانانو جلال خان هم د خپله ځانه سره ملګرې کړ. جلال خان ته یې شک ورواچاوه چې که چیرې شیرخان دخپلې مخې لرې نه کړی نو یوه ورځ به هغه په خپله په بهار باندې ولکه وکړی.

همغه و چې جلال خان د څو کسو سره یو ځاې د شیرخان د وژلو پلان جوړ کړ خو شیرخان ته ددې پلان په اړه لا د مخه خبر ورکړل شوې و ، خو کله چې جلال خان په خپل پلان کې ناکامه شو نو هغه د بنګال د حکمران سلطان محمود سره خبره جوړه کړه ، ان تر دې چې لږه موده وروسته یې دهغه اطاعت هم و مانه.

د بنګال د حکمران له پاره ددې نه بله ښه موقع او فرصت نه شو تر لاسه کیدای. ددې ترڅنګ د شیرخان په دښمنۍ کې جلال خان ددې فکر هم و نه کړ چې هغه د خپلو هغو دښمنانو په خولو کې ورغورزي چې پخوا تر دې یې د هغه د حکمرانۍ د ړنګولو له پاره پرې فوځی یرغل هم کړې و.

په حقیقت کې شیرخان د بهار د حاکم د وفادارۍ شعار له ځانه سره درلود، ځکه که هغه غوښتلې نو هغه وخت چې د بهار حاکم جلال خان ډیر کوچنی و او د مور اوپلار دواړو د مړینې وروسته د همدې شیرخان تر سیوري لاندې را لویده، نو په همغه وخت کې شیرخان کولې شول چې په ډیره آسانۍ سره په بهار باندې ولکه وکړي. خو جلال خان د خپلو چاپلوسو درباریانو په خبرو کې راګیر شو او د خپلې بې تجربګۍ په اساس یې د شیرخان سره دښمنی راواخسته، شیرخان هم د جلال خان ددې رویې او سلوک څخه سخت خوا بدې شو او دربار یې پریښود او د سهسرام په لور بیرته ور ستون شو. د شیرخان بدبختي داوه چې د بهار او بنګال دواړو حکمرانانو هغه ته د شک په سترګو کتل او پرته د کومه دلیله د هغه دښمنان ګرزیدلې و.

د شیرخان د بیرته ستنیدو نه وروسته د بهار حکمران ځوان جلال خان خپل فوځونه د بنګال د حکمران سلطان محمود په فوځونو کې وړ ګډ کړل. او ترڅنګ یې بنګال او بهار یو ریاست و ګرځاوه، او په دې توګه په بهار کې د جلال خان حکمراني په خپله له منځه ولاړه.

شیرخان په دې کار باندې ډیر خوشحاله و، ځکه هغه فکر کاوه چې ددې اقدام نه وروسته به د بهار او بنګال د فوځونو تر منځ اختلافات په خپله له منځه ولاړشي او اوس به هغه په ډیره ساده توګه د جلال خان په یو شمیر سیمو باندې ولکه پیدا کړي، ددې کار له پاره شیرخان نور کسان هم په خپل فوځ کې را یوځای کړل او د بنګال پر خلاف یې د جنګ تیاري پیل کړ.

د بنګال حکمران هم د شیرخان څخه د پخوانۍ جنګ د بدلې د اخستو په خاطر د شیرخان په خلاف خپل فوځونه ور ولیږل. شیرخان په دې پوهیده چې د بنګال د فوځ په مقابل کې د هغه د فوځونو شمیره ډیره کمه ده. نو په دې خاطر یې په حملې کولو کې د لمړیتوب څخه ځان و ژغوره.

شیرخان غوښتل چې د جنګ د پیلامې نه وروسته په دښمن باندې داسې ګذار وکړي چې د بنګال څخه د نورو تازه فوځونو د راتلو دمخه د هغوې جړې همدلته وباسي. هغه همداسې هم وکړل. دښمن پرې حمله وکړه نو شیرخان تر ټولو لمړۍ د دښمن پیاده فوځ د هغوې د توپخانې او فیلانو سره یو ځای شاته و تمباوه، او د هغې وروسته د شیرخان فوځ په هغو خاصو فوځي قطعاتو باندې ور پریوت.

په دې جنګ کې د بنګال د فوځ قومندان ابراهیم هم ووژل شو. او په دې توګه په ۱۵۲۸ ز کال کې شیرخان ته د بنګال د حکمران پر خلاف دویمه ستره کامیابي ور په برخه شوه. جلال خان په ډیرو ستونزو سره بنګال ته ورسید خو د بنګال خزانه او د فیلانو توپخانه هر څه د شیرخان په لاسو کې ورغلې وو، په دې ترتیب د بنګال او بهار د متحده فوځ د ماتې د وروسته شیرخان د بهار حکمران و ګرزید.

ددې ستر بري نه څو ورځې وروسته شیرخان د چنار د کلا په لور وخوزید، دا کلا د تاج خان د مړینې نه وروسته د هغه د کمرعمره ښځې ملکې لاډو په ملکیت او څارنه کې وه. شیرخان هلته د جنګ کولو په ځای لاډو ته د واده کولو پیغام ور ولیږه او هغې هم دا پیغام و مانه، په دې توګه د چنار کلا او د هغې ځای خزانه د هر څه سره د شیرخان په لاسو کې ورغله، د همدې دولت او شتمنۍ د تر لاسه کولو وروسته د شیرخان اثر و رسوخ ډیر زیات شو او هم یې په وسایلو کې زبردست ډیرښت راغې.

ددې وروسته شیرخان د هند په لویه وچه کې د افغانانو د ځواک د رایوځای کولو له پاره شپه او ورځ یوه کړه، تر څنګ یې د خلکو عامه ګټو ته توجه وکړه تر څو ددې لارې د عوامو وفاداري ډیره او په راتلونکې کې د هغه له پاره په کار راشي. هغه د ټولو سوبه شوو سیمو انتظام هم ډیر بهتر و ګرځاوه.

تر دې ځایه د خبرو وروسته دشیرشاه زوړ عسکر خپله سپرلۍ ددمی په خاطر و دروله ، بیا یی دوباره خپل اس ته پوندہ ورکړه او نور یی هم ګړندې کړ . بیا یی صاحب خان ته وویل :

ګوره صاحب خانه ! ددومره اوږوده جدوجهد نه وروسته شیرخان ته څه ستونزې هم را ولاړې شوې. هغه خو غوښتل چې د خپل سلطنت پولې نورې هم و غځوی ، او لا تر اوسه یی همدا پلان په فکر کې و چې د ابراهیم لودی وروړ محمود لودی شیرخان خپل ځان ته ور وغوښت ، د ابراهیم لودی وروړ محمود لودی په پانې پت کې د بابر په لاسو دخپل وروړ ابراهیم د ماتې وروسته د سنګرام سینګ لورې ته تښتیدلې و. بیا یی هملته پناه واخسته او بیا یی د کنوه په جنګ کې دهغه سره یو ځاې برخه هم واخسته ، دهغې نه وروسته تر یوې مودې پورې په چتوړ کې اوسیده خو دهغې وروسته د لودې دربار د سلاکارانو د سلا په اساس یی راجپوتانه پریښوده او بیرته را ستون شو او پټنه یی خپل مرکز و ټاکه.

په شیرخان باندې د محمود لودي دومره زیات احسانات و چې شیرخان دهغه د بلنې څخه انکار و نه شو کړاې . همدا راز د محمود لودې د وربللو څخه د نه انکار کولو یو بل علت دا هم و چې محمود خان لودی هم افغان و او شیرخان د افغانانو د را ټولولو اویو ځاې کیدو له پاره شپه او ورځ کار کاوه ، نو که چیرې هغه د محمود لودی د وربللو په خاطر هلته نه وې ورغلې نو بیا خو د افغانانو د اتحاد او یووالی د هغه شعار خلاف کار و چې شیرخان د یوې مودې راهیسې ورته بډې را وهلی وې

کله چې محمود لودی شیرخان د خپل لښکر سره یو ځاې د پانې پت میدان ته د مغلو سره د جنګ له پاره را وغوښت نو شیرخان ورته پیغام ولیږه چې دهغه فوځ لا تر اوسه پورې د جنګ له پاره پوره تیارې نه لري . نو په دې خاطر به هغه لږه موده وروسته هلته ور روان شي .

په دې وخت کې د محمود لودی سلاکارانو دا مشوره کړه چې څرنګه چې شیرخان د مغلو په ملازمت کې پاته شوې دې نو په دې خاطر دهغوې سره د وفاداری په اساس هغه د حیلو او بهانو څخه کار اخلي. همدې افسرانو محمود لودی ته دا مشوره هم ورکړه چې که چیرې ته غواړې په دې جنګ کې شیرخان دخپل ځان سره را یو ځاې کړې نو د «اود» په لور د تللو په وخت کې د سهسرام لاره خپله کړه تر څو شیرخان د خپل لښکر په را لیږلو باندې مجبور کړل شي . محمود لودی دخپلو دغو افسرانو مشوره و منله و اوبیا د سهسرام د لارې د «اود» په لور وخوزید . شیرخان د محمود لودی څخه په شاهانه توګه استقبال وکړ او چې چاپ دهغه د لښکرو سره یو ځاې روان شو .

په دې وخت کې بابر دخپل زوې همایون د ناروغتیا په اړه اندیښمن و ، په دې اساس یی بلې موضوع ته هیڅ توجه نه کوله .محمود لودې د همدې حالت څخه ګټه پورته کړه ، د ګنګا د دریاب څخه راتیر شو په لکنهو یی ولکه وکړه ، په همدې وخت کې بابر و مړ او په ځاې یی زوې همایون په تخت کیناست.

کله چې همایون ته په اګره کې د لکنهو د لاسه د وتلو خبر ورسید نو هغه د جونپور په لور وړاندی تګ پیل کړ . په ۱۵۳۲ ز کال کې د محمود لودي او همایون تر منځ سخت جنګ وشو . په دې جنګ کې محمود لودی ماتې وخوړله ، او د بهار په لور و تښتید . محمود لودی یو ځل بیا فوځ منظم کړ خو بیا هم د ناکامی سره مخ شو ، بلاخره د اړیسې په لور ولاړ او لږه موده وروسته هملته ومړ.

ددې جنګ نه وروسته مغلو دا احساس کړې وه چې په دې لویه وچه کې د شیرخان د ځواکونو پرته بل ځواک دهغوې مقابله نه شي کولې ، شیرخان هم دا احساس کړې وه چې تر هغو چې خپل ځواکونه ځواکمن نه کړې او د خپل سلطنت پولو ته پراختیا ور نه کړی نو تر هغې به ارام کښینه نی.

تر دې ځایه د شیرخان زوړ عسکر خپلې خبرې کولې او بیا تم شو ، تر لږه پورې خاموشه و اوبیا یی ژبه روانه شوه او ویی ویل:

صاحب خانه ! ددې حالاتو نه وروسته همایون زمونږ د اقا شیرخان څخه و غوښتل چې هغه دې خپله د چنار کلا دوې ته حواله کړی. خو شیرخان د مغلو د اخبره و نه منله ، نو اوس همایون یو ستر لښکر راخستې او د شیرخان د ځپلو له پاره د اګرې څخه را روان شوې دې. شیرخان هم ددې ځایه څو فرلانګه مخته دخپلو عسکرو سره یو ځای پراو کړې دې او دهمایون د راتللو انتظار کوی ، و به ګورو چې د همایون د راتللو وروسته به ددواړو فوځونو تر منځ څومره خطرناک او وینه تویونکې جنګ ننبلي ، او اوس مونږ تا هم همغه ځای ته ور وړو چیرې چې شیرخان د خپل فوځ سره پروت دې. تر دې ځایه هغه عسکر خپلې خبرې بس کړې او بیا صاحب خان په خبرو پیل وکړ.

ګوره زما وروره ! زه ستا ممون او شکر کونکې یم چې تا زما د غوښتنې په اساس زه د شیرشاه د ټولو حالاتو څخه خبر کړم او ټوله قصه دې را ته په ښه تفصیل سره وویله ، دشیرشاه د حالاتو د اوریدو نه وروسته زه هیله کوم چې دا وګړې به زما په معامله کې له ما سره انصاف وکړی ، ځکه هغه څوک چې د یوه اعلی مقام د تر لاسه کولو له پاره دومره هلی ځلې وکړي ، دومره ستونزې وګالي ، نو زما په فکر به داسې شخص زما په ځیر د یوه وګړې سره ظلم او زیاتې و نه کړي ، ګوره وروره ! اوس زه د خپل زړه په پوره ډاډ سره له تاسې سره یو ځای دشیرخان په خدمت کې حاضریږم. ددې خبرو وروسته صاحب خان غلی شو خو د شیرخان هغه زوړ عسکر ورته یو ځل بیا وویل :

ګوره صاحب خانه ! زه به یوه بله خبره هم تاته وکړم. زه فکر کوم چې ته د رهتاس د راجه چندرمل سره ښه اړیکې لرې ، خو اوس په دې نژدې وختو کې په هرکش باندې هم مصیبتونه را روان دي ، دهغه په دې خبره باندې صاحب خان ورته وویل :

ګوره دوسته ! زه نه ددې راجه سره ذاتي اړیکی لرم او نه دومره ژور مراسم ور سره پالم. زه او زما ورور دواړه د یوه کوچي قبیلې د سردار غلامان یو. زما پلار هم هملته زمونږ سره و. اوس هغه ستاسې د عسکرو په لاسو و مړ. تر هغې چې د راجه هرکشن پورې اړه لري نو زه باید دا ووایم چې زه د دغه کوچی قبیلی د سردار له پاره په ځنګلونو کې ګیدړې ښکار کوم اوبیا دهغې پوستکې باسم او پلورم یی. درهتاس راجه ددې پوستکو ډیر ستر پیرونکې دي. بس په همدې لړ کې هغه ما پیژني ، هسې خو هغه پر ما ډیر مهربانه دي ، ماته د زوې په نوم باندې غږ کوی خو زما بدبختی په دې کې ده چې زه د هغې په لور ګنګا باندې عاشق یم. او زما نوره ډیره بدبختي داده چې زه د ګنګا بدې راځم ، هغه دبل کوم چا سره مینه کوي ، اویا دا چې د یوې هندو نجلۍ په حیث زما په ځیر د مسلمان نه یی بد راځی اودخپل ځان له پاره مې وړ نه ګڼی ، خو دا را ته ووایه چې شیرخان ولې د رهتاس د راجه هرکشن پر خلاف په حرکت راځی ، دهغه په دې خبره هغه زوړ عسکر ورته وویل:

ګوره صاحب خانه ! هغه وخت چې همایون د شیرخان څخه د چنار کلا و غوښتله اوشیرخان دهغه دا غوښته و نه منله اوبیا چې کله شیرخان ته څرګنده شوه چې همایون ددې کلا د تر لاسه کولو له پاره ستر لښکر تیار کړې او غواړي یرغل وکړي نو شیرخان د همایون په خلاف د رهتاس د راجه چندرمل څخه کومک وغوښت خو د رهتاس راجه شیرخان ته دکومک ورکولو څخه انکار کړې. بس شیرخان همدا خبره زړه کې اچولې ده اوکله چې هم ورته موقع او فرصت په لاس ورشی نو هغه به په راجه هرکشن باندې حمله کوی اودرهتاس کلا به تري نه نیسي ، دهغه په دې خبره صاحب خان وویل چې که چیرې شیرخان داسې وکړی نو دا به ډیره ښه وی. په دې توګه به دهغه په توان او ځواک کې ډیرښت راشي او په خپل سلطنت کې د پراخیدو هیلی به یی هم تر سره شي.

د صاحب خان ددې خبرو په ځواب کې د شیرخان هغه زوړ عسکر خاموشه شو ، خپل آس ته یی نوره هم کمچینه ورکړه او د پخوا په نسبت یی نور هم ګړندې کړ.

۴

شیرخان د ګنګا او کرم ناسته دد ریابونو د یوځای کید و د ځای سره نژدې د خپل لښکر سره یو ځای پرا و کړې و . د هغه مخبرانو هغه لا د پخوا څخه خبر کړې و چې د هغه څو عسکرو هغه ځوان ، چې د شیرشاه د لښکر څو کسان یې و ژلې ،نیولې او له ځانه سره یې را روان کړې. په دې اساس کله چې صاحب خان د شیرخان تر مخه د دریدو له پاره را و ستل شو نو هغه وخت شیرخان په یو لوړ ځای کې د غونډې په سر ناست و . د هغه ښي لوري ته د هغه زامن قطب خان ، عادل خان ، او جلال خان ناست و . په دا سې حال کې چې چپ لوري ته یې د عسکري سالارانو څخه هر یو اسماعیل سوري ، حبیب خان ککړ ، غازخان سور ، سلطان سرادنی ، هیبت خان نیازي ، حاجي خان برنی او برهمی جیت ټول یو له بله سره اوږه په اوږه ناست و . کله یې چې صاحب خان د شیرخان مخې ته را و ست ، نو شیرخان ورته په ډیر غور او دقت سره وکتل ، بیا یې ښی لوري کې ناست خپلو درې وا ړه زامنو ته مخ کړ او ورته یې وویل:

زما زامنو ! دا ځوان چې اوس ستاسې تر مخ ولاړ دې که څه هم په ښکاره توګه ډیر عاجز او مسکین تر سترګو کیږي. خو زه یې په تندې باندې د ځلیدونکو ستورو په څیر رښا ، او د استقلال ، میړانې او بهادرۍ لیکي وینم . د هغه د سترګو او د هغه د مخ او څیرې څخه ډاګیزه کیږي چې هغه به یوه ورځ په دې تیارو شپو کې د خپل مقدر له پاره لمر ثابتیږي. که چیرې دې د کوم لښکر سالار و ټاکل شي نو د هوا په څپو کې به د اذان د خپریدونکي نور د څپو په څیر و غځیږي. که څه هم دا وخت هغه د نیول شوې مرغۍ په څیر خاموشه ، درونده او غلې تر سترګو کیږي خو په خپل وخت سره به هغه د ښوویدونکو ، شورکونکو او ازونو په څیر په اوښتو را اوښتو سره د اور د سکروټې په شان راخرګند شي.

شیرخان تر دې ځایه خبرې وکړې او بیا خاموشه شو او د صاحب خان څخه یې وپوښتل چې:

تا ولې زما د لښکر خلک وژلي دي ؟ صاحب خان ورته په ځواب کې وویل:

ګوره فرید خانه ! خلک تاته شیرخان وایي او زه تاته د شیرشاه په نوم مخاطب یم. ما په ځنګل کې د ګیدړو ښکار کاوه ، په دې وخت ما او زما پلار چې له ما سره یو ځای و ، وکتل چې څو کسه وسله وال ځوانان د یوې معصومې نجلۍ عزت او عصمت تر پښو لاندې کوي ، ما هغه نجلۍ و پیژندله ، ځکه هغه زما پیژندګلو وه ، هغه د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا وه. شیرشاه ! نجونې نایابه او ډیر ارزښتناکه ګوهر دې ، په دې اساس زه سمدستي د خپل پلار سره یو ځای د رهتاس د را جه هرکشن د شهزادګۍ ګنګا د خوندي ساتلو په خاطر مخته ورغلم. هغه وسله والو ځوانانو چې هغه یې پورته کړې وه او غوښتل یې و یې تښتوی ، پرما او زما په پلار را کیښودل ، بدقسمتۍ سره چې په دې مقابله کې زما پلار له منځه ولاړ . خو ما هم هغوې ټول له منځه یوړل . ما د شهزادګۍ ګنګا عصمت او عزت خوندي وساته او هغه مې د هغه د پلار د پرا و په لور سلامته واستوله. د هغې پلار هملته د ښکار د ځای سره نژدې پرا و کړې دې. په همدې وخت کې ستا وسله والو ځوانانو زه محاصره کړم او ستا تر مخه یې را وستلم ، بس زما جرم او ګناه همدومره وه. که چیرې د کومې معصومې نجلۍ عزت او عصمت خوندی ساتل ګناه وی نو زه بیا مجرم یم او د هرې سزا له پاره چې تاسې یې را کوئ تیار یم.

د صاحب خان د ټولو خبرو د اوریدلو وروسته شیرخان غوښتل کومه پریکړه وکړي چې دوه اس سپاره په ډیره ګړندۍ توګه هلته را ورسیدل ، هغوې د خپلو آسونو څخه را کښته شول او په ډیره بیړه باندې را نژدې شول او د شیرشاه څخه یې د څه ویلو له پاره اجازه وغوښتله . شیرخان ورته د نژدې راتلو حکم وکړ ، بیا د هغوې دواړو څخه یو کس چې عمر یې نسبتا زیات و د شیرخان سره نژدې کیناست او په ډیر راز سره یې ورته په غوږ کې وویل:

ګوره شیرخان ! زه د کوچي قبیلی سردار یم. زما نوم فدایی خان دي ، دغه خ، ان چې ستا تر مخه ولاړ دي دغه نوم صاحب خان دي ، دا زما غلام دي. شیرخانه ! ایا ستا په ذهن کې د ملک سکا په نوم د یوه کس نوم راځی ؟ دغه په دي خبره شیرخان ټکان شانته وخوړ او ویی ویل:

هو ! زه خو ملک سکا ډیر ښه پیژنم ، هغه زمونږ کورنې غلام و ، بیا زما د پلار د سختیو په اساس هغه مونږ پریښود و او ولاړ. دغه په دي خبره فدایي خان سمدستی وویل: واوره شیرخانه ! هغه ملک سکا چې ستاسې کورنی غلام و او بیا ستاسې څخه و تښتید نو ماته راغې او دخپلو دواړو زامنو مقرب خان او صاحب خان سره یو ځای زما غلام شو . دا درې واړه پلار او زامن د ګیدړو په ښکار کې ډیر زیات ماهر دي ، د هغه وخته چې دوي دلته راغلی نو زما په لاسته راوړنه کې ډیر زیات زیادښت راغلی دي ، شیر شاه ! دغه ځوان صاحب خان چې همدا اوس ستا تر مخه ولاړ دي دهمغه ملک سکا زوي دي ، اودغه ځوان چې له ماسره یو ځای دلته ستا دربار ته راغلې د هغه ورور مقرب خان نومیږی چې د صاحب خان مشر ورور دي.

د فدایي خان ددې څرګندونو په اساس شیرخان د خپلې ځایه را پورته شو او د مقرب خان سره یې ډیر ښه روغبړ وکړ او بیا فدایي خان ورته وویل: شیرخانه ! زه به تاته دا هم ډاګیزه کړم چې ستا کوم وسله وال ځوانان چې د صاحب خان په لاسو وژل شوی دي ، هغوي هغه خلک و چې غوښتل یی د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګی ګنګا له ځانه سره پورته کړی او بې عصمته او بې ابرو یی کړي ، په دې اساس صاحب خان د شهزادګی ابرو او عزت خوندی ساتلې ، او ددې تر څنګ دا باید هم درته ډاګیزه کړم چې صاحب خان د راجه هرکشن د لور شهزادګی ګنګا سره ډیره مینه لری اوغواړی هغه د خپل ژوند ملګرې و ګرځوي خو بدبختي داده چې شهزادګی ګنګا تر ې نفرت اوکرکه کوي. او صاحب خان نه خوښوی ، کیدې شي چې ددې علت د صاحب خان مسلماني وی یا دا چې صاحب خان یو غلام دي او هغه نه غواړي د یوه غلام سره یو ځای شپې سبا کړي.

تر دې ځایه د خبرو وروسته فدایی خان خاموشه شو ،نو شیرشاه هغه او مقرب خان نور هم د خپلې ځانه سره را نژدې کړل. کله چې هغوي د شیرخان سره نژدې کیناستل نو بیا شیرخان په خپل مخکې ولاړ صاحب خان ته وویل:

صاحب خانه ! دا چې تا د رهتاس د راجه هرکشن د لور شهزادګی ګنګا د عصمت او عزت د خوندي ساتلو په خاطر زما عسکر وژلی دی ، په دې اړه به له تا څخه پوښتنه ګرویزنه و نه شي. په اقدس ذات قسم خورم چې که چیرې د یوې نجلۍ د عزت او عصمت د ساتلو په خاطر تا ددې څخه لس واړې زیات کسان هم وژلې واې نو بیا به هم ما ستا په ذات باندې فخر اوویاړ کاوه. واوره ! هغه کسان چې تا ددې مقدس کار له پاره وژلې دی ، نو که هغوي ستا دلاسو څخه خوندی هم پاته شوې واې نو ما به یی دلته سر له تنو جدا کړي و . زه ډیر افسوس کوم چې دهغو ځوانانو په لاسو ستا پلار ملک سکا هم وژل شوي دي. ملک سکا زما د کورنۍ میراثي غلام و . زه دهغه په مړینه ډیر زیات غمژن شوي یم. اوس زه نه غواړم چې ته پس له دې در په در ژوند تیر کړي. خو اوس را ته همدومره ووایه چې ته یواځې ګیدړې ښکاروې او که په توره وهلو او د تیغ وهلو په فن کې هم مهارت لرې ؟

دشیرخان ددې پوښتنې په ځواب کې صاحب خان تر ډیره وخته پورې په فکر کې ډوب و ، بیا یی خپله سینه پرانسته او د عزم او استقلال د جذبې نه په ډک اوزا سره یی وویل: ګوره شیرشاه ! که ته غواړې ما په خپل لښکر کې شامل کړې نو زه تا ته ډاډ درکوم چې لکه څنګه مې چې په پخوا وختو کې په ځنګلو نو کې ګیدړې ښکار کولې نو له دې وروسته به ستا دښمنان هم ښکار کوم. شیرشاه ! زه نه پوهیږم چې ستا ښی او چپ لورې ته څوک ناست دي نو که چیرې ته یی را وپیژنی نو زه دهغوي تر مخه یوځه ویل غواړم. دهغه په دې خبره د شیرشاه په مخ او څیره کې د خوشحالۍ ښېې نښانې را وځلیدې او بیا یی وویل:

ګوره صاحب خانه ! زما نبي لوړې ته زما زامن ناست دي او زما چپ لوړې ته زما عسکري جنرالان ناست دي. دهغه په دې خبره صاحب خان خپله سینه نوره هم پرانسته او خپله غړی یی پورته کړه او په ډیر جرئت سره یی وویل:

شیرشاه ! ستا نه پرته ستا زامنو او ستا سالارانو ټولو ته بلنه ورکوم چې دهغوې له ډلې څخه چې هر څوک غواړې له ما سره دحرب اوضرب په فن کې مقابله وکړي ،نوکه چیرې ما دهغوې د هر یوه څخه ماتې وخوړه ، او ناکام شوم نو بیا به ټول ژوند ستا په غلامۍ کې تیروم او که چیرې زه دهغوې په مقابل کې بریمند شوم نوبیا کوم مقام چې ستا خوښه وی ماته یی راکړه.

دصاحب خان ددې خبرو په اوریدو سره شیرخان تر یوه وخته پورې هغه ته په توصیفې سترګو سره وکتل او بیا یی په استفهامیه بڼه خپلو زامنو ته وکتل او ورته یی وویل: ګورئ: ما چې د صاحب خان په اړه کومه اندازه لګولې وه هغه بلکل سهی را ووتله ، زه پوهیږم چې ستاسو څخه یو هم دهغه سره د تیغ وهلو مقابله نه شئ کولې. خو تر هغو چې زما د سالارانو پورې اړونده ده نو په دې وخت کې هیبت خان نیازې تر ټولو ستر تیغ وهونکې او ځواکمن انګیرل کیږي ، ددې ترځنګ برهم جیت هم ددې دعوا لری او وایی چې په دې فن کې هغه ته ،دهغه کوم دویمګړې نه تر سترګو کیږی. زه فکر کوم چې ددوې دواړو څخه به یویی د صاحب خان په مقابله کې ازمیښت کوم ، د شیرشاه ددې وړاندیز په اړه دهغه زوې عادل خان په خندا کې وویل چې:

درونده پلاره ! ما ته خو دا صاحب خان د خپل ورور په څیر ښکاری. په دې اساس زه نه غواړم چې دهغه سره مقابله وکړم. او زما نور ورونه به هم دا کار و نه کړي ، خو دا چې ته غواړې هغه د برهم جیت اویا هیبت خان نیازی سره مقابله وکړي ، نو دا راته ډیره سهی ښکاري ، هسې خو هیبت خان د عمر له اړخه د صاحب خان څخه ډیر مشر دې ، لږ تر لږه دوه هومره توپیر به یی موجود وي ، او برهم جیت هم همداسې درو اخله. په هرصورت و به ګورو چې صاحب خان ددې دواړو په مقابله کې څه ډول را څرګندیږی ، خو پلار جانه زه تاته یوه مشوره درکوم. دهغه په دې خبره شیرشاه په ډیره مینه دخپل ځوې عادل خان په لور وکتل او ور څخه یی وپوښتل چې څه ډول مشوره ؟عادل خان ورته وویل:

دورنده پلاره ! زما په آند زمونږ په ټولو سالارانو کې هیبت خان د جسمانی او فزیکي اړخه ډیر توانمند تر سترګو کیږی.نو په دې خاطر دهمدې هیبت خان نیازي ځواک اوفن د صاحب خان په مقابل کې و ازمایه. ترځنګ یی برهم جیت د توري وهلو او د تیغ وهلو په فن کې دیر عیار او چالاکه ګڼل کیږی ، نو د توري وهلو له پاره د صاحب خان سره برهم جیت را مخته کړه. شیرخان دهغه ددې خبرې سره توافق وکړ او ورته یی وویل چې همداسې به وکړو .

ددې پریکړې وروسته شیرخان خپل سالاران هر یو هیبت خان نیازي او برهم جیت را وبلل. دواړه دشیرخان مخې ته را غلل او و دریدل ، شیرخان اول د هیبت خان نیازي لورې ته وکتل او ورته یی وویل:

هیبت خانه ! خپله وسله دې لرې کړه ، اوپه سر اوبازو ګانو دې چې کوم اوسپنیز خولونه ترلې هغه هم را پرانیزه. هیبت خان د شیرخان دحکم سره سم خپل ټول جنګي سامان له ځانه لرې کړ او لوڅ و درید. شیرخان ورته وویل چې د صاحب خان په لور ورشه او د هغه سره د خپل جسمانی ځواک مقابله وکړه. ترځنګ یی صاحب خان ته مخ کړ او ورته یی وویل:

صاحب خانه ! ما ستا سره د مقابلې له پاره خپل دوه کسه سالاران ټاکلي دي ، چې د یوه نوم هیبت خان دې اودبل نوم برهم جیت. هیبت خان به له تاسره د جسمانی ځواک مقابله کوی ، په دې مقابله کې به هیڅ ډول وسله نه استعمالیږي ، او بیا به د تیغ وهلو مقابله وی ، هغه به زما سالار ابراهیم جیت له تاسره کوي ، ایا تاته زما دا خبره قبوله ده ؟دهغه په دې خبره صاحب خان ووویل چې: شیرشاه !ته حاکم یی او ستا هره پریکړه ماته دمنلو وړ ده. او زه هیله کوم چې زه به ستا د هیلو مطابق عمل وکړم. دد ې خبرې سره سم شیرخان هیبت خان نیازی را مخته کړ او د مقابلې د پیلیدو حکم یی وکړ.

هیبت خان د ډیرو اوچتو قدمونو سره مخته راغې. کله چې صاحب خان ته را نزدې شو نو ودریدو ، بیا یې په یو ډول سپکوالی او حقارت سره صاحب خان ته مخ کړو او ورته یې وویل: اې د لیوانو او ګیدړو ښکار کونکیه !واوره !تا څه فکر کړې چې ته به د لته زما د اقا شیرخان په وړاندې زما سره مقابله وکړې. تا خو په ځنګلونو کې دلیوانو او ګیدړو ښکار کاوه او همغه درته ګټندوې و. د انسانانو ښکارکول ستا په وس کې ندی. ته یوکوچې بنجاره یې. ستا د تیغ وهلو او دا ډول مقابلو سره څه کار دې. دهغه په دې خبرو باندې صاحب خان ځواب ورکړو او ورته را غبرګ شو.

هیبت خانه واوره ! ته ماته یو ګذار راکړه او بیا ووینه چې پاې به یې څه وي ؟ دهغه په پایلو کې به زه تاته و ښایم چې د ګیدړو او لیوانود ښکار کولو تر څنګ زه خپل مقابل لوړې هم ښکار کولې شم. کله چې ته له ما سره په ټکر کې شې نو دهغې نه څو لمحې وروسته به دا ناست پاست خلک وویني چې زه څنګه ستا د ذهن کوڅې د ژړا او ستا د زړه تندې جزیرې د چغو او واویلا و په زخمونو ډکوم

هیبت خانه واوره ! ما د یوه غلام او کوچې نبجاره په څیر په خپل ژوند کې تر اوسه تیاره دروا زې تر شا ټکولې. خو نن به ستا بدن ټکوم ، اوستا عزت به د خاورو سره خاورې کړم ، اوستا د ساګانو شاهراه به ورانه ویجاړه کړم ، مخته راشه او ماته ګذار راکړه ، بیا به زه تا ته خپل ځان درو ښایم. بیا به دغه ټول خلک وویني چې د مقابلې په دې ډګر کې ذلیل څوک دې او فاتح څوک.

هیبت خان واوښت راواوښت او بیا را مخته شو او خپل ښې لاس یې پورته کړو او غوښتل یې چې صاحب خان ته یو درومند ګذار وکړي ، خو صاحب خان په خپل ځاې باندې ارام ولاړو. څنګه چې هیبت خان خپل سوک په هوا کې پورته کړو نو صاحب خان هم متحرک شو او دهیبت خان په سوک یې سوک ورکړ ،کله چې ددواړو لاسونه په پوره سختۍ یو دبل سره په هوا کې ټکر شول نو هیبت خان د درد له لاسه تاو را تاو شو په داسې حال کې چې صاحب خان ورته خندل.

په ترتیب دوه درې ځلې هیبت خان خپل ښې لاس پورته کړو او هڅه یې وکړه چې صاحب خان باندې ګذار وکړي خو صاحب خان هر ځل دهغه سوک په خپل سوک باندې تم کاوه. ددې وروسته صاحب خان دفاع پریښوده او دیوې بې روحه او بې حرکته ستنې په څیر و درید . دهغه په دې کار باندې د هیبت خان حوصله زیاته شوه او یو په بل پسې یې درې ځلور درانه ګذارونه د صاحب خان په اوږو ، غاړه او سینې باندې وورول. صاحب خان دا ټول ګذارونه په ډیر صبر او زغم سره واخستل ،خو کله چې د صاحب خان له لوړې کوم عکس العمل را څرګند نه شو نو بیا هیبت خان په خپل ځاې لږ څه اندیښمن شاته شو ، په همدې وخت کې یې هیبت خان ته وویل:

ګوره هیبت خانه ! داسې بریښي چې ستا په ضرب کې کوم ځواک او قوت نه دې پاته. هیبت خانه ! په دې کې شک نه شته چې زه یوکوچې او بنجاره یم خو دهغه وخته چې هوش را پیدا شوې د ځنګلې ځناورو ښکار کوم ، خو هیبت خانه ما ستا نوم مخته کیښود اودا اندازه مې وکړه چې ته به د ځنګلې ځناورو په څیر پر ما حمله وکړې او ماته به ستا تر مخه دفاع کول ستونزمنه شي ، خو ته زما تر مخه د میږې اوپسه په څیر ثابت شوې ، تا ماته څلور پنځه درانه ګذارونه راکړل خو تا وکتل چې ما دهیڅ ډول تکلیف او اذیت څرګندونه هم و نه کړه. ددې نه دا ثابتیږی چې چې ستا په سوک کې ، ستا په ګذار کې هیڅ ډول روح نه شته. زه به تاته دضرب ورکولو یوه نمونه وښایم ، ددې خبرې سره سم صاحب خان هیبت خان دغاړې لاندې په یوه قوی سوک وواهه ، د هیبت خان پښې په زمکه ولړزیدې او پرمخ په زمکه پریوت.

داسې بریښیده چې په صاحب خان باندې لیونتوب راغلی وی ، هغه په ډیره بیړه ورمخته شو او هیبت خان یې درې څلور لغتې نور هم وواهه ، هیبت خان د لکه د درومند بار لاندې اوښ په څیر د درد او تکلیف څخه بړ بړې وهلی. بیا صاحب خان هغه د ویښتانو څخه و نیو ، را پورته یې کړو او څو څپیړې یې په مخ او خوله باندې وواهه ، هیبت خان یو ځل بیا د درد او تکلیف په اساس په زمکه باندې پرمخه را پریوت.

صاحب خان یو ځل بیا په توپانې توګه ورمخته شو ، بیا یې د ویښتانو څخه و نیو او په یوه ټکان سره یې هیبت خان د زمکې څخه را پورته کړ ، یولاس یې د هغه په څټ کې او بل یې د هغه په پښو کې ورکړ او بیا یې په دواړو لاسو پورته کړ او په هوا کې یې را زوړند کړ ، تر ډیره پورې یې په فضا کې دګول دایرې په شکل کې و څرخاوه او بیا یې هغه د ډیرې بې وسۍ په حال کې د شیرخان په پښو کې ور و غورځاوه.

ددې کار په کولو سره صاحب خان شیر خان ته مخ کړ او ورته یې وویل: زه د ځنګلې ځناورو ښکارکونکی غلام یم خو دهیبت خان په څیر امیر انسان زما یوګذار هم و نه شو زغملای. کله چې دا هیبت خان میدان ته دمقابلې له پاره راغې نو زه دهغه دنوم څخه وویریدم او فکر مې کاوه چې دهغه تر مخه به ماته خپله دفاع کول هم ستونزمنه شي. مګر دا خو بلکل د خاورو او موم په څیر ثابت شو ، ما هغه ته څو ګذارونه ورکړل خودې ظالم خپله دفاع هم ونه شوه کړای ، څرګنده نه ده چې دا څه ډول هیبت خان دې چې دهغه په ضرب کې نه جوش شته ، نه ولوله او نه ځواک اونه قوت.

دصاحب خان ددې خبرو په اوریدو سره شیرشاه په خپل ځای باندې ناست و او تر ډیره پورې په خندا شین و ،تر څنګ یې په ډیره مشفقانه توګه د صاحب خان په لور وکتل اوبیا یې ورته وویل:

صاحب خانه ! زما دا سالار د ډیر زیات ځواک او قوت خاوند دې ، خو ما وکتل چې دا ستا تر مخه د وزې په څیر کمزورې شو. ددې څخه زه په دې ورسیدم چې صاحب خانه ته د هیب خان نه هم پورته هیبت خان یې. تا هیبت خان مغلوب کړ اودا دې وښوله چې ته ډیر ستر اوعظیم یې.ّ په لاشریک خدای مې سوګند چې تا د هیبت خان په وهلو سره دا ثابته کړه چې ته د لښکرو د سالارۍ وړتیا لرې.

په ځواب کې ورته صاحب خان وویل: شیرشاه ! زه ستا ددې خبرو شکریه ادا کوم ، تر اوسه خو مقابله نیمایی شوې ده ، د هیبت خان سره خو زما مقابله یوائې جسمی مقابله وه او هیڅ ډول وسله په کې نه استعمالیده ، اوس به زه ستا ددویم جرنیل برهم جیت انتظار کوم ، چې هغه میدان ته را ښکته شي ، زه به دهغه سره وسله واله مقابله کوم او هغه به د تیغ وهلو مقابله وي. د صاحب خان په دې خبرو باندې شیرشاه خپل سالار برهم جیت را وباله ، برهم جیت سمدستي را پورته شو او د شیرخان مخې ته را غې او ودرید. په همدې وخت کې شیرشاه د لاس په اشارې سره صاحب خان هم را وباله اوبیا یې ورته وویل:

صاحب خانه ! هیبت خان ته د ماتې د ورکولو وروسته زه دې پایلو ته رسیدلې یم چې تا دخپل لښکر اعلې سالار و ټاکم ، ګوره ! اوس په سر باندې خول ، په جسم باندې ډال او په اوږو باندې د اوسپنې خولونه را واچوه ، ځکه دا هغه جنګې سامانونه دي چې برهم جیت هم په ځان اچولی دي. تر څو ته د هغه سره د تیغ وهلو مقابله وکړای شې. ما دا ټول هر څه ستا له پاره را غوښتې دی.

دهغه په دې خبره صاحب خان سمدستی وویل:

درونده شیرشاه ! ماته د دا ډول جنګې سامانونو درا غوښتلو هیڅ اړتیا نه وه ، زه به ددې برهم جیت سره په همدې حالت کې ، لکه څنګه چې یم ، د تیغ وهلو مقابله کوم. زما توره او زما ډال همدا اوس د میدان په منځ کې پراته دي ، اجازه راکړئ چې هغه دهغه ځآیه را واخلم او د برهم جیت مقابلې ته راشم. د صاحب خان ددې ځواب په اړه شیرخان لږ څه فکر وکړ اوبیا یې خپل سالار برهم جیت ته وویل:

برهم جیته ! ته هم خپل ټول جنګې لباس له ځانه ښکته کړه. او د صاحب خان په څیر یوائې خپله توره او ډال له ځانه سره و ساته. دهغه په دې خبره برهم جیت سمدستي متحرک شو او په خپل ځان اچولی ټول شیان یې له ځانه لرې او هیسته وا چول. هغه دخپلو لاسو څخه اوسپنیزې لاس پټونی او د اوږو څخه اوسپنیز خولونه هم لرې کړل. بیا شیرخان دواړو ته د میدان منځته د ورتللو او هلته د تیغ وهلو دمقابلې د پیلولو حکم وکړ.

میدان ته د ورکیوتلو سره سم دواړو صاحب خان او برهم جیت په یوه ټکان سره خپلې توري د تیکو را وویستلې ، او خپل ډالونه یې سنبال کړل ، بیا برهم جیت خپله توره په هوا کې خوځوله او د صاحب خان څنګ ته راغې او ورته یې وویل:

ګوره صاحب خانه ! ته تر اوسه پورې ځوان یې او درته د تجربې ، زغم او تحمل ارتیا ده ، زه دا خبره منم چې تا به جسمانی ځواک کې هیبت خان ته په ډیره اسانۍ سره ماته ورکړه خو تیغ وهل یوائې د ځواک او قوت لوبه نه ده ، هغه ته د یرې تجربې ، فن او پوهې ارتیا ده ، ماته ته تر اوسه پورې په دې کار کې خام معلومیږې ، ځکه چې تا تر اوسه پورې یوائې د ګیدړو او لیوانو ښکار کړې دي ، د انسانانو سره د ې مقابله نه ده کړې ، او فکر کوم چې ستا په د ې لنډ زوند کې د د ې تجربې وخت درته نه د ې ترلاسه شوې . د هغه په د ې خبرو باند ې صاحب خان ورته وویل:

ګوره برهم جیته ! دا سهی ده چې ما به د یوې کوچنۍ قبیلې د غلام په څیر په ځنګلونو کې یوائې د ګیدړو اولیوانو ښکار کړې وي ، خو ګوره برهم جیته ! ستا په پرتله هیبت خان د یوه لیوه په څیر و ، خو کله چې ما هغه لیوه مات او مغلوب کړ نو ستا حیثیت د هغې په مقابل کې د ګیدړې په څیر د ې ،ستا ماتول ماته ډ ی اسانه دی . په کومه غلطه انګیرنه کې ځان مه ور غورځوه ، چې ته ډیر پوه تیغ وهونکې یې . او که نه پښیمانه به شې . برهم جیت د هغه په د ې خبرو باند ې بیزارې و ښوولە او ورته یې وویلې:

ګوره صاحب خانه ! ته ولې د خپل ژوند غوښتنې او ارمانونه کوندوې ، ولې خپل ځان د روح او بدن په اختلاف کې ورا چوې ، کله چې زه د رباند ې حمله وکړم نو ته به خپل ځان د سو زیدلې شپې د خوبونو په څیر د رویزه محسوس کړې . ته تر اوسه پورې ځوان یې او تر اوسه د وخت د ګوډو لمحو کې په امصاګانو باند ې روان یې . نو په د ې اساس دا مقابله په ډیر احتیاط سره وکړه ځکه د تیغ وهلو فن د هر چا په وس کې نه وی او نه پرې هر سړې پوهید ې شي . د هغه په د ې خبره صاحب خان سمد ستې وویل:

ګوره برهم جیته ! دا به وخت وایی چې څوک د تجربو په امصاګانو باند ې مخته ځی . هسې خو زه تاته ډاډ درکوم چې کله چې زما او ستا تر منځ ټکر وشی نو زه به ستا د تجربو په ټولو لمحو کې زهر ورګډ کړم . تا چې د موسمونو په یخوالي کې د پخوالی کوم زور ځادر له ځانه را تاو کړې د ې زه به هغه ځادر له تانه را پریباسم . ګوره برهم جیته ! هغه څه چې زه یې د رته وایم ، هغه د رته په عملی توګه ښایم ، که څه هم هغه زما له پاره زما د وجود ، زما د روح او زما د ژوند په قیمت تمام شي . اوس نو ځنډ مه کوه ، پر ما حمله وکړه تر څو دا مقابله پیل شي ، د هغه به د ې خبره برهم جیت سمد ستې را مخته شو او په صاحب خان باند ې یې د خپلې توري ګذار وکړ .

صاحب خان د برهم جیت د توري دا ګذار په ډیره اسانۍ سره په خپل ډال سره تم کړ ، تر لږه وخته پورې دواړو په سوکه توګه یو په بل باند ې یرغلونه او ګذارونه کول ، بیا صاحب خان د سوکه والی دا لوبه ختمه کړه او د برق په څیر او په ډیره ګرندۍ توګه یې په خپل مخکې جنګید ونکې برهم جیت باند ې حمله وکړه . برهم جیت تر یوه وخته پورې په پوره میړانې سره مقابله وکړه خوبیا هغه د صاحب خان د تیزو او ګرندیو حملو ترفشار لاند ې راغې او ځان یې بې وسه محسوساوه ، برهم جیت اوس د صاحب خان د تیرو حملې لاند ې د زغم د نه راوړلو په اساس شاته تګ پیل کړ ې و .

معامله او مقابله خپل انجام ته رسید ونکې معلومیده ، برهم جیت چې خپل ځان یې بې مثاله تیغ وهونکې ګاڼه ، اوس یې ډیره ستومانتیا احساسوله ، د هغه د ظاهرې حالت څخه هم دا را څرګندیده چې د هغه کیفیت اوس داور سره د ایښول شوو اوبو د پوکنیو په څیر ګر زیدلې د ې . تر ډیره وخته پورې صاحب خان برهم جیت په میدان کې په شا تګ کې ځغلاو ، ان تر د ې چې هغه دا اندازه وکړه چې اوس نو برهم جیت د سر نه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شوې د ې . برهم جیت څو ځله هڅه وکړه چې خپل ځان د دفاع څخه وکاږی او په جارحیت لاس پور ې کړې او لکه څنګه چې صاحب خان هغه د میدان څخه په شاته ځغلولو کې مجبور کړې و په همد ې توګه هغه هم د

صاحب خان سره و کړي خو دصاحب خان په حملو کې دومره تيزوالې ، دومره ځواکمني او دومره پوخوالې و چې دبرهم جيت هره هڅه يې د ناکامۍ سره مخ کوله ،

د لږې مقابلې وروسته صاحب خان په زوره د الله اکبر د تکبير غږ پورته کړ او برهم جيت ته يې وويل : برهم جيته ! ځان کلک کړه زه به اوس تاته خپل رنګ در وښايم ددې خبرې سره سم صاحب خان خپله ښۍ پښه د زمکې څخه پورته کړ ه او په چپه پښه باندې را وخرخيد او يو ځل بيا يې د تکبير او از پورته کړ او خپله توره يې په برهم جيت باندې را پريښوده ، برهم جيت غوښتل د هغه د توري ګذار په خپله توره باندې تم کړي خو د هغه توره د يوه ګذار سره دوه ټوټې شوه ، يواځې د توري لاستې د يوې وړې ټوټې سره دهغه په لاس کې پاته شو. په همدې وخت کې صاحب خان د فاتح په څير وخندل او بيا يې برهم جيت ته وويل:

برهم جيته ! زما نوم صاحب خان دې ، که څه هم زه د کوچې قبيلې د سردار غلام يم او ما په تيرو وختو کې د ګيدړو او ليوانو ښکار کړې دې خو بايد تاته دا هم ډاګيزه کړم چې زما توره نه يواځې انساني جسم بلکه او سپنه هم دوه ټوټې کوي ، برهم جيت د خپلې ماتې ، د خپل ذلت اود خپلې توري د دوه ټوټې کيدو وروسته ډير زيات خجله او شرمنده شانته شوې و . بيا يې دهغه ماتې شوې توري لاستې هم وغورځاوه او ټيټ سر خپل ځاې ته راستون شو او هملته کيناست.

شيرخان د خپله ځايه را پورته شو ، مخته راغې او صاحب خان يې په غيږ کې و نيو ، دهغه تندې يې ښکل کړ او بيا يې ورته په ډير پلرنی شفقت سره وويل :صاحب خانه ! هغه وخت چې تا هيبت خان د خپل قوت او ځواک په څرګندولو سره مات کړ نو په هماغه وخت کې ما ته د خپل لښکر سالار ټاکلې وې، او اوس چې تا برهم جيت په ډيره اسانه توګه د تيغ وهلو په فن او مقابله کې مات کړ اودهغه توره دې هم دوه ټوټې کړه نو اوس مې ته د خپل زوې په څير ومنلې ، ته به دلته زما په لښکر کې د اعلی سالار په څير دنده تر سره کوې او زما په نزد به ته زما د زوې حيثيت لرې. وايه ! دغه دواړه انعامات دې قبول دې او کنه ؟ دهغه په دې خبره ترې صاحب خان په ډيره عاجزۍ سره شکريه وکړه او ورته يې وويل:

شيرشاه ! زه پوهيږم چې زما په ژوند کې يو ستر بدلون او انقلاب راغلې دې ، زما په څير يو غلام دا فکر او سوچ هم نه شو کولاې چې زه به په ځنګل کې ګيدړې اوليوان ښکار کوم اوبيا به دکوم يو اعلی او بهترين حکمران د فوځ سپه سالار ګرځم. تا چې ماته کوم مقام او عزت را کړې نو دهغې له پاره زه ستا ډير زيات شکر کونکې يم. شيرخان ورته وويل: ګوره صاحب خانه ! زه له تاسره يو ځاې ستا ورور مقرب خان هم په خپل فوځ کې را شاملوم ، هغه به هم د يوه سالار په حيث په فوځ کې دنده تر سره کوي ، زه ډاډمن يم چې هغه به هم ستا په څير په توره وهلو کې همداسې تورزن وي. صاحب خانه ! اوس به د فوځ د سپه سالار په څير ستا خيمه زما دخيمې ترڅنګ دريږي او هغه عزت ، وقار ، دبدبه او جلال چې زما زامنو ته په لښکر او رياست کې ور په برخه دې هغه به وروسته له دې تاته هم در په برخه وي. زه همدا اوس تاته دخپلې خيمې ترڅنګ دخيمې د درولو انتظام کوم ترڅو ته په هغې کې قيام اوارام وکړې ، دهغه په دې خبره صاحب خان ووويل:

شيرشاه ! زما محترمه ! ايا ماته ددې اجازه شته چې زه ولاړشم او د خپلې کوچی قبيلې څخه خپل سامان له ځانه سره راوړم. شيرخان ورته وويلې: هو ! تا ته په دې اړه اجازه شته خو ته به ژر بيرته را ستنيږې. بيا شيرخان د کوچي قبيلې سردار فداې خان ته وکتل او ورڅخه يې وپوښتل:

ګوره فداې خانه ! ته د کوچيانو د قبيلې سردار يې او صاحب خان او مقرب خان هم له تاسره په دې قبيلې کې دغلامانو په څير ژوند کوي ، يعنې دا دواړه ستا غلامان دي ، اوس ووايه چې ته دوې دواړه د څومره قيمت په مقابل کې ازادوې ، دهغه دخبرې په ځواب کې فدايی خان په ډير ادب او احترام سره وويل:

هغه کرم او عنایت چې تا په دې دواړو ورونو باندې کړې دی د هغې مثال نه تر ستر ګو کیږي ، ګوره شیرخانه ! دوې دواړه زما غلامان وو اوماته دهغوې دپلار ملک سکا د مړینې په اړه ډیر درد را رسیدلې دې ، خو د ګیدړو او لیوانو په ښکار کولو کې دوې دري واړو پلار او زامنو ماته دومره شتمنی را کړې ده چې دوې لا دپخوا څخه د خپلې ازادۍ قیمت ادا کړې دې ، نو په دې خاطر دهغوې د ازادۍ له پاره زه هیڅ هم نه غواړم. زه دا دواړه ورونه دهمدا اوسه ازادوم ،ترڅو هغوې ستا په لښکر کې د سالارانو په څیر کار وکړي. دهغه په ځواب باندې شیرخان د هغه ډیره شکریه وکړه اوبیا صاحب خان، فدایی خان او مقرب خان دري واړه شاته شول.

د لړۍ واټن وهلو وروسته فدایی خان صاحب خان ته مخ کړ او ورته یې وویل :

صاحب خانه زویه ! ما ته په دې اړه هیڅ معلومات نه و چې ته د شیرشاه کسانو نیولې یې او دلته یې د شیرشاه دربار ته راوړې یې. ما ته خو دا خبر د رهتاس راجه هرکشن را لیږلې و او ترڅنګ یې دا هم را ته ویلی و چې زه ستا ساتنه وکړم اود شیرخان څخه دې خلاص کړم. کیدې شی تا په ځنګل کې د راجه کرشن د لور شهزادګۍ ګنګا عزت اوعصمت خوندي ساتلی وی. خو دلته په راتلو سره ، زویه ، یو ستر انقلاب راغې. دلته چې د مقابلې په وخت کې تا دخپل ځواک ، قوت او فن کومه مظاهره وکړه ، نو زویه ، ته همغې د زمکې څخه اسمان ته پورته کړې ، زه تا ته د شیرخان د فوځ د سپه سالارۍ اود هغه د زوې کیدو په اساس د زړه له کومې مبارکې وایم ، صاحب خانه ! زما زویه ! هغه وخت چې د رهتاس راجه هرکشن ماته پیغام را ولیږه چې ستا په تعقیب پسې راشم نو هغه دا پیغام هم را لیږلې و چې کله چې د شیرخان څخه صاحب خان را خلاص کړل شي نو ورته ووایه چې له ماسره خامخا یو ځل ووینې ، راجه هرکشن لا تر اوسه هملته پراو کړې دې ، په دې خاطر ته د هر څه لمړۍ دراجه هرکشن د پراو په لور ولاړ شه ، اوبیا کله چې دهغه ځایه فارغ شوې نوبیا د قبیلې په لور راستون شه ، تر دې وخته پورې به ما او مقرب خان ستا سامان را ټول کړې وي ،بیا ته دخپل ورور سره یو ځاې بیرته دشیرخان پراو ته راستون شه. صاحب خان دهغه ددې خبرې سره اتفاق وکړ اوبیا دري واړه په خپلو خپلو آسونو باندې سوار شول او په ډیره ګړندۍ توګه یې دخپلو ځایو په لور و ځغلول.

۵

په ګړندۍ توګه د خپل آس د راځغلولو لړه شیبه وروسته صاحب خان د راجه هرکشن پراو ته را ورسید. دهغه پراو د کرم ناسه او سون ددریابونو تر منځ په یوې غرنۍ لړۍ کې پروت و. هغه ځاې کې ګڼ ځنګلونه و او دا دواړه دریابونه د ګنګا د دریاب معاونین ګرزیدلې و. دپراو په منځ کې صاحب خان خپل آس ځغلاوه اونیغ د راجه هرکشن محل شکله خیمی ته ور سید.

دخپله آسه را ښکته شو او هلته ولاړ ساتونکې ته یې وویل: زه راجه را بللې یم ، کیدې شی تاته په دې اړه هم معلومات وي. ساتونکې ورته وویل: چې که څه هم په دې اړه ماته معلومات نه شته خو ته تللې شې. ځکه چې ستا په تلو راتلو باندې کوم بندیز نه شته. صاحب خان دهغه شکریه ادا کړه اوبیا خیمی ته دننه ور ننوت ، هغه وکتل چې په مخامخ کوټه کې پخپله راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګۍ ګنګا هلته ناست دي او په خپلو منځو کې په کومه خبره سره بحث کوي ، څنګه چې صاحب خان هلته ور ننوت نو لمړۍ خو ګنګا خپل مخ تري وګرځاوه اوبیا دهغه ځآیه پورته شوه اوپه ډیره غصه او بیزارۍ سره دهغه ځاې به ووتله اودخیمی بلې خونې ته ولاړه.

راجه هرکشن دخپلې لور په دې کرغیړن حرکت سره ډیر په فکر کې ولوید خو خپل ځان یې سره کنترول کړ اودخپل لاس په اشارې سره یې صاحب خان ته د کیناستو ځاې ځیګې ور وښود او ورته یې وویل: صاحب خانه ، را ځه کینه. ته ولې ولاړ یې. ما خو فدایې خان ته پیغام ور استولې و چې تا را ته ضرور را ولیږي ، اوس وایه کله چې ته دشیرخان عسکرو و نیولې نو څه ډول سلوک یې درسره وکړ. په ځواب کې ورته صاحب خان په خندانه خوله وویل:

ګوره راجه ! کیدې شي تا ته دا خبر را رسیدلې وي چې هلته په ځنګل کې ما د شیرشاه سورې د څو وسله والو ځوانانو څخه ستا د لور شهزادګۍ ګنګا عزت او عصمت خوندي کړ ، دهغه ددې خبرې سره سم راجه هرکشن سمدستې دهغه خبره پرې کړه او ورته یې وویل چې : ګوره صاحب خانه ! زما زویه ! تا ته ددې خبرې کولو اړتیا نه شته چې تا د ګنګا عزت خوندي ساتلې دې اودهغې وروسته د شیرخان کسانو ته د ځنګل څخه له ځانه سره بندي یوړې ، که چیرې ته دلته زما ځاې ته را رسیدلې واې نو په ډاډمنه توګه به مې ستا ساتنه کړې واې. اوس را ته ووایه چې هغوې له تاسره څه ډول سلوک وکړ.

صاحب خان ورته په خندا کې وویل:

ګوره راجه: کله یې چې زه دشیرخان دربار ته ور وستلم ، نوهغه زما سره ډیر زیات د انصافه کار واخست ، هغه زما ددې کار څخه ډیر خوشحاله شو چې ما د هغه د وسله والو ځوانانو څخه د یوې معصومې نجلۍ عزت او عصمت خوندی ساتلې دې. بیا هغه زه دخپلو دوو سالارانو سره د مقابلې له پاره را وبللم دهغوې نومونه هیبت خان نیازی او برهم جیت وو. دهیبت خان نیازی سره ما د جسمي قوت د ازمایلو مقابله درلوده خو ما هیبت خان په ډیره اسانۍ سره لاندې کړ. کله چې ما د هیبت خان څخه د جسمانی ځواک د ازمیښت مقابله وګټله نو شیرخان زه د خپل فوځ سالار و ټاکلم ، خو کله مې چې دهغه دبل سالار برهم جیت څخه د تیغ وهلو مقابله هم و ګټله نو شیرخان ماته دخپل زویولۍ خطاب هم راکړ. اوس نو زه د شیرخان د زویولۍ تر څنګ دهغه د فوځ سپه سالار هم یم ، دهغه څخه مې اجازه اخستې او راغلی یم تر څو د خپلې کوچې قبیلې څخه خپل سامان را ټول کړم او بیرته را ستون شم. درا ستنیدو وروسته به په تل پاتې توګه په لښکر کې او سیږم. په لاره کې را ته زمونږد قبیلې مشر فدایی خان وویل چې تا خپل ځان ته را بللې یم ، ما فکر وکړ چې کیدې شي له ماسره کوم کار ولري ، دهغه په دې خبره راجه هرکشن دخپله ځایه را پورته شو او او صاحب خان ته یې وویل چې ته دلته لږ کینه زه سمدستی بیرته را ستنیږم ، ددې خبرې سره سم راجه هرکشن هغه کمرې ته ور ننوت چې لږ څه مخته ورته شهزادګۍ ګنګا ور ننوتلې وه ،

هغه خبرې چې د راجه هرکشن او دهغه د لور شهزادګۍ ګنګا تر منځ هلته په خونه کی کیدلې نو صاحب خان په ډیره ښه توګه اوریدلې ، په دې خاطر صاحب خان هملته غلې ناست و او هڅه یې کوله چې خبره په پوره توګه واوري ، په دې وخت کې هرکشن خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ته وویلې:

ګنګا لورې ! زه غواړم چې ته د صاحب خان څخه د خپل ناغیړه سلوک او بد و الفاظو د استعمال په خاطر وښنه وغواړې ، هغه پرتا ډیر احسان کړې دې ، ستا پت ، ستا عزت او ابرو یې خوندی ساتلې ده هغ ستا ژوند او ستا د عصمت ساتنه وکړه او تا ورته په مقابل کې سپکې سپورې وویلې. ګوره لورې !صاحب خان همدا اوس دلته زمونږ په خیمه کې ناست دې ، زه غواړم چې ته د هغه څخه همدا اوس ، دخپل ناوړه سلوک په اړه ، وښنه و غواړې. د خپل پلار په د ې خبرو باندې شهزادګۍ پوزه تروه کړه اوپه ډیر قهر او غضب سره یې ورته وویل:

پلار جانه ! ته غواړې زه دهغه صاحب خان په څیر د یوه مسلمان ، لالچي ، بنجاره .... څخه د خپلې رویې او سلوک په اړه وښنه وغواړم ، زه د یوه ریاست (هیواد) شهزادګۍ یم او هغه یو معمولې ښکارې ، هغه هم د ګیدړو اولیوانو ښکارې ، ذلیله اوپست انسان دې. زه به ولې دهغه څخه وښنه غواړم ، هغه د یوه ذلیله ټیټ ذات انسان دې او دپورته ذات د خاوندانو سره نه ښایی چې د ذلیله او ټیټ ذات د خلکو څخه وښنه وغواړي ، دهغې په دې خبرو باندې راجه هرکشن سمدستې غبرګون و ښود او ورته یې وویل:

ګوره لورجانې ! دهرم مونږ ته هیڅکله هم دا اجازه نه راکوي او نه را ته دا ښوونه کوی چې په انسانانو کې دې ښکته او پورته ذات وجود ولري ، دا ټوله لړۍ هغو برهمنو دخپلو ګټو له پاره جوړه کړې ده. دهرم مونږ ته دد ې اجازه نه راکوي ، لورې. لورجانې ! هغه ستا

پت ، ابرو او عزت ساتلې دې او تا ور سره ډير نا غيړه او ناجاړه سلوک کړې دې ، ولې دې په خپله خپل ځان هغه ته مجرم ثابت کړې.
دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا يو ځل بيا وويل:
پلارجانه !ته ما ته دهغه سره د نامناسبه سلوک په اړه ، د هغه څخه د بښنې د غوښتلو له پاره اصرار کوې ، خو هغه به سبا بيا دا هم درته ووايي چې زه د شهزادګۍ ګنګا سره مينه کوم ، بيا به ته را ته داهم وايي چې اوس زه دهغه وينځه و ګرځم او ټول عمر دهغه خدمتګاره شم ، زه به هيڅکله هم داسې و نه کړم ، مونږ په هغوې باندې د پخوا څخه ډير زيات احسانات کړې دی ، هغه دلته د ګيدړو پوستکي راوړي او مونږ دهغې دخوښې قيمت ورکوو ، هيڅکله مو هم دهغوې سره بددياتي او ناروا سلوک نه دې کړې ، په دې خاطر مونږ پر هغې احسان کړې دې او هغه همغه زمونږ پر ورکړل شوي مال او شتمنيو باندې مزې چړچې کوي ، په دې خاطر به زه هيڅکله هم دهغه څخه بښنه و نه غواړم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن وويل:
ګوره لوړې !که چيرې د شيرخان عسکرو ته پورته کړې وې او له ځانه سره يې وړې وې ، او ته يې بې عزته او بې عصمته کړې وې نو فکر وکړه چې ستا دپلار ، ستا د کورنۍ او ستا درياست له پاره به څه پاته شوې و ، زه خو وايم چې هغه ستا محسن ، مربی او ساتندوی دې ، دهغه څخه بښنه وغواړه. دخپل پلار په دې اصرار سره ګنګا تنګه شوه او ويې ويل ، ته همدلته اوسه زه به دهغه سره خپل حساب خلاص کړم ، بيا ګنګا د خپلې خيمې څخه د نقدی پيسو يوه کڅوړه را واخسته اوهغه خونې ته ورغله چې چې صاحب خان ناست و .هغې دا دپيسو کڅوړه د صاحب خان په غيږ کې ور واچوله او بيا يې په ډيره کرکه او نفرت سره ورته وويل: ګوره د ګيدړو ښکار کونکې او دهغو څخه پوستکي ويستونکيه او د کوچې قبيلې د ټيټ ذات غلامه !دا چې تا د شيرخان دوسله والو ځوانانو څخه زما عزت او ابرو ساتلې ده دا دهغې معاوضه او انعام دې ، دروا خله.
د شهزادګۍ ګنګا ددې خبرو څخه صاحب خان ډير نا ارامه شو په ډيره غصه اوقهر سره را پاڅيد او د نقدي پيسو هغه کڅوړه چې څو لحظې مخکې ګنګا د هغه په غيږ کې ور اچولې وه ، راواخسته په زوره يې د ګنګا په خوله ور ويشتله. ګنګا هيڅکله هم د صاحب خان څخه دداسې سلوک هيله نه درلوده. دهغې رنګ تک ژيړ شوې و . په زمکه پرته د پيسو کڅوړه يې را پورته کړه اوبيا يې غوښتل د صاحب خان سره نوره هم بد زباني او نا غيړې وکړی چې په همدې وخت کې راجه هرکشن خونې ته راننوت او ګنګا ته يې وويلې: ګوره لور جانې !ته ولاړه شه ، اوس به زه د صاحب خان سره خبرې وکړم. ګنګا په ډيرو درنو پښو سره هغه بلې خونې ته بيرته ستنه شوه ، خو راجه هرکشن د صاحب خان سره هملته کيناست او د شهزاګۍ د ناروا سلوک په اړه يې ترې بښنه و غوښتله ، وروسته يې بيا په ډيره رازدانه توګه دصاحب خان سره خبرې پيل کړې ، تر ډيره پورې دواړه هملته ځانته يو ځای ناست و ، بيا صاحب خان ترې را ووت او ولاړ.

۲

د صاحب خان د تللو وروسته راجه هرکشن دخپله ځايه پورته شو اوهغه خونې ته ولاړ چې شهزاګۍ ګنګا په کې لا تر اوسه پورې د غصې نه تکه سره ولاړه وه. هرکشن ورته را نژدې شو او په ډيره مينه او محبت سره يې ګنګا له خپله ځانه سره را و نغاړله ، او بيا يې په خپل پلرنی شفقت سره ورته وويل:
ګنګا لوړې !ګوره ، ته خپله غصه هيسته و غورزوه ، ما ستا په اړه يوه ډيره ستره پريکړه کړې ده ، دهغه په دې خبره ګنګا خپل پلار ته وکتل او ور څخه يې و پوښتل چې: پلار جانه ، څه ډول پريکړه ؟ هرکشن ورته وويل: ګوره لوړې ددې ځايه د تللو وروسته زه غواړم ستا د سوئمبر انتظام وکړم ، او په ډيره غير معمولي توګه به زه ستا سوئمبر جوړ وم ، هر هغه څوک چې په سوئمبر کې بريالې شول نو

دهغه سره به دې واده کوم. زه به دې سوئمبر ته د شاوخوا د ریاستونو شهزادګان هم را بلم اودخپل ریاست عام جنګجویانو ته به هم د برخې اخستلو له پاره غږ کوم ، ایا زما دا وړاندیز ستا له پاره دمنلو وړ دې ؟

د خپل پلار هرکشن ددې وړاندیز څخه شهزادګۍ ګنګا خوشحاله شوه ، او په نرۍ شانته خندا کې یې وویل: پلار جانه ! زه ستا ددې وړاندیز سره متفقه یم ، هر هغه څوک چې په دې سوئمبر کې بریالې شي نو زه به هغه دخپل ژوند په ملګرتوب باندې په ویاړ سره خپل کړم. دشهزادګۍ ددې ځواب په اوریدو سره راجه هرکشن ډیر زیات خوشحاله شو . اوبیا یې وویل: اوس نو لورجانې ته ارام وکړه ، زه په پرا و کې قدم ووهم ، دهمدې خبرې سره سم هرکشن دخیمې څخه بیرون ووت ،

دبله اړخه صاحب خان د هرکشن دخیمې څخه د وتلو سمدستې وروسته خپلې کوچیانۍ قبیلې ته راغې ، دهغه ځایه یې خپل ټول سامانونه را ټول کړل ، اودخپل ورور مقرب خان سره یو ځای دهغه ځایه را ووت او په تل پاتې توګه د شیرخان لښکر ته را ستون شو او په لښکر کې یې د اعلې سالار په توګه خپل کارونه پیل کړل.

۷

شیرخان یعنې شیرشاه سوري چې په دې وخت کې د ګنګا او کرم ناسه د دریابونو تر منځ دخپل لښکر سره یو ځای پرا و کړې و ، هغه په ډیره اندیښنه کې ناست او د همایون د فوځونو د راتلو انتظار یې کاوه. همایون هم دخپل یو ستر لښکر سره د شیرشاه سوري د ځپلو له پاره را روان و. او غوښتل یې چې په هرصورت چې شوني وی د شیرشاه سوري څخه د بهار سیمه بیرته په خپله ولکه کې واخلي ، خو په دې وخت کې یو ډیر ستر او بې مثاله انقلاب راغې ، چې دهمدې بدلون له مخې همایون د شیرشاه سوري په لور د راتللو پریکړه بدله کړه او د اګري په لور و ګرځید .

هغه د څو تیرو کلونو راهیسې په همدې توګه غوښتل په ګجرات کې د بهادرشاه مغل حکومت رنګ کړي او غوښتل یې ریښې یې په هندوستان کې له بیخه و کاږي ، هغه ددې کار له پاره عجیب او غریب پلانونه جوړول. پخپله بهادرشاه د ګجرات په تخت باندې د ۱۵۲۲ زکال راهیسې ناست و او لمړۍ هندوستانی حکمران و چې د بابر د پانې پت او کنوه په جنګونو کې یې د حرب د فنونو استعمال زده کړې و.

بیا هغه د خپل ځواک د زیادښت له پاره د ترکانو او مغلو په څیر یو منظم فوځ جوړ او هغه یې په ډیرې خطرناکې توپخانې باندې سنبال کړ. هغه ددې کار له پاره د قسطنطنیې څخه د ترکانو په لاسو جوړشوی توپونه او د هغوې روزل شوې توپچیان راو غوښتل ، ددې څخه علاوه یې د پرتګالیانو څخه هم توپونه او بارود تر لاسه کړل.

د بهادرشاه دې نوې منظم فوځ په خپلو ټولو هندوستاني مخالفینو باندې برلاسي تر لاسه کړې و . دهمدې نوې منظم جوړشوې فوځونو په شتون کې هغه د اتو کالو په دوران کې یو ډیر ستر سلطنت جوړ او د هندوستان کې د شهنشاه بابر او همایون څخه یې د مخته تللو هڅې پیل کړې.

خو دومره هوښیار و چې خپل دغه مقاصد یې د بابر او همایون څخه پټ و ساتل ، هغه د خپل سیاسی تدبر له لارې همایون ته همدومره څرګنده کړه چې هغه غواړي د مغلو د واکمنۍ نه بیرون دخپل سلطنت پولې پراخه کړي.

کله چې همایون د شیرشاه د ځپلو له پاره دخپل فوځ سره دې لورې ته حرکت وکړ نو په همدې وخت کې د ګجرات د پادشاه بهادرشاه فرمان په جنوب کې د خاندیش نه تر اجرنګر پورې د اطاعت وړ و . په شمال کې د سیند د ارغون حکمران خلیج د پاراس څخه په ویره کې و . او د شرق په لور یې هم د بابر او همایون څخه لوبه بایلودې وه. هغه د مالوه او راجپوتانه به بیابانو او ځنګلو کې هم خپله سکه چلوله.

هغه په مالوه کې نوي بلکه هوښیاره حکمران منګوخان چې په قادر خان باندې مشهور و ، خپلې لورې ته را واړوه ، او په راجپوتانه کې یې د مختلفو راجاګانو تر منځ بغض ، کینه او حسد ته وده ورکړه او ددې کار څخه یې پوره پوره ګټه پورته کړه.
په راجپوتانه کې یې د ناګور ، او داجمیر بانسواړه ، او ډونګر پور پورې او د الود عبود څخه تر بوندي پورې او ان تر رنتهمبور پورې هیڅ داسې حکمران نه و چې د بهادرشاه د حکم څخه مخالفت او یا سرغړونه وکړي.
د میواړ خپلواکي د بهادرشاه د جارحانه حملو تر مخه په زنګون شوې وه ، د **۱۵۳۵** ز کال څخه مخته د ګجرات فاتح فوځونه د مالوه څخه تیر شول او هندیل کنډ پورې ورسیدل . لنډه خبره دا چې لکه څنګه چې د پانی پت د جنګ نه وروسته بابر ته رانا سانګا ډیره خطرناکه ثابت شو نو د هغې څخه په لسګونو واره زیات د بهادرشاه دغه نوې را ټوکیدلې فوځ د مغلو د ځواک له پاره ګوابنن ګرځیدلې و. خو بیا هم همایون د خپل ساده والی په اساس دا ګمارله چې بهادرشاه د غیرمسلمانو سره جنګونه کوی او په دې توګه د اسلام د اشاعت او خپرولو کار پر مخ بیایی. پخپله د مغلو پادشاهان د اسلام د دین یوا ځې نمایندګان ګڼل کیدل.
د دې تر څنګ کله چې همایون د شیرشاه سوري پر خلاف په حرکت راغې او د هغه د ځپلو په اړه په فکر کې ډوب و نو بهادرشاه په چتور باندې حمله وکړه ، حمله هغه وخت تر سره شوه چې همایون د شیرشاه په لور حرکت کړې و . نو بهادرشاه د همایون د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره غوښتل چې د چتور ملکه کرم وتي چې د رانا سانګا کونډه وه او د مهاراجه بکرم جیت ، چې په دې ورځو کې لا بالغ شوې نه و ، مور وه په خپله ولکه کې راوړي او د خپل سلطنت پولې نورې هم وغځوي.
هغه وخت چې د ګجرات ځواکونو په راني کرم وتي باندې فشار راوست نو هغې سمدستی همایون ته یو سفیر ور واستوه ،او د هغه څخه یې د کومک غوښتنه وکړه ، خو همایون په دې وخت کې هغه ته کوم ډاډمن ځواب ورنه کړاې شو ، ځکه چې هغه په دې ورځو کې د شیر شاه سوري د ځپلو له پاره هغه لورې ته روان و . او غوښتل یې چې په هر صورت چې شونی وی شیرشاه سوري د خپلې مخې لرې کړي.
د بهادرشاه له پاره دا ټولې پیښې ډیرې ګټورې ثابتې شوې. خو بیا هم پخپله بهادرشاه د مغلو د حکومت او ځواک په مقابل کې ډیر محتاط قدم اخست. همدا راز شیرخان هم و ، ځکه چې په دې دواړو د مغلو د بادشاهۍ رعب او ویره خپره شوې وه.
د چتور په راني کرم وتي باندې د یرغل وروسته د ګجرات حاکم بهادرشاه خپل څو کسه سفیران د سوداګرو په لباس کې د شیرشاه سوري په لور ور واستول او هغه ته یې دا وړاندیز وکړ چې د دواړه یو ځاې شي او د مغلو د حکومت پر خلاف حمله وکړي ، شیرشاه سوری د شرق له اړخه او د ګجرات فوځ دې د غرب له اړخه په اګړې او د دهلی باندې حمله یوسي.
هغه سفیران چې د سوداګرو په لباس کې شیرشاه سوری ته ورلیږل شوی و نو بهادرشاه د همغوې په لاسو څه ډیر رقم هم شیرشاه سوري ته ورلیږلې و . او هغه ته یې د خپل ځان سره د رایو ځاې کولو بلنه ورکړې وه.
شیرشاه سوري ډیر د عقل خاوند او د ور اندیشه حکمران و . هغه د بهادرشاه د سفیرانو څخه نقدي روپۍ واخستلې خو د نه ورتللو له پاره یې بهانه وکړه ، او بیا خو دا عام دستور دې چې هغه خلک چې پیسې اخلی د هغو خلکو څخه چې ورکوی یې ډیر عقلمند وی ځکه چې هغوې د نورو د جیبونو څخه پیسې راباسي او خپل جیب پرې ډکوي.
په حقیقت کې په دې وخت کې شیرشاه سوري نه غوښتل د بهادرشاه د سیاست په دام کې ونښلي ، او خامخا دې د مغلو د جنګ ډبره په خپله سینه وو هي ، په اصل کې شیرشاه سوری د داسې موقع او فرصت په لټه کې و چې د بهادرشاه د دې حرکتونو په واسطه د همایون توجه هغه لورې ته شي او دې ته څه موقع او فرصت تر لاسه شي او په دې جریان کې خپل فوځونه نور هم غښتلی کړي ، په دې ترتیب حالات د شیرشاه سوري په حق کې بدلیدل را بدلیدل.

دګجرات پادشاه بهادرشاه له یوه اړخه همایون ته قیمتي تحفې او د محبت نه ډک لیکونه ور استول او په دې ترتیب یې هغه ته ډهوکه ورکوله ، اودبله اړخه یې د راجپوتانه په پولو باندې خپل فوځونه را ټولول. شونې ده چې دهغه اراده به په چټورۍ دحملې کولو وه ، هغه وخت چې د چټورۍ رانی کرم وتي د همایون څخه د کومک غوښتنه کړې وه او د همایونه له اړخه ورته کوم ډاډمن ځواب نه و ترلاسه شوې نو د بهادرشاه حوصله نوره هم زیاته شوه ، نو په دې خاطر یې یو سالار تاتارخان د یوه ستر لښکر سره یو ځاې د پنجاب په لور و لیږه ، ترڅو هغه د پنجاب له لارې دمغلو د حکومت مرکز دد هلی د ښار پر خلاف سنګرونه و نیسي ،

د نړۍ په تاریخ کې د همایون په څیر ساده انسان چې دوست او دښمن دواړو په اسانۍ سره غولولې شو ، تر اوسه پورې په تخت نه دې ناست. هغه په همدې ستونزمنو حالاتو کې هم دشیرشاه سوري په خلاف بنګال او بهار ته حرکت وکړ او کلکه اراده یې کړې وه چې شیرشاه هملته وځپوي ، خو هغه دګجرات د خطرناک حاکم بهادرشاه په څیر دښمن د پلانونو څخه خبر نه شو .

همایون دخپل دغه ستر لښکر سره یو ځاې د شیرشاه سوري په لور په پرلپسې توګه مخته تګ کاوه ، په همدې وخت کې داسې یو بدلون رامنځته شو چې همایون ته یې یو ټکان ورکړ. ځکه د همایون د نه موجودیت څخه په ګټې اخستلو سره د ګجرات حاکم بهادرشاه چې کوم سالار تاتارخان دخپل لښکر سره یوځاې د مغلو د سلطنت د مرکز دهلی د ځپلو له پاره استولې و نو د تاتارخان ګرمې وینې او جوش او جذبې هغه ټوله لوبه خرابه کړه. هغه د سوکه سوکه کارکولو په ځاې په ډیره ګرمه توګه په اګره باندې ور پریوت ، څرنګه چې همایون ته په اګره باندې دکوم بیرونې ځواک د راختلو ویره نه وه نو په دې خاطر یې هلته ددفاع کولو کوم خاص انتظام هم نه و کړې. همغه و چې د بهادرشاه سالار تاتار خان دخپل لښکر سره یو ځاې د اګرې په شاوخوا سیمو کې د مغلو ځواکونه ښه و ځپل ، تر لرې لرې پورې یې تباهي خپره کړه او د مغلو په سلطنت کې یې یو ډول ویره او خوف را پیدا کړ. همایون ته دا خبر هغه وخت ور ورسید چې هغه د خپل لښکر سره یو ځاې د کالپي نومې یو کلي څخه بیرون پراو کړې و . کله چې هغه ته دا بد خبر ورسید نو هغه د شیرشاه په لور مخته تګ پریښود ، اودخپل لښکر یوه برخه یې را جدا کړه اودخپل ورور عسکری مرزا په قومندانۍ کې یې د تاتارخان د ګوشمالی کولو له پاره ور ولیږله

همایون په دې پوهیده چې بهادرشاه یو ځواکمن حکمران دې نو په دې خاطر هغه ته د ګوشمالی ورکولو په اړه همایون هم ډیر محتاط و . هغه نه غوښتل په څرګنده توګه د بهادرشاه سره ټکر وکړي ، همغه و چې هغه د کالپي څخه بهادرشاه ته یو لیک و لیکه چې په هغې کې یې د تاتار خان دحرکت څخه سخته خوابدي ښوولې وه ، تر څنګ یې د اګرې په لور د لیږلو په وخت کې دخپل ورور عسکرمرزا شاته پخپله هم د پاته لښکر سره یو ځاې د اګرې په لور حرکت وکړ تر څو د بهادرشاه سره دا ورانه مشوړه بیرته جوړه او بیا د شیرشاه پر خلاف د حرکت له پاره تیار شي.

د همایون ورور عسکري مرزا د بهادرشاه د سالار تاتار خان په دې حرکت باندې سخت په قهر او غضب شوې و . نو په دې اساس یې په تاتار خان باندې ناڅاپي حمله وکړه . په دې وخت کې د تاتارخان دلښکرو حالت ډیر بې نظمه و . زیات شمیر افغانان او نور وګړي دهغه په لشکر کې د غنیمت د مالونو په خاطر را یو ځاې شوی و . هغه وخت چې د مغلو لښکر و د عسکری مرزا په قومندې باندې په تاتارخان باندې حمله وکړه نو د تاتارخان د کرایه دغه لښکر تارو مار شو او و تښتید. دهغوې دې کار د تاتار خان په اصلی فوځ باندې هم ډیر ناوړه اغیز وکړ.

په هر صورت د مندرائیل په سیمه کې چې د اګرې سره اړونده ده ، د بهادرشاه د سالار تاتار خان او د همایون د ورور عسکری مرزا دلښکرو تر منځ سخت جنګ وشو ، په جنګ کې عسکري مرزا تاتارخان ته ډیره بده ماتې ورکړه او د تاتارخان څټ یې هملته ور پرې کړ . د بله اړخه بهادرشاه هم په همدې ورځو کې د چټورۍ سیمه محاصره کړې وه ، کله چې بهادر شاه ته خبر ورسید چې دهغه د فوځ

سالارتاتار خان ماتې خوړلې او تر څنګ یې تاتار خان هم له منځه تللې دې اودا چې همایو ن د شیرخان په لور مخته تګ پرې اینښې اوبیرته اګرې ته راستون شوې نو بهادرشاه ډیرې ویرې واخست، که څه هم هغه د چتوړ محاصرې ته دوام ورکړ خو تر څنګ یې همایون ته هم د هغه د احتجاجي لیک ځواب ووایه ، همایون ته دالیک په اګره کې ورسید. په هغه لیک کې بهادرشاه د تاتارخان ددې ناوړه کارد مسؤلیت داخستلو څخه انکار کړې و او دا یې دهغه خپلسري ګڼلې وه. دبهادرشاه دې لیک په همایون باندې ډیر زیات اغیز وکړ ، ددې وروسته د همایون او بهادرشاه تر منځ د لیک د لیږلو را لیږلو لړۍ روانه وه ، هر یوه ، یو بل ته درې درې لیکونه و لیکل ، او دهغې ځوابونه یې وویل. بهادرشاه په خپلو لیکونو کې دهمایون خپل ځان پالنه را وپاروله ، هغه ته یې ددین ساتونکې ووایه ، او دمذهب اوشریعت په نامه یې دهغه څخه وغوښتل چې لږ تر لږه د چتوړ د مهم په وخت کې ، چې یو ډول جهاد دې ، مداخله نه کوي.

د بله اړخه همایون هم چې غوښتل یې د شیرشاه سوری پر خلاف یو ځل بیا حرکت وکړي ، د بهادرشاه پر خلاف یې دومره توجه و نه کړه ، ددې پایلې دا شوې چې بهادرشاه د خپلو سیاسی چالونو په واسطه خپل ځان د همایون د کنترول څخه ازاد کړ. ددګجرات د حاکم بهادرشاه له لورې د ډاډ څخه وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځاې د اګرې نه بیرون د زرفشان په باغ کې قیام وکړ. او بیا یې د شیرشاه پر خلاف د اګرې نه کوچ وکړ. تر څنګ یې دبنګال د حاکم محمود په لور یو قاصد ور ولیږه چې هغه دې هم دخپل لښکر سره تیار اوسي تر څو د شیرشاه سوري پر خلاف په عملیاتو کې ګډون وکړي.

۸

درهتاس راجه هرکشن د لرې او نژدې ټولو ریاستونو څخه راجاګان د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا د سوئمبر (ددریمی ورځې دمقابلې دوړونکې) له پاره اعلانونه وکړل. د دې مقابلو له پاره شرط دا و چې د دوه اونیو د وقفې نه وروسته به دریځلې دا مقابلې صورت نیسي ، اوهر هغه جنګجو یه او نښه ویشتونکې ځوان چې په پرلپسې توګه دریځلې دا مقابلې وګټي نو همغه به د شهزادګۍ ګنګا دژوند ملګري ګرځي.

اوس نو ددې مقابلو لمړۍ ورځ وه ،هلته د رهتاس د کلا نه بیرون د جشن په ځیر میلې لګیدلې وې ، بې شمیره خلک راټول شوي و ، د رهتاس د ریاست د داخل څخه هم زیات شمیر جنګجویان او اتلان په دې مقابلو کې دبرخې اخستلو له پاره را ټول شوي و . په داسې حال کې چې د شاوخوا د راجاګانو څخه د راې سین د راجه پورن زوې سانول داس ، د میوار د راجه سنګرام سنګ زوې سورج مل او د کالنجر د راجه بیرسنګ بندیله زوې سورداس هم دې مقابلو کې د برخې اخستلو له پاره را غلي و.

د رهتاس د کلا نه بیرون د خلکو ازدحام ډیر زیات و ، تر هغه ځایو چې د سترګو نظر رسیده هلته خلک او ګڼه ګوڼه وه. دوې ټول په یوې ګول دایره کې سره را ټول شوی و ، اوبیا ددې ګول دایرې په منځ کې یې شاه نشین جوړ کړې و. دا ځاې د لرګیو د یوې سترې مانۍ په ځیر ښکاریده ، ددې د پاسه د رهتاس راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا سره یو ځاې ناست و او تر څنګ یې خپلې ټولې رانۍ ګانې (خپلې ښځې) په خپلو خپلو ځانګړیو ځایو کې کینولې وې.

د مقابلې تګلاره څه داسې وه چې یو فیل یې د میدان په منځ کې ډیر ښایسته جوړ کړې ، درولې و. د فیل په سر باندې د یوه لرګي اوږده څوکه درول شوې وه. اوبیا ددې لرګي د څوکې په سر د راجه هرکشن انځور ګرانو یوه سترګه جوړه کړې وه ، ددې سترګې شاوخوا ټول په سور رنګ سره کړل شوی و . او دا اعلان یې کړې و چې هر یو نښه ویشتونکې او جنګجو په دغه سور رنګه ساحه او یا دهغې سره نزدې په نښه ویشتو کې بریالي شي نو همغه به ددې لمړۍ مقابلې وړونکې ګڼل کیږي

په مقابلې کې ګډون کونکې هر یو نښه ویشتونکې او راجاګانو ته پنځه پنځه غشی ورکړل شوي و او کله چې ددې پنځو غشو څخه درې یې د نښې د ځاې سره نژدې ولګیږي نو هغه به کامیاب شمیرل کیږي. هلته د شاه نشین په سر پخپله راجه هرکشن ، شهزادګۍ

ګنګا او د راجه نورې ښځې ټولې ناستې وې ، اودهغې نه بلکل لاندې د راجه هرکشن برهمن وزیر چورامن ناست و . هغه ته دا دنده ورکړل شوې وه چې په مقابلې کې ګډون کونکو ته پنځه پنځه غشی تهیه کړي اوتر څنګ یی په مقابلې کې د هر برخه اخستونکې نوم او کوائف درج کړي.

کله چې د راجه هرکشن په حکم مقابله پیل شوه نو ترټولو لمړی د رای سن د راجه زوې سانول داس ته غشي ورکړل شول . د فیل د سر په سر دولاړ لرګې په سر کې چې کومه سترګه جوړه شوې وه نو دهغې څخه په لږ واټن کې په زمکه باندې ښخټې اینبول شوې او چونه یی پرې اچولې وه . دهمدې ځایه به په مقابلې کې برخه اخستونکو خپل غشي دهغې سترګې په لور وارول.

د راې سن د راجه زوې سانول داس دخپلو پنځو غشو سره هملته ناست و . خپل کمان یی نیغ کړ او د سترګې سره ساحه یی په کې په نښه کړه خو دهغه دپنځه واړو تیرانو څخه یی یو هم په نښه و نه لګید . یواځې دوه غشي د سترګې ساحې سره نژدې ولګیدل پاته نور درې هسې خوشې ولاړل . د سانول داس نه وروسته د میوار د راجه سنګرام سنګ د زوې سورج مل نوبت و هغه ته هم پنځه غشی ور ورسپارل شول ، پنځه واړه غشی یی په نښې وویشتل خو دهغه یو غشی هم د سترګې په سر پې برخې باندې و نه نښت .

د سورج مل نه وروسته د کالنجر د راجه بیرسنګ بندیل د زوې سورداس نوبت راغې اوهغه هم دخپلو پنځه غشو سره یو ځاې د نښې ویشتو په ځاې کې کیناست . هغه هم په ډیر مهارت سره غشی وویشتل خو یو ېې هم په نښه باندې ونه نښت ،

اوس نو د ریاست د داخل څخه د راټولو شوو سترو سترو نښه ویشتونکو او جنګجویانو نوبت و .تر څو هغوې هم خپل قسمت و ازمایی. خو د ټولو بد قسمتي داوه چې د یوه غشي هم د سترګې په سرې برخې باندې ونه لګید ، په اخر کې یو سپور هلته جمګتې ته را ننوت . دې سپور تور کالي اغوستې و او خپله څیره یی هم په توره ټوټه کې را نغښتلې وه . کله چې د تورلباس اغوستونکې دغه کس جمګتې ته را ننوت نو په یوه ټکان سره یی خپل آس و دراوه ، خو آس یی عکس العمل وښود او لکه د الف په څیر په هوا کې و درید او شنړار شو. کله چې آس خپل ځاې ته راغې نو دغه کس تري په یوه ټوپ سره را ښکته شو. هغه خپله توره او ډال تر ملا تړلې او را ځوړند کړې و . هغه په اس باندې تړلې کمال را واخست او په اوږه یی کیښود او دهغه لرګو څخه په سر دجوړ کړل شوی شاه نشین په لور ور وخوځید چې د رهتاس راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګی ګنګا پرې ناست و او ور لاندې یی د راجه وزیر چورامن ناست و چې په مقابله کې د ګډون کونکو له پاره غشي ویشل.

په تور و کالیو کې را نغښتې دغه اجنبی نیغ د برهمن وزیر چورامن په لور ورغې اودهغه څخه یی په مقابلې کې د ګډون له پاره غشی و غوښتل ، خو دغشو د ورکولو د مخه چورامن هغه ته په ډیر غور سره وکتل او ورته یی وویل:

ګوره اجنبي ځوانه !په مقابلې کې دبرخې اخستلو دمخه د ې دغه نقاب د څیرې څخه لرې کړه تر څو چې زه او دغلته ټول موجود خلک په دې و پوهیږې چې ته څوک یی او څنګه ځوان یی او د کومه ځایه راغلې یی. خو هغه ځوان ورته وویل چې ګوره چورامنه ! ته که ماته په دې مقابله کې د ګډون کولو اجازه راکړې او که را یی نه کړې خو زه به د خپل مخ څخه دا نقاب لرې نه کړم. دهغه په دې خبره وزیر چورامن وویل چې که نقاب نه لرې کوې نو خپل کوائف خو دلته ولیکه ، خپل نوم دې وښایه ، خپله پته او ادرس دې ووایه ، تر څو زه په روزنامچه کې ستا دا کوائف درج کړم. دا په دې خاطر چې ماته دهمداسې کولو حکم کړل شوې دې. دهغه په دې خبرو باندې هغه ځوان ورته وویلې ، ګوره چورامنه ! زه خو نه خپل نوم درته ښایم او نه خپله اته پته درته لیکم ، خو چورامن ورته وویل چې که همداسې وی نو ته بیا په دې مقابلو کې برخه نه شې اخستلې. دهغه په دې خبره هغه ځوان را وګرزید او او ویی ویل: چورامنه !که ته غواړې زه په دې مقابلو کې برخه وانخلم نو همداسې سهی ده زه به بیرته ستون شم. دهغه دد ې خبرې سره سم هلته په شاه نشین باندې ناست راجه هرکشن خپل وزیر ته په حکمي لهجې سره وویل چې چورامنه ! دې ځوان ته غشي ورکړه تر څو په مقابله کې برخه واخلی. که چیرې دا

ځوان خپل نوم او خپله اته پته نه ښيي نو پراوه نه کوی ، ده ته غشي ورکړه تر څو په مقابله کې برخه واخلي. چورامن د راجه دحکم سره سم پنځه غشی دغه ځوان ته ورمخته کړل ، خو هغه اجنبی لاس ور وارډود کړ او یو اځې درې یی تړې را واخستل او پاته دوه نورې بیرته چورامن ته ورکړل. دهغه په دې کار چورامن وویل چې اې اجنبي ځوانه ، دا پنځه واړه غشی در واخله، ددې څخه به ستا په نښې ویشتو کې ښه والې راشی.

هغه اجنبی ورته وویل: ګوره چورامنه ! نښه ویشتل په درې غشو باندې حسابیږي ، ځکه چې د پنځو غشو څخه باید درې یی په نښه و لګیږي ،نو همدا درې غشي بریالی شمیرل کیږي خو زه به دخپلې نښې له پاره یو آځې همدا درې غشی را اخلم ، او زه ډاډمن یم چې زما یو غشی به هم په دې پنځو باندې دروند تمام شی. په دې وخت کې د پاسه ناست راجه هرکشن وویل: ګوره اجنبی ! تا ولې خپل ځان یوا ځې ددې درې غشو پورې را و نغاړه ، نو که چیرې ته خپل قسمت ازمیښتو اوخپل مقدر دې بهتر کوی نو بیا خو پنځه غشی در واخله ، ددې په واسطه به ستا د غشي ویشتلو اراده غښتلې شی. خو دهغه په دې خبره هغه نقاب اغوستونکې اجنبی وویل. نه راجه ! زه تاته ډاډ درکوم چې زه به دهمدې درې غشو په واسطه دخپل فن څرګندونه وکړم.

ددې خبرې سره سم هغه نقاب پوشه ځوان یوې خوا ته شو او هغه ځآې ته چې غشی ورځخه په نښې ویشتل کیدل ورغې ، تر لږه وخته پورې یی د فیل په سر د ولاړ لرګې دپاسه د سترګې جوړکړل شوې نښه یی و کتله ، دخپلې اوږې څخه یی هغه دروند کمان را ښکته کړ. دکمان یو سر یی په یوه ځنګون باندې کیښود اوخپل بل ځنګون یی په زمکه باندې کیښود اوبیا یی لمړی غشي په کمان کې ورکړ ، نښه یی و نیوله ، ساه یی و دروله اوبیا یی غشي په نښې ور خوشې کړ ، د هغه همغه لمړی غشي د سترګې د سرې برخې په منځ کې ور ونښت ،

ددې اجنبي په دې کار باندې په میدان کې ټولو ناستو خلکو لاسونه و پړکول ،تر ډیره وخته پورې میدان کې د لاسونو پړکار و ، په شاه نشین د پاسه ناستو چې کله د دغه اجنبي دا نښه ویشتل وکتل نو راجه هرکشن او دهغه دښایسته او حسینی لور شهزاګی ګنګا په خیرو باندې هم خوشحالی را څرګنده شوه.

ددې وروسته هغه اجنبی ځوان خپل دویم غشي تیار کړ او د پخوا په شان یی نښه و نیوله او دویم غشی یی په نښه وویشت. دویم غشي هم د نښې په منځ کې ور ننوت ، په دې کار سره په میدان کې یو ځل بیا غوغا شوه او دخلکو د لاسونو د پړکولو اوازونه را پورته شول. شهزادګی ګنګا دد ې ځو ان ددې نښې ویشتلو څخه ډیره زیاته خوشحاله شوه اویو ځل د خوشحالی له لاسه دخپله ځایه هم را پورته شوه ، او په ډیر شوق سره به یی کله د هغو غشو په لور چې په نښه کې ور ننوتي و کتل او کله به یی دد غه نقاب اغوستونکې ځوان لورې ته کتل.

کله چې د لاسونو پړکار بند شو او په میدان کې خاموشي خپره شوه نو هغه اجنبي نقاب پوشه ځوان خپل دریم غشي را وویست او دپخوا په څیر یی نښه ونیوله ، ساه یی و دروله او خپل غشي یی د نښې په لور ورخوشې کړ ، دا غشي هم د نورو دوو په څیر د نښې په منځ کې ور ننوت. په دې کار سره په میدان کې ټول خلک د خپلو ځایو څخه پورته شول او په هغه ځای کې د ګډا ، نځا او په فضا کې د پګړیو او خولیو دپورته غورځولو میله او خوشحالي راپیدا شوه. په همدې حال کې راجه هرکشن او شهزاګی ګنګا هم د شاه نشین نه لاندې را کیوتل ، هغه ځوان لا تراوسه هم په خپل ځای ولاړ و دکومه یی چې دغه درې غشي ویشتلی و . راجه په ډیره ګړندی توګه لاندې راغې اودهغه سره یی غاړه ورکړه ، او ورته یی وویل چې ګوره ځوانه زه تاته ستا په دې بریا د زړه له کومې مبارکي وایم. په دې وخت کې شهزادګی ګنګا هم مخته راغله او ورته یی وویل: ګوره ځوانه زه نه پوهیږم چې ستا نوم څه دې خو هغه کړچار چې تا دلته تر سره کړ ،هغه ډیر بې مثاله او نایابه دې. اوزه تاته ددې فن د څرګندونې په اساس مبارکي وایم. ایا ته نه غواړې ماته خپل نوم اودرک

وښایی ؟ ځکه تا د نن مقابلې ګټلی دی. دهغې په دې خبره هغه اجنبی په نري شانته اواز باندې وویل: زه اوس هیڅ هم نه وایم او نه د خپلو خیالاتو څرکندونه کولې شم. ځکه چې دا د مقابلو لمړۍ ورځ ده. اجنبی ددې څخه اخوا بله کومه خبره و نه کړه ، دهغه ځایه لرې شو اوهلته په خپل نژدې ولاړ اس باندې سپور شو ، آس یی په قمچینه وواهه ، او دجنوب په لوریی په ځغاسته کړ او ډیر ژر د ټولو د سترګو پټ شو. شهزادګی ګنګا تر ډیره پورې دغه ځوان پسې کتل اوبیا یی سر ټیټ کړ او دخپل پلار راجه هرکشن سره روانه شوه.

۹

همایون د ګجرات د حاکم بهادرشاه سره د خپلو اړیکو د بیرته جوړولو وروسته یو ځل بیا د شیرشاه سوری د ځپلو له پاره د اګرې څخه روان شو. خو شاید چې قدرت ته د همایون دا کار نښه نه یست. ځکه کله چې همایون یو ځل بیا دخپل لښکر سره یو ځای په ډیره ګړندۍ توګه د کالپی تر مقامه پورې ورسید نو هلته ورته د چتوړ د راني کرم وتی لخوا یو قاصد ورغې.

راني کرم وتي د خپله اړخه دلیږل شوی قاصد په لاسو همایون ته لاس بند (راکهي[1]) ور ولیږه. (۱)(لاسبند ته په هندې کې راکهي وایی چې خویندې یی ورونو ته په خاصو وختو کې د لاسو څخه ټړي.)

ددې ترڅنګ راني کرم وتي د همایون څخه د ګجرات د حاکم سلطان بهادرشاه په خلاف د مرستې غوښتنه هم کړې وه.

کله چې د راني کرم وتي له اړخه قاصد د همایون دربار ته دهغې دپیغام سره یو ځای را ورسید نو همایون یو ځل بیا د کالپی په مقام کې خپل لښکر تم کړ ، اودخپل لښکر د مشرانو یوه غونډه یی راوبلله ، اوهغه پیغام چې د چتوړ د راني کرم وتي له اړخه ورته رسیدلې و ،دهغوې تر مخه د مشورې او سلا له پاره کیښود. دهغه ټولو سالارانو او دهمایون نزدې دوستانو اودکورنۍ خلکو تر ډیره پورې په دې پیغام باندې بحث اوخیړنه وکړه ، بیا د همایون کاکا ناصر مرزا دخپل آند د ښکاره کولو له پاره د همایون مخې ته راغې او ورته یی وویل:

همایونه زویه ! نښه او غوره داده چې مونږ بیرته ستانه شو. د شیرشاه په خلاف د حرکت کولو نه مخته مونږ باید د ګجرات د حاکم سلطان بهادرشاه سره خپله معامله پاکه کړو. همایونه ! زما زویه ! هغه وخت چې تا غوښتل د شیرشاه په خلاف د دوییم ځل له پاره حرکت وکړې نو ما په هماغه وخت کې هم ته ددې کار څخه منه کړې وې او درته مې ویلی و چې د ګجرات حاکم بهادرشاه ډیر زیات عیار او چالاکه انسان دې ، په ښکاره توګه خو هغه تاته خپل ځان مطیع او فرمانبردار ه څرګندوی خو په اصل کې هغه د مغلو د سلطنت د جړوړ د پریکولو هڅه اوهاند کوي ، زه به زویه ! په دې وخت کې تا ته دا سلا درکړم چې دهمدې کالپی نه بیرته ستون شه او که چیرې تا داسې ونه کړل نو بیا یاد ساته چې د ګجرات حاکم بهادرشاه به د چتوړ د سوبې نه وروسته دمالوې په لور هم حرکت کوي اوپه مالوه به هم خپله ولکه کلکه کوی نو که چیرې د چتوړ نه وروسته هغه مالوه هم دخپلې ولکې لاندې راوړی نو بیا به د مغلو د سلطنت مرکز دهلی هم د ګواښ لاندې راځی.

واوره همایونه زویه ! زما سلا داده چې تر هرڅه دمخه د بهادرشاه ځواکونه و ځپه ، او مخته له دې چې بهادرشاه په مالوه باندې ولکه وکړي ته په خپله مالوه دخپلې ولکې لاندې راوړه ، نو بیا که چتوړ یو خپل واکه ریاست پاته کیږی نو دا به د مغلو د سلطنت له پاره ډیره غوره او ددې سلطنت د ساتنې یوه نښه وي.

که څه هم همایون د خپل کاکا ناصر مرزا ددې فکر تائید وکړ اودهغه سلا یی غوره و بلله ، خو هغه په دې لړ کې د نورو خلکو سره هم مشورې اوسلاوې کولې. دنورو خلکو په لړ کې د همایون خاص باورې شخص معید بیګ همایون ته همغسې مشوره ورکړه او تر څنګ یی د همایون د کاکا ناصر مرزا نظر تائید کړ ددې نه علاوه د همایون مرزا وروړ عسکري او مرزا هندال هم همایون ته همغسې وړاندیز

وکړ او ورته یی وویل چې د شیرشاه په لور د تللو تر مخه تر هر څه لمړی خپله معامله د بهادرشاه سره پاکه کړه ، د بهادرشاه د مغلو بولو وروسته بیا د شیرشاه وهل مونږ ته د ومره ستونزمن نه دې.

په دې وخت کې د همایون وزیر معید بیګ یوه را پورته کید ونکي ګوانښ ته هم اشاره وکړه او ورته یی وویل چې که مونږ په دې وخت کې د شیرخان سره ټکر کوو نو دا شونی ده چې شیرخان او د ګجرات حاکم بهادرشاه په خپلو منځو کې کومه غوټه ګنډه کړی وی او په دې توګه به مونږ د یوه اړخه د بهادرشاه له خوا او دبله اړخه د شیرشاه له خوا تر حملې اویرغل لاندې راشو . اوپه دې توګه به زمونږ حالت د بد نه بدتر لورې ته ولاړشي ،.ددې حالاتو د په نظر کې نیولو په اساس همایون د شیرشاه په لور خپل وړاندې تګ تم کړ او بیرته د کالپی نوې کلې څخه د ګجرات د حاکم بهادرشاه د ځپلو له پاره راستون شو .

د کالپي څخه بیرته د ګجرات په لور د کوچ کولو نه وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځآې د اوه جزیرو او راې سین څخه را تیر او تر سارنګ پور پورې را ورسید . بیا یی د هغه ځایه د جنوب په لور اجین ته وګرزید . تر دې وخته پورې د ګجرات حکمران بهادرشاه د چتوړ کلا فتحه کړې وه ، او د چتوړ راني کرم وتي د خپلې کلا د د لاسه ورکولو په اساس د هندوانو د رسم او رواج په مطابق په اورکې ځان سوځولې و.

کله چې بهادرشاه خبر شو چې د همایون لښکر قدم په قدم د هغه د سرکوبۍ له پاره مخته راځی نو هغه د چتوړ څخه ولاړ تر څو د همایون لاره و نیسي او په خپلو مفتوحه سیمو باندې خپله ولکه کلکه کړي ، خو دا به د بهادرشاه بد قسمتی وه چې کله چې هغه د همایونه سره ټکر وکړ نو همایون په ډیرجوش او جذبی سره په هغه سخته حمله وکړه اود بهادرشاه ټول ځواکونه یی تار ومار کړل او د پانپو په خیر یی سره وشیندل.

دهغې وروسته دهمایون او بهادرشاه تر منځ په ځاې ځاې کې جنګونه روان و خو په هر جنګ کې همایون د بهادرشاه لښکر پسې زغلاوه، او په ذلیله ماتې سره به یی مخ کاوه ، کله چې بهادرشاه په دې ډاډمن شو چې هغه په هیڅ ځاې کې نه شی کولې د همایون سره مقابله وکړي نو هغه نا هیلې ، مایوسه او ماتې خوړلې شو او خپل پاته ټوټې ټوټې فوځ یی سره راټول او د ګجرات په لور یی خپلې پښې سپکې کړې.

د ګجرات په لور د بهادرشاه د تښتیدو وروسته، همایون د چتوړ په لور راغې ، خو دهغه د راتګ د مخه د چتوړ راني کرم وتي خپل ځان په اورکې په ورغورځولو سره سوځولې و ،خو همایون د راني کرم وتي زوې بکرما جیت ته د چتوړ تاج و تخت ور حواله کړ او په خپله د اګرې په لور وخوځید. تر څو د خپل لښکر حالات سم کړی او د شیرشاه د ځپلو په لور یی تګ ته تیار کړي.

شیرشاه سورې تر اوسه پورې د ګنګا او کرم ناسه د دریابونو د یو ځآې کید و په ځاې کې پراو کړې و . کله چې هغه ته دا خبر ور سید چې همایون د کالپي تر سیمی پورې د را رسید و وروسته د خپل لښکر سره بیرته ستون شوې دې تر څو د بهادرشاه سره خپله معامله پاکه کړي نو شیرشاه ډیر خوشحاله شو . اوس نو هغه اراده کړې وه چې د همایون د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره په بنګال باندې حمله وکړي او په بنګال او بهار باندې خپله ولکه نوره هم ټینګه کړي اوبیا د مغلو د مقابلې له پاره یو مستحکم حکومت جوړ کړي تر څو په راتلونکې وختو کې که چیرې مغل و غواړي دهغه سره ټکر وکړي نو هغه د هغوې د حملو ځواب په ښه توګه ورکړاې شی . دخپلو دغو ارادو د تر سره کولو له پاره شیرشاه د خپلو سالارانو غونډه را وبلله.

شیر شاه سورې دا غونډه د خپلې خیمی نه بیرون جوړه کړه ، او هلته یی خلکو ته په غونډه یو باندې د کیناستو له پاره د ری خپرې کړې. کله چې ټول سالاران هلته را ورسیدل نو شیرشاه د هغوې سره مشوره اوسلا پیل کړه .

شیرشاه په خپله د غونډې په منځنۍ برخه کې ناست و . دهغه نبي اړخ ته دهغه زامن هریو عادل خان ، جلال خان او قطب خان ناست و . په چپ اړخ کې ترټولو لمړی صاحب خان و ، ځکه چې صاحب خان د شیرشاه دلښکر سپه سالار و دهغه وروسته دشیرشاه نور سالاران لکه هیبت خان نیازي ، اسمعیل سوري ، حبیب خان ککړ ، جلال خان جالو ، سرمست خان سرواني ، خان بټني ، اوبرهم جیت ناست وو. کله چې ټول سالاران کیناستل نوبیا هغوې ته د خپلې وینا په حال کې وویل:

زما زامنو ! زما دوستانو اوسالارانو !تاسو ټول به خبر شوی یاست چې همایون چې د برق په څیر زمونږ سره دټکر کولو له پاره دې لوړې ته را روان و ، د کالپی د سیمې څخه بیرته ستون شوې دې. هغه ته د ګجرات حاکم بهادر خان د خپل ځان او سلطنت له پاره زمونږ څخه ډیر ګواښمن راڅرګند شوې دې. هغه د همدې ګواښ د له منځه وړلو له پاره د کالپي څخه بیرته ستون شوې دې. خو اوس مونږ اراده کړې چې دهغه د نه موجودیت څخه په ګټې اخستلو سره په بنګال باندې حمله وکړو ،او په بنګال او بهار کې یو متحده حکومت جوړ کړو . ترڅو په راتلونکې وختونو کې که چیرې همایون زمونږ سره د ټکر کولو هڅه وکړی نو مونږ به ورته په پوره ځواک سره ځواب ورکړې شو .

شیرشاه د لړۍ تم کیدو وروسته یو ځل بیا دخپلو خبرو لړۍ جارې وساتله او ویې ویل:

زما دوستانو ! په یاد ساتئ تر هغې چې مونږ د بهار تر څنګ په بنګال باندې هم ولکه ونه کړو نو تر هغې وخته پورې به زمونږ ځواک نیمایی شانته وي او همایون به هر وخت ددې توان ولری چې زمونږ جړې را وکاږي او هیسته مو خطا کړي ، ددې تر څنګ د بنګال اوسنې حکمران سلطان محمود هم په تیرو وختو کې زمونږ پر خلاف ډیر ې ناروا وې تر سره کړې دي نو په دې خاطر په مونږ باندې دهغه سرکوبې لازمه ده . که چیرې د بنګال تر ولکې پورې همایون زمونږ پر خلاف کوم حرکت ونه کړ نومونږ به په بنګال او بهار کې خپل سلطنت مستحکم کړو اوبیا به د رهتاس د راجه هرکشن پر خلاف قدم پورته کړو . ځکه چې هغه په خپل ځواک باندې ډیر زیات نازیږی ، هغه دهمایون پر خلاف زمونږ سره د مرستې کولو نه په څرګنده توګه انکار کړې و ، اوس تاسو ووایاست چې په دې لړ کې تاسې ما ته څه ډول مشوره راکوئ؟

دشیرشاه په دې څرګندونو باندې ټول سالاران تر یوه وخته پورې یو دبل سره په مشورو لګیا شول .دهغه وروسته هیبت خان نیازی د خپلې راې د څرګندولو په خاطر وویل: اقا ! ستا خبره بلکل سهی ده . مونږ باید بنګال باندې ولکه وکړو ، تر هغې چې بنګال زمونږ په ولکه کې نه وی راغلې تر هغې پورې مونږ دهمایون پر خلاف جنګ نه شو کولې . ددې نه وروسته د صاحب خان نه علاوه نورو ټولو سالارانو خپله رایه څرګنده کړه اودشیرشاه خبره یې تائید کړه . شیرشاه تر یوه وخته پورې غلی ناست و او څه فکر یې کاوه ،بیا یې په خپل څنګ کې ناست صاحب خان ته وکتل او ورته یې وویل:

صاحب خانه زویه ! ته ولې غلی ناست یې ؟ته خو هم لړ څه ووایه. ته خو زمونږ د لښکر و اعلی سالار یې. او ستا مشوره په ټول باندې پورته ده. وایه ، ته په دې لړ کې څه مشوره راکول غواړې ؟دهغه په دې خبره صاحب خان ووویل:

شیرخانه ! په بنګال باندې ستا د حملې کولو وړاندیز ډیر په ځاې او ډیر ګټه ور دې او عملی بڼه هم لری. ځکه چې همایون اوس ددې ځایه ډیر لرې پروت دې. خو په بنګال باندې د حملې کولو نه مخته به په دوو نورو اړخونو باندې هم نظر کول په کار وي. دهغه په دې خبره شیرشاه ټکان وخوړ او دهغه لوړې ته یې وکتل او ورځخه یې وپوښتل: زویه ! ته دکومو اړخونو په اړه خبرې کوې؟په ځواب کې صاحب خان ورته وویل:

زما ستره اقا ، درونده شیرشاه ! که چیرې مونږ په بنګال باندې حمله کوو نو د بنګال حاکم سلطان محمود به د خپل ټول ځواک سره زمونږ مقابله کوي ، خو زه هیله لرم چې مونږ به په څو ورځو کې ضرب په ضرب وهلو سره سلطان محمود دخپلې مخې لرې او د بدترینې

ماتې سره به یې مخ کړو .او دهغه څخه به د بنګال په ولکه کولو کې بریالی شو . خودهغې وروسته به زمونږ له پاره ددوو اړخونو څخه خطرات را پیدا کیږي.

لمړی خطره داده چې که چیرې زمونږ په لاسو د ماتې خوړولو وروسته سلطان محمود په تیښته بریالې کیږی نو هغه به ضرور د همایون په لور ورتښتي ، او زمونږ پر خلاف به دهمایون څخه د مرستې د غوښتلو هڅه وکړي.

خو که چیرې همایون د ګجرات د حاکم بهادرشاه پر خلاف په جګړه کې ښبتې وي او هغه ته د سلطان محمود سره د کومک له پاره وخت تر لاسه نه شی نوبیا به هم سلطان محمود ددې څخه یو بل ستر قدم اخلي . دهغه په دې خبره شیرشاه یو ځل بیا هغه ته متوجه شو او ورڅخه یې وپوښتل چې: څه ډول قدم ، زویه ؟صاحب خان ورته وویلې:

شیرشاه ، زما محسنه او زما ستر مربي !تاسې ته څرګنده ده چې د بنګال په ساحل باندې دپرتګالیانو فوځونه ولکه لري ، او هلته ګوا دیوه سرحدې ښار نه اخوا یوه مستحکمه نظامی کلا هم ده .اوهغه د پرتګالیانو مرکز دې. د پرتګالیانو سره ډیر ستر بحري ځواک شتون لری او ددې نه علاوه د ګوا په کلا کې د پرتګالیانو سره یو ستر منظم لښکر هم شته ، دد ې ترڅنګ یې دهغوې سره ډیره زیاته نوې او مډرن وسله هم موجوده ده . همدا راز دوی د پرتګیزی سمندر په داخل کې د بحري غلو (قزاقانو) دنده هم ترسره کوی ، چې دهمدې لارې یې ډیر زیات مال اوشتمنی را ټوله کړې ده ، زه ددې نه ویریږم چې د بنګال حاکم سلطان محمود به زمونږ سره په جنګ کې د ماتې خوړلو وروسته د همایون له لورې د ډاډمن ځواب د نه تر لاسه کیدو وروسته د پرتګالیانو په لور مراجعه کوی او زمونږ پر خلاف به د هغوې څخه د مرستې د تر لاسه کولو هڅه اوهاند کوي. نو په دې خاطر زه وړاندیز کوم چې په بنګال باندې دحملې کولو په وخت کې دغه درې واړه محاذونه په نظر کې و نیسئ ، یو د بنګال د حاکم سلطان محمود ، بل د همایون او دریم د پرتګالیانو . داسې هم شونی ده چې سلطان محمود به په یوه وخت کې هم دهمایون څخه اوهم د پرتګالیانو څخه زمونږ پر خلاف بسپنه و غواړی اوپه مونږ به یرغل راوړي نو په دې خاطر ددې ټولو ځواکونو سره د مقابلې له پاره مونږ باید چمتو و اوسو .

کله چې صاحب خان خاموشه شو نو شیرشاه سوري تر لږه وخته پورې مسکې و اوبیا یې صاحب خان ته وکتل او په ډیره مشفقانه توګه یې ورته وویل:

صاحب خانه زویه !دا چې تا مونږ ددې ټولو خطراتو څخه خبر کړو ، نو زه دې پرې خوشحاله کړم. په مهربانه خدای موې سوګند چې تا زما د سالارۍ حق ادا کړ. د یوه سالار نظر باید همدا سې ژور او هراړخیزه وي ، ګوره صاحب خانه ! زما زویه !ته اندیښنه مه کوه ، په بنګال باندې دحملې کولو په وخت کې به زه دخپلو مخبرانو او جاسوسانو په ذریعه د همایون نه علاوه په پرتګالیانو هم ژور نظر ساتم.

دهغه په دې خبره صاحب خان وویل:

شیر شاه ، زما محسنه !که معامله همدا ډول وی نوبیا خو په بنګال باندې دحملې کولو له پاره ځنډ نه دې په کار . ځکه همایون همدا اوس د د بهادرشاه په ځپلو لګیا دې ،نو دهغه د غیر حاضرۍ څخه د ګټې د پورته کولو له پاره مونږ باید په بنګال باندې ولکه وکړو .

او خپل ځانونه مستحکم کړو . شیرخان راپورته شو او ویې ویل: که چیرې همدا سې وی نو په لښکر کې د کوچ کولو بګل وو هئ ، همدا اوس او په همدې وخت کې لښکر باید په بنګال باندې دحملې له پاره کوچ وکړي . دشیرخان دحکم سره سم د ګنګا او کرم ناسه د دریابونو دخوا و څخه لښکر دشیرشاه تر قومندې لاندې وخوځید او په بنګال باندې دحملې له پاره یې هغه لورې ته حرکت وکړ.

۱۰

درهتاس راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ددویم سوئمبر له پاره پروګرام تیار کړې و . دا ځل بیا هم د پخوا په څیر د رهتاس د کلا نه بیرون په ډاګ میدان کې دخلکو ګڼه ګوڼه ډیره زیاته وه خو د مقابلې کولو طریقه او تګلار ځانګړې کړل شوې وه.

په لمړۍ مقابله کې د سترګې تر منځ هغه سوروالي دنښې په څیر غوره کړل شوې و خودا ځل ویل شوی چې په دې مقابله کې به هغه وګړې ګډون کوي چې په لمړۍ مقابله کې یې برخه اخستې وه . اودمقابلې تګلاره او کړچار به دا ډول وی چې په مقابلې کې ګډون کونکې هر وګړي ته به په هوا کې درې کوترې پریخول کیږي ، او دمقابلې هر ګډونکونکي ته به د پخوا په څیر پنځه غشي ورکول کیږی . دغه پنځه غشي به په درې کوترو باندې ویشتل کیږي او هر هغه څوک چې ددې پنځه غشو څخه ډیرې کوترې زمکې ته را وغورځوي نو همغه به بریالې ګڼل کیږي .

دا ځل هم سیل کونکې خلک په دایره شکله توګه سره ناست و. او هغه لوړ شاه نشین چې د لمړي سوئمبر له پاره جوړ کړل شوې و همغسې په خپل ځای ولاړ و . ددې ځایه دپاسه د رهتاس شهزاده راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګۍ ګنګا او تر څنګ یې رانیانی (خپلې ښځې) ناستې وې. د میدان په منځ کې یې ښځتې په دایره شکله بڼه اینبودې وې او دهغې په منځ کې یې سپینه چونه اچولې وه. او مقابله کونکو ته ویل شوې و چې د ښځتو ددې دایرې څخه به په هوا کې په پریښول شوو کوترو باندې غشی ورپریږدي.

کله چې مقابله پیل شوه نو د لمړۍ مقابلې په څیر تر هر څه لمړی د رای سین د راجه پورن مل د زوې سانولداس نوبت راغې . راجه هرکشن د خپلې شهزادګۍ لور ګنګا سره د پخوا په څیر په هماغه شاه نشین باندې په ډیر ویاړ ناست و ، اودهغه د ځای لاندې د هغه وزیر چورامن ناست و. چورامن په مقابلې کې د ګډون کونکو نومونه لیکل او هغوې ته یې د مقابلې له پاره غشی ورکول. دا ځل هم په مقابلې کې د ګډون کونکو د کوائفو د را ټولولو څخه مقصد داو چې دهغوې د مقابلې وړتیاوې درجه بندي کړي.

کله چې د مقابلې د پیلیدو حکم وشو نو برهمن چورامن تر ټولو دمخه دراې سین دراجه زوې سانول داس ته پنځه غشي ورکړل ، هغه دخلکو تر منځه ور تیر شو او د ښځتو څخه جوړې شوې ګول دایرې ته ور ننوت او هلته د ښنې د ویشتلو له پاره و درید. بیا ددغه ستر او دنګ جوړ کړل شوې شاه نشین څخه د راجه هرکشن ساتونکو د یوه ځانګړې ځای څخه درې کوترې را پریښودې. کله چې دا کوترې په هوا کې پورته شوې او د میدان منځنۍ برخې ته را ورسیدلې نو سانول داس پر هغې باندې دغه پنځه غشی یو په بل پسې ور پریښول خو دهغه یو غشې هم په نښه و نه لګید نو سانول داس ددې ناکامۍ سره سم ټیت سر د میدانه ووت.

دویم نوبت د میواړ د شهزاده سورج مل و . هغه ته هم پنځه غشی ورکړل شول او بیا ورته د ساتونکو له اړخه درې کوترې په هوا کې پریښول شوې. سورج مل ډیر دښه بخت خاوند و چې دهغو د پنځه غشو څخه یې یو په نښه و ننښت او یوه کوتره یې ووېشتله. کوتره د لګیدو سره سم په هوا کې اوښته او بالاخره په زمکه را پریوتله . د سورج مل په دې نښه ویشتلو باندې خلکو ډیره زیاته خوشحالي احساس کړه او دهرې لورې د لاسونو پرکار و او هوا د خوشحالۍ د چغو څخه ډکه وه.

دریم نوبت د کالنجر د شهزاده سورداس و . هغه بې چاره هم ډیر زحمت وویست او پنځه واړه غشي یې دهغو کوترو په لور ور ویشتل خو دهغه بدقسمتی وه چې یو یې هم په نښه ونه ننښت. او پنځه واړه غشي هسې ضایع شول. په دې اساس هغه هم ماتې خوړلې او نامراده د میدان څخه ووت. دهغه وروسته د کورنیو نښه ویشتونکو او جنګجویانو نوبت راغې. ددوې څخه هغوې ته غشی ورکړل شول چې په لمړۍ مقابله کې یې برخه اخستې وه. هغوې هم خپل خپل بخت ازمینښت کړ خو یویې هم د ډیرو کوترو په را پرځولو کې بریالې نه شو.

کله چې اخری ننښه ویشتونکې میدان ته را ووت نو په همدې وخت کې هغه اجنبی آس سپور ، خپل تور رنګه آس را ځغلاوه او میدان ته را ننوت. هغه خپل اس یوې لورې ته و دراوه ، دا ځل هم دپخوا په څیر یې کله چې دخپل آس واګې را ښکلې نو آس یې په هوا کې د الف په څیر و درید ، اوډیر زیات و شنړید. په همدې وخت کې هغه اجنبی هم دخپله آسه را ښکته شو. آس یې هملته پریښود او د هغه د زین څخه یې کمان را پرانست او په خپله اوږه یې واچاوه ، نیغ دشاه نشین لاندې ناست د چورامن وزیر په لور ورغې اوورته یې وویل:

چورامنه ! زه دلمړۍ مقابلې په ځير په دويمه مقابله کې د ګډون له پاره راغلې يم نو ايا د مخکنيو نښه ويشتونکو په ځير ماته د مقابلې کولو اودخپل قسمت د ازميښتولو له پاره غشي نه راکول کيږی؟ چورامن هغه ته په ډير غور اودقت سره وکتل ،خو دا ځل د چورامن په کتلو کې د سختۍ او نامانوسيت په ځاې شفقت ا و مهربانې را څرګند يده . هغه دخپلې همدې مهربانۍ له لارې دغه اجنبی ته وکتل او دهغه جايزه يی واخسته ، ويی کتل چې دا ځل يی هم خپل مخ په تور نقاب کې را نغښتلې او وجود يی هم په تورو کالیو کې راپټ کړې دې. چورامن ورځخه وپوښتل چې ايا دا ځل هم نه غواړې ماته خپل نوم او ادرس و ښيي . او يادې خپل کوائف له ما سره ثبت کړې. که ته نور کوائف ثبتول نه غواړې نو لږ تر لږه خو خپل نوم او نښه را ته و ښايه . دهغه په دې خبره هغه اجنبی ځواب ورکړ او ورته يی وويل:

چورامنه ! دا دويمه مقابله ده . که چيرې ته ماته غشي را نه کړې نو زه به په مقابله کې دبرخې اخستلو پرته بيرته ستون شم. خو په هيڅ صورت به خپل نوم او نښان تاته و نه ښايم.

هلته په شاه نشين باندې ناستې شهزادګۍ ګنګا ددې اجنبي دا خبرې په ډير غور او دقت سره اوريدې،د بله اړخه څرنګه چې دغه ځوان دهغې د لاسته راوړو لمړۍ مقابله ګټلې وه نو په دې خاطر دهغه په لور په مينې سره کتل اويا د هغه په ذات او خبروکې دلچسپي اخستل د شهزادګۍ ګنګا له پاره يو ډول کمزورتيا ګر زيدلې وه.

د شهزادګۍ نه اخوا دهغه دپلار هرکشن په شونډو هم خندا خپره شوې وه ،اوپه ډيره مينه يی د خپل وزير چورامن او ددغې اجنبی نقاب پوش تر منځ خبرې اوريدې. په دې وخت کې راجه هرکشن غوښتل مداخله وکړی اوخپل وزير چورامن ته څه ووايی چې دهغه دمخه چورامن په خبرو پيل وکړ او هغه اجنبي نقاب پوش ته يی وويل :

ګوره زما عزتمنده اجنبي ميلمه ! څرنګه چې تا دشهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو لمړۍ مقابله ګټلې ده نو په دې اساس په دويمه مقابله کې ستا د نه ګډون کولو پوښتنه هم نه را ولاړيږی. ګوره اجنبي ! ستا تر مخه بيشميره غشي پراته دی دهغوې څخه د خپل ځان له پاره پنځه را پورته کړه او خپل قسمت پرې و ازمايه. دهغه په دې خبره دغه تور لباس اغوستونکې اجنبي ورمخته شو اود غشو دهغه ډيرې څخه يی د پنځو په ځاې يو اځې درې غشي را پورته کړل ،په همدې وخت کې ورته چورامن ووېل:

ته ولې خپلې اسانتياوې په زوره له لاسه ورکوې ؟ کله چې پنځه غشي ستا حق ګرځی نو ته بيا ولې د پنځو په ځاې درې را اخلې. زه تاته مشوره درکوم چې ته دخپلو پنځه واړو غشو څخه ګټه پورته کړه او هغه ټول په فضا کې د الوتونکو کوترو پر ويشتلو باندې استعمال کړه. نوکه چيرې ستا کوم غشي خطا لاړشی نو دهغه بل په واسطه به خپله نښه وولې. دهغه په ځواب کې دغه ځوان وويل:

ګوره چورامنه ! غشی خو به هسې هم همدغه درې را اخلم ، او تاته په ډاډمنه توګه ويلې شم چې زما ددې درې غشو څخه به يو هم خطا کيږې نه ، زما په وړاندې دا پريکنده خبره ده چې زه به پنځه نه ، بلکه درې غشي اخلم اود همدې درې غشو په واسطه به خپله نښه سهيی کوم او دخپل فن څرګندونه به کوم. ددې خبرې سره سم هغه اجنبي يو اځې درې غشی په موټې کې واخستل او د ميدان منځته ، هغه ځآې ته ورغې چيرې چې ښخټې په دايروي بڼه ايښول شوې وې. اوبيا هلته د چونې د دايرې تر منځ ودريد.

په همدې وخت کې يو بل آس سپور په ډيره ګړندۍ توګه ميدان ته راورسيد . او د ښخټو څخه د جوړې شوې دايرې منځ کې هغه ځاې ته ورنژدې شو چيرې چې دا نقاب پوشه ځوان ولاړو. هلته د راتلو سره سم هغه آس سپور هم دخپله آسه را ښکته شو او د نقاب پوش سره يی په ډير راز سره دهغه په غوږ کې څه خبرې وکړې . په شاه نشين باندې ناست راجه چندرمل اودهغه شهزادګۍ ګنګا وکتل چې دغه بل کس د کوچيانو د قبيلې سردار ، سردار فدايی خان دې. فدايې خان تر لږه وخته پورې ددې ځوان سره خبرې وکړې اوبيا بيرته په خپل آس سپور شو او دميدانه ووت.

په دې وخت کې په شاه نشین باندې ناستې شهزادګی ګنګا ته څه فکر پیدا شو او بیا یې دخپل پلار په لور په کتلو سره وویل:
پلارجانه ! د کوچیانې قبیلې دغه سردار ، فدایی خان په دې وخت کې میدان ته ولې راغلې و ؟ په دا سې حال کې چې په تور لباس کې را نغښتې ولاړ ځوا ن دمقابلې له پاره تیار ولاړ دې ، اوهمدغه ځوان زما د ترلاسه کولو لمړی مقابله هم ګټلې وه ، څرګنده نه ده چې فدایی خان به له ده سره څه خبرې کړې وي. ایا دا نقاب اغوستونکې ځوان خو به د کوچیانو د قبیلې د سردار غلام او په ځنګلونو کې ګیدړې ښکارکونکې صاحب خان نه وي؟ دهغې پلار هرکشن ورته وویل: چې نه لورې ، ستا دا فکر او انګیرنه بلکل غلطه ده ، صاحب خان اوس ګیدړې ښکا ر کونکې نه دې بلکه هغه اوس د شیرشاه د لښکر سپه سالار دې اوشیرشاه په دې وختو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د ګنګا د غاړې څخه په بنګال باندې دحملې له پاره د شرق په لور و رغلې دې. په دې خاطر هغه نقاب اغوستونکې چې همدا اوس د مقابلې له پاره تیار ولاړ دې ، صاحب خان نه ، بلکه بل کوم څوک دې. کیدې شې چې دا د فدایی خان کوم پیژندګلوې وي ، او فدایی خان هغه ته کوم ډیر مهم پیغام راوړې وی او هغه یې ورته همدلته اورولې وي ، دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا یوځل بیا وویل:
پلار جانه ! که چیرې دا هغه ګیدړې ښکارکونکې صاحب خان نه وي ، چې زه ترې د زړه له کومې نفرت او کرکه کوم نو بیا دا اجنبي ځوان ولې د خپل نوم او کوائفو د لیکلو نه ډډه کوي ، ولې په ورځپاڼه کې خپل نوم نه لیکي. دهغې په دې خبره هرکشن وویل: شونې ده چې هغه به په دریمه مقابله کې خپل ځان را ښکاره کړی. خو ګوره لورجانې ! دا د رهتاس د راجه هرکشن د شهزادګی ګنګا د ترلاسه کولو مقابلې دي. نو که چیرې په دې مقابلو کې هغه تا وګټي نو ګټونکې چې هر ډول وی نو هغه به ستا په څیر ښایسته ، حسینه او شتمنه نجلۍ څه ډول پریږدي. ګوره لورجانې ! زه تاته په ډاډ سره ویلې شم چې کله چې ستا د ګټلو له پاره دریم ځلې مقابلې تر سره کیږي نو دا ځوان به هم خپل نوم را څرګند کړي او تا ته به رانژدې شي اوستا سره به دخپلې مینې ښکارونه وکړي او ستا د لاس د تر لاسه کولو له پاره به خپلې هڅې نورې هم ګړندۍ کړي ، خولورجانې ! یوه خبره راته وکړه.
دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا په ډیره مینه خپل پلار ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل ،پلارجانه ! څه ډول خبره ؟ چندرمل ترې وپوښتل : دغه اجنبی ځوان چې ستا د تر لاسه کولو لمړی مقابله یې ګټلې وه نو که چیرې هغه دویمه اوبیا ورپسې دریمه مقابله هم وګټي اودهغې وروسته خپل ځان را څرګند کړي اوبیا هغه دکوم ریاست شهزاده نه وی اویا هغه کوم لوې اوستر شخصیت اویا د ښه حیثیت خاوند نه وي نو ایا بیا به هم هغه تاته ستا د ژوند د ملګري په څیر د منلو وړ وي اوته به دهغه سره د ژوند کولو له پاره راضی اوسې؟
دهغه په خبره شهزادګی ګنګا وویل: پلار جانه ! دا شخص چې په تور رنګ نقاب کې ولاړ دې زه یې نه پیژنم چې څوک دې. دهغه نوم څه دې ، د کومو زمکو څخه دلته راغلې دې ، د کومې قبیلې سره اړیکې لري.. خو ددې سره سره بیا هم که هغه زما د ترلاسه کولو دویمه اودریمه مقابله هم وګټي نو پلار جانه ! که دا سې هسې د کوڅې خس هم وی ، اویا ډیر زیات غریب او اجنبي هم وی ،بیا به هم زه دهغه په راخپلولو باندې فخر او ویاړ احساسوم. که چیرې ماته د شتمن او دولتمند میړه ضرورت وې نو بیا ددې مقابلو د جوړولو له پاره څه اړتیا وه. زه تاته ډاډ درکوم چې هر څوک چې زماد تر لاسه کولو دا درې مقابلې په پرلپسې توګه وګټي او هغه د انسانانو دهرې ډلې پورې اړوند وی نو بیا به هم زه هغه په ډیره خوشحالۍ او فخر سره دخپل ژوند ملګري وګرځوم. د شهزادګی ګنګا ددې ځواب په اوریدلو سره دهغې پلار هرکشن ډیر زیات خوشحاله شو اوبیا یې ورته وویل چې: په بګوان سوګند چې ماته ستا له لورې دهمدا سې یوه منطقي ځواب هیله وه. اوس نو د مقابلې د پیلولو له پاره هرکشن مخصوصه اشاره وکړه اودهغه د اشارې سره سم دهغه ساتونکو درې کوترې په هوا کې والوزولې.

څنګه چې دغه درې واړه کوترې یو دبل تر څنګ په هوا کې روانې د میدان مرکزې برخې ته را ورسیدې نو هغه تور پوشه اجنبی خپله ننبنه و نیوله او یو په بل پسې یې خپل غشي وویشتل. دهغه په درې واړه غشو باندې کوترې یو په بل پسې ولګیدې او په هوا کې یې اوښتې را اوښتې او په زمکه باندې را پریوتې.

دننبنو د ویشتلو سره سم ټول خلک د ډیرې خوشحالۍ نه په دوو پښو و دریدل اودد ې نقاب پوشه په سوبه باند ې یې نعرې سورې وهلې، تر څنګ یې هر چا خپل کالی په هوا کې خوزول، لاسونه یې پرکول او ددې اجنبي په بریا و یې خوشحالۍ کولې. په دې وخت کې دخپل پلار هرکشن تر څنګ ناستې شهزادګۍ ګنګا حال هم دکتلو وړو.

ددغه نقاب پوشه ځوان د غشو په ویشتلو او دهغوې په واسطه دکوترو درا غورزولو سوبې دګنګا په مخ اوخیرې باندې دخوشحالۍ ننبنې ننبانې د ورایه ځلولې.

ددغه اجنبی ځوان به بریا و باندې هرکشن دخپلې لور دخوشحالیو سره یو ځای خپله خوشحالې هم نه شوه پټولای. بیا یې د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا په لور د کتلو په وخت کې وویل:

ګوره زما لور جانې ! دغه نقاب پوشه ځوان دا دویمه مقابله هم د لمړۍ مقابلې په څیر په پوره میړانې سره وګټله، زه هیله من یم چې نوموړې به دریمه مقابله هم په همد ې شان وګټی. اودهغې وروسته به خپل نوم او کوائف هم را څرګند کړی. نو زما لورې ! که چیرې دا ځوان ستا د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم وګټی نو ته څه فکر کوې چې ته به څه وخت او کله هغه د خپل ژوند ملګرې کړې. د هغه په د ې خبره شهزادګۍ ګنګا دخوشحالیو نه په ډوب اوازکې وویل:

پلار جانه ! که چیرې دا اجنبی زما د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم په همد ې توګه وګټي نو زه به دوه میاشتې وروسته دهغه د ښځې او دژوند د ملګرې په څیر د اوسیدو له پاره تیاره یم. ځکه چې دوه میاشتې وروسته زما د نڅا او موسیقۍ درسونه پاې ته رسیږی او دهغې وروسته به زه د واده او د (اوه پهیرو « د اور نه اوه ځلې د ګرزیدو ») له پاره تیاره اوسم. په دې وخت کې هرکشن د خپلې خوشحالۍ د څرګندولو په وخت کې وویل:

ګوره زما لورجانې ! څنګه چې ته غواړې همغسې به وشي، که چیرې دا اجنبی ځوان ستا د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم وګټي نو بیا دوه میاشتې وروسته، کله چې ستا د نڅا او موسیقی درسونه پاې ته ورسیږی زه دهغه سره ستا د واده کولو تیارې وکړم. تر هغه وخته پورې به مونږ په دې پوه شو چې د دې اجنبی نوم څه دی ؟ دکوم ځای دی ؟ دکومه راغلې ؟ او د کومې قبیلې سره اړوند دی؟ او یا دا چې دا د کومه ځایه په دې مقابلو کې د ګډون له پاره راځی ؟ دهغه په دې خبره شهزادګۍ سمد ستې وویل:

پلار جانه ! که مونږ د دې شاه نشین څخه ښکته شو او د پخوا په څیر دې اجنبی ځوان ته دا ځل هم د زما د تر لاسه کولو د دویمو مقابلو دګټلو مبارکي ورکړو. هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا دا وړاندیزو مانه ،او بیا دواړه پلار او لور په ډیره بیړه د شاه نشین څخه لاندې راغلل.

هغه د تورنقاب اغوستونکې اجنبی ځوان د دې درې واړو کوترو د ویشتلو وروسته، کرار کرار دخپل آس په لور روان و. کله چې هغه خپل آس ته ور نژدې شو نو هرکشن او شهزادګۍ ګنګا هم په ډیره بیړه هغه لورې ته ور روان و. کله چې هغه ته ور نژدې شول نو بیا شهزادګۍ ګنګا د هغه څنګ ته ورغله او په خپل خوږ اواز اوخوږه ژبه یې ورته وویل: ګوره اجنبی ! زه تر اوسه هم نه پوهیږم چې ستا نوم څه دی ؟ ته څوک یې او دکومه ځایه دې مقابلو کې د ګډون له پاره راځی؟ نو څرنګه چې تا د دې مقابلو دویمه برخه هم وګټله نو په دې خاطر ته زما په سترګو کې اوس ډیر بختور، او ستر شخصیت ګرزیدلی یې. زه تاته ډاډ درکوم چې د دې مقابلو د دریمې برخې

دګټلو له پاره به زه ستا ښه راغلاست او خوش امدید کوم. ددې خبرو د کولو وروسته شهزادګۍ ګنګا لږ څه خاموشه شوه او بیا یې هغه اجنبی ته وویل:

ګوره اجنبی ! تر اوسه پورې تا مونږ ته خپل نوم او نښان و نه ښود. او نه دې دا مونږ ته وویل چې ته د کومه ځایه دلته راځې او نه دې له مونږ سره خپل ټول کوائف ولیکل. ایا ستا له لورې زمونږ سره دا ډول سلوک زما د ذات ، او دهرم له پاره ظلم او تیرې نه دې. ایا د خپلې دغې دویمی مقابلې د بریا و نه وروسته هم نه غواړې خپل مخ او ځیره مونږ ته وښایی ؟ تر څو زه و وینم چې ته څوک یی. او د کومه ځایه راغلې یی. او څه ډول ځوان یی ؟ دهغې په دې خبرو باندې هغه ځوان په ډیر نرم او از سره وویل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ستا د دې ټولو پوښتنو ګرویزونو ځواب به ستا د تر لاسه کولو په دریمو مقابلو کې د بریا وروسته درکوم. ددې خبرې سره سم هغه اجنبی په خپل آس باندې سپور شو او خپل آس یی په نرۍ قمچینه باندې وواهه او په یوه منډه د میدان څخه ووت. ددې ځوان په داسې تللو سره شهزادګۍ ګنګا ډیره اندیښمنه ودریده او ددې ځوان پسې یی وروسته کتل ، کله یی چې هغه د سترګو پناه شو نو بیا یی سر ټیټ کړ او خفه خفه دخپل پلار هرکشن سره یو ځاې د شاه نشین په لور روانه شوه.

۱۱

سوري شیرشاه د ګنګا د دریاب په غاړه د بنګال د سوبې له پاره د خپل لښکر سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه هغه لورې ته کوچ وکړ. د ۱۵۳۵ ز کال د میې د میاشتې په پیل کې شیرشاه په ډیر ډاډ سره د ګنګا د دریاب د غاړې دواړو لورو ته د بنګال د سوبې د جنګ له پاره د جنګ بیګل (ډول) ووا هه.

سوري شیرشاه په ډیره بیړه په بنګال باندې یرغل وروست او د برسات یا باراني موسمونو د پیلامې د مخه یی د بنګال د مونګیر د سیمې ډیر ځایونه په خپله ولکه کې راوستل. دا کاریی ځکه تر هر څه د مخه وکړ چې د باراني موسمونو د پیل په وخت کې په شرقي برخو کې د اسیمې ډیرې ژرد اوبو لاندې راتللې او هلته بیا د فوځونو تګ راتګ ستونزمن ګرځیده.

وروسته بیا شیرشاه د مونګیر د سیمې په ډیرو ځایو د ولکې کولو وروسته ددې ځاې د تر ټولو سترې او مستحکمې کلا ولکه کولو ته اړم شو. ددې کلا سوبه دومره څه اسان کار نه و ، ځکه چې ددې ځاې ۴/۵ برخې د غرونو او لویو لویو ناونو څخه جوړې شوې دي. د کهړک او ګډو په څیر ستر ستر غرونه هم همدې سیمه کې پراته دي. او همدا غرونو د بیرونی یرغلونو په مقابل کې ستر خنډونه پیدا کوي ، د سورج ګړ نه نژدې ۲ میله واټن کې د کادهانه دریاب بهیږی چې پخپله یو ستر خنډ ثابتیږی ، نو د مونګیر کلا باندې دحملې کولو له پاره شیرشاه هملته د سورج ګړ سره نژدې د خپل فوځ سره یو ځاې پراو وکړ تر څو لښکر یی لږ څه ارام وکړي. د مونګیر کلاد سورج ګړ په شرقي برخه کې نژدې ۱۸ میله واټن کې پرته ده. همدا راز د راج محل په غرونو کې پرته تیلیا ګړهی د مونګیر نه شرق لورې ته نژدې ۲۲ میله واټن لري. د سورج ګړ نه د مونګیر په لور د تللو په وخت کې چې کوم میدانونه مخ ته راځي دهغوې لویوالې او اوږودوالې هم شپږ میله شاوخوا کې جوړیږی. خو ددې میدانو اوږودوالې ان د مونګیر کلا ته نژدې یوا ځې په دوه نیم میله واټن پورې رسیږی ، د سورجګړ نه تر مونګیر کلا پورې نژدې ۱۸ میله واټن د هر حمله کونکې له پاره چې د ګنګا د دریاب د غربې برخې څخه یرغل کونکې اوسي ملاماتونکې تمامیږي. ځکه چې د هغې د سړک دواړو لوریو ته د جنوب شرق په لور د کهړک غرونه پراته دي ، چې د مونګیر تر څنګ د ګنګا د دریاب تر څنګ پورې رسیږي ، خو دهغې په شرقي برخو کې د مونګیر نه تسخیریدونکې کلا ده چې سوبه کول یی د هر یرغلګر له پاره تر هغو شونی نه دي چې د رنه او قوي توپخانه ونه لري ، او تر څنګ یی د ګنګا دریاب هم په ولکه کې نه وی اخستې. په تیرو وختونو کې پوهو او زیرکو فوځی سالارانو په داسې خطرناکو ځایو کې د خپلو فوځونو د ورننویستلو کار نه دې ترسره کړې. خو شیرشاه سوري په هرصورت غوښتل د مونګیر کلا تر خپلې ولکې لاندې راوړي.

د بنګال حکمران سلطان محمود ته هم د شیرشاه د دې حملې په اړه خبر ور رسید لې و . نو مونګیر ته د شیرشاه سورې د ورسیدو د مخه سلطان محمود د مونګیر د کلا د دفاع نظام مستحکم کړې و . هغه په ډیره بیړه د خپل لښکر سره یو ځاې هلته را غې. د لښکر یوه برخه یې هملته د مونګیر د کلا د دفاع له پاره و ټاکله او د دې برخې سره یو ځاې د ګنګا د دریاب په غاړه په سنګر کې کیناست ، تر څو د شیرشاه د لښکر د راتلو سره سم په هغوې باندې د دواړو اړخونو څخه حمله وکړي ، یوه ډله د ګنګا د دریاب د شرقی برخو څخه او بله ډله د مونګیر د کلا د داخل څخه . په دې توګه به دوه اړخیزه حمله ترسره شي ، سلطان محمود غوښتل چې په هر قیمت چې کیږي شیرشاه سورې د دې ځایه بیرته و تمبوي.

شیرشاه سورې هم د حالاتو څخه بې خبره نه وې. د هغه جاسوسان هر هر ځاې کې خپاره شوی و او د بنګال د حاکم سلطان محمود د هر قدم خبر یې ورکاوه ، په دې حالاتو کې شیرشاه سورې د خپلو سالارانو غونډه را وبلله تر څو د بنګال د حکمران سلطان محمود سره د ټکر کولو له پاره پلان جوړ کړي.

کله چې د شیرشاه سورې تر ټولو سترسالار ان د هغه د خیمې نه بیرون په خپرې شوې دری باندې سره را ټول شول نو بیا شیرشاه هغوې ته وویل:

زما دوستانو ! تاسې پوهیږئ چې په دې وخت کې زمونږ موخې د مونګیر د کلا فتحه کول دي ، خو د مونګیر د کلا د د فاع له پاره د بنګال حکمران سلطان محمود خپل ځواک په دوو برخو ویشلې دې. په دې توګه هغه غواړې زمونږ ځواک هم په دوو برخو وویشل شي او ځواک مو کمزورې شي. ما دا هم اوریدلې دي چې په تیرو وختو کې هیڅ حکمران دا کلا نه ده ولکه کړې او ویونکي دا هم وایی چې تر څو د یرغل کونکې ځواک سره ځواکمنه او درنه توپخانه نه وي او تر څنګ یې د ګنګا د دریاب د غاړې په شرقي برخو باندې هم ولکه و نه لري نو تر هغې د مونګیر په کلا باندې ولکه نه شی کولې. زه ستاسو څخه دا پوښتنه کول غواړم چې ایا ستاسو په ذهن کې کوم داسې پلان شته چې د هغې له مخې د دې کلا ولکه کول مونږ ته اسانه و ګرځی. او که نه د دې وروسته به زه خپل جنګی پلان جوړ کړم.

د شیرشاه سورې د پوښتنې په اساس ، د هغه ټولو سالارانو په خپلو منځو کې سرونه نژدې کړل او سلا مشورې یې وکړې. د د ې مشورو نه وروسته صاحب خان شیرشاه سورې ته مخ کړ او ورته یې وویل:

زما اقا ! زما محسنه ! که ته اجازه راکړې زه به یو څه ووایم. د هغه په دې خبره شیرشاه سورې په پلرنې شفقت ورته وویل:

صاحب خانه ! زما زویه ! کله چې ته وغواړې ماته یو څه ووایی نو د هغې له پاره د اجازې غوښتلو ته اړتیا نه شته. ته زما د لښکرو سپه سالار یې او ستا مشوره او ستا تدبیر د تل له پاره په ټولو پورته والې لري ، ووایه چې ته اوس څه وړاندیز لرې. د هغه د اجازې وروسته صاحب خان وویل:

زما محسنه ! زه د دې کلا د ټول چاپیریال څخه پوره پوره خبر یم او ان تر جنوبه پورې ټوله سیمه ، ان تر هغه ځایه چې د کول دریاب د ګنګا د دریاب سره په کې یو ځاې کیږي ، ما کتلې ده . زما مشوره داده چې مونږ خپل لښکر په دوو برخو وویشو ، یوه برخه د جنوب لورې ته ولاړه شي او بله برخه د شمال په لور حرکت وکړي. هغه برخه چې د شمال په لور ورځی نو هغوې دې په سورج ګړ باندې حمله وکړي ، د سورج ګړ د سوبې کولو نه ورسته د هغوې بیرته راستانه شي او د ګنګا د دریاب په غاړه د ې په غرب کې پرتې د مونګیر په کلا باندې حمله یوسي ، هغه لښکر چې د جنوب په لور حرکت کوي نو هغوې دې د کول او ګنګا د دریابونو د یوځاې کیدو ځاې ته نژدې په منې پور باندې حمله وکړي او بیا د ې هملته تم شی. په دې ځاې کې د کهړک پورد غرنو لړۍ پاې ته رسیدو ته ور نژدې کیږی. دلته نژدې لس میله اوږود او پراخه میدان دې اوددې میدان څخه په اسانۍ سره تیریدې شي. خو په نورو ځایو کې د کهړک پور د غرونو څخه تیریدل ډیر ستونزمن او د زیانونو نه ډک دي. هغه لښکر چې د جنوب په لور ورځی ،نو هغوې د لس میله واټن د وهلو

وروسته د ګنګا او دګول د دریابونو د یو ځای کید و د ځای څخه د مخه د دواړو دریابونو څخه تیر شي او د ګنګا د دریاب د شرق په لوري د ډولاړشي. هلته د ډې په سنګر کې کینی ، اوبیا د ډې د بنګال په حکمران سلطان محمود باندې حمله وکړي.

زمونږ یو لښکر به د شمال په لور د سورج ګړ په لور ولاړشي اوبل به د غرنیو لړی په منځ کې د کهړک پور تر غرونون پورې جنوب ته وخوځیږي ، نو د بنګال حکمران سلطان محمود به دا فکر وکړي چې د مونګیر د کلا د نه تسخیرید ونکی حیثیت په اساس شیرشاه سوری د خپل جنګ پلان بدل کړي دي. او اوس هغوي د سورج ګړ او جنوب په لور غواړی ولاړ شي او څه نورې سیمې ولکه کړي او د ګنګا د دریاب څخه د تیرید و پرته به بیرته ستا نه شي . تر دې وخته پورې به زمونږ د جنوب لښکر په هغوي په نا څاپی توګه یرغل یوسي اودبدترین حالت سره به یې مخ کړي او په شمال کې په سورج ګړ باندې حمله کونکې لښکر به بیرته را ستون شي اود مونګیر کلا باندې به حمله یوسي اودهغې د ولکې کولو له پاره ځان جوړ کړی.

تر دې ځایه د خبرو وروسته صاحب خان غلې شو او بیا شیرشاه خپله پریکړه داسې واورله.

صاحب خانه ، زما زویه ! په قدوس خداې سوګند چې تا ډیر ښه وړاندیز وکړ. په همدې پلان باندې د عمل کولو په اساس مونږ توانیدلې شو د مونګیر په نه تسخیرید ونکې کلا باندې ولکه وکړو . واورئ زما دوستانو او زما عزیزانو ! که چیرې مونږ د مونګیر کلا سوبه کړه نو داسې یې وګڼئ چې د بنګال د حاکم سلطان محمود د فوځ ملا مو ورماته کړې ده . د هغې وروسته به د هغه تر مخه د وه لارې وي ، لمړی دا چې هغه به په پراخه میدانو کې زمونږ پر خلاف جنګ ته تیار شي چې په هغې جنګونو کې به د خپل ځان د خوندې کولو له پاره کومې لورې ته تښتي . او دویم دا چې د خپله ځانه د کوم ستر ځواک تر مخه به خپله زولۍ خوره کړي او زمونږ پر خلاف به تړې مرسته وغواړي. په هر حال هغه پلان چې صاحب خان وړاندې کړې په همغه به عمل کوو .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته شیرشاه لږ څه تم شو او وروسته یې بیا د خبرو لړی جاري و ساتله او ویې ویل:

ګوره صاحب خانه ! ستا د همدې وړاندیز په اساس به لښکر په دوو برخو باندې وویشل شي ، د لښکر یوه برخه به له ماسره پاته شي او د بلې برخې قومندانی به یې ته په خپله کوې. له تاسره به اسماعیل سوری ، حبیب خان ککړ او هیبت خان نیازي هم ملګری وی ، خو له ماسره به زما د زامنو څخه علاوه سرمست خان سروانی ، حاجي خان بټنی او برهم جیت ملګري وي.

صاحب خانه واوره ! ته به د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای د کهړک پور د غرونو د پیچ و تاو نه ځان و کاږې او د شمال په لور به حرکت وکړې. سورج ګړ د دغه ځایه چې همدا اوس په کې مونږ پرا و کړې دي نژدې ۱۸ میله واټن کې پروت دې ، ته به د شپې په تیاره کې مخکې تګ کوې او د لمر خاته نه مخته به هلته سورج ګړ کې ځان را څرګند کړې. اوبیا په داسې توګه پرې حمله وکړه چې د بنګال د حاکم سلطان محمود د فاعی فوځ ته د خوزیدو فرصت هم په لاس ور نه شی . په سورج ګړ باندې د حملې کولو نه وروسته هغه په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخله او د هغې ځای د انتظا ماتو د منظمولو وروسته بیا ته د جنوب په لور را وخوځیږه ، او د شپې په تیاره کې د مونګیر په کلا باندې حمله وکړه. او زه به د پلان په مطابق د جنوب په لور ولاړشم اوبیا به د ګنګا او کول د دریابونو د یو ځای کیدو د ځایه مخته دمنې پور په سیمه کې د ګنګا د دریاب څخه ورتیر شم او د شرقی ساحل په لورې به ولاړشم او هلته به د سلطان محمود په لښکر باندې د حملې کولو هڅه وکړم.

کله چې شیرشاه سوري په دې اړه د خپلو نورو سالارانو آند ځانته معلوم کړ نو ټولو په ډیره خوشحالۍ سره دا وړاندیز و مانه ، د دې نه وروسته شیرشاه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، نیمایی برخه یې د خپله ځانه سره و ساتله او بله نیمایی د صاحب خان په قومندې کې هغه ته ور وسپارله. په همدې وخت کې لښکر خپل پرا و ختم کړ ، بیا شیرشاه سوري د خپل لښکر سره یو ځآې د کول د دریاب په غاړه

غاړه د کهړک پور د غرونو په پیچ وتاب کې د جنوب په لور کوچ وکړ په داسې حال کې چې صاحب خان دخپل لښکر سره یو ځای په سورج ګړ باندې دحملې په خاطر د شمال په لور ولاړ.

صاحب خان دخپل لښکر سره یو ځای د سورج ګړ پورې دغه اتلس میله واټن د شپې په تیارو کې لکه په سینو د ښویدونکو چینجیو او مارانو او یادښکار پسې د پلټونکو پرانګانو په څیر وهلې و. صاحب خان دخپل لښکر سره یوځای سورج ګړ ته نزدې هغه وخت را ښکاره شو چې په شرق کې د درواغجن سهار ننبې ننبانې را ښکاره شوې وې ، نو هملته یې خپل لښکر تم کړ او دهغوې صفونه یې منظم کړل.

ددې کار د پاې ته د رسید و وروسته صاحب خان خپل تیت سالاران چې په هغوې کې هیبت خان نیازې ، حبیب خان ککړ ، او اسماعیل سوری هم شامل و ، را وبلل. کله چې دا درې واړه هغه ته راغلل نو بیا صاحب خان ورته په ډیره را زدانه توګه وویل:

زما دوستانو ! د بنګال د حاکم سلطان محمود د سورج ګړ سنګر همدا اوس زمونږ تر مخه پروت دې . هغه جاسوسان چې سلطان محمود زمونږ څخه د خبرید و له پاره خپاره کړې و نو هغوې به خبر ورکړې وې چې زه او زما سره ملګرې تاسو درې واړه د ټول لښکر سره یو ځای سورجګړ ته رارسیدلې یاست. نو په دې خاطر به سلطان محمود دا انګیرلې وی چې اوس نو د مونګیر کلا بلکل خوندی پاته ده. په دې خاطر به هغه دهغه ځآیه را وځی او دهغه ټول لښکر به د سورج ګړ د خوندي پاته کیدو او دفاع له پاره دلته د راتللو هڅه کوي.

زما ورونو واورئ ! ما د جنګ د پلان د بدلون اراده کړې ده. څرنګه چې سورج ګړ د بنګال د حکمران سلطان محمود یو ستر او قوی سنګر دې خو دومره هم نه چې زمونږ په لار کې خنډ شي. په دې خاطر ما پریکړه کړې ده چې یو اځې هیبت خان نیازې او حبیب ککړ به په سورج ګړ حمله کوي. دهغه په دې خبره هیبت خان نیازی یو دم را ټوپ کړ او تړې ویې پوښتل: امیر صیب ! ته به چیرې ځې ؟ صاحب خان ورته په ډیره نرمه ژبه وویل چې: هیبت خانه ! لمړی خو زما خبره پوره واوره بیا په دې منځ کې خبره کوه ؟ په ځواب کې هیبت خان غلی شو او بیا صاحب خان په خبرو پیل وکړ.

ګورئ ورونو ! لښکر به په درې برابرو برخو وویشو. یوه برخه به یې هیبت خانه ستا او د حبیب ککړ په لاسو کې وي بله برخه به یې د اسماعیل سورې په قومنده کې او دریمه برخه به یې زما سره وي.

هیبت خانه ! ته به د حبیب ککړ سره یو ځای په سورج ګړ باندې حمله کوې او په هرصورت به دهغې د ولکه کولو هڅه وکړې ، کله چې تاسې حمله وکړئ نو سلطان محمود او دهغه سالاران به دا و انګیري چې صاحب خان د خپلو ملګرو سالارانو سره یو ځای په سورجګړ باندې حمله کړې ده. په داسې حال کې چې په خپله شیرشاه سوري د ګنګا او کول د دریابونو د یو ځای کیدو ځای ته ورغلې دې. خو مونږ به دښمن په تیاره کې ساتو او په یوه شپه کې به دوه کاره تر سره کړو.

هیبت خانه ! کله چې ته د حبیب ککړ سره یو ځای په سورجګړ باندې حمله وکړې نو یاد ساته چې تر دې وخته د مونګیر د کلا په داخل کې د سلطان محمود لښکر سلامت پروت دې ، هغوې به خامخا د کلا څخه را وزی او په سورج ګړ کې به د خپلو فوځونو دمرستې اوستاسې پر خلاف د جنګ له پاره دهغه ځایه راوځي. نو د اسماعیل سوري لښکر به دهمدې لښکر پر خلاف په حرکت راځی ، هغه وخت چې ته او حبیب خان ککړ دواړه په سورج ګړ باندې یرغل وروړئ نو په هماغه وخت کې به اسماعیل سوری دخپل لښکر سره یو ځای د مونګیر د کلا او سورجګړ تر منځ په سنګر کې ناست وي او هر هغه لښکر چې دمونګیر څخه را ووزی او د سورجګړ په لور راځی نو پر هغوې به حمله کوي او دهغوې لارې به بندوي.

تر هغه چې پرما او زما د لښکر پورې اړه لری نو زه به همدا اوس او په همدې وخت کې حرکت کوم او دمونګیر د کلا تر څنګ به په کوم مناسب ځای کې ځای په ځای کیږم. هغه وخت چې ته او حبیب ککړ سورج ګړ ولکه کړئ او په دې ځای کې د دښمن د مزاحمت کونکې

لښکر مزاحمت له منځه یوسئ نو ښکاره ده چې ددې ځای خلک به دخپلو ځانو د خوندي ساتلو په خاطر د مونګیر دکلا په لور تیښته کوي. تاسې به هغوې تعقیب کړئ. د سورج ګړ څخه را تښتید ونکې به یقینا په دې وخت کې د سورج ګړ او مونګیر دکلا تر منځ دخپلو هغوې ځواکونو سره یو ځای کیږی چې د اسماعیل سورې سره په جګړه بوخت وي ،بیا به تاسې دواړه د اسماعیل سوری سره یو ځای شئ او ددښمن پر خلاف به سخته حمله وکړئ ، خو د مونګیر په لور د راتلونکو لاره مه نیسئ ، ځکه کله چې ماتې خوړلې لښکر په تیښته راو تښتی او مونګیر کلا ته ورشی نو بیا تاسې درې واړه خپل راتګ ارا م کړئ ، کله چې دا بګیل فوځونه د مونګیر کلا ته د شمالې دروازو له لارې ور ننوځی نو په همغه وخت کې به زه د کلا ددروزاې ساتونکې له منځه یوسم . اودهغوې په ځای به دخپلو لښکرو کسان وټاکم. اوبیا به په خپله دمونګیر کلا ته ور ننوځم. زما وروسته به تاسې هم د مونګیر کلا ته را ننوځئ ، په دې توګه به په همغه یوه شپه کې مونږ د سورج ګړ سره یو ځای د مونګیر کلا هم خپله ولکه کې راوړو .

زما دوستانو واورئ ! مونګیر داسې مستحکمه او ټینګه کلا ده چې هغه تر اوسه پورې نا قابل تسخیر انګیرل کیږی. اوپه ماضي کې هیڅ حکمران په هغې د ګنګا په دریاب باندې د ولکې کولو تر مخه ولکه نه ده کړې. په هرصورت مونږ به دا کار همدا نن شپه تر سره کوو . اوزه هیله من یم چې هغه پلان چې مونږ تیار کړې دې که چیرې پرې په پاک نیت سره عمل وکړل شی نو سورج ګړ اومونګیر به د سهار د لمر د راختلو سره سم زمونږ په ولکه کې راشی. ددې خبرو وروسته صاحب خان خاموشه شو نو هیبت خان نیازي ، حبیب ککړ او اسماعیل سوري درې واړه په پوره ډاډ سره وخندل. تر لږه وخته پورې هغوې درې واړو په خپلو منځو کې مشورې وکړې او دکومې معاملې دحل کولو هڅې یې کولې ، دهغې وروسته هیبت خان نیازی په ډیره عاجزۍ سره صاحب خان ته وویل:

صاحب خانه ! هغه پریکړه چې تا کړې ده ،په خدای سوګند چې دهغې نه بله ښه پریکړه نه شي پیدا کیدای. مونږ به په پوره توګه ستا د پلان په عملي کولو کې قدم اخلو ، ستا د مشورې په مطابق به زه او حبیب خان یو ځای دخپل ټول ځواک سره یو ځای په سورج ګړ باندې حمله کوو. هغه کار دې چې اسماعیل سوري ته ور سپارلې دې هغه یې په ډیره ښه توګه تر سره کولې شی. ددې وروسته اوس که چیرې ته دخپلې برخې د لښکر سره یو ځای د مونګیر په کلا کې ور داخل شې ، نوبیا به د سهار د راختلو د مخه مونږ په ډاډمنه توګه په سورج ګړ او مونګیر کلا باندې خپله ولکه کړې وي. دهغه په دې خبره صاحب خان په پرکونکي توګه وویل:

هیبت خانه ! که چیرې ته ، حبیب خان ککړ او اسماعیل سورې زما د پلان په مطابق عمل کوئ ، نو سمدستي لښکر په درې برخو وویشئ ، او دخپلو خپلو منزلونو په لور حرکت وکړئ ، ددې خبرې سره سم هغوې ځلور واړه متحرک شول اولښکریې په درې برخو وویشه ،صاحب خان خپله برخه له ځانه سره واخسته او د مونګیر په لوریې حرکت وکړ ، بله برخه اسماعیل سورې له ځانه سره واخسته او دمونګیر اوسورج ګړ تر منځ دسنګر د نیولو له پاره ولاړ. او دریمه برخه یې هیبت خان نیازی اوحبیب خان ککړ له ځانه سره واخسته او د سورج ګړ په لوریې حرکت وکړ.

دصاحب خان او اسماعیل سوري د تللو وروسته هیبت خان نیازي او حبیب ککړ دواړو دخپلې برخې دلښکرو سره یوځای دشپې په تیارو کې د توپان په څیر سورج ګړ ته ځانونه ورسول اوپه هغه ځای یې حمله وکړه . هلته په سورج ګړ کې د سلطان محمود لښکر ته هم خبر رسیدلې و چې صاحب خان پر هغوې د حملې کولو په تکل کې دې لوریې ته را روان دې. په دې خاطر دې لښکر دا بې عقلي کړې وه چې د سورج ګړ په ځای یې دهغې ځای دښار نه بیرون د صاحب خان د لښکر سره د مقابلې له پاره ځان تیار کړې و . دهیبت خان او حبیب ککړ له پاره دې کار ډیره ګټه وکړه ، هغوې د سلطان محمود په دې لښکر سخته حمله وکړه اوپه څو لمحو کې یې د ټول لښکر حالت ډیر ابتر کړ. د سورج ګړ نه بیرون هیبت خان نیازي او حبیب ککړ د سلطان محمود لښکر ته ډیره بده ماتې ورکړه اوکله چې د سلطان محمود پاته خوندی کسانو غوښتل د سورج ګړ د جنګ د میدان څخه و تښتی او ښار ته ور ننوځی نو هیبت خان نیازي او حبیب ککړ هم د خپلو

لښکرو سره یو ځای هلته پسې ورغلل او ټول وسله وال ځوانان یې قتل عام کړل ، د شپې په تیارو کې یې هلته په ښار کې یو ستر وینه تویونکې انقلاب راوست ، د ښار ددیوالونو دپاسه چې کوم عسکر ټاکل شوی و هغوې هم ددیوالونو څخه راښکته شول اود حمله راوړونکی دښمن د مقابلې له پاره راغلل . ددې نه علاوه د ښار دننه ساتونکې فوځ هم دننه ښار ته وتښتید اودخپلو ماتې خوړلو فوځونو سره یو ځای شول. په دې توګه په ښار کې دننه سخت جنګ ونښت ، خو هیبت خان نیازی او حبیب ککړ د ښه بخت خاوند ان و چې هغوې د ښار په داخل کې هم ټول متحده لښکر ته ماته ورکړه او ډیر زیات یې تړې ووژل. دهغوې پاته شوو د سورج ګړ د ښار د جنوبې دروازې څخه د وتلو وروسته د مونګیر د کلا په لور تیښته وکړه.

دلته هیبت خان نیازی یو ډیر ستر کار دا وکړ چې خپل لښکر یې یو ځل بیا په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې حبیب خان ککړ تر قومندې لاندې پریښوله ،اوهغوې ته دنده وسپارله چې د سورج ګړ نظم ونسق سنبال کړي ، اوپه خپله یې یوه برخه له ځانه سره واخستله او دهغو لښکریانو ترشا ولاړ چې د سورج ګړ دماتې وروسته د مونګیر په لور د تیښتې په حال کې و.

دبله اړخه دعسکرو څو ډلې د شپې په تیاره کې د مونګیر څخه ووتلې او د سورج ګړ د فوځ د مرستې له پاره هغه لورې ته ورروان و. خو هلته هغوې ته په لاره کې اسماعیل سورې تیار ولاړو. په دې اساس د مونګیر او سورج ګړ ترمنځ د اسماعیل سورې او د ډې لښکرو ترمنځ ځاې ځاې نښتې روانې وې. اسماعیل سورې دهغوې لاره بنده کړې وه اوپه هیڅ صورت یې هغوې د سورج ګړ په لور تللو ته نه ورپریښوول. تر دې وخته پورې ددوې ترمنځ همدا ډول کشمکش روان و چې د سورج ګړ ماتې خوړلې فوځ هم دلته را ورسید . کله چې دمونګیر څخه سورج ګړ ته دمرسته کونکو فوځي ډلګیو ته د سورج ګړ دماتې خبر ور ورسید او په دې وپوهیدل چې په سورج ګړ باندې صاحب خان ولکه وکړه نو دهغوې حالت ډیر خراب شو ځکه چې هغه تښتیدونکو دوې ته دا خبر هم ورکړې و چې دښمن دهغوې ترشا را روان دې ، په دې اساس هغوې د اسماعیل سورې سره خپل جنګ ختم کړ او دمونګیر په لور و تښتیدل. تر دې وخته پورې هیبت خان هم ددوې ترشا را رسیدلې و او ځان یې د اسماعیل سورې سره را یوځاې کړ اوبیا دواړو د مونګیر په لورد تښتیدونکو تر شا ولاړل.

د بله اړخه صاحب خان پخپله لا تر اوسه د مونګیر د کلا تر څنګ په یوه پټ ځاې کې سنګر نیولې و او دحالاتو څارنه یې کوله. کله چې د سورج ګړ څخه د راتښتیدونکو عسکرو لمړۍ ډله دهغه د مخې تیره شوه نو هغه هم یو نا څاپه دخپل پټنځاې څخه را ووت او د سورج ګړ نه تر مونګیز په لور راتلونکې لاره یې دخپل لښکر په واسطه و تړله.

فضا بلکل خاموشه وه ، یوازې د آسونو د ځغاستو اودهغوې دپښو د ټکار اوازونه تر لرې پورې اوریدل کیده . په دې منجمدو او یخو وهلو شپو کې د خړو رڼاو په منځ کې د راتښتیدونکو د آسونو ګردونه په هوا کې لکه د وریځو په څیر پورته کیدل ، کله چې ددې را تښتیدونکو زیاتې ډلې تیرې شوې نوبیا صاحب خان د خپل لښکر سره یو ځاې د وریځو د لمړي څاڅکي په څیر په حرکت راغې. اودهمغه تښتیدونکې پسې دخپل لښکر سره یو ځاې د مونګیر کلا ته ورغې.

صاحب خان دهغه ماتې خوړلې راتښتیدلې لښکر سره یو ځاې د مونګیر کلا ته ورننوت. هغه تر ټولو لمړۍ د کلا د دروازو ساتونکې یو په بل پسې ووژل اوهلته یې خپل عسکر و درول. د سورج ګړ د مونګیر په لورد راتښتیدونکو تر منځ ډیره افراتفری جوړه شوې وه ، نو په دې اساس تر اوسه پورې هیڅوک په دې نه پوهیده چې دهغوې تر منځ صاحب خان هم دخپل لښکر سره یو ځاې را ننوتې دې. اوتر څنګ یې هغه په دروازه باندې خپل کسان هم ټاکلی او دروازه یې په مکمله توګه په خپله ولکه کې اخستې ده .

په خپلو لاسو کې د کلا د دروازې د خوندې ساتلو نه وروسته ، صاحب خان د خپلې برخې دلښکر سره یو ځاې دمونګیر په کلا کې د درد د نوبت څیر د یو څپانده ترنګ بڼه ځانته نیولې وه. هغه لښکر چې را تښتیدلې و او کلا ته را ننوتی و او یا تر اوسه پورې را تښتیدل اوکلا ته را ننوتل ، په هغوې یې دهر څه اول را کیښودل.

دصاحب خان دا نا څاپی او ځواکمنه حمله داسې ویرونکې او خطرناکه وګرزیده چې هغه په لمحو او ساعتونو کې دغه را تښتیدلی له منځه یوړل او تر څنګ یی په کلا کې دننه موجود ساتونکې هم یو دبل پسې قتل عام کړل . کوم وخت چې صاحب خان د کلا دننه دسلطان محمود دلښکر په عامه وژنه لګیا و نو په همدې وخت کې هیبت خان نیازی او اسماعیل سوری هم دخپلو لښکرو سره یو ځاې کلا ته را ننوتل ، او د لمر د راختلو تر مخه یی دمونګیر په کلا کې د سلطان محمود لښکر د تیغه تیر کړې و . اوپه کلا باندې صاحب خان خپله ولکه کلکه کړې وه . صاحب خان ددې ټول کار د تر سره کولو وروسته حبیب خان ککړ ته پیغام ور ولیږه او ورته یی هدایت وکړ چې هملته د سورج ګړ په ښار کې دې تم شي اودهغه ځاې انتظامات دې سنبال کړي ، هغه د مونګیر په کلا کې اسماعیل خان سوری و ټاکه او هغه ته یی حکم وکړ چې د بل حکمه پورې همدلته په کلا کې و اوسیږې او ټول مزاحمتی ځواکونه له منځه یوسي. او په کلا باندې خپله ولکه ټینګه کړې. خو په خپله یی د هیبت خان نیازي سره یو ځاې خپل نیم لښکر واخست اودمونګیر د کلا څخه را ووت او دکول ددریاب په غاړې کې پروت شیرشاه سوری په لور ورغې.

تر دې وخته پورې شیر شاه سوري هم د ګنګا د دریاب څخه پورې وتې و او هلته یی پټ سنګر نیولې و او د سلطان محمود د لښکر د راتلو انتظار یی کاوه.

دبنګال حکمران سلطان محمود یو نړۍ کتونکې انسان و . هغه د خپل عمر په بې شمیره سفرونو کې ډیرې تودې سړې کتلې وې. هغه ته هم خبر ور ورسید لې و چې شیرشاه سورې په هغه د حملې کولو له پاره په ډیره ګړندۍ توګه مخته را روان دې. خو هغه ته د ا خبر نه و ور رسید لې چې صاحب خان په یوه شپه د سورج ګړ او مونګیر کلا دواړه ولکه کړی دی ، دشیرشاه سوری دحملې نه مخته د بنګال حاکم سلطان محمود یو بل قدم واخست. هغه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یی دخپل ځان سره واخسته او اراده یی وکړه چې پخپله به مخامخ د شیرشاه سورې سره ټکر کوی خو بله برخه یی دشپې په تیاره کې د شیرشاه سورې په لښکر باندې د چریکې حملې له پاره هغه لورې ته و استوله.

سلطان محمود غوښتل چې دداسې دوه اړخیزه حملې په واسطه به د ګنګا دې لور ې ته دشیرشاه سورې دلښکر بیخ و تار و کاږی. شیرشاه سوری لا تر اوسه خبر نه و چې سلطان محمود خپل لښکر په دوو برخو ویشلې دې او د هغې یوې برخې ته یی حکم کړې چې پرمونږد اړخ له خوا ناڅاپی حمله وکړي. هغه دمخامخ لورې د بنګال دحاکم د فوځ د حملې انتظار درلود.

دشپې په تیاره کې د ګنګا د دریاب دې لورې ته سخت وینه تویونکې جنګ و ننبت ، دجنګ میدان د چغو ، سورو اود اسونو د شړنهار څخه ډک و .تورې او ډالونه یو له بله سره جنګیدل ، د مړه کیدونکو چغې او د زخمیانو اه او زاری تر لرې لرې پورې تر غوږو کیدې. په همدې وخت کې چې د جنګ تنور د اور په جوش کې پټ و چې د سلطان محمود دلښکر هغې بلې برخې د شیرشاه سورې په لښکر باندې حمله وکړه.

د اړخ له لورې د نا څاپې حملې په واسطه دشیرشاه سورې دلښکرو په لیکو کې کمزورتیاوې را پیدا شوې و ه ، خو شیرشاه سورې یو ډیر ښه منتظم او پوه انسان و . هغه د اړخ له لورې دحملې د تم کولو له پاره دخپل لښکر یوه برخه را بیله کړه خو په همدې وخت کې صاحب خان او هیبت خان نیازي دواړه د سلطان محمود دلښکر په هغه برخه باندې یرغل وکړ چې د شیرشاه د لښکر پر خلاف یی د اړخ

له لوړې حمله کړې وه . شیرشاه سوری ته د صاحب خان د راتلو او حملې کولو خبر ور رسید لې و . نو په دې اساس هغه خپله ټوله توجه مخامخ د سلطان محمود د لښکر لوړې ته کړه.

اوس نو د شیرشاه سورې حوصله او همت نور هم زیات شوې و . او هغه ویره یې چې د اړخ له لارې احساسوله هغه یې هم را کمه شوه . په دې وخت کې د بنګال حاکم سلطان محمود ته هم دا خبر ور رسید لې و چې د شیرشاه سوری نوموړې سالار صاحب خان د سورج ګړ اومونګیر په کلا باندې د ولکې کولو وروسته د هغه د لښکر په یوې برخې باندې حمله کړې ده . د دې خبر د اوریدو سره سم د سلطان محمود همت له منځه ولاړ . خو تر څنګ یې شیرشاه سورې په خپلو حملو کې ډیر بښت راوست او د هغه لښکر یې د بې همتۍ او بې زړه توب په دوه لارې کې و د راوه . همدا راز صاحب خان هم په هغه اړخ کې د سلطان محمود په لښکر کې یو قیامت را منځته کړې و او تر ډیره پورې د بنګال د حکمران د فوځ په منځ کې ور ننوتې و. او مخته راتلونکې هر فوځی یې له تیغه تیراوه. په دې توګه شیرشاه سورې اوصاحب خان دواړو یو ځای د ګنګا د دریاب په غاړه د بنګال د حکمران سلطان محمود لښکر ته ډیره بده ماتې ورکړې وه ، او هغه وخت چې لمر را پورته شو نو سلطان محمود خپله ماتې و منله او د میدان څخه په تیښته و تښتید.

۱۲

د رهتاس راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو د دریمې مقابلې له پاره ځان تیار کړې و ، د رهتاس د کلا نه بیرون په هغه پراخه میدان کې چې پخوا تر دې په کې د شهزادګۍ د تر لاسه کولو له پاره لمړۍ او دویمې مقابلې تر سره شوې وې هملته د شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو د دریمې مقابلې له پاره هم ځای ښایسته کړل شوې و . هلته د پخوا په څیر د خلکو ډیره زیاته ګڼه ګوڼه وه ، د خلکو څخه په ډیر لږ واټن کې یې ځلور اوږده بانسونه ښخ کړې و ، اوبیا یې د ځلور واړو پورته سرونه سره را ټول او تړلی و ، اوبیا یې د همدې ځلورو بانسونو په سر باندې یو بل ډیر اوږد بانس تړلې و. بیا یې د دې بانس په سر باندې یو بادې مرغ شکله انځور جوړې و ، اوشرط یې دا اینښودې و چې هر هغه برخه اخستونکې چې د امرغ شکله انځور وولې او ویې څرخوي نو د همغه بریا به ثابتیږي.

په همدې توګه پریکړه شوې وه چې هر هغه څوک چې په دې مقابله کې برخه اخلی نو هغوې ته به د پنځو په ځای درې غشی ورکول کیږي. دا ځل هم د غشو د ویشلو له پاره د راجه هرکشن وزیر چورامن ټاکل شوې و . او راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا او د خپلو رانیانو او دوستانو سره هملته په هغه پورته اودنګ د لرګیو څخه جوړې شاه نشین باندې لکه د پخوا په څیر د کیناستو له پاره ور روان و.

لږ وخت وروسته راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا او رانیانو سره یو ځای را څرګند شو. اوبیا په نوبت سره په همغه شاه نشین باندې وخوت. په شاه نشین د پاسه شهزادګۍ ګنګا د خپل پلار سره یو ځای کیناسته اوبیا یې خپل پلار ته وویل:

پلار جانه ! زه نه غواړم په دې شاه نشین باندې کینم ، زه غواړم چې هغه نقاب پوشه چې نه یې نوم پیژنم اونه یې په اړه نور څه معلومات را ته شته چې د کومه ځایه راځي ، د کومو زمکو پورې اړوند دې ، د کومې قبیلې څخه دې ، په دا سې حال کې چې هغه زما د تر لاسه کولو دوه پخوانۍ مقابلې هم ګټلې دي ، نو که چیرې هغه دا مقابله بایلي هم ، نو بیا به هم فتح او بریا د همغې وي ، نو په دې خاطر که د مقابلې دا برخه جوړه کړل شي او که جوړه نه کړل شي ، نو هغه نقاب پوشته زما د تر لاسه کولو مقابلې ګټلی دی. پلار جانه ! کیدې شي چې هغه د پخوا په څیر زمونږ سره د خبرو کولو اویا د خپلو کوائفو د لیکلو پرته له دې ځآیه ولاړ شي. نو په دې خاطر زه د هغه سره د خبرو کولو له پاره هملته لاندې دریږم او په شاه نشین باندې نه کینم. هملته به د خپل وزیر چورامن تر څنګ و دریږم. تر څو په مقابلې کې د برخې اخستلو وروسته کله چې هغه د خپل ادرس د ښوولو او د خپل مخ او څیرې د ښکاره کولو پرته ځی نو زه به د هغه سره خبرې

وکړم ، دهغه د آس واګې به و نیسم او ورته به ووایم چې تا زما د ترلاسه کولو د مقابلو دریم پړاو هم ګټلې نو په دې اساس اوس راته خپل ځان را څرګند کړه .

راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا ددې خبرو په اوریدو سره ډیر زیات خوشحاله شو اوبیا یې خپلې لور ته په ډیره مینه اوشفقت سره وویل:

ګوره لور جانې ! تا ته بلکل په دې اړه اجازه ده . دا ځکه چې دا همستا د ترلاسه کولو مقابلې دي . ته اوس هر کار چې و غواړې دخپل طبیعت او خپلې خوښې په مطابق یې کولې شې ، او هو ! ستا دا پریکړه هم سهی ده چې که هغه نقاب پوشه دا دریمه مقابله بایلي هم نو بیا هم هغه ستا د ترلاسه کولو د مقابلو ګټونکې او ستا د ژوند د ملګرتوب حق لري. که چیرې ته غواړې دهغه سره خبرې وکړې او ته په دې ویریږې چې هغه به ستا سره دخبرو کولو پرته بیرته ستون شي نو ته بیا همدلته د چورامن ترځنګ کینه. کله چې هغه په مقابلې کې دبرخې اخستونه فارغه شي نوبیا ورسره خبرې وکړه ، ددې خبرو وروسته راجه هرکشن هملته په شاه نشین باندې کیناست خو شهزادګۍ ګنګا تر هغې را ښکته او د وزیر چورامن ترځنګ کیناسته.

دلږځنډ وروسته د شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو له پاره د مقابلو دریم پړاو پیلیدونکې و . دا ځل بیا هم د مخکې په څیر د راې سین د راجه زوې سانول داس د ننبې په ویشتلو پیل وکړ ، سانول داس دراجه چندرمل وزیر چورامن ته ورغې ،دهغه څخه یې دریغشی را واخستل او بیا د بانس په سر کلک کړل شوې انځوریځه مرغه یې په ننبه کړ اوپه هغه ځاې کې چې ورته د ننبې ویشتلو له پاره ټاکل شوې ودریدل. هغه بیا بیا خپل دریو اړه غشي وویشتل خود هغه یو غشی هم په هغه مرغه و نه ننبت .

دویم نوبت د میواړ د راجه د زوې شهزاده سورج مل راغې. هغه هم دریو اړه غشي و ازمایل خویو یې هم په ننبه و نه لګید. دریم نوبت د کالنجر د شهزاده سورداس و . هغه هم دریو اړه غشي هسې بیکاره کړل ، ددوې وروسته د ځایي خلکو نوبت راغې ، په هغوې کې هم هر یو ننبه ویشتونکې خپل بخت و ازمایه خوهیڅ یو یې هم دهغه مرغه په ویشتلو او په هوا کې د هغې په څرخولو بریالی نه شول.

د پخوا په څیر کله چې هغه وروسته ننبه ویشتونکې خپل بخت وازمایه ، نو په همدې وخت کې هغه نقاب پوشه د ننبې ویشتلو ځاې ته راغې. د خپل تور رنګه آس واګې یې را ښکودې ، اس یې لکه د پخوا په څیر و شنړید او په هوا کې د الف په شکل و درید. نقاب پوشه ځوان تر په یوه ټوپ را ښکته شو ، آس یې هملته پریښود او پخپله د لرګیو د شاه نشین لاندې ناست وزیر چورامن ته ورغې . دچورامن سره نژدې ناستې شهزادګۍ ګنګا هغه تور رنګه نقاب پوشه ځوان ته په ډیر غور سره وکتل اوتر ډیره وخته پورې د هغه په لیدلو کې ډوبه وه .

کله چې هغه نقاب پوشه نژدې راغې نو وزیر چوران ورته درې غشي ورکړل ، خو هغه نقاب پوشته درې واړه غشي را واخستل ، په خپل لاس کې یې واړول را واړول ، د ټولو غشو جایزه یې واخسته ، بیا یې دهغوې څخه دوه غشي بیرته چورامن ته ورکړل ، دهغه په دې کار چورامن ډیر حیران شو او ورڅخه یې وپوښتل:

ګوره اجنبي ! ته ولې دغه درې واړه غشي نه ازمایی . پخپله خپل ځان د خپلې حقه برخې څخه بې برخې کوې . په مقابله کې برخې اخستونکو ټولو ننبه ویشتونکو درې درې غشي استعمال کړی دي. خو دټولو بد قسمتی وه چې یو یې هم هغه بادنما مرغه په غشی و نه ویشت. ګوره اجنبی ځوانه ! دا ډیر ستونزمن کار دې. زه تاته مشوره درکوم چې درې واړه غشي واخله ،ځکه چې دد ې نه مخته د ې د شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو له پاره دوه مقابلې ګټلې دي اوکه چیره دریمه مقابله هم وګټې نوبیا به ستا د شجاعت ، ستا د بهادرۍ ، ستا د جرئتمندۍ او ننبې ویشتلو ځواب نه وي.

دهغه په دې خبره هغه اجنبی نقاب پوشه په حرکت کې راغې ، خپله خوله یی چورامن ته ور نژدې کړه او ورته یی وویل چې ګوره چورامنه ! زه یو قسمت خوړلې انسان یم. درې غشی نه ازمایم ، زه به همدا یو غشې اخلم او تاته ډاډ درکوم چې زما دغه یوغشی به ددغه بادنما مرغه له پاره کافی وي ،خلک چې زما نښه ویشتل وویني نو ټول به حیران پاته شي ، هغه ددې خبرې سره سم یو غشې را پورته کړ او دهغه ځایه شاته شو .

په دې وخت کې شهزادګی ګنګا د خپله ځایه را پورته شوه او د راجه هرکشن د ساتونکو څخه یوه ته راغله ، هغه یی ځانته را وباله ، ساتونکې هم په یوه منډه هلته راغې. کله چې هغه شهزادګی ګنګا ته را ورسید نو شهزادګی ورته وویل:

ګوره ! ددغه نقاب پوشه اجنبی آس د قیضې څخه و نیسه او د شاه نشین په لور یی راوړه. خو ګوره ، که دغه اجنبی زما سره د خبرو کولو پرته او یا دخپل ځان اونوم د ښوولو پرته ددې ځایه ولاړ نو ته دهغه شاته ولاړشه ، هغه تعقیب کړه او دا را ډاګیزه کړه چې د دې دکومه ځایه راځی ، نوم یی څه دې اوولې ماته خپل ځان را برسیره کوي ، دشهزادګی د حکم سره سم هغه ساتونکې هم په حرکت راغې اودهغه نقاب پوشه اجنبی آس یی د شاه نشین لورې ته یوړ. اوهملته یی و دراوه.

دغه اجنبی نقاب پوشه یو غشې له ځانه سره واخیست او هغه ځاې کې و درید چې دبانس دپاسه نښلول شوې بادنما مرغه په کې په نښه کیده. هغه د خپل غشي د ویشتلو له پاره په زمکه کیناست ، خپل یو زنګون یی په زمکه کینښوده او بل یی نیغ ودراوه ، بیا یی خپل کمان سنبال کړ ، تیر یی په کې ننویست ، تر ډیره پورې یی نښه تر سترګو نیولې وه ، بیا یی خپله ساه و درولې اوخپل غشې یی په نښه ور پریښود. دهغه غشې په هماغه بادنما مرغه باندې ونښت او هغه یی په ډیره تیزۍ سره و څرخاوه .

د اجنبی د نښې د لګیدو سره سم خلکو په میدان کې د خوشحالۍ چغې جوړې کړې. هرې لورې ته خلکو ټوپونه وهل ،خپل کالې یی په هوا کې پورته پورته غورځول او دغه نقاب پوش ته یی مبارکۍ ویلې .

دغه نقاب پوشه ځوان ددې نښې د ویشتلو وروسته ، خپل کمان په خپله شا و تاړه ، او په ډیره بیړه دهغه ځایه را پورته شو ، دشاه نشین په لور راغې اوخپل آس یی واخست. تر دې وخته پورې شهزادګی ګنګا هم دخپله ځایه را پورته شوې وه او ددې اجنبی نقاب پوشه څنګ ته راغلې وه. خو د رهتاس راجه هرکشن اودهغه رانیانې تر اوسه هملته په شاه نشین باندې ناست وول . اجنبی هم په ګړندیو قدمونو سره خپل آس ته ورغې او هلته ودرید ،خوکله یی چې د آس واګې واخستې نو په دې وخت کې شهزادګی ګنګا په ډیره مینه او نرمه ژبه ورته وویل:

اې اجنبی ! ته خو ډیر دښه قسمت خاوند یی چې تا زما د لاسته راوړو دریې واړه مقابلې وګټلې. اوس ته زما حقدار یی. اوس یوازې ته زما په جسم باندې حق لرې. ګوره ! مونږ راجپوتان یو او زمونږ د راجپوتانو روا ج دادې چې هر څوک چې د شهزادګی د لاسته راوړو دریې واړه مقابلې وګټی نو هغه څو ورځې بیا په راج محل کې د شهزادګی سره پاته کیږی. نو په دې خاطر زما د ترلاسه کولو ددریې واړو مقابلو د ګټلو نه وروسته چې اوس دمقابلو پایلو او حالاتو زه تا ته حواله کړې یم ، نو د راجپوتانو د رسوماتو په مطابق به اوس ته په راج محل کې له ما سره قیام کوې ، ددې قیام تر مخه ، ایا کولې شې ماته خپل نوم را وښایی. او دخپل مخ او څیرې څخه نقاب پورته کړې تر څو زه ستا په څیر د یوه زړه ور نښه ویشتونکې مخ او څیره ووینم. او ستا دښځې کید و تر مخه لږه تر لږه په دې خبره شم چې زما محبت ، او زما دغوښتنو اوهیلو حقدار څوک دې. تر دې ځایه دخبرو وروسته شهزادګی ګنګا غلې شوه ، خو د بله اړخه ورته هغه اجنبی نقاب پوشه هم چپه خوله ولاړو. په دې وخت کې شهزادګی ګنګا یو ځل بیا ورته په ډیره خوږه ژبه وویل:

اې مهربانه او فاتحه اجنبي ! تا ماته زما ددې ټولو خبرو هیڅ ځواب را نه کړ ، دهغې په دې خبره هغه اجنبي په ډیره ټیټ اواز سره وویل :ګوره شهزادګی ! که زه ستا ددې ټولو خبرو ځواب درنه کړم نو بیا . ددې اجنبي په دې ځواب باندې شهزادګی ګنګا په زړه ماتې

لهجې سره وويل: نو ته ولې ماته زما دخبرو ځواب نه راکوې ؟ خلک خو د شهزادګيو د ترلاسه کولو د دريمځلې مقابلو دګټولو سره سم د خپلې خوشحالۍ اوخپل نصيب په اړه ډير پورته خيالات اوفکرونه لري ، او غواړي چې شهزاګۍ ورسره د يوې لمحې له پاره که هم وې خبرې وکړې. ته څه ډول اجنبی يې چې زما د خوږلنی نه ډکو خبرو ځواب هم نه شې راکولې.

اې اجنبي ! زه دومره ښايسته ، حسينه او زړه وړونکې پيغله يم چې هر څوک مې د وصل غوښتونکې دي ، خو څرنګه چې تا زما د ترلاسه کولو دريمې مقابلې هم ګټلې دی نو زه په ډيره خوشحالۍ خپل وجود ، خپل روح او خپل هر څه له تا ځاروم. اوخپل هر څه تا ته حواله کوم. وايه ته په دې اړه څه وايی ؟ ددې خبرې د اوريدو سره سم هغه اجنبي دخپل اس واګې کلکې کړې او په يوه ټوپ په اس ور سپور شو او بيا د تللو په وخت کې يې شهزادګۍ ته وکتل او دپخوا په نسبت په لږ څه لوړ اواز يې په ډيره غصه او قهر ورته وويل: شهزاګۍ ګنګا ! زه له تانه کرکه کوم ، زه تا سره مينه نه کوم. ددې خبرو سره سم يې خپل آس ته لغته ورکړه او په ډيره ګړندۍ توګه د هغه ځايه ووت.

د دې اجنبی ځوان د خبرو په اوريدو سره شهزادګۍ ګنګا په ډيره ناخوالۍ او حسرتونو سره ، دغمونو په بهير کې ولاړه پاته شوه. په همدې وخت کې يې د راجه هرکشن ساتونکې ته اشاره وکړه ، د اشارې سره سم هغه ساتونکې د دې نقاب پوش اجنبی ترشا و لاړ تر څو دهغه راز ځانته معلوم کړي ، تر څو وپوهيږي چې هغه څوک دي ، دکومه ځايه راغلې او چيرې درومي ؟ تر دې وخته پورې راجه هرکشن هم دخپل شاه نشين څخه را کيوتې و. هغه دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا څنګ ته راغې ، ودريد او هغې ته يې تسلي او تشفی ورکړه او بيا يې ورځخه وپوښتل هغه دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا څنګ ته راغې ، ودريد او هغې ته يې تسلي او تشفی ورکړه او بيا يې ورځخه وپوښتل:

ګوره شهزادګۍ لورې ! هغه نقاب پوشه ستا د ترلا سه کولو دريې واړه مقابلې وګټلې ،اوس هغه له تاسره د واده کولو حقدار ه دې. او د ښځې په څير تا د خپلې ځانه سره کول هم دهغې حق دې. دا چې تا دهغه سره خبرې کړې دې نو ماته هم ووايه چې هغه له تاسره څنګه ژمنه وکړه. دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا په ډيره غمژنه لهجه وويل:

پلار جانه ! ما دهغه څخه د هغه دنوم اود هغه د ځاې د معلومولو هڅه وکړه خو هغه ډيره حيرانونکې ځواب راکړ ،هغه په خپل آس د سپريدو وروسته همدومره وويل چې هغه ما نه خوښوي ، ددې خبرې سره سم يې خپل اس په ځغاسته کړ او دد ې ځايه ولاړ. خو ما ستا يو ساتونکې دهغه پسې وروسته ور وليږه تر څو هغه پرې ځان خبر کړې چې دا اجنبی دکومه ځايه راغلې ، او دکوم ځای او سيدونکې دې او اوس چيرې روان دې. دهغې په دې خبره راجه هرکشن په ډيره عجيبه توګه ترې و پوښتل:

ګوره لورې !دا اجنبی خو ډير عجيب انسان ښکاري ، هغه په دومره ستونزمنه توګه ستا دترلاسه کولو دا دريې واړه مقابلې وګټلې ،خو زه په دې ډير حيران يم چې هغه ستا ددريمی مقابلې د ګټلو نه وروسته بيا هم ستا لورې ته کوم رغبت او ميلان و نه کړ. خلک خو زما د شهزادګۍ د کتلو ارمان کوي خو دا اجنبی له تا څخه د خپلې ناراضتيا خبره کوی ، خوګوره لورې !تا ډيره ښه وکړل چې يو ساتونکې دهغه ترشا و استاوه تر څو هغه معلومه کړې چې دا نقاب پوشه څوک دې ،دکومه راغلې او چيرته ستنيږي ، اوس راځه لورې چې د راج محل په لور ولاړ شو. هلته ولاړ نور خلک هم خپلو خپلو کورنو ته روان شوي ، په دې اساس راجه هرکشن ، شهزادګۍ ګنګا او رانيانې دخپلو نورو دوستانو سره يو ځاې د راج محل په لور ولاړل.

۱۳

درهتاس دراجه هرکشن د شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو دد ریمی مقابلې دګټولو وروسته هغه نقاب پوشه ځوان خپل آس د شرق په لور څغلاوه خو شهزاګۍ ګنګا هم دخپل پلار د ساتونکو دډلې یو ساتونکې دهغې په تعقیب پسې روا کړې. هغه هم په لږ واټن کې دهغه نقاب پوش پسې روان و .ترڅو هغه وپوهیږي چې دا نقاب پوش څوک دې او دکومه ځایه راغلې دې.

هغه اجنبی نقاب پوش خپل اس په ګړندۍ توګه څغلاوه، اوس هغه د رهتاس څخه نزدې اته میله لرې ورانو ویجاړو ته رسیدلې و. هلته د ونو د ځنګلو څخه نا څاپه درې نښه ویشتونکې او جنګجویان را ووتل ، او دهغه لاره یی و نیوله. دغه نقاب پوش هم دهغو د کتلو سره سم په یوه ټکان سره دخپل آس واګې کش کړې او ویی دراوه.

بیا دې اجنبی نقاب پوشه د هغو لاره نیوکونکو لورې ته ورغې ویی کتل چې هغوې درې واړه ، یو د راې سین شهزاده سانول داس ، بل د میوارِ شهزاده سورج مل او دریم هم د کالنجر شهزاده سورداس دې. بیا د راې سین دراجه زوې سانول داس خپل اس لږ را مخته کړ او دغه نقاب پوش ته یی وویل:

ګوره اجنبی ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یی ، اود کوم ځایه راغلې یی. خو تا د هرتاس د راجه هرکشن د لور شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو دریمی مقابلې وګټلې او مونږ درې واړه شهزادګان دې مغلوبه کړو . ، زمونږ لورې ته لږ څه په غور سره ووینه ، زه دراې سین شهزاده سانول داس یم ، زما سره څنګ کې د میوارِ شهزاده سورج مل او د کالنجر شهزاده سورداس دي. مونږ درې واړه دلته په دې ورانو ویجاړو کې ستا لاره نیولې ده ترڅو مونږ تاته زمونږ ددې بې عزتۍ په را رسیدو سره سزا درکړو.

دهغوې په دې خبره دغه نقاب پوشه تري په ډیره یخه ټنډه او نرمې ژبې سره و پوښتل چې نه خو زما او ستاسو دتر منځ کومه دښمنې شته او نه کوم عداوت ، چې تاسې درې واړو زما لاره نیولې ده اوزما د وژلو نیت موکړې. دا ځل د میوارِ شهزاده سورج مل ورته په ځواب کې وویل:

ګوره اجنبي !تا د هرکشن د شهزادګۍ د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم ګټلې او مونږ درې واړه دې نه یواځې مغلوب کړي یو بلکه مونږ درې واړو ته دې بې عزتي راوړې ده . په دې اساس مونږ درې واړه له تا څخه دخپلې بې عزتۍ بدله اخلو . دغه نقاب پوش یو ځل بیا په ډیرې نرمۍ سره دوې درې وا و ته وویل:

زما لاره نیونکو واورئ ! زه تاسو درې واړو شهزادګانو ته ګوابن کوم چې زما لاره پریږدئ ، زه نه غواړم له تاسې سره ټکر وکړم. او نه غواړم بې دلیله له تاسې سره په جنګ کې را و نغاړم ، یو خبره په غور سره واورئ ، که چیرې تاسې د شهزادګۍ ګنګا دترلاسه کولو دغه درې واړه مقابلې له ما څخه و نه ګټلاې شوې نوبیا په دې ویرانو کې به زما سره څه ډول مقابله وکړئ؟

دهغه په دې خبره دا ځل د میوارِ شهزاده سورج مل ورته په ځواب کې وویل:

واوره اجنبی ! دمقابلو ګټل یوه خبره ده او په دې ویرانو کې زمونږ د دریواړو سره ستا دټکر خبره بیله ده . مونږ درې واړه به په تا یو ځاې حمله وکړو او ستا وجود به ټوټه ټوټه کړو . ته خو مونږ ته کوم کمذاته هندو ښکاري. او په همدې خاطر مجبور شوې یی چې خپل مخ اوخیره پټه و ساتې. که چیرې ته دکوم اعلې ذات هندو وایی او یا دکوم ریاست شهزاده ، نوبیا به دې داسې خپل مخ او خیره په نقابو کې نه را نغاړله. او نه به دې په پټه خوله دې مقابلو کې برخه اخستله بلکه زمونږ په څیر به دې په ښکاره مخ اوخرګنده توګه په دې مقابلو کې برخه اخستلې واې. پخوا له دې چې مونږ درې واړه له تا څخه د خپل عزت دبدلې د اخستلو له پاره پرتا خپلې توري را سپرې کړو نو ووایه چې ته څوک یی ؟ دهغوې په دې خبره دغه نقاب اغوستونکې په ډیر قهر سره وویل:

درې واړه بې غیرته شهزادګانو ! واورئ ! که چیرې زه ستاسې د دې پوښتنو ځواب درنه کړم نو بیا به ستاسې عکس العمل څه ډول وي؟ په ځواب کې یی دا ځل د رای سین شهزاده سانول داس را مخته شو او ورته یی وویل:

واوره اجنبي ! هغه څه چې در څخه پوښتل شوي دی که چيرې د هغې ځواب دې را نه کړ نو بيا به ته وويني چې مونږ پر تا د شاتو د مچيو ، د پاګلو هواود تنکي ځوانانو او په غرنو کې د ورکو شويو ليوانو په څير يرغل در وړو . ستا جسم به ټوټې ټوټې کړو. ای اجنبی ! په دې غرونو کې به مونږ تا بوټې بوټې دمرغانو دخوراک کړو خو د هر څه دمخه درته وايو چې خپل نوم دې را وښيه ، خپل وطن او ځاې ځيګې ته را څرګند کړه ، ته ولې خپل نوم پټوې ، ولې د خپله مخه نقاب نه لرې کوې. دهغوې په دې خبرو باندې دا اجنبي نور هم و غريد او دې خوا څخه يې نور هم سخت ځواب ورکړ.

واورئ اې ذليله انسانانو !تاسې درې واړه ذليله شهزادګان يو اځې وخت لرئ ، چې زه تر درې پورې شميرم ، که چيرې هغه وخت مو هم زما لاره پرينښوده ، نو بيا يادساتئ چې زه به تاسې درې واړه په همدې ورانو ويجاړو کې د خسو خاشاکو په څير و سوزوم. واورئ ! اوس هم وخت لرئ چې زما لاره پريږدئ او که نه زه به ستاسې پر خلاف انقلابي قدم واخلم.

په همدې وخت کې د رهتاس راجه هرکشن هغه ساتونکي چې شهزادګۍ ګنګا دد ې نقاب پوش دتعقيب له پاره دهغه پسې استولې و ، هم دغه ځاې ته ورسيد . هغه همغسې خپل واټن لږ څه لرې ساته ، د نقاب پوشه او ددری کسو شهزادګانو تر منځ د ترخو خبرو په وخت کې دغه ساتونکي هم هلته د ونو په ګڼه ګوڼه کې پټ کيناست ، او حالات يې څارل چې څه پيښيږی. دهغې وروسته د کالنجر شهزاده سورداس را مخته شو او ددې اجنبی خبرو ته يې ځواب وايه ، سورداس هم دغه نقاب پوش ته وويل چې ګوره اجنبی ! داسې څرګنديږی چې تا زمونږ په لاسو د مرګ له پاره ځان تيار کړې دې. که چيرې ستا اراده همداسې وي نو بيا همداسې سهی ده. په همدې وخت کې دغو درې واړو شهزادګانو د کوم عکس العمل د ښوولو له پاره ځانونه جوړول چې يو ناڅاپه دغه اجنبی نقاب پوشه په حرکت راغې او دخپلو کاليو څخه يې يو درونده خيجر را وويست او د راې سين دشهزاده سانول داس په سينه کې يې ورښخ کړ او دهغه کار يې ور تمام کړ.

سانول داس د زخمی کيدو نه وروسته دخپله آسه را پريوت ، دهغه په زخمی کيد و باندې د نورو دواړو شهزادګانو سورداس او سورج مل اندينښې نورې هم زياتې شوې. په همدې وخت کې همدې اجنبی نقاب پوش خپل اس ته يو پونده ورکړه اوتوره يې را وويسته او يوځل بيا يې په دوې حمله وکړه ، د ميوا ړ شهزاده سورج مل يوې لورې ته کوږ شو خو د کالنجر د شهزاده سورداس څټ يې دخپلې تورې په دې ګذار سره پرې کړ.

دخپلو دوو ملګرو د مرګ وروسته د ميوا ړ شهزاده سورج داس په اس پښه واړوله ، او د هغه ځايه د تښتيدو هڅه يې وکړه ،ځکه هغه پوه شوې و چې دا ډير خطرناکه نقاب پوش دې اوشونې ده چې حالت يې ددوو نورو ملګرو په څير شي. خو اوس ددې نقاب پوش څخه تيښته څه اسانه کار نه و . څه وخت چې د ميوا ړ شهزاده خپل آس ته پونده ورکړه او په تيښته شو نو اجنبی هم دهغه پسې تر شا په خپل آس باندې سپورور وغليد.

دغه نقاب پوش د ميوا ړ شهزاده تر ډيره لرې پورې تښتيد و ته پری نه ښود . اوپه هغه باندې د تورې د يوه ګذار سره ، دهغه تنه د سر نه تر پښو پورې دوه ځايه شوه . دغه اجنبی نقاب پوشه په ډير لږ وخت کې درې واړه شهزادګان دخپلې مخې څخه لرې کړل ،بيا يې خپل آس په ډيره ګړندی توګه بيرته را ستون کړ او د ونو دغې ګڼې ګونې ته، چيرې چې د شهزادګۍ ګنګا ذرې ورته پټ ناست و ، راغې.

دلته د رادسيدو سره سم دغه اجنبی خپل آس و دراوه ، دخپل شا څخه يې کمان را پرانست ، غشې يې په کې کيښود اوبيا په يوه لوړ ځاې وخوت ، اوبيا يې په لوړ اواز سره په دې ګڼه ګوڼه کې پټ ناست کس ته ورغږ کړ او ورته يې وويل:

اې په دې ګڼه ګوڼه کې ناست اجنبی ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ، او نوم دې څه دې ؟ اود څه له پاره دلته پټ ناست يې . زه تاته حکم کوم چې سمدستې ددې ګڼې ګونې څخه را ووځه ،او که نه ياد ساته چې زه تر ډيره پورې انتظار نه شم کولې اوپه تا باندې به غشي و

وروم. ته به ما پیژنې ، خو ته دا هم واوره چې زما نښه نه خطا کیږي او زما لمړې غشي د زړه په سر و ر ننبلي. دد ې نقاب پوشه دغه ګوابښ ډیر اغیزمن ثابت شو. ځکه هغه سپور د ونو د ځنګل څخه را ووت. نقاب پوش هم د دغه اجنبی څنګ ته راغې او ودرید. په د ې وخت کې نقاب پوش خپل کمان بیرته په شا و تاړه ، غشې یې ترې وویست. خپله توره یې په لاس کې واخسته ، په بل لاس کې یې ډال و نیو ، بیا یې دهغه څخه وپوښتل او ورته یې وویل چې ووایه !ته څوک یې؟ او د ونو په د ې ځنګل کې ولې پټ شوې وې ؟ په د ې وخت کې دغه تعقیب کونکې ورته په لړزیدلی اواز سره وویل:

ته د هر څه د مخه له ما سره ژمنه وکړه چې که زه رښتیا ووایم نو ته به راته ښښنه وکړې. دهغه په ځواب کې نقاب پوش ورته وویل: وایه ته څه ویل غواړې ، که چیرې تا رښتیا وویل نو زه درته هیڅ هم نه وایم ، دهغه په ډاډ دغه تعقیب کونکې ورته وویل:

زه د رهتاس د راجه هرکشن د ساتونکو د ډلې څخه یم. څرنګه چې تا د شهزادګۍ ګنګا سوئمبر ګټلې دې ، خو د رواج او کلتور مطابق تا د سویمبر د ګټلو وروسته د شهزادګۍ ګنګا سره خبرې هم و نه کړې او ترڅنګ یې د خپل نوم او نښې د ښوولو پرته دهغه ځایه ولاړې نو شهزادګۍ ماته ستا د تعقیب کولو امر وکړ. تر څو زه هغې ته معلومات یوسم چې ته څوک یې ،ا ود کومه ځایه راغلې یې اودکوم ریاست اوسیدونکې یې. د د ې اجنبی تعقیب کونکې د ځواب په اوریدو سره هغه نقاب پوشه د لږ وخت له پاره خاموشه ولاړو ، دهغه دحالت څخه څرګنديده چې هغه مسکې مسکې کیږي ، بیا هغه وویل: چې په رښتیا چې تا سهی خبره کړې ده . ګوره ! هغه د ې شهزادګانو د شهزادګۍ ګنګا د سویمبر په مقابلو کې ګډون کړې و ،نو هغوې په د ې ورانو ویجاړو کې زما لاره نیولې وه. هغوې په د ې خفه و چې ما هغوې نه د ې پرې ایښې چې د شهزادګۍ ګنګا سویمبر وګټی. نو په د ې اساس هغوې غوښتل ما ووژنی. خو تا وکتل چې ما دهغوې د ر ې واړو کار ور تمام کړ. دهغه په د ې خبره هغه تعقیب کونکی وویل چې ما ټول هر څه په خپلو سترګو وکتل. هغوې په رښتیا هم د د ې وړ وو چې ووژل شی. دهغه په د ې خبره نقاب پوشه ورته وویل: ګوره !د د ې مړو شوو د ر ې واړو شهزادګانو اسونه له خپله ځانه سره یوسه ، او د د ې ځایه بیرته ستون شه ، خو که چیرې بیا د ې زما تر شا د راتللو هلې ځلې وکړې نو یاد ساته چې دهغو شهزادګانو په څیر به ستا څټ هم له تنې پرې کړم. اوس له ځانه سره دا اسونه واخله او له د ې ځایه ورک شه.

د د ې نقاب پوش په ګوابښ باند ې هغه تعقیب کونکی د د ر ې واړو وژل شوو شهزادګانو اسونه له ځانه سره واخستل او په ډیره بیړه بیرته ستون شو. خو هغه نقاب پوش هملته ولاړ او د تعقیب کونکې په لوریې د هغه ترشا کتل. ان تر د ې چې هغه د هغې د سترګو څخه ورک شو. بیا یې په خپل اس پښه واړوله او پوندې ورکړه او د جنوب شرق په لوریې په ګړندۍ توګه خپل سفر پیل کړ.

د رهتاس راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا او د خپلو نورو رانیانو سره په خپل محل کې په خبرو بوخت و. په همد ې وخت کې د ساتونکو د ډلې مشر دهغه ځاې ته راننوت او راجه هرکشن ته یې وویل چې: هغه ساتونکې چې شهزادګۍ ګنګا د هغه نقاب پوش د تعقیب پسې استولې و هغه هم بیرته راستون شوې او غواړی د شهزادګۍ سره وویني. د ساتونکې د ډلې د مشر د د ې خبرې سره سم شهزادګۍ ګنګا د خپله ځایه توپ کړ او را پورته شوه ، راجه هم د خپله ځایه راپورته شو او ویې ویل مونږ د واړه پلار او لور به د هغه سره خبره وکړو. د د ې خبرې سره سم شهزادګۍ او پلار یې د واړه د هغې خونې څخه بیرون را ووتل.

هغه ساتونکې په لږ واټن کې خپل اس د واګو نیولې و او ولاړ و . دهغه شاته دهغو مړو شوو شهزادګانو د ر ې واړه آسونه هم و ، شهزادګۍ هغه ته را نژد ې شوه او په ډیره بې قراریۍ سره یې و رځخه و پوښتل: ایا دهغه نقاب پوش تعقیب د ې وکړ ، هغه څوک و او د کومه ځایه راغلې و او اوس چیرې ولاړ. دهغې په د ې خبرو هغه ساتونکې خپل سر ټیټ اچولې و او غلې ولاړ و بیا یې شهزادګۍ ته وویل: زه ډیر افسوس کوم چې ما هغه تر اخره پورې تعقیب نه شو کړای. دهغه په د ې خبره ترې شهزادګۍ په ډیره حیرانتیا سره و پوښتل چې ولې د ې دهغه تعقیب و نه شو کړای؟ هغه ساتونکې ورته په ځواب کې وویل:

شهزادګۍ ! ما دهغه نقاب پوشه تعقیب تر ډیره ځایه وکړ ، ان ددې ځایه اته یا لس میله لرې واټن کې پسې ولاړم. هغه وخت چې د ې نقاب پوش د شر ق په لورې خپل آس ځغلاوه زه هم ورپسې روان وم. خو هلته د ونو د ځنګل څخه یو ناڅاپه ستا په سویمبر کې برخه اخستونکې درې شهزادګان هریو د راې سن شهزاده سانول داس ، د میوا ړ شهزاده سورج مل او د کالنجر شهزاده سورداس را پیدا شول او دهغه اجنبی نقاب پوشه لاره یی ونیوله.

تر دې ځایه ما تعقب وکړاې شو اوهلته په رسیدو سره په ونو کې پټ کیناستم او ددې ټول منظر ننداره مې کوله ، کله چې دې نقاب پوش ددې درې واړو شهزادګانو څخه د خپلې لارې د بندولو پوښتنه وکړه نو هغوې ورته په ځواب کې وویل چې څرنګه چې دوې درې واړو ددې نقاب پوش له لاسه د شهزادګۍ سویمبر نه دې ګټلې ، او د دې شتون ددوې له پاره دماتې اوشرمیدلو سبب ګرځیدلې د ې نوپه دې خاطر به اوس هغوې دا نقاب پوش ژوندې نه پریږدې. هغوې درې واړو ددې اجنبی څخه دهغه د نوم او ځاې په اړه وپوښتل خو هغه ورته هیڅ ځواب ور نه کړ خوکله چې دغه درې واړه شهزادګان په دې نقاب پوش باندې را پریوتل نو شهزادګۍ ! هغه اجنبی یو انقلاب را منځته کړ.

هغه ډیر زیات تیز ، ډیر چالاکه او ښه ماهر تیغ وهونکې دې ، هغه د سترګو په رپ کې دراې سین شهزاده سانول داس په خپل خنجر باندې وواهه اود آسه یی لاندې را وغورځاوه ، کله چې هغو نورو دواړو شهزادګانو دخپل ملګرې حالت ته کتل اود څه تصمیم نیولو هوډ یی کاوه چې په دې وخت کې هغه نقاب پوشه خپل آس ته پونده ورکړه او د کالنجر شهزاده سورداس یی را چپه کړ. دمیوا ړ شهزاده سورج مل چې کله دا حال وکوت نو د تیښتې لاره یی خپله کړه خو نقاب پوش هغه تعقیب کړ او د شا له اړخه یی په توره داسې وواهه چې وجود یی دوه ټوټې شو اوهملته له منځه ولاړ. او په دې توګه یی دهغوې درې واړو شهزادګانو ژوند ته د پاې ټکې کیښود.

دا زما بدقسمتی وه چې هغه نقاب پوش زه دونو په دې ځنګل کې کتلې وم ، نو هغه بیا زما لورې ته راغې ،خپل کمان یی را وویست او غشې یی په کې کیښود اوماته یی ګوابښ وکړ چې زه د ځنګله څخه را ووځم او که نه ما به دخپلو غشو نښه کړي. ما د هغه نښه ویشتل هلته ستا په سویمبر کې کتلي وو چې هغه خطا نه ځی نوپه دې خاطر زه غلې شانته د هغه پټنځاې څخه را ووتلم.

کله چې هغه زما څخه د تعقیب کولو علت و پوښت ، نو ما ورته رښتیا رښتیا وویل ، چې زه شهزادګۍ ګنګا ستا په تعقیب پسې را استولې وم. تر څو هغې ته خبر یو سم چې ستا نوم څه دې ، ته دکومه ځایه راغلې یی او کوم هیواد یاریاست اوسیدونکې یی ؟ کیدې شې هغه زما په رښتیا ویلو باندې خوشحاله شوې وې نو ماته یی حکم وکړ چې د مړو شوو درې واړو شهزادګانو دا آسونه له ځانه سره یو سم اوبیرته ستون شم. نو ما دهغې خبره و منله او دادې بیرته ستاسې حضور ته راغلم. اودغه درې اسونه چې زما تر څنګ ولاړ دي دا دهغو درې واړو شهزادګانو اسونه دي. نو شهزادګۍ ما همدومره ویل غوښتل چې ومی ویل :

تر دې ځایه دخبرو وروسته هغه تعقیبونکې ساتونکې خاموشه شو ،بیا شهزادګۍ هلته ډیره ناهیلې او اندیښمنه و دریده ، تر لږه وخته پورې یی ځان سنبال کړ اوهغه تعقیب کونکې عسکر ته یی وویل : ته اوس ولاړ شه او ارام وکړه ، اندیښمن کیږه مه ، هغه کار چې تا ته درسپارل شوې و هغه دې ترسره کړي دې. د شهزادګۍ ددې عکس العمل دکتلو وروسته هغه ساتونکې په ډیره خوشحالۍ سره دهغه ځایه ولاړ. دهغه د تللو وروسته شهزادګۍ ګنګا د خپل پلار راجه هرکشن په لورې ورغله اوورته یی وویل :

پلار جانه ! هیڅ خبر نه شو چې دا نقاب پوشه څه ډول انسان و. هغه ډیر ښه تیغ وهونکې ، او بې جوابه غشې ویشتونکې دې ، هغه زما سویمبر هم وګټه او ماته یی کوم اهمیت هم را نه کړ. اودتللو په وخت کې یی همدومره وویل چې زه تا نه خوښوم. پلار جانه ! د ا به څه ډول انسان وي چې خپل ځان ته دومره ارزښت ورکوي اودخپل ځان په مقابله کې ما دومره بې ارزښته ګڼی. پلارجانه ! زه په دې اړه

هسې لاس په لاس نه شم کيناستلې ، زه به په هره توګه چې وې دا ډاګيزه کوم چې دا نقاب پوشه څوک دې ؟ ماته ياد دی چې زما د سويمبر ددويمو مقابلو په ورځ د کوچيانو د قبيلې مشر فدايی خان دهغه سره دخبرو له پاره دلته راغلې و .

پلار جانه ! ته ماته د فدايې خان اته پټه معلومه کړه . اوهغه ماته را وليږه تر څو دهغه څخه و پوښتم چې په مخ اوخيره باندې نقاب اغوستونکې دغه ځوان چې زما سويمبر يی هم ګټلې دې څوک دې . پلارجانه ! څرنګه چې هغه درې ځلې زما دتر لاسه کولو مقابلې په ښه شان سره ګټلې دي ، په دې اساس زه به په هرصورت دهغه د تر لاسه کولو هڅې کوم . هسې خو رواج او رسوم دادی چې شهزادګان تل شهزادګۍ ځانته پيدا کوی ، خو زما په اړه دا ټوله خبره بلمنګه ښکاري ، زما دسويمبر د ګټلو نه وروسته هغه زما څخه خپله ناخوښي څرګنده کړې ده خو اوس به زه دخپل ضد په واسطه هغه پری نږدم . زه به په هره توګه چې شونې وی هغه پيدا کوم او دخپل ژوند ملګرې به يی ګرځوم .

تر دې ځايه دخبرو وروسته شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه ، راجه هرکشن په ډيره نرمۍ او محبت ورته وويلې ، ګوره لورجانې ! ته په دې اړه انديښنه مه کوه او مه ناهيلې کيږه ، زه به دهمدا اوسه د کوچيانو د قبيلې د سردار فدايی خان په لټه کې شم ، که هغه زما لاسته راغې نو زه به يی ستا تر مخه حاضر کړم . ته به دهغه څخه وپوښتې چې ستا د لاسته راوړو د مقابلو دغه نقاب پوشه ځوان څوک دې ؟ د خپل پلار راجه هرکشن دځواب په اوريدو سره شهزادګۍ ډيره خوشحاله شوه ، اوبيرته دواړه پلار اولور دمحل په لور روان شول اوهمغه ځاې ته ورغلل چيرې چې پخوا ناست و .

۱۴

دشيرشاه سوري په لاسو د ماتې خوړلو وروسته ، د بنګال حاکم سلطان محمود دخپل مرکزې ښار ګوړ په لور وتښتيد . هلته ګوړ ته د ورسيدو سره سم هغه ته دا خبر تر لاسه شو چې د ګنګا د درياب په غاړه دده د ماتې څخه وروسته شيرشاه سوری اوس غواړې د هغه يوه بله مستحکمه کلا تيليا ګړهی هم فتحه کړي . خو سلطان محمود په هر صورت او هر حال اراده درلوده چې د تيليا ګړهی څخه دفاع وکړی ، ځکه که د تيليا ګړهی سيمه او د اګر کلا د شيرشاه سوری لاس ته ورځی نو بيا خو په بنګال کې د سلطان محمود قدم ټينګيدل شونې نه دي .

دګنګا د درياب په غاړه د شيرشاه سوری په لاسو د ماتې خوړلو وروسته د بنګال حاکم ته دا خرګنده شوې وه چې هغه نه په يواځې ځان د شيرشاه سوري مقابله کولې شي او نه ورځخه بنګال خوندي ساتلې شي . نو په دې خاطر د شيرشاه سوري د يلغار د مخنيوی په خاطر هغه بايد د چا څخه مرسته وغواړي ، اويا څوک دخپل ځان سره متحد وګرځوي . اوس نو سلطان محمود ته دخپلو دغو موخو د لاسته راوړو له پاره دوه لارې موجودې وې .

لمړی دا چې هغه د شيرشاه سوري په مقابل کې دهندوستان د شهنشاه همايون بابر څخه مرسته وغواړي ، خو څرنګه چې همايون په دې وختو کې دخپل ټول ځواک سره د ګجرات د حاکم بهارخان په خلاف په جنګ نښتې و او په ځاې ځاې ددواړو د فوځونو تر منځ خونړي جنګونه روان و . نو په دې خاطر د بنګال حاکم دا وګڼل چې که په دې حال کې د همايون څخه مرسته هم وغواړی نو همايون به دهغه څه مرسته و نه شی کولاې . ځکه همايون به هيڅکله هم د ګجرات د حاکم پر خلاف خپل کار نيمايی پری نږدی او دشيرشاه په خلاف به دده کومک ته را ونه دانګي ، نو په دې خاطر سلطان محمود د همايون څخه د مرستې د غوښتلو پلان له نظره وويست .

دويم ځواک چې سلطان محمود د شيرشاه په خلاف د خپل ځان سره را يوځاې کولې شو ، هغوې د ګوا پرتګالی فوځونه و . په همدې وختو کې دې پرتګالی فوځونو په هندوستان کې پوره ځواک درلود . نو د شيرشاه سوري پرخلاف سلطان محمود دپرتګاليانو د ملګرتيا له پاره د ګوا د والي «نونوډا» سره اړيکې ټينګول پيل کړل . او ددې کار له پاره يی د پرتګالي بحري بيړی دقذاقانو يو

قومندان و ټاکه . دغه قومندان د سلطان محمود سره دهغه په مرکزی ښار ګوډ کې بندی و . دبحري قذاقانو ددې قومندان نوم میلوجسارتی و . دا چې میلو جسارتی څه ډول د سلطان محمود په لاسو بندی شو دهغه قصه څه دا ډول ده .

په ګوا کې میشت پرتګالیان دډیره وخته راهیسې د بنګال د زمکې لاندې طبیعي سرچینو د راویستلو له پاره په کار بوخت ول . هغوې غوښتل چې د شرقی بنګال د اوو سیمو ترځنګ د هګلی او چټګانګ په موجوده سیمو او بندرګاه باندې ولکه وکړي . خو تر اوه سیمو پورې ورتګ اسانه نه و ځکه هغه ډیرې لرې او په داخل کې پرتې وې . په دا سې حال کې چې چټګانګ د سمندر په غاړه پروت و .

دخپلو دغو موخو د ترلاسه کولو له پاره دګوا پرتګالی والې نونوډا د خپلو بحري قذاقانو قومندان میلوجسارتی دهمدې کار له پاره هغه لورې ته ور استولې و . اوهغه ته یی ویلی و چې هغه د ې د چټګانګ د بندر ګاه په لور ولاړ شي اوپه بنګال کې دخپلو ګټو د تر لاسه کولو له پاره هڅې وکړی . دګوا والی نونوډا د بحری قذ اقانو دې قومندان ته ډیره ستره او قوې بحري بیړه هم تیاره کړې وه . خو دا به د میلوجسارتی بد قسمتې وه ځکه هغه وخت چې هغه دد ې کار دتر سره کولو له پاره روان شو نو د هغه ټولو بیړه د یو سمندري توپان سره مخ شوه ، بیړه یی غرقه او خلک یی تیت و پرک شول خو دهغه خپل بحری جهاز د اراکان د سمندر غاړې ته ورغې . میلو جسارتی په یوه کوچنی شانته بحری جهاز کې د چټاګانګ تر غاړو پورې ورسید خو هغه د کرن چالی دریاب په غاړه پرته بندرګاه و نه پیژندله ، ددې یو علت داو چې د بنګال په خلیج کې نژدې پنځوس میله واټن کې دا ډول دري دریابونه را یوځاې کیږي . چې دهغې ډلې څخه یو کرن چالی ، بل یی سانپ کها او دریم یی مت مهری دي .

د بحری غلو دغه کپتان میلوجسارتی اودهغه یو څو نور پرتګالی ملګری هلته په سمندر کې د څو کسه ماهی نیونکو لخوا و نیول شول . دې ماهی نیونکو هلته په خپلو سیمو کې ماهیان نیول چې ددوې بحري جهازونه ور ورسیدل . خو هغوې ددوې د نیولو وروسته دجهازونو سره یو ځاې د چټاګانګ د بندر په لور یوړل . ماهی نیونکو د میلوجسارتی جهاز د مت مهري د دریاب غاړې ته راوست ، دپرتګالیانو جهاز تر چکریا پورې ورسید . دا یو وړوکې شانته کلې و چې په هغه وخت کې د مسلمانانو د راتلو د مخه د ارکان دراجه ملکیت و .

دمت مهری دریاب تنګ او کم عرضه و . کله چې ددریاب د جزر وخت راغې نو دپرتګالیانو جهاز په کې و ننښت ، د چکریا والې خدابخش ، میلو جسارتی اودهغه نور ملګري ټول ونیول او د بحري غلو تر نامه لاندې یی په زندان کې واچول .

پرتګالیانو یو ځل دوه د همدې میلو جسارتی تر مشری لاندې د تینښتې هڅه هم کړې وه خو دهغوې هڅې شنډې کړل شوې وې . دهغې پایلې داشوې چې هغه یی نور هم دننه یوړ او هلته یی په زندان کې واچوه ، په همدې وخت کې میلو جسارتی ته یوه پیښه را منځته شوه دهغه یو ډیر ښایسته وراره چې د هغه سره ملګري و ، د وهم پرسته هندوانو له اړخه دریاب ته د نذرانې په شکل ور واچول شو . ځکه هغوې د سپین خنزیر قربانی ته اړتیا درلوده او دا ځوان هم سور سپین او ښه ښایسته کړل شوې نو په دې خاطر هندو بامبرانو همدې قربانې کړ ، د چکریا والی خدابخش خان څه موده وروسته میلو جسارتی دخپله ځانه سره و ساته ، بیا یی په ۱۵۳۰ ز کال کې پنځلس سوه پونډه جرمانه کړ او په دې ترتیب یی میلو جسارتی اودهغه ملګري د زندان ازاد کړل . په دې توګه د قید اوبند څخه د خوشې کید و وروسته میلوجسارتی نیغ ګوا ته ولاړ .

په ۱۵۳۳ ز کال کې د ګوا پرتګالی والی نونوډا کنها یوځل بیا میلو جسارتی دخپل نماینده په توګه چټاګانګ ته ور ولیږه ، تر څو هغه هلته د بنګال دحاکم سلطان محمود څخه دهغه په مرکز پ ښار ګوډ کې دیوې کارخانې د جوړولو له پاره داجازې او اسانتیاو د تر لاسه کولو له پاره خبرې وکړي . او تر څنګ یی دهغه سره د پرامنه تجارت د پیلولو له پاره هم اجازه واخلي .

میلو جسارتی د خپل والی د حکم سره سم یوه بحری بیړه را واخسته او دهغه ځآیه را روان شو ، دا ځل د چټاګانګ مسلمان والي هغه ته ډیر ښه ښه راغلاست ووایه ، خو څرنګه چې میلو جسارتی یو ډیر ذلیله او بد اخلاقه انسان و ، ددغه استقبال څخه یې غلطه ګټه پورته کړه او خپل ذلت یې هملته را څرګند کړ. هغه خپل مال د چونګې د ورکولو پرته ښار ته دننه په غلا راوست. او د خپل جارحانه سلوک په اساس یې د چټاګانګ خلک د خپل ځان په خلاف را وپارول. په همدې وخت کې د میلو جسارتی یوه بله بدبختی هم پیل شوه او هغه داسې چې د بنګال د حاکم د خوشحالولو له پاره یې هغه ته ډیر قیمتي تحایف ور ولیږل. په دې تحایفو کې یوځه خوشبو لرونکې بوتلونه هم و. خو د خشبو دغه بوتلونه دې بحری غلو د همدې کپتان میلو جسارتی په قومندې د مسلمانانو د یوه بحري جهاز څخه لوټ کړي و او په هغو بوتلونو چې د مسلمانانو مارکه پرې نښتې وه همغسې پرې ایښې وه.

کله چې دا تحایف د بنګال حاکم سلطان محمود ته وړاندې کړل شول نو هغه ته را څرګنده شوه چې دا مال ټول د مسلمانانو د جهاز څخه لوټ کړل شوې دي. د بنګال حاکم په دې خبره ډیر نا خوښه شو او هغه د میلو جسارتی د سفیر او ورسره د راغلیو نمایندګانو د وژلو حکم وکړ. خو وروسته یې د یوه شخص په مشوره او سپارښتنه هغوې د وژلو څخه معاف کړل خو په زندان کې یې واچول.

ددې کار سره یو ځاې د بنګال حاکم سلطان محمود د چټاګانګ والی خدابخش ته هم حکم ولیږه چې میلو جسارتی دې د خپلو ټولو اندیوالانو سره یو ځاې ونیسی ، نو هماغه و چې د چټاګانګ مسلمان والی خدابخش ، میلو جسارتی او دهغه ملګری یوه دعوت ته را وبلل.

ددعوت په وخت کې میلو جسارتی او دهغه ملګرو ته دا خبر ور ورسید چې هغه نیول کیږی. نو په دې اساس هغه جنګ ته ملا وتړله ، په دې جنګ کې د میلو جسارتی لس کسه ملګری ووژل شول او پاته یې ژوندې ونیول شول. د میلو جسارتی په ګډون ټول بندیان د چټاګانګ د والي خدابخش له اړخه لاس ترلی د سلطان محمود مرکز په لور واستول شول.

کله چې میلو جسارتی ګوډ ته ورسید نو سلطان محمود هغه په زندان کې ور و غورځاوه. کله چې د میلو جسارتی او دهغه د ملګرو د نیولو خبر د ګوا پرتګالي والی نونوډا کنها ته ورسید نو هغه یو ځل دوه خپلې بحري بیړې، دهغوې د ازادولو له پاره هغه لورې ته واستولې خو دهغه بحری بیړه هر ځل د نکامې سره مخ شوه ، نو په دې اساس میلو جسارتی همداسې د بنګال د حاکم سلطان محمود په بندیخانه کې قید پاته شو. خو اوس سلطان محمود د همدې میلوجسارتی له لارې غوښتل د ګوا پرتګالی والی نونوډا کنها سره خبره وکړی ترڅو هغه د شیرشاه سوري پر خلاف د خپل ځان سره را یو ځاې کړي.

د خپلو دغو موخو د تر لاسه کولو له پاره کله چې د بنګال حاکم سلطان محمود د ګنګا د دریاب په غاړه د شیرشاه سوري څخه ماتې وخوړله او بیرته خپل مرکز د ګوډ ښار ته را ستون شو ، نو هلته د ر اتلو سمدستې وروسته په هماغه دویمه ورځ یې د پرتګالي قذاقانو او غلو قومندان میلوجسارتی را وغوښت. هغه وخت چې میلو جسارتی د سطان د دربار ته راغې نو سلطان محمود د خپله ځایه پورته شو او په ډیره ګرمه توګه یې د هغه استقبال وکړ ، اوبیا یې د خپل ځان تر څنګ کیناوه.

تر یوه وخته پورې سلطان محمود خاموشه ناست و او د میلوجسارتی په لور یې کتل ، اوبیا یې ورته وویل: ګوره جسارتی ! ته پوهیږې چې دلته مې د څه له پاره را بللې یې. دهغه په دې خبره جسارتی په حیرانتیا او د هیلې په سترګو سلطان محمود ته وکتل اوځواب یې ورکړ. زه نه پوهیږم چې د بنګال حاکم زه د څه له پاره د بندی خانې څخه را ویستلې یم او دلته یې د خپل ځان سره کینولې یم. خو بیا هم زه تاسو ته ډاډ درکوم چې که چیرې تاسې زما څخه دکوم خدمت د اخستلو ارتیا لرئ نو زه به تاسو ناهیلی نه کړم. د میلو جسارتی د دې ځواب په اوریدو سره د سلطان محمود په څیره کې خوښې را څرګنده شوه. اوبیا یې د خپل مقصد خبره را واخسته.

ګوره جسارتی ! ما پریکړه کړې چې تا د زندان څخه آزاد کړم. اوستا سره نور ملګري هم آزادوم. خو ته به هم زما یو کار تر سره کوې.
دهغه په دې خبره میلو جسارتی ډیر خوشحاله شو اوپه ډیره نا قراری سره یی خپل اړخ بدل کړ او ویی ویل: تر هر څه دمخه زه د بنګال دحاکم شکریه کوم چې هغه زما او زما دملګرو دپرېښولو اراده یی کړې ده .ددې نه اخوا به زه وپوښتم چې ته زمونږ دخوشې کولو په بدل کې څه ډول شرایط غواړې پر مونږ کېږدې. دهغه په دې خبره سلطان محمود وویل:
ګوره جسارتی !کیدې شي هلته په زندان کې تاته داخبرونه در رسیدلی وی چې شیرشاه سوري په بهار باندې د ولکې کولو نه وروسته اوس غواړي په بنګال باندې هم حمله وکړي ، هغه یوځل ماته د ګنګا د دریاب په غاړه ماتې ر اکړې ده اوزما په ښار سورج ګړ او تر څنګ یی د هغه ځاې په مستحکمه کلا مونګیر باندې هم ولکه کړې ده . اوس چې کوم خبرونه را ځې دهغې په مطابق شیرشاه سوري تر څو ورځو پورې غواړی زما یو بل ستر سنګر تیلیاګړهی هم تر پښو لاندې کړي ، نوکه چیرې شیرشاه تیلیاګړهی هم سوبه کړي او په هغه ځاې خپله ولکه کلکه کړي نوبیا خو به زه فکر وکړم چې هغه به په بنګال باندې هم را خپور شی ، اوهیڅوک اوهیڅ ځواک به دهغه مخنیوی ونه کړاې شی. زه غواړم چې تاسې پرتګالیان زما سره د شیرشاه په مقابل کې ودریږئ،
تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان محمود غلې شو او بیا د بحری غلو پرتګالي قومندان میلو جسارتی په خبرو پیل وکړ.
زه د بنګال حاکم ته ډاډ ورکوم ، چې له تاسره به زمونږ په یو ځاې کیدو باندې په ډاډمنه توګه د شیرشاه سوری مخه و نیول شی. دبنګال حاکمه ! زه تاته دا ډاډ هم درکول غواړم چې هلته په ګوا کې دومره ستره بحری بیړه او دومره ستر پرتګالی فوځ موجود دې چې که چیرې هغوې ټول د شیرشاه سوري پر خلاف استعمال کړل شي نو په څو ورځو کې به شیرشاه سوری نه یواځې د بنګاله بلکه د بهاره به هم تیښتې ته اړ شی . اوپه دې لړ کې به زه ستا سره هر ډول مرسته وکړم . ته اوس همدومره وکړه چې زما ملګري بیرته ګوا ته ولیږه ، زه به هغوې په ټوله خبره و پوهوم ، او په دې لړ کې به زه دګوا پرتګالی والی نونوډا کنها ته یو لیک هم واستوم . زه تاته ډاډ درکوم چې ددې لیک د ورسید و سره سم به دهغه ځاې والی نونوډا کنها نه یواځې بحری بیړه را ولیږي بلکه هلته شته فوځ به هم دې لوړې ته را و استوي. دهمدې لښکر په کومک سره به مونږ د شیرشاه سوری په مخنیوی کې بریالی شو.
دمیلو جسارتی ددې خبرو په اساس سلطان محمود خوشحاله شو اوبیا یی وویل:
ګوره جسارتی ! تا ماته داسې ځواب راکړ چې زما د ډاډ او خوشحالی سبب وګرځید. د نن څخه نه ،بلکه د همدا اوسه ته زما ګوجی مشاور یی. په هر ځاې چې زه حمله کوم نو له تا به مشوره اخلم. زما په لښکر کې به ته زما د یوه سالار په څیر اوسې. ستا د اوسیدو ټولې اړتیاوې به تاته هلته په مرکزي ښار ګوډ کې تیاریږي. هلته به تاته د اوسیدو له پاره ډیره ښه حویلی درکول شی. اوس ته همدومره وکړه چې زما څو کسان به له تاسره هلته بندې خانې ته ولاړ شی دهغه ځایه ټول پرتګالیان ازاد کړئ ، ته هغوې بیرته دخپل والی نونوډا کنها لورې ته و لیږه او خپل لیک هم همغوې ته ورکړه .تر څو دشیرشاه سوري سره د مقابلې کولو له پاره دګوا پرتګالی والی خپله بحری بیړه او خپل لښکر دې لورې ته راولیږي. ددې خبرې سره سم میلو جسارتی دخپله ځایه را پورته شو ، سلطان محمود خپل څو کسان دهغه سره یو ځاې زندان ته ولیږل ، او هلته په ګوډ کې چې څومره پرتګالیان بندیان و هغوی یی ټول ازاد کړل ، میلو جسارتی دهغوې په لاسو یو لیک هم دګوا پرتګالی والی نونوډا کنها ته ولیږه . دې لیک ډیرې ښې پایلې درلودې ځکه د لیک په ځواب کې د ګوا والی نه یواځې خپله بحری بیړه د بنګال دخلیج په لوړ را ولیږله بلکه د خپلو پرتګالیانو څخه جوړ شوې ستر لښکر یی هم د بنګال مرکزی ښار ګوډ ته ور ولیږه.

دګنګا د دریاب په غاړه سلطان محمود ته دماتې ورکولو وروسته شیرشاه سوری همغسې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ. په حقیقت کې هغه دهمایون د فراغت دمخه غوښتل په بنګال باندې ولکه وکړی او خپل ځآن مستحکم کړي.

په هغه وخت کې د بهار څخه د بنګال په لور تر ټولو لنډه لار دمونګیر ، بهاګل پور او کول ګونګ څخه تیریده اود تیلیاګړهی پورې رسیده ، ددې درّې د ساتنې له پاره ان د بهار تر پولو پورې دغه دتیلیاګړهی مستحکمه کلا پرته وه ،. د بهار د پولو څخه دا لاره د شرقی بنګال سکری ګلی ته رسیدله. اوبیا د سکرې ګلی څخه دا لاره د ګنګا په غاړه غاړه دشرق نه تر غربه پورې بیرته را څرخیدله. اوبیا د ګنګا په غربې غاړو کې مخته تلله او د تیلیاګړهی کلا چې ددرّې په غربی څنډو کې پرته وه ، او اوس یې هم کنډرې تر سترګو کیږی ، د سړکونو ټولې لارې پرې را څرخیدلې وې .ددې کلا یوې لور ې ته د راج محل غرنی سلسله پرته ده ، چې ډیر سخت او ناهموارہ غرونه دي ، ستر ستر ګونګونه لری. خو دجنوب په لور تر اتیاو میلو پورې د بنګال د بهیړبوګ د سیمې تر بیرونیو پولو پورې پراخه پرته ده.

دهمدې سترې ، غرنی درّې لاندې د ګنګا دریاب د شرق لورې ته ډیر تیز ګرداب جوړکړې و ، چې دهغې په اساس د تیلیاګړهی په شمال کې یو ستره کنده جوړه شوې وه.

دګنګا په هغه بله غاړه د ګړهی د درې تر څنګ د بنګال حکمرانانو او رئیسانو ان تر پوانتې پورې ډیرې زیاتې مورچې او سنګرونه جوړ کړې و. د بوانتې نه تر بنګاله پورې د ګوډ د مرکزي ښاره پورې په هغه وخت کې یوازی یو شاهی سړک جوړ شوې و.

دحرب د فنونو له آنده دا درّه داسې ګرزیدلې وه چې نه خو پرې حمله کیدای شوه او نه یې محاصره کول شوني و. ځکه په هغه وختو کې د حملې په مقابل کې ددفاع وسایل ډیر قوی او ځواکمن و. دا هماغه ځای دی چې په ۱۲۰۰وم کال کې د بنګال مهاراجه لکشمن سینګ د بختیار خلجي د لارې دنیولو هڅه کړې وه. خو بختیار خلجي ورته دوکه ورکړه او په بله لاره ولاړ. دهغې پیښې نه اوس نژدې ۳۳۶ کاله وروسته شیرشاه سوري هم د بنګال د حاکم سلطان محمود سره د بختیاخلجي په څیر لوبه کول غوښتل.

په هر حال شیرشاه سوري د تیلیا ګړهي په لور کوچ وکړ. نو په هغه وخت کې دهغه دکوچ کولو نه داسې ډاګیزه کیده چې هغه غواړی تیلیاګړهي په مستقیمه توګه په خپله ولکه کې واخلي. خو د بنګال حکمران سلطان محمود ددې درې د خوندي ساتلو په خاطر ، چې د بنګال دروازه هم ورته ویل کیږي ، خپل او دخپلو پرتګالی ملګرو فوځونه ځای په ځای کړل. خو د بنګال حاکم سلطان محمود دشیرشاه سوری ژور جنګي چالونه درک نه شو کړای.

د بنګال دحاکم سلطان محمود او پرتګالیانو آند داو چې څرنګه چې د شیرشاه سوری سره بحری بیړه نه شته او یواځې بحري کشتی وروسره دی نو په دې اساس به هغه دګنګا دریاب استعمال نه شي کړای او نه به دبنګال مرکزی ښار ګوډ ته را و رسیږي. ځکه چې هغه به په تیلیا ګړهی کې دمتحده ځواکونو سره ټکر کوي او د تیلیاګړهي کلا اوهغه ته ورتلونکې لاره به چې د ګوډ دښار په لور ورځی په ځای ځای د سنګرونو په ځای داسې مضبوطه او مستحکمه کړل شوې وه چې سلطان محمود او پرتګالیا ن پوره هیله من و چې شیرشاه سوری به په هیڅ توګه په تیلیاګړهی باندې ولکه و نه کړای شي. او نه به د تیلیا ګړهی څخه د ګوډ په لور د تلونکې شاهراه څخه په خوندي توګه را تیر شي.

شیرشاه سوري هم په یوه وخت کې ددوو معرکو د سرکولو هڅه کوله ، هغه غوښتل چې د بنګال مرکزي ښار ګوډ او د تیلیاګړهی کلا دواړه په یوه وخت کې تر لاسه کړي ، هغه د همدې مقصد له پاره خپل لښکر د تیلیاګړهی څخه په لږ واټن کې و دراوه. بیا یې د لښکر یوه برخه دخپل زوې جلال خان په مشری کې ورکړه او دصاحب خان وروړ مقرب خان یې ورته معاون و ټاکه ، او هغوې ته یې حکم وکړ

چې هغوې دې په تیلیاګړهی باندې حمله وکړي ، او د پرتګالیانو څخه علاوه د سلطان محمود لښکر دې هم په جنګ کې را ښکیل کړي ، په دې وخت کې شیرشاه سوري غوښتل یوه بله معرکه هم سرته ورسوي ، او هغه د بنګال په مرکزی ښار ګوډ باندې یرغل و .

د شیرشاه سورې زوې جلال خان او معاون یې مقرب خان دواړه چې کله مخته راغلل او په تیلیاګړهی باندې یې حمله وکړه او د بنګال لښکر او پرتګالیان یې د خپلې ځانه سره په جنګ کې مصروف کړل، نو بیا شیرشاه سوري خپل کار پیل کړ . هغه د ګنګا په دریاب کې ولاړو کشتیو باندې ولکه وکړه ، دا هسې ساده کیشتی وې چې د بنګال او سیدونکو د کهلویا او رهوار په نوم باندې یادولې. شیرشاه سوري دهمدې کشتیو په واسطه دخپل لښکر سره یو ځاې متحرک شو . هغه جنګې او د خوراک سامانونه دهمدې کشتیو په واسطه ولیږل ، او په خپله د خپل لښکر سره یو ځاې د راج محل دغرونو څخه راتیر او د جنوب د نوم ورکو سیمو په لور ورغې. دا ځایونه د غرنیو لړیو یوه برخه وه . شیرشاه سوري تر ډیره ځایه پورې په همدغه نوم ورکو ځایو کې د غرنیو لړیو تر منځ سفر وکړ ، بیا د جنوب شرق لورې ته را و ګرزید ، اود چهارکنډ ځنګلونو ته ورسید. په هغه وختو کې دا دومره ورانه ویجاړه سیمه وه چې یا په کې لاره وهونکې او لارشوکونکې بدکاران او سیدل او یا پرې د اړیسه څخه راتلونکې مسافرو سفر کاوه . په دې سیمه کې سړک نه و . یوائې وړې وړې لارې وې چې دیخنی په وخت کې د انسانانو او حیواناتو له پاره داستعمال وړوې. ځکه دد ې سیمې څخه د تیریدو په وخت کې به دې ته اړتیا وه چې شاوخوا په لاره کې ولاړ اغزی ، اوبوتې پرې کړل شي تر څولاره جوړه راښکاره شی ، تر څنګ یې تیز اوبه بهیدونکې ویالې هم په دې ورځو کې وچیدې .

د بله اړخه د شیرشاه سوری زوې جلال خان او د هغه معاون مقرب خان دواړه یو ځاې د پرتګالیانو او سلطان محمود لښکرې په جنګ کې سره را نغاړلې وې . دبلې لورې د کشتیو په واسطه د شیرشاه سورې له اړخه را لیږل شوې د جنګ سامان او د خوراک وسایل هم هغه ځاې ته را رسیدلی و چېرې چې هغه غوښتل . بیا شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې د پوانتې څخه د ګوډ په لور تلونکې سړک باندې د هوا په څیر را خپور شوې و.

په هغو وختو کې د بنګال مرکزي ښار همدا د ګوډ ښار و . چې د مهانند ددریاب په شمال کې نژدې شپیته میله واټن کې پروت و . د مهانند دریاب د ګنګا د دریاب معاون دریاب ګڼل کیږي. اوس نو دشیرشاه سوری تر مخه تر ټولو لمړی د فرندوز ښار و . شیرشاه سوري غوښتل په ګوډ باندې دیرغل دمخه دفرندوز ښار تر خپلې ولکې لاندې راولې. ځکه چې که چیرې هغه ددې ښاره همدا سې تیر شي او دګوډ ښار محاصره کړی نوبیا به د بنګال حاکم سلطان محمود د فرندوز څخه نظامې اوخوراکې کومکونه تر لاسه کړي اوده ته به نه تلافی کیدونکې زیانونه ورورسوي.

دخپلو دغو موخو د ترلاسه کولو له پاره شیرشاه سوری یو ځل بیا خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله او بله برخه یې د صاحب خان تر قومندې لاندې هغه ته ورحواله کړه. او هغه یې په پوانیتې یعنې د فرندوز په ښار د حملې له پاره و لیږه. خو په خپله شیرشاه دخپلې برخې د لښکرو سره د پوانیتې او تیلیاګړه تر منځ په لویه لار سنګر و نیوه، هغه غوښتل چې که چیرې د تیلیاګړه څخه د سلطان محمود او یا د هغه اتحادي فوځونه د ښار په لور را وخوزیږي نو د هغوې لاره به و نیسي.

صاحب خان د خپل لښکر سره یو ځاې د شپې په داسې وخت کې په ښار باندې یرغل وروست چې ټول خلک په خواږه خوب ویده و . د پوانیتې (فرندوز) ښار ته صاحب خان او د هغه ملګري لکه د میږو په څیر ورغلل او هلته د ښار په کوڅو اولارو کې د دیمک د چینجو په څیر خپاره شول . صاحب خان او د هغه ملګری په ډیره اسانۍ سره د پوانیتې ښار ته ور ننوتل . او هلته په ښار کې چې هر څومره بنګالی او پرتګالی فوځونو ډلې موجودې وې هغوې ټول یې په همغه لمړی حمله کې له تیغه تیر کړل. او د پوانیتې په ښار یې پرته له ځنډه په ډیره اسانۍ سره ولکه وکړه.

په دې بنار باندې د ولکې کولو وروسته صاحب خان د بنار نظم ونسق سنبال کړ ، دلته یې خپل والی و ټاکه او یو کوچنې لښکر یې هم دلته په پوا اینتې کې دخپل والې د مرستې له پاره پریښود. ددې کار دتر سره کولو وروسته یې خپل پاته لښکر له ځانه سره واخست اوبیرته د شیرشاه سوري په لور ورغې. کله چې صاحب خان د پوا اینتې په بنار باندې دولکې کولو وروسته بیرته د شیرشاه سوری سره یو ځاې شو نو بیا شیرشاه سوري د بنګال د مرکزی بنار ګوډ په لور په ډیره ګړندی توګه مخکې تګ وکړ . او دخپل لښکر سره یو ځاې هلته د ګوډ دبنار په څنډو کې را ځرګند شو.

کله چې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې د ګوډ بنار ته را نزدې شو نو وې کتل چې د ګوډ بنار په ډیره مستحکمه توګه کلا بند شوې دې. دبنار په څلورو اړخونو کې ستر ستر خندقونه کنل شوې دي ، اوکلا ډیر ستر ستر دیوالونه لري چې عرض یې په هیڅ ځاې کې د لسو ګزو څخه لږ نه دې. هغه وکتل چې دهغه سواره دد غو خندقونو څخه تیریدلې نه شي . اودهغه پیاده فوځ ددې خندقونو او دیوالونو څخه د میږو په څیر معلومیږي . خوشیرشاه سوري په هر صورت د بنګال د حاکم سلطان محمود د ماتولو هوډ درلود او پریکړه یې کړې وه چې د ګوډ په بنار به خپله ولکه تر سره کوي.

په همدې وخت کې دبنګال حاکم او پرتګالیانو ته هملته په تیلیا ګړه کې خبر ورسید چې شیرشاه سوري دوې دخپل ځوې جلال خان سره په جنګ کې اخته کړې دی ، په داسې حال کې چې په خپله شیرشاه سوری په ګوډ دحملې له پاره هغه لوړې ته تللې دې اودګوډ بنار یې محاصره کړې دې.

ددې خبر د اوریدو سره سم دسلطان محمود تر پښو لاندې زمکه و ښویده ، نوپه دې خاطر یې تیلیا ګړهی هملته په خپل حال پریښود او دخپل لښکر او د پرتګالیانو د لښکرو سره یو ځاې په ډیره بیړه د ګوډ په لور را وخوزید. دشیرشاه زوې جلال خان او دهغه معاون مقرب خان ددوې د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره د تیلیاګړهي ستره جنګی کلا د خپلې ولکې لاندې راوسته.

هغه وخت چې د بنګال حاکم سلطان محمود دخپل لښکر او پرتګالیانو سره یو ځاې د ګوډ مرکزی بنار ته را نزدې شو نو هغه ته خبر ورکړل شو چې بنار د شیرشاه سوري په محاصره کې دې. اوهغه هوډ کړې چې بنار به حتما تر خپلې ولکې لاندې روا ړي. نو په دې اساس هغه د شیرشاه سوري سره د سولې کولو له پاره وړاندیز وکړ او هغه ته یې خپل قاصد ور ولیږه ، او دسولې او امن غوښتنه یې ترې وکړه. شونې ده چې شیرشاه سوري هم د سولې له پاره تیار و نو دهغه د سولې وړاندیزیې و مانه ، اوپه دې ترتیب د شیرشاه سوری او سلطان محمود تر منځ د سولې شرایط ولیکل شول . دهمدې شرایطو په اساس د بنګال حاکم سلطان محمود شیرشاه سوری ته د جرمانې یا نذرانې په توګه د ۱۳ لکه طلایی سکو د ورکولو وعده وکړه. او تر څنګ یې د ګوډ نه تر سکري ګري پورې ټوله سیمه چې نژدې ۹۰ مایله کیږی اوعرض یې هم نژدې ۳۰ مایله کیږي دشیرشاه سوري په ولکه کې ورکړه.

اخر دهمدې شرایطو په بدل کې سوله وشوه اوپه دې ترتیب د سلطان محمود په مقابل کې شیرشاه سوری ته ډیره ښه سوبه ور په برخه شوه . ددې سوبې څخه شیرشاه سوري ته نه یوائې مالې ګټې تر لاسه شوې بلکه هغه ته سیاسی علویت هم ور په برخه شو ، ددې نه علاوه دتیلیاګړهي دره هم دشیرشاه سوري په لاسو کې ور پریوته ،او داسې څرګندیده چې د بنګال حاکم سلطان محمود شیرشاه سوری ته په دې امتیازاتو ورکولو سره په خپلو لاسو د بنګال سوبه ولیکله ، اوس نو شیرشاه سوري ته په مکمله توګه ازادي ور په برخه شوې وه چې هغه ددې درّو څخه هر وخت چې وغواړې د سلطان محمود څخه خراج واخلی او کله چې وغواړی د هغه په تخت و تاج باندې ولکه وکړي.

۱۲

د رهتاس په راج محل کې ښايسته او حسينه شهزادګۍ ګنګا په سپينه رنګه فرش باندې د نڅا او رقص ترڅنګ ډيره خوندوره او زړه را ښکونکې سندره ويله. څرنګه چې دهغې د موزيک ښوونه سر ته رسيدلې وه نو دهغې د تعليم د پوره کيدو په خاطر هلته په راج محل کې دخوشحالیو ستر جشن لمانځل کيده.

راجه هرکشن د خپلو رانيانو سره يو ځاې هملته په ډير لوړ اودنګ جوړ کړل شوي شاه نشين باندې ناست و. دهغه ښې او چپ لورې ته دهغه مشيران او وزيران او د رياست نور لوړ پوړې چارواکي سره راټول شوې و. ددې خلکو علاوه پنډت پروهيت هم په خپلو ټاکل شو ځايو باندې ځاې په ځاې شوی و. ددوې ترڅنګ د راجه هرکشن ترشا په لږ واټن کې دشهزادګۍ ګنګا د موزيک ښوونکې پنډت هم په خپل ناست ځاې کې د ورايه څرګنديده.

۱۲

د رهتاس په راج محل کې ښايسته او حسينه شهزادګۍ ګنګا په سپينه رنګه فرش باندې د نڅا او رقص ترڅنګ ډيره خوندوره او زړه را ښکونکې سندره هم ويله. څرنګه چې دهغې د موزيک ښوونه سر ته رسيدلې وه نو دهغې د تعليم د پوره کيدو په خاطر هلته په راج محل کې د هغې خوشحالیو د لمانځلو له پاره ستر جشن جوړ شوې و.

راجه هرکشن د خپلو رانيانو سره يو ځاې هملته په ډير لوړ اودنګ جوړ کړل شوي شاه نشين باندې ناست و. دهغه ښې او چپ لورې ته دهغه سلاکاران ، وزيران او د رياست نور لوړ پوړې چارواکي راټول شوې و . ددې خلکو علاوه پروهيت پنډتان هم په خپلو ټاکل شو ځايو باندې ځاې په ځاې شوی و. ددوې ترڅنګ د راجه هرکشن ترشا په لږ واټن کې دشهزادګۍ ګنګا د موزيک ښوونکې پنډت هم په خپل ناست ځاې کې د ورايه څرګنديده.

ګنګا په سپين وزمه فرش باندې نڅا کوله اود نڅا په وخت کې دهغې د سپينو وريښمينو کالیو څخه دهغې د جسم ټولې زاويې په ډيره څرګنده توګه تر سترګو کيدې. د ې نندارې په کتونکو کې يو هيجان را پورته کړې و . په ساز ونو کې يو خوند او په سترګو کې مستۍ ليدل کيدې اودهغې د ژبې څخه د سندرې هر لفظ په اوريدونکو باندې خپل خاص اغيز شينده .ددې د نڅا او سندرو د اغيز نه هر يو نندارچې په ليونتوب اخته شوې و.

تر لږ څه وخته پورې هغې په همدې توګه نڅا وکړه اوبيا يې د لاس په اشاره خپلو ډمانو ته دتوقف اشاره وکړه ، دهغې په اشارې سره ډمانو خپل ساز او سرود بند کړ. بيا ګنګا په ډيره خوشحالۍ هلته شاه نشين ته دخپل پلار څنګ ته ورغله او ورڅخه يې وپوښتل چې پلار جانه !تاته زما نڅا او سندرې څه ډول ښکاره شوې. راجه هرکشن په صفتي توګه خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ته مخ کړ او ورته يې وويل:

ګنګا لور جانې ! دغه نڅا چې تا نن د نندار چيانو تر مخ د لته په راج محل کې ترسره کړه نو ددې تر مخه ما دهيڅ يو نڅيدونکې ډمې داسې نڅا نه وه کتلې. بګوان دې زما خبره درواغ کوی نه چې ووايم ستا استاذانو تاته د نڅا او موزيګ داسې ښوونه اوروزنه درکړې ده چې ته يې د تيرې څخه يو نايابه ملغلره و ګرځولې. په همدې وخت کې شهزادګۍ دخپل پلار راجه هرکشن په غوږ کې يو څه پټ وويل:

پلارجانه ! دا خلک ته ددې ځایه رخصت کړه ځکه زه غواړم له تاسره یوه ډیره مهمه خبره وکړم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن د لاس په اشارې سره خلک دهغه ځآیه رخصت کړل او ټول وزیران ، سلاکاران او پنډتان له دې خونې څخه ووتل اوخونه یې تخلیه کړه. ددې ټولو خلکو د تللو وروسته ،بیا راجه هرکشن خپلې لور شهزادګۍ ته مخ کړ او ورڅخه یې و پوښتل:

ګنګا لورې ! تا ماته څه ویل غوښتل ، اوس یې ووایه. دهغه په دې خبره ګنګا وویل: پلارجانه ! ما ددې نه مخته تا ته دا خبره نه وه کړې خو اوس یې درته کول لازمی ګڼم ، ما ستا د ساتونکې ډلې سالار ته حکم کړې و چې هغه دې خپل دوه یا درې کسه ځوانان د کوچیانو د قبیلې د سردار فدایی خان د پیدا کیدو په خاطر و استوي ، پلارجانه ! دې فداې خان به هرو مرو په کوم ځاې کې د خپلې قبیلې سره پرې او کړې و ي. زه غواړم ددې فداې خان سره ووینم اودهغه څخه وپوښتم چې هغه ځوان چې زما د ترلاسه کولو درې واړه مقابلې یې ګټلې دي نو دهغه سره د خبرو له پاره یو ځل فدایی خان هلته راغلې و او پټې خبرې یې ورسره کړې وې. اودا ددې خبرې ثبوت دې چې فدایی خان هغه ښه پیژني. نوپه دې خاطر زه غواړم فدایی خان را پیدا کړم. او ورڅخه وپوښتم چې هغه ځوان څوک و چې زما سویمبر یې وګاټه.

پلارجانه ! زما په برخه کې حالاتو حیرانونکې بدلون موندلې دی، په داسې حال کې چې دلته شهزادګان د شهزادګیو په لټه کې منډې ترړې وهي ، دلته ځوانان دخپلې خوښې د نجونو پسې د زمکې او اسمان ترمنځ څرخکونه خوري ، خو زما حال دادې چې زه دهغه ځوان په لټه کې یم چې زما سویمبر یې ګټلې دې. اوبیا یې زما پریښودم اورا څخه همداسې ولاړ. پلارجانه ! په هر قیمت چې کیږی زه به دا ځوان پیدا کوم او ژوند به ورسره پیلوم. دا په دې خاطر چې هغه زما سویمبر ګټلې دې او دا پرې زما حق ګرزیدلې دې. پلارجانه ! که څه هم په اخری ځل مقابله کې هغه ماته په څرګنده توګه وویلې چې ، «زما نه خوښیږې» خو زه غواړم چې هغه را پیدا کړم او ور سره و اوسیږم اودهغه ناخوښې په خوښیو باندې بدله کړم. پلارجانه ! ما په خپل ژوند کې تر اوسه پورې داسې ځوان نه دې کتلې چې هغه د دکومې شهزادګۍ د ترلاسه کولو مقابلې داسې ګټلې وي چې د پنځه غشو په ځاې درې واخلي اوبیا ددرې غشو په ځاې یو واخلي او هغه بادنما مرغه پرې وولی او په یو واریی و څرخوي.

تر دې ځایه دخبرو وروسته چې کله شهزادګۍ خاموشه شوه نوبیا راجه هرکشن د لږ څه سوچ اوفکر وروسته وویل:

ګوره ګنګاجانې لورې ! زه په پوره توګه ستا تر اړخه ولاړ یم. که چیرې تا زما د ساتونکې ډلې سالار ته د فدایی خان د پیدا کیدو حکم کړې وي اوهغه څوکسه ځوانان دهغه د لټون له پاره هغه لورې ته استولی وی نو زه بلکل دا خبره منم چې تا ډیر ښه کار کړې دې. ګوره لورجانې ! ته چې هر کار کوې نو زما تایید او ملاتړ به درته په برخه وي. که چیرې ته د سویمبر ګټونکې ځوان د لټون له پاره هوډمنه یې ، نو زه ایشورته دعا کوم چې هغه ستا ددې هڅو په اړه بریاوې درپه برخه کړي ددې خبرو سره سم راجه هرکشن دخپله ځایه پورته شو ،دهغه د پورته کیدو سره سم شهزادګۍ ګنګا اودنورې رانیانې هم را پورته شوې او ټول یو ځاې د راج محل هغه بلې برخې ته روان شول.

۱۷

دبنګال د مرکز د ګوډ په ښار کې د بنګال د حاکم سلطان محمود سره د سولې کولو نه وروسته شیرشاه سوری بیرته د چنار کلې ته راستون شوې و ، په همدې وخت کې ورته خبرونه را ورسیدل چې د بنګال حاکم سلطان محمود د شیرشاه سوری د ماتولو له پاره د شهنشاه همایون سره سازشونه پیل کړي دي ، او تر څنګ یې د ګوا پرتګالی والی ته هم قاصد استولې دې چې هغه دې خپل تکړه

اوځواکمن لښکر هلته ګوډ ته را ولېږي ، تر څو په ګوډ باندې د شیرشاه سوری دحملې په وخت کې هغه ته ماتې ورکړي او د بنګال څخه یې بیرون کړي ،

کله چې هغه ته د چنار په کلي کې د سلطان محمود د سازشونو په اړه خبرونه ور ورسیدل نو ډیر اندیښمن شو ، نو په دې خاطر یې پریکړه وکړه چې دا ځل به حتما په بنګال حمله کوی او هغه ځآې به د تل له پاره په خپله ولکه کي اخلي. د چنار څخه د بنګال په لور د حرکت کولو نه مخته شیرشاه سوری خپل تیز اوګړندی مخبران د همایون د لښکر د نقل و حرکت د معلومولو په خاطر هغه لورې ته واستول تر څو د همایون اودهغه د فوځ د حرکت په اړه چې کوم معلومات تر لاسه کړي او سمدستې یې د شیرشاه لورې ته را ولېږی او بیا دهمغې معلوماتو په رڼا کې خپله راتلونکې تګلاره جوړه کړي.

خو همایون په خپله د ګجرات د حکمران بهادرشاه لښکر ته د ماتې ورکولو وروسته د خپل هیواد د نظم و نسق د جوړولو نه نوې نوې فارغ شوې و چې په یوه بل مصیبت کې را ګیر شو. په هغو ورځو کې چې شیرشاه سوري دا ښار محاصره کړې و نو په هماغه ورځو کې د مغلو یو باغی سردار سلطان مرزا د همایون او دهغه د سلطنت په مقابل کې بغاوت وکړ. هغه د قنوج څخه را ووت او د بلګرام لورې ته راغې.او بلګران یې خپل مرکز و ټاکه ، دهغې وروسته یې خپل مشر زوې الغ مرزا جونپور ته ولېږه. هلته جونپور کې جنید برلاس د مغلو حاکم و . نومورې ددې نه علاوه چې یو ډیر ښه سپه سالار و ، ډیر زیات شجاع او زړه ور انسان هم و . الغ مرزا نیغ په نیغه د جنید برلاس سره ټکر و نه کړ خو د جونپور په یوه سیمه کې یې ډیره تباهی خپره کړه .

باغې سردار سلطان مرزا خپل بل زوې شاه مرزا هم د مغلو یوې بلې سیمی امانت پورې ته د هغه ځاې د نیولو له پاره ور و استوه . الغ مرزا ډیر زیات زړه ور کارونه وکړل. هغه هلته په جونپور کې د لوټ او چپاول نه وروسته ، د «اود» او «بنارس» د ولکې کولو له پاره اراده وکړه اودخپلې دې ارادې د تکمیل له پاره یې دا سې لاره خپله کړه چې تر مخه یې د جونپور مستحکمه کلا چې جنید برلاس په کې موجود دهغه تر مخې خنډ نه شي ، شیرشاه سوری ته د سلطان مرزا اودهغه د زامنو دا فعالیتونه هغه وخت څرګند شول چې هغه هم د ګوډ ښار محاصره کړې و . هغه ته دا اندیښنه پیدا شوې وه چې کیدای شي سلطان مرزا اودهغه باغي زامن د همایون په لاسو د ماتې خوړولو نه وروسته دهغه سلطنت ته را ننوځی او هلته تباهي اولوټ پیل کړي. نو په همدې خاطر هغه د بنګال د حکمران سلطان محمود سره سوله وکړه او په خپله بیرته چنار کلي ته را ستون شو.

همایون د سلطان مرزا اودهغه د باغي زامنو د ځپلو له پاره خپل ورور هندال مراز و ټاکه ، هندال هم دا باغیان په ډیره ښه توګه وځپل اودبدې ماتې سره یې مخ کړل. هغوې ددې ماتې وروسته د مغلو د سیمو څخه ووتل او نورو سیمو ته و تښتیدل.

همایون چې څنګه ددې بغاوت څخه فارغه شو نو خپل ورور مرزا عسکری یې په خلاف بغاوت وکړ. په دې وخت کې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې د ماښد و په سیمه کې پراو کړې و ، په دې خاطر هغه ډیر مشوش و . مرزا عسکری په احمدابادکې د بغاوت د بیرغ د پورته کولو نه وروسته کوچ وکړ او د همایون د یوه سالار تازی بیګ سره یې د ټکر کولو هڅه وکړه . اودخپلې پادشاهی د اعلانولو په خاطر د اګرې په لور ولاړ. همایون ددې بغاوت د ماتولو له پاره سمدستې په خپله هغه لورې ته ورغې . دا د همایون خوش قسمتی وه چې هغه دا بغاوت مات کړ ، خپل ورور مرزا عسکری ته یې ښښنه وکړه او دهغه سالار هندو بیګ یې د خپله ځانه سره اګرې ته راوست. په همدې ورځو کې د مغلو ډیر ستر او زړه ور سالار جنید برلاس په جونپور کې ومړ. په دې اساس همایون دهغه په ځاې هندو بیګ هلته د جونپور والی و ټاکه.

هندو بیګ د شیرشاه سورې له پاره دجنید برلاس څخه ډیر ګټه ور وخوت ، هندو بیګ دشیرشاه سوری سره خاصه مینه وه ، په همدې وخت کې شیرشاه سوری دخپل یوه قاصد په لاسو هندو بیګ ته یو پیغام ور ولېږه چې په هغه کې راغلی و :

«پادشاه: ما چې کومه ژمنه کړې وه ما د هغې څخه لږ مخالفت هم نه دې کړې ، ما تر اوسه ستا په سیمه کې هیڅ ډول مداخله نه ده کړې ، ایا ته به دخپلې مهربانۍ او لطف له مخې زما د وفادارۍ دا خبر تر شاه پورې و نه رسوې ؟ او هغه به په دې خبره راضی نه کړې چې هغه دې دې لورې ته مخ نه را اړوي ، زه خو ستاسې فرمانبردار اره او وفادار اره یم.»

هندو بیګ د شیرشاه سورې دا لیکنه ډیره و ستایله ، هغه هسې هم د شیرشاه سورۍ سره مینه درلوده نو سمدستی یې خپل یو قاصد د همایون په لور ور واستوه او هغه ته یې یو لیک ور ولیږه چې په کې راغلی و :

« شیرشاه سورې ستا وفادار دې. هغه ستا په نوم سیکی جوړوی او ستا په نوم خطبه وایی. هغه تر نن ورځی پورې زمونږ په پولو کې هیڅ ډول مداخله نه ده کړې او نه یې دخپلې کومې وینا او کړچار له لارې مونږ ته تکلیف راکړې دې. نو په دې اساس زما وړاندیز دادې چې شیرشاه سورۍ باید په خپل حال پاته شي.»

شونې ده چې همایون به دخپل والی هندو بیګ په دې لیک سره لږ څه ډاډمن شوې وې نو په دې اساس یې د شیرشاه سورې پرخلاف د سمدستي قدم پورته کولو څخه ډډه وکړه.

شیرشاه سورې د همدې حالاتو څخه په ګټه پورته کولو سره په بنګال باندې د حملې کولو تکل وکړ. ځکه دا حالات دهغه له پاره ډیر مناسب و. اوس نو دهغه ځواک او قوت هم ډیرښت موندلې و ، سترو ستر و افغان سردارانو چې تر اوسه یې شیرشاه سورې دخپل حاکم په څیر نه مانه ، په بنګال اوبهار کې د شیرشاه سورې په فتحو اوولکو باندې دهغوې په آندونو کې هم بدلون راغلې و.

اوس نو شیرشاه سورۍ د افغان سردارانو د توجه مرکز ګرزیدلې و. هغو خپل پالو او مغرورو افغان سردرانو چې د شیرشاه سورې د قیادت منلو ته تیار نه و ، اوس دې ته اړشوې و چې هغه د خپل مشر په څیر و مني. هغوې په دې ډاډمن شوې و چې د بنګال په ګوډ ښار باندې به د شیرشاه سورې ولکه کلکیږي او هغوې په دې هم پوه شوی و چې په هندوستان کې اوس یوائې شیرشاه سورې د مغلو په مقابل کې د افغانانو د ګټو نه دفاع کولی شي.

د افغان قوم په ټولو مشرانو او سردارانو کې د شیرشاه سورې مقبولیت ډیر زیات شوې او دا مقبولیت دې حد ته رسیدلی و چې زیاتو هغه ته د اعلیحضرت په نامه غږ کاوه.

همایون اودهغه والی هندو بیګ ته د ډاډ ورکولو وروسته شیرشاه سورۍ د خپل لښکر سره یو ځاې د برق په څیر په ګړندۍ توګه د بنګال د مرکزۍ ښار ګوډ په لور مخته تګ وکړ. هغه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې خپل زوې جلال خان او د صاحب خان مشرورور مقرب خان ته ورکړه اوهغوې ته یې حکم وکړ چې هغوې دې د ګوډ د ښار د شاوخوا سیمو په لور مخته ولاړ شی. هغه خپل پاته لښکر یوځل بیا په دوو برخو وویشه ،دهغوې یوه برخه یې دخپل ځآن سره و ساتله ، اوبله برخه یې صاحب خان ته ورکړه. اوبیا یې د لښکر دد ې دواړو برخو سره یو ځاې د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور روان شو.

دشیرشاه د چنار د کلی څخه د بنګال مرکزۍ ښار ګوډ نزدې څلورسوه څلورشپیته میله واټن کې پروت و. شیر شاه سورې دا واټن په درې اونیو کې ووا هه ، او ګوډ ته د رسیدو سره سم یې هغه ښار محاصره کړ. ددې ترځنګ دهغه زوې جلال خان او مقرب خان هم د غرب له لورې د هغه ځاې د سیمو د چورو چپاول کولو نه وروسته ګوډ ته را رسیدلی و. او په دې ترتیب یې د ګوډ محاصره کلکه کړه.

د بله اړخه د ګجرات حاکم بهادرشاه، د همایون په لاسو د ماتې خوړلو وروسته په شپږو میاشتو کې خپل ځان بیرته راټول کړ او خپل ځواک یې غښتلې کړ. دخپل ځواک د غښتلتیا وروسته بهادرشاه په ډیره بیړه د خپلو د لاسه وتلو سیمو لکه مالوه او ګجرات د ولکه کولو له پاره را ووت اوپه دیر لږ وخت کې یې د اسیمی بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوستې. ترځنګ یې هغه د اسې هم وښوول چې هغه به په غربی هند کې دخپلې واکمنۍ اغیز د پخوا په څیر بیرته قایم کړي.

شیرشاه سوری ته د مغلو پر خلاف د بهادرشاه د متحرک کیدو خبر هغه وخت ورسید چې هغه د ګوډ ښار تر خپلې محاصرې لاندې نیولې و. هغه ته ددې خبر په را رسیدو سره څه ارامتیا تر لاسه شوه. اودا هیله ورته پیدا شوه چې اوس به همایون ددې په لور د توجه کولو په ځای د ګجرات دحاکم بهادرشاه سره لاس و پنجه شي ، خو پخوا له دې شیرشاه سوری ددې نه ویریده چې که چیرې همایون ته خبر ورسیږی چې شیرشاه سورې د ګوډ ښار محاصره کړې دې نوهغه به ضرور د هغه په خلاف خپل فوځونه متحرک کړي ځکه ددې نه مخته هم د بنګال حاکم سلطان محمود د همایون څخه دشیرشاه سوری پر خلاف د مرستې غوښتنه کړی و ه. خو کله چې شیرشاه سوری ته د همایون او بهادرشاه تر منځ د نښتو او دلاسه ورکړل شوو سیمو د بیرته تر لاسه کولو له پاره ددواړو خوا تر منځ د جنګ جګړو خبر را غې نو هغه پرې د ډاډ او سکون ساه واخسته.

دګجرات حاکم بهادرشاه د خپلو سیمو د ولکه کولو وروسته په دې ویره کې و چې همایون به په هرصورت چې وې دهغه پر خلاف ستر فوځی یرغل کوي ، نو دخپلې دفاع په خاطر یی دهمایون پر خلاف په ګوا کې د پرتګال والی له ځانه سره یو ځای کول غوښتل. ددې موخې د ترلاسه کولو له پاره هغه په خپله د ګوا په لور وخوزید اودهمایون پر خلاف یی د ګوا د والی سره خبرې اترې وکړې. کله چې ددې خبرو اترو وروسته دګجرات حاکم بهادرشاه دخپل بحري جهاز سره بیرته را ستنیده نو د پرتګالي بحری غلو (قزاقانو) تر حملې لاندې راغې. دهغه جهاز یی په سمندر کې ډوب کړ اوپه دې ترتیب د ګجرات حاکم د خپلو پلانونو د تطبیقولو تر مخه د نړۍ څخه و کوچید.

دبنګال د حاکم بهادرشاه د مړینې وروسته همایون ته دوه لارې تر مخه وې ، لمړی دا چې هغه د ګجرات دحاکم ټولې سیمې بیرته په خپله ولکه کې واخلي او دویمه دا چې په ګجرات د ولکې تر مخه د شیرشاه سورې ، چې ورځ په ورځ ځواکمن کیده او دده د سلطنت له پاره د خطر زنګ ګرزیدلې ، یو فوځی حرکت وکړي. هغه دخپلو سلاکارانو سره د مشورې اوسلا وروسته دا پریکړه وکړه چې په اوسنی حال کې د ګجرات موضوع شاته پریږدي او د شیرشاه سورې پر خلاف حرکت وکړي ، ځکه د ګجرات موضوع دومره ګواښمنه نه وه لکه څومره چې دشیرشاه سوری موضوع وه ، هغه ته خپلو مشاورینو دا سلا هم ورکړې وه چې که چیرې شیرشاه سورې ددې نه زیات پریښول شي نو په راتلونکو وختو کې به دده سلطنت ته سخت ستر ګواښ و ګرځي. ددې سلا اومشورو وروسته همایو ن د ګجرات موضوع شاته پریښوله ، اودخپل لښکر سره یو ځای د بنګال په لور وخوزید ، تر څو هلته د ګوډ ښار ته ورسیږی او دبنګال دحاکم سلطان محمود سره یو ځای دشیرشاه سورې مقابله وکړي

خو بنګال ته د ګوډ دښار په لور د حرکت اود شیرشاه سورې پر خلاف د سلطان محمود سره د یو ځآې کیدو د تګ په وخت کې هغه دلارې په نیمایی کې خپله اراده بدله کړه. اویو ځل بیایی د خپلو سلاکارانو سره مشوره وکړه ، ددې وروسته یی دا پریکړه وکړه چې بنګال ته د تللو اوهلته د شیرشاه سوری پر خلاف د جنګ کولو په ځای دا غوره ګڼي چې د شیرشاه سورې په نشتوالی کې دهغه په مرکزي کلا چنار باندې ولکه وکړي ، ددې ولکې په اساس به شیرشاه سورې په هیڅ ځای کې خپل قدم مستحکم نه کړای شي.

همایون هیله من و چې شیرشاه سوری به دومره ژر د بنګال په مرکزی ښار ګوډ باندې ولکه و نه کړای شي. ځکه چې دګوډ ښار ډیر زیات امنیتي تدابیر درلودل ، تر څنګ یی د ښار چا رچاپیر یو ستر خندق هم کنل شوی و . همایون غوښتل چې د شیرشاه سوری مرکزی کلا ، چنار ، د خپلې ولکې لاندې کړي او په دې توګه د شیرشاه سورې بنسټ له بیخه و کاږي ، اوبیا د چنار په کلا د ولکې نه وروسته د شیرشاه سورې په خلا ف د بنګال په لور حرکت وکړي ، هغه دا هیله هم درلوده چې تر هغې وخته پورې به د چنار د کلا د دلاسه ورکولو خبر هم شیرشاه سوری ته ور رسیدلې وي ،په دې اساس به هغه ته یو ډول اندیښنه او زړه بداوې را پیدا شوې وي اوپه دې توګه به همایون په اسانۍ سره شیرشاه سورې ته ماته ورکړی. او دخپلو موخو په تر لاسه کولو کې به بریالی و ګرځی.

دهمدې ارادو د پوره کولو له پاره همایون د بنګال په لور د تللو تر مخه د چنار د کلا په لور وخوزید. دبله اړخه دشیرشاه سوری جاسوسانو هم دهمایون د لښکر کلکه څارنه کوله ،هغوې سمدستې شیرشاه سوری ته خبر ورکړ چې همایون غواړي د بنګال په ځاې د چنار دکلا د سوبې له پاره هغه لورې ته ولاړشي. ددې خبر د ترلاسه کولو سره سم شیرشاه سوري ډیر اندیښمن شو او خپل زوې جلال خان او د صاحب خان مشرورور مقرب خان یې د ګوډ د کلا د محاصرې له پاره پریښوول او په خپله یې د صاحب خان سره یو ځاې لښکر واخست اود چنار کلا د ساتنې له پاره یې د ګوډ څخه هغه لورې ته کوچ وکړ.

شیرشاه سوری د ګوډ څخه د چنار کلا په لور په دومره ګړندی توګه او دومره سرعت سره ولاړ چې هلته دهمایون د لښکر د ورسید و تر مخه دوې ور ورسیدل ، هغه د کلا څخه د بارودو یو ستره ذخیره اودخپلې کورنۍ ښځې اوکوچنیان وویستل او هغوې یې هلته په غرونو کې پرتې د وند یاچل بلې کوچنۍ کلا ته منتقل کړل. ددې ټولو کارونو د تکمیل نه وروسته شیرشاه سوری دهمایون د راتلو تر مخه دچنار کلا دخوندې ساتلو په خاطر خپل دوه کسه سالاران هریو جرنیل غازي سور او سلطان سروانی و ټاکل ، هغوې ته یې خپل نیمایی لښکر ورکړ اوپه خپله د صاحب خان سره یو ځاې دکوهستان په وند یاچل کې د بهار کنډ د کلا په چار چاپیر کی کینا ستل ترڅو په مناسب وخت کې دهمایون په لښکر باندې ګذار وکولی شی.

همایون هم د خپل لښکر سره یو ځاې د شیرشاه سوری مرکزی کلا چنار ته ور ورسید. دچنار کلا د غره په یوه لوړه څوکه پرته ده ، دغرونو دا لړۍ نژدې ۱۵۰ فټه لوړه ده. دا کلا د مرزا پور نه د ګنګا د جنوبی غاړو پورې رسیږی ، او بنارس چې د ګنګا په غربی څنډه کې نژدې ۱۸ میله لرې واټن کې پروت دې ، تر دې ځایه د چنار د کلا سره یو ځاې د ډیرې شکل جوړوی او بیا تر شمال پورې غځیږي.

ددې کلا اوږدوالې ، که دغره هغه څنډه هم ورسره را ونیسو نو یونیم میل تشکیلوي ،ددې کلا عرض په ځینو ځایو کې ۱۰۰ ګزه او په ځینو ځایو کې تر ۳۰۰ ګزو پورې رسیږي. ددې کلا درې اړخونو ته دګنګا دریاب په پوره تیزۍ سره بهیږي. په جنوب کې ددې کلا څوکه په پخوانیو وختونو کې د عامې شاهراه او د غرونو سره یوځاې کیده.

دا کلا په ډیر زیات ستراتیژیک اهمیت کې پرته وه او دحربی اهمیت له لورې دا ځاې ډیر زیات وزن درلود. که چیرې همایون په هماغه لمړیو پنځلسو ورځو کې دې ځای ته د شیرشاه سورې د راتګ د مخه را رسیدلې واې نو په ډاډمنه توګه به یې کلا نیوله او د شیرشاه سوری ملا به یې ورماتوله. که چیرې همایون په خپلو راتلو کې لږ څه ګړندیتوب کړې واې نو همایون به چنار ته د شیرشاه څخه د مخه را رسیدلې واې نو په هغه وخت کې به نه شیرشاه خپلې ښځې اوکوچنیان دکلا څخه ویستلې واې او نه به یې دهغې له پاره نوره مرسته را استولې شوه ،اونه به یې د جنګ سامانونه دکلا څخه بیرون د کوهستان وند یاچل ته منتقل کړې واې او نه به یې دبهار کنډ په کلا کې ځان ځاې په ځاې کړې وای.

خو اوس وخت له لاسه وتلې و ، همایون د خپل غفلت په اساس د شیرشاه سوری په دام کې ننښتې و. شیرشاه غوښتل چې دبنګال د سوبې د مخه دهغه هیڅ دښمن دهغه مزاحمت ونه کړي خو په چنار باندې د حملې کولو په اساس همایون دهغه دا غوښتنه پوره کید و ته پری نه ښوده.

همایون نژدې دري میاشتې د چنار کلا په خپله محاصره کې واخسته ، په دې وخت کې د شیرشاه سوري جرنیلانو هریو جرنیل غازي سور او سلطان سروانی د کلا څخه دفاع کوله ، په داسې حال کې چې په خپله شیرشاه سوری هملته په وند یاچل کې په سنګر کې ناست و . شیرشاه سوری ډاډمن و چې د هغه د چنار کلا لښکر به همایون په مقابله کې خپلې دفاع ته دوام ورکړي او همایون به د محاصرې داوږدوالې څخه ستومانه شي اوبیرته به ستون شي. خو داسې و نه شول.

همایون په همدې وختو کې په کلا باندې د توپونو خولې ورخلاصې کړې وې، خو دهغه ډیرې حملې ناکامې وې برعکس د مغلو مالې اوځانی تاوانونه ورځ په ورځ زیاتیدل. په اصل کې د چنار دکلا د سوبې کولو ټول مسؤلیت ، همایون د خپلې توپخانې د مشر رومی خان په غاړه ور اچولې و. رومی خان په خپل ترک توکمه و ، د قسطنطنیې او سیدونکې و ، پخوا د ګجرات د حاکم بهادر شاه د توپخانې مشر و ،بیا یې هغه پریښوده او د همایون لښکر ته راغې او همایون هم هغه ته په خپل لښکر کې د توپخانې قومندانې ور کړه. او د لښکر اعلې قومندان یې و ټاکه.

حالات دا ډول وو چې د غرونو د لمنو څخه نیولې ان د مغل سراې پورې د همایون د فوځ خیمې ولاړې وې او کیدې شې چې د همدې په اساس به د هغه ځای نوم هم مغل سراې ګرزیدلې وي ،ځکه د مغلو فوځ هملته یو ستر بنارګوټې جوړ کړې و.

د همایون قواو د وچې له لارې د چنار کلې ددرې اړخونو څخه را تاو کړې و ، تر څنګ بې د سمندر له لارې هم د همایون د بحري کشتیو بیړې چنار کلي ته د وسایلو د ور رسولو لارې بندې کړې وې

خو د رومې خان توپخانې د خپل ښکتنې خراب موقعیت په خاطر اغیزمنه بمباري نه شوه کولای. نو په دې توګه د وخت د زیاتیدو او د ناکامه بمباریو له مخې رومي خان هم سربداله شوې و . هغه د چنار د کلا د ولکې کولو له پاره یو بل پلان جوړ کړ ، هغه د خپل خلالت نومې غلام سره سلا مشوره وکړه او د ددې مشورې نه وروسته هغه د چنار دکلا تر مخه په خپل غلام باندې د وهلو برید وکړ. د غلام د وهلو دغه حال د شیرشاه سوري لښکر د کلا د دیوالو څخه نندارې کاوه. کله چې هغه غلام د وهلو څخه تنګ شو نو د پخوا څخه دجوړ شوې پلان په مطابق یې د خپل ځان د خلاصون په خاطر د چنار د کلا په لور منډه کړه. کله چې هغه ساده فکره افغانانو وکتل چې د مرګ نه د خلاصون په خاطر هغه بیچاره غلام دوې ته د پناه اخستلو په خاطر د کلا دروازو ته را رسیدلې دې نو هغه ته یې د پناه د ورکولو په خاطر د ښار کوچنۍ دروازه لږ څه پرانسته او هغه ته یې کلاته د ورننوتلو اجازه ورکړه. دې غلام هم د لږ وخت په تیرید و سره دغه افغانان په خپل ځان باوري کړل. د شیرشاه سوري عسکرو پخپله غوښتل ددې غلام څخه دا معلومه کړي چې د رومي د توپخانې سره په څه ډول مقابله شوې ده. په همدې خاطر هغوې دې غلام ته د کلا ټول پټ ځایونه ور وښوول او د خپله ځانه د جوړشوې دفاعي پلان په اړه یې هم ورته پوره معلومات ورکړل.

په دې ټولو هر څه د پوهید و وروسته غلام یوه ورځ په پټه توګه ووت او و تښتید. او خپل بادار رومي خان یې د ټولو هغو رازونو څخه چې د کلا په دننه کې یې تر لاسه کړي و خبر کړ ، رومې خان ددې ټولو معلوماتو د تر لاسه کولو وروسته د همایون خان څخه د کشتیو د منار د جوړولو اجازه و غوښته ، تر څو ددې لارې و توانیږي د شیرشاه سوري د لښکرو د موادو د ترسیل لارې چارې بندی کړاې شي. همایون ورته فرمان ورکړ چې هغه هر هغه څه چې د دفاع له پاره اړین ګڼي ترسره کولای یې شي.

د دومره زیاتو اختیاراتو د تر لاسه کولو وروسته، رومي خان په څو میاشتو کې د کشتیو د پاسه داسې یو مینار جوړکړ چې د چنار کلې هر یو کونج تر یو ورایه ښکاریده. د مینار د تیارید و وروسته رومي خان د همایون څخه اجازه و غوښته چې د کشتیو دا مینار کلاته را نژدې کړي ، او تر څنګ یې دا غوښتنه هم وکړه چې همایون دې خپلو لښکرو ته په دې کلا باندې د هره اړخه دیرغل کولو حکم و کړي او تر هغې دې جنګ ته دوام ورکړي تر څو کلا په مکمله توګه فتحه شوي نه وي.

همایون همداسې وکړل ، اخر جنګ پیل شو او تر نیمې شپې پورې یې په پوره ځواک سره دوام وکړ. په دې جګړه کې نژدې اوه سوه مغل عسکر له منځه ولاړل ، او د ډیرو سختو هڅو سره سره بیا هم کلا فتحه نه کړل شوه. ددې یو علت دا و چې د شیرشاه سوري عسکرو دخپلو مورچلو څخه د کشتیو دا مینار تر اور لاندې و نیو او ددې مینار یوه برخه یې له منځه یوړه ، خو په دویمه ورځ تر سهاره پورې رومي خان هغه بیرته ترمیم کړ. کله چې هلته په کلا کې د شیرشاه سوري عسکرو وکتل چې د مغلو عسکرو هوډ ځواکمن دې او یوه

ورځ نه یوه ورځ به دوې په دې کلا باندې ولکه کوي نو هغوې ددې ویرې څخه همایونه ته د سولې پیغام و لیږه او د کلا دپریښولو له پاره یې ورته شرط وړاندې کړ چې دهغې په مقابل کې به دوې ته سلامتئ او امن ورکوي.

همایون هم د شیرشاه سوري دلښکر سالارانو ته د هغوې دځانو د سلامتئ ډاډ ورکړ او په دې ترتیب یې په کلا باندې ولکه وکړه. د چنار په کلا باندې د قبضې کولو وروسته مغلو د وینو په تویولو لښتې وبیول. که څه هم هغه رومي خان ته د دې وعدې د پوره کولو حکم کړې وخو دهغې یو باوري سالار «موویدبیګ» چې ددربار یو اعلې افسر و په هغې حکم کې ردوبدل وکړ. او دا یې په کې و لیکل چې د افغانانو لاسونه دې پرې کړل شي. دد ې پایلې داشوې چې رومي خان دشیرشاه سوري ددوه زره توپچي عسکرو له ډلې څخه د اوه سوه کسانو لاسونه پرې کړل اوپه دې ترتیب د چنار په کلا باندې همایون ولکه وکړه.

دبله اړخه شیرشاه سوری هلته د چنار په کلاکې د خوراک څښاک او فوځې مواد زیاتې ذخیرې ځاې په ځاې کړې وې او د دې شیانو دخوندی ساتنې له پاره یې پوره ساتونکي ټاکلي وو او دا هیله یې درلوده چې د برسات د موسم د پیل کیدو پورې به دوې په کلا کې ددې د عسکرو او د کلا خوندي ساتنې د نده تر سره کوي. ترڅنګ یې شیرشاه سوري دا هیله هم درلوده چې که چیرې د برسات د موسم دپیل کید و پورې ددې عسکر هملته محاصره او د یرغلګرو مقابله وکولاې شي نو تر هغه وخته پورې به هغه هم د بنګال څخه خپل عسکر را باسي او په دې ترتیب به دخپلو عسکرو ځواک هم ورزیات کړي او دهمایون په مقابل کې به یې حالت نورهم غښتلې شي او کلا به د سقوط نه و ساتي.

خو د چنار کلا ساتونکو دهغه دا هیله پوره نه کړه، په دې میاشتو کې په کلا کې د هغه سالارانو دهمایون په مقابل کې ګونډې ووهلې ، دا په داسې حال کې چې دبرسات موسم ته لا تر اوسه دوه میاشتې پاتې وې. اوس شیرشاه سوري په دې فکر کې و چې د چنار د کلا وروسته به همایون دهغه پر خلاف حرکت وکړي. د چنار دکلا د دلاسه ورکولو وروسته په څو ورځو کې شیرشاه سوري ته یو بل بد خبر ورسید چې دهغه زوې جلال خان او د صاحب خان مشر ورور مقرب خان چې د بنګال د ګوډ ښار یې محاصره کړې و نو د محاصرې په وخت کې مقرب خان په ډیرې میړانې سره د کلا د دیوالونو په لور حرکت کړې و خو هغه په هغه خندق کې چې د کلا چارچاپیر کنل شوي ډوب او هلاک شو. دمقرب خان د مړینې خبر صاحب خان ته لکه د برق د ټکان په څیر وګرزید. د بله اړخه شیرشاه سوري هم د مقرب خان په مړینه او د ګوډ دجنګې مهم په نیمایی کې په پریښولو باندې ډیر اندیښمن شو ، خو بیا هم د شیرشاه سوري زوې جلال خان دګوډ د کلا د نیولو دې پلان ته دپخوا په څیر دوام ورکړ. ترڅنګ یې شیرشاه سوري دهمایون په خلاف د رهتاس د شهزاده را جه هرکشن سره له یوه اړخه خپل اړیکي ښه کړل او دبله اړخه یې د هغه څخه کومک هم وغوښت خو راجه هرکشن دهمایون پر خلاف د جنګ څخه انکار وکړ، هماغه و چې د راجه هرکشن پر خلاف د شیرشاه سوری غصه او قهر دپخوا په نسبت نور هم زیات شو.

۱۸

درهتاس راجه هرکشن د خپل راج محل یه یوه خونه کې ځانته ناست و چې دهغې لور شهزادګۍ ګنګا دغې خونې ته ورننوتله ، دخپلې لور په کتلو سره راجه هرکشن ډیرزیات خوشحاله شواوپه خپل څنګ کې یې ورته دکیناستو اشاره وکړه. شهزادګۍ مخکې راغله او دخپل پلار تر څنګ کیناسته. تر یوه وخته پورې دواړه پټه خوله ناست وو ،بیا راجه په ډیر غور سره خپلې لور شهزادګۍ ته وکتل او ترې و یې پوښتل:

ګوره لورجانې ! ایا د کوم ضرورې خبرې په خاطر دلته راغلې یې. اویا دې غوښتل چې هسې زما تر څنګ څو لحظې کینې. دهغه په خبره شهزادګۍ ګنګا مسکۍ شوه او ویې ویل: نه پلار جانه ! زه د یوې ډیرې ضرورې خبرې له پاره ستا څنګ ته راغلی یم. هرکشن ورته په ډیره مهربانۍ سره وویل چې اوس نو ووایه لورې ! ته څه ویل غواړې ؟ دهغه په ځواب کې شهزادګۍ ګنګا وویل:

پلارجانه ! ستا د ساتونکي ډلې هغه ځوان چې ما د کوچي قبيلې د سرادر فدايي خان د پلټنې له پاره استولې و ، هغه بيرته را ستون شوې دي. هغه نه فدايي خان پيدا کړې او نه يې دکوچيانو د قبيلې کوم درک خرک معلوم کړې دي. په دې اساس زه غواړم له تا څخه اجازه واخلم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن ټکان شانته وخوړ او ويې ويل چې لوړې څه ډول اجازه ؟ په ځواب کې ورته شهزادګۍ ګنګا وويل:

پلارجانه ! ماته هغو ناکامه راستنو شوو عسکرو هم وويل چې صاحب خان چې څه موده مخته د کوچيانو د قبيلې د سردار فدايي خان غلام و او ګيدړې به يې ښکارولې او پوستکي به يې تړې ويستل او پلورل به يې. هغه نن سبا د شيرشاه سوري په لښکر کې شامل شوې دي او په دې ورځو کې د «وندهياچل» په غرنيو سيمو کې ميشت دي. شيرشاه سوري هم دخپلو لښکرو سره يو ځاې په همدې ځاې کې پراو کړې دي، او اوس ورته خبر راغلې چې همايون د شيرشاه سوري څخه د چنار کلا نيولې ده ، زه غواړم چې د خپلې «د اسې اوما» سره يو ځاې د نارينه و عسکرى کالي وا غوندم او د وندهياچل د غرنيو سيمو په لور ولاړه شم. هلته د صاحب خان سره ووينم ، او دهغه څخه د فدايي خان په اړه معلومات تر لاسه کړم. نو که چيرې زه د فدايي خان سره ووينم نو بيا به ماته معلومه شي چې هغه ځوان څوک و چې زما درې واړه «سوئمبرونه» يې ګټلې و . پلارجانه ! تاته خو معلومه ده چې د وندهياچل غرونيزه سيمه د دې ځايه ډير لرې نه ده او زه به د دغه ځايه ډير ژر بيرته را ستنه شم.

کله چې شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه نو پلار يې راجه هرکشن ورته وويل: لورجانې ! زه تا هلته د ورتلو څخه نه منه کوم. خو په يوه شرط تاته د تللو اجازه درکوم چې ته به د خپلې ځانه سره څو کسه ساتونکي هم وړې. د خپل پلار په دې خبره شهزادګۍ په يوه درنګ سره وويل چې: هو ، پلارجانه ! زه او اوما به د خپلې ځانه سره څو کسه ساتونکي هم اخلو. راجه هرکشن ورته وويل:

خو ګوره لورجانې ! تا پخوا هم د يوه ځل څخه زيات د صاحب خان سره بد سلوکي کړې ده ، ايا هغه به له تا سره خبرې کولو ته غاړه کيږدي ؟ او ايا هغه به ستا د پوښتنې په اساس تاته د فدايي خان په اړه معلومات درکړي ؟ د هغه په دې خبره شهزادګۍ وويل:

پلارجانه ! ستا اندېښنې په ځاې دي ، خو ته پوهيږې چې صاحب خان له ما سره ډيره زياته مينه کوي ، زه به د هغه سره د اسې نرمې او د مينې نه ډکې خبرې وکړم چې د هغې څخه به هغه ته ډيره خوشحالي ورپه برخه شي. او زما د پوښتنې سره سم به ماته د فدايي خان په اړه معلومات راکړي په دې ترتيب سره به زه د خپل مصنوعي حرکاتو له مخې د هغه څخه خپلې موخې تر لاسه کړم . د هغې په دې خبرو باندې راجه هرکشن ځواب ورکړ او ورته يې وويل:لورې ته دا کار هم وکړه او پايلې يې ووينه ! ما خو تاته ويلي چې ستا په هره معامله کې به زه له تا سره ملګرې اوسم ، د خپل پلار هرکشن د دې ځواب په اوريدو سره شهزادګۍ خوشحاله شوه ، بيا د واړه پلار اولور د هغې خونې څخه را ووتل. هرکشن د خپلې لور د سفر له پاره تيارې پيل کړ ، هغې ته يې د خپلو ساتونکو څخه يوه ډله ورکړه. او په دې ترتيب ګنګا د خپلې اوما سره يو ځاې د د ندهياچل د غرنيو سيمو په لور و خوزيده.

۱۹

د کوهستان په «وندهياچل» کې ميشت صاحب خان يوه ورځ په خپله خيمه کې يوائې ناست و چې شهزادګۍ ګنګا او د هغې د اسې اوما د واړه يو ځاې ور ننوتلې. د واړو د نارينه و جنګي کالي په ځان کړې و او خپل مخونه يې په کې را نغاړلي وو ، د دوې د کتلو سره سم صاحب خان د خپله ځايه په يوه ټکان را پورته شو او په يوه درنګ يې خپله توره د تيکې راوويسته او دوې ته يې وويل چې څوک ياست ؟ او څه ډول مو جرءت کړې چې زما خيمې ته را ننوتئ. د دې خبرې سره سم صاحب خان خپل د واړه لاسونه و پرکول ، د خيمې بيرون ولاړو افغان ساتونکو څخه يې يوه په منډه ځان را ورساوه. صاحب خان تر پې ډيره غضبناکه توګه و پوښتل: دا د واړه څنګه په خپل سره زما خيمې ته را ننوتي دي ؟ د هغه د دې پوښتنې په ځواب کې افغان ساتونکي په د اسې حال کې چې سريې ټيټ کړې و وويل:

امیرصیب ! دا دواړه نجونې دي، له تاسره یې کتل غوښتل. په دې خاطر ما هغوې ته ستا سره دکتلو له پاره د درتلو اجازه ورکړه ، ددوې سره څو ساتونکې هم مل دي ، هغوې مو هلته بیرون تم کړي دي ، ددې دواړو نجونو څخه یوه د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا ده او بله یې دهغې داسي اوما ده. اوما ویل چې هغه تا خپل وروره ګڼي. نو که چیرې هغه له تاسره وینې نو ناراضه کیږي به نه. کله چې دوې خیمې ته را ننوتلې نوما او زما ملګرو پرهغوې څارنه کوله چې هسې نه چې په دوکې اوفریب سره پرتا باندې حمله وکړي.
هغه ساتونکې تر دې ځایه خبرې وکړې ، دهغه په دې خبرو صاحب خان مسکې شانته شو ، ساتونکې ته یې وویل چې ته اوس تللې شې. زه به ددوې سره په خپله خبرې وکړم. ددې خبرې سره سم شهزادګۍ ګنګا او دهغې داسې اوما دواړو دخپلو مخونو څخه نقاب لرې کړ.
صاحب خان شهزادګۍ ګنګا ته د کتلو پرته اوما ته مخ کړ او ورڅخه یې و پوښتل:
اوما خورجانې ! ته څنګه یې ! ایا څه داسې ضروري خبره وه چې ته یې د شهزادګۍ سره یو ځاې تر دې ځایه زما خیمې ته په را تللو مجبوره کړې یې ؟ دهغه ددې پوښتنې په ځواب کې د اوما په ځاې شهزادګۍ ګنګا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل:
صاحب خانه ! که ماته دخبرو کولو اجازه وي نو زه څه ویل غواړم. زه پوهیږم چې ته اوس هغه پخوانې صاحب خان نه یې . بلکه د شیرشاه سورې د لښکرو اعلې سالار یې. ته د ډیر زیات عزت او مرتبې خاوند یې. نوپه دې خاطرمې د څه ویلو تر مخه له تا څخه اجازه اخستل غوښتل. ددې خبرې وروسته شهزادګۍ په ډیر غور سره د صاحب خان مخ ته کتل او بیا یې په نرم او مینه ناک اواز سره وویل:
صاحب خانه ! بې شکه چې ته به ما خپله دښمنه ګڼې. خو اوس چې ستا خیمې ته رانوتې یم نو ته ما ته د کیناستو ست هم نه کوې. دهغې په دې خبره صاحب خان ورته وویل چې نه ! هیڅکله هم ! زه تاته دکیناستو ست نه کوم. هر هغه څه چې ته یې ویل غواړې په ولاړه ولاړه یې ووایه ، زه به یې ځواب درکړم اوبیا زما دخیمې څخه وځه. د صاحب خان په دې وچ ځواب سره شهزاګۍ اندیښمنه او غمګینه شوه، او په نیغه یې تري وپوښتل:
ګوره صاحب خانه ! د شیرشاه سورې په لښکر کې د را ننوتلو مخته ته د کوچې قبیلې د سردار غلام وې. دهغې قبیلې د سردار نوم فدایی خان و . ما ددې فداې خان ډیره پلټنه وکړه ،خو تر اوسه مې دهغې په اړه هیڅ ډول معلومات نه دې تر لاسه کړې. زه او اوما د څو کسو ساتونکو سره یو ځاې ستا دربار ته راغلو چې که ته وکولې شې او ما ته د فدایی خان په اړه څه معلومات راکړې. صاحب خان ورته په ډیرغور سره د کتلو وروسته وویل:
ستا د کوچې قبیلې د سردار فداې خان سره څه کار ؟او څه درپیښ شوي چې دهغې د پیدا کید و په خاطر ان زما د خیمې پورې را ورسیدې؟ دهغه په دې خبره شهزادګۍ په ډیره غمژنه توګه وویل چې:
ګوره صاحب خانه ! زما پلار زما د واده کولو په خاطر هلته په خپل ریاست کې درې سختې مقابلې پیل کړې وې او دا درې واړه مقابلې په درې پړاونو کې تر سره شوې . په دې مقابلو کې د راې سین ، میواړ او کالنجر شهزادګانو او تر څنګ یې ځایې اتلانو هم ګډون درلود. خو هیڅ یویې ددې درې واړو مقابلو په ګټلو بریالې نه شو . خو دا مقابلې یو نقاب پوښه کس و ګټلې ، چې تل به د مقابلې په اخري وختو کې را څرګندیده ، په تور رنګه اسپ به سپور و او ځان او مخ به یې هم تور رنګه کالو پوښلې و ، اوس نو زه یواځې دهماغه نقاب پوښه په لټون پسې یم. ځکه چې هغه زما درې واړه مقابلې «سوئمبر» ګټلې دي او دا دهغې حق دي چې ما دخپل ژوند تل پاتې ملګرې کړي. خو د مقابلو ددریم او اخري پړاو د ګټلو وروسته هغه ماته همدومره وویل چې « هغه ما نه خوښوي» ، او بیا ولاړ. بس صاحب خانه ! زه غواړم د فدایی خان څخه دهمدې کس په اړه معلومات تر لاسه کړم ، او په دې ځان و پوهوم چې هغه څوک دې ؟ دکوم ځاې او سیدونکې دې ؟ او اوس چیرې او سیږي ؟

دهغې ددې خبرو دکولو وروسته صاحب خان تړې په ډيرې کرکې سره وپوښتل او ورته يې وويل: ګوره د رهتاس شهزادګۍ ! فدايی خان ته به څه معلومه وي چې هغه نقاب پوښ چې ستا سوئمبر يې ګټلې هغه څوک دې ؟ دکومه ځايه راغلې او بيا چيرې ولاړ؟ دهغه په دې خبره شهزادګۍ يو دم وويل: ګوره صاحب خانه ! هغه وخت چې د سويمبر دويمه مقابله روانه وه نو هغه وخت فدايی خان دهغه نقاب پوښ سره د څه خبرې له پاره راغلې و. دلږ وخت له پاره يې دهغه سره خبرې وکړې او بيا تړې ولاړ. نو دهمغې څخه ماته دا ډاګيزه شوه چې فدايی خان به دا نقاب پوښه پيژني. صاحب خانه ! زه پوهيږم چې ته زما څخه کرکه کوې. دا ځکه چې ما له تا سره ښه سلوک نه دې کړې خو د انسانيت له مخې زه له تا څخه هيله کوم چې ته ماته د فدايی خان دځاې ځيګې په اړه معلومات راکړې.

شهزادګۍ چې کله چپ شوه نو صاحب خان هم د څه اوږدې خاموشۍ وروسته څه فکر وکړ او بيا يې شهزادګۍ ته وويل:

ګوره ګنګا ! څو مياشتې کيږي چې ما د فدايی خان قبيله پرې ايښې ده ، اوس نه پوهيږم چې فداې خان به چيرې وي او په کومو زمکو کې به دخپلې قبيلې سره يو ځاې قدم ږدي. ته هسې دې لورې ته راغلې يې. زه تاته د فدايی خان د ځاې ځيګې په اړه هيڅ هم نه شم ويلې. اوس ته زما دخيمې څخه تللې شې. خو اوما خورې ! ترهغې چې تا پورې اړه لري، نو ته چې هر څومره وخت وغواړې دلته په ډير عزت او درنښت سره زما دخور په څير زما سره اوسيدلې شې. دهغه په دې خبره اوما ووويل:

زما درونده او قدرمنه وروره ! ستا ددې وړاندیز ډيره ډيره مننه ! زه به ستا په لښکر کې ځکه تم نه شم چې زه د شهزادګۍ ګنګا سره يو ځاې راغلې يم اودهمدې سره بيرته تلل غوره ګڼم. دهغې په دې خبره صاحب خان د اوما څخه سترګې را وګرځولې او په شهزادګۍ يې ورونښلولې او ورته يې وويل: شهزادګۍ ګنګا ! ته اوس له دې ځايه تللې شې. تا چې څه له ما څخه پوښتل ، دهغې ځواب دې واورید. دصاحب خان ددې وچ ځواب په اورېدو سره شهزادګۍ ګنګا د ډيره قهره خپلې پښې په زمکه و دربولې او د خپلې داسې اوما سره يو ځاې دهغه د خيمې څخه بيرونه ووتله. اوبيا دخپلو ساتونکو سره يو د رهتاس په لور روانه شوه.

۲۰

شيرشاه سوري په خپله خيمه کې يو اځې ناست وچې صاحب خان يې په ناڅاپه توګه په دروازه کې ودريد . په دروازه کې د دريدو سره سم يې په ډيره عاجزانه توګه د ورننوتلو اجازه وغوښته. په ځواب کې ورته شيرشاه سوري په ډيره مهربانۍ او پلرني شفقت سره ووويل . دلته راشه او زما تر څنګ کينه ، زويه ! زه غواړم له تا سره په يوې ډيرې مهمې موضوع باندې خبرې وکړم. صاحب خان ور وړاندې شو او دشيرشاه سوري تر څنګ کيناست. دهغه دکيناستو وروسته شيرشاه سوري هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل:

صاحب خانه زويه ! دهر څه دمخه بايد تاته ووايم چې زه تاته د خواص خان لقب درکوم ، ما لښکر ته هم اعلانونکې ورليږلي دی تر څو اعلان وکړي چې له دې وروسته به تاته د صاحب خان په ځاې د خواص خان په نامه غږ کوي.

خواص خانه، زما زويه ، واوره ! دويم دا چې زه ستا دورور مقرب خان په مړينه ډير زيات غمګين شوې يم. داسې ونه ګڼې چې ته به په دې غم کې يواځې يی. په خداې سوګند چې زه په دې غم کې له تا سره شريک يم.

خواص خانه ! دريمه خبره داده چې: ته پوهيږې چې زما زوې جلال خان د بنګال ښار تر اوسه پورې په خپله محاصره کې ساتلې دې خو تر اوسه يې کومه بريا نه ده په برخه شوې. دهمدې کشمکش په جريان کې ستا ورور مقرب خان هم له منځه ولاړ. زما زويه ! زه پوهيږم چې ستا د موجوديت نه پرته دا کلا نه شی سوبه کيدې. که ستا خوښه وي نو زه به همدا اوس دخپل لښکر نيمايی برخه ستا په واک کې درکړم تر څو ته همدا نن د ګوډ په لور روان شې. اوپه ګوډ باندې حمله وکړې او هغه ژر تر ژره سوبه کړئ ، زه هيله لرم چې په ګوډ به ستا دحملې په صورت کې تاسې بريا تر لاسه کړئ. خواص خانه ! ما هلته همدا نن سهار څو کسه قاصدان ور استولي دي. خپل زوې جلال خان ته مې پيغام ور ليږلې دې چې خواص خان د يوه غښتلي لښکر سره يو ځاې هلته ګوډ ته در رسيدونکې دې نو په دې خاطر ستا د

قومندې لاندې چې کوم عسکر دې او کوم چې د خواص خان سره درځی د ټولو ستر قومندان به خواص خان وي او جلال خان به ستا د قومندې لاندې وي. دهمدې قاصدانو په لاسو ما جلال خان او د ګوډ محاصره کونکي لښکر ته هم دا پیغام ور استولې دې چې ما صاحب خان ته اوس د خواص خان لقب ورکړې دې په دې اساس ددې وروسته به صاحب خان د خواص خان په نامه یادوئ. وایه زویه ! زما ددې وړاندیزونو په اړه ته څه ویل غواړې؟

په ځواب کې خواص خان وویل:

زما محسنه ، زما پالونکیه ! زه به په ځواب کې څه ووایم ! ته چې هر څه ماته وایی نو هغه به ماته د حکم درجه لري ،ستا د وینا په مطابق به زه همدا نن د ګوډ د ښار په لور حرکت وکړم او هلته د ور رسیدو سره سم به انشاءالله تاته ډیر ښه خبرونه را ولیږم. زه به د بنګال حاکم سلطان محمود ته د ساه اخستلو وخت هم ور نه کړم. تر هغه وخته پورې به پرې حملې کوم تر څو چې د ګوډ کلا نه وي سوبه شوي.

د خواص خان ددې ځواب په اوریدو باندې شیرشاه سوري ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یې ورته وویلې:

خواص خانه واوره ! زه به هم ستا په نه موجودیت کې ارام نه کینم. بلکه د رهتاس په راجه هرکشن باندې حمله کوم او په هرصورت به په رهتاس د ولکې کولو کوشش وکړم. ددې کار د ترسره کولو وروسته به خپل لښکر د وندهیاچل دغرنیو سیمو اود بهارکنډ د کلا څخه ، چې هلته زمونږ ښځې او خوراکې توکي دنورو اړوندو شیانو سره یو ځای ځای په ځای شوي دي ، ټول د هغه ځایه د رهتاس کلا ته منتقل کړم. په دې اړه ستا آند څه دې؟

خواص خان ورته وویل: زما درونده شیرشاه !دا ډیر غوره نظر دې د چنار دکلا د دلاسه ورکولو وروسته مونږ ته د یوې بلې ستړې کلا د پیدا کیدو اړتیا ده. د بهارکنډ کلا زمونږ اړتیاوې نه شي پوره کولې ، د سهسرام کلا هم کوچنۍ ده او زمونږ اړتیاوې نه پوره کوي ، خو په مقابل کې یې د رهتاس کلا ډیره ستره او مستحکمه ده. که چیرې په دې کلا کې مونږ محصور و اوسو او دبیرون څخه کوم یرغل ګر پر مونږ باندې حمله وکړي نو زما په آند چې دهغې کلا سوبه کول به ورته دومره اسانه نه وي. شیرشاه سوري ورته وویل: خواص خانه زویه ! ستا په نه موجودیت کې به زه د رهتاس کلا سوبه کوم او په خپله ولکه کې به یې اخلم. زما په آند چې اوس به زه ستا د تللو له پاره ځان تیار کړم. له ماسره را ځه ، ددې خبرې سره سم شیرشاه سوري خواص خان له لاسه و نیو او د خیمې څخه بیرون ووتل اودهغې د کوچ کولو ټول انتظامات یې مکمل کړل. لږه شیبه وروسته خواص خان د یوه درونده لښکر سره یو ځای د وندهیاچل دغرنیو سیمو څخه د ګوډ د ښار په لور کوچ وکړ.

۲۱

یوه ورځ په داسې حال کې چې جلال خان د ګوډ د ښار په چارچاپیر کې دخپل لښکر تر منځ د ماسختن د لمانځه څخه فارغ شو ، یوه ساتونکي ورته په غوږ کې وویل چې:

محترمه جلال خانه !صاحب خان چې زمونږ اقا شیرشاه سوري ورته د خواص خان لقب ورکړې دلته زمونږ پرٲو ته را رسیدلې او دلږ ځنډ وروسته به له تاسره وینې. ددې خبر په اوریدو سره جلال خان سمدستي د مصلې څخه پورته شو ، مصله یې خپل یوه ساتونکي ته ورکړه او بیا یې دهغه څخه پوښتنه وکړه چې تاته چا خبر درکړ چې خواص خان زمونږ پرٲو ته را داخل شوې دي.

دهغه دخبرې په ځواب کې دغه ساتونکي وویل چې همدا اوس اوس یو عسکر په منډه منډه راغې او هغه ماته خبر راکړ چې خواص خان زمونږ پرٲو ته را ننوتې دي. جلال خان تري دهغه د لښکر په اړه و پوښتل هغه ورته وویل : چې نه خواص خان په یواځې ځان دلته را رسیدونکې دي. دوې لا په همدې خبرو کې مصروف وو ، چې خواص خان آس باندې سپور را ورسید او د جلال خان ترمخ په یو ټوپ د اسه را کیوت. جلال خان په ډیره بیړه ورمخته شو ، دواړو لاسونه خلاص کړل او یو بل ته ور غاړې وتل. بیا جلال خان جدا شو او ورته

یی وویل: خواص خانه ، زما مشره او زما دوسته ! زه ستا د ورور مقرب خان په مړینه ډیر زیات غمګین شوې یم،را ځه چې زه دې دهغې قبر ته یوسم. خواص خان ور سره په پټه خوله روان شو ، جلال خان هغه د پړاو یوې برخې ته یوړ ،هلته یو قبر جوړ کړل شوې و ، جلال خان ورته وویل چې دا ستا د ورور قبر دې. دلته په دریدو سره د خواص خان سترګې د اوښکو ډکې شوې ، لږه شیبه هلته ودریدل او فاتحه یی ولوسته ، او بیا بیرته شاته شو . تر لږه ځنډه پورې هلته خاموشي خپره وه ، بیا یی جلال خان ته وویل زما سره راځه. جلال خان هم چپ چاپ دهغه سره یو ځای روان شو بیا دواړه د جلال خان خیمې ته راغلل او هلته کیناستل. خواص خان غوښتل څه ووایی خو جلال خان پرې را مخته شو او تري ویی وپوښتل :خواص خانه ورورە ! ته ځانته یی که لښکر هم درسره دې. خواص خان ورته په ډیر راز سره وویل:

ګوره جلال خانه ورورە ! زه د ګوډ د ښار په شاوخوا فوځی استحکاماتو باندې ډیر ښه خبریم. زه ځانته نه یم له ما سره یو غښتلې لښکر هم شته. خو ما خپل لښکر دوه میله لرې پرې ایښې دې. لښکر هملته پړاو کړې دې ، ګوره جلاله ورورە ! له ما سره وخت نه شته ، ډیرې لږې ورځې دلته پاته کیږم. کیدای شې د قاصدانو په لاس تاته دشیرشاه پیغامونه را رسیدلي وي. ددې ترڅنګ تاسې ته به دا خبر هم را غلې وي چې همایون خان پر مونږ باندې یرغل کړې او زمونږ څخه یی د چنار کلا نیولې ده ، اوس زه په ګوډ باندې د ولکې په خاطر دلته راغلې یم ، زما په نه موجودیت کې به شیرشاه د رهتاس په کلا باندې برید کوي او د هغې دنیولو هڅه به کوی.

جلال خانه ! د چنار د کلا د دلاسه ورکولو وروسته له مونږه سره بله دا سې مستحکمه کلا نه وه چې مونږ هلته په کې محاصره پاته شو او د همایون خان د فوځونو مقابله وکړو . په دې اساس په رهتاس باندې ولکه کول ډیر اړین دي . خو تر هغو چې شیرشاه سوري په رهتاس باندې ولکه کوي نو تر هغې باید مونږ د ګوډ کلا هم سوبه کړې وي. دهغه په دې خبره باندې جلال خان ورته وویلې:

خواص خانه ورورە ! ما په ګوډ باندې په پرلپسې توګه حملې کړې دي ، ستا مرحوم ورور هم همدا سې کړی و . ما د دې کلا د سوبې له پاره هره هڅه او هرکوشش کړې دې خو هر ځل د ماتې سره مخ شوې یم. ددې یو علت دا دې چې د ګوډ د ښار کلابندي ډیره مستحکمه ده، د ښار څلورو اړخونو ته خندقونه کیندل شوي دي او د کلا ستر ستر دیوالونه چې په زیاتو ځایو کې یی پلنوالې تر لسو مترو پورې رسیږي. دهغوې پیاده فوځ د خندق او دیوالونو څخه د میږیو په څیر معلومیږي. خو د خندق څخه تیریدل او تر دیوالونو پورې رسیدل ډیر ملاماتونکې کار دې. اول خو د خندق نه تیریدل اسانه نه دي. او که چیرې څوک تر پې تیر هم شي نو بیا د کلا په دیوالونو باندې ورختل شونې نه ښکاری، په دې اساس زه ناهیلې شوی یم چې مونږ دې ګوډ سوبه کړو.

د جلال خان په دې خبرو باندې خواص خان خندونې شو او ویی ویل : ګوره جلال خانه ! نا هیلې ګناه ده . زه د ګوډ د شاوخوا د استحکاماتو او د دې کلا د دیوالونو څخه نښه خبریم. دا هر څه ما په خپلو سترګو کتلي دي ، ته اندیښنه مه کوه ، زه تاته ډاډ درکوم چې همدا نن شپه به مونږ د ګوډ ښار فتحه کوو. دهغه په دې خبره جلال خان حیران شو او تري ویی وپوښتل :دا به څنګه شوني وی ؟ خواص خان ورته وویل:

جلال خانه ماته غوږ شه ! زه همدا لږه شیبه وروسته له دې ځایه ځم او خپل فوځ ته ځان رسوم. زما د تلو وروسته به ته د خپل پړاو په لور مخته ولاړشې ، د ښار په دیوالونو د بمونو د ورولو تر څنګ د خندق څخه هم د تیریدو مصنوعي هڅه وکړه ، ستا په دې حرکت به د ګوډ د محصورو عسکرو سترګې ستا لورې ته متوجه شي. کله چې ته دا ډول فعالیت پیل کړې نو زه به د ګوډ پر خلاف حرکت وکړم.

جلاله خانه ! دکومې لورې څخه چې ته حمله کوې نو زه به د خپل لښکر سره یو ځای بلکل دهغې مخالف لورې ته ورځم ، هلته به زه د ښارد شاوخوا د کندل شوي خندق څخه چې د اوبو ډک دي، تیریږم اوبیا به د خپل لښکر سره یو ځای د ښار د دیوالو لورې ته ځان ور نژدې کوم ترڅو په دیوال باندې د رسیو پاتخې جوړې او پرې به د ورختلو هڅه کوم ، په دیوال د ورختلو وروسته چې د ګوډ هر عسکر

مې مخته راځي و ژنم به یې. په دیوالونو باندې د ولکې کولو وروسته به زه ستا په لور د راتللو هڅه وکړم ، کله چې د دیوالونو له اړخه ستا پر خلاف مقاومت ختم شي نو ته به پوه شې چې په دیوالو باندې ما ولکه کړې ده ، نو ته به سمدستې او پرته له کومه خطره دخندق څخه را تیر شې. دخندق نه د تیریدو له پاره ته د همدا شیبې نه وروسته ځان تیار کړه ، دلښکرو څخه څو تنه و ټاکه تر څو د لرګیو پل جوړ کړي تر څو د خندق په دواړو خواو کې د رسیو په ټرلوسره ستا د عسکرو د تیریدو له پاره اسانتیاوې برابرې کړي ، تر دې وخته پورې به ما د ښار په دیوالونو خپله ولکه پوره کړې وی اوستا لورې ته به دښار دروازې ته ځان ور رسوم او دروازه به درته پرانیزم. بیا به مونږ دواړه د متحده لښکر سره یو ځای د ګوډ په ښار کې خپله دنده تر سره کړو ، زه هیله من یم چې همدا نن شپه به مونږ د ګوډ ښار په مکمله توګه تر ولکې لاندې راوړو.

کله چې خواص خان خاموش شو نو جلال خان ورته په ډیر حیرانتیا سره وکتل او ورځخه یې و پوښتل:

خواص خانه وروره ! ستا دا مشوره خو ډیره اړینه او مهمه ده ، خو ماته دپلې کولو وړ نه بریښي. تر هرڅه لمړی ما ته ووایه چې ته به د خندق څخه څه ډول تیر شې. دهغه په دې خبره خواص خان مسکې شو اوورته یې وویل چې ګوره جلال خانه ! دخندق څخه تیریدل دا زما کار دې ، دا چې زه تر ې څنګه تیریږم دا به بیا وروسته درته ووایم ، تا ته به په خپله معلومه شي چې هغه څه چې ما ویلي ته به هم همغسې کوې. ددې خبرې سره سم خواص خان د خیمې څخه را ووت ، په خپل آس سپور شو او آس ته یې قمچینه ورکړه او په تیزۍ سره دهغه ځایه ولاړ.

د خواص خان د تللو څخه سمدستې وروسته دشیرشاه سوري زوې جلال خان هم په حرکت راغې. خپل لښکر یې تیارسئ کړ ، بیا دخندق تر غاړې پورې راغې او دهمغه ځایه یې د ګوډ په دیوالونو باندې بمباري پیل کړه او تر څنګ یې د خندق څخه د ښار په لور د تیریدو مصنوعي هڅې هم پیل کړې.

د ښار د دیوالونو د پاسه او د برجونو په داخل کې د بنګال دحاکم سلطان محمود لښکر چې کله وکتل چې جلال خان د معمول پر خلاف د شپې د جنګ کولو پیل کړې دي نو هغوې ډیر اندیښمند شول. هغوې دا فکر کاوه چې کیدې شي جلال خان د محاصرې د اوږدیدو څخه په تنګ راغلې وی اوکوم نوې چال چلوي. هغه به د شپې په وخت خپل لښکر د خندق څخه را تیر او د کلا په دیوالونو د ورختلو هڅې به وکړي، په دې خاطر څومره عسکر چې د دیوالو د پاسه ناست و هغوې ټولو هغې لورې ته ورمنډې کړې دکومې لورې چې جلال خان بمباري کوله او غوښتل یې خپل عسکر په دیوالونو ور وخیژوي.

په همدې وخت کې چې جلال خان د ګوډ په ښار باندې بمباری پیل کړه نو خواص خان هم د خپل لښکر سره یوځای په حرکت راغې ، هغه دخپل لښکر سره یو ځای اوږود چکرواهه. او دګوډ دښار دهغه لورې څخه راښکاره شو چې د جلال خان مخالف لورې یې جوړاوه. خپل لښکر او اسونه یې دخندق څخه لږ څه لرې و درول او څو ډلې یې دخپلو آسونو د خوندي ساتنې له پاره و ټاکلې . بیا د خپلو عسکرو سره یو ځای په سینه خویدونکې د خندق په لور روان شو ، دهغه ملګرو له ځانو سره د خندق څخه د تیریدو وسایل او په دیوالونو باندې د ورختلو له پاره درسیو پاتخې را خستې وې.

دخندق غاړې ته د رارسیدو سره سم خواص خان یو بل ستر مهم قدم پورته کړ ، تر ټولو لمړی یې دخپلو کوچنیو سالارانو سره سلا او مشوره وکړه اوبیا په خپله د اواز پیدا کیدو پرته خندق ته ورکیوت ، هغه له ځانه سره د رسۍ یو سر و نیو تر څو دخندق هغه بلې لورې ته درسیدو سره سم یې هلته و ننبلوي. په دې توګه خواص خان د خندق دواړو غاړو ته دوره دري ځلې لاړ او راغې. هغه په خندق کې دري رسۍ وترلې، بیا هغه د خندق څخه تیر شو او هغه بل اړخ کې څملاست او خپلو لښکرو ته یې دد ې رسیو په وکومک سره دخندق څخه د تیریدو حکم وکړ.

د خواص خان له اړخه د حکم سره سم د هغه لښکر هم د کوم شورو زوګ د پیدا کیدو پرته په سینو و خویدل او تر خندق پورې یې ځانونه ورسول او بیا یې د هغو رسیو په کومک سره د خندق نه تیرشول او د ګوډ د محاصره شوې ښار دیوالونو ته یې ځانونه ورسول او هملته په زمکه ځملاستل.

دشپې په تیاره کې د خندق څخه تیریدل او د ګوډ د ښار دیوالونو ته ځان رسول د کامیابۍ په لور د خواص خان لمړۍ قدم و . هغه د دې قدم وروسته د بل قدم د اخستولە پاره ځان تیارول پیل کړل . هغه د خپل لښکر سره یو ځاې د ښار د دیوالونو څنګ ته ورغې او خپل عسکرو ته یې په دیوالونو باندې د رسیو د وراچولو حکم وکړ ، د هغه د حکم سره سم د هغه عسکرو د ښار په دیوالونو باندې رسۍ ور و غورزولې او خواص خان د خپل لښکر سره یو ځاې په ډیره بیړه په هغو رسیو باندې په دیوال ور وخوت. په دیوال د ورختلو وروسته خواص خان هملته د دیوال د پاسه څملاست د هغه سره نور و ملګرو هم همداسې وکړل. کله چې خواص خان وکتل چې اوس د هغه د ملګرو پوره شمیره په دیوالو را ختلې ده نو په خپلې حملې یې پیل وکړ . تر ټولو لمړۍ د برج په لور ورغې اوپه هغې یې دومره ځواکمنه حمله وکړه چې په برج کې ناست ساتونکې یې ټول له منځه یوړل او په برج یې په خپله ولکه وکړه . کله چې خواص خان وکتل چې اوس نو د هغه ټول لښکر په دیوالو راختلې دې نو هغه په خپل یلغار باند ې پیل وکړ ، هغه په ټوپونو ، ټوپونو باندې د یوه برج نه بل ته او د بل نه بل ته ځان ورساوه او ټول یې په خپله ولکه کې راوړل ، د هغه د حملې څخه یواځې هغه برخه خوندي پاته وه چې د جلال خان سره په جنګ کې راګیر وه. کله چې د سلطان محمود هغه لښکریانو ته چې د شیرشاه د زوې جلال خان سره په جنګ کې راګیر وې خبر ورسید چې د هغوې تر شا د ښمن په دیوالونو را ختلې او په ښار یې حمله کړې ده ، نو د هغوې د پښو لاندې زمکه و ښویده ، اوبیا کله چې دا خبر ور ورسید چې د شیرشاه سوري ستر سالار خواص خان پرې حمله کړې ده او د خپلې برخې د لښکر سره یو ځاې په دیوالو را ختلې دې نو د سلطان محمود په لښکر و کې هغه لږ څه پاته همت او غیرت د واړه سره وخویدل. اوس هغوې د نوې حالاتو سره مخ شوې و. د سلطان محمود هغو لښکرو چې لږ د مخه یې د شیرشاه سوري د لښکرو پر خلاف بمونه او غشي وروړل ،هغوې د هغې څخه را وګرزیدل او د خواص خان په لور متوجه شول . کله چې د دیوال د دې برخې څخه د جلال خان په مقابل کې مقاومت ختم شو نو هغه وپوهیده چې خواص خان په دیوال د ورختلو وروسته د شا له اړخه په د ښمن باندې حمله کړې ده .

د دې سره سم جلال خان د برق په څیر په تیزۍ سره نوې حرکت پیل کړ .او هغه پل چې خواص خان ورته د هغه د تیاریدو حکم کړې و ، د هغه د لښکر نجارانو هغه په یوه درنګ کې تیار کړ ، هغه کوچنې شانته پل و چې د خندق د پاسه یې ور وغورزاوه ، د پل د واړه سرونه یې د خندق په د واړو غاړو کې میخ کړل اوبیا د جلال خان په ګډون د هغه ټول لښکر پرې په ډیره بیړه تیر شول او د ښار د دیوالونو لورې ته ورغلل.

کله چې جلال خان د خپل لښکر سره یو ځاې دا ټول عملیات تر سره کول نو د دیوالو څخه د هغه پر خلاف هیڅ ډول مخالفانه حرکت تر سره نه شو . په دې کار سره د جلال خان او د هغه د عسکرو حوصلې ډیرې پورته او قوي شوې . هغوې په چټکۍ سره مخ ته ولاړل او لکه څنګه چې خواص خان په دیوالو باندې د رسیو د ورغورزولو او په دیوالو باندې د ورختلو عمل اجرا کړې و په همغه توګه جلال خان هم د رسیو د پاتخو په کومک سره د خپل لښکر سره یو ځاې په دیوالونو ور وخوت. او د ګوډ د ښار ساتونکې چې په دې وخت کې د خواص خان سره په جګړه کې مصروف و د هغوې تر شا یې پرې حمله وکړه.

اوس نو حالات دا ډول و چې د بنګال د سلطان محمود لښکر باندې د دیوالونو د پاسه د دوو اړخونو څخه حمله شوې وه. د مخې له اړخه خواص خان د اور د بڅرکي په څیر پرې را پریوتې و او د شا له خوا پرې جلال خان د نوې جلال او قهر و غضب سره یو ځاې دنیا سور اور

ګرځولې وه. په دې ترتیب یې د ګوډ د ښار د دیوالو د ساتونکو شپه نوره هم تیاره او یو په بل پسې یې له منځه یوړل او شمیره یې ورته را کمه کړه.

د ګوډ لښکر د خپلې اړخې ډیرې هڅې وکړې چې خواص خان او جلال خان بیرته د دیوالو څخه کیو ته اړ باسي خو دهغوې هره هڅه د ناکامۍ سره مخ شوه ، خواص خان د خپلې حملې په وخت کې یو خونړې انقلاب را وستې و ، کله چې دهغه د تیزو حملو څخه د ښار ساتونکې په شا شول نو دشا له اړخه پرې جلال خان را پریوت اودهغوې عامه وژنه یې پیل کړه. په دې ترتیب په دیوالونو ناست ټول ساتونکي دخواص خان اوجلال خان د لښکرو په لاسو له منځه ولاړل اوبیا خواص خان او جلال خان دواړه دښار د دیوالونو څخه را کیوتل.

د دیوالونو څخه د راکیوتلو وروسته خواص خان او جلال خان د خاص مقاومت سره مخ نه شول ،ځکه د ګوډ د ښار د ساتونکو ډیره برخه هملته په دیوال ختلې وه او هغوې ټول دخواص خان او جلال خان په لاسو باندې له منځه تللي و ، اوس نو د ښار په منځ کې چې څومره لښکر و هغوې لږ څه اخوا دیخوا مقاومت وکړ خو خواص خان اوجلال خان هغوې هم یو په بل پسې په ډیره اسانۍ سره له منځه یوړل ، او په دې ترتیب کله چې دشرق څخه دبلې ورځې لمر را خوت ، خواص خان د ګوډ په ښار باندې ولکه پوره کړې وه.

د خواص خان له لوړې د ګوډ د ښار سوبه ډیره ستره سوبه وه چې هغه دخپلې ارادې ، عزم او هوډ په اساس تر لاسه کړه. بیا ه غه د لمر د راختو وروسته د ښار ټولو برخو کې و ګرزیدا و د ګوډ دښار د نظم ونسق د جوړولو کار یې پیل کړ . د ګوډ دښار د سوبې وروسته خواص خان یو اځې څو ورځې هلته پاته شو اوبیا یې ښار د شیرشاه سوري زوې جلال خان ته حواله کړ اوپخپله بیرته دخپل لښکر سره یو ځاې د وندهیاچل غرنیو سیمو ته دشیرشاه سوری سره دیو ځاې کیدو په خاطر را ستون شو.

۲۲

که له یوه اړخه په بنګال کې خواص خان په زړه پورې بریالیتوب تر لاسه کړې و خو د بله اړخه شیرشاه سوری هم بیکاره نه و ناست. د بنګال په لور د خواص خان داستولو وروسته ، د شیرشاه سوري تر مخه تر ټولو مهمه مسئله دخپلو ښځو ، اولادونو او خزانې خوندي ځایو ته منتقلول وو . په دې ورځو کې شیرشاه سوری خپله ښځه ، خپل اولادونه ، خزانې او جنګي سامانونه ټول هملته د بهارکنډ په کلا کې ځاې په ځاې کړي و . خو له یوه اړخه دا کلا ډیره کوچنۍ وه او د بله اړخه شیرشاه سوري ته دا خبرونه هم رسیدل چې د چنار د کلا د فتحې وروسته همایون خان د بهارکنډ په کلا باندې د ولکې کولو په فکر کې دې. د بهارکنډ نه علاوه د شیرشاه سوری په ولکه کې یوه بله کلا هم وه ، چې شیر ګړ نومیده او د رهتاس د کلا په شمال کې د سهسرام څخه نژدې شل میله لرې جنوب غرب لورې ته پرته وه. خو دا کلا هم د اوږدې محاصرې له پاره مناسبه نه بریښیده. هغه د کوچنیوالې تر څنګ د ډیرې مودې له پاره د خوراکې او جنګي موادو د ذخیرو له پاره هم ځاې نه درلود.

څرنګه چې شیرشاه سوري ته د په پرلپسې توګه د همایون له اړخه د بهارکنډ په کلا باندې د حملې او یرغل ویره او اندیښنه وه نو په دې خاطریې ، خپل اولادونه ، ښځې ، خزانې او نور ټول وسایل د دې کلا څخه ویستل پیل کړي و . خو دا کار یې په ډیره پټه توګه تر سره کړ تر څو مغلو ته په دې اړه معلومات تر لاسه نه شي. هغه د دې کار د تر سره کولو له پاره د ډیرو سختو لارو څخه چې د کرم ناسه او د سون د دریابونو تر منځ پرته وه کار واخست. د دې تر څنګ یې د رهتاس په راجه هرکشن باندې د حملې او دهغې کلا ولکه کول یې هم په سترګو کې و. رهتاس ډیره ستره کلا وه چې هلته د محاصره کیدو په صورت کې شیرشاه سوري په ښه توګه د مغلو د همایون خان مقابله کولې شوه.

دغه رهتاس نومې کلا د بهار د ولایت د شاباد په سیمه کې پرته وه ، د رهتاس بله کلا په پټهار کې پرته وه چې د شرق نه تر غربه پورې نژدې څلور میله او د شمال نه تر جنوبه پورې نژدې پنځه میله پراخه پرته وه . دلته زمکه ډیره زیاته غریزه او د سترو سترو غونډیو څخه ډکه ده . دهغې په جنوب کې د سون د دریاب د غاړې مرکزي مورچل دې چې د دې لارې په اسانۍ سره کولې شی دې کلاته ور ننوځي خو دا ډیره سخته او عمودی لاره ده . په دې لاره کې دپاتخو په جوړولو سره بیا لږ څه اساني را پیدا کیږی . د دې کلا دیوالونه ډیر مستحکم او تر ډیره پورې د عبور وړ نه دی او خواشا کې غرنۍ غونډۍ او سترګړنګونه دی ، په دې اساس دهغې دیوالونه د لاندې څخه کتل کیداې نه شي . نو په دې خاطر د توپ ګولی د دې کلا په دیوالونو باندې هیڅ ډول اغیز نه شیندي .

شیرشاه سوري د دې رهتاس نومې کلا د ځاې ځیږي څخه په ښه توګه خبر و . هغه په دې پوهیده چې د دې کلا سوبه د سون د دریاب دغاړې څخه د حملې په صورت کې شونې ده او دهمدې لارې بریا تر لاسه کیدې شي . په دې خاطر هغه خپل ټول لښکر له ځانه سره یو ځاې کړ او دشپې په تیاره کې یې د سون د دریاب دغاړې څخه د رهتاس د کلا په لور حرکت وکړ .

تر نیمې شپې پورې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې د سون د دریاب د غاړې څخه د رهتاس د کلا دیوالو ته ور نژدې شو . د رهتاس شهزاده راجه هرکشن او دهغه عسکرو هیڅ هیله نه درلوده چې شیرشاه سوري به پرې په دې توګه یرغل راوړي ، هغه په دې فکر کې و چې څرنګه چې همایون په شیرشاه سوري باندې حمله کړې ده او دهغه څخه یې دهغه د چنار کلا هم نیولې ده ، او شیرشاه سوري د همایون څخه د پټیدو په خاطر د وندهیاچل په غرنیو سیمو کې پټ شوې دې ، نو په دې خاطر هرکشن ته نه د همایون له اړخه خطر موجود و او نه د شیرشاه له اړخه یې په دې اړه فکر کاوه .

شیرشاه سوري دهمداسې موقع نه ډیره ګټه پورته کړه او د شپې له اړخه د سون د دریاب د سترې مورچې له لورې یې د غرنیولړیو د پاسه د رسیو په کومک سره خپل فوځونه د رهتاس د کلا دیوالونو ته ورسول هغه دا کار په ډیره پټه توګه تر سره کړ ، ان تردې چې د رهتاس د کلا په دیوالونو او برجونو چې کوم ساتونکي ویده وو هغوي هم د دوې په راختلو باندې خبر نه شول .

د رهتاس دیوالونو ته د ورنژدې کیدو په وخت کې شیرشاه سوری خپل فوځونه په ډیره پرده کې دیوالو ته نور هم ور نژدې کړل او بیا یې د دوو برجونو تر منځ د رسیو پاتخې و غځولې ، بیا د شیرشاه سوري په مشرۍ د هغه ټول لښکر پرته له کومې ستونزې ، او یا خنډ څخه په دیوالونو ور ختلې و . د ښار دیوال څو فټه پراخه و او ان تر دې چې آسونو پرې ځغاسته کولې شوه . د رسیو په پاتخو باندې دخپلو فوځونو د ورختلو وروسته شیرشاه سوري خپل فوځونه په دوو برخو وویشل . دهغوې یوه برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله ، او بله برخه یې د هیبت خان نیازی په قومنده کې ورکړه . بیا دواړو یو ځاې دا پریکړه و کړه چې شیرشاه سوري به د دیوال د پاسه په ښې لورې برجونو باندې یرغل ور وړي او هیبت خان به چپ لورې ته ، او د دې برجونو ټول ساتونکي به له منځه وړي . بیا به دواړه لښکرې یو ځل بیا یو ځاې کیږي او بیا به ښار ته د ورکیوتلو هڅه کوي . د دې پریکړې سره سم شیرشاه سوري ښې لورې ته او هیبت خان نیازي چپ لورې ته یرغل پیل کړ .

شیرشاه سوري او هیبت خان نیازي دواړو په ډیر راز سره د رهتاس د راجه ټول ساتونکي له منځه یوړل ، تر اوسه لا ښار د دې حالت نه خبر نه و اونه په کې کومه غوغا او هنګامه پیدا شوې وه . د دې وروسته شیرشاه سوري د خپل متحده لښکر سره یو ځاې د دیوالو څخه لاندې کیوت او د سون د دریاب په لور چې په هغه ځاې کې د کلا پادشاهي دروازه وه ولاړ او دهغې ځای په ساتونکو یې حمله وکړه . د د ې ځاې د ساتونکو د له منځه وړلو وروسته شیرشاه سوري د کلا دروازه پرانسته ، او دخپلو ساتونکو په ولکه کې یې ورکړه . په همدې وخت کې د ښار د ننه د راجه هرکشن لښکرو ته د دې سترې حملې په اړه معلومات ورپه برخه شوې و . خو اوس وخت له وخته تیر شوې و ځکه چې د دیوالو د پاسه چې دهغوې څومره لښکر و هغه شیرشاه سوري له منځه وړې و . اوس نو شیرشاه سوری د سون

ددریاب په لور د دروازې د نیولو وروسته خپل استحکامات نور هم ځواکمن کړی و. خو په دې وخت کې د رهتاس راجه هرکشن هم په ډیره بیړه دخپلو لښکرو قومدانې کوله او د هغې دروازې په لور ور روان و چې شیرشاه سوري پرې ولکه کړې وه. کله چې شیرشاه سوری ته د راجه هرکشن د راتلو خبر ورسید نو هغه یوځل بیا خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله اوبله برخه یې هیبت خان نیازي ته ورحواله کړه. د هیبت خان نیازې برخه لښکر یې د دروازې چپ اړخ ته په سنګر کې کیناوه اوحکم یې ورته وکړ چې کله هغه د راجه هرکشن سره په ټکر کې شي نو هیبت خان نیازي دې دخپل لښکر سره یو ځاې د راجه هرکشن په لښکر باندې د اړخ له لورې یرغل راوړي،ترڅو جنګ ډیر اوږد نه شي او راجه هرکشن ته په اسانۍ سره ماتې ورکړل شی.

ددې پریکړې په وخت کې شیرشاه سوري د مرکزی دروازې ترڅنګ پاته شو خو هیبت خان نیازي یې چپ لورې کې ورښوول شوي ځاې ته ولیږه. هیبت خان نیازی هملته په مورچه کې پټ کیناست. په همدې وخت کې راجه هرکشن هم دغې مرکزی دروازې ته را نزدې شوې و. پخوا له دې چې هغه د شیرشاه سوري په عسکرو باندې برید وکړی ، شیرشاه سوری پر ې په داسې حال کې چې دخپلو عسکرو حوصلې یې کلکې اوپورته وې ، پرې حمله وکړه.

دشیرشاه سوري دا حمله دومره ستره او ځواکمنه وه چې د هرکشن دلښکرو مخکینیو صفونو د هغې تاب را نه شو وړاې.شیرشاه سوري دهغود لمړي لیکو حالت ډیر خراب کړ ، په همدې وخت کې د دیوال د سیوري څخه پټ ناست هیبت خان هم دخپل لښکر سره یو ځاې را ښکاره شواود هرکشن د لښکر په یوه اړخ یې حمله راوړه. دهیبت خان نیازي حمله دومره ځواکمنه وه چې د هرکشن دلښکر مورال یې له منځه یوړ. ددې دوه اړخیزه حملو په واسطه د راجه هرکشن د لښکر حالات اوس دکتلو نه و ، هغوې د چینجو وهلو لرګیو په څیر ګرزیدلي و. تر لږه وخته پورې د رهتاس د دروازې تر څنګ ددواړو دښمنو اړخونو تر منځ سخته جګړه وشوه، هر ې لورې ته د وینو سیلابونه روان وو ، هره ګړۍ د زړونو ټکان زیاتیده ، او د هیلو او غوښتنو د وینو سمندر د توپان په څیر بیرون راوت.

ددې سخت جنګ وروسته د رهتاس شهزاده په داسې حال کې چې په تیښته کې و ، ووژل شو ، تر څنګ یې شیرشاه سوري د هغه پاته لښکر هم له منځه یوړ. لاتر اوسه شپه همغسې په خپلو تیارو کې ډوبه وه چې شیرشاه سوري د رهتاس ټول ساتونکې له منځه یوړل او کلا یې په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخسته.

د رهتاس د راجه هرکشن سره د جنګ د فارغیدو سمدستي وروسته شیرشاه سوري هملته ولاړ و چې یو قاصد ، په داسې حال کې چې خپل آس یې په ډیره ګړندۍ توګه را ځغلاوه ، ښار ته را ننوت ، په دې وخت کې شیرشاه سوري دخپلو عسکرو تر منځ موجود و ، هغه قاصد په خپل اس سپور د شیرشاه سوري مخې ته راغې. شیرشاه سوري اودهغه ټولو لښکریانو هغه قاصد ډیر ښه پیژاند. ځکه کله چې دشپې په تیاره کې هغه قاصد د شیرشاه سوري مخې ته را غې اودخپله اسه را کوز شو نو شیرشاه سوري هغه و پیژاند. په ډیره چټکۍ سره دهغه لورې ته ورنژدې شو او غوښتل یې دهغه څخه څه و پوښتي، خو هغه قاصد را نزدې شو اوپه ډیره خوشحالۍ سره یې وویل:

اقا ! ماتاته یو ډیر ښه خبر راوړې دې. دهغه په دې خبره تړې شیرشاه و پوښتل چې ته خو د خواص خان سره یو ځاې د بنګال په لور تللې وې، وایه دهغه څخه دې کوم خبر راوړې ؟دهغه په دې خبره قاصد وویل: اقا ! خواص خان یواځې په یوه شپه کې د ګوډ کلا و نیوله او هلته د څو ورځو د تم کیدو وروسته اوس بیرته ستا لورې ته را روان دې.

اقا !ترنن سهاره پورې به هغه ستا دلښکر سره یو ځاې شي. شیرشاه سوري ددې خبرې په اوریدو سره ډیر زیات خوشحاله شو. تر څنګ یې دلښکرو اوسالارانو خولې هم دخوشحالۍ نه نه راټولیدې. ددې نه وروسته شیرشاه سوري خپل لښکر ته د رهتاس د کلا څخه

بیرون د خیمو د درولو حکم وکړ . هغه د هرکشن ټوله شاهي کورنۍ بندیان کړي و او دهغوي په ځاې یې د خپلې کورنۍ غړي هلته منتقل کړي و . د هرکشن د وزیر چورامن محل یې د خواص خان له پاره مختص کړي و.

د رهتاس د سوبې په اړه یو شمیر تاریخپوهان وایی چې شیرشاه سوري رهتاس ته د هغه د برهمن وزیر چورامن په لاسویو لیک ور استولې و چې دهمایون په لاسو د چنار کلا د دلاسه ورکولو وروسته اوس دهغه سره کوم خاص ځاې نه شته . په دې خاطر څو کسو افغاني مستوراتو ته هلته په عارضي توګه ځاې ورکړه ، ویل کیږي چې رهتاس ددې سره موافقه کړې وه . په همدې اساس افغاني میرمنې په ډولیو کې ناستې هلته ور ننوتې . راجه په دې خاطر چې د افغانانو ښځې د پردې لحاظ ساتي نو د ډولیو لټون یې لازم و نه ګاڼه او هغوي یې همداسې پریښول.

خو شیرشاه سوري ددې کلا د سوبې له پاره دپخوا څخه دا پلان درلود چې څنګه چې دا په ډولیو کې سپاره سپاهیان کلا ته ور ننوځی نو سمدستي دې خپلې تورې را وباسي او دډولیو څخه دې بیرون را ودانګي . هغه ښار په دروازه باندې حمله وکړه ، او هغه یې په خپل کنترول کې راوړه ، دروازه یې پرانسته ، اود هغې وروسته یې خپل ټول فوځ کلاته ور ننویست او په دې ترتیب یې راجه هرکشن ته ماتې ورکړې ، په هر صورت ، دا چې حقیقت څه دې بیله خبره ده . شیرشاه سوري هرکشن ته ډیره بده ماتې ورکړه او د رهتاس په کلایې خپله ولکه ټینګه کړه ، اوس شیرشاه سوری ته دهمایون په مقابل کې یو ډیر ستر او مستحکم سنګر تر لاسه شوې و .

بل سهار شیرشاه سوري د راجه هرکشن د کورنۍ ټول بندي غړي خپل ځان ته را وغوښتل . دشیرشاه د حکم سره سم دهرکشن د کورنۍ ټول غړي د شهزادګۍ ګنګا په ګډون دهغه د خیمې ترمخه کتار و دریدل. شیرشاه سوري د راجه د کورنۍ ټولو نارینه و او ښځینه غړو ته په ډیر غور سره وکتل ، بیا یې وویل چې ستاسې څخه دې یواځې شهزادګۍ ګنګادلته په خیمه کې پاته شي او نور ټول ازاد یاست .دوې ټول کولې شي چې د پخوا په شان په رهتاس کې په پوره امن سره ژوند وکړي . د شیرشاه سوري ددې حکم سره سم ټول خلک په پوره خوشحالۍ سره د خیمې څخه ووتل خو شهزادګۍ ګنګا او دهغې اوما دواړه هملته په خیمې کې ولاړې پاته شول.

د ټولو خلکو د تللو وروسته شیرشاه سوري د اوما په لور مخ کړ او ورته یې وویل چې ګوره لوري ! ستا تر څنګ ولاړه نجلۍ په شکل او صورت کې د راجه هرکشن شهزادګۍ ګنګا معلومیږي ، نو ته څوک یې؟ دهغه په دې خبره اوما وویل چې : زه د ګنګا داسي یم ، او ستا سالار صاحب خان ما په ښه توګه پیژني. هغه ما ته خپله خور ویلي دي. دهغې ددې خبرې وروسته شیرشاه سوري نیغ په نیغه ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویل:

ګوره ګنګا لوري ! بې شکه چې ته زما تر مخه د یوې بندۍ په څیر را وړل شوې یې. خو ته ما ته دخپلې لور په څیر یې. خو ددې هر څه سره سره زه د یوې بندۍ په توګه تا خپل سالار خواص خان ته ور سپارم. ته به دهغې سره د یوې وینځې په توګه ژوند کوې ، دا به دهغه پورې اړونده وی چې هغه تا د وینځې په څیر ساتي او که ازادوي دی. دا ټول دهغې دخوښې او غوښتنې پورې اړه لري. دهغه په دې خبره ګنګا په احتجاجي توګه وویل:

زه نه پوهیږم چې تا ما څه ډول وګړي ته ورسپارې ،هغه څوک دې ؟ او ته ولې ما هغه ته ورسپارې؟ او ولې ما هغه ته د وینځې او خدمتګارې په څیر ور سپارې ؟ اوس خو تا ماته خپله لور ویلي دي ایا د یوې لور په څیر ته ما د خپلې کورنۍ د ښځو سره یو ځاې نه شې ساتلای؟ ترڅو زه دخپل پلار د مړینې وروسته په ډاډمنه توګه خپل ژوند ته دوام ورکړم. دهغې په دې خبره شیرشاه سوری ورته وویل: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ما د پخوا څخه په دې اړه پریکړه کړې وه چې زه به تا خواص خان ته د وینځې په څیر ورسپارم. اوس به ستا د قسمت په اړه همغه پریکړه کوي. په ځواب کې ورته شهزادګۍ وویل چې زه خواص خان پیژنم نه ، چې څوک دې ؟نو زه به بیا ولې دهغه سره د وینځې په څیر ژوند کوم. په ځواب کې ورته شیرشاه سوري څه ویل غوښتل چې په همدې وخت کې خواص خان هم دهغه

خیمې ته را ننوت. شهزادګی ګنګا یوځل خواص خان ته په ډیر غور سره وکتل اوما یی هم به کتلو سره خوشحاله شوه. هغه وخت چې خواص خان خیمې ته را ننوت نو شیرشاه سوري ور پورته شو او مخې ته ورغې او ښه راغلاست یی ورته ووایه ، هغه ته یی غاړه ورکړه او دهغه تندې یی ښکل کړ. ورته یی وویل:

خواص خانه زویه ! زه تاته د بنګال د ګوډ دښار د سوبې په اړه د زړه له کومې مبارکي وایم. خواص خان ورته وویل چې:

زما محسنه شیرشاه سوری صاحب! زه هم تاته د رهتاس د کلا د سوبې په اړه مبارکي وایم. ددې خبرو وروسته شیرشاه سوري خواص خان له لاسه و نیوه او خپل څنګ کی یی کیناوه او ورته یی وویل:

ګوره خواص خانه زویه ! ما ستا د راتلو تر مخه د شهزادګی ګنګا او اوما سره ستا په اړه خبرې کولې. ما د هرکشن ټولې کورنۍ ته ښښنه کړې او ازاد کړي مې دي ، خو د شهزادګی ګنګا په اړه مې پریکړه کړې چې هغه به تاته د وینځې په څیر در سپارم. اوس دا ستا په لاسو کې ده ، ستا خوښه چې له ځانه سره یی ساتې او که ازادوی یی. بیا شیرشاه سوري د ګنګا په لور وکتل او ورته یی وویل:

شهزادګی ! دا خواص خان دې چې زه دې ورته د وینځې په څیر ور سپارم. ددې پخوانې نوم صاحب خان دې خو ما صاحب خان ته یو نوې لقب ورکړې او خواص خان مې ترې جوړ کړې دې. اوس دې یواځې زما د فوځ ستر سالار نه دې زما زوې هم دې. دا د رهتاس په جنګ کې شامل نه و ، همدا اوس اوس د بنګال څخه را ستون شوې دې او د بنګال مرکزي ښار ګوډ یی سوبه کړې دې. ددې وروسته شیرشاه سوري خواص خان ته وکتل او ورته یی وویل:

خواص خانه زویه ! ما ستا خیمه د خپلې خیمې تر څنګ درولې ده. شهزادګی ګنګا تاته د یوې وینځې په څیر در سپارم. ته اوس ستړې ستومانه یی، خپلې خیمې ته ولاړ شه او ارام وکړه ، زه به بیا وروسته در سره تفصیلې خبرې وکړم. شهزادګی ګنګا او دهغې اوما هم له ځانه سره یو سه. ځکه چې ګنګا اوس ستا وینځه ده او څرنګه چې اوما د ګنګا وینځه ده نو هغه به هم هملته ورسره وي. اوس ولاړ شئ او ارام وکړئ

ددې خبرې سره سم خواص خان د خپله ځایه پورته شو او د خپلې خیمې په لور روان شو ،ګنګا د خپلې خولې څخه یو لفظ هم و نه ویست او د خپلې اوما سره یو ځاې په پټه خوله د خواص خان ترشا روانه شوه.

۲۳

د خواص خان خیمه د شیرشاه سوري د خیمې تر څنګ درول شوې وه ، دهغې پراخوالې او جوړښت بلکل د شیرشاه سوري د خیمې په څیرو ، تر څنګ یی کوم ضروري شیان چې د شیرشاه سوري په خیمه کې ایښودل شوي و په دې خیمه کې هم موجود وو. کله چې خواص خان خپلې خیمې ته راننوت نو شهزادګی ګنګا او اوما دواړه د خیمې په دروازه کې تم شوې، خواص خان د خپلې خیمې تر نیمایی پورې رسیدلې و چې ترشا یی وکتل چې شهزادګی ګنګا او اوما دواړه هملته په دروازه کې ولاړې دي. خواص خان دوې دواړو ته په ډیره عجیبه توګه کتل او بیا یی ورته وویل چې ګوره ګنګا دا زما خیمه ده او ته ماته شیرشاه د وینځې په څیر را کړې یی. اوس نو ته د خیمې په دروازې کې ولې ولاړه یی ؟ را ننوځه ، دا خیمه پرتا حق لري. شهزادګی ګنګا ورته هملته په دریدو سره وویل:

ګوره خواص خانه ! اوس چې وخت او حالاتو زه ستا په لمن کې د رغورځولې یم او شیرشاه سوري هم زه تا ته د وینځې په توګه در کړې یم نو ما ته ووایه چې زه به په دې خیمه کې په کومه توګه او څه ډول ژوند تیروم.

خواص خان تریوه وخته پورې د شهزادګی ګنګا ځواب ورنه کړ خو په ډیر غور سره یی ورته کتل ، هغه وکتل چې ګنګا بې چاره اوس داسې ورانه ویجاړه او حیرانه ده لکه یوه مرغۍ چې د نیمې شپې په تیارو کې باران وهلې او لاره ورکه سرګردانه ناسته وي او نه

پوهيږي چې کومې لورې ته والوزي. دهغې د هوسۍ په خير ستړګې اوس د زمکې د خړ بدن په خير ګرزيدلې وې. د وجود غوړوالې يې له منځه تللې او په يوې ژيړې لويدونکې پانې باندې بدل شوې و .

خواص خان دا هم وکتل چې شهزادګۍ ګنګا ديوې بې وزرو مرغۍ په خير چې جاله او د جالې ډکې يې ټول له منځه تللې وی او په نرۍ لښته باندې ځانته ناسته او ويرکوي ،بدله شوې ده. داسې بريښيده چې دهغې د ژوندانه دمستيو ټول هغه وختونه د ورانو ويجاړو او غمونو ، حسرتونو او دربدريو باندې بدل شوي دي. هغې به کله کله په ډيره عجيبه توګه د خواص خان لورې ته کتل ، داسې څرګنديده چې هغه په پټه ژبه خواص خان ته ډير څه ويل غواړي. خو د مناسبو الفاظو نه پيدا کيدو دهغې ژبه د دې کار نه منه کوله.

خواص خان تر ډيره وخته پورې شهزادګۍ په همدې توګه ولاړه کتله ، نو شهزادګۍ ګنګا هم دخواص خان په لور وکتل اوبيا يې ورته وويل: زه پوهيږم چې ته اوس زما ډير بد دښمن يې. خو زه په دې هم پوهيږم چې يو وخت تا له ما سره د زړه له کومې مينه او محبت کاوه خو اوس ته له ما سره دهغه څوبرابره زياته کرکه او نفرت کوې. خوبيا هم ما چې له تا څخه کومه پوښتنه کړې ده دهغې ځواب زما حق دې چې رابې کړې. دهغې په دې خبره خواص خان وويل:ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ته د اوما سره يو ځاې همدلته په خيمه کې کينه ، زه ځم اوبيرته د راستنيدو وروسته به تاته ددې خبرې ځواب ووايم ، او په دې به دې پوه کړم چې ته زما په خيمه کې زما د وينځې په څير څه ډول ژوند بايد تر سره کړې. ددې خبرې وروسته خواص خان دخپلې خيمې څخه ووت. دهغه د وتلو وروسته شهزاګۍ ګنګا په حرکت راغله او دخپلې اوما سره يو ځاې دخيمې منځنۍ برخې ته ولاړه اوهملته په ګډۍ باندې کيناسته.

په خيمې کې د کيناستو نه وروسته شهزادګۍ ګنګا او اما دواړو تر ډيره پورې د خواص خان انتظار وکړ. شهزادګۍ به هره ګړۍ د دروازې په لور کتل ځکه هغه د خواص خان له لورې دخپلې پوښتنې د ځواب اويا دهغه د عکس العمل منتظره وه. خواص خان خيمې ته راغې ، دهغه په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه د خپلو ځايو څخه پورته شوې. خواص خان هغوې ته رانژدې شو او په ډيره نرمه ژبه يې ورته وويل:

ګورئ شهزادګۍ او اوما ! تاسو دواړه کينئ ، زما د راتلو په خاطر تاسو ته ددريدو اړتيا نه شته. اوما ، ما خو تاته د پخوا څخه خپله خور ويلي دي او اوس هم ته زماد خور په څير يې ،پرتا هيڅ بنديز نه شته ، ته ازاده يې ، هر چېرې چې دې زړه غواړي تللې شې. او که چيرې ته د شهزادګۍ ګنګا سره يو ځاې اوسيدل غواړې نو هم ستا خوښه ! دهغه په دې خبره اوما سمدستي ور ټوپ کړ او ورته يې وويلې:

خواص خانه وروره !تر ټولو لمړۍ خو زه تاته ددې مبارکي درکوم چې ته د شيرشاه سوري دلښکر ستر سالار يې، دهغه زوې يې ، او تا ته يې د صاحب خان په ځاې د خواص خان لقب درکړې دې ، اوستا د کړچار په مقابل کې يې ته ډير ښه ستايلې يې. خو زه دخپل ژوند په اړه تا ته بايد ووايم چې زه به د ژوند تر اخري ګړۍ پورې د شهزادګۍ ګنګا تر څنګ واوسيږم. چيرې چې هغه اوسي نو هملته به زما ځاې هم وي.

دهغې په دې خبره خواص خان مسکې شو او ورته يې وويل:

ګوره اوما ! ما هم دستا په څير د ځان ځارونکې او ميرنۍ پيغلې څخه دهمدا سې ځواب هيله درلوده. ته کولې شې په پوره خوشحالۍ سره د شهزادګۍ ګنګا تر څنګ و اوسيږې. ددې خبرو وروسته خواص خان تر لږه دمه خاموشه پاته شو اوبيا يې په ډيره نرمه ژبه شهزادګۍ ګنګا ته مخ کړ او ورته يې وويل:

ګوره ګنګا ! زه پوهيږم چې ته شهزادګۍ وې اوته اوس هم زما په سترګو کې همغسې شهزادګۍ يې. په دې کې شک نه شته چې لږه شيبه مخکې شيرشاه سوري ته ما ته د يوې وينځې په څير را حواله کړې بې. خو زه به تاته دا ډاګيزه کړم چې څرنګه چې زه پخپله يو

وخت غلام و م نو په دې خاطر د وینځی اوغلام د په احساساتو نښه پوهیږم. ګوره شهزادګی ګنګا ! لمړی خبره داده چې ما ته ازاده کړې یی. اوس ته زما وینځه نه یی ، ته د پخوا په څیر شهزادګی ګنګا ، او یوه ازاده پیغله یی. ته دخپلې خوښې مالکه یی ، چیرې چې غواړې ولاړه شې اویا و اوسیږې ، دا ټول هر څه په ته پورې اړه لري. په تا باندې به هیڅ ډول بندیز نه وي.

دخواص خان دې خبر و ښایسته او ښکلې شهزادګی دخوبونو د خوشحالیو د ډوب سمندر په څپو کې ور وغورځوله. دخواص خان خبرو دهغې د سرو شونډو هغه سوروالې یو ځل بیا د تازه اوبو ډک کړ اودهغې په ښایست اوحسن کې یی تلپاتې والې راوست.

تر ډیره پورې یی د ستورو په رڼا کې درا نغاړلې راز په څیر په خندانه توګه د خواص خان په لور کتل ، ځکه دخواص خان ددې نیک سلوک په خاطر دهغې دښکلې څیرې حسن کې نوره هم ځلا راټوکیدلې وه ، او داسې بریښیدله لکه د ګلابو کالي یی چې په ځان کړې وي او یا یی د لمر وړانکې ترخپل ځان را چاپیره کړي وي.

تر لږه وخته پورې شهزادګی ګنګا دخوشحالیو په څپو کې ډوبه روانه وه لکه د هغې په لاسو کې چې د کیمیا کوم کتاب ورغلې وي. اویا دا چې دخپلې شوق د سجدې له پاره یی کومه استانه موندلې وي. لږځه وړاندې دهغې حالت مړاوې اود یخ مړکړل شوي نغری په څیر بې اوره او بې نوره وخو اوس د خواص خان خبرو هغه د سهارد سلام کونکو مرغانو او د وریښمو د نرمو تارونو په څیر ښایسته او نرم ګرځولې و.

تر ډیره پورې شهزادګی ګنګا په همدې خوشحالیو او خوبونه کې مسته او ډوبه وه اوبیا یی دهمدې خوشحالیو نه په ډک او از خواص خان ته وویل : خواص خانه ! زما مهربانه ، زما مربي ، زما محسنه او زما پالونکیه، تا پخوا هم زما د عزت د ساتلو په خاطر پر ما احسان کړې دي ،او نن دې یو ځل بیا پر ما دویم ځل احسان وکړ او زه دې د وینځېتوب څخه خلاصه کړم او ازادي دې راکړه اوبیرته دې همغسې شهزادګی و ګرځولم. په دې خاطر زه ستا ددې احساناتو د زړه له کومې مننه او شکریه کوم. تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته شهزادګی ګنګا خاموشه شوه ،نوخواص خان په خبرو پیل وکړ او ورته یی وویل :

ګوره شهزادګی ! بله خبره چې ما غوښتل تا ته یی وکړم هغه داده چې ته که غواړې چې ددې ځایه ولاړه شې نو درهتاس په ښار کې به ستا د اوسیدو له پاره ډیر ښه انتظام وکړل شي. په همغه ستا د پلار په محل کې به ستا د اوسیدو له پاره ډیر مناسب او اعلې ځاې درکول شي خو که چیرې د رهتاس دکلا نه بیرون تلل غواړې او هیله لرې چې په بل کوم ځاې کې و اوسیږې نو هلته به هم ستا دخوښې په ځاې کې ستا له پاره مناسب او اعلې انتظام وکړل شي. خو که چیرې ته دخطر احساس کوې او فکر کوې چې څرنګه چې ته پخوا شهزادګی وې او یو شمیر خلک به ستا عزت ته زیان ورسوي نو ته دلته زما په لښکر کې تر هغې چې ستا زړه غواړي اوسیدې شې ، ستا د ځان ، عزت او ابرو دخوندې ساتنې له پاره به هر ډول امکانات برابر کړل شي. زه چې همدا اوس د خیمې څخه ووتلم او ولاړم نو هغه په همدې خاطر و چې ستا د اوسیدو له پاره ټول امکانات برابر کړم اوبیا له تاسره په دې موضوع باندې خبرې وکړم

کله چې خواص خان غلې شو نو شهزادګی یو ځل بیا په پوره خوښۍ سره په خبرو پیل وکړ او ورته یی وویل:

ګوره خواص خانه ! زه یو ځل بیا ستا ډیره مننه کوم او ستا نه هیله او غوښتنه کوم چې ایا داسې به شونی نه وي چې زه همدلته ستا د خیمو په ښار کې و اوسیږم اوته زما دلته د تم کیدو په وخت کې زما سره یو بل کومک هم وکړې ، دهغې په دې خبره خواص خان ټکان وخوړ او تړې ویې وپوښتل چې څه ډول کومک؟ شهزادګی ګنګا ورته وویل:

زما درونده خواص خانه ! زه یو ځل مخته هم دخپلې اوما سره ستا حضور ته راغلې وم او یوه غوښتنه مې درڅخه کړې وه او زه هغه غوښتنه یو ځل بیا تکراروم. ما تاته ویلي و چې یو چا زما د خپلولو درې واړه مقابلې ګټلي دي اوس همغه زما د ځان ، زما دجسم او زما دمینې خاوند دې اوزه غواړم خپل هر څه همغې ته ور حواله کړم ، هغه زه همداسې پریښې یم. خو ما په هر صورت دهغه د لاسته

راوړلو عزم کړي دي. هغه زما د خپلولو په مقابلو کې پټ مخ برخه اخستې وه نو ځکه یې زه نه پیژنم چې هغه څوک دي ، دکومه ځایه راغلې و او اوس چیرې دي. خود کوچیانو د قبیلې سردارد فدایی خان چې ته یې هم ډیر ښه پیژنې ، هغه اجنبی نقاب اغوستونکې ډیر ښه پیژني. زه له تا دا هیله لرم چې په اوسنې وخت کې ته ماته په خپل لښکر کې یو خیمه را کړې ، زه به په همغې کې د خپلې اوما سره اوسیږم. تر څنګ یې پر ما دا احسان هم وکړه چې زما له پاره د فدایی خان لټه وکړه او څنګه یې چې درک درته معلوم شي نو را وبی ښایه ترڅو دهغه څخه دا وپوښتم چې زما دخپلولو په مقابلو کې هغه نقاب اغوستونکې برخه اخستونکې ځوان څوک و ؟ که ماته معلومه شي نو زه به په همغه وخت ستا دلښکر د خیمې څخه ووزم اودهغه ځوان په لوړې به ورشم. دهغې وروسته به ستا له پاره د زحمت ، ستونزو اومشکلاتو سبب نه ګرزم. ځواب کې ورته خواص خان وویل:

ګوره شهزادګی ګنګا: ترهغو چې دلته ستا د اوسیدو پورې اړونده ده ، نو تر هغو چې ته غواړې زما د لښکرو په خیمه کې اوسیدلې شې ، خو تر هغې چې دفدای خان د لټون پورې اړه لرې نو زه له تاسره ژمنه کوم چې زه به په هر صورت هغه راپیدا کړم او تاته به یې په اړه معلومات درکړم. بیا ته دهغه څخه دخپل ځان د ګټونکې په اړه معلومات تر لاسه کولې شې، اوس ته او اوما دواړه له ماسره یو ځاې راځئ تر څو ستاسې د اوسیدو ځاې ځیږې درته په ګوته کړم. د خواص خان ددې خبرې سره سم شهزادګی ګنګا او اوما دواړه په ډیره خوشحالی سره د خواص خان ترشا روانې شوې.

خپلې خیمې سره نزدې خواص خان هغوې د یوې خیمې مخې ته و درولې ، بیا دخیمې د دروازې ترڅنګ خواص خان و درید او دخیمې ددننی برخې په لوړیې اشاره وکړه او وې ویل:

ګوره شهزادګی ګنګا او اوما ! دا خیمه ستاسو د دواړو له پاره درول شوې ده ، په دې کې به تاسو دواړه اوسیږئ ، په دې خیمه کې ستاسې د اړتیاو هر څه اینبول شوي دي او لکه څنګه چې د شیرشاه سوري اوزما دخیمې تر مخه پیره ولاړه وي نو په همدې توګه به ستاسې دخیمې تر مخه هم پیره ولاړه وي. اوهیڅوک به هم ستاسو اوستاسو د ساتونکو د اجازې پرته ستاسو خیمې ته نه ننوځي. دا ساتونکې به ستاسو د ځانو او مالو پوره پوره خوندي ساتنه کوي خو شهزادګی ! په دې خیمه کې د اوسیدو په وخت کې به دوه خبرې یادې ساتی. لمړی دا چې هیڅکله به هم زما خیمې ته د راتللو هڅه نه کوئ ، ځکه اوس ما ته ازاده کړې یې اوزما اوستا تر منځ هیڅ ډول اړیکې نه شته. ته اوس دخپلې خوښې خاوند یې ، چیرې دې چې زړه غواړی تللې شې. زه تا خپلې خیمې ته د راتللو څخه په دې خاطر منه کوم چې خلکوته زمونږ د اړیکو په اړه بدګماني را پیدا نه شي. ځکه زه نه غواړم په داسې بدګمانیو کې ځان را لتاړ کړم.

شهزادګی ګنګا ! زما دویمه خبره داده چې مونږ د رهتاس کلا نیولې ده نو که چیرې دلته د اوسیدو په وخت کې ته د بدلې اخستلو هڅه وکړې ، پرما یا شیرشاه سوري باندې برید وکړې نو یاد ساته چې داسې کارکول به ستا حماقت او بې عقلي وی. که چیرې دې کله هم دداسې کولو هڅه وکړه نو خپل ځان به له لاسه ورکړې. بس همدا دوه خبرې وې چې ما غوښتل تاته یې وکړم ، اوس که ته پخپله د عقل او فکر خاوند ه یې نو خپله ښیګڼه به په خپله احساس کړې.

تر دې ځایه دخبرو وروسته ، خواص خان دلږ څه تم کیدو وروسته بیا وویل:

ګوره شهزادګی ګنګا ! ته اوس د خپلې اوما سره یو ځاې دې خیمې ته ور ننوځه ، او په همدې خیمې کې و اوسیږئ ، ددې خبرې سره یو ځاې خواص د خپل جیب څخه د نغدو پیسو یوه کڅوړه را وویسته او د شهزادګی په لاس کې یې کیښوده او ورته یې وویل: ګنګا ! اوس به ستا لاسو کې څه نه وي ، او له تاسره به همدا کالي چې په غاړه کې دي دي نور کالي هم نه وي. دا نغدې پیسې درواخله ، په دې کڅوړه کې ما دومره پیسې اچولي دی چې ته د خپلې اوما سره یوځاې پرې خپل ژوند ښه جوړولې شې. د نغدو پیسو کڅوړې د اخستلو سره سم شهزادګی ګنګا لږ څه و ریږدیده اوپه ډیره عجیبه توګه یې خواص خان ته وکتل ، ځکه خواص خان هغې ته د نغدې

پیسو دا کڅوړه په زوره په لاسو کې اینښې وه ، ددې وروسته خواص را وګرزید او دخپلې خیمې په لور روان شو . بې چاره او غمژنې شهزادګۍ هم د نغدي پیسو هغه کڅوړه له ځانه سره واخستله او د خپلې اوما سره یو ځای تیټ سر خپلې خیمې ته ور ننوتله.

۲۴

شیرشاه سوري دا فکر کاوه چې همایون خان به د چنار د کلا د نیولو څخه وروسته دهغه نورې ستړې کلاګانې لکه بهارکنډ ، شیرګړه اویا سهسرام باندې هم دیرغل کولو هڅې کوې ، هغه دهمدې ویرې په اساس د رهتاس دکلا د نیولو څخه وروسته د خپل لښکر یوه برخه هملته په رهتاس کې پریښوده او پاته لښکر یې د وندهیاچل غرنیزې سیمې کې پرتې د بهارکنډ د کلا په لور راولیږه خود شیرشاه سوري د هیلو او امیدونو پرخلاف همایون د چنار کلا د سوبې څخه وروسته یو څو ورځې هلته تم شو او بیرته د بنارس په لور راستون شو.

بنارس ته د رارسیدو سره سم همایون هملته د خپل لښکر سره قیام وکړ اودهغې سیمې په شاوخوا کې یې خپلې خیمې و درولې ، او د پخواني بادشاه «اشوک » په یادګاریې غونډۍ یې یو چوتره جوړه کړه . تر دې وخته پورې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځای هملته د بهارکنډ دکلا ترڅنګ موجودو. هغه هلته په دې خاطر تم شوې و ترڅو ووینې چې دهغه په اړه دهمایون اراده څه ډول ده.

بنارس ته په ور رسیدو سره همایون ته خبر ورسید چې د شیرشاه سوري ډیر ستر سالار خواص خان بنګال سوبه کړې دې. او اوس په بنګال باندې دشیرشاه سوري بیرغ رپیږي. حکمرانې یې هم د شیرشاه سوري د زوې جلال خان په لاسو کې ده. ددې خبرې د اوریدو سره سم همایون ډیر په غضب شو او په دوو پښو و درید چې اوس به نو د شیرشاه سورې په بهارکنډ ، شیرګړه او رهتاس کلاګانو باندې هم یرغل وروړی او تړې نیسي به یې. اوددې کلاګانو د نیولو وروسته به د بنګال په لور ځې او هغه به هم تړې په خپله ولکه کې اخلي.

د بنارس څخه د وندهیاچل دغرنیزو سیمو اوهلته د بهارکنډ د کلا د سوبې په لور د حرکت کولو تر مخه همایون دخپلو سالارانو سره سلا او مشوره وکړه او ددې مشورې وروسته یې خپل یو باوري کس فضل خان د شیرشاه سوري په لوړې د قاصد په توګه را و استاوه ، ترڅو د جنګ نوبت را و نه رسیږي او دوې په خپلو منځو کې په سولې سره پریکړه وکړي.

فضل خان د بهارکنډ د کلا سره نژدې د شیرشاه سوری دربار ته حاضر شو او د همایون دا پیغام یې ورته و ر کړ چې هغه شاهې خزانه او نور شاهې لوازمات چې شیرشاه سوری هلته په بنګال کې په خپلې ولکې کې اخستې دې هغه دې پرته له ځنډه د همایون په لور ور ولیږي ، ددې په بدل کې به همایونه شیرشاه سوري ته دهغه د خوښې کومې کلا ، چنار اویابلې کلا ، د پریښولو ژمنه کوي.

فضل خان شیرشاه سوري ته دا وړاندیز وکړ خو شیرشاه سوری ورته په ځواب کې وویل چې هغه نه غواړی بنګال د خپلې ولکې څخه و کاږي. ځکه چې هغه د بنګال د نیولو له پاره پنځه شپږ کاله هڅې کړې دي او دهغه زیات شمیر عسکر ددې سیمې په نیولو کې له منځه تللي دي، نو اوس به هغه ولې بنګال پریږدي.

شیرشاه سوري د همایون سفیرته وویل چې :

که چیرې پادشاه د بنګال د نیولو اراده پریږدي نوزه به ورته په بدل کې د بهار کلا ور وسپارم ، او همایون چې په دې اړه هر چاته حکم وکړی نو د بهار کلا به همغه ته ورحواله کړم. ددې ترڅنګ به د بهار او بنګال پولې هم همغه وي چې دد ې نه مخته د سلطان سنکندر د حکومت په دوران کې وې.

شیرشاه سورې وویل چې :

ددې نه علاوه به زه ټول شاهي نښې لکه چتر ، تخت او ...نور ټول شیان د همایون دربار ته ور ولیږم او همدا راز د بنګال څخه هر کال لس لکه روپۍ ورکوم. خو دا ټول په دې شرط چې همایون بیرته اګرې ته ستون شي، له ما سره جنګ و نه کړي او ترڅنګ یې په بنګال باندې د حملې د نه کولو ژمنه وکړي.

فضل خان د شیرشاه سوري پیغام د همایون مخې ته راوړ او هغه ته یې په دربار کې وا وراوه. همایون د دې پیغام په اوریدو سره تر یوه حده پورې خوښې ښکاره کړه او فضل خان یې بیرته د شیرشاه سوري لورې ته و استاوه ، ترڅنګ یې شیرشاه سوري ته دخپله اړخه یو آس او خاص خلعت هم ور ولیږه. دغه سفیر ته یې دا لارښوونه هم وکړه چې د هغه ټول شرایط مونږ منلي دي نو په دې اساس د دې شیرشاه ژر تر ژره په دې عمل وکړي. فضل خان د همایون بابر دا پیغام واخست او یو ځل بیا د وندهیا چل غرنیزې سیمې کې پرتې د بهارکنډ کلا ته ور روان شو.

د سفیر د تللو نه څو ورځې وروسته د بنګال حاکم سلطان محمود د خپل لښکر سره یو ځاې په بنارس کې د همایون دربار ته ورغې. هغه ډیر سخت زخمی و او د وجود په ځاې ځاې یې پټې ترلې وې . د همایون په دربار کې د حاضریدو سره سم هغه دا عرض وکړ چې د شیرشاه سوري اعلې سالار خواص خان د هغه څخه د بنګال د ګوډ ښار ولکه کړې دې خو پاته سیمه لا تر اوسه پورې هم د هغه په ولکه کې ده. هغه همایون ته دا هم وویل چې د شیرشاه سوري په هیڅ ژمنه باندې باور و نه کړي بلکه فوځ ته پر هغې د حملې کولو له پاره د کوچ حکم وکړئ ، او پخوا له دې چې شیرشاه سوري په ټول بنګال باندې ولکه وکړي د هغه دغه لږ پاته فوځ باید بیرته د بنګاله را وویستل شي ، او که نه شیرشاه به د همایون پر خلاف د اسې بغاوت وکړي چې بیا به یې ماتول د همایون له پاره شونې نه وي.

د بنګال حاکم سلطان محمود همایون ته دا ډاډ هم ورکړ چې که چیرې همایون د شیرشاه سوري پر خلاف باندې په بنګال یرغل وکړي نو پخپله سلطان محمود به هم د خپل ټول لښکر سره یو ځاې د همایون تر څنګ وي او په دې توګه به د واړه یو ځاې شیرشاه سوری د بنګاله تیښتې ته مجبور کړو. د بنګال د حاکم سلطان محمود د دې حال په کتلو او سلاګانو سره همایون سمدستي ، د نه څه کتلي نه لیدلي په څیر ، دوه حکمه صادر کړل.

لمړی دا چې خپل لښکر ته یې د بنګال په لور د کوچ کولو حکم و کړ او دویم دا چې هغه خپل سالار خان خانان یوسف خیل او څه نورو برلاسي سردارانو ته حکم وکړ چې هغوې دې د یوه لښکر سره یو ځاې د بهارکنډ په لور وخوزیږي، هلته دې په شیرشاه سوري باندې حمله وکړي او هغه د ماتې وروسته یا ووژنې او یا دې بندې له ځانه سره راوړي.

د همایون د دې ارادو په اړه شیرشاه سوري ته هم خبر ورکړل شوې و نوې په دې خاطر یې د همایون په ژمنو باندې باور له منځه ولاړ. هغه د همایون سفیر ته د خدای پامانۍ سوغاتونه او تحفې ورکړې او رخصت یې کړ او د راتلونکو خرابو حالاتو د رامنځته کیدو په اړه یې په ډیره اندیښنه کې انتظار پیل کړ.

همایون د بنګال د حاکم سلطان محمود د وینا په اساس په بنګال باندې په داسې وخت کې د یرغل اراده وکړه چې د خپل باوري سفیر له لارې یې د شیرخان سره د پیل شوې خط وکتابت پایلې هم ځانته معلومې نه کړې. نو په دې اساس د بنګال په لور د فوځونو د کوچ کولو د حکم په وخت کې هغه ته دا ډاګیزه شوې نه وه چې شیرشاه سوري به د هغه شرایط منلې وي او که نه. خو همایون یو ځل مخالفانه قدم پورته کړې و نو که بیا یې د شیرشاه سوری د معقولیت د حدودو څخه د اوښتو شرایطو تصدیق هم کړې و نو بیا هم په کې د سولې ځاې نه پاته کیده.

د همایون دارادو په بدلون کې د شیرشاه سوري له اړخه انکار او نه منل مطرح نه و ، بلکه د سولې د پلان د شنډیدو په اړه ټول مسؤلیت د همایون خان په غاړه پریوځي. د همایون په دربار کې لا تر اوسه پورې هم دا وړاندیز تر غور لاندې و چې شیرشاه سوری ته کوم کوم

ځايونه ورکړل شي، خو بيا هم د سلطان محمود په سلا هغه خپل فوځ ته د کوچ کولو حکم وکړ ، په دې اساس اوس هغه د شيرشاه سوري له اړخه پر هر وړاندیز باندې د غور د نه کولو هوډ کړې و.

ډاګيزه ده چې همايون په خپل شيرشاه سوری د جنګ له پاره را وګماره. او په خپله يې د خپلې بې عقلۍ په اساس د باعزته سولې ټولې شونتياوې له منځه يوړې. دا په داسې حال کې چې هغه په تيرو وختو کې د شير شاه سوری همت او وړتياوې په ښه توګه کتلې وې، او هغه وخت چې هغه د شيرشاه سوري څخه د چنار کلا سوبه کړه نو شيرشاه سوري د دې کلانه ډيره ستر او مستحکمه ، درهتاس کلا سوبه کړه ،د دې نه علاوه همايون په هيڅ توګه شيرشاه سوري نه شو مجبورلاې چې هغه دې پراخه ميدان ته د جنګ له پاره راوداني کې او د همايون په مقابل کې دې خپل زور ازمينښت کړي. او نه د شيرشاه سوری سره داسې کوم فوځي مرکزيت موجود و چې د هغې ځاې د نيولو وروسته د هغه فوځي ځواک له منځه ولاړ شي ، د هغه د نقل وحرکت څخه داسې ډاګيزه کيده چې هغه په ډيره سختو لارو اوغرنيزو سيمو کې شاتلو ته تيار دې چې د هند ترنيمايي برخې پورې خپرې شوې دي، د هغه دلاسه د چنار دکلا د وتلو سره سره بيا هم شيرشاه سوري ته په همايون باندې د څو اړخونو څخه برلاسې ورپه برخه و.

په اصل کې هرد علم اوپوهې خاوند ته د شيرشاه سوری په معتدل مزاجۍ او د مطيعې رويې باندې افرين ورکول په کار دي ، د هغه د خط و کتابت څخه دا ډاګيزه کيده چې هغه د همايون ټول شرايط منلي دي،خو يواځې د بنګال د ولکې د پرېښولو څخه يې انکار کړې و ، هغه په دې خبره هم راضی شوې وچې د بنګال د سلطان شاهی نشان ، چتر او تخت د څو نورو مهمو شيانو سره يو ځاې همايون ته تسليم کړي، هغه د بهار سيمه هم چې د رهتاس نوې سوبه شوې کلا هم په کې شامله وه ،همايون ته د ورتسليمولو له پاره تيار و ، اودا ټول هغه څه و چې همايون په خپلو سوله ليک کې ياد کړي و. د دې نه اخوا د بنګال په اړه هم د هغه شرايط معقول و ، هغه د همايون د باج ورکونکي په څير ، هغه ته د لس لکو روپيو ورکړې ته هم تيار و ، لنډه دا چې هغه د همايون د سلطنت څخه ډير لرې په يوه کونج کې اوسيدو ته تيار شوې و اوهلته هم د خپلواکه په څير نه بلکه د همايون د لاس لاندې او د هغه د باج ورکونکي په څير. ان تر دې چې هغه د همايون سره هيڅ ډول جنګ ته تيار نه و.

همايون د بنګال په لور خپل فوځونه و خوځول ،نو د شيرشاه او همايون ترمنځ جنګ يو بل شکل و نيوه ، تر هغو چې د همايون اراده د شيرشاه د ځواک تر ځپلو پورې وه نو په دې اراده کې هغه په حقه ښکاريده. ځکه چې د مغلو سلطنت د خوندي ساتلو له پاره دا ډول قدم اړين ګڼل کيده خو د همايون دا مقصد هغه وخت پوره کيداې شو چې شيرشاه سوری د هغه اطاعت کړې وې ، او د زمکې لويشت لويشت ، چې همايون د خپل سلطنت برخه ګڼله هغه ته د بيرته ورکولو له پاره تيار وې.

نو که چيرې شيرشاه سوری په بنګال کې يو ازاد اوخپلواکه حکومت جوړ کړې هم واې نو بيا به هم همايون ته د هغه پر خلاف د فوځ د وراستولو او د بنګال څخه د هغه د ويستل به يوه بانه او عذر واې ، خو د همايون د ټولو شرايطو د منلو سره سره د هغه پرخلاف د فوځ ورليږل د دې خبرې دليل دې چې همايون غوښتل په هر قيمت چې شونې وی هغه وځپوی او له منځه يې يوسي.

يا په بل ډول دا سې هم ويل کيدې شي چې هغه جنګ چې شير شاه سوری د همايون په مقابل کې و کړې هغې کې نه د هغې مقصد د ازاد حکومت جوړول و او نه خپل سلطنت ته پراختيا ورکول ،بلکه هغه په پوره توګه د خپلې سلامتيا او خوندی ساتلو په خاطر باندې و جنګيد اودا ټول د همايون د رويی په اساس وشول ، هغه بې صبري چې همايون د خپل سفير د خبرو اترو د پايلو د معلومولو تر مخه و ښوله نو د هغې څخه ډاګيزه کيږي چې هغې خپل شرايط منل نه غوښتل بلکه هغه نه غوښتل چې د چنار يا جون پور کومه سيمه شيرشاه سوری ته پريږدي. که چيرې همايون په بنګال باندې يرغل نه واې کړې نو شيرشاه سوري به د هغه مطيع اوفرمانبردار ه واې او د دې نه اخوا دا چې شير شاه سوری نه غوښتل چې د خپل ژوند تر اخره پورې د دهلي پادشاه و اوسي. هغه يواځې او يواځې غوښتل د بنګال

نیم واکې حکمران و اوسي اوپه همدې باندې قناعت وکړي ، خو کله چې هغه یوځل د همایون پر خلاف د جنګ میدان ته راکیوتو ته مجبور کړل شو نو دهغه وړتیا په خپله مخته راغلې ، او کله چې هغه په دې و پوهیده چې دهغې وړتیا د همایون بابر څخه زیاته ده نو بیا هغه دخپلې دې وړتیا څخه پوره پوره ګټه پورته کولو پریکړه وکړه.

۲۵

دبندهیاچل د غرنیزې سیمې د بهارکنډ په کلا کې چې کله شیرشاه سوري ته خبر ورسید چې همایون د بنګال د نیولو له پاره یو ستر لښکر اخوا ور استولې دې نو هغه سمدستي دخپلو سالارانو غونډه را وبلله ، هغه په دې غونډه کې پریکړه وکړه چې پخپله به دخواص خان سره یو ځاې د سپرو د څو ډلګیو سره د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور حرکت کوي ، خو نور لښکر دې همدلته د بندهیاچل په غرنیزو سیمو کې د یوځو ورځو له پاره تم شي ، په دې وخت کې دې دوې د همایون د لښکرو د حرکاتو څارنه کوي ، خو کله چې دا خبره پخه شي چې دهمایون ټول لښکر د بنګال په لور خوزیدلې دې نو د لښکر پاته برخه دې هم د بندهیاچل څخه ووځي او د رهتاس په کلا کې ځانونه محصور کړي ، ځکه که چیرې د بنګال نه وروسته همایون د رهتاس دکلا په لور را وخوزیږي نو دوې دې ټول ددې کلا څخه دفاع وکړي.

شیرشاه سوري د خپل ځان نه وروسته هیبت خان د لښکرو سالار و ټاکه اوهغه ته یې د شهزادګۍ ګنګا اودهغې د اوما د خاصې پاملرنې په اړه تاکید وکړ . شیرشاه سوري هیبت خان نیازی ته دا حکم کړې و چې کله چې هغه دخپل فوځ سره درهتاس کلا ته ور داخلیږی نو د شهزادګۍ ګنګا څخه دې وپوښتې چې ایا هغه غواړي د شاهي محل په هغې برخه کې و اوسیږي چې یو وخت په کې د خپل پلار سره یو ځاې اوسیدله او یا بل کوم ځاې کې اوسیدل غوره ګڼي.

هیبت خان نیازي ته ددې ټولو لارښوونو وروسته شیرشاه سوری او خواص خان دواړه د پنځه سوه سپرو سره یوځاې د وندهیاچل د غرنیزو سیمو څخه دشپې په تیاره کې ووت.

همایون ته هم دشیرشاه سوری په اړه دا خبر راغلې و چې هغه د پنځه سوه سپرو او خپل سالار خواص خان سره یو ځاې د بنګال د مرکزی ښار ګوډ په لور روان شوې دې نو په دې خاطر هغه دخپل لښکر یوه برخه دشیرشاه سوري د تعقیبولو په خاطر ور ولیږله ، خو شیرشاه سوري د خپل عقل اوپوهې په اساس د همایون له اړخه ددوې پسې د ورلیږل شوي فوځ شاته ولاړ اوبیا د هغه ځایه د سهسرام غرنیو لړیو کې ور ننوت. دهمایون له اړخه د تعقیبونکې فوځیانو دا فکر وکړ چې شیرشاه سوري دهغوې نه مخته په منډو دې نوهغوې هم خپل حرکت ګړندې کړ او د سون ددریاب دغاړې یوه کلي منیز ته ورسیدل. هغوې همدلته پراو وکړ او دشیرشاه سوري د لښکر د رارسیدو په انتظار کې کیناستل.

څو ورځې وروسته همایون پخپله هم دخپل پاته لښکر سره یوځاې دمنیز سیمې ته ورغې. دلته د بنګال حاک سلطان محمود یو ځل بیا د همایون په دربار کې حاضر شو ، همایون یو ځل بیا ددغه بدنصیبه سلطان سره په ډیره ښه توګه او خوشحالۍ سره دهغه د بنګال د تخت د بیرته اخستلو وعده وکړه.

دهمایون لښکر د منیز ددې سیمې د شرقې برخو سره پوره نابلده و. ددې نه علاوه هغوې ته د شیرشاه سوري دځاې ځیګې او درک په اړه هم معلومات نه و نو په دې خاطر د مخته تللو په وخت کې یې د ډیرې هوښیارتیا څخه کار واخست. همایون خپل څو کسه باوري سرداران چې په دې ډله کې معید بیګ او جهانګیر بیګ هم شامل و د خپل لښکر د یوې ډلې سره د لمړنۍ عسکرۍ ډلې په څیر و ر ولیږل او هغوې ته یې دا تأکید وکړ چې هغوې دې د پاته لښکر څخه لس اته میله لرې اوسي او دشیرشاه سوری د لښکر څارنه دې کوي . ددې ترڅنګ همایون خپل ورور مرزا بندال ته حکم وکړ چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې دمنیز د سیمې څخه دګنګا ددریاب څخه

تیر اوددې دریاب په بله غاړه دې د پټنې په لور ولاړ شي. دلښکر ددې ویش څخه د همایون اراده دا وه چې ددوې له اړخه په بنګال باندې د حملې په پایلو کې به د ګوډ څخه د شیرشاه سورې دلښکر وګړي حتما تیښته کوي ،نو په دې خاطر باید دهغوې د تیښتې ټولې لارې بندې کړل شي او ترڅنګ یې د شیرشاه سورې په دې پاته لښکر هم حمله وکړل شي او له منځه دې یوړل شي ترڅو په راتلونکې کې شیرشاه سورې ددې جوګه نه وي چې دهمایون په مقابل کې د جنګ له پاره ځان و څنډی.

دشیرشاه سورې مخبرانو به د همایون دلښکر د هر قدم خبر شیرشاه سورې ته ور رساوه ، په دې خاطر شیرشاه سورې یوځل بیا د سهسرام دغرنیو سیمو څخه راووت اودهمایون د لښکر تر شا روان شو . شیرشاه سورې غوښتل چې دهمایون دلښکر څخه دمخه بنګال ته ځان ورسوي او په دې توګه هلته خپل میشت فوځ د مشکلاتو په وخت کې یاري کړي.

دبنګال د ښار ګوډ په لور د تللو له پاره هغه داسې یوه لاره ونیوله چې د مغلو دلښکر تر څنګ تیریده خو مغل ددې لارې څخه خبر نه و. په دې لارې د تللو په اساس شیرشاه سورې یوځل بیا دهمایون دلښکر د لمړنیو ډلګیو څخه مخته ووت. اوبیا خبره دې ځای ته راغله چې دهمایون دغه لمړنیو ډلګیو ته خبر ورسید چې شیرشاه سورې همدلته چیرې نژدې دې اوددوې تر مخه روان دې. کله چې همایون دخپل لښکر سره یو ځاې پټنې ته ورسید نو هغه دخپلو لمړنیو ډلګیو څخه نژدې اته میله لرې و او لا تر اوسه خپل ټاکل شوي ځاې ته نه و رسیدلې چې د هغه یو خبررسونکې یوه کلي ته راغې ، هلته یې وکتل چې یو څو اسونه په ونو پورې ترلي دي ، کله یې چې ددې آسونو په اړه د کلي دخلکو څخه وپوښتل نوهغوې ورته وویل چې په دې باغ کې شیرشاه سورې اودهغه سالار خواص خان دخپل لښکر سره یو ځاې پراو کړې و.

کله چې د همایون د لښکرو دغو لمړنیو ډلو دشیرشاه سورې په اړه دا خبر واورید نوهغوې حیران دریان شول او په دې اړه ورسره اندیښنې را پیدا شوې خو هغوې ددې پوښتنه هم ونه کړه چې اوس به دشیرشاه سورې اودهغه د سالار خواص خان سره څومره لښکر شتون ولري. هغوې وویریدل اودویرې په خاطر بیرته راستانه شول اوپه دې اړه یې خپل سالار معید بیګ ته اطلاع ورکړه.

معید بیګ فکر وکړ چې شیرشاه سورې د جنګ کولو په خاطر دلته پراو کړې دې نو په دې خاطر یې خپل یو کس دهمایون په لور ور ولیږه تر څو دهغه څخه هدایت واخلی خو پخپله چې په کوم ځاې کې وه هملته تم شو . هغه د شیرشاه د درک د معلومولو له پاره خپل جاسوسان ور ولیږل. خو تر دې وخته پورې شیرشاه سورې هغه ځاې پرې ایښې و او دمونګیر په لور روان شوې و.

شیرشاه سورې د خپل پلان په مطابق د همایون د لښکر د لمړنیو ډلګیو تر مخه د بنګال د ګوډ ښار ته ور ورسید. هلته د ور رسیدو سره سم هغه خپل زوې جلال خان دخپلو کوچنیو سالارنو حاجي خان پټني او نورو سردارانو سره یو ځاې دخپل ټول هغه لښکر سره یو ځاې چې هلته په بنګال کې مقیم و د تیلیاګړهي د درې د خوندي ساتنې په لور ور ولیږه . هغه خپل زوې جلال خان او ورسره نور و سردارانو ته حکم وکړ چې درې ته ورغلې ټولې لارې دې بندې کړي او خپل توپونه په دومره پورته ځایو باندې نصب کړئ چې دهمایون په لښکر کې ویره او ترهه را پیدا کړي ، ددې ترڅنګ هغه ددې خبرې تأکید هم وکړ چې په هیڅ قیمت نه د درې نه شاته ولاړشئ او نه همایون ته د جنګ کولو فرصت ورکړئ.

همایون هم په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر سره یو ځاې سفر کاوه ، او دګنګا جنوبې برخې ته دتیلیاګړهي څخه دیرش میله لرې ورسید. بیا هغه دجهانګیر قلي بیګ په مشرۍ یولښکر و لیږه اوهغوې ته یې لارښوونه وکړه چې د تیلیاګړهي په درې باندې ولکه وکړي ترڅو دهمایون فوځ ددې درې څخه خوندي تیر شي او د بنګال د مرکزي ښار ګوډ لورې ته ځان ورسوي.

خو کله چې دمغلو لښکر وکتل چې ددوې نه مخته په دې ځاې دشیرشاه سورې زوې جلال الدین د خپل لښکر په متو ولکه کړې ده ، او په ټولو لورو او پورته ځایو باندې یې توپونه نصب کړي دي ، نو دهمایون دې لښکر په ډیره ناخوالۍ سر دشیرشاه په دې لښکر یرغل

وروست خو په دې جنګ کې د شیرشاه سوری زوی جلال خان د همایون دې لښکرو ته ډیره بده ماتې ورکړه او په دې ترتیب د همایون دا لښکر د تیلیاګړهي څخه بیرته په تیښته و تښتید.

دهمایون دې ماتې خوړلي لښکر د دې څخه لږ څه شاته په تیښتې سره هملته خپلې خیمې و درولې او هملته یې پرېو وکړ ، دبله اړخه جلال خان هم اراده وکړه تر څو دهمایون په دې لښکر باندې یرغل وکړي، خونورو سالارانو هغه په دې خاطر د دې کار نه منعه کاوه چې هغه د شیرشاه سوري له اړخه د دې دري د خوندي ساتنې له پاره ټاکل شوې دې نه د جنګ او یرغل له پاره. خو جلال خان دهغوې خبره و نه منله ، هغه زرکسه سواره د دري د ساتنې له پاره پرېښوول او نور پاته لښکر یې له ځانه سره واخست او دهمایون په دغه لښکر باندې یې یرغل ور ووست. د دري نه بیرون د دواړو لښکرو تر منځ سخت جنګ ونښت خو په دې جنګ کې جلال خان دهمایون لښکر ته ډیره بده ماتې ورکړه. کله چې همایون ته دخپل لښکر د ماتې په اړه معلومات ورسید ، نو هغه د دې لښکر د ملاتړ له پاره څه نور تازه عسکر راولیږل چې بله ورځ سهار وختي هغه ځاې ته را ورسیدل چې جلال خان په کې جنګ پیل کړې و .دغه نوې راغلي لښکر دخپل لښکر اسونه وترل ، خپل زري کالی یې راپرانستل ، د اسونو څخه یې زینونه هم را ښکته کړل ځکه هغوې د سفر په خاطر پوره ستومانه شوي و ، نو په پوره بې خبرۍ سره په خوا اړه خوب ویده شول. خو د دې برعکس جلال خان ما سپښین یو ځل بیا د دري څخه راووت او دهمایون په دغه نوي راغلي لښکر باندې یې یرغل راوست ، دهمایون څو کسه عسکرو چې دخپلو اسونو سره نژدې و خپل ځانونه د جنګ له پاره تیار کړل خو ډیرو یې د دې ناڅاپې جنګ دویرې په تیښته لاس پورې کړ ، جلال خان په دې جنګ کې هم د همایون لښکر ته ډیره سخته ماتې ورکړه او د دې لښکر ټولې خیمې ، آسونه ، جنګي وسایل ،خوراکي مواد ، فیلان او هر څه چې تر پې پاته شوې وو هغه یې له ځانه سره راوړل. په دې جنګ کې جلال خان د یوځو تښتیدلو عسکرو نه پرته پاته نور ټول د تیغه تیر کړل.

که څه هم جلال خان ته دهمایون په لښکر باندې سوبه د خپل پلار شیرشاه سوري د حکم دخلاف ورزۍ په خاطر تر لاسه شوې وه ،خو په اخلاقي توګه یې ډیر زیات اغیز شیندلې و . دشیرشاه سوري دلښکرو دغه لمړني بریالیتوب دهغوې همت او میړانې کې نور هم زیادښت راوست. اوس نو دهغوې په سترګو کې نه یواځې دا چې د همایون د فوځ غلبه له منځه تللې وه بلکه دهمایون ویره یې هم دزړونو څخه وتلې وه.

۲۲

هغه ورځ چې شیرشاه سوري او خواص خان د وندهیاچل دغرنیو سیمو څخه د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور حرکت وکړ ، دهمدې ورځې په سهار شهزادګۍ ګنګا او د هغې اوما دواړو د سهار چاې خوړ چې دخیمې بیرون د ساتونکو دډلې څخه یو ساتونکې د خیمې دد روازې لوري ته راغې ، شهزادګۍ ګنګا په ډیر غور سره د هغه په لور وکتل او ورته یې وویل چې ایا زمونږ سره څه کار لرې ؟ دهغې دد ې پوښتنې په مقابل کې ساتونکې وویل چې یو کس غواړي د شهزادګۍ ګنګا سره ووینې ، هغه وایی چې نوم یې فدایی خان دې. د فدایی خان د نوم د اوریدو سره سم شهزادګۍ دخپله ځایه راپورته شوه او دهغه ساتونکې په لور یې وکتل او ورته یې وویل: فدایی خان هلته مه تم کوئ سمدستي یې دلته زما خیمې ته را ولیږئ. د دې خبرې سره سم هغه ساتونکې ولاړ او د لږ ځنډ وروسته د کوچیانو د قبیلې مشر فدایی خان د خیمې په دروازې کې راښکاره شو ، هغه خپل سر د رنښت له پاره ښکته کړ او ویې ویل چې: شهزادګۍ ماته اجازه شته چې خیمې ته در ننوځم. شهزادګۍ ګنګا او د هغې اوما دواړو چې کله د فدایی خان غږ واورید نو دواړه را پورته شوې او ودریدې. شهزادګۍ په خندا سره دفدایی خان په لور وکتل او ورته یې وویل: زما درونده فدایی خانه ! ته هلته په دروازې کې ولې ولاړ یې ! دلته راشه او زما تر مخ کینه. زه غواړم له تا څخه ډیر څه وپوښتم ، دهغې په دې خبره فدایی خان ور مخته شو ، شهزادګۍ

ګنګا او اوما دواړه بیرته په خپلو ځایو کې کیناستې ، فدایی خان هم دهغوې تر مخه کیناست. بیا نو فدایی خان په خپله د خبرو پیل وکړ.

شهزدا ګی ګنګا ! دخواص خان دعسکرو یوه ډله ماته راغلی وه اوماته یی دا پیغام راوړې و چې شهزدا ګی ګنګا د خواص خان په لښکرو کې ده او غواړي په کومه ډیره مهمه موضوع له ما سره خبرې وکړي .په دې خاطر زه دلته حاضر شوې یم . دهغه ددې خبرو وروسته شهزدا ګی ګنګا ورځخه و پوښتل چې:

فدایی خانه !ته پوهیږې چې زما دترلاسه کولو له پاره دري مقابلې شوې دي. دهغې په دې خبره فدایی خان وویل چې: هو ! شهزادګی ماته معلومه ده چې ستا د ترلاسه کولو له پاره دري مقابلې شوي دي. شهزادګی ترې بیا وپوښتل چې ته پوهیږې چې زما د ترلاسه کولو په دې مقابلو کې یو نقاب پوښه انسان هم ګډون کاوه ، فدایې خان په ډیر غور سره د شهزادګی په لور وکتل او ورته یی وویل: هو ! شهزادګی ، ماته پوره پوره معلومه ده او شونې ته چې ته به له ما دا پوښتنه هم کوې چې هغه نقاب پوښه انسان څوک و چې ستا د ترلاسه کولو دري واړه مقابلې یی په ډیره ښه توګه وګټلې ؟اوددریمې مقابلې د ګټلو وروسته چې تر ې تا د نوم ، ادرس او د اوسیدو د ځای په اړه پوښتنه وکړه نو هغه دد ې خبرې په ویلو سره له تا نه رخصت شو چې « زه دې نه خوښوم» ایا همدا خبره ده ؟دهغه په دې خبره شهزدا ګی ګنګا اودهغې اوما دواړه ډیرې غمژنې شانته شوې او ویی ویل چې هو ، همدا سې ده. فدایی خانه خبره همدا سې ده او ته به په دې هم خبر یی چې ته زما دترلاسه کولو د مقابلو په دویمه ورځ هلته پنډال ته راغلې اودهغه نقاب پوښ سره د ې پټې خبر ې وکړې.

فدایی خان ورته وویل چې هو ! بلکل مې ورسره خبرې کړي دي ، نو اوس تاسو له ماڅخه څه غواړئ ؟دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا ورته وویل:

فدایی خانه ! زه نه پوهیږم چې هغه نقاب اغوستونکې څوک و چې دري ځلې یی زما دترلاسه کولو مقابلې (سویمبر) و ګاټه. ما دهغه دنوم د پیدا کولو او د هغه ددرک د لګولو له پاره ډیرې هڅې وکړې خو هغه ماته هیڅ ونه ویل اونه یی راته کوم معلومات راکړ ، خو ددریمې مقابلې د ګټلو وروسته یی د تللو په وخت کې همدومره را ته وویل « چې زه دهغې نه خوښیږم» . نو فدایی خانه !څرنګه چې ته زما د ترلاسه کولو د مقابلې دغه نقاب پوشه ګډون کونکې پیژنې نو په دې خاطر ما غوښتل ستا څخه معلومات ترلاسه کړم چې هغه څوک دې ؟دهغې په دې خبره سمدستې فدایی خان ځواب ورکړ چې شهزادګی ! ستا دترلاسه کولو ددري واړو مقابلو ګټونکې همدا صاحب خان دې .چې اوس د خواص خان په نامه یادیږی. صاحب خان چې یو وخت زما غلام و او زما د کوچیانۍ قبیلې غړې و ، هغه خواص خان چې یو وخت یی ګیدړې وژلې او دهغوې څخه به یی څرمنې ویستلې او خپله ګیده به یی پرې پاللـــه ، شهزادګی دا هغه خواص خان دې چې یو وخت یی له تا سره ډیره زیاته مینه کوله. خو تا دهغې مینه مسترد کړه اوهغه دې بلې لورې ته ور ټیل واهه. هغه دې په خوله په څپیړه وواهه اودیو انسان په څیر دې هغه ددې وړ و نه ګانه چې هغه هم تا ته د رانژدیکیدو وړتیا لري.

شهزادګی ګنګا !ته خو دا خبره منې چې خواص خان ستا د ترلاسه کولو له پاره دري واړه مقابلې په پوره میړانه و ګټلې ، ستر ستر نښه ویشتونکې او ماهرین یی په ډګر کې په ډیره اسانۍ سره مات کړل، ستا د ترلاسه کولو د مقابلو له پاره برخه اخستونکو د راې سین شهزاده ، د میوا ړ شهزاده او د کالنجر شهزاده ، دري واړو خواص خان په خپل مخکې یو خنډ ګانه ، نو په دې خاطر د خواص خان په لاسو د ماتې وروسته کله چې خواص خان بیرته خپل ځای ته ستنیده ،نو هغوې دري واړو دهغه مخه ونیوله اوغوښتل یی خواص خان له منځه یوسي. خو خواص خان په ځانته ځان دهغوې دري واړه مقابله وکړه او دري واړه یی د مرګ کندۍ ته ور کیوستل. دهغه په دې خبره شهزادګی ووېل چې: فدایی خانه ! زه ددې ټول حال څخه خبره شوې یم ځکه چې ما د خواص خان ترشا څوکسه ساتونکې ور

استولي و ترڅو هغوې ماته خبر راکړي چې دا څوک دې او دکومه ځايه راغلې دې. خو په ناهيلۍ سره بايد ووايم چې زما د سويمبر ددرې واړو مقابلو ددغه نقاب پوشه انسان په اړه هغوې هم ماته سهي معلومات را نه کړاې شول.

فدايي خان په پريکنده توګه وويل: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! اوس چې ته په ډيره ښه توګه په دې پوه شوې يې چې ستا سويمبر کوم شهزاده نه دې ګټلې بلکه خواص خان په خير يو معمولي وګړي تر لاسه کړی دې ، نو زه اوس نه پوهيږم چې ستا آند او ستا احساسات به په دې اړه څه ډول وي خو شهزادګۍ زه تاته همدومره ويل غواړم چې د خواص خان په خير يو ميړنې ، بهادر ، مخلص او ځان ځارونکې ځوان کله کله پيدا کيږي. شهزادګۍ ! ايا ته له ماڅخه نور څه معلومات هم غواړې و پوښتې او که څنګه ؟ شهزادګۍ ورته په ډيره غمژنه او اندينمنه توګه وويل: نه ! هغه څه چې ما غوښتل په اړه يې معلومات تر لاسه کړم هغه مې تر لاسه کړل. دهغې ددې خبرې سره سم فدايي خان را پورته شو او ويې ويل چې زه به ولاړ شم ، ددې خبرې سره سم راپورته شو اودخيمې څخه را بيرون شو.

د فدايي خان د تللو وروسته په خيمه کې يو ډول چپه چپتيا خپره شوه ،خو وروسته بيا اوما دا چپتيا ماته کړه او شهزادګۍ ګنګا ته يې وويل: ګوره شهزادګۍ ! اوس چې تا ته معلومه شوه چې ستا د سويمبر درې واړه برخې خواص خان ګټلې دي ، دا همغه خواص خان دې چې ستا بد ډ راځې او کرکه تر لرې. خودا همغه خواص خان هم دې چې ته يې يووخت د زړه له کومې د ځان له پاره غوښتلې خواوس دزړه له کومې له تا څخه کرکه لري اوس ووايه چې ددې هر څه د ډاګيزه کيدو وروسته ستا احساسات څه ډول دي ؟ ايا اوس هم ته خواص خان يو ذليل او حقير انسان ګڼې؟ ايا ته اوس هم په خپلې هغې خبرې باندې ولاړه يې چې ته يوه شهزادګۍ يې اوهغه د ګيدړو ښکارکونکې يو معمولي انسان دې چې له تا سره دمحبت او مينې کولو هيڅ ډول حق او وړتيا نه لري.

تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته اوما د لږ څه وخت له پاره تم شوه ، خو د لږ ځنډ وروسته يې بيا دخبرو لړۍ واخسته او ويې ويل: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! زه غواړم په دې وپوهيږم چې اوس ته دخواص خان په اړه څه فکر لرې ! ته ترې اوس هم نفرت او کرکه کوې ،اوس هم ته هغه ددې وړ نه ګڼې چې هغه له تا سره محبت وکړي ، ستا سره دخپلې مينې څرګندونه وکړي ، شهزادګۍ ورته په ځواب کې وويل:

ګوره اوما ! اوس حالات بدل شوي دي ،اوس خواص خان يو معمولي انسان نه دې. په دې کې هيڅ شک نه شته چې يو وخت هغه ګيدړې ښکارولې او خپل ژوند يې ددې لارې تمويلاوه ، په دې کې هم هيڅ شک نه شته چې ما دهغه څخه نفرت او کرکه کوله .هغه مې بې عزته کړې و او هغه مې په خوله په څپيړه وهلې و. خو اوس دا ټول هر څه بدل شوي دي ، اوس خواص خان ګيدړې نه ښکارويې بلکه هغه د شيرشاه سوري دلښکر ستر سالار دې بلکه داسې يې وګڼه چې هغه ته اوس شيرشاه سوری خپل زوې ويلې دې. اوس نو هغه په هيڅ ډول يو معمولي او کمتر انسان نشي تصور کيدې.

دهغې ددې خبرو وروسته اوما يوځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ما له تاڅخه دا نه دې پوښتلې چې هغه کمتر انسان دې او که برتر. ته به خبره شوې يې چې ستا د سويمبر درې واړه برخې خواص خان ګټلې دي ، او له دې هم خبره شوې يې چې خواص خان ستا د سويمبر په ګټلو کې ډيرو سترو سترو ننبه ويشتونکو ، ځواکمنو پهلوانانو ته ماتې ورکړه ، نو اوس د همدې خواص خان په اړه ستا آند ، احساسات ، او جذبات څه ډول دي ؟

دهغې ددې پوښتنو په مقابل کې شهزدا ګۍ تر لږه ځنډ پورې چپه خوله وه خو وروسته يې بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

ګوره اوما ! تر ټولو لمړی خبره داده چې ته اوس زما وينځه نه يې بلکه زما خور يې. اوخواص خان هم تاته خپله خور ويلې دي. په همدې خاطر زه هم تاته خپله خور وايم ، خو تر هغې چې ستا د پوښتنې پورې اړه لري ، دا چې زما احساسات اوجذبات څه ډول دي ؟ نو زه به همدومره درته ووايم چې:

په دې کې هیڅ شک نه شته چې زما د سویمبر د ګټلو نه مخته خواص خان چې هغه وخت صاحب خان و ما نا غوره انسان ګانه. هغه وخت چې هغه د شیرشاه سوري د وسله والو ځوانانو څخه زما عزت خوندي وساته ، نو په هغه وخت کې که څه هم هغه پر ما ډیر زیات احسان کړې و اوزه دهغې ددې احسان ممنونه او شکر کونکې وم خو کله یې چې زه ځانته ځاې ته یوړم او له ما سره یې دخپلې مینې څرګندونه وکړه نو زه ډیره و قهریدم او دهغه سره مې ډیر ناروا سلوک وکړ، هغه وخت ما په ریښتیا سره دهغه څخه کرکه کوله ،ځکه چې هغه وخت هغه هیڅ حیثیت نه درلود ، هغه ګیدړې ښکارولې اوخپل ژوند یې پرې تیراوه او هغه وخت ما هغه ډیر کمتر انسان ګانه. هغه وخت د یوې شهزادګۍ په توګه زما تصور اوخیالات تر ډیره حده پورې بې لارې شوې و.

خو ګوره اوما خورجانې ! اوس نو معامله بدله ده .اوس د صاحب خان څخه خواص خان جوړ شوې دې او دشیرشاه سوري د لښکرو اعلې سالار اوقومندان دې ، یوائې دانه بلکه شیرشاه سوری هغه د خپل زوې په څیر منلې دې . اوددې ټولو څخه اخوا هغه زما د ترلاسه کولو دري واړه مقابلې هم د یوه نقاب پوشه انسان په بڼه کې په پوره میړانه ګټلې دی. زه پخپله دهمدې نقاب پوشه انسان د پیدا کولو په لټون کې وم. که څه هم هغه زه څوځلې دخپلې مخې څخه ایسته و غورزولم خو دهغه دبریالیتوب په اساس ما په غاییانه توګه هغه دخپل ځان له پاره خوښ کړې دې ، دهغه په مینه کې را ښکته یم ، خو ګوره ددې معلوماتو وروسته هم چې زه په دې پوه شوم چې زما د سویمبر ددري واړو مقابلو ګټونکې خواص خان دې ، بیا هم زما په مینه او محبت کې کوم کمښت نه دې راغلې ، ګوره اوما خورې ! اوس نو زما د مینې او محبت مرکز پخپله همدا خواص خان ګرزیدلې دې.

اوما خورې ! زه به تا ته په ډاګیزه توګه ووایم چې خواص خان زما د سویمبر د درې واړه مقابلو په ګټلو سره زما د کبر او لویې ټول بتان مات کړي دي، اوس همغه ګیدړې ښکارونکې صاحب خان د انساني عظمتونود امین په څیر د عزت خاوند دې.

اوما خورجانې ! اوس نو خواص خان زما دپیغلتوب خوشبوې ، زما د وجود سیورې ،اوزما ادراک او وجدان ګرزیدلې دی ، هغه زما دعمر روان سمندر دې ، اوس هغه زما د بندو شوندو نطق ، زما دمحبت څخه ډک راز ، اوزما د ځان د رګونو وینه ده . اوس به نوماته دهغه پرته ژوند کول داسې وي لکه د ګلابو څخه محروم فصل ، لکه دکتاب څخه بې برخې فکر او فن ، لکه د سهراب څخه بې برخې صحرا ،لکه د خوب څخه بې برخې سترګې ،لکه د ځواب پرته کوم لیک ، لکه دحجاب څخه دبې برخې کومې پیغلې حیا . اوس نو زما د آندونو پیمانې بدلې شوي دي ، زما د احساساتو د لمس لذتونه اوخوندونه بدل شوي دي. ما د درواغژنې خپل غرضۍ ګنډې را سپړودې دي ،اوس زه په دې پوهیږم چې خواص خان زما د جذبو دبې وسیو او د غمونو دلرې کولو یوائنې مسیحا دې او زما په تیارو کې دیوه روښانه چراغ په څیر دې.

تردې ځایه د خبرو کولو وروسته شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه. اوما ورته په ډیره خوشحالونکې توګه کتل ،اوما دا و انګیرله چې ددې ټولو خبرو کولو وروسته شهزادګۍ خپل رنګونه لکه د تیتلیو ، دخاصو او نه پیداکیدونکو لیکنو ، دخوشحالیو په نوې خپړې شوې لمن کې سره راګنډل. په دې وخت کې اوما دخبرو لړۍ بلې لورې ته یوړه اوشهزادګۍ ګنګا ته یې وویل:

ګوره ! زما درنې ګنګا خورجانې ! زه په دې خبره ډیره زیاته خوشحاله شوې یم چې ته اوس زما د ورور خواص خان څخه کرکه نه کوې بلکه برعکس دهغه محبت ستا په زړه کې ناست دې ، او په دې دې هم اقرار کړې دې چې دهغې محبت او مینه ستا د جذباتو په سمندر کې داسې ور ننوتې چې دهغه په واسطه ستا د خپل غرضۍ او کبر بت ورمات شوې دې. خو ګوره خورې ! یو وخت حال داسې و چې صاحب خان یعنې اوسنې خواص خان له تاسره د لیونتوب تر پولو مینه کوله ،خو تا دهغه په مخ څپیړه ورکړه اودهغه څخه دې خپله کرکه ډاګیزه کړه ، اوس ماته داسې بریښې چې دهغه دغه انتهایی محبت په انتهایی نفرت اوکرکې بدل شوې دې ، اوس نو چې ته دهغه مخې ته ورځې اودهغه تر مخ د خپلې مینې څرګندونه کوې نو زه ویریږم او اندیښمنده یم چې هغه به ستا دمینې ځواب درنه کړي.

د اوما ددې خبرو او اندیښنو په اساس شهزادګی ګنګا د لړ څه وخته پورې ددود کونکی اور په څیر، د اندیښنو په تور سیورې او د یو اځیتوب په دښتو کې ، د بیګانه کوهیانو په څیر ورانه ویجاړه شوې وه. خو هغه په خپل ځان باندې کنترول وموند ، ځادر یې په سر کړ او دخپلې څیرې څخه یې د اندیښنو دغه تور سیورې لرې او په ځاې یې خندا او خوشحالې را وړه او بیا یې وویل:

اوما ! زه پوهیږم چې اوس به زه د خواص خان له اړخه دهمغه ډول سلوک سره مخ کیږم ،خو زه به خپله حوصله له لاسه نه ورکوم.اوس خو به زه په هر صورت خواص دخپل ځان له پاره ترلاسه کوم. ځکه چې هغه زما دمحبت او مینې مرکز دې ، زه به دهغه سره د نژدې اوسیدو هڅه وکړم اودهغه خدمت کې به ځان مصروف کړم اودهغه په زړه کې به دخپل محبت او مینې ولولې بیرته ځپانده کړم ، دهغه په زړه کې به دخپل محبت ګلونه کیږدم ، زه هیلمنه یم چې په دې خپل مقصد کې به بریالی شم.

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته ،شهزادګی ګنګا د خپلې ځایه راپورته شوه او داوما په لور دکتلو سره یې وویل:

ګوره اوما جانې ! ته همدلته اوسه ، زه یواځې د خواص خان خیمې ته ورځم اودهغه د پخلا کولو هڅه کوم.زه به د خواص خان په پښو کې پریوځم او دهغه څخه به بښنه وغواړم اودهغه ترمخه به لاسونه ورو غځوم ، په هره توګه چې زه و توانیږم دهغه دراضي کولو هڅه به وکړم. په دې خاطر ته همدلته اوسیږه ، له ماسره مه ځه ، ځکه ستا په خاطر به زه د شرم او حجاب په اساس دهغه څخه په سهې توګه بښنه و نه شم غوښتلې. اونه به ترې په سهې توګه التجا وکړاې شم. دشهزادګی ددې خبرو په کولو سره اوما دخندا نه شنه شوه. او ورته یې وویل چې ته بلکل سهې خبره کوې ،ورځه ورشه ، وخت له لاسه مه ورکوه ، ځکه هیڅ څرګنده نه ده چې ددې وروسته به حالات کوم لورې ته اوړې. زه له تاسره په دې آند کې شریکه یم چې ته سمدستې اوپه همدې وخت کې د خواص خان نزدیوالې ترلاسه کړې. کله چې شهزادګی ګنګا ددروازې په لور ور روانه شوه نو ددروازې تر څنګ دخیمې ساتونکې را څرګند شو ورته یې وویل چې شهزادګی ګنګا !د لښکرو سالار هیبت خان غواړې له تاسره وویني.

ددې ساتونکې دخبرو سره سم شهزادګی د خپلې اوما په لور په حیرانتیا سره وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې اوما خورې ! ددې هیبت خان به له ماسره څه کاروي؟ دا ولې غواړي چې له ماسره وویني؟ نه هغه ما پیژني اونه زه دهغې په اړه څه معلومات لرم. نوبیا ولې له ماسره کتل غواړي ؟ په همدې وخت کې د خیمې څخه بیرون یو اواز راغې. « شهزاګی ګنګا ! زما خورې ! زه هیبت خان ستا دخیمې نه بیرون ددروازې تر څنګ د پردې ترشا ولاړ یم. او غواړم له تاسره خبرې وکړم. کله چې هیبت خان شهزداګی ګنګا ته دخور په نوم غږ کړ نو دهغه په دې خبره شهزاګی ډیره خوشحاله شوه ،رامخته شوه او دخیمې دپردې ترشا ودریده ،اومایې هم تر څنګ په لړ څه واټن کې ودریده. بیا شهزداګی ګنګا وویل: هیبت خانه وروره ته څه ویل غواړې ؟ هیبت خان ورته وویل:

زما ګنګا خورې ! لړ څه وروسته به زمونږ لښکر له دې ځایه کوچ کوي ،مونږ به درهتاس د ښار په لور ورځو. ما غوښتل له تانه و پوښتم چې رهتاس ته درسید و وروسته به ته هملته په خپل قصر کې قیام کوې او که بل کوم چیرې د قیام کولو نیت لرې. دهیبت خان ددې خبرو څخه ګنګا ته یوډول اندیښنه راپیدا شوه ، هغې په حیرانونکې توګه اوما ته یوځل بیا وکتل بیایې ددروازې تر څنګ د دریدو سره سم وپوښتل:

هیبت خانه وروره ! ایا ته ماته ویلې شې چې په خپله خواص خان چیرې دې او ایا زه دهغه سره کتلاې شم. دهغې په دې خبره هیبت خان ورته وویلې چې: شهزادګی ګنګا ، زما خورجانې ! شیرشاه سوري او خواص خان دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې دشپې په تیاره کې د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور تللي دي ، ایا دتللو په وخت کې امیر خواص خان له تاسره نه وکتلي ؟ دهغه په دې خبره شهزادګی ګنګا په ډیره بې وسۍ سره وویلې چې نه ! هیبت خان یوډول وضاحت وکړ او ورته یې وویل چې خورجانې ، کیداې شي هغوې په بیړه کې و چې له تاسره یې نه دي کتلي. اوکه چیرې له تاسره یې کتلې واې نو کیداې شي چې تا هم دهغه سره یوځاې د تللو اراده کړې واې اوپه

دې توګه هغه په يوه ستونزه کې را ننبتې واې. ګنګا خورجانې ! زه پوهيږم چې امير خواص خان له تاسره دهغه وخته مينه کوي چې هغه زمونږ فوځ کې نه وراشامل شوې.

ګوره ګنګا خورې !ددې ځايه د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور د کوچ کولو نه مخته شيرشاه سورې ماته ستا په اړوند څه حکمونه کړي دي. اوس چې دلته کوم لښکر پراو کړې دې ددې لښکر عمومي قومندان زه په خپله يم. اقا شيرشاه سورې د بنګال په لور د کوچ کولو نه مخته ماته حکم کړې چې زه ستا او د اوما دواړو ډيرښه خدمت وکړم. ماته اقا د څو ورځو له پاره دلته د تم کيد و حکم کړې دې ، بيا يې ويلي دي چې زه درهتاس په لور ولاړ شم. اوس نو زه غواړم دخپل لښکر سره يو ځاې همدا ګړۍ کوچ وکړم نو په دې خاطر ما غوښتل له تاسې نه وپوښتم چې ته به هلته چيرې اوسيدل غواړې ، ځکه چې اقاشيرشاه سورې دتللو په وخت کې ماته ويلي و چې که چيرې شهزدا ګۍ ګنګا په خپل پخواني قصر کې قيام کوي نو د محل په کومه برخه کې چې هغه قيام کول غواړې همغه برخه ورته خالي کړئ اوکه چيرې هغه په بل کوم ځاې کې اوسيدل غواړې نو هملته ورته د اوسيدو له پاره ډيرښه انتظام وکړئ.

د هيبت خان ددې خبرو په اساس شهزادګۍ ګنګا تريوه وخته پورې په فکرونو کې ډوبه وه ، بيا يې د هيبت خان څخه وپوښتل:

هيبت خانه وروره ! زه دا منم چې خواص خان د کوچيانو د قبيلي څخه راووت اوپه لښکر کې شامل شو ، هغه ددې مخته هيڅ معلوم ځاې ځيګې نه درلود خو اوس هغه د شيرشاه سورې په لښکر کې سپه سالاردې. نو هغه خو به خپل ټول ژوند په خيمه کې نه تيروي ، دهغه له پاره به هم کوم خپلواک ځاې ورکول شوي وي ، دهغې په دې خبره هيبت خان وويلې:

ګنګا خورې ! ستا دا خبره سهي ده ، شيرشاه سورې د خواص خان له پاره د اوسيدو د ډيرښه ځاې د ورکړې انتظام کړې دې. ګنګا ترې په ډيره بې صبرۍ سره وپوښتل چې: شيرشاه سورې د خواص له پاره د اوسيدو دځاې ډول ځاې انتظام کړې دې ؟هيبت خان ځواب ورکړ او ويې ويل:

ګنګا خورې ! ستا دپلار د براهمن وزير چورامن محل شيرشاه سورې اوس خواص خان ته ورکړې دې ، نو خواص خان به د امن په وخت کې همدلته اوسيږي ، ګنګا سمدستي ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

هيبت خانه وروره ! که چيرې شيرشاه سورې خواص خان د براهمن وزير چورامن محل ورکړې وي نو بيا به زه هملته د چورامن په محل کې و اوسيږم ، ځکه چې هغه ځاې اوس د خواص په ملکيت کې دې او شيرشاه سورې زه په خپله خواص خان ته ورتسليم کړې يم. هيبت خان يو ځل بيا ځواب ورکړ چې ګوره خورې ! ته چې څنګه وايې همغسې به کيږي. اوس زه ځم ، لږه شيبه وروسته به لښکر د دې ځايه کوچ کوي ، تا او اوما ته به هملته د چورامن په محل کې د اوسيدو له پاره بهترين انتظام کيږي. د دې خبرې سره سم هيبت خان د هغه ځايه ولاړ، شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه بيرته د خيمې منځنۍ برخې ته ورغلې او هملته کيناستې ، شهزادګۍ ګنګا ډيره انديښمنه او په غمونو کې ډوبه معلوميده ، اوما ته يې مخ کړ او ورته يې وويلې:

اوما خورې ! ما هيڅ فکر نه کاوه چې د شپې په تياره کې به شيرشاه سورې او خواص خان د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور کوچ وکړي ، اوس څرګنده نه ده چې خواص خان به د بنګال څخه بيرته څه وخت را ستنيږي او نور به تر څه وخته پورې زه د هغه په محبت او مينه کې سوزيږم. معلومه نه ده چې حالات کومې لورې ته درومي ، دا هم څرګنده نه ده چې خواص خان به زما مينې ته دومره ارزښت ورکړي اوکه نه. اوما ورته ډاډ او تسکين ورکاوه او ورته يې وويل چې: خورجانې !ته انديښنه مه کوه ستا په دې کار کې به زه ستا پوره پوره ملاتړ کوم او زه هيلمنده يم چې زه به وتوانيږم چې خواص خان له تاسره بيرته راضي کړاې شم. د اوما دځواب په اوريدو سره شهزادګۍ ګنګا لږ څه ډاډمنه شانتې شوه ، بيا دلږې شيبې وروسته لښکر د هغه ځايه خپل پراو پورته کړ او د رهتاس په لور يې کوچ وکړ.

۲۷

همایون تر اوسه پورې دخپل لښکر سره هملته د تیلیاګړهی درې سره نژدې پرا و کړې و. ځکه چې د درې لاره د شیرشاه سوري زوې جلال خان بنده کړې وه نو په دې خاطر همایون نه شو کولاې په اسانۍ سره د بنګال مرکزی ښار ګوډ ته ځان ورسوي.
د بله اړخه شیرشاه سوري چې د ۱۵۳۸ ز کال د مئې د میاشتې په شاوخوا کې د بنګال د مرکز ګوډ ښار ته رسیدلې و په خپلو کارونو کې مصروف و. هغه د ګوډ په ښار کې د اوسیدو په وخت د خپلې تاج پوشۍ مراسم تر سره کړل او لکه څنګه یې چې په خپلې سیکې باندې لیکلې شوې عبارت ډاګیزه کوي ، د تاج د په سرکولو د مراسمو نه وروسته یې خپل ځان د فرید الدین ابو المظفر شیرشاه سوري په لقب و ناموه.
د دهلې سره د بنګال د وسلولو پخوانې یواځنې پادشاه سلطان التمش و او د هغه د وخت نه پوره درې سوه کاله وروسته شیرشاه سوري ته لمړۍ او اخرډا امتیاز ور په برخه شو چې هغه په عربی اوهندې دواړو ژبو باندې خپل نوم په خپله سیکه ولیکه. څرنګه چې شیرشاه سوري د همایون د لښکر د رارسیدو تر مخه غوښتل د ګوډ ښار خالي کړي نو په دې خاطر یې د تاج د په سرکولو مراسم هم مخته تر مخته ترسره کړل.
د تاج د په سرکولو موضوع د سیاسې اړخه ډیره اړینه ګڼل کیده. ځکه د تاج د په سرکولو څخه دا ډاګیزیده چې په بنګال کې د سلطان محمود حکومت عملا له منځه تللې دې ، او د هغې د له منځه تللو څخه چې کومه سیاسې خلا را منځته شوې وه هغه د شیرشاه سوري د همدې عمل له مخې له منځه ولاړه. ترڅنګ یې د بنګال او سیدونکې د دې کار سره عادي شوي و چې د تخت د ترلاسه کولو له پاره چې هر څومره خلک وو ژل شي ، یا کورنۍ انقلاب راشي خو په هیڅ صورت باید د ګوډ تخت خالي پرې نه ښول شي. د په تخت د کیناستو په هماغه دویمه ورځ شیرشاه سوري د ښار د خالي کولو حکم وکړاو ترڅنګ یې د خپل لښکر ټول حربي الات ، مالونه او وسایل سره را ټول کړل.
د ګوډ په ښار کې یې د خپلې وړتیا د ټولو شیانو د راټولو اورا غونډولو وروسته شیرشاه سوري د خواص خان سره یو ځاې د ښاره ووت. د ښار څخه د وتلو سمدستي وروسته شیرشاه سوری اوخواص خان دواړو د شیرپور په لور حرکت وکړ ، شیرپور د بنګال د اوسنې قاسم بازار څخه نژدې شپاړس میله غرب لورې ته پروت. د شیرپور په لور د خوځیدو سره سم شیرشاه سوري خپل زوې جلال خان ته هم یو پیغام ور واستوه ،چې هغه دې هم د تیلیاګړهې څخه را ووزي او د شیرپور په لور دې ځان را ورسوي. د شیرشاه سوري د دې حکم سره سم جلال خان د تیلیا ګړهي دره خالي کړه او د خپل پلار سره د یو ځاې کیدو له پاره شیرپور ته ورسید.
کله چې همایون ته خبر راغې چې شیرشاه سوری د ګوډ ښار خالي کړې دې او د هغه زوې جلال خان هم د تیلیاګړهي د درې څخه وتلې دې نو بیا یې خپل لښکر ته حکم وکړ چې د تیلیاګړهي د درې څخه دې په چټکۍ سره ووځي او د بنګال مرکزي ښار ګوډ ته ځانونه ورسوي.
شیرشاه سوري د خپل زوې جلال خان او خواص خان سره یو ځاې تر څو ورځو پورې هملته په شیرپور کې پاته شو او د حالاتو څارنه یې کوله. کله چې د هغه جاسوسانو هغه ته دا خبر ورکړ چې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې ګوډ ته را رسیدلې دې نو بیا شیرشاه سوري د جلال خان او خواص خان سره یو ځاې د شیرپور څخه راووت او د بهار کنډ د لارې څخه یې بیرته خپل ځان د رهتاس کلا ته ورساوه.
۲۸
او ما په منډه منډه باندې هغه محل ته ورننوته چې یو وخت د برهمن وزیر چوران د اوسیدو ځاې و ،خو اوس هغه د خواص خان ملکیت ګرزیدلې و. د هغې د غه حال ته په کتلو سره ګنګا د یوې کمرې څخه په بیړه راووتله او د محل څخه بیرون باغچه کې یې د اوما لاره و نیوله. په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا دا هم وکتل چې د محل نه بیرون د ساتونکو سالار پخواني ساتونکي لرې کول او په ځاې یې

نوي کسان ګمارل ، خو د اوما دې ستومانه منډو شهزادګۍ ورخطا کړې وه ، شهزادګۍ ګنګا غوښتل دهغه څخه څه وپوښتې چې اوما په خپله په خپلې ساه اخستو کنترول پیدا کړ اوپه ډیرې زیاتې خوشحالۍ سره یې وویل:

ګنګا ګنګا ! خورجانې ! ماتاته د خوشحالۍ یو ډیر ښه خبر راوړې دې ، شهزادګۍ ګنګا ور ته وویلې چې: ګوره اوما خورې ! ما ته ددې پرته د خوشحالۍ بل خبر نه شي پیدا کیدې چې خواص خان له ماڅخه راضي شي ، له ما سره د خپلې مینې او د خپلې غوښتنې څرګندونه وکړي ، که چیرې کله هم هغه دا سې وکړي نو زه به وپوهیږم چې زه هم په خپل ژوند کې دښه نصیب خاوند شوې یم. دهغې په دې خبره ور ته اوما وویلې: زه تا ته همدا سې یو خوشحاله ونکې خبر د ځانه سره لرم.او هغه دا چې اقاشیرشاه سوري او خواص خان دواړه د بنګال څخه بیرته را ستانه شوي دي ، ما په خپلو سترګو شیرشاه سوري او دهغه بدرګه فوځ ښار ته د راننوتلو او شاهي محل ته د ورتللو په وخت کې وکوت. ګنګا ترې سمدستي په ډیرې نا ارامۍ او ډیرې بیړې سره وپوښتل چې: خواص خان چیرې دې ؟ دهغې په دې خبره ور ته اوما په غوږ کې وویل چې:

ګوره ګنګا ! زه هسې دلته نه یم راغلې ، کله مې چې وکتل چې شیرشاه سوري دخپلو ساتونکو سره یو ځاې د شاهي محل په لور ولاړ نو ما دخواص خان پلټنه هم پیل کړه . ما د یوه عسکر څخه وپوښتل چې خواص خان چیرې دې ؟ هغه راته وویل چې هغه لښکر چې دشیرشاه سوري او خواص خان سره یو ځاې د بنګال په لور تللې و هغوې دښاره بیرون پراو کړې دې ،شیرشاه سوري ترې دخپلو ساتونکو سره یوځاې د شاهي محل په لور ولاړ اوخواص خان هملته د لښکر تر منځ په خپله خیمه کې تم شوې دې.

دهغې په دې خبره ګنګا په ډیره غمجنه او اعتراض کونکې توګه وویل: ګوره اوما خورې ! کله چې شیرشاه سوری خواص خان ته دغه محل ورسپارلې دې او اوس دا ځاې دهغه ملکیت دې نو بیا خو هغه ته همدلته دې محل کې تم کیدل په کار و ، هغه ولې د بیګانه او اجنبیانو په څیر د ښار نه بیرون په خیمه کې قیام وکړ. دهغې ددې خبرې په ځواب کې اوما د ډیرې بې وسۍ څرګندونه وکړه او ورته یې وویل چې خورجانې په دې اړه به زه تاته څه ووایم. دا د خواص خان خوښه ده چې په خیمه کې اوسیدل غواړي اویا بل ځاې ، دلته په راتلو خو دهغه څخه څوک پوښتلې هم نه شي. دهغې ددې خبرې په اړه ګنګا په ډیره پرېکونکې توګه ځواب ورکړ چې:

اوما ! ته همدلته اوسه. زه همدا اوس او په همدې وخت کې د رهتاس څخه بیرون دلښکر ترتمځایه ځم او د خواص خان سره وینم، تر څو هغه همدلته له ځانه سره راوړم. دهغې ددې خبرې کولو سره سم ترې اوما په ډیره عجیبه توګه وپوښتل چې:که چیرې خواص خان له تاسره یو ځاې دلته د راتلو څخه ځان وژغورې نو بیا ؟ ګنګا په ډیر هوډ سره وویل چې: ګوره اوما جانې ! دا وروستۍ خبره ده . لمړۍ خو زه غواړم په هره توګه چې شوني وې خواص خان ته ورځم ، هغه له ځانه سره پخلا کوم او دخپله ځانه سره یې یوځاې دلته راوړم. ددې خبرې وروسته ګنګا د اوما سره بله خبره و نه وکړه . خپلې خونې ته ولاړه ، دلږ ځنډ وروسته را ووتلله او د نارینه و جنګي لباس یې په غاړه کړې و ، د آسونو د تم ځاې په لور ورغله ،هلته یې په یوه آس باندې زین کیښود ، بیا پرې سپره شوه او په آس سپره دمحل څخه ووتله او آس یې د ښار د مرکزي دروازې په لور په ځغاسته کړ.

په آس سپره شهزدا ګۍ د لږ واټن د وهلو وروسته د فوځ تمځاې ته ورسیده اوبیا د خیمو نه په تیرید و سره د پراو په منځنۍ برخه کې د یوې خیمې خواته راغله ، دخپل آس واګې یې را ښکودې او آس یې و دراوه . د آس نه دکیوتلو سمدستي وروسته دخیمې دروازې ته راغله ، هلته د دروازې دواړو غاړو ته ساتونکي ولاړوو ، شهزادګۍ یوه ساتونکې ته را نژدې شوه او ترې وپې پوښتل چې: ایا امیر خواص خان په خیمې کې شته ؟ زه غواړم دهغه سره وواینم. کیدې شي چې تا زه پیژندلې اوسم. ساتونکي ورته ووېل:

شهزدا ګۍ ګنګا ! بې شکه چې تا د نارینه و جنګي لباس په تن کړې دې خو دد ې سره بیا هم ماته و پیژندلې. امیر خواص خان په خیمه کې شته خو ارام کوي ، که ته یې بده نه ګڼې نو زه به ورشم او ترې به وپوښتم چې په دې وخت کې هغه له تاسره کتل غواړي او که نه.

دهغه په دې خبره ګنګا لږ څه فکر وکړ اوبيا يې وويل:ته ورشه او تري وپوښته ، که هغه له ماسره کتل غواړي او که نه ،خو زه غواړم ورسره ووينم، ځکه زه دهغه سره ډير ضروری کار لرم. ددې خبرې سره سم هغه ساتونکې دننه ولاړ او شهزادګی بيرون په ډيره نا ارامۍ سره منتظره ولاړه وه . لږه شيبه وروسته هغه ساتونکې بيرته راستون شو ، سربيره ټيټ کړې و اوشهزادګی ګنګا ته يې وويلې. ګوره شهزادګی ! اميرخواص خان خو اوس ويده دې اونه غواړي اوس له تاسره ووينې. اميرخواص خان وايی چې که چيرې ګنګا له ماسره کوم ډير ضروري کار لري نو ولاړه دې شي اوخپلې اوما ته دې يې ووايی ، اميرخواص خان به دهغې څخه وپوښتي. په دې خبره ګنګا په ډيره نا ارامۍ سره هغه ساتونکي ته وکتل او ورته يې وويل:

ګوره وروره ! له ماسره اوس هيڅ وسيله نه شته. کومه وسله هم نه لرم. او تاته معلومه ده چې زه اقا شيرشاه سوري خواص خان ته د يوې وينځې په څير ورسپارلې يم اوس خو زه د اميرخواص خان خدمتګاره او وينځه يم ،دهغه څه له پاره چې زه اوس د اميرخواص خان سره کتل غواړم ،هغه دومره مهم دې چې زه بايد همدا اوس اوپه همدې وخت کې دهغه سره ووينم ، زه خيمی ته ننوځم ،اميرخواص خان به له تا نه خفه کيږي ، که هغه خفه کيږي نو له ما څخه به خفه کيږي. که چيرې له ماڅخه خفه هم شي نو زه به يې د زغمولو له پاره تياره يم. تاته به کوم زيان نه در رسيږي. زه به ورته وايم چې ساتونکې زه منه کولم خو زه پخپله دلته دنته را ننوتم . ددې خبرو سره سم ، د ساتونکې دعکس العمل دکتلو پرته ، هغه خيمې ته ور ننوتله.

کيدې شی چې خواص خان د خيمې نه بيرون د ساتونکي او شهزادګی تر منځ دغه خبرې اترې اوريدلې وي،کله چې ګنګا دننه و ر ننوتله نو ساتونکي د خيمې دننه يو نظر و ځغلاوه، ويی کتل چې خيمې ته د ورننوتلو سمدستې وروسته خواص خان دخپله ځايه راپورته شو اوکيناست ، نوساتونکې ډاډه شو او يوې لورې ته څنګ و درید.

ګنګا په کلاره کلاره روانه وه اوکله چې دخواص خان خواته و ر ورسيده نو خواص خان په ډيرې غصې او غضب سره ګنګا ته مخ کړ او ورته يې وويل:ګوره ګنګا ! کله چې ما نه غوښتل تا ووينم نو بيا ته ولې زما خيمې ته را ننوتلې ، ايا زما د ساتونکې خبرو په تا هيڅ اغيز و نه شنيده . که چيرې تا دکوم ډير ضروري کار په لړ کې له ماسره ليدل غوښتل نو هغه خبرې چې ته يې کول غواړې ، ټولې به دې اوما ته کړې وې نو اوما به په خپله راغلې وه او ماته به يې ويلې و . دهغه په دې خبره ګنګا په ډيرې بې وسۍ سره په ژړا کې وويل: ايا تا ته له ما څخه اوما ډيره مهمه او اغلې ده ؟ خواص خان ورته وويلې چې هو ! اوما زما خور ده او ته زما ډيره بده دښمنه. ددې خبرې په اوريدو سره د ګنګا رنګ تک ژيړ شو اوبيا يې په ژړا کې په ډوب شوی اواز سره ووايل: راځه همداسې لکه ته يې چې وايی سهې ده . خو ددې هر څه سره بيا هم زما له تاسره کتل ډير اړين و. ځکه چې ما غوښتل له تاسره په ډيره يوه مهمه موضوع باندې ځانته خبرې وکړم . خواص خان ورته په ډيره ناخوالې سره ووايل چې:

ګوره ګنګا ! زما اوستا تر منځ هيڅ مهمه اوخاص معامله نه شته. اونه زما اوستا تر منځ کوم اړيکې شته. ګنګا ورته ووايل چې: هر څه چې ته وايی همغسې سهې دي. خو ما تاته دا ويل غوښتل چې کوم کسان چې تا د فدايی خان د پيدا کولو له پاره استولي و نو دهغوي په کومک باندې فدايی خان راغې او له ماسره يې وکتل ،تر هر څه دمخه زه ستا ډيره زياته ممنونه او مشکوره يم چې زما د وينا په اساس دې فدايی خان را پيدا کړ ،خو فدايې خان ماته هغه کس و نبود چې زما د ګټلو د سويمبر مقابلې يې ګټلې وې. ددې خبرې په اوريدو سره خواص خان يو ځل بيا خپله ناخوالې وښوده. او ورته يې وويل:

د فدايې خان په اړه تا ته ددې ضرور ته نه شته چې زما څخه ممنونيت څرګند کړې. هغه ستا کار و او ما درته وکړ. دا چې ته وايی چې ماته معلومه شوه چې ستا سويمبر چا ګټلې دې نو دا له ماپوري هيڅ اړه نه لری. هر هغه چا چې ستا سويمبر ګټلې دې ورځه همغې پسې

ولاړه شه ، دلته دې د راتلو څه اړتیا وه ؟ دهغه په دې خبره ګنګا په خپل اواز کې لږ څه ځواک پیدا کړ او ویې ویل : زه خو اوس همغې کس ته چې زما سویمبر یې ګټلې راغلې یم.

خواص خان په دې خبره ډیر په غصه شو او ویې ویل :

ګوره ګنګا ! زه ددې سره هیڅ سرو کار نه لرم چې ستا سویمبر چا ګټلې و او ته اوس دچا پسې راغلې یې. اویا د چاپسې ورځې .خو زه درته همدومره ویل غواړم چې په راتلونکې کې زما خیمې ته په خپل سر اوددا سې را ننوتلو هڅه ونه کړې. ګنګا سمدستې د خواص خان خبره پرې کړه او ورته یې په لږ څه تیز غږ کې وویل: څنګه د راتلو هڅه ونه کړم. زه خو ټولو رواجونو ستا په لمن کې را غورځولې یم ،ځکه چې تا زما د سویمبر درې واړه مقابلې ګټلې دي. زه وخت تا ته حواله کړې یم.د رهتاس دکلا د سوبې وروسته شیرشاه سوري زه تاته د وینځې په څیر در کړې یم...په دې وخت کې خواص خان سخت په قهر شو او ورته یې وویل چې: ډیرو خبرو کولو ته اړتیا نه شته، تا ته معلومه ده چې ته ما د وینځیتوب څخه ازاده کړې یې. ګنګا هم په همدې وخت کې ورته وویل : خو زه نه غواړم چې ستا د وینځیتوب څخه ازاده شم. زه غواړم همستا د وینځې په څیر له تاسره ژوند وکړم. او د یوې وینځې په څیر ستا خدمت وکړم.ځکه زما سویمبر هم همتا ګټلې دې نو د هغې د ګټلو وروسته که ته نه غواړې ما دخپل ژوند تلپاتې ملګرې کړې او له ما سره مینه اومحبت نه لرې ، نو لږ تر لږه خو ما د وینځې اوخدمتګارې په څیر ومنه. په دې توګه به زه ستا په پښو کې پرته اوسم ،په دې به تاته څه زیان در ورسیږي ؟

دګنګا په دې خبرو باندې خواص خان نور هم قهریدلې شو او په ډیره بده لهجه یې ګنګا ته وویلې چې: ګنګا ! ته څومره پسته او ذلیله ښځه یې ، ما خو ته نه وې پیژندلې چې ته به دخپل مطلب په خاطر زما په پښو کې تر پریوتو پورې ځان سپک او ذلیله کړې ، ایا تاته ستا هغه خبرې در په یاد نه دي چې تا زما تر مخه کړې وې ، تا ته به یاد وې چې هغه وخت چې ما د ځنګل په منځ کې ستا عزت خوندي و ساته اوستا د عزت د خوندي ساتلو په خاطر زما پلار له منځه ولاړ. خوکله چې ما ستا تر مخ ستا د مینې دترلاسه کولو غوښتنه وکړه نو تا په ډیر قهر اوغضب سره زه په څپیړه ووهلم اوودې ویل چې تا څنګه جرأت کړې چې زما سره د مینې اومحبت څرګندونه کوې او دا دې هم وویلې چې تا څنګه فکر کړې چې زما د وصلت له پاره زما سره د رانژدې کیدو هڅې وکړې ! خواص خان تر دې ځایه دخبرو وروسته لږ څه تم شو خو وروسته یې بیا خپلې خبرې پیل کړې او ویې ویل :

ګوره ګنګا !تاته به په ډاډمنه توګه خپلې خبرې در په یاد وي ، تا ماته په چیغو چیغو وویل چې: ته د سپیو په لوښو کې اوبه څښونکې او په خاورو اوایرو ککړ انسان یې، زما اوستا تر منځ دومره توپیر موجود دې لکه د شنو لمحو د بدن او په سوزیدونکې اور کې نڅاکونکي خوشبو او بې عکسه خدو خال ، او یا لکه د دشبنم د اوربشت او د عذاب او درپه دري حالت.

ګوره ګنګا ! تا ماته د شهزادګۍ په صفت دا هم وویلې چې: زه د یوه کوچي قبیلې سره تړاو لرم اوترڅنګ یې زه دهمدې کوچیانۍ قبیلې د سردار غلام هم یم ، په ځنګلونو کې د ګیدړو د ښکار اودهغوې دپوستکو دپلورلو په واسطه خپل ورځني ژوند تیروم. زما پلار هم همدا کار کاوه ، په خپلو اوږو به یې ناولي پوستکي اچولي و اوستاسو په ښار کې به یې پلورل. تا دا هم ویلي و چې که په راتلونکې کې دې زما سره په دې موضوع باندې دخبرو کولو هڅې وکړې نو په یاد ساته چې خپلو ساتونکو ته به ووایم چې ستا څټ در مات کړي. او اخر کې دې راته د «ددې ځایه ورک شه» الفاظ وویل او دا دې راته هم وویل چې نه دې دلته اوسیدل غواړم او نه دې بیا شکل کتل.

ګنګا ددې الفاظو په اړه هیڅ هم ونه ویل. دهغې بې چاره څټ د شرم او خجالت نه ټیټ شوې و . بیا یې په نرې ژړغونې شانته اواز کې وویل: خواص خانه ! زما اقا ! ایا ته ماته د لته د کیناستو بلنه نه راکوې ؟ ترڅو دهغو خبرو په اړه چې تا همدا اوس وکړې زه لږ څه

څرګندونه وکړم. دهغې په دې خبره خواص خان سمدستي وويل چې: نه ! زه تاته دلته د کيناستو بلنه نه درکوم. اونه زه له تا څخه د کومې خبرې وضاحت غواړم. ستا له پاره به ډيره غوره داوي چې سمدستي اوپه همدې شيبه کې له دې ځايه ولاړه شې، اوپه راتلونکې کې نه له ما سره د کتلو هڅه وکړې او نه په دې موضوع دبحث له پاره زما لورې ته بيا راشې.

دخواص خان دد ې خبرو په اوريدو سره ګنګا بې چاره د لږ وخت له پاره دقبر دتيرو شوو لمحو ،په قبر باندې د ورشنيدل شوو مړاو ګلانو په څير مړاوې اود اخرې شپې د را غورزيدلو پاڼو په څير ننښتې او خوره وره ولاړه وه. بيا يو ناڅاپه ور مخته شوه ،او ورښکته شوه اودخواص خان پښې يې و نيولې او ورته يې وويل: د رب ، بګوان او ايشور په خاطر ماته ببښنه وکړه. دخپل خداې اودخپل رسول په خاطر ماته زما دهغو خطاګانو په اړه چې له ما څخه شوي دي ببښنه وکړه. زه له تا څخه د ببښنې غوښتنه کوم. زه له تاسره مينه اومحبت کوم ،تا غواړم او له تاسره مينه کوم. غواړم ټول عمر ستا دمينې اومحبت د وينځې په څير دلته له تاسره و اوسيږم . که چيرې ته له ماڅخه مخ اړوې ، که له ماڅخه دکرکې څرګندونه وکړې خوبيا به هم زه د يوې يخې چينې ، وچ غملړلي دريااب ، اويا په تالابونوکې دمنجمد عکس په څير دلته و اوسيږم.

دګنګا په دې حرکت سره خواص خان خپلې پښې کش کړې او هغه يې لرې وغورځوله ،ګنګا په زمکه پريوته اوبيا يې ځان راټول کړ اوبيرته را پورته شوه ، دهغې بې چاره څټ يو ځل بيا تيټ شو اودخواص خان تر مخ د سو زيدونکي لمر دتور سيوري په څير وچه کلکه و دريده. خواص خان ورته تر لږه وخته کتل اوبيا يې ورته وويل:

ګوره ګنګا ! ته خبره هسې اوږدوې ، په ياد ساته چې ته دخپلې رويې اوسلوک ،دخپل کبر او خپل ويار ، اود خپلې کبر نه ډکې پورته غړانګې په واسطه زما له پاره دګرد توپان ، د اورد شغلولمبې ، د اورد يوال ،د تيږو اورونکې لمحه او دصليب وينه ثابته شوې يې. تا زما سره ډيره بده وضعه کړې ده او زه دې يوه کرکجن انسان و ګرځولم. هغه وخت چې ما ګيدړې ويشتلې اوخپل ژوند مې د دې لارې تر سره کاوه او ته يوه شهزادګۍ وې نو هغه وخت را ياد کړه چې ما ستا عزت خوندي وساته ، ستا ژوند مې له خطره خوندي کړ ، زه دا منم چې ما دهمغه وخته له تاسره مينه کوله چې تا د کوچنيوالې څخه بلوغ ته ټوپ کړ. هغه وخت ورځ چې ما ستا عزت او ستا ژوند وساته نو په همغه ورځ ماته له تاسره په ځانته ځاې کې دخبرو کولو موقع تر لاسه شوه ، او ما په پوره جرءت سره ستا تر مخه د خپلې مينه څرګندونه وکړه. دا په داسې حال کې چې زه دمحبت په معامله کې ډير کمزورې ثابت شوې يم. دد ې په ځاې چې تا زه دمحبت دد ې څرګندونو په اړه لږ څه په ځنډ کې غورزولې وې اوزما سره دې نيکه رويه او ښه سلوک تر سره کړې وې اوبيا دې زما دمحبت مخ بلې کومې لورې ته ګرځولې وې او راته دې ويلې وې چې ته د بل کوم چا سره مينه لرې. که چيرې همداسې نه و نو بيا خوبه تا دمحبت ځواب راکړې و ، خو ګنګا ! واوره چې: ددې هر څه په ځاې دې زه په خوله په څپيړه ووهلم اوداسې الفاظ دې راته ويلی دی چې د يوه دروند اوشريف انسان له پاره د زغم ورنه و.

ګنګا واوره ! زه اوس ستا دهمغې سلوک په خاطر يو کرکجن انسان ګرزيدلې يم. ما ستا تر مخ د خپل زړه دښار دمينې اومحبت ټولې دروازې بندې کړې دي ، ستا د ناروا کړچار ، ستا دکبر اولويې او ستا دخراب فعل په اساس ، ګنګا ! ، اوس ته ماته د بدلو لاروغبار ،دخزان تيارې شپه ، او د زيړې پانې په څير ګرزيدلې يې ، ورځه اوددې ځايه وځه. ته اوس د غم نه ډک يو داستان يې. زه نه غواړم له تاسره کوم ډول اړيکې وساتم ، ګنګا ! ما ته د غمژنو وختونو کيسه ، زړه ازارونکې غوښتنه ، او خزان وهلې ميوه ګڼلې يې او هيسته مې غورزولې يې. واوره ! که چيرې ته زما د زړه خبره اوريدل غواړې نو له ځانه سره يې وليکه:

ته يوه ډيره غليظه ، پسته ، او ذليله پيغله يې. او زه په هيڅ صورت نه غواړم چې دخپل وجود برخه دې وګرځوم. زما سره د بدکړچار دکولو تر مخه ته زما په سترګو کې ډيره عزتمنده د وقار او درنښت خاونده وې ، خو اوس ته زما په سترګو کې د زمکې د ټغر نه هم

سپکه او ذلیله یی. گوره گنگا ! پخوا له دې چې زما له خولې څخه ددې نه هم زیاتې غلیظې خبرې واورې له دې ځایه دې قواره ورکه کړه. اوکه نه زما غصه ددې نه زیاته شوه نو ویریږم چې زما لاس به ستا په خلاف پورته شي ، په دې خاطر ته همدا اوس او همدا شیبه زما دخیمې څخه بیرون شه ،که چیرې ته داسې ونه کړې نو زه به ساتونکې ته حکم وکړم چې تا په رابنکودو سره دخیمې څخه بیرون کړي

گنگا ورته په ژړا اوسلګیو سره وویل چې: خواص خانه ! تا ته به دهغې اړتیا پیښه نه شي زه پخپله ستا دحکم په مطابق ستا دخیمې څخه وځم خو د تللو څخه دمخه زه یوه غوښتنه لرم. داسې وګڼه چې دا به اخری غوښتنه وي.ددې وروسته به زه تا ته دهیڅ ډول تکلیف د پیدا کیدو سبب و نه ګرځم ، خواص خان ورته په ډیره ناخوالهتوګه وویل چې: وایه ، څه ویل غواړې. په ځواب کې ورته ګنگا وویل:

هغه وخت چې تا دخپل لښکر سره یو ځای د وندهیاچل په غرنیو سیمو کې پراو کړې و اوبیا دهغه ځایه د شپې په تیاره کې د بنګال دمرکزې بنار ګوډ په لور روان شوې ،نو ستاسو د تګ نه وروسته لښکر هلته څو ورځې نور هم قیام وکړ. خوکله چې لښکر د ګوډ د بنار په لور حرکت وکړ ، نو هیبت خان نیازې زما خواته راغې او له ماڅخه یې و پوښتل چې ایا زه د رهتاس د محل په هغه برخې کې قیام کول غواړم چې پخوا په کې اوسیدم او یا په بل کوم ځای کې د اوسید و له پاره تیاره یم. خو ما د هیبت خان څخه ستا د اوسیدو د ځای په اړه پوښتنه وکړه. هغه ماته ډاګیزه کړه چې اقا شیرشاه سوری تاته زمونږ د چورامن وزیر براهمن محل درکړې دې. نوما هیبت خان نیازې ته وویل چې زه غواړم په همغه محل کې چې خواص خان ته ورکړل شوې قیام وکړم. اوس زه ستا دمحل په یوې څنډې کې د خپلې اوما سره یو ځای اوسیږم، زه له تا نه همدومره غواړم چې ما ته دخپلې اوما سره یو ځای په همدې محل کې د اوسید و اجازه راکړې. زه ژمنه کوم چې ستا له پاره به د هیڅ ډول ستونزې د راپیدا کیدو سبب نه ګرځم. خواص خان ورته وویل چې: ورځه ، ته هملته په همدې محل کې اوسیږه ، هیڅوک به له تا څخه په دې اړه ونه پوښتي. دخواص خان په دې خبره ګنگا بې چاره خپلې اوښکې وچولې اودخیمې څخه را بیرون شوه.

۲۹

لږه شیبه وروسته ګنگا د رهتاس دپخوانې وزیر چورامن محل ته ورننوتله ، آس یې په تبیله کې و تړه ، د آس د پښو د اواز په اوریدو سره اوما هم بیرون را وتلله. هغې وکتل چې ګنگا ډیره خفه او غمګینه دآسونو دتبیلې څخه بیرون را وځي، کله چې هغه را نژدې شوه نو اوما تري په ډیره مینه و پوښتل چې: ګنگا خورې خواص خان درته څه وویل: دهغې ددې خبرې په ځواب کې ګنگا بې چاره په ژبه څه و نه شو ویلای خو مخته ورغله او د اوما سره ورغاړې وته ، او د کوچنیانو په څیر یې په زوره زوره و ژړل. اوما د لاسو څخه و نیوله او خپلې کمرې ته یې یوړه. تر لږه وخته پورې یې ورته ډاډ ورکاوه کله چې ګنگا ځان سنبال کړ نو بیا تري اوما یو ځل بیا وپوښتل.

ګوره ګنگا !ته ولې داسې ژاړې. ماته خو رینبتیا خبره وکړه چې څه درپیښ شوې دي ، ایا خواص خان ته ورغلې وې. ایا هغه درته څه بد رد ویلې دي ؟دهغې په دې خبره ګنگا ورته وویل چې: اوما خورجانې ! ستا خبرې سهې دي ، زه خواص خان ته روغلم ، اول خویې زما سره کتل نه غوښتل ، خپل ساتونکې ته یې وویل چې هغې ته ووایه چې زه ورسره کتلې نه شم. خوبیا زه په زوره خیمې ته ورننوتلم ،هغه زما په دې کار سخت ناراضه شو او په خبرو خبرو کې یې زه ډیره سپکه کړم ،ماته یې بیا بیا هغه خبرې را یادولې چې ما هغه ته د څپیړې ورکولو په وخت کې کړې وې،خو هغه وخت زه شهزادګۍ وم او هغه له ما سره د محبت او مینې څرګندونه کړې وه. ګوره اوما ! زه دا منم چې هغه زما ستره غلطي وه او ما د خپل غرور او لویې په اساس د خواص خان سره دومره ناروا سلوک کړې و نواوس زما همغه بد سلوک زما د بدقسمتۍ او بد فالۍ سبب وګرزیدلې دې. ګوره اوما خورې ! خواص خان هم په دې اړه ملامته نه دې ، ځکه ماته د یوې شهزادګۍ په څیر نه و په کار چې دهغه سره داسې بده وضعه وکړم. هغه زما عزت خوندی کړې و ، هغه زما د ژوند

ساتونکې ګرزيدلې و نو که په دې وخت کې هغه زما څخه د مينې او محبت غوښتنه کوله نو بايد چې هغه مې زغملې وې خو ما هغه ته بد ې طعنې ورکړې ، هغه ته مې د ګيدړو ښکارکونکې ووايه ،بياپه يوه بل وخت کې هغه زمونږ خيمې ته راغې ، زما پلار ماته وويل چې دهغه څخه ښښنه وغواړم خو زما څټ دکبر څخه دومره لوړ شوې و چې ما هيڅ هم تر لاسه نه کړاې شول. نن هغه زما ټول هغه خواره واره الفاظ اوزما له اړخه دهغه سره شوې بد سلوکئ يو ناڅاپه زما تر مخ و درول.

ګوره اوما جانې ! خواص خان هم زما سره يو وخت محبت کاوه ، خو اوس هغه له ما څخه ډيره سخته کرکه کوي ، هغه ماته ډيره پسته او ذليله نجلۍ وويله. ان تر دې ځايه راغې چې زه يې تهديد کړم چې د خيمې څخه ووځم او که نه ساتونکې به ما په راښکودو سره د خيمې څخه بيرون کړي ، خو ګوره اوما ! ما دهغه څخه دا اجازه راخستې او راغلې يم چې ماته به د اوما سره يو ځاې په دې محل کې د اوسيدو اجازه راکوي اوهغه دلته د اوسيدو اجازه راکړه.

تر دې ځايه دخبرو وروسته شهزادګۍ لږ څه غلې شانته شوه اوبيا يې په ډيره بې وسۍ سره داوما په لور وکتل او په خبرو يې پيل وکړ اوويې ويل:

اوما جانې خورې ! زه به يو ځل دوه بيا هم دخواص خان دخوشحاله کولو هڅې کوم، اوما زه به تاته دا ډاګيزه کړم چې اوس زه خواص خان دخپل ځان څخه هم زيات عزيز ګڼم ، اودهغه سره محبت او مينه کوم ،دهغه پرته د ژوند کولو په اړه فکر هم نه شم کولې. خو که چيرې ددې سره سره بياهم هغه ماته ښښنه و نه کړه نو بيا به زه دا محل پريږدم ، دهغې په دې خبره اوما پرې ورټوپ کړ او ورته يې وويل چې: ته به چيرې ځې ؟ګنګا ورته وويل چې:

ګوره اوما جانې ! درهتاس په ښار کې يو زيارت دې ، زه به هملته ورشم او د ژوند پاته شپې او ورځې به د بيلتون په سوزيدونکو لمحو کې را تاوې تيرې کړم. اوما ورته سمدستي وويل:

زه هم دهغه زيارت څخه خبره يم. هلته به ته څه ډول ژوند وکړې ، ځکه هلته ټولې کونډې ښځې اوسيږي. په دا سې حال کې چې ته کونډه شوې نه يې. ګنګا ورته وويل چې: زما څخه به بله ستره کونډه څوک وي ،ګوره خواص خان زما سويمبر وګڼه ، نو د روا ياتو اورواج په مطابق بايد زما واده د خواص خان سره تر سره شوې وې. اوس چې خواص خان زه و شړلم ، په کار خو دا و چې هغه اوس زما ميړه واې ، نو هغه دميړه کيدو په ځاې زه رټلم او ويې شړلم ، نو زه چې اوس کونډه نه اوسم نو څه به يم ؟

ګوره اوما جانې ! زه هملته دغه زيارت ته ورځم. اوخپل پاته ژوند به هملته د بيلتون د اور په لمبو کې تيروم ، دهغې دد ې خبرې په اړه اوما وويل:

اوس خو دهغې زيارت حالت ډير زيات خراب شوې دې ،څومره کونډې چې هلته اوسيږي هغوې ټولې هلته په ښار او نزدې کليو اوکورونوکې خير خيرات را ټولوي اوپه همدې توګه خپلې شپې سبا کوي . ددې زيارت دربار هم په همدې خير خيرات باندې چليږي. ګنګا ورته د ډيرې بې وسۍ او بې چارګۍ په حال کې وويل چې:

ګوره اوما ! که چيرې هلته اوسيدونکې ټولې کونډې خير خيرات را ټولوي اوخپل ژوند پرې سبا کوي نو زه خو دهغوې نه کمه نه يم زه به د هغوې سره يو ځاې خير خيرات را ټولوم اوشپې به پرې سبا کوم، زه خو د اسمان څخه را ښکته شوې فرښته نه يم ، په دې خاطر لکه څنګه چې نورې کونډې په دې زيارت کې شپې سبا کوي نو دهمغوې په څير به زه هم دخپل ژوند پاته برخه دلته تيروم.

دګنګا ددې خبرو داوريدو وروسته اوما لږ څه په فکر کې ډوبه شوه بيا يې دګنګا په لور وکتل او رته يې وويل:

ګوره ګنګا خورې ! که چيرې ته غواړې نوزه به په دې لړ کې دخواص خان سره خبره وکړم. ګنګا سمدستي دهغې په لور وکتل او ورته يې وويل چې: ګوره اوما ! هيڅکله هم دا سې کار و نه کړې. ما ته ډاګيزه شوه چې خواص خان له ماڅخه ډيره زياته کرکه کوي ، ان تر

دې چې هغه زما د مخ د کتلو حوصله هم نه لري ،بس دا سې یې و ګڼه چې هغه ما د یوې ذلیلې ،پستې او کبرجنې نجلۍ په څیر پیژني ، که چیرې ته دهغه سره زما د سپارښتنې له پاره خبرې وکړې نو زه ویریږم چې زما په څیر به له تا څخه هم خواص خان کرکه وکړي ، تر نن پورې خو هغه تاته خور وایی خو بیا به هغه تا هم زما په څیر دخپل ځان دښمنه ، پسته او ذلیله ګڼي. خو زه نه غواړم دا سې څه ترسره شي ، او اوما جانې ! بیا به زمونږ دد واړو ژوند دلته په دې محل کې ستونزمن وګرځي. په دې خاطر زه له تا څخه هیله لرم چې په هیڅ وخت کې هم دخواص خان سره زما په اړه کومه خبره اتره و نه کړې.

کله چې ګنګا چپ شوه نو اوما ورته وویل:

ګوره ګنګا خورې ! ما دخپل ژوند یوه برخه له تا سره تیره کړې ده ،نو که چیرې حالات دومره زیات خراب شول نو زه به په هرصورت ستا ملګرتیا کوم. که چیرې خواص خان ستا د ټولو هڅو سره بیا هم تاته ښېنه ونه کړي نو بیا به د دې ځایه ووځو او هملته هغه زیارت ته به ولاړې شو ، خو واوره چې زه به هم له تا سره همغه زیارت کې او سیږم اوستا خدمت به کوم.

داوما د دې خبرو د اوریدو سره ګنګا بې چاره لږ څه شاته شوه ، یوځل بیا د اوما سره ور غاړې وتله ، ښه یې د زړه د خلاصه وژړل ، د اوما ستر ګې هم د اوښکو ډکې وې ، دواړه تر یوه وخته پورې یوبل ته ور غاړې وتلې وې او ژړل یې. بیا یې ځانونه سنبال کړل ،بیا هغوې دواړو بې چارګانو دخپلې ډوډۍ له پاره تیارې پیل کړ.

۳۰

یوه ورځ مابنام په دا سې حال کې چې ګنګا د خواص خان د حویلۍ په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو کې مشغوله وه وې کتل چې له یوه اړخه اوما په منډه منډه د دې لورې ته را ځغلي ، هغه ډیره خندانه او خوشحاله وه ، ګنګا دهغې څخه د دې خوشحالۍ په اړه وپوښتل او ورته یې وویل چې:

اوما خورې ! ایا کومه غیر معمولي پیښه شوې چې دا سې خوشحاله یې . اوما ورته ځواب کې وویل چې هو ! ګنګا خورې ! ته یې غیرمعمولي خبره وګڼه. ګنګا ورته په ژورو ستر ګو وکتل او ورځخه یې وپوښتل: نو بیا یې ماته ولې نه وایی ؟ اوما ورته مخ کړ او وې ویل چې: د خوشحالۍ خبره خو داده چې خواص خان د لښکر د خیمو د منځ څخه خپله خیمه لرې کړه او دلته حویلۍ ته را غلې دې. هغه د حویلۍ د ښې لورې د کوټو څخه په یوه کې میشت شوې دې. ما پخپله هغه خپلې کوټې ته د ورننوتلو په وخت کې وکوت. دهغه سره یې ساتونکې هم ملګري دي. دهغه د کوټې تر مخه اوس دهغه ساتونکې په پهره ولاړ دي. دهغې په دې خبره ګنګا یو ځل بیا د ناهیلۍ په ښه وویل چې:

ګوره اوما خورې ! په دې کې د خوشحالیدو څه دي. که چیرې ته په دې خوشحاله یې چې خواص خان دلته حویلۍ ته راغلې دې نودا خبره زمونږ له پاره څه نوې نه ده. هغه خو زمونږ له پاره دلته نه دې راغلې، شیرشاه سوري دا حویلۍ او محل هغه ته ورکړې دې نو په دې ځاې ته د هغه راتګ دهغه خپل حق دې. دهغې په خبره اوما وویلې:

ګوره ګنګا خورې ! زه تاته یوه ډیره مخلصانه مشوره درکوم. د ډوډۍ د پخولو نه وروسته ته خواص خان ته ډوډۍ تیاره کړه او دا ډوډۍ هغه ته پخپله یوسه ، هغه ته ډوډۍ کیږده ،په دې ترتیب زه هیلمنه یم چې که چیرې دهغه په زړه کې تاته لږ څه مینه هم پاته وي نو هغه به ستا د لاسو څخه دا ډوډۍ واخلي او وبه یې خوري ، تر څنګ به یې له تا سره چې کوم خفګان راغلې هغه به هم له منځه یوسي او راضی به شي.

د اوما په دې مشورې سره ګنګا لږ څه فکر وکړ او بیا یې ځواب ورکړ چې:

ګوره اوما ! زه به ستا د وينا په مطابق خواص خان ته ډوډۍ يوسم خو که چيرې هغه يو ځل بيا زما سره د پخوا په څير سلوک وکړي او يا يې زما دلاسو څخه ډوډۍ وانه خسته ، اويا يې زه دخپلې کمرې څخه راووېستلم..دهغې په دې خبرو ورته اوما په پريکنده توګه وويل چې:

واوره ګنګا ! که چيرې دا ځلې هم خواص خان ستاسره همغسې رويه اوسلوک وکړ او ستاسره يې د مصالحت هڅه ونه کړه ، اوستا د لاسو ډوډۍ يې هم ونه خوړله نو بيا واوره ! چې د راتلونکې سهار د مخه په تيارې کې به مونږ ددې ځايه وځو او د رهتاس همغه زيارت ته به ورځو ، هيڅوک به په دې خبره نه خبريږي چې مونږ دواړه چيرې تللې يو. داوما ددې ځواب په اوريدو سره د ګنګا رنګ تک ژيړ شو او ويې ويل:

اوما خورې ! ستا دا وړانديز په ځاې دې خو دخواص خان څخه به زما لرې والې ماته د زغم وړ نه وي او زما دمرګ سبب به وګرځي. اوما ورته يې په زيږه توګه وويل چې ولې به د زغم وړ نه وي. کله چې خواص خان له تاسره مينه نه کوي ، تا نه خوښوي ، د خپل زړه څخه يې ستا مينه ، محبت او غوښتنه لرې کړي اوتا په خپله مينه کې له ځانه سره نه شريکوي نو بيا به دهغه څخه لرې والې تاته ولې د زغم وړ نه ګرځي او يا به تا د اندېښنو په درياب کې لاهو کړي.

ګوره ګنګا خورې ! ته همغه يې چې يو وخت دې د خواص خان څخه د زړه له کومې کرکه کوله ، زه پوهيږم چې که چيرې خواص خان ستا خپلول و نه غواړي نو په خپل زړه کې دې همغه د نفرت د جهنم اور را تازه کړه چې پخوا دې دخواص خان سره درلوده. دهغې په دې خبرو ګنګا بې چاره د ډيرې بې وسۍ څرګندونه وکړه او ورته يې وويل چې:

اوما خورې ! کاشکې ماداسې کولاې شول ، کاشکې ما هغه کرکه او نفرت بيرته راوستلاې شوې چې دخواص خان په اړه مې درلودل، هغه وخت و چې هغه صاحب خان و او ګيدړې يې ښکارکولې. خو اوس زما په ژوند کې يو انقلاب راغلې دې.

اوما جانې ! غوږ شه ! په دې کې هيڅ شک نه شته چې ما دصاحب خان څخه ډيره زياته کرکه درلوده ، او تا ته معلومه ده چې ما دهغې کرکې څرګندونه هم کړې وه ، اوهغه وخت مې خواص خان په خوله په څپيړه هم وهلې و ،خو هغه وخت هغه صاحب خان و . هغه هم په داسې حال کې چې هغه په ما احسان کړې و او زما د ځان او ابرو ساتنه يې کړې وه. خو دد ې هر څه سره بيا هم ما دهغه څخه ډيره سخته کرکه درلوده ، ان تر دې چې ما دهغه احسان هم له ياده وويست اودهغه پر خلاف مې لاس پورته کړ خودهغې وروسته زما په ژوند کې يو انقلاب راغې.

ګوره اوما خورې ! کله چې زما د ترلاسه کولو له پاره د سويمبر تر نامه لاندې مقابلې پيل شوې او خواص خان د يوه نقاب پوشه په لباس کې زما ددې سويمبر درې واړه مقابلې په پوره ميړانه وګټلې نو په هغه وخت کې هم ما د صاحب خان څخه کرکه کوله ، دهغه له پاره زما په زړه کې هيڅ ډول مينه او محبت ځاې نه درلود ،خو څه وخت چې د ې نقاب پوشه زما د سويمبر درې واړه مقابلې وګټلې نو دهغه بريا ، دهغه ميړانه ، دهغه ننبه ويشتل او دهغه د توري د وهلو هنر زه په خپله دهغه لورې ته را ښکودم. خو زه نه پوهيدم چې ددې نقاب پوشه په لباس کې خواص خان را نغښتې دې.

بيا د سويمبر د درېمې برخې د ګټلو نه وروسته چې کله دغه نقاب پوشه زما دخپلولو په ځاې ماته ډاګيزه کړه چې هغه له ما څخه نفرت لري ، اوبيا ولاړ. دهغې وروسته چې کله هغه د سويمبر د درې واړو مقابلو د ګډونکو نکو شهزادګانو سرونه ورپرې کړل نوبيا زه نوره هم د دې په مينې کې ور ونښتم په دې اساس مې ژمنه وکړه چې زه به په هرصورت دغه نقاب پوشه پيدا کوم او دخپل ځان له پاره به يې تر لاسه کوم، دا ځکه چې همدغه نقاب پوشه زما د مينې او محبت اخري پولې ته رارسيدلې و ،هغه زما د ژوندانه تر ټولو لويه کمزورې ګرزيدلې ده نو په دې خاطر ما دهغه د ترلاسه کولو له پاره هڅې پيل کړې.

ګوره اوما ! دلته دراتلو وروسته چې فدايي خان ماته خبر راکړ چې هغه نقاب پوشه په اصل کې همدغه خواص خان دې نو ګوره خورجانې ! دخواص خان له پاره چې زما په زړه کې کومه کرکه مودجوده وه هغه له منځه ولاړه ، اوخومره مينه او محبت مې چې د سويمبر د مقابلو اخري ګټونکې ته په زړه کې را پيدا شوې و هغه ټوله مينه ، ټول محبت او ټوله غوښتنه دخواص خان د ذات په لور باندې منتقله شوه . اوس همغه خواص خان چې يو وخت زما له پاره د ډيرزيات دنفرت وړ و ، اوس راته ډير زيات نادر او نايابه ګرزيدلې دې. واوره ! خومره چې ترې ما کرکه کوله ، اوس ورسره دهغې څخه په سلونو واره زيات محبت او مينه کوم. اوما خورې ، زه فکر کوم چې دخواص خان پرته به زما ژوند د جهنم د اور په څير وي ، داسې فکر کوم چې د خواص خان پرته به هلته په هغه (اشرم) زيارت کې زما ژوند څه ډول تيريږي. ما خو غوښتل چې په همدې حويلې کې و اوسيږم ،او کله کله په پټه توګه خواص خان ووينم ، اودخپل زړه دمينې اوردهغه په کتلو سره مړ کړم. خو کله چې زه ددې ځايه ولاړه شم او په هغه زيارت کې و اوسيږم نو اوما خورې ، زما ژوند خو به دخاورو سره خاورې شي.

ددې خبرو څخه وروسته چې کله شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه نو اوما ددې ټولو خبرو ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

ګوره زما ګنګا خورجانې ! زه ستا د مينې او محبت انقلاب په ډاګيزه توګه کتلې شم. که چيرې ته په ريښتنې توګه د خواص خان نه پرته ژوند نه شې کولاې اودهغه څخه د لرې پاته کيد و زغم هم نه لرې. نوبيا خو هغه دخپل ځان په لور د مايل کولو له پاره يوه بله طريقه هم شته. ګنګا تر سمدستي وپوښتل چې ، هغه کومه يوه ده. اوما ورته وويل:

واوره ګنګا ! اوس خو ته دخواص خان له پاره ډوډۍ له ځانه سره واخله او ورشه ، که چيرې هغه ستا دلاسو ډوډۍ وخوړه اوستا سره يې په ښه توګه خبرې اترې وکړې نوبيا خو به ټولې ستونزې په خپله هوارې شي ، خو که چيرې داسې ونه شول نوبيا راځه اوسهار وختي به دهمغه زيارت په لور ورځو ، ما تاته مخکې هم ويلي و چې په اوسنيو حالاتو کې د هغه زيارت د لنګر اقتصادي حالات ښه نه دي ، په دې خاطر هلته چې څومره کونډې ښځې اوسيږي هغوې د خير خيرات د راټولولو له پاره بيرون را وځي اوپه همدې توګه هغوې هملته په هغه زيارت کې خپلې شپې سبا کوي ، ګوره ګنګا خورجانې ! ته هم دهمغو ښځو سره د خيرخيرات له پاره را وځه ، زه به هم درسره په همغو کونډو ښځو کې اوسيږم او دخير خيرات د راټولولو له پاره به دلته دخواص خان حويلې مخې ته را ځو. دخير غوښتنې په وخت کې به ته خپل بدن په ډيره ښه توګه پټ ساتې اوپه خپل مخ به هم نقاب اچوې ، زه پوهيږم چې خواص خان ډير همدرده او ځان ځارونکې انسان دې ، هغه به هيڅ کله هم له تاڅخه نفرت نه وې کړې خو هغه سلوک چې تا دهغه سره کړې دې نو دهمغې په اساس له تاسره دهغه محبت په ډيره زياته کرکه او نفرت باندې بدل شو.

ګوره ګنګا ! ته به يې منې اوکه نه ،هغه وخت چې هغه ګيدړې ښکار کولې نو هغه وخت هغه ته د زړه له کومې د خپل ځان له پاره غوښتلې ، هغه نه غوښتل ستا نه پرته ژوند وکړي خوکله چې تا هغه په خوله په څپيړه وواهه ، هغه دې بې عزته کړ ، اوبيا چې کله ستا پلار هغه خپلې خيمې ته راوباله اوهلته هم تا هغه توهين کړ. نوبيا هغه له تاسره خپل محبت په نفرت او کرکې باندې بدل کړ. اوس به ستا کاردا وي چې هغه نفرت بيرته په محبت او مينې باندې را واړوې

ګوره ګنګا !لکه څنګه چې خواص خان په نقاب کې ستا د سويمبر مقابلې وګټلې اوستا له پاره يې خپل نفرت په محبت اومينه باندې واړاوه ، اوس به ته هم دخواص خان دخپلولو له پاره همدا ډول طريقه استعمالوې ،ته به هم خپل جسم را ونغاړې اوپه مخ به نقاب راخپور کړې او دخير خيرات د غوښتلو له پاره به دلته راځې ، په ځانګړې توګه هغه وخت چې خواص خان بهر ووينې. ته به دخپل سلوک او رويې اوخبرو په واسطه خواص خان دخپل ځان په لور را مات کړې ،ماتاته ويلي دی چې هغه ډير دخدايه ويريدونکې ،نيک اوهمدرده انسان دې ، زما په فکر که چيرې ته دشهزادګۍ په توګه هغه دخپل ځان له پاره نه شې را ماتولې نو ديوې کنډې په څير خو يې

خامخا تر اغیز لاندې راوړې شې اوهغه په خپله مینه کې را نغاړلې شې ،که چیرې ته داسې وکړاې شې نو زه به په دې پوه شم چې تا دخپل ژوند ډیره ستره معرکه تر سره کړې ده .

داوما په دې مشورې د ګنګا په مخ کې د خوښۍ ننبې را وځلید ې ،تر لږه وخته پورې یې په شوخو سترګو د اوما په لور کتل اوبیا یې ورته وویل: اوما خورجانې ! ستا د امشوره ډیره غوره ده اوزما په فکر چې عملې کیداې هم شي . که چیرې په ریښتیاتوګه خواص خان زما څخه راضي نه شو او له ما سره یې دشهزادګۍ په توګه دخپلو اړیکو د سمولو هڅه و نه کړه نو زه به د کونډې په څیر دهغه دمینې د تر لاسه کولو هڅې وکړم. اوما جانې ! خواص خان زما سویمبر ګټلې دې ،اوس په نړۍ کې همدا یو اځنې ځوان دې چې زما د تن ، روح اوعزت مالک ګرزیدلې دې ، زه په دې پوهیږم چې تر هغې چې خواص خان ماته تر لاسه نه شی نو زما روح ، او زما د وجود هره برخه به نیمګړې وي ، زه به د یوې کونډې په څیر د خواص خان دخپلولو هرډول هڅې وکړم ،اوس به زه ستا دمشورې په مطابق دخواص خان له پاره خوارک څښاک له ځانه سره یوسم . بیا به ووینم چې دهغه عکس العمل څه ډول دې . دد ې خبرې سره سم ګنګا پورته شوه ، او دخوراک څښاک ټول شیان یې په لوښو کې سره را یوځاې کړل ، هر څه یې راواخستل اودهغې کمرې په لور ور وخوزیده چې خواص خان په کې میشت و .

۳۱

دخو اص خان دې مانې ته د راتلو وروسته ،ښایسته او زړه وړونکې شهزدا ګۍ ګنګا د ستورو په څیر ځلیدونکې دخواص خان خونې ته را ننوتله ، هغو ساتونکو چې دکمرې نه بهر یې پهره کوله هغوې هم شهزدا ګۍ ګنګا د دننه د ورتلو څخه منه نه کړه ، ځکه ټول په دې خبر و چې هغه د شیرشاه سورې له اړخه خواص خان ته د وینځې په توګه ورکړل شوې وه.

کله چې دخوراک څښاک د سامان سره یوځاې شهزدا ګۍ ګنګا د خواص خان خونې ته ور ننوتله نو ویې کتل چې د خونې په یوه برخه کې خواص خان سترګې پټې کړې وې او ناست و ، دګنګا په ور ننوتلو هغه یو ټکان وخوړ ، سترګې یې پرانستې او کله یې چې وکتل نو ګنګا د د رنښت په خاطر دښه راغلاست له پاره خپل ځان ټیټ کړ اوبیا یې په خپل خوا ږه اوا ز سره د حقیقت نه ډک الفاظ د ملغلرو په څیر خپاره کړل اوویې ویل:

زه تاته دې مانې ته په راتلو سره مباکې وایم. ما ستا له پاره خوراک راوړې دې ، زه هیله لرم چې ته به پخوانې خفګانونه او نارضایتونه یوه اړخ ته کړې ،ځکه چې شیرشاه سورې زه تاته د یوې وینځې په څیر درکړې یم اوددې نه اخوا تا زما د سویمبر په ګټلو سره هم زما د تر لاسه کولو حق ثابت کړې دې.

خواص خان تر یوه وخته پورې شهزدا ګۍ ګنګا ته په ډیر غور او دقت سره کتل. خو شهزادګۍ د خوراک لوښې په خپلو لاسو کې نیولې و اوهملته ځاې په ځاې ولاړه وه. دلږ ځنډ وروسته د خواص خان دقهر او غصې نه ډک اواز را پورته شو او ویې ویل:

ګوره ګنګا ! ایا ته ما د یوه تور ، له منځه تللې او پخواې چینجووهلې لرګې په څیر انسان ګڼې ،کوم چې هرې لورې ته وغواړې و څرخوې. واوره ! زما له تاسره هیڅ ډول اړیکې نه شته ، همدا اوس او په همدې شیبه کې زما دخونې څخه بیرون شه. اوکه په راتلونکې کې دې زما له پاره د خوړو د راوړو هڅه وکړه اویا زما خونې ته دې د رانوتلو هڅه وکړه نو یاد ساته چې زه به تا ډیره بې عزته کړم ، ستا ښکېنې په همدې کې ده چې تر هغې چې ته د اوما سره یو ځاې دلته اوسیدل غواړې په پټه خوله و اوسیږې اوکله چې هم دد ې مانې څخه تلل غواړې نو هیڅوک به هم ستا لاره و نه نیسي، بس ، زه ددې نه اخوا نور څه درته نه وایم.

دخواص خان ددې خبرو څخه داسې بریښیده چې د شهزادګۍ بې چاره پښې د زمکې څخه ښویدلې دي ، هغه دومره مړژواندې شوه چې پښو یې حرکت نه شو کولاې ،دهغې ددې حالت په کتلو سره ورته خواص خان یوځل بیا وویل:

ګوره ګنګا ! ته اوس زما له پاره یو تیاره ښارګوټی ، د ګرد او غبار نه ډکه شپه او د خیرن زړه د افق په څیر ګرزیدلې یی . یو وخت ته ماته زما د غوښتنو سمندر وې ، خو اوس ته ماته زما د غوښتنو د عذاب څخه هم بدتره یی . ورځه او په آینده کې د ې لوړې ته د راتلو هڅه مه کوه .

د خواص خان په دې خبرو شهزدا ګی ِ بې چاره د غمژنو لمحو قصه او د تیرو شوو وختو د ویجاړو په څیر و ګرزیدله . دهغې د وصل ګمان د هجر او بیلتون په یقین بدل شوې و . تر لږه وخته پورې هغه بې چاره چپ چاپ په درانه خوب ویده او د منجمدو ساعتو په څیر ولاړه وه ، دهغې د حالت څخه داسې بریښیده لکه چې د هغې د بدن څخه د عمر تپ وتلې وي او یا پرې چا د هغې ساه اخستل بند کړې وي ، په خپل ځاې ولاړې شهزدا ګی ِ تر یوه وخته پورې خپلې شونډې چیچلې ،د هغې سترګې د اوښکو څخه ډکې شوې وې او بیا یی د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان شو ،د دې نه وروسته هغه په ډیره بیړه را وګرزیده او د خوراک سامان یی له ځانه سره را واخست او په منډه د هغه ځایه را ووتله .

هغه بیرته هغې خونې ته ور ننوتله چې اوما یی ورته په کې په ډیره بې صبری ِ سره انتظار کاوه ، شهزادګی ِ ګنګا ، د خوراک لوښې یوې لورې ته کیښودل اوبیا په یوه ځاې کې کیناسته او دکوچنیانو په څیر یی په ژړا لاس پورې کړ ، په چغو چغو یی وژړل ، اوما ور مخته شوه او د هغې سره ور غاړې وتله او ورځخه یی وپوښتل چې ګنګا خورې ! څه در پیښ شوي دي ، ایا خواص یو ځل بیا له تاسره بدتمیزي کړې ده ، د هغې په د ې خبره ګنګا خپل ځان سنبال کړ او په ژړغونې او از سره یی وویل چې :

اوما خورجانې ! خواص خان زه را وشړلم ، ماته یی سپکې سپورې وویلې او د خپلې خونې څخه یی راته د تللو حکم وکړ . اوما ! د خواص خان د کرکې په اساس خو اوس زه د خپل ځان له پاره هم سراب ګرزیدلې یم ، اوس زه بې حسه او خالي لاس او د هغه ډ ال په څیر یم چې نه شاخونه لری او نه لمن ، اوما د خواص خان پرته زه د توری تیارې شپې د هغه توپان په څیر ګرزیږم چې په مقدر کې یی غم او له منځه تلل لیکل شوي دي . اوما خورجانې ! ما خو خواص خان د کلونو کلونو د پانګې قطره قطره ګڼلې او محبت مې ورسره کړې دي ، خورجانې ! زه خو خپل محبت او مینې د مار په څیر چیچلې یم . خو اوس هم زما په زړه کې د خواص خان محبت د بې لمسه څیرې په څیر روان دي . خو اوما خورجانې ! داسې بریښي چې د خواص خان سره زما د محبت لمر نور په ډوبید و دي . ویریږم ، او زړه مې لړزیږي چې د خواص خان پرته او د هغه په بیلتون کې به د پیړیو په څیر دا اوږدې شپې او د کلونو په څیر دا اورځې به څه ډول تیروم .

د شهزادګی ِ ګنګا د دې خبرو په ځواب کې اوما تر څو لمحو پورې چپه ناسته وه ، بیا د یوه هوډ سره را پورته شوه او ویی ویل چې : ګنګا خورې ! سمدستې را پورته شه ، مونږ د واړه خویندې به همدا اوس او په همدې ګړۍ ِ کې د هغه زیارت په لور ورځو ، که چیرې خواص خان ته را شړلې یی نو د هغه د تر لاسه کولو له پاره به مونږ همغه لاره نیسو چې پخوا مو پرې خبرې کړې دي . د اوما په دې خبرو باندې شهزادګی ِ ګنګا په ډیره عجیبه توګه د هغې لوړې ته وکتل ، لږ څه مسکی ِ شوه اوبیا یی ورته وویل چې : را پورته شه خورجانې ! زه تاته ډاډ درکوم چې اخر به بریا زمونږ په برخه کیږي ، د دې خبرې سره سم د واړو خپل سامانونه را ټول کړل او د خپلې خونې څخه را ووتلې .

۳۲

بله ورځ چې خواص خان د خپلې خونې څخه را ووت نو د مانی ِ نه بیرون ساتونکي ورته را نژدې شو او ورته یی وویل چې : امیر خواص خانه ! دلته په مانی ِ کې او سیدونکي شهزدا ګی ِ ګنګا او د هغې اوما د واړه د شپې وختي د د ې ځایه څخه ووتلې ، ته هغه وخت ویده وې او مونږ نه غوښتل تا د خوبه بیدار کړو نو ځکه مو خبر درنکړاې شو ، خواص خان د هغه خبره په ډیره بې پروایی سره واخسته اوبیا یی ترې وپوښتل چې هغوې چیرې ولاړې ؟ ساتونکي ورته وویل چې : کله چې هغوې د مانی ِ څخه ووتلې نو ماترې وپوښتل چې هغوې په

دې شپه کې چیرې ځي ؟ شهزدا ګی ګنګا راته وویل چې هغه له اوما سره یو ځاې دیوه دوست اوخپلوان کورته ورځي، نوپه دې خاطر یی ما لاره و نه نیوله اوهغوې دواړه ولاړې. خواص خان ورته وویل چې ډیرښه شول چې تا دهغوې لاره نه ده بنده کړې ،ددې خبرې سره سم خواص خان د ساتونکې خبر ته دکوم اهمیت د ورکولو پرته د آسونو د تبیلې خواته ورغې.

۳۳

شهزادګی ګنګا او دهغې اوما دواړو هملته درهتاس دښار د (ودهوا اشرم) د زیارت په لنګرځاې کې ځانته د اوسیدو ځایونه پیدا کړي و او هملته اوسیدې . دواړو په همغه دویمه ورځ په خپل فعالیت پیل وکړ اود دې لنګرخانې دنورو کونډو ښځو سره یو ځاې یی درهتاس په ښار کې د خیر خیرات غوښتل پیل کړي و . هغوې نورې ښځې هم له ځانه سره راواخستې ا و د خواص خان د حویلی په لور یی د سوال کولو له پاره له ځانه سره راوړې. خو په دې ورځ هغوې د خواص خان سره و نه شو کتلاې. هغوې د مانې نه بیرون د سوال کولو له پاره غږ پورته کړ ، ساتونکو لږ څه ورکړل او دهغې ځایه یی بیرته لرې کړې . په همدې توګه به هره ورځ شهزادګی ګنګا او دهغې اوما د نورو کونډو ښځو سره یو ځاې ددې مانې شاوخوا دخیر خیرات دغوښتلو په بهانه چکر واهه. خو ددوې به دخواص خان سره لیده کاته نه کیدل او همغه پهره دارانو به لږ څه ورکول اودوې به بیرته ناکامه او نا مراده ستنیدې.

یوه ورځ هغه وخت چې شهزادګی ګنګا اودهغې اوما د نورو کونډو سره یو ځاې دخواص خان حویلی ته راغلې نو اوما وکتل چې خواص خان په خپل آس سپور او د آسونو دتبیلې څخه بیرون را وتلې اوتر بیرونی دروازې پورې را رسیدلې دې. دهغه د لید لو سره سم یی تر خپل څنګ روانې شهزادګی ته مخ کړ او ورته یی وویل چې: زما خورې ! داسې بریښې چې ستا برخلیک را ویښ شوې دې ، وګوره هغه دې خواص خان د آسونو دتبیلې څخه په آس سپور د مانې مرکزي دروازې ته را روان دې ، ته په منډه دروازې ته ولاړه شه او دخیرغوښتلو له پاره غږ وکړه . داوما په دې خبره ګنګا خوشحاله شوه خو اوما ته یی هیڅ ځواب ورنه کړ ، ډیره په چټکی سره مخته ورغله ، اوما هم د نورو کونډو سره یو ځاې دهغې تر شا په بیړه هغه لورې ته ور روانه وه. اوما او ګنګا دواړو د نورو خیر غوښتونکو کونډو ښځو په څیر سپین کالي په غاړه کړي و ، یو ائې توپیر یی دا و چې ډیره کئ ښځو کومه ځانګړې پرده نه درلوده مګر دوې دخپل ځان تر څنګ خپل مخونه هم را نغاړلي و. دوې دواړو په خپلو مخونو باندې سپین نقاب راخپور کړې و ، اوما د نورو ښځو تر منځ پاته شوه خو ګنګا مخته راغله او دخواص خان د حویلی په دروازه کې و دریده او دخیر غوښتلو غږ یی وکړ . د آسونو د تبیلې څخه را روان خواص خان دهغې دا غږ هم اوریدلې و ، تر دې دمه نورې ښځې هم هلته ور ورسیدې اوهغوې هم د شاوخوا کورونو څخه د خیر غوښتلو اوازونه پورته کول.

د لمرنی غږ وروسته چې کله ګنګا دخیر غوښتنو له پاره دویم ځل خپل اواز پورته کړ نو هغه وخت خواص خان مرکزي دروازې ته را رسیدلې و ، دګنګا په لور په کتلو سره هغه دخپله آسه را ښکته شو اوپه ډیره نرمه او مینه ناکه توګه یی د ګنګا څخه وپوښتل چې: ته څوک یی او ولې خیر غواړې ؟ اودا چې ستا په څیر په لباس کې را نغاړلې نورې ښځې خیر غواړي هغوې څوک دي ؟ دهغه دخبرو په ځواب کې ورته ګنګا وویل چې: مونږ ټول د هغه زیارت د لنګر اوسیدونکي یو ،ځکه چې هغه د کونډو ښځو د اوسیدو او پناه ځاې دې ، دا کونډې ټولې هملته اوسیږي ، او هره ورځ دخیر غوښتنو له پاره بیرون راوځي او په دې توګه خپل ژوند سبا کوي ، دخیر غوښتل زمونږ د کونډو ورځنې ژوند دې. دهغې په دې خبرو تر خواص خان په یوه ډول مرغوبیت او پلټنې سره و پوښتل چې:

ته خو همدا اوس دخپل اواز او دخپل جسماني جوړښت څخه ځوانه معلومیږې ، نو ته څنګه کونډه شوې یی او چا کونډه کړې یې ؟ ګنګا ورته وویل چې زما نوم ګیتا دې ، داسې وګڼه چې د غمونو ګیتا ، زما مور اوپلار مړه شوي دي او دیوه کس سره زما کوژده وشوه ، لا تر اوسه پورې زما رخصتي نه وه شوې چې هغه زه پریښودم ، هغه ډیر بدمعاش او اوباشه انسان و ، د کوڅه ډبو نجونو سره به

ګرزيده را ګرزيده نو په دې خاطر ما هم دهغه سره د يوځاې ژوند د تيرولو څخه انکار وکړ. څرنګه چې زما هيڅ بل د اوسيدو ځاې نه و نو دلته مې په دې لنګرخانې کې د پناه غوښتنه وکړه ، بس اوس خير خيرات غواړم اوخپل ژوند پرې سبا کوم. ددې سره سم د غمنو او مصيبتونو په اساس د ګنګا بې چاره په سترګو کې اوښکې راغلې ، هغه نقاب يې چې په مخ را خپور کړې و په اوښکو لوند خيشت شو ، دهغې د حالت په کتلو سره خواص خان ويلې ويلې شو .

تر لږ ځنډه پورې خواص خان هملته خاموشه ولاړ و خوبيا يې په ډيره مينه ترې وپوښتل چې: ايا تاته کوم تکليف دي اويا دې هلته په لنګر ځاې کې څوک تنګوی؟ ګنګا ورته په ژړغونې اواز کې وويل چې: غم خو زمونږ دکونډو مقدر ګرزيدلې دې. څرنګه چې زه اوس هم ډيره ځوانه او تنکۍ يم نو په دې خاطر هر څوک راته په غلطو سترګو وينې ، زما د ژړا علت د کوم چا له اړخه د تکليف ، غم او يا ګوانښ د راپيدا کيدو په خاطر نه دې، بلکه ستا د دغو دوو درې خوږو جملو په ويلو سره زما زړه ويلې شو او ما ته ژړا راغله ، تر اوسه هيچا له ما څخه د همدردۍ په توګه نه دې پوښتلې چې نوم دې څه دې ؟ ته څنګه دلته لنګر ځاې ته راغلې يې اويا پر تا څه تير شوي دي ؟ ګنګا په دې خبرو سره خواص خان ډير زيات اغيزمن شو ، ان تر دې چې تر ډيره يې خپل څټ ټيت کړې و اوبيا يې وويل :

ګيتا ! که زه تاته يوځه ووايم نو ته به يې ومنې ، ګنګا ورته سمدستي وويل چې: حتما يې منم ، ولی به يې نه منم. ته وايه ما ته څه ويل غواړې. ددې خبرې سره سم خواص خان د خپلو کالیو څخه څو سيکې را وويستلې او ګنګا په لور يې لاس ور وغځاوه ، ګنګا د خپل اړخ د څپتې پلو ورته را واړاوه او خواص خان په هغې کې دغه سيکې ور واچولې. بيا ورته خواص خان وويلې چې: ګوره ګيتا ! ته به سبا همدا وخت دلته دروازې ته راشې او د خير غوښتلو غږ به وکړې زه به ستا انتظار کوم ، زه به دومره څه درکړم چې ته پرې خپل ژوند په ښه توګه سبا کړې.

اوس ته ورځه. ستا نورې خير غوښتونکې ملګرې د څخه لرې ولاړې هسې نه چې ځانته پاته شې. ددې خبرې سره سم خواص خان په خپل آس سپور شو. د خواص خان سره د خبرو نه ګنګا ډيره ډاډمنه او خوشحاله وه ، بيا بيرته ستنه شوه او په ډيرې بيړې سره د نورو ښځو سره يو ځاې شوه ، خواص خان هم په خپل آس سپور او په کومې لارې ولاړ.

کله چې ګنګا د نورو کونډو تر څنګ را ورسيده نو اوما په ډيره بيړه ور وړاندې شوه او ترې وپوښتل چې: ګنګا جانې ! ته ډيره بختوره وې چې نن دې د خواص خان سره وکتل ، تا له هغه سره څه وويل: ګنګا ورته په ډيره پټه توګه ټوله قصه وکړه ، اوما د هغې په خبرو باندې ډيره خوشحاله شوه اوبيا يې ورته وويل: ګنګا خورې ! داسې بريښې چې ستا د برخليک او ستا د نيک بختۍ ټولې دروازې پرانستل کيږي او هغه مقصد او منزل چې دې د شهزادګۍ په توګه نه شو تر لاسه کولې اوس يې د يوې نقاب پوشته پيغلې په توګه تر لاسه کوې. څرنګه چې خواص خان ته سبا بيا را بللې يې نو ته به سبا خامخا په همغه وخت راځې ،بيا به زه ووينم چې هغه تاته څه ويل غواړې. ددې خبرو وروسته دواړه چپه خوله روانې شوې او د نورو کونډو سره يو ځاې د خپل لنګر ځاې په لور مخته ورتللې.

بله ورځ ، د تيرې ورځې په څير ، ګنګا په خپل وخت خيرخيرات غوښتنې له پاره د خواص خان د حويلۍ دروازې ته روغله او د خير غوښتو اواز يې وکړ. دهغې د لمړي غږ سره سم خواص خان د خپل ميلمستون څخه نژدې په منډه منډه راغې او ګنګا په لور په کتلو سره يې وويل ، ګيتا ! ما هلته په ميلمستون کې په ډيره بې صبرانه توګه ستا انتظار کاوه ، دهغه په دې خبره ګنګا په ډيره مړۍ واندې توګه وويل چې: تا په همدې وخت کې را بللې وم ،نو دادې زه راغلم. خواص خان تر لږه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل ، همغه پرونې لباس دهغې په تن و ،بلکل سپين دشيدو په څير کالي ، هغې د همدې کالیو په واسطه خپل جسم او خپل مخ را نغاړلې و ، د تيرې ورځې په څير نورې کونډې هم د شاوخوا کورنو ته د خير غوښتنې له پاره ورغلې وې. د خواص خان په خاموشه پاته کيدو سره ګنګا ترې وپوښتل:

ستا په راغونډتلو زه دادې راغلې يم ،خو زما څخه يوه بې عقلې شوې ده ، چې پرون ما له تاسره ډيرې خبرې وکړې خو ما ستا څخه ستا نوم ونه پوښته ،دهغې په دې خبره خواص خان ورته مسکې شو او ويې ويل چې ګيتا ! زما نوم خواص خان دې او د شيرشاه سوری دلښکرو ستر سالار يم ، ګوره ګيتا ! ما ته پرون دد ې له پاره را بللې وې چې ما ستا له پاره څه شيان اخستې دي، که چيرې ته يې بده و نه ګڼې ،نو هغه د خپلې ځانه سره يوسه او د خپلو اړتياو له پاره يې وکاروه. ګنګا تري سمدستې وپوښتل چې : څه ډول شيان دې مهاراجه ! خواص خان ځواب ورکړ ،کوم خاص څه نه دي بلکه ستا د زوندانه دورځنې اړتياو دپوره کولو له پاره دي ،که ته يې بده نه ګڼې نو ولاړه شه او زما په ميلمستون کې کينه ،خو که چيرې ته نه غواړې زما حويلې ته ور ننوځې نو زه به ټول شيان دلته را وغواړم ،ګنګا بې چاره په ډيره بې وسۍ او يو ډول مړژوانديې اواز کې وويل چې : ګوره مهاراجه ! دننه په تللو کې کومه ستونزه نه شته ځکه ته ماته د شکل او صورت له اړخه ډيره شريف النفسه انسان ښکارې ،خو زه له تاسره حويلې ته دننه ولاړه شم او هلته په ميلمستون کې کينم نو زما سره د راغليو کونډو ته به شک پيدا شي چې زه د څه له پاره حويلې ته تللې وم ،هغوې به زما په کړچار باندې هم شکمنې شي او زما په اړه به ډول ډول خبرې پيل کړي او ستا په نامه به ما خلک بدنامه کړي ، دهغې په دې خبره خواص خان ورته سمدستې وويل چې نه ، هرګز نه ، ته همدلته اوسه ، زه تا همدلته پريږدم ، ماته ستا عزت تر هر څه زيات معتبر دي. په حقيقت کې چې پرون تا ماته خپله کومه زړه ماتې قصه وکړه، هغې پرما ډير زيات اغيز وکړ ، ته همدلته ولاړه اوسه ،کوم شيان مې چې ستا له پاره راوړي دی هغه به درته همدلته را وغواړم، ددې خبرې سره خواص خان خپل يوه ساتونکې ته ورغږ کړ، هغه په منډه منډه راغې ، خواص خان ورته وويل چې :

دننه حويلې ته ولاړ شه ، هلته چې څومره ساتونکې دي ټولو ته ووايه چې دلته مرکزي دروازې کې راټول شي. او هغه بوجې چې هلته په ميلمستون کې پرته ده هغه هم له ځانه سره ماته راوړه ، هو ! اول هغه بوجې راوړه بيا ساتونکو ته ووايه چې دلته راټول شي . هغه ساتونکې منډه کړه او دميلمستون څخه يې هغه بوجې راواخسته او خواص خان ته يې را ورسوله ، خواص خان هغه راپورته کړه اودګنګا په لوريې ور اوږده کړه او ورته يې وويل چې: د رواخله يې. په دې بوجې کې ستا د وړتيا وړ سامانونه دي ، ګنګا ورته وويل چې ايا زه دا پرانستې شم تر څو ووينم چې په دې کې څه شيان دي. خواص خان ورته وويل چې: هو ته دا کتلې شې ، ګنګا په دا سې حال کې په زمکه کيناسته چې د خواص خان په لوريې شا را اړولې وه ، هغه بوجې يې پرانسته ، ويې کتل چې په هغې کې ډير زيات قيمتې کالي دي ، د سرو زرو اوسپينو زرو بنګړي او ګوتې په کې دي او دښايست او زينت هر ډول سامانونه په کې پراته دي. ګنګا دا بوجې همدا سې پرانستې په زمکه پريښوده او بيا يې د خواص خان په لور په کتلو سره وويل چې :

تاخو پرما دومره بوج را بار کړې دې چې زه يې د پورته کولو جوګه نه يم. تر هغوې چې دکاليو پورې اړه لري زه به هغه له ځانه سره يوسم او هلته په لنګر ځاې کې به يې استعمالوم. د سپينو زرو بنګړي به هم زه له ځانه سره يوسم. خو د سرو زرو بنګړي له ځانه سره نه شم وړې ، خواص خان تري سمدستي وپوښتل چې : هغه ولې ؟ ګنګا بې چاره په لړزيدلې او ژړغوني اواز سره وويل چې : مهاراجه ! زه په خپل کور کې نه بلکه د زيارت په لنګر خانې کې اوسم. اوهلته د غل غدو ويره هم شته ، نو کله چې زه دومره قيمتې شيانو استعمالوم نو په دې به هم هغه خلک زما په اړه ډول ډول خبرې کوي او وايي به چې معلوم نه ده چې زه دخير غوښتلو په وخت کې د کومو خلکو ځايو ته ورځم. د سپينو زرو بنګړي د زغم وړ دي ځکه زياتې کونډې يې په لاسو کې اچوي ، د کاليو څخه به هم زه څه ډيرې ساده شانته جامې له ځانه سره واخلم خو کوم چې ډير قيمتې دی هغه له ځانه سره نه شم وړلې ، په حقيقت کې زما داستان د غمونو نه ډک دې ، زه د خپل ذات اونامه سره نور الزامات نه شم اخستلاې. په ځواب کې يې خواص خان غوښتل څه ووايي چې د حويلې ټول ساتونکې هلته را ټول شول.

خواص خان هغوي ټولو ته وويل چې : دې کوندې ته په غور سره ووينئ ، کله چې هم دا دلته زما دحويلې دروازې ته راشي اود خير غوښتلو اواز وکړي نوخالي لاس يې مه ليږئ ،که چيرې زه په خپله په حويلې کې وم نو زه به په خپله هغې ته يو څه ورکوم اوکه په حويلې کې نه وم اودې اواز وکړي نو واورئ چې: دا به خالي نه پريږدئ. که چيرې داسې مو وکړل نو ستاسو څخه به يو هم و نه بښم.
بله خبره داده چې داکونډه چې د رهتاس دزيارت په لنګر خانې کې اوسيږي که کله هم دکوم فرياد سره دلته راشي او يا ورته کومه ستونزه پيدا شي اويا د چا پر خلاف کوم شکايت وکړي نو په همغه وخت کې يې شکايت رفعه او اړتياوې پوره کړئ ،په دې کار کې به لږ څه ځنډون هم نه کوئ، ددې کوندې نوم ګيتا دې ،دا ډيره محتاجه ده ، اوس تاسې ټول ورځئ ، اوپه خپلو خپلو کارونوکې مصروف شئ ، ددې حکم سره سم ټول ساتونکې دهغه ځايه ولاړل ، خواص خان يو ځل بيا ګنګا ته وويل چې :
ګيتا !ددې بوجې څخه چې هر شې ستا خوښه يې او له ځانه سره يې وړل غواړې جدا يې کړه او له ځانه سره يوسه يې. پاته شيان به دلته په حويلې کې ستا د امانت په څير ايښې وي ، کله چې هم ورته احتياج پيدا کړې نو يا يې له ماڅخه اويا که زه نه اوسم نو د کوم ساتونکې څخه يې وغواړه. زه به هغوې ته په دې اړه تفصيلي خبره وکړم. ګنګا ترې سمدستي وپوښتل چې: مهاراجه ! ايا ته کومې لورې ته ځې؟ دهغې په دې خبره خواص خان په خندا کې وويل چې : ګوره ګيتا ! ماتاته پخوا هم ويلي دي چې زه د شيرشاه سوري دلښکر ستر سالار يم ، د تيږې په څير خو په يوه ځاې کې نه شم پريوتلې ، زه نن دلته يم ، کيداې شي سبا بلې کومې لورې ته ولاړشم. کوم محاذ ته د جنګ په لور ولاړ شم. هسې هم کيداې شي چې څو ورځې وروسته زه ددې ځايه کوچ وکړم. دا چې زه به کومې لورې ته ولاړ شم را ته معلومه نه ده او نه زه اوس تاته په دې اړه څه ويلې شم ، په هر صورت زه به ساتونکو ته ووايم چې هر کله چې ستا دکوم شي له پاره اړتيا وي ، دلته حويلې ته راځه نو تا ته به ستا د اړتيا وړ هر شې ترلاسه کيږي. اوس ته ولاړه شه. ستا نورې ملګرې ښځې به تاته انتظار کوي.
ګنګا د اړتيا وړ شيان له ځانه سره واخستل ، او نور شيان يې همليته پريښول اودهغه ځايه ولاړه ، خواص خان ترلږه وخته پورې همليته په دروازې کې ولاړو ، ګنګابه هم بيا بيا شاته راکتل ، دهغې په دې کار باندې خواص خان هم خندونې اومسکې ولاړو ،کله چې ګنګا ولاړه او دنورو کونډو ښځو سره يو ځاې شوه نوبيا هغه پاته سامان خواص خان له ځانه سره واخست او دننه حويلې ته ولاړ.

۳۴

هغه وخت چې شيرشاه سوري اوخواص خان د بنګال مرکزي ښار ګوډ خالي کړ نو همغه وخت (**۱۵۳۸**زکال د جولاې مياشت کې) همايون دبنګال دې ښار ته ور ننوت. هلته د ګوډ په ښار کې همايون ترټولو لمړی کار دا وکړ چې دښار د بيا جوړولو اوپاکيدو حکم يې وکړ تر څو د جنګ د تباهيو ټولې نښې نښانې له منځه ولاړې شي. افيون خوړونکې همايون ته د ګوډ ښار دومره ښايسته ښکاره شو چې ددې ښار نوم يې بدل کړ او د جنت اباد په نامه يې و نوماوه. هغه هلته دخپلو تم کيدو په وخت کې دبنګال ولايت دخپلو اميرانو او سالارانو په منځ کې وويشه ، هغه هلته نژدې نهه مياشتې په ډير عيش اوعشرت کې تيرې کړې او داسې به په نشې کې ډوب و چې په مياشتو به بې هم دخلکو سره دکتلو فرصت نه شو ترلاسه کولې.
شيرشاه سوری همليته درهتاس په کلا کې اډانه اچولې وه. کله چې هغه وکتل چې همايون دخپل فوځ سره يو ځاې هلته د بنګال د ښار په ګوډ کې تم شوې دې او همليته يې د اوږدې مودې د تيرولو هوډ کړې دې نو هغه د همايون په ولکه شوو سيمو باندې د بيرته ولکې کولو له پاره پلان جوړ کړ. هغه دبرسات په موسم کې د رهتاس او سهسرام اونور کلا ګانو څخه د فوځونو د برتې کولو له پاره کار پيل کړ، هغه په خپل ځواک او فوځ کې ډير زيات ډيرښت راوست ، دبرسات د موسم د پاې ته درسيدو سره سم هغه خپل فوځونه همليته درهتاس د کلا ترمخ را ټول کړل ترڅو د همايون پر خلاف عسکري عمليات پيل کړي.

د مغلو په خلاف د عملیاتو د پیل کیدو له پاره شیرشاه سوري خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه ، یوه برخه یې دخواص خان تر قومندې لاندې پرېښوده ، په داسې حال کې چې هیبت خان نیازي ، جلال خان جالو او سرمست خان سروانې یې د خواص خان معاونین و ټاکل ، د فوځ بله برخه شیرشاه سوري دخپله ځانه سره وساتله او دخپلو زامنو نه علاوه یې حاجي خان پټني ، اوبرهم جیت هم له ځانه سره واخستل. شیرشاه سوري خواص خان ته دا کار وسپارہ چې هغه به د ټول بهار دځارنې مسؤلیت په غاړه لري. خو هغه به پخپله دهمایون په سلطنت باندې یرغل وروړي ، داخبرونه به خامخا هلته ګوډ کې پروت همایون ته ور رسیږي ،نو همایون به سمدستي دخپل لښکر سره یوځاې د ګوډ دښار څخه راببرون شي اودبهار دلارې به دشیرشاه سوري سره د ټکر دکولو هڅه وکړي ، شیرشاه سوري غوښتل چې په بهار کې خواص خان دخپل لښکر سره یوځاې دهمایون سره ټکر وکړي اودهغه لاره ونیسي او پرې یې نږدې چې دشیرشاه سوری په لورور مخته شي. په دې ترتیب به شیرشاه سوري ته دهمایون په سیمو باندې د ولکې کولو فرصت تر لاسه شي اودا ډیر غوره پلان و چې شیرشاه سوری د همایون د ماتولو له پاره جوړ کړې و.

ددې ټول پلان د جوړولو نه وروسته شیرشاه سوری د همایون د سیمو د ولکې کولو له پاره ورووت. په همدې وخت کې خواص خان هم د همایون د خطر څخه دمخنیوی په خاطر د رهتاس دکلا څخه کوچ وکړ.

درهتاس د کلا څخه د وتلو وروسته شیرشاه سوری د بحر د سطحې د لړزانده امواجو په نخا کې دهمایون د سیمو په لورور مخته شو او هر هغه ځواک به یې چې مخې ته راته هغه به یې د مخې سره لکه د سیلاب په څیر له منځه یوړ.

شیرشاه سوری دخپل لښکر سره یو ځاې تر ټولو لمړی د بنارس په لور مخه وکړه، که څه هم تر دې وخته پورې د شیرشاه سوری ټینګه او قوي دچنار کلاد همایون د لښکرو په واک کې وه . خو په دې چنار کلا باندې مغلو ډیره ځواکمنه ولکه کړې وه. دچنار دکلا د محاصرې کولو سره سم ، شیرشاه سوري نه غوښتل خپل ډیر وخت په محاصرې باندې له لاسه ورکړي ، په دې اساس یې فکر کاوه چې که د چنار د کلا تر څنګ اوشاوخوا نورې سیمې د مغلو د ولکې څخه بیرون کړي نو دچنار کلا به په خپله دهغه په منګولو کې پریوزي. هغه دهمدې فکر په اساس د چنار کلا دلمړی حملې څخه شاته پرېښوده اودبنارس په لور و خوزید.

بنارس په دې ورځو کې د مغلو د ځواک ځانګړې مرکز و . هغوې دد ې بنار ددفاع له پاره یو ځواکمن لښکر هم ځاې په ځاې کړې و . خو دمغلو دا ځواک دشیرشاه سوري دیرغل په مقابل کې تم نه شو ، شیرشاه سوري په بنارس باندې داسې یرغل وروست چې دمغلو موجود لښکر یې د ډیرې بدې ماتې سره مخ کړ . په دې ترتیب شیرشاه سوری په بنارس باندې ولکه وکړه ، دهغه ځاې مغلی والي میرفضلي یې د جنګ په وخت کې وواژه ،دهغه تر قومندې لاندې چې دمغلو څومره لښکر و هغه یې ټول له تیغه تیر کړ، په بنارس د ولکې کولو او په هغه ځاې باندې دخپل ځواک د ټینګولو نه وروسته شیرشاه سوری دجونپور په لور مخه کړه ، جونپور یې محاصره کړ ، دلته دهمایون د اړخه بابا بیګ جالیر چې دجونپور حاکم و او د دې ځاې دجنګي کلا د ساتنې له پاره یې هم ډیره ښه انتظام درلود ،د شیرشاه سوري سره کلکه مقابله وکړه. په همدې وخت کې د جونپور د لښکرو د کومک له پاره د بهرایچ څخه هم فوځ را ورسید. بهرایچ په «اوده» کې یو مشهور ځاې دې چې د فیض اباد څخه اویا میله شمال لوري ته پروت دې ،کله چې د جونپور ته د بهرایچ څخه د مغلو ځواکونو ته فوځي کومک او خوارکې توکې را ورسیدل نو د جونپور محاصره اوړده شوه. شیرشاه سوري د دې حالت په کتلو سره لږ څه اندیښمند شو ،په دې خاطر یې دخواص خان په لور قاصد و استوه تر څو هغه د خپل لښکر سره یو ځاې په بهرایچ باندې یرغل یوسي. تر څو دهغه ځایه نور نوي فوځونه د جونپور د کومک له پاره را نشي. دشیرشاه سوری دحکم د ورسیدو سره سم خواص خان په پوره میړانې سره د بهرایچ په لور وروخوزید اودشپې په تیاره کې یې په دې سیمې باندې حمله وکړه ، او هلته میشت د مغلو لښکر یې لکه د بارود و د دود په څیر د خپلې مخې څخه لرې کړ. او په بهرایچ باندې یې ولکه وکړه.

کله چې شیرشاه سوري وکتل چې د جونپور محاصره اوږدیږي او دجونپور مغلي فوځونو ته دیوې لورې او بلې لورې بسپنه ور رسیږي، نو هغه د دې محاصرې دپاې ته رسید و له پاره انتظار کول بې ځایه وګڼل ، هغه د جونپور نه اخوا د قنوج په سیمه کې چې هر څه وو هغه یې په خپله ولکه کې واخستل.

دجونپور د سیمې تر جنګ پورې چې دهمایون هر یو والي یا دجنګ کولو هڅه کړې اویا یې د مزاحمت کولو له پاره پیڅې را بډ وهلې وی هغوې ټول د شیرشاه سوری له اړخه له منځه یوړل شول ، اویا هغوې په خپله خپلې سیمې پریښودې او دهغو څخه یې پښې په تیښته سپکې کړې. که څه هم په ځینو ځینو ځایو کې د مغلو جنرالانو پوره پوره مقابله وکړه خو د محاصرې په واسطه به هغوې خامخا د ناکامۍ سره مخکیدل. په دې ترتیب شیرشاه سوری دجونپور نه علاوه په شاوخوا نورې ټولې سیمې باندې خپله ولکه کلکه کړه.

شیرشاه سوري د قنوج په سیمه کې د غارت او چور کولو مخه و نیوله اوهلته یې د یوه خپلواک پادشاه په څیر عمل وکړ، په هره سیمه کې یې خپل افسران و ټاکل اودهمغوې په واسطه یې د مني او ژمې د فصلونو د حاصلاتو محصول تر لاسه کاوه.

په دې ټولو جنګونو کې د حیرانولو خبره داوه چې شیرشاه سوري هیڅ ښار ګوټې تباه او برباد نه کړ ، هغه خپلو لښکریانو ته په کلکه حکم کړې و چې دهقانانو او ښاریانو ته هیڅ ډول زیان ورونه رسیږي. دشیرشاه سوري قهر او غصه تر مغلو پورې وه ، هغه د دهقانانو اوښاریانو سره څه سروکار نه درلود ، ځکه دې خلکو په زور او جبر سره دمغلو اطاعت منلې و. شیرشاه سوري به ویل چې دهقانان بې قصوره دي ،ځکه هغوې د واکمنو اطاعت کوي.

خواص خان د بهار په سیمه کې خپریده او ځارنه یې کوله چې کله چیرې د بنګال څخه کوم لښکر په شیرشاه سوری د حملې له پاره راشي نودهغوې لاره تم کړي ، ترڅنګ یې شیرشاه سوری هم خپلو فتوحاتو ته دوام ورکاوه، اوس نو دهغه تر مخه دوه ځایونه پاته و چې د چنارکلا او دجونپور سیمه و. شیرشاه سوري ددې ځایو د نیولو او ولکه کولو له پاره هم عسکري پلانونه جوړ کړي و.

هلته په بنګال کې چې کله همایون ته د شیرشاه سوری او خواص خان د فتوحاتو په اړه خبرونه ور ورسیدل نو هغه لمړی په دغو خبرونو باندې دومره باور ونه کړ ، خو کله چې ورته سوکه معلومات ورکړل شو او باور یې پرې راغې نو په قهر او غصې سره یې وویل چې شیرشاه سوري دداسې کولو جرءت څنګه کړې دې. په هر صورت همایون سمدستې د بنګال څخه د اګرې په لور د کوچ کولو پریکړه وکړه.

همایون ددې مقصد له پاره د خپلو سالارانو یوه غونډه راوبلله ، اوپه دې اړه یې غور وفکر وکړ چې ددې وروسته د بنګال مسؤلیت چاته پریږدي . دهمدې خبرو په جریان کې زاهد بیګ دهمایون له اړخه د بنګال حاکم و ټاکل شو. زاهد بیګ دهمایون دملکې بیګا بیګام دخور میړه و. کله چې زاهد بیګ ته په دې اړه معلومات ورکړل شو نو د زړه حمله پرې راغله او بې هوشه پریوت. اود بیرت د هوش کیدو په وخت کې یې همایون ته وویل:

ایا د شهنشاه په فکر دلته په بنګال کې زما دذبح کولو وخت را رسیدلې دې ؟ په حقیقت کې د زاهد بیګ ددې خبرې څخه مقصد داو چې همایون غواړي په خپلو لاسو هغه د مرګ کندې ته ور ورغورځوي.ځکه زاهد بیګ په دې پوهیده چې د بنګال څخه د همایون د فوځ دکوچ سره سم به شیرشاه سوري اویا دهغه سپه سالار خواص خان په بنګال باندې حمله کوي اوده لښکر به ټول له منځه وړي په دې خاطر هغه نه غوښتل دبنګال د حاکم په څیر و ټاکل شي.

هغه وخت چې همایون زاهد بیګ د بنګال د حاکم په څیر را وړاندې کړ ،نو زاهد بیګ د بنګال دحاکمیت څخه انکار وکړ ، همایون د زاهد بیګ ددې کاره دومره په غصه شو نو زاهد بیګ ته یې ددې کار په خاطر دسختې سزا د ورکولو هوډ وکړ. خو ددې کار په تر سره کولو سره به حالات نور هم د ویجاړیدو په لور تللې. نو همایون د چپ پاته کیدو پریکړه وکړه. زاهد بیګ هم دهمایون ددې فکر څخه

سخت په ویره کې و. هغه دهمایون ددوه سالارانو حاجي محمد او جهاندار بیګ دخپل ځان سره ملګري کړل اوهغوې یی بغاوت ته را وپارول.بیا هغوې دریې واړه یوځاې شول او د بنګال څخه اګرې ته وتښتیدل.

اګرې ته په ور رسید و سره هغوې دریې واړو د همایون ورور مرزا هندال هم له ځانه سره ملګري کړ او ورته یی وویل چې هغه دې پخپله دخپلې پادشاهۍ اعلان وکړي، دهمایون ورور مرزا هندال هم ددې دریې کسانو د اغیز لاندې راغې.

هلته په اګره کې دهمایون یو ډیر نژدې دوست او خیر غوښتونکې شیخ بهلول حاکم و . هغه د همایون د ورور مرزا هندال اودهغه دملګرو لخوا ووژل شو ، د زاهدبیګ په ترغیب باندې میرزا هندال هم دبغاوت بوې واخست اوپه دې توګه یی دخپلې پادشاهۍ اعلان وکړ. په خپل نوم یی خطبه ولوسته او جونپور ته یې چې د شیرشاه سوري له اړخه تر محاصرې لاندې و ، دنورو ځواکونو د ور استولو په ځاې یی د دهلي په لور کوچ وکړ او ښار یی کلابند کړ.

۳۵

بله ورځ د زیارت دلنګرځاې د نورو کونډو ښځو سره یو ځاې ګنګا د خواص خان د حویلۍ په لور ورغله ، هغه حویلۍ ته یواځې ورننوته ، په داسې حال کې چې اوما اود هغې سره نورې ښځې د پخوا په څیر هملته په نزدې ځایو کې دخیر غوښتلو په تمه ولاړې وې. ګنګا د حویلۍ دروازې ته د رارسیدو سره سم دخیر غوښتلو اواز وکړ ، دهغې په لمړي غږ څوک را معلوم نه شو خو دهغې په دویم او دریم غږ باندې دخواص خان په ځاې دهغه یو ساتونکې بیرون راووت. د ساتونکې په کتلو سره ګنګا داسې وګمارله چې شونې ده چې خواص خان به چیرې تللې وي . ددې فکر سره سم هغه داسې و ګرزیده لکه د چا د هیلو او غوښتنو سپورمۍ چې ډوبه شوي وي ، د وجود هر رګ اوریشه یی د وچیدو په درشل کې شوه ، او د بدن هډوکې یی ماتیدل. خو کله چې هغه ساتونکې را نژدې شو نو ګنګا خپل ځان سنبال کړ اودهغه څخه یی غوښتل وپوښتی چې په دې وخت کې هغه ساتونکې په خپله را وړاندې شو او څو سیکې یی دهغې په پلو کې ور واچولې ، ګنګا د نقاب لاندې خپلې سترګې هغو سیکو ته متوجه کړې اوبیا یی د ساتونکې په لور وکتل او ورته یی ووېل چې:

داسې څرګندیږې چې نن مهاراج خواص خان دلته په حویلۍ کې نه شته. ساتونکې ځواب ورکړ چې:

ګوره خوږې ! ستا آند سهي دې ، خواص خان تیرې ورځ د خپل فوځ سره یو ځاې د بهار په لور کوچ کړې دې. پخپله شیرشاه سوری هم دبنارس په لور ولاړ ، د رهتاس دکلا څخه دتللو په وخت کې شیرشاه سوري خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یی په خپله له ځانه سره دبنارس په لور یوړه او بله برخه یی دخواص تر قومندې لاندې ورکړه اوهغه یی د بهار په لور ولیږه. که چیرې ستا کومه اړتیا وې نو ماته یی ووایه ، ځکه چې ستا په اړوند امیر خواص خان مونږ ته سخت تاکید کړې دې او ویلي یی د دې چې دهغه په نه موجودیت کې هم تاته کوم تکلیف یا ستونزه پیدا نه شی.

دبهار د منځنۍ برخې په لور د خواص خان د کوچ د خبر د اوریدو سره سم ګنګا بې چاره وړانه ویجاړه شوې وه. تر لږه وخته پورې هغه هملته بې هوشه شانته ولاړه وه. خو بیا یی ډیر ژر خپل فکر ځاې ته راوست او د هغه ساتونکې څخه یی وپوښتل.

ګوره ورورې ! ستا څخه ډیره ډیره مننه ، چې تازما دغسې خدمت وکړ. خو ایا ته ماته ویلې شې چې مهاراج خواص خان به کله د جنګه بیرته راستون شي، دهغې په دې خبره ورته هغه ساتونکې وویل چې ګوره خورجانې ! زه په مشخصه توګه په دې اړه څه نه شم ویلې. شونې ده چې جنګ په لږ وخت کې پاې ته ورسیږی اویا دوام و مومي ، نو زه به څه ډول وړاند وینه وکړم چې خواص خان به دغه یا هغه وخت بیرته حویلۍ ته راستون شي. خو خوږې یوه خبره به درته وکړم چې کله چې هغه بیرته راستون شي نو زمونږ له اړخه ورته شکایت و نه کړې ، اوکه نه هغه به زمونږ پوستکې را وباسي. ګنګا ورته په ډیره نرمه ژبه ووېل چې:

ګوره وروره ! زه به ولې ستاسو څخه شکایت کوم ، په داسې حال کې چې دمهاراج په نه موجودیت کې هم تاسې زما د یوې خور په څیر پالنه وکړه . نو ولې به هغه ته شکایت کوم. ساتونکې ورته وویل چې: خورجانې ! ستا ډیر ممنون یم . ددې خبرو څخه وروسته ګنګا بیرته شاته ستنه شوه. دهغه ځایه په بیړه بیړه ولاړه ،اود نورو کونډو سره یو ځای اوما ته را غله ، اوما وکتل چې هغه ډیره اندیښمنه ، غمژنه او په فکرونو کې ډوبه ده . اوما ترې په ډیره نرمۍ سره وپوښتل چې:

ګنګا خورې ! څه خبره شوې ده ، نن ته ډیره غمژنه او اندیښمنه یې. ایا خواص خان وپیژندلې ؟ اوله تاسره یې ناروا سلوک وکړ ؟ګنګا ورته وویلې چې:

اوما خورې ، هیڅ داسې خبره نه ده شوې هغه بې چاره خو هلته په حویلۍ کې هم نه و. کله چې ما دخیر غوښتو له پاره اواز وکړ نو دحویلۍ یو ساتونکې بیرون را ووت او ماته یې دا څو سیکې راکړې ،کله چې ما دهغه سره خبرې وکړې نو ما ته ډاګیزه شوه چې خواص خان دخپل لښکر دبرخې سره یو ځای دبهار منځنیو برخو ته کوچ کړې دې ،اوشیرشاه سورې پخپله هم د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای د بنارس په لور ورغلې دې.

اوما یو ځل بیا د ګنګا په لور په ډیر غور اودقت سره وکتل ، بیا یې وویل چې: ښه شول چې اوس دې په غمژن کیدو او اندیښنو باندې و پوهیدم. ګوره ګنګا جانې ! ته اندیښنه مه کوه ، بس اوس به ته د ګیتا په نامه دخواص خان سره قدم په قدم ور نزدې کیږې. هیله ده چې یوه ورځ به داسې هم راشي چې خواص خان به تا د ګیتا په څیر خپله دمیني محبوبه وګرځوي ، اوکله چې مونږ ووینو چې خواص خان په رښتیا هم له تاسره د ګیتا تر نامه لاندې مینه اومحبت کوي نو بیا به په کوم مناسب وخت کې ته دخپل اصلي څیرې سره دهغه تر مخه ځان را ډاګیزه کړې اوزه هیلمنه یم چې دهغه دغه مینه اومحبت به د ګیتا نه بیرته ګنګا ته ور واوړي. هغه ورځ به ستا د بریالیتوبونو او خوشحالیو ورځ وی، ګنګا ورته په مسکا سره وویل چې: بګوان دې وکړي چې همداسې هم پیښ شي. ددې خبرې سره سم هغوې د نورو کونډو سره یو ځای مخته ولاړې.

دقنوج په پراخه سیمه باندې د ولکې کولو وروسته شیرشاه سورې داګرې په لور کوچ کړې و. خو کله چې هغه ته خبر ورسید چې همایون د بنګال د مرکزي بنار ګوډ څخه را وتلې او د اګرې په لور روان شوې دې نو شیرشاه سورې خپل مخکې تګ تم کړ.

خو کله چې همایون ته دخپل ورور میرزا هندال د بغاوت او د خپل خاص سلاکار شیربهاول د وژلو خبر ورسید نو هغه دځنډه پرته دبنګال په لور کوچ وکړ. دا پیښه په ۱۵۳۹ زکال کې را منځته شوه. د مغلو لښکر چې هلته په بنګال کې په خپلو تمځایو کې نورد ارام کولو نه ستړې شوې و او خپل ځانونه یې درانه شمیرل ، په دې خوشحاله و چې اوس به چې کله هم د دشمن سره د ټکر کولو فرصت راځي نو دغنیمت دمالونو څخه به ښه ډیر تر لاسه کوي.

هلته په بنګال کې هیڅوک هم دې حاضر نه و چې دهغې ځای د والي په څیر کار وکړي ، نو په دې خاطر همایون خپل ډیر میړنې ، وفاداره او نمک حلاله سالار جهانګیر قلي د بنګال د حاکم په څیر و ټاکه ، تر څنګ یې هلته په ګوډ کې دهغه د قومندې لاندې یو لښکر هم ورکړ. خو دشیرشاه سورې د پرلپسې یرغلونو له امله همایون ډیر محتاط معلومیده ، هغه د بنګال څخه د راستنیدو په وخت کې د ګنګا د شمال د لارې دخوندي توب له پاره ډیر ښه انتظام کړې و ځکه شیرشاه سورې ددې ځایه خپل خواره واره فوځونه را ټول او د بهار په لور یې سوق کړي وو . هغه دوه ډوله اقدامات وکړل.

لمړی دا چې خپل ورور میرزا عسکري یې د بهاګلپور سیمې کې د کول کانګ د ولکې کولو له پاره و استاوه ، هغه ته یې ددې کار د ترسره کولو له پاره یو درووند لښکر هم ورکړ تر څو میرزا عسکري په کول ګانګ باندې د ولکې کولو نه وروسته دشیرشاه سورې په اړه

خبرونه هم تر لاسه کړي ، او دا ډاګیزه کړي چې هغه اوس چیرې دې او څه پلانونه لري. او تر څنګ یې د مونګیر څخه د په شا شوو لښکرو باندې د شیرشاه سوري یرغل ته هم ځاې پاته نه شی.

همایون یو بل قدم هم واخست اوهغه دا چې خپل ځانګړې باوري سلاکار خان خانان ته یې د مونګیر په لور د ور لیږلو حکم وکړ. اوهغوې ته یې داتأکید وکړ چې د همایون د لښکر د ور رسیدو پورې دې خان خانان هملته به مونګیر کې میشت وي.

د فوځي ستراتیژۍ له مخې مونګیر د ځانګړې اهمیت خاوند ه سیمه وه. او ددې سیمې د لاسه ورکولو سره ډیر زیات خطرات مخته را تلل.

لمړۍ دا چې ددې ځایه د میرزا عسکري په خلاف د کول کانګ د لویو لارو څخه یرغل کول شونې و. دویم دا چې د ګنګا څخه د تیریدو په وخت کې همایون ته دبیرته را تللو په لاره کې خنډونه را پیدا کیداې شول. په دې خاطر میرزا عسکري همایون ته خبر ورکړ چې شیرشاه چې تر اوسه پورې یې د جونپور او چنار کلابندی جاري ساتلې ده اوترځنګ یې د قنوج ټوله سیمه په خپله ولکه کې اخستې ده اوبیا یې د اګرې په لور وړاندې تګ کړې و ،اوس خپل ټول لښکر بیرته په شا کړي ، هغه خپل ټول لښکري ځواکونه بیرته د رهتاس دکلا تر څنګ را ټولول پیل کړي دي.

دمیرزا عسکري له اړخه ددې خبرو په را رسیدو سره همایون ته لږ څه ډاډ راپیدا شو ، هغه مطمئن شو چې د ګنګا په شمالي غاړه دد ښمن ځواکونه په هیڅ ځاې کې شتون نه لري. نو په دې خاطر یې خپلو ځواکونو ته د وړاندې تګ حکم وکړ او د مونګیر د سیمې پورې را ورسید. اوس حالات دا سې وو چې د ګنګا په یوه اړخ کې د مونګیر سیمه پرته وه او بلې لورې ته همایون دخپلو لښکرو په لور ور رسیدلې و.

میرزا عسکري د هغه بلې لورې راغې اودهمایون سره یې لیده کاته وکړل. هلته دمیرزا عسکري د رارسیدو سره سم ، او ددې خبر سره چې لارې ټولې خوندي دي ، همایون ډیر خوشحاله شو اوخپل ټول سلاکاران او وزیران یې را وبلل تر څو سلا ورکړي چې د بیرته ستنیدو له پاره د ګنګا دد ریاب څخه په کوم ځاې کې تیرشي.

دهمایون ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه ټول سرداران په دې باندې متفق شول چې لښکر د ګنګا د شمالې غاړې تر څنګ وړاندې ولاړشي اوبیا د ګنګا څخه تیر شي. یواځې د همایون یو ډیر ځانګړې سلاکار موید بیګ ددې آند سره مخالفت وکړ او همدا د همایون په آند باندې اغیز کونکې و. هغه د همایون د ټولو سلاکارانو او وزیرانو دراې سره مخالفت وکړ اوهمایون ته یې وویل چې:

« ته د هند شاهنشاه او د عظیم الشان مرتبې خاوند یې. تا ته په کار دي چې د کومې لارې څخه را غلې یې دهمغې لارې څخه بیرته ستون شې اوکه نه بیا به شیرشاه سوري وایی چې همایون دهغه له ویرې اصل لاره پریښوده او د تیښتې اوپښو سپکولو لاره یې و نیوله اودخپل فوځ سره یو ځاې و تښتید»

په همایون کې یوه کمزورې دا وه چې ډیر وخت به یې خپلې پریکړې نورو ته پریښودې ، هغه د موید بیګ دا سلا و منله ،او پایلې یې دا شوې چې دمغلو لښکر د دمونګیر په سیمه کې د ګنګا څخه پورې وت. په دې دوران کې نه کومه پیښه را منځته شوه او نه د شیرشاه سوري د فوځ او لښکر کوم څرک را څرګند شو. دبله اړخه خان خانان هملته په مونګیر کې د خپل لښکر سره یو ځاې د همایون د ور رسیدو منتظر و. خوهمایون د خپل ځانګړې سلاکار موید بیګ په مشوره بله لاره نیولې وه.

د ګنګا دد ریاب څخه د تیریدو وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځاې د اګرې په لور مخته ولاړ، دبله اړخه تر هغې چې دهمایون لښکر د ګنګا د ریاب د شمالې څنډو څخه د اګرې په لور مخته روان و نو شیرشاه سوری نه غوښتل چې یا دهغوې سره ټکر وکړي اویا دهغوې په لاره کې بندیزونه راپیدا کړي. دهمایون لښکر په درې برخو باندې ویشل شوې و ، یوه برخه یې دهمایون په لاسو کې وه بله

یی د ورور میرزا عسکری ترقومندې لاندې او دریمه یی په مونګیر کې د خان خانان تر قومندې لاندې وه. تر څنګ یی د همایون د حرب سامان او خوراکي توکي د ګنګا د دریاب په غاړه په کشتیو کې بار کړل شوي و اودا کشتی هم د ګنګا د دریاب په غاړه په همغې لارې تللې چې همایون پرې د خپل لښکر سره روان و . د ګنګا د دریاب په غاړه د سفر کولو په دوران کې همایون د پټنې نږدې ګوتې ته روسید خو خان خانان د خپل لښکر سره یو ځای هملته په مونګیر کې منتظر پاته و ، هغه لا تر اوسه په دې خبر شوې نه و چې همایون د بلې لارې د ګنګا د دریاب څخه تیر شوې او د پټنې په لور یی د خپل فوځ سره یو ځای کوچ کړې دې. اویا دا هم شونې وه چې همایون په خپله نه وې غوښتی هغه ته په دې اړه اطلاع ورکړي،د هغه آند دا و چې خان خانان هملته د مونګیر په کلا کې پاته شي تر څو د بنګال په لور د شیرشاه سوری د لښکرو د وړاندې تګ مخنیوی وکړي.

همایون په ډیره چټکی سره د خپلو لښکرو سره یو ځای د پټنې په لور وړاندې تګ وکړ ، هغه د خپلو کشتیو د سامانونو ،د جنګي بیړیو ، او د لښکر د مستوراتو ټولو سره یو ځای پټنې ته نږدې ور ورسید. ټول سامانونه او مستورات یی د کشتیو څخه را ښکته کړل او د دریاب په غاړه یی میشت کړل ، همایون همتله د فوځ له پاره خیمې هم ولګولې . په دې توګه یی هر شې خیمو ته منتقل کړ ، همایون د خپلو لښکرو او جنګی سامانو نو او مستوراتو سره یو ځای په ډیره خوندي توګه د اناپور هغه سیمې ته ور رسید لې و چې د سون دریاب د ګنګا سره په کې را یو ځای کیږی.

شیرشاه سوری په دې ویره کې و چې هسې نه چې همایون د خپل فوځ سره یو ځای د رهتاس په کلا باندې یرغل را نه وړي نو په دې خاطر یی خپل ټول فوځ د سون د دریاب په پورتنی غاړه د بهار په لور سره راټول کړ. خو کله چې هغه خبر شو چې همایون د خپل لښکر سره یو ځای وړاندې را روان دې او اوس د چنار اوغازې پور په لور را خوزید لې دې نو د شیرشاه سوري حوصله زیاته شوه او په مغلو یی د یرغل پلان جوړ کړ.

شیرشاه سوری د دې حالاتو په کتلو سره د خپلو سالارانو او سردارانو غونډه را وبلله ، دې غونډې ته د وینا په وخت کې شیرشاه سوری وویل چې:

د همایون لښکر په دې وخت کې ډیر وارخطا او نا هیلې شوې دې، هلته په اګرې کې هم د بغاوت نښې نښانې را ولاړې شوې دي که چیرې داسې نه وې نو همایون به د بنګال څخه د راوتلو سمدستي وروسته پرمونږ باندې یرغل راوړې وې خو په اګره کې د بغاوت په اساس همایون ماته شا را ګرځولې ده.

زما زامنو ، زما ملګرو او زما ورونو ! د الله تعالې په فضل سره زما حال د پخوا په نسبت ډیر مستحکم او پایداره دې. که چیرې تاسې ټول دوستان ، زامن ، او ملګري له ما سره لاس یو کړئ نو زه د مغلو په خلاف خپل قسمت ازمویلې شم.

زما دوستانو واورئ ! د دې نه مخته ما دلته په هندوستانو کې پوره زخمونه خوړلي ، بنګال ته د همایون د ورتللو د مخه ما هغه ته د کلنې خراج د ورکولو ژمنه هم وکړه ، شرط داو چې هغه به بنګال ماته را سپاري ، همایون له ما سره ژمنه هم وکړه خو د بنګال د سلطان د سفیر د ور رسیدو نه وروسته یی خپله وعده ماته کړه اوس ما د بهار او جونپور څخه د همایون لښکرې ویستلې دي او په دې اساس زما او د همایون ترمنځ د سولې دروازې بندې شوې دي. اوس زه په دې حال کې یم چې زه د همایون پر خلاف فوځې یرغل پیل کړم.

تر دې ځایه د خبرو ، شیرشاه سوري لږ څه تم شو ، فکر یی وکړ او یو ځل بیا یی خپلو سالارانو او سردارانو ته په وینا کې وویل چې: په دې وخت کې ماته ستاسو د مشورو اړتیا ده ، ووایاست ، تاسې څه مشوره راکوئ ؟ په ځواب کې ټولو سالارانو اوسردارانو په خپلو منځو کې سلا مشورې پیل کړې. ټولو خپل خپل نظر خواص خان ته ووایه ، اوبیا خواص خان شیرشاه سوري ته مخ کړ او ورته یی وویل چې:

زمونږ درونده مشره ، زمونږ لارښوده ! هغه آند چې تاسې څرګند کړې دې ، زه او زما ټول سالاران اوسرداران ورسره په پوره توګه موافق دي. په يقين سره چې همايون زمونږ سره د سولې ټول چانسونه له لاسه ورکړي او زمونږ اودهغوې ترمنځ د سولې ټولې لارې يې پخپله ترلې دي، هغه وخت همايون په داسې حال کې و چې زمونږ پر خلاف يې عمليات کولې شول او مونږ يې تابع کولو ته مجبورولې هم شو ،خو اوس به مونږ همايون دغه حالت ته راوړو ، او ډير ژر به هغه وخت راځي چې مونږ به يې تعقيبوو او همايون به دخپلو فوځونو سره يو ځاې د هندوستان څخه په تيښته تښتي.

شيرشاه ! زمونږه مشره ! هره پريکړه چې ته وکړې نو مونږ ټول به په ډيرو خرابو حالاتو کې هم دخپل ځان څنګ کې وويني. دخواص خان دځواب په اوريدو سره شيرشاه سوري ډير ډاډمن او خوشحاله شو اوبيا يې وويل چې :

واورئ زما دوستانو او ملګرو ! اوس چې زمونږ اوستاسو ترمنځ د آندونو يو والي موجود دې نو زه غواړم چې يو دوه ورځې همدلته د خپلو فوځونو سره قيام وکړم ، دهغې نه وروسته به ددې ځايه خپل پرا و پورته کړو او دهمايون دلښکر تعقيب به پيلوو. مونږ به د ټولو ترمخه د همايون په فوځ باندې شپيني وينه تويونکي عمليات کوو ، ددې موخې د ترلاسه کولو له پاره فوځ په دوو برخو باندې ويشو ، يوه برخه به يې زما سره وي اوبله برخه به يې د خواص ترقومندې لاندې خپل کار پيلوي.

خواص خان به دهمايون د فوځ په اړخ باندې يرغل کوي ،اوکله چې همايون اودهغه سالاران د اړخ دحملې په لور متوجه کيږي نوزه به پرې د شا له اړخه حمله کوم ،په دې توګه به مونږ د مغلو دلښکرو ځواک په څو برخو باندې وويشو او نه جبران کيدونکې زيان به ور واړوو. اوزه هيلمن يم چې ددې شپيني وينه تويونکي عملياتو له مخې به مونږ ډير ستر بريالي توب ترلاسه کړو. د لښکر ټولو سالارانو يو ځل بيا د شيرشاه ددې آند سره توافق څرګند کړ. ددې وروسته شيرشاه سوري غوښتل د غونډې د پاې ته د رسيدو اعلان وکړي چې دخيمې بيرون پهره کونکې سپاهي دننه خيمې ته رانانوت اوشيرشاه سوري ته يې وويل:

اقا ! بيرون يو مخبر راغلې اوغواړي يو ډير مهم خبر تاسې ته درکړي. ددې خبر سره سم شيرشاه سوري او دهغې ټولو سالارانو په ډيرې انديښنې سره ددروازې په لوري په کتلو شول ، شيرشاه هغه ساتونکي ته وويل چې مخبر دننه را وليږه ، ساتونکي ولاړ او د لږ ځنډ وروسته هغه مخبر دننه رانانوت، دهغه په کتلو سره ،شيرشاه سوري ترې وپوښتل چې :

څه خبر دې له ځانه سره راوړې دې ؟ ايا د همايون په اړه دې کوم ښه يا بد خبر له ځانه سره راوړې ؟ مخبر په ځواب کې ورته وويل چې :

اقا ! له ماسره د همايون په اړه هيڅ خبر نه شته ، ځکه چې همايون د ګنګا د درياب څخه د تيريدو وروسته د پټنې په لور وړاندې روان دې ، خو اقا ما يو بل بد خبر له ځانه سره راوړې دې، د شيرشاه سوري ټول سالاران ډير په انديښنه کې ولاړ و ، شيرشاه سوری هم ترې په ډيره انديښنه کې و پوښتل چې : څه ډول خبر دې راوړې ؟ مخبر ورته وويل چې:

اقا ! په تيرو وختو کې يو کس د بهار او بنګال د پولو سره دغلا ، لوټ اوغارت کولو يو توپان جوړ کړې و ، هغه کس مهارت نومېده ، يووخت هغه د بنګال د سلطان محمود له پاره هم سردرد ګرزيدلې و ،سلطان محمود دهغه د نيولو او د له منځه وړلو ډيرې هڅې کړې وې خو دغه مهارت دهغې په ولکه کې ورنه غې. خو په بهار او بنګال باندې زمونږ د يرغل څخه لږ څه مخته دغه مهارت په نوم ورکې کې پروت و او خلکو فکر کاوه چې هغه به په کومه پيښه کې له منځه تللې وي، خو حقيقت داسې نه و.

حقيقت دا و چې په دغو وختو کې دغه مهارت هلته په غرنيو لړيو کې چيرې دخپل ځان له پاره ديوه مضبوط سنګر په جوړولو کې مصروف و. هغه د وخت نه په ګټې اخستلو سره خپل ملګري ډير زيات کړي دي ، اوس اوريدل کيږي چې هغه د يوه ستر لښکر خاوند دې. اودهمدې لښکر سره يو ځاې هغه زمونږ په سيمو باندې برید کړې او هلته يې په اوسيدونکو کې ډيره ويره او دهشت پيدا کړې دې، اقا ! ما تاته همدا بد خبر له ځانه سره درلوده.

دمخبر ددې خبرې په اوريدو سره شيرشاه سوری د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوب شو اوبيا يې مخبر ته مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل:

څه فکرکوې چې د مهارت سره به ټول څومره کسان ملګري وي؟ مخبر ورته وويل چې تر هغې چې ماته څرګنده شوې ده، دهغه سره يو ستر لښکر دې اودهغې لښکر سره ټکر کول څه اسانه کار نه بريښي. هغه خلک چې مهارت اودهغه ملګري پيژني نو هغوې وايی چې مهارت اوس د يوه نوي ځواک او لښکر سره راوتلې دې ، دخلکو خبره دا هم ده چې مهارت اوس خپل ځان نه تسخيريدونکې ګڼي ، اوهغه اراده لري چې په بنګال اوبهار دواړو باندې ولکه وکړي او په دې ترتيب هلته خپل سلطنت جوړ کړی.

مخبر ددې خبرو وروسته غلې شو ، شيرشاه سوری ورته وويل چې:

مخبره ! ستا ډيره مننه چې ما ته دې دا خبر را ورساوه ،ته ولاړ شه ارام وکړه اوبيا دوباره په همدې کار پسې شه ،دمخبر د تللو وروسته شيرشاه سوري خواص خان ته وکتل او ورته يې وويل چې:

خواص خانه زويه ! داسې بريښي چې قدرت يو ځل بيا تا ازمايي . ددې نه مخته ما غوښتل چې خپل ټول لښکر دوه ځايه کړم اودهمايون پر خلاف فوځي عمليات پيل کړم خو داسې بريښي چې قدرت ته داسې منظور نه وي په دې خاطر زويه ! زه غواړم په خپلې پريکړې کې بدلون راوړم.

شيرشاه ددې خبرې وروسته بيا لږ څه غلې شانته شو ، څه فکر يې وکړ اوبيا يې خپله پريکړه واوروله.

خواص خانه زويه ! لښکر به د پخوا په څير په دوو برخو ويشل کيږي. هيبت خان نيازي ، جلال خان جالو او سرمست خان سرواني به له تاسره اوسي ، ترڅنګ به يې د لښکر نيمايی برخه ستا تر قومندې لاندې وي ، خو بله برخه به يې زما تر لاس لاندې وي، زه به دخپلې نيمايی برخې سره يو ځاې سبا يا بل سبا ددې ځايه کوچ کوم ،اودهمايون ترشا به ورځم. زما زويه ! هغه وخت چې زه له دې ځايه کوچ وکړم نو په همغه وخت کې ته هم زما سره يو ځاې ددې ځايه کوچ وکړه خو ته به د همايون په لور نه بلکه د مهارت په لور به کوچ کوې. زه ډاډ من يم چې که يوائې ته په مهارت باندې يرغل يوسې اود ميړانې ، بهادري او جرأت سره دهغه مقابله وکړې نو هغه ته ماتې ورکولې شې. ګوره خواص خانه ! زه پوهيږم چې دهغه مهارت حوصله به اوس ډيره پورته وي ځکه چې هغه په خپل ځواک او قوت کې ډيرښت راوستې دې او ددې ترڅنګ به دهغه په ذهن کې دا خيال هم وي چې ځرنګه چې زما اود همايون ترمنځ اوس جنګ پيليدونکې دې نو په دې خاطر به هغه دخپلې خوښې د پادشاهۍ د جوړولو جوګه اوسي. خو زويه ! مونږ به هغه خپلې دې خوښې ته هيڅکله هم پرې نه ږدو. زه هيلمن يم چې ته به ډير ژر ددې مهارت کار ورختم کړې اوبيرته به دهمايون پر خلاف زما کومک ته را ورسيږې

دشيرشاه سورې د خاموشۍ سره سم خواص خان ورته په ډير خلوص او مينه ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې:

شيرشاه ! زما درونده مشره ! ته په دې اړه هيڅ اندېښنه مه کوه ، ډير ژر به واورې چې ما مهارت ته هغه درس ورکړې دې چې ددې نه مخته يې داسې درس نه و زده کړې. کله چې زه دهغه سره مخ شم نو زه به هغه ته د بغاوت کولو ټولې سزا وې ورو ښيم او تر څنګ به يې ملګري ټول د تيغه تير کړم. دخواص خان د ځواب په اوريدو سره د شيرشاه سوری په مخ کې خوشحالي را څرګنده شوه. اويوځل بيا يې وويل:

ګوره خواص خانه زويه ! زه به نن نور مخبران هم ورواستوم تر څو دا ډاګيزه کړې چې مهارت په دې ورځو کې د خپل لښکر سره يو ځاې چيرې پروت دې. همدا مخبران به تاته خبر درکړي چې دمهارت د پرا و ځاې چيرې دې ، په دې اساس به تاته په هغې د حملې کولو له پاره اسانتياوې برابرې شي.

ددې خبرې سره یو ځای شیرشاه سوری هغه غونډه پای ته ورسوله، دوه ورځې وروسته شیرشاه سوری د خپل نیمایی فوځ سره یو ځای دهمایون د فوځ په تعقیب ور ووت ، او خواص خان د نور نیمایی فوځ سره یو ځای د مهارت د ځپلو له پاره د شمال غرب په لورې ولاړ.

۳۷

سخته باراني شپه وه ، ماښام د ډکو ویالو د امواجو په څیر دشپې په تیاره کې ځان ورکاوه. تیارو اوبارانونو د زمکې په ختو کې هر شي د خپله ځانه سره را لتاړ کړې و . هلته د زیارت په لنګر ځای اودهغې په شاوخوا سیمو کې شونډې د دعاوو له پاره پرانستې وې ،هرې لورې ته د یخ وهلي ویالې په څیر خاموشې خپره وه. او د لوټ کړل شوې خیمه ځاې او دمفلس د وینو په څاڅکو باندې د رنګین شوې لمن په څیر سکوت حاکم و.

دلنګرځاې هغه کوچنۍ شانته خونه ، چې شهزادګۍ ګنګا اودهغې اوما په کې میشت شوې وو ، په هغې کې ګنګا او اوما د ماښامي د تیارولو اوخوړلو وروسته په خپلو خپلو بسترو کې پرتې وې ، چې چا دهغوې دروازه ور وټکوله. اوما د ګنګا په لور په سوالیه توګه وکتل اوله ځانه سره یې وویل چې په دې وخت کې څوک دي چې زمونږ د کمرې دروازه را ټکوي. ددې سره سم اوما پورته شوه ، دروازه یې پرانسته ویې کتل چې ددروازې ترشا دپوخ عمر یوه ښځه ولاړه وه ، یوځرمنیز څادر یې په سر اچولې و ، شونې ده چې دا به د باران څخه دخوندي پاته کیدو په خاطر و . خودا سې څرګنديده چې هغه لنګرځاې ته د بیرون څخه راغلې ده. هغې په خپلو لاسو کې له ځانه سره د څرمنې یوبل اضافي څادر هم درلود ، کله چې اوما ورته دروازه پرانسته نو هغې عمر تیرې ښځې په ډیر محبت او نرمۍ سره تړې وپوښتل چې: ګوره لورجانې ! دګیتا نومې یوې کونډې سره غواړم ډیره مهمه خبره وکړم. ما دلته په لنګرځاې کې پوښتنه وکړه او راته وویل شو چې هغه په همدې کمرې کې اوسیږي ، ایا زه دننه کوتې ته درننوتلاې شم.

ددې ښځې په دې خبرو باندې ګنګا دخپله ځایه راپورته شوه اود اوما د ځواب ترمخه یې وویل چې هو !دننه را ځه ، همدا زه ګیتا یم ، ته له ماسره څه کار لرې ؟ دګیتا د نوم د ویلو سره سم د ګنګا زهن د خواص خان په لور ولاړ ، هغه ښځه دننه را ننوتله ، اوما دپخوا په څیر دروازه بیرته و تړله. د څرمنې هغه څادر چې دې ښځې په سر اچولې و هغه لوند شوې و ، هغه یې هملته ددروازې سره یو ځاې را ځوړند کړ خو د څرمنې هغه څادر یې چې په لاسو کې نیولې و هغه یې د ګنګا په بستره باندې کیښود ، اوبیا د ګنګا ترمخه کیناسته او ویې ویل چې:

ګوره ګیتاجانې لورې !زه د یوې ډیرې مهمې خبرې له پاره ستا خواته راغلې یم. که د شیرشاه سوری ستر سالار خواص خان تاته د څه کار کولو په اړه ووایی نو ته پرې باور کولې شې. دهغې په دې خبره ګنګا سمدستې وویل چې:

ګوره ترور جانې ! زه نه پوهیږم چې ته څوک یې ؟ خو زه به تاته یوه خبره وکړم چې خواص خان هغه موجود دې چې که چیرې ماته سترګې پټې کړې او په اور کې مې هم ور واچوي نوبیا به هم زه دهغه دحکم په اساس په اور کې ځان ور وغورزوم. ایا تا ماته د خواص خان له لورې کوم پیغام راوړې دې ؟ هغه زړې ښځې ورته وویل چې:

ګوره ګیتا لورې ! ستا آند سهي دی ، زه به تاته په تفصیل سره ووایم چې زه دخواص خان په حویلۍ کې کار کوم ، زه یې څو اونۍ مخته هملته له ځانه سره دکار له پاره ملازمه کړې یم. زما لورجانې ! زه همدا اوس خواص خان په تاپسې را استولې یم او دا پیغام یې راکړې چې زه تا له ځانه سره راوړم . که چیرې ته پر ما او خواص خان باندې باور کولې شې نو همدا اوس پورته شه اوزما سره روانه شه. اودخواص خان حویلۍ ته را سره ولاړه شه. هغه ته غوښتې یې اوپه ډیره بې صبرۍ سره ستا انتظار کوي. ګنګا ورته په اصرار سره و ویلې چې:

ګوره تروري ! خواص خان خو د شیرشاه سوري سره یو ځای د همایون پر خلاف د جنګ کولو له پاره د ګنګا د دریاب په لور وړغلي دي. د هغې په دې خبره هغه ښځې وویل چې ستا اندازه سهي ده ، شیرشاه سوری پخپله د همایون سره د ټکر له پاره وړ روان دي. خو خواص خان یې د بلې کومې دندې د اجرا له پاره بلې لوري ته استولې دي. خو د تللو دمخه خواص خان هلته رهتاس ته راغې ، هغه د دې ځایه د خپل فوځ له پاره خوراکي او فوځي توکي له ځانه سره اخستل غوښتل ، زه فکر کوم چې سبا یا بل سبا به هغه د دې ځایه د خپل فوځ سره یو ځای کوچ کوي خو د کوچ کولو نه مخته ګیتا هغه له تاسره یو ځل کتل غواړي. ګوره لورجانې ! په دې کې زور زیاتې نه شته. که چیرې ته زما سره تللو ته تیاره یې نو ما دا د څرمنې څادر تا ته له ځانه سره راوړې دي ، دا په سر واچوه او له ما سره روانه شه ، ځکه بیرون سخت باران اوري ، خو که چیرې ته اوس له ما سره تللو ته تیاره نه اوسې نو زه به بیرته ولاړه شم او خواص خان ته به ووایم چې ګیتا را تللو ته تیاره نه وه. د هغې په دې خبره ګیتا سمدستي وویل چې نه ! زه له تاسره تللو ته تیاره یم ، که د شپې په دې وخت کې خو پریږده ، که خواص خان ماد سیلیو اوتوپانو او یا اوریدونکي اور په څپو کې هم د ځان له پاره وغواړي نو زه به ضرور هغه ته ورشم. د دې خبرې سره سم ګیتا د خپلې ځایه پورته شوه او د اوما څنګ ته راغله او هغې ته یې په غوږ کې څه وویل :

اوما ته همدلته اوسه ، زه به د ګیتا ودهوا په بڼه د خواص خان په لوري ورشم او د پخوا په څیر به خپل وجود او مخ را ونغاړم خو که چیرې ته له ما سره ولاړه شې نو خواص خان به تا و پیژني نو زما ټوله ډرامه به د ناکامۍ سره مخ شي او بیا به زه یو ځل بیا د خواص خان د کرکې او نفرت سره مخ شم. په دې خاطر به زه یوائې د دې ترور جانې سره هلته ورشم ، اوما ورسره په دې خبره اتفاق وکړ. ګنګا سمدستي پورته شوه ، خپل کالي او لباس یې تبدیل کړ ، د هغې د پاسه یې سپین رنګې څادر واغوست ، مخ یې په سپین رنګه نقاب کې را پټ کړ ، بیا په خپلې بسترې پروت هغه څادر چې د دې عمر تیرې ښځې ورته له ځانه سره راوړې و په سر را واچاوه او ویې ویل چې : ترور جانې ! اوس نو د رخصه چې ځو. زه له تاسره تللو ته تیاره یم. د دې خبرې سره سم ګنګا او هغه زړه ښځه د واړه د کمرې څخه را ووتلې ، کرار کرارد لنګر ځای څخه مخته راغلې او د خپل منزل په لور روانې شوې.

د هغه زړې ښځې سره ګنګا ببچاره لږ واټن وهلې و چې یو نا څاپه پرې د وه ځوانانو حمله وکړه ، یو د هغه خوله بنده کړه او بل په بیړه بیړه د هغه لاسونه ترشا وترل ، د هغې پښې یې هم ور وترلې ، بیا یې په ډیره چټکۍ سره ګنګا پورته کړه او لږ څه ښې لوري ته ولاړل ، هلته یو د بګۍ ولاړه وه ، ګنګا یې پورته کړه او په هغه بګۍ کې یې ور واچوله ، د بګۍ پردې یې را پریښودې ، د هغوې څخه یو د بګۍ په داخل کې کیناست تر څو ګنګا د کنترول لاندې ونیسي ، په داسې حال کې چې هغه بل مخته ورغې او د آسونو په زغلولو یې پیل وکړ. هغوې لږه شیبه کې د ښاره ووتل او د غرنیو لړیو په لور یې ګاډۍ ور ځغلوله.

۳۸

د غه بګۍ چې ګنګا بې چاره یې په کې بار کړې وه ټوله شپه مزل وکړ ، بې وسې او بیچاره ګنګا هملته په بګۍ کې اوده شوه ، کله یې چې سترګې و غوړیدې نو ویې کتل چې د بګۍ د پردو په خوزیدو سره د رڼا څرک دننه را ځي د دې نه دا ډاګیزه کیده چې شپه پای ته رسیدلې او ورځ شوې ده ، لمر راختلې دې او باران دریدلې دي. هغې هڅه وکړه چې د خپلې ځایه را پورته شي او په خپله ځای کې کینې . نو و نه توانیده ځکه د بګۍ په یوې برخې پورې یې د دې لاسونه او پښې ترلې و ، شونې د ه چې د هغې تښتونکې به ویریدل چې هسې نه چې د شپې په تیاره کې ګنګا د بګۍ څخه و نه تښتي. هغې سترګې را پورته کړې او مخته یې وکتل ، ویې کتل چې د هغې د تښتونکو څخه یو د بګۍ اسونه ځغلوي او هغه بل یې د هغه ترڅنګ په خواږه خوب ویده شوې دي. څرنګه چې د دې خوله یې په ټوټه ترلې وه نو په دې اساس یې خبرې نه شوې کولې. نو په دې خاطر هغې خپلې پښې او لاسونه په زوره وخوځول او په دې ترتیب یې بګۍ ټوله و خوځوله ، هغه کس چې بګۍ یې ځغلوله هغه شاته و کتل او بیا یې په خپل لاس کې لښته باندې خپل ویده ملګرې ووا هه او د خوبه یې را ویښ کړ

. کله چې هغه را وینې شو نو بګۍ ځغلونکې وویل چې: شهزادګۍ ګنګا ته وویله ، هغه لاسونه اوپښې خوځوي چې څه غواړي ؟ دهغه په دې خبره هغه خوبي ملګري وویل چې: هغه به لوړې اخستې وي. که ته وایې نو زه به یې لاس اوپښې پرانځم. دخولې څخه به یې هم هغه توپه لرې کړم او دخوراک څښاک څه به ورکړم. دهغې وروسته به یې بیا پښې اولاسونه سره وترو ، دهغه دې خبرې سره د بګۍ ځغلونکې توافق وکړ ، هغه دخوبه را وینې شوې دخپله ځایه پاڅیداودبګۍ دیوې برخې څخه یې داوبو مشکیزه را واخسته ،بیا یې دهغې څخه لږ څه اوبه راواخستې اوخپله خوله او مخ یې پرې پریمنځه ، بیا یې مشکیزه دبګۍ یوې برخې کې را زوړنده کړه او خپل لاس او مخ یې وچ کړل بیا یې دلمړې دشهزادګۍ ګنګا لاسونه پرانستل اوبیا یې دهغې دخولې څخه هغه توپه هم لرې کړه .

ګنګا بیچاره تر لږه وخته پورې خپل لاسونه سره خوځول او خپله خوله یې څپوله ، په دې وخت کې هغه هلته ټیټ سره ناسته وه ، بیا یې په خپل مخکې ناست کس څخه وپوښتل چې: تاسې څوک یاست او ولې مو ما ته فریب راکړ او را وموتښتولم، هغه ښځه څوک وه چې ماته یې درواغ وویل او زه یې د لنګرځاې څخه په درواغو را وویستم،دهغې ددې خبرو سره سم هغه کس یوځل بیا دخپله ځایه پورته شو د اوبو مشکیزه یې را واخسته او دګنګا په لور یې ور اوړده کړه او بیا یې ورته وویل چې: ګوره شهزادګۍ ګنګا !ته زمونږ له پاره د ډیر زیات عزت او درنښت خاوند یې. ته لمړۍ خپل خوله اولاسونه پریمنځه بیا به درته ووایم چې مونږ څوک یو او ته مو ولې له ځانه سره را وړې یې او ولې مو د زیارت د لنګرځاې څخه را وویستلې. دهغه په دې خبرو باندې ګنګا خاموشه ناسته وه ، هغه کس ورته د مشکیزې څخه اوبه ورتویولې ، ترڅو ګنګا پرې خپل مخ اولاسونه پریمنځي، اوبیا یې په همغه لباس باندې ځان وچ کړ چې د مخکې څخه یې په کې ځان رانغاړلې و. بیا یې هغه کس ته وویل چې: اوس راته ووایاست چې تاسې څوک یاست چې زه مو د زیارت د لنګرځاې څخه را پورته کړې یم او چیرې مو له ځانه سره بوځئ.

هغه شخص ورته وویلې چې : ګوره ګنګا ! ستا خبره سهې ده ، په ریښتیا هم مونږ له تاسره دوکه کړې ده، خو دا پخپله زمونږه مجبوریت و ، هغې ښځې چې ته یې د زیارت د لنګرځاې څخه را وویستلې هغه زمونږ یوه پیژندګلوې وه چې مونږ دهمدې کار له پاره استعمال کړه. زه غواړم تا د مهارت له پاره یوسم. اوتا به خامخا دا نوم اوریدلې وی؟ دهغې په دې خبره ګنګا بې چاره ورته وویلې چې: هغه مهارت چې څو کاله مخته یې د بنګال او بهار په پولو کې لوټمار او غلاکوله اوهلته یې تباهي خپره کړې وه. دهغې په دې خبره هغه کس ورته وویل چې هو ګنګا ! ستا آند سهې دې. مونږ تا همغه مهارت ته له ځانه سره بوځو. دهغوې په دې کار باندې ګنګا سخت احتجاج وکړ ، چې ولې ، هغه بیرته ځواب ورکړ چې:

ګوره ګنګا ! خبره داده چې مهارت په تا مېښن دې، هغه له تاسره په ړانده محبت او مینه کې رابنکیل شوې دې، هغه ستا دلاسته راوړو په خاطر ستا په سویمبر کې هم برخه اخستې وه خو دهغه بختې داوه چې هغه دا مقابله ونه ګټله. برعکس ستا هغه سویمبر یو نقاب پوشه و ګټلې ، دبهار او بنګال حکمرانان مهارت یو باغي سرکشه انسان ګڼي ، څرنګه چې هیڅوک هم هغه د مخ له رویه نه پیژني نو په دې اساس به دغه مهارت کله کله ستا دکتلو له پاره دخپلو څو نورو دوستانو سره هلته ستاسې راج محل ته درته. هغه ورځ چې تا د غزلو او نڅا کورس سرته ورساوه ، اوته هلته په راج محل کې ښه و نڅيدې نو په هغه ورځ هم مهارت د یوه پنډت سره یو ځاې موجود و . هغه ستا د نڅا د کتلو وروسته دا هوډ کړې و چې هغه به په هرصورت تا دخپل ځان له پاره تر لاسه کوي. همدا علت و چې هغه مونږ دواړو ته دا دنده را وسپارله چې مونږ چې په هر ډول کیږي تا دهغه لورې ته یوسو . مونږ دواړه د مهارت کسان یو ، او مونږ دهماغه مهارت د وینا په اساس په رهتاس کې قیام وکړ خو دا زمونږه بده برخه وه چې په همدې وخت کې شیرشاه سوری په رهتاس باندې یرغل راوست او دغه کلا یې په خپله ولکه کې راوسته ، په دې یرغل کې ستا پلار اود رهتاس راجه هم ووژل شول اوته شیرشاه سوری و نیولې او خپل لښکر ته یې بوتلې اوهلته یې دخپل لښکر د سپه سالار خواص خان وینځه و ګرځولې.

خواص خان داسې بې پروا ، داسې بې شوقه او بې ذوقه انسان دې چې هغه ته د وینځې په څیر هم دخپل ځان له پاره و نه منلې. زه پوهیزم چې دا دخواص خان له لورې له تاسره دپوره بې عزتۍ او سپکوالي نه نور څه نه و. بلکه داسې یې وګڼه چې دا د یوې شهزادګۍ سپکوالې اوتوهین و چې هغه یې د یوې وینځې په څیر هم و نه منله. دهغه په دې خبره باندې ګنګا سمدستې را ټوپ کړ او ورته یې وویلې:

دخواص خان په اړه نور څه و نه وایې. دا چې خواص خان زه ولې دخپلې وینځې په څیر و نه منلم ،دا زما اودهغه ترمنځ ذاتي معامله ده. دهغې په دې خبره دغه کس یو ځل بیا وویل چې: زه پوهیږم چې هغه څه ډول او څنګه معامله ده. دهغه په دې خبره باندې ګنګا هغه ته په ډیر غضبناکه توګه وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې ته په څه پوهیږې؟ هغه ورته په ځواب کې وویل چې:

ګوره ګنګا جانې ! ما تاته وویل چې مهارت ته دخپل سویمبر دمقابلو څخه د مخه د خپل ځان له پاره غوښتلې ، له تاسره یې مینه کوله ،په همدې خاطر هغه ستا د سویمبر په مقابلو کې برخه واخستله. دا دهغه بد قسمتې وه چې هغه په دې مقابلو کې بریالې نه شو ،بیا هغه مونږ دواړه ستا د څارلو په خاطر او په کوم مناسب وخت کې ستا د تښتولو له پاره وګمارلو. په دې خاطر دلته په رهتاس کې د اوسیدو په وخت کې مونږ ستا هر قدم څارلې دې ، په دې دوران کې مونږ وکتل چې ته په ډیره بیړه سره دهغه نقاب پوشته په لټون پسې یې چې ستا د سویمبر مقابلې یې ګټلې دي. اود مقابلو دګټلو وروسته یې د تللو په وخت کې درته وویل چې « زما نه خوښیږې».

بیا یې کله چې ته د وینځې په څیر د خواص خان ترمخ وړاندې کړې نو تا دخواص خان څخه د کوچیانۍ قبیلې د سردار فدایی خان د را پیدا کید و غوښتنه وکړه ، فدایی خان له تاسره وکتل اودهغه له اړخه تاته دا معلومات درکړل شو چې ستا د سویمبر دمقابلو اصلي ګټونکي همدغه خواص خان دې چې ددې نه مخته یې نوم صاحب خان و. هغه به هغه وخت ګیدړې ښکار کولې او خپل ژوند به یې پرې تیراوه او له تاڅخه یې سخته کرکه اونفرت کاوه. دا ستا بد قسمتی ده چې ته د خواص خان سره د زړه له کومې مینه کوې ، ځکه هغه وخت چې خواص خان له تاسره محبت او مینه کوله نو هغه وخت تا د خواص خان سره د مینې په ځاې د کرکې څرګندونه وکړه نو هغه هم ستا د منلو څخه مخ واړاوه ، بیا تا د درواغو څخه کار واخست او د زیارت په لنګر ځاې کې دې دیره ځاې جوړ کړ. په داسې حال کې چې د رهتاس په ښار کې د راجه هرکشن دوژلو وروسته دهغه ډیر زیات خپلوان اودوستان اوسیږي او تا کولې شول د هغوې سره یو ځاې واوسیږې. خو ستا له پاره ډیره سخته او اړینه داوه چې دخواص خان محبت او مینه دې په هیڅ توګه دخپل زړه څخه نه شوه ویستلې.

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! د رهتاس په ښار کې مونږ دواړو ستا ډیره کلکه ځارنه کړې ده. اومونږ به ټول وخت ستا په تعقیب او ځارنه کې وو. هلته د زیارت په لنګر ځاې کې د اوسیدو وروسته تا یو بل ستر قدم واخست اود یوې کونډې په څیر دې دخواص خان د بیرته خپلولو هڅې پیل کړې. هغه وخت چې ته دلنګرځاې د نورو کونډو ښځو سره یو ځاې را ووتلې نو تا خپل لمړنې د خیر غوښتلو غږ دخواص خان د حویلۍ تر مخه پورته کړ ، تر یو څو ورځو پورې ته ناهیلې معلومیدې ،خو یوه ورځ ته هغه وخت په خپلې موخې کې بریالۍ شوې چې خواص خان په خپله ساته غږ ته ځواب ووایه. بیا هغه له تاسره د زړه خوالې پیدا کړه ، ځکه چې تا هغه ته خپل حالات واورول ، دهغه په مخکې دې و ژړل او په مصنوعي توګه دې دهغه په مخکې خپله بې وسې ډاګیزه کړه، ستا ددې خبرو څخه خواص خان ډیر زیات اغیزمن شو ، دهغې وروسته بیا تا په پرلپسې توګه د خواص خان د حویلۍ تر مخه د خیر خیرات د غوښتلو غږ پورته کاوه اودهغه زړه له تاسره نور هم را نژدې کیده ان تردې چې کله دویمځلې ته هلته ورغلې نو هغه تاته دا ډاتیا و ډیر وسایل هم درکړل او ترڅنګ یې خپلو ساتونکو ته وویل چې کله هم چې کوم شي ته ستا اړتیا پیښیږي نو ستا هغه اړتیا به پوره کوي او ستا د شکایت په اړه به پوښتنه کوي، داسې وګڼه چې دخواص خان هغه مینه اومحبت چې د یوې شهزادګۍ په توګه تا تر لاسه نه شو کړې اوس یې ته د یوې کونډې په څیر غواړې ددې لارې تر لاسه کړې ، خو اوس دغه ټوله لوبه بې کاره ده ،ځکه چې مونږ اوس تا له ځانه سره د مهارت په

لور وروړو اوهغه به تا دخپلې میرمنې په څیر خپله کړي. ګنګا ډیره په غصه شوه او ورته یی وویل چې: تاسو هسې چټیات وایی، زه دمهارت سره هیڅ سروکار نه لرم. واورئ ! زه نه پوهیږم چې تاسو څوک یاست اویا مو نومونه څه دي ؟ خو دا خبره په یاد لرئ چې شهزادګی ګنګا دخواص خان له پاره پیدا شوې اودهمغه له پاره ځان ځار کړي، دغه کس په طنزي توګه وویل چې : ایا دهغه خواص خان له پاره چې یو وخت د صاحب خان په نامه یی ګیدړې ښکار کولې اوتا ورڅخه ډیره زیاته کرکه کوله. ګنګا ورته ترکي په ترکي ځواب ورکړ او ورته یی وویل چې:

ګوره انسانه !تا ته زما په کورني ژوند کې د مداخلې کولو هیڅ ضرورت نه شته ، دا چې ما په کومه مرحله کې د صاحب خان یا خواص خان سره محبت کاوه او یا مې ترې کرکه کوله،دا زما شخصی کار دې ، خو اوس هغه زما د ژوندانه منزل دې او زما د جسم روح دې ، په دې اړه زه ددې څخه نور زیات څه نه وایم. داځل هغه سړې موضوع بدله کړه او تړې ویی پوښتل چې ایا ډوډۍ خورې؟ په ځواب کې ورته ګنګا په ډیرې کرکې سره وویل چې: نه ، زه ستاسو ډوډۍ نه خورم.

که چیرې ته ډوډۍ نه خورې نو بیا به زه ستا خوله پرانستې پریږدم خو لاسونه به دې ترم او یوه خبره په یاد ساته چې ستا د لاسونو دتړلو وروسته زه بیرته خپل ملګري ته ورځم اودهمغه سره کینم،که چیرې تا د شور کولو هڅه وکړه او یا دې د کومک له پاره اواز پورته کړ نو زه به دې څټ درپرې کړم ، اودا هم په یاد ساته چې په کومې غریزې لړۍ کې چې مونږ همدا اوس ورداخلیږو دلته به هیڅوک هم ستا د کومک له پاره لاس را اوږود نه کړي ځکه چې په دې غرنۍ لړیو باندې زمونږ د سردار مهارت ولکه ده.

ګنګا ددې سړې د خبرو هیڅ ځواب ور نه کړ .بیا هغه د پخوا په څیر د ګنګا دواړه لاسونه د شا څخه و تړل اوپخپله ولاړ اودخپل آس ځغلونکي ملګري تر څنګ کیناست. بګۍ په دغو غرنیو لړیو کې په پرلپسې توګه سفر کاوه ، ان تردې چې ددې غرنیو لړیو د ورانو ویجاړو څخه دتیریدو وروسته د یوې سترې دروازې تر مخ ورسیده .بګۍ دغې دروازې کې ور ننوتله چې د غرنۍ لړۍ څخه تراشل شوې او جوړې کړل شوې وه ، ګنګا وکتل چې په دې غرنیو لړیو کې ډیر ښه کلا شکله هستوګن ځایونه جوړ کړل شوي دي، دننه تر ډیره پورې د اوسیدو کورونه دي اوتر څنګ یی یو بازار هم شته ، ددې کورنو اوبازار څخه دتیریدو بګۍ د یوه پخواني جوړ شوي محل تر مخه و دریده.

دبګۍ د درید و سره سم هغه وګړي چې پخوا تر دې یی د ګنګا سره خبرې کړې وې په حرکت راغې، دګنګا لاس وپښې یی ور پرانستې اوبیا یی ګنګا ته د بګۍ څخه د راښکته کیدو له پاره وویل. ګنګا هم چپ چاپ د بګۍ څخه را کیوتله ، دغه سړي یوځل بیا ګنګا ته مخ کړ او ورته یی وویل چې: ګوره ګنګا ! زه یو ځل بیا تا ته ګوابښ کوم چې دلته دشور او غوغا جوړولو هڅې و نه کړې اوکه نه زیانمنه به شې. دا زما د سردرا مهارت حکم دي ، راځه چې زه دې اوس هملته وروړم ، هر هغه څه چې ته غواړې ووایی دهمغه په مخکې یی ووایه . ګنګا ورته په ځواب کې هیڅ هم و نه ویل ، دهمغه وګړي سره چپ چپ روانه شوه ، هغه دهمدې کلا شکله محل د مختلفو برخو څخه تیریده او بیا دیوې داسې کمرې ترمخه و دریده چې یوه کس یی پهره کوله ، دغه سړي ور مخته شو او دهغه پهره دار په غوږ کې یی څه وویل ، د خبرې په اوریدو سره هغه ساتونکي هم ډیر خوشحاله شو اوبیا په یوه منډه هغه کمرې ته ور ننوت.

دلږ ځند وروسته هغه ساتونکي د کمرې څخه بیرته راووت اوهغه کس چې ګنګا یی له ځانه سره راوړې وه ته وویل : ورځه چې سردار غوښتې یی. ددې خبرې سره سم دې شخص د ګنګا په لور وکتل او ورته یی وویل چې: زما سره را ځه ،ګنګا په خوله هیڅ هم و نه ویل ،بس چپ چاپ دهغه سره روانه شوه. هغه کس هم ګنګا له ځانه سره یو ځای د خپل سردار مخې ته ور ننویستله.

ګنګا وکتل چې ددې کمرې په مخکینۍ برخه کې دپادشاه دکیناستو له پاره یو تخت جوړ کړل شوې دي. په همدې تخت یو کس چې ډیر پرقیدلې او ذرقیدلې کالي یی په غاړه و ناست و ، عمر یی هم د څلویښتو کالو په شاوخوا کې و ،مخ یی زخمي شوې و ، چې ددې

خبرې ګواهي يې ورکوله چې هغه ډير جنګجويانه ژوند تر سره کوي. کمرې ته د ور ننوتلو وروسته دغه کس ګنګا ته په غوږ کې وويل چې: ګوره ګنګا ! دغه مخامخ ناست کس زمونږ سردار مهارت دي ، ته به دهغه سره په احتياط او ادب سره خبرې کوې. بيا هغه شخص په کمرې کې په تخت ناست سردار مهارت ته په ډير ادب سره وويل چې: سرادره ! هغه پيغله چې له ما سره راغلې ده هغه ته د پخوا څخه پيژني ، دهغه د خبرې په ځواب کې مهارت په ډير بد غږ سره وويل چې هو ! زه يې دکلونو کلونو راهيسې پيژنم. دا د رهتاس شهزادګۍ ګنګا ده ،دا به څوک و نه پيژني ! اوس ته ولاړ شه او زما د خونې دباندې ودريږه او زما د عکس العمل انتظار کوه. ددې حکم سره سم هغه کس بيرون ووت ، خو کله چې ګنګا هم بيرون ته د وتلو له پاره روانه شوه نومهارت پرې غږ کړ چې: « ته مه ځه ، همدلته ودريږه» دهغه په دې خبره ګنګا و دريده او په ډيره بې وسۍ سره يې د مهارت په لور مخ را واړاوه. ددې کس د وتلو نه وروسته چې کله د کمرې دروازه بنده کړله شوه نو بيا مهارت ګنګا ته مخ کړ او ورته يې وويل چې:

ګوره ګنګا ! زما کسانو به تاته ويلي وي چې ته يې ولې دلته راوستې يې. ګوره ګنګا ! ما د يوه اجنبي او نا څرګنده وګړي په توګه ستا د سويمبر په مقابلو کې هم برخه اخستې وه . خو دا زما بدقسمتي وه چې ما هغه سويمبر بايلود. که څه هم زما ملګرو به تا ته ويلي وي خو زه يو ځل بيا خپله خبره تکراروم چې ما ستا په سويمبر کې د برخې اخستلو څخه ډيره مخکې له تاسره مينه کوله ،بس يو ځل مې هلته د رهتاس په مانۍ کې ستا مخ کتلې و اودهغې وروسته داسې يې وګڼه چې زه همستا شوم. زه اوس خپل ځان ډير خوش قسمته ګڼم چې ته زما تر مخه ولاړه يې. واوره ګنګا ! زه غواړم چې ته همزما اوسې، او ددې له پاره زه غواړم ستا د خولې څخه يو ځواب واورم .

کله چې مهارت خاموشه شو نو ګنګا لږ څه فکر وکړ اوبيا يې ووېل چې:

ګوره مهارته ! ستا له اړخه د يوې لورې دمحبت اوغوښتنې څخه څه نه جوړيږي اوبيا داسې وګڼه چې هغه مال چې يو ځل پلورل شوي وي اويا نيلام شوې وي اودهغې وروسته د هغه له پاره يوډير ښه بل اخستونکې پيدا کيږي نو د هغه څخه به څه تر لاسه شي ، نو مهارته ! د دنړۍ په بازار کې هم همداسې وګڼه چې زه هغه شي يم چې يو ځل پلورل شوې يم او دويم ځلي نه شم پلورل کيدې. داسې وګڼه چې زه د زمانې له اړخه د يوه چاپه ځولۍ کې ور اچول شوې يم او زه غواړم په همغه ځولۍ کې پاته شم . شونې ده چې ته به زما د جسم ، زما دشتمنۍ اويا زما ښکلا په محبت او مينې کې را لتاړ شوې يې خو تاته زما د تيرشوې تاريخ په اړه هيڅ ډول معلومات نه دې درکول شوې.

دګنګا ددې خبرو سره د مهارت په خوله باندې د طنز نه ډکه خندا راغله اوبيا يې په لوړ اواز ووېل چې: ګوره ګنګا ! زه ستا د تيرو حالاتو په اړه پوره پوره معلومات لرم ، دا چې ته ځانته يو پلورل شوې يا ليلام شوې شې واېې،دا په دې خاطر چې ته د شيرشاه سورۍ د سالار خواص خان سره مينه کوې ، واوره ! زه په دې هم خبر يم چې خواص خان پخواني صاحب خان دې چې ګيدړې به يې ښکار کولې ، او له تاسره يې مينه اومحبت کاوه ، خو تا د هغه مينه اومحبت له يوې مخې مسترد کړل ، چې زما په فکر اوس هغه په همدې اساس له تاڅخه کرکه کوي، هغه نقاب په مخ کړ اوستا د سويمبر په مقابلو کې يې ګډون وکړ، هغه ظالم د سويمبر ټولې برخې وګټلې ، اوکله چې تا د سويمبر د بری شوې کس په اړه لټون وکړ نو هغه خواص خان وخوت. اوبيا هغه ته مسترد کړې ، ستا څخه يې د کرکې څرګندونه وکړه ، ووايه چې زه سهې خبره کوم ؟ دهمدې کرکې په اساس ته د شهزادګۍ ګنګا څخه د يوې کونډې په بڼه ولاړې او د زيارت په لنګر ځاې کې دې پناه واخسته. زما مخبرانو په دې ټولو حالاتو کې ستا پوره څارنه کړې ده ،ما هغوې د همغه لمړۍ ورځې څخه ستا د څارنې له پاره ګمارلي و او ورته مې لارښوونه کړې وه چې په کوم مناسب وخت کې تا د ځانه سره را پورته کړي او دلته دې راولي. نو نن زما دا مخبران بريالي شول اوته نن زما تر مخه ولاړه يې. ګنګا ورته وويلې:

ګوره مهارته ! خپله دا بريا هم خپله ناکامي وګڼه ، ځکه چې تاته به زما د ذات څخه څه ګټه تر لاسه نه شی. که چيرې تا په زور زما دخپلولو هڅه وکړه نو بيا ياد ساته چې ته به يواځې زما لاش وومومې. زما روح به له تاسره نه وي. دګنګا ددې ځواب څخه مهارت لږ څه اندېښمن شو ،فکر يې وکړ او بيا يې په ډيره همدردۍ اومينې سره ورته وويل چې :

ګوره ګنګا ! اوس خو خواص خان هم تا نه خوښوي اونه درسره مينه اومحبت کوي ، نو ته بيا ولې دهغه په ياد کې د تيرشوي پسرلي د مړاو شوو غنچو په څير مړژوانده ژوند تيرول غواړې. ګوره ګنګا ! يو هغه خواص خان دې چې ته يې هيسته غورځولې يې او نه درته کوم اهميت درکوي اوبل زه يم چې د شپې دخوب په ځاې ستا په خيالونو او فکرونو کې لږ په اغزنو بوټو خپل ژوند تيروم. زه خو تا د غمونو او اندېښنو د نا ارامو خوندونو څخه را باسم او منزل ته د ورسيدو اود محبت او مينې دڅپو د سمندر په لور دې له ځانه سره وړم.

مهارت د لږ څه وخت له پاره ځنډ وکړ او د لږ څه فکر کولو وروسته يې يوځل بيا يې په خبرو پيل وکړ :

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ترڅو به ته د کونډې په بڼه د ستړو او ناکامو ستورو په څير دغمونو نه ډک اود مسخه شوي منزل په څير ژوند سبا کوې. تا ولې د خپله ځانه خامخا کونډه جوړه کړې ده ؟ په دا سې حال کې چې تا له هيڅا سره (اور نه او ه ځلې دګرزيدو) پيرې هم نه دې تر سره کړې ، دهغه په دې خبره ګنګا ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې :

ګوره مهارته ! ته به دا څرګنده نه وي چې زه دخواص خان څومره ژوره مينه کوم ، دخواص خان پرته زه خپل شتون نه شتون ګڼم.

مهارت د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوب و او بيا يې وويل چې : ګوره ګنګا ! ته ولې بې لارې لارې روانه يې. زه خو تاته عزت ، توقير او ترڅنګ يې ستا خوندي ساتنه او درنښت درکوم. خو ته په خپله خپل ځان په زمکه باندې پرېباسې او دپستۍ او ذلت په لور منډې وهې ، دهغه چا سره چې ته مينه کوې هغه ته هيسته غورځولې يې. ته اوس دا سې يو فصل يې چې مالک نه لري ، دا سې فصل چې هر څوک چې و غواړي ريبلې يې شي. دا سې د ګلاب ګل ، چې هر څوک يې بويولې شي. دهغه په دې خبره ګنګا وويل چې : ګوره مهارته ! دا ستا ذاتي فکر اوخيال دې. نه خو زه بې مالکه فصل يم او نه دبيابان د ګلاب ګل. ياد ساته چې تر اوسه پورې دا سې څوک شته چې زما دمحبت او مينې په خاطر نا ارامه دې. دهغې په دې خبره مهارت ورته وويلې چې: هو ! زه پوهيږم چې ته د خواص خان په لورې اشاره کوې ،ځکه چې د يوې کونډې په خير به تا په ډاډ منه توګه د خواص خان محبت اومينه تر لاسه کړې وي خو کله خواص خان ته دا څرګنده شي چې د هغې کونډې په لباس کې ته همغه ګنګا يې ، نوستا پر خلاف به دهغه همغه لمړنۍ کرکه به بيرته را ستنه شي. هغه به تاته هيڅ هم درنه کړي او ستا په لمن کې به د کرکې او نفرتونو نه اخوا نور څه در زيات نه کړي. ګنګا ورته وويلې چې : نه ! دا سې نه ده ، مهارته ! ته چې څه ډول آند کوې همغسې يې کوه ، خو زه به د خواص خان پرته بل څوک د ژوند ملګرې و نه ګرځوم. دا زما اخرې پريکړه ده ،که څه هم ته زما څټ را پرې کړې ، خو زه به د خپلې دې پريکړې څخه و انه وړم.

دګنګا ددې ځواب څخه مهارت تر يوه وخته پورې خاموشه و ، اوپه فکر کې ډوب شوې و. بيا يې په زوره لاسونه و پړکول، دهغې د لاسونو دپړکار په واسطه دهغه همغه دوه کسه ملګري ، چې ګنګا يې را تښتولې وه ،دننه خونې ته را ننوتل. بيا هغوې دواړو ته مهارت مخ کړ او ورته يې وويل چې : تاسو يوکس ګنګا ددې کمرې څخه بيرون وباسئ ، اوبل دلته پاته شئ اوزما خبره په غور سره واورئ ، ددې خبرې سره سم دهغوې څخه يو کس ګنګا د کمرې څخه بيرون وويستله ،کله چې ګنګا بيرون کړل شوه نو مهارت خپل هغه بل ملګرې ته وويل چې : زما نژدې دوسته ، واوره ! ما ډيره هڅه وکړه چې ګنګا د ې خبرې ته راوړم چې خواص خان هير کړي او زما سره د واده کولوله پاره تيار شي خو هغه ددې هر څه سره بيا هم د ې کار ته غاړه نه ږدي ، دا سې بريښي چې هغه دخواص خان سره د ړند و سترګو محبت کې رالتاړه شوې ده. ګورئ چې په هغې باندې کوم زور زياتي و نه کړل شي، زه غواړم چې دهغې سره ډيره ښه اونيک

سلوک وکړل شي تر څو د نیک سلوک له لارې دهغې محبت را خپل کړم اوبیایی خپل ځانته واده کړم. تاسې په دې اړه څه وایاست؟
دمهارت ددې پوښتنې په ځواب کې دهغه ملګري وویل چې:
ګوره کلو ! ستا خبره سهي ده ، که چیرې مونږ پر ګنګا باندې زورزیاتي وکړو نو زما ذاتي تجربه اوخیال دادې چې ګنګا به مرګ ته غاړه کیږدي خو تا به دخپل ژوند ملګري و نه ګرځوي ، خو که چیرې هغه همدلته وساتل شي او د احساناتو او میلمستیاو د بارلاندې راشي نو زما په آند چې هغه به ممنونه او شکر کونکي اوسي او بیا به تا هم دخپل میړه په څیر و مني. مهارت په دې خبره ډیر خوشحاله شو او ویی ویل چې: ګوره دوسته ، زه هم همداسې غواړم. اوس ته ولاړ شه اوزما ددې کمرې تر څنګ چې کومه کمره ده ، هغه دپخوا څخه ښایسته کړل شوې ده ، ما غوښتل دا کمره د واده نه وروسته دګنګا سره یو ځای استعمال کړم خو اوس ګنګا په دې کمره کې ځانته وراچوئ، هغه به همدلته میشت وي ، دهغه د اړتیاو د پوره کولو هڅه وکړئ او نیرمل نومې ښځه چې دد ې کمرې په پاکولو اوښایسته کولو دنده په غاړه لري ، دګنګا دخدمت له پاره و ټاکئ او ورته ووایاست چې نومورې هر وخت دهغې سره یو ځای واوسیږی. هغې ته دا هم ووایاست چې هڅه وکړي چې ګنګا زما سره په واده کولو باندې و هڅوي. اوس ته ورشه ، اوما چې درته څه وویل همغسې اقدام وکړه. ددې خبرې سره سم د مهارت هغه ملګري دهغه ځایه ووت.
کله چې دمهارت دا ملګري بیرون را ووت نو ویی کتل چې هغه کس چې ګنګا یی له ځانه سره بیرون را ویستلې وه د ګنګا سره یو ځای هملته ولاړ دې، خپل ملګری ته یی خاصه اشاره وکړه ، هغوې دواړو ګنګا له ځانه سره واخسته او هغه تر څنګ کمرې ته یی یوړه ،بیا دهغوې څخه یوه یی ګنګا ته وویل چې: ګوره شهزادګی دا ستا د اوسیدو خونه ده. اوس که ته نه غواړې چې مهارت دخپل ژوند ملګري کړې نو مه یی کوه. څو ورځې همدلته په دې خونه کې واوسه ، دهغې وروسته به مونږ لکه څنګه چې ته په خوندي توګه د رهتاس څخه راوستې یی بیرته به دې په همغه توګه رهتاس ته یوسو اوهلته به دې د زیارت په لنګر ځاې کې ورخوشې کړو. ددې خبرې سره سم یی ګنګا هملته په هغه خونه کې یواځې پریښوده اودوې دواړه تړې په شا ولاړل.
ګنګا مخته ولاړه ، په همدې خونه کې کیناسته ، هغه بې چاره په ژورو فکرونوکې ډوبه وه ، هغه ډیره بدحاله ، اندیښنو کې ډوبه او سرګردانه وه، هغه تر اوسه پورې همداسې ناسته وه چې یو نیم عمر خوړلې ښځه یی خونې ته ور ننوتله. دهغې د کتلو سره سم ګنګا د خپلې ځایه را پورته شوه ، هغه ښځه ور مخته شوه اوګنګا ته یی وویلې چې: ګوره ګرانې !ته ولې زما د راتګ سره سم ماته د خپلې ځایه پورته شوې . زه خویوه وینځه یم ، ماته حکم وکړه چې زه ستا څه خدمت وکړم . ددې ښځې د وینا وروسته ګنګا بیرته په خپل ځاې کیناسته،دا ښځه نوره هم مخته ورغله اودګنګا په پښو کې کیناسته ، دهغې په را نژدې کیدو سره ګنګا سمدستي دخپله ځایه پورته شوه، هغه یی د لاسو څخه ونیوله اوپورته یی کړه اوپه خپل څنګ کی یی کینوله او ورته یی وویلې: لاندې مه کینه ، ببشکه چې ته به وینځه یی خو زه دمالک او وینځې تر منځ کوم توپیر نه محسوسوم.ته همدلته له ماسره یو ځاې کینه ، او دا راته ووایه چې ته دکوم غرض په خاطر دلته زما خواته راغلې یی.
دګنګا په دې خبرو باندې هغه ښځه حیرانه شانته شوه ، وارخطا شوه ،خوبیا هم دګنګا تر څنګ کیناسته او ورته یی وویلې چې: زه یی ستا دخدمت له پاره ټاکلې یم ،اوس به زه هر وخت ستا تر څنګ اوسم ،ستا خدمت به کوم او ستا د اړتیاو د پوره کولو هڅې به کوم.
ګنګا تړې وپوښتل چې دوې زما په اړه تاته څه ویلې دي ؟ هغې ښځې ورته وویل چې ګوره درنې ! ماته یی ستا نوم ګیتا ښوولې دي ، خو زما نوم هم واوره ، زما نوم نیرمل دي. زه یی هم د کوم ځایه را پورته کړې یم او دلته یی په زور راوړې یم، په دې اساس اوس زما د اوسیدو بل کوم ځای ماته نه دي پاته. په دې خاطر زه دلته په اوسیدو مجبوره یم. ماته یی ستا په اړه دا هم ویلي دي چې ته یوه کونډه یی اود رهتاس د زیارت په لنګر ځاې کې اوسیدې، مهارته له تاسره مینه کوله نو ته یی دهغه ځایه په زور را وستې اودلته یی ځاې در

کړ ، اوس چې ته دهغه سره واده کول نه غواړې نو هغوې تا بیرته رهتاس ته استوي ، نو ترڅو چې ته دلته اوسیږي زه به ستا په خدمت باندې مامور ه یم.

کله چې نیرمل خاموشه شوه نو ګنګا تر یوه وخته پورې د فکرونو په تالونو کې ځنګل، دهغې وروسته یې په ډیر غور او دقت سره نیرمل ته وکتل او ورته یې وویل چې:

ګوره نیرملې ! ته خو زما د مور په ځاې یې. زه ضرور کونډه یم خو ما تر اوسه د چا سره واده نه دې کړې. دهغه چا سره چې زما کوژدن شوې وه نو داسې یې وګڼه چې هغه زه پریښې یم ،څرنګه چې ما دهغه سره مینه کوله نو په دې اساس ما خپل ځان کونډه وګاڼه اوهلته د زیارت په لنګر ځاې کې د کونډو په پناه ځاې کې دیره شوم ،ګوره نیرمل ! زه یو غمژنه پیغله یم او ته زما د مور په ځاې یې. زه له تا څخه هیله لرم چې له ماسره به دروا غ نه وایې. هره هغه خبره چې زه یې کوم دهغې سهې ځواب راکړه ، ځکه چې ته پخپله هم غمژنه یې اود یوې غمژنې پیغلې په غم او مصیبت باندې ډیره ښه پوهیږې،دهغې په دې خبره نیرمل دخپله ځایه پورته شوه، خونې دروازه یې وترله ، اوبیرته راغله او دګنګا تر څنګ کیناسته اورته یې وویلې چې: ګوره ګیتاجانې زمالورې ! اوس راته ووایه چې ته څه ماته څه ویل غواړې ؟ګنګا ورته یو ځل بیا وویل چې:

ګوره نیرمل ! زه دې خلکو په زوره د رهتاس د زیارت د لنګر ځاې څخه را تښتولې یم، زه دشیرشاه سوري د یوه سالار خواص خان سره ډیره مینه کوم، هغه هم ماخوښوی،خو دې خلکو زه په زور سره دلته راوستې یم ، دوې زما اود خواص خان تر منځ بیلتون غواړي،ریښتیا راته ووایه چې دلته د اوسیدو په صورت کې به زما د ژوندان پایلې څه ډول وي؟

دګنګا ددې پوښتنې په ځواب کې ورته نیرمل په ډیر راز سره وویل چې: ګوره پیغلې ! ستا په اړه ماته دا لارښوونه هم شوې ده چې زه هره ورځ له تا سره خبرې وکړم او په خبرو خبرو کې تا ته دمهارت په لور مایله کړم. ترڅو ته دهغه سره واده ته تیاره شې. دهغوې آند دا هم دې چې دلته د قیام په دوران کې له تا سره ډیره ښه سلوک او کړچار و کړل شي ،پرتا باندې د مهربانیو او خوږلنیو باران وکړل شي ترڅو ته تر اغیز لاندې راشې اودمهارت سره واده ته تیاره شې. دهغې په دې خبرو باندې ګنګا په ډیره غصه شوه او ویې ویل چې: که چیرې دا خلک ټول عمر همدا سې وکړي بیا به هم دوې ما د مهارت سره د واده کولو له پاره تیاره نه کړاې شي ، نیرمل ورته په ویره ویره او راز سره وویل چې:

ګوره ګیتا ! زه اوس تا دخپلې لور ، دخپلې بچې په څیر ګڼم ، زه پوهیږم چې ته په غمونو کې ډوبه یې. او ته یې په زور دلته را تښتولې یې. زه به دیوې مور په څیر ستا خدمت کوم. او واوره ! ماته چې هر خدمت وي نو حتما یې ماته ووایه. ته اوس همدلته کینه ، زه به ولاړه شم اوتا ته به خوراک څښاک غم وکړم. ګنګا هملته کیناسته ، نیرمل ورته خوراک څښاک راوست ، ګنګا هغه هم له ځانه کینوله او ډوډۍ یې سره یوځاې وخوړله. نیرمل دګنګا څخه ډیره خوشحاله شوه ، په همدې توګه به ورځې تیریدې اوګنګا به ورځ په ورځ د نیرمل محبت او مینه ځانته را ماتوله.

یو وخت نا څاپه ګنګا بې چاره د شپې خوب کې وویریده او را کیناسته. خپل شاوخوا ته یې وکتل ، هغه زړه نیرمل چې هر وخت به په همدې کمره کې ویده کیده ،په خپله بستره کې نشته ، حال دا چې هغه به دمابنام په وخت کې په خونه کې څملاسته خواوس یې بستر خالي پروت و .

ګنګا د بیرون څخه راتلونکې دوحشت اوویرې غږونه اوریدل ، هغه داسې احساسول چې بیرون اور لګیدلې او هر څه د ځنګله د اور په څیر په خپل ځان کې را نغاړي ، ګنګا بې چاره ددې ټولو وحشي اوازونو او شورو غل سره په پوره ویره کې هملته په خپله خونه کې ناسته وه. هغه هیڅ په دې نه پوهیده چې په دې شپه د مهاراج په دې فوځي تمځاې باندې څه توپان رانازل شوې دې.

ګنګا دپلټنې او دځان دخبرولو په خاطر دخپلې بسترې څخه راپورته شوه ،خپل کالي یې درست کړل ،دکمرې د دروازې په لور ولاړه ، دروازه یې لږ شانته پرانسته اوبیرون یې وکتل ، هغه ډیره حیرانه شوه چې وسله وال ځوانان اخوا دیخوا منډې او چیغې سورې وهي ، ګنګا ډیره وارخطا شوه ، اود وارخطایی او ویرې له لاسه یې دروازه بنده کړه او بیرته خپلې بسترې ته را ستنه شوه او هملته کیناسته.

لږه شیبه وروسته هغه زړه نیرمل هم په منډه او ساه نیونکې هغې کمرې ته را ننوتله اود ګنګا څنګ ته راغله او په پوره بدحواسۍ کې کیناسته ، او بیا یې په یوه ساه ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویلې چې: ګوره ګیتا لوړې ! دلته اوس یو ډول انقلاب راغلې دې ، داسې بریښې چې ددې مهارت اود هغه دملګرو شپې نورې شمیرل شوي دي، ګنګا ترې په ډیره نا ارامۍ سره وپوښتل چې: نیرمل ته څه وایی ، ژر یی راته ووایه. نیرمل ورته په ځواب کې وویل چې:

ګوره ګیتا لوړې ! په مهارت باندې حمله شوې ده ،ګنګا ترې سمدستې وپوښتل چې حمله چا کړې ده ؟ نیرما خپله ساه کلکه کړه اود ګنګا په لور یې په غور سره وکتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګیتا لوري ! دا حمله ستا هغه کړې ده . نیرما په دې خبرو باندې ګنګا بیچاره لږ څه وخندل او بیا یې ورته وویل چې ووایه نیرما ، ته څه ویل غواړې ؟ زما چا دلته یرغل راوړې دې ؟ نیرمل بیا ځواب ورکړ چې:

ګوره ګیتا لوړې ! دشیرشاه سوري سپه سالار خواص خان د مهارت په دې ځاله باندې یرغل راوستې دې، لږ څه دمخه د مهارت مخبرانو هغه ته خبر ورکړ چې چې دشیرشا ه سوری ستر سالار خواص خان دخپل لښکر سره یو ځاې په ډیره بیړه دمهارت په دې ځاله باندې یرغل کونکې دې ،مهارت دخپلې دې ځایه بیرون ولاړ او هلته یې د خواص خان سره د ټکر کولو اراده وکړه ،مهارت داسې ګمان کوي چې د خواص خان سره به لږ فوځ وي، په داسې حال کې چې دهغه په دې تم ځاې کې چې دهغه څومره ملګري موجود دي یواځې دهغوې شمیره دخواص خان د فوځ دوه هومره کیږي ،په دې خاطر مهارت دخپل تم ځاې څخه دشپې په تیاره کې دخواص خان سره د جنګ له پاره ووت او هملته بیرون د جنګ کولو اراده لري. اوس به ووینو چې ددې جنګ پایلې به څه وي ، ګوره لوړې ! ته څه فکر کوې؟ ایا خواص خان به ددومره کم لښکر سره ددومره سترو لښکرو لرونکي کنترول کړای شي. ګنګا ددعا په شکل خپل دواړه لاسونه پورته کړل او ویی ویل چې : ګوره نیرما ! که بګوان وغواړی نوزما خواص خان به په دې مهارت باندې بریالې کړي،ګوره نیرملې ! خواص خان ددې څخه مخته هم ډیر داسې میدانونه سوبه کړي دي اوتل د خپلو دښمنانو په مقابل کې بریمند راوتلې دې ، اودلته هم زه تاته ډاډ درکوم چې که چیرې دشپې په تیاره کې مهارت دخواص خان سره دټکر کولو هڅه وکړه نو زما زړه وایی چې دشپې په همدې تیاره کې مهارت د خواص خان په لاسو نیست اونابود شي. ګوره نیرملې ! زه تاته یوه خبره کوم چې په هغې به خامخا عمل کوي ،نیرمل ورته وویل چې لوړې ته څه وایی ژر یی راته ووایه. ګنګا ورته وویلې چې:

ګوره نیرملې ! زه ډاډه یم چې مهارت به دخواص خان په لاسو د ماتې او شکست سره مخامخ کیږي خو که چیرې د ماتې خوړلو وروسته مهارت چیرې د تیښتې هڅه وکړي نو زه په خپله هلته دخواص خان څنګ ته ورځم اوکه چیرې مهارت بیرته خپل تمځاې ته راستون شو او زه یی هم له ځانه سره چیرې بوتلل غوښتل نو په دې حال کې نیرملې ، خامخا خواص خان ته ورشه اوهغه ته ووایه چې درهتاس د زیارت دلنګرځاې یوه کونډه چې ګیتانومبده ، او هلته به ستا د کور مخې ته کله کله د سوال له پاره را تلله ، هغه کونډه دمهارت دوه کسو بدمعاشانو له ځانه سره را و تښتوله او دلته یی راوړې ده او اوس مهارت په زور ورسره واده کول غواړي، خو هغه ګیتا نومې ښځه وایی چې هغه یواځې اویواځې خواص خان خوښوي اودمهارت سره نه غواړي چې واده وکړي ، خو دماتې خوړلو وروسته مهارت یو ځل بیا هغه له ځانه سره په زوره بوتله ، نیرملې ،زه تا ته ډاډ درکوم چې په داسې وخت کې به خواص خان ضرور دمهارت پسې

وروسته ولاړشي اوما به دهغه دلاسو څخه را خلاصه کړي. که چيرې همداسې دې وکړل نو زه به ستا احسان په غاړه وم او زه به ستا ټول ژوند کې هم هيرنه کړم.

نيرمل ورته په ډيره مينه او شفقت سره وويل چې: ګيتا لوري ، ته فکر مه کوه که چيرې حالات همداسې شول لکه ته يې چې وايې نو زه به ستا پيغام حتما خواص خان ته ورسوم او هغه ته به ووايم چې هغه تاته د مهارت د لاسو څخه نجات درکړي ، دنيرمل دا ډول ژوند کې خوب د اوريدو سره ګنګا ډيره خوشحاله شوه اوبيا دواړه هريوه په خپله خپله بستره کې ناستې اودحالاتو څارنه يې پيل کړه.

۳۹

خواص خان تر اوسه پورې د مهارت دا ډول تمځاې څخه لرې وچې د مهارت مخبرانو مهارت ته خبر ورکړ چې د شيرشاه سوري ستر سالار خواص خان دهغه په دې عسکري تمځاې باندې يرغل کونکې دې. اودخپل لښکر سره يو ځاې په ډيره بيړه دې لورې ته را روان دې. دا ډول اطلاع سره سم مهارت هم و خوزيد اوخپل لښکر يې دخپلو تمځاېو څخه بيرون راوويست اودشپې په تياره کې يې خپل ټول لښکر په پټو مورچو کې ځاې په ځاې کړ ترڅو دخواص خان د لښکر د راتلو سره سم دخپلو همدې پټو سنګرونو څخه په هغوې يرغل يوسي اوهغوې مات اوبيرته شاتللو ته و هڅوي.

دبله اړخه خواص خان هم په ډيره بيړه مخته روان و ،هغه هم خپل مخبران تر لرې لرې پورې خپاره کړي و خودهغه مخبران په دې نه و توانيدلي چې دمهارت دپټنځايو په اړه ژور معلومات تر لاسه کړي ،په دې خاطر کله چې خواص خان د مهارت تر پټنځايو پورې را ورسيد نو مهارت يو ناڅاپه دخپل سنګر څخه راووت او د يوه توپان په څير يې دخواص خان په لښکر باندې را باندې کړل. د خواص خان لښکر ددې ناڅاپي يرغل څخه د پوره ستونزو سره مخ شو دهغوې لمړنۍ لېکې ګډوډې شوې ، او عسکر يې خواره واره شول خو خواص خان په ډيره بيړه او تدبر سره بيرته خپل عسکر سره را ټول او دمهارت د عسکرو د مقابلې له پاره يې په داسې حال کې چې خونړې جنګ روان و بيرته منظم کړل.

خواص خا پخوا تر دې هم د ژوند ډيرې سړې تودې تيرې کړې وې ، په دې اساس که د مهارت نا څاپي يرغل دهغوې د لښکرو لمړنۍ لېکې له منځه وړې وې، خوبيا يې هم خپل ځان ډير ژر سنبال کړ. مهارت دا و انګيرله چې خواص خان ماتې وخوړه او اوس د تيښتې په فکر کې دې نوپه دې خاطر يې خپلې حملې نورې هم تيزې کړې خو اوس خواص خان هم خپل ځان تيار کړې و ، دشپې په تيارو کې سخت خونړې جنګ و نښت ، خواص خا ن دخپلو فوځونو حوصلې ور کلکولې اودهغوې د ليکو د تينګښت له پاره يې دفاعي جنګ پيل کړې و .

خو ددې وروسته خواص خان خپل اصلي ځواک را څرګند کړ ، هغه خپله ماتې په ډير ځواکمن بري باندې بدلول غوښتل ، هغه د غليم د لښکرو دماتولو له پاره د خپل هوډ ښکارونه کوله ، هغه د همدې احساساتو سره يو ځاې د تکبير اواز پورته کړ ، دهغه د تکبير د اواز سره دهغه لښکر هم د تکبير نارې پورته کړې ، ددې تکبيرونو څخه داسې ډاګيزه ده چې د سهار د اذانو لړۍ پيل شوې وې، دهمدې عمل په واسطه خواص خان د دفاعي حالت څخه ووت او د جارحيت په پړاو کې ور ننوت او د مهارت په لښکرو کې لکه د تيزو غوڅونکو اوسپنيزو اغزيو ، د تيزو توپاني څپو په بڼه کې ور ننوت.

مهارت چې څو لمحې مخته يې خپله سوبه ډاډمنه ګڼله دخواص خان ددې حملې څخه ډ ير وارخطا شو او شاته تګ يې پيل کړ ، دخواص خان دې نا څاپي يرغل هغه ته دا ډاګيزه کړې و چې دهغه د پښو لاندې ځمکه چا را ښکوده ده . د لږ څه ځنډ وروسته د سخت جنګ په جريان کې خواص خان مهارت ته د اښوولې و چې نه هغه او نه دهغه لښکر د هغه سره په دې مقابله کې دپښو د تم کيدو توان لري ، اوس نو خواص خان چپ او ښې لورې ته او هم مخامخ خپلې حملې ته دوام ورکړ ، خو مهارت کرار کرار شاته روان و ، شونې ده

چې هغه به غوښتل خپل عسکرې تمځاې ته ور ننوځی او هلته خپله دفاع وکړي خو خواص خان هم د هغه د مکارۍ څخه پوره پوره خبر و په دې خاطر یې خپلې حملې نورې هم ګړندۍ کړې، تر هغه وخته پورې چې مهارت خپل عسکري تمځاې ته په شا روان نو خواص خان د جنګ د ځایه څخه تر د مهارت د دې ځایه پورې د هغه لښکر د نیمایی څخه هم زیات را کم کړې و. مهارت چې کله دا حال وکوت نو مخ یې واړاوه او د تیښتې لار یې خپله کړه. خو خواص خان هغه پسې واخست ، کله چې مهارت خپل د اوسیدو ځاې ته ورسید نو خواص خان یوځل بیا خپل اصلي رنګ کې را څرګند شو او د مهارت هغه پاته لښکر یې هم د نیمایی څخه زیات د تیغه تیر کړ. مهارت د خپلو ساتونکو سره یوځاې به ډیره ستونزمنه توګه د غرنیو لړیو دغې هستونګنځې ته ور ننوت خو خواص خان خپل لښکر د هغه د همدې تمځاې څخه بیرون تم کړ. خو خپل عسکر یې د ناڅاپی یرغل په خاطر تیار و ساته ، تر څو د مهارت د بیرته را وتلو په وخت کې د هغه د ناڅآپي یرغل په مقابل کې ښه مقابله و کړاې شي. اوس خواص خان غوښتل چې دورځې په رڼا کې د غه هستوګنځاې ته ور ننوځي او مهارت باندې خپل اخری مرګونې ګذار وکړي.

خواص خان د خپل لښکر سره یو ځاې د مهارت د هستوګنځې نه بیرون پراو کې و چې د هغه یو عسکر ورته په منډه منډه راغې او ورته یې وویل چې: امیره ! یوه زړه بوډی ښځه غواړي له تاسره وویني. د هغه په دې خبره خواص خان هغه خبر راوړونکې ته په غور سره وکتل او ورځخه یې وپوښتل چې ایا هغه ښځه خو به جاسوسه نه وي او یا دا چې د مهارت له پاره خو به کار نه کوی، هغه عسکر ورته وویل چې نه ، امیره ! مونږ هغه ښکته پورته وکتله ، هغه بیچاره وایی چې غواړي له تاسره یوه خبره شریکه کړي، خواص خان ورته وویل چې که داسې وي نو هغه سمدستې ما ته را ورسوئ. د دې خبرې سره سم هغه عسکر د هغه ځایه ولاړ او د لږ ځنډ وروسته یې د غه هندوه نیرمل نومې زړه ښځه له ځانه سره راوړه کومه چې د مهارت له اړخه د ګنګا د خدمت له پاره مقرره شوې وه. خواص خان ترې په ډیر درنښت سره وپوښتل چې:

ګوره ادې ! زما نوم خواص خان دې ، ما ته خبر راغې چې ته ماته کومه خاصه خبره کول غواړې ؟ نیرمل ورته په ډیره منیه او شفقت سره وویل چې: ګوره زویه ! زه تاته یوه ډیره مهمه خبره کول غواړم ، ایا ته کومه داسې کونډه پیژنې چې د رهتاس د زیارت په لنګرځاې کې اوسیدله اونوم یې ګیتا و . د نیرمل په دې خبره خواص خان ټکان وخوړ او ترې ویې پوښتل چې ادې ! ته یې څنګه پیژنې؟ هو ! زه د رهتاس د زیارت د لنګرځاې ګیتا ډیره ښه پیژنم. او هغه هم ما پیژني ، نیرمل ورته وویل چې: ګوره زویه ! ګیتا همدا اوس ستا کومک ته اړتیا لري، خواص خان ترې په ډیر بیړه وپوښتل چې:

ادې ! ته څه ډول خبرې کوې ، ګیتا ماته څه اړتیا لری ؟ هغه خو د رهتاس د زیارت په لنګرځاې کې ده ، د دې خبرې سره سم نیرمل خواص خان ته د رهتاس د زیارت د لنګر ځاې څخه د مهارت د دوو کسانو په لاسو د ګیتا د راتښتولو پیښه بیان کړه اودا یې هم ورته ډاګیزه کړه چې هغه څه ډول دلته د مهارت هستوګنځاې ته راوستل شوه او بیا دلته مهارت څومره هڅه وکړه چې هغه د خپل ځان سره واده کړي خو ګیتا ترې څه ډول انکار وکړ اودا چې هغه یوائې اویوائې د خواص خان سره د مینې څرګندونه کوله او... دا ټولې خبرې یې ورته په ډیر تفصیل سره بیان کړې.

د شیرشاه سوري د کتاب د ریمه برخه

۳۹

تر اوسه پورې خواص خان د مهارت د دې تمځاې څخه لرې و چې مهارت ته د هغه مخبرانو خبر ورکړ چې د شیرشاه سوری ستر سالار خواص خان پر هغه د یرغل له پاره په ډیره چټکه توګه مخته را روان دې. د دې خبر سره سم مهارت هم لاس و پښې وهل پیل کړل او خپل

ټول فوځونه یې د فوځ دتمځاې څخه بیرون وویستل ،پخپله هم د شپې په تیاره کې دخپلو فوځونو سره یو ځاې ووت او هلته په یو سنګر کې پټ کیناست. هغه په دې آند و چې کله چې خواص خان هغه ځاې ته راورسیږي نو مهارت به د خپل ټول ځواک سره پرې پټکی حمله وکړي او په دې توګه به هغه بیرته و ځغلوي.

خو د بله اړخه خواص خان هم په ډیره بیړه د مهارت پر فوځې تمځاې باندې دحملې کولو له پاره را روان و. هغه خپل مخبران هرې لورې ته خپاره کړي و خو دهغه مخبران د مهارت د پټنځاېو د معلومولو په اړه ناکام شوي وو . په دې اساس کله چې خواص خان د مهارت دغه پټنځاې ته را نژدې شو نو مهارت په ناڅاپی توګه د خپله سنګر څخه راووت او د توپان په څیر مخته راغې او دخواص خان په لښکر باندې را پریوت. دهغه دغه نا څاپې حملې د خواص خان د لښکرو لمړنی لیکې د ستونزو سره مخ کړې، داسې ځرګنديده چې د مهارت دغه ناڅاپې یرغل دخواص خان لښکر ته نه تلافي کیدونکې زیان ور اړولې دې.

خو خواص خان هم داسې ژر ناهیلې کیدونکې نه و . هغه د ژوند تودې سړې ډیرې کتلې وې،که څه هم دغې ناڅاپې یرغل دهغه د لښکرو لمړنې لیکې د ستونزو سره مخ کړې وې خو هغه ډیر ژر بیرته خپل ځان را جوړ کړ اوبیا دخپل لښکر سره یو ځاې لږ څه شاته ولاړ ، دهغه د شاته تګ څخه مهارت داسې و انګیرله چې خواص خان ماتې و خوړه او اوس د تیښتې په هڅه کې دې نوپه دې خاطر هغه خپله حمله نوره هم چټکه کړه خو تر دې وخته خواص خان بیرته خپل لښکر سره را یوځاې او منظم کړې و . اوپه پوره توګه دخپلې دفاع له پاره تیار شوې و. دشپې په دې تیاره کې یو ځل بیا ددواړو فوځونو تر منځ خونړې جنګ و نښت ، مهارت هم په پوره ځواک سره خپلو حملو ته دوام ورکړ . خو خواص خان دخپل فوځ او لښکر د حوصلو د پورته کولو اودهغوې په منظمولو کې په پوره چټکتیا سره مصروف و ، اما تر څنګ یې دخپلې دفاع جنګ هم جاري ساتلې و.

د لښکرو د نظم و نسق نه وروسته خواص خان دخپل ځان دښوولو پریکړه وکړه او هوډ یې وکړ چې خپله دغه لمړنی نا څاپې ماتې په بریا باندې بدله کړي

مهارت چې لږ ترمخه یې خپل بریا حتمي ګانه ، دخواص خان ددې حملې څخه ډیر زړه خوږینې شو او د شاته تلو هڅه یې پیل کړه ، دخواص خان ددې ناڅاپې یرغل څخه هغه داسې شو لکه چا یې چې د پښو لاندې خپور فرش را کش کړې وي. تر لږه وخته پورې د جنګ اړخ بدل شو او خواص خان د مهارت لښکرې د ډیر بد او ویجاړونکې حالت سره مخ کړې وې، خواص خان مخته ور روان وپه داسې حال کې چې مهارت دخپلو لښکرو سره یوځاې شاته دخلاصون لاره لټوله. کیدې شې چې هغه به غوښتل خپل سنګر ته تر شا شی اوبیا دهغه ځایه خپله دفاع وکړي. خوخواص خان هم دهغې دغه مکاري درک کړې وه په دې خاطر یې په خپلو حملو کې ډیر ښت راوست، کله چې مهارت د شاتلو په وخت کې خپل سنګر ته ورسید نو د جنګ د میدان څخه ان د هغه تر سنګره پورې دهغه دلښکر د عسکرو لاشونه هرې لورې ته خپاره پراته وو ، کله یې چې دا حال وکوت ، نو سمدستي یا شاته منډه کړه او و تښتید . خو خواص خان هم دهغه تر شا ولاړ اودهغه دلښکر د پاته برخې څخه یې نیمایی د تیغه تیر کړل. مهارت دخپلو ساتونکو سره یو ځاې په ډیره ستونزمنه توګه کوهستاني درو ته ځان ورساوه ، په داسې حال کې چې خواص خان دهغه پسې ان تر هغه ځآیه ولاړ او هلته دهغه مخې ته ودرید. اما تر څنګ یې خپل فوځ ته دناڅاپې یرغل په مقابل کې د تیارسي حکم کړې و . ځکه ګمان کیده چې مهارت به یو ځل بیا د رامخته کیدو او یا د خواص خان په لښکرو باندې د شبخون دکولو لپاره ځان چمتو کوی. خواص خان اراده درلوده چې د ورځې په رڼآ کې دمهارت پر خلاف پریکنده حمله وکړي.

خواص خان لا همدلته ولاړ و چې په دې وخت کې دهغه يو ساتونکې په ډيره بيړه دهغه خواته راغې او ورته يې وويل چې: اميره ! دلته يوه زړه ښځه ده اوغواړي له تاسره سمدستي وويني. خواص خان دهغه ساتونکې لوري ته په عجيبه توګه وکتل اوبيا يې په ډوب شوې اواز وويل چې: هسې نه چې دا ښځه د مهارت جاسوسه وي؟ هغه ساتونکې ورته وويل چې: نه ! اميره ! مونږ هغه و چيړله ، خو بيچاره وايي چې له تاسره کومه ضروري خبره لري. خواص خان ورته وويل چې که خبره همداسې وي نو سمدستي يې دلته راوړئ ددې خبرې سره سم هغه ساتونکې ولاړ اوبيا يې دخپله ځانه سره د خواص خان دربار ته يوه نيرمل نومي هندوه ښځه راوړه. دا همغه ښځه وه چې مهارت د ګنګا دخدمت له پاره ټاکلې وه. کله چې نيرمل دخواص خان مخې ته راوړل شوه نو خواص خان دهغې د درنښت په خاطر د ځايه پورته شو اوبيا يې ورته وويل چې:

ګوره ميرمنې ! زما نوم خواص خان دې او ماته دا ډاګيزه شوې ده چې ته ما ته څه ويل غواړې. نيرمل ورته په ډيره مينه او شفقت سره وويل چې: ګوره زويه ! زه تاته يوه ډيره مهمه خبره کول غواړم. ايا ته داسې کومه کونډه ښځه پيژنې چې د رهتاس د زيارت په لنګر خانې کې يې ژوند کاوه ، اوهغه ګيتا نوميده. دنيرمل په دې خبره باندې خواص خان ټکان وخوړ او ورته يې وويل چې: ميرمنې ! ته يې څنګه پيژنې ؟ هو ! تر هغې چې ما پورې اړه لرې زه درهتاس د زيارت په لنګر ځاې کې اوسيدونکې ګيتا ډيره ښه پيژنم. اوهغه هم ما پيژ نې. نيرمل ورته وويل چې: ګوره زويه ! همغه ګيتا ستا کومک ته اړتيا لري. خواص خان ترې په ډيره بې قراري سره وپوښتل: ميرمنې ! دا ته څنګه خبرې کوې ؟ ګيتا ماته څه اړتيا لري ؟ هغه خو هلته درهتاس د زيارت په لنګرځاې کې ده. بيا ورته نيرمل په ټول تفصيل سره هغه قصه وکړه چې څه ډول ګيتا د مهارت دوو کسانو لخوا دهغه ځايه را تښول شوې اوبيا دلته د مهارت د اوسيدو ځاې ته راوړل شوې او بيا ترې مهارت د واده غوښتنه وکړه چې ګيتا يې غوښتنه و نه منله اود مهارت ترمخه يې دخواص خان سره د خپلې مينې څرګندونه کړې ده.

کله چې نيرمل خبرې خلاصې کړې نو خواص خان دهغې د خبرو سره علاقه پيدا کړه او ورځخه يې وپوښتل چې: ګوره ادې جانې ! دا ستا ډيره مهرباني ده چې تا ماته د ګيتا په اړه په پوره تفصيل سره خبره وکړه ، تا ددې خبرې په کولو سره زما په ځولۍ کې د خوښيو انبار وا چاوه. زه ددې نه مخته په دې نه پوهيدم چې ګيتا هم ما خوښوي خو ستا د اوسنيو خبرو څخه زما زړه ډير خوشحاله او ډاډمن شو ،په ريښتيا هم ګيتا ددې وړ ده چې هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوم. هغه يوه غمژنه او غم وهلې پيغله ده. خو دا را ته ووايه چې ولې مهارت هغه د رهتاس د زيارت د لنګرځاې څخه دلته را وتښتوله. دهغه په دې خبره نيرمل ورته وويل چې:

ګوره خواص خانه ! دګيتا بيچاره ګۍ بد قسمتي دا ده چې هغه ډيره زيات ښايسته او ښکلې ده ، دهغې وجود دومره د رانبکود نه ډک دې چې اندازه لګول يې شوني نه دي ، مهارت هغه دغه زيارت کې د پناه اخستو تر مخه چيرې کتلې وه ، او هغه پرې دهمغه وخته راهيسې ځان ځاروي، هغه غوښتل دهغې سره واده وکړي خو ګيتا نه غوښتل دهغه سره واده وکړي، ګوره زويه ! زه غواړم تاته دا ووايم چې: دمهارت دخلکو په واسطه د ګيتا د راتښتولو وروسته هغوې ګيتا همدلته بندي کړې ده ، او غوښتل يې چې هغه په هر صورت چې کيدې شي واده ته تياره کړي. خو ګيتا ورته په ډاګه ددې کار څخه انکار کړې دې. او ورته يې ويلي دي چې هغه به يوائې او يوائې دشيرشاه سوري د سپه سالار خواص خان سره واده کوي اوبس. ځکه چې هغه د خواص خان سره د ژوند د اخري سلګيو پورې مينه کوي او که چاپه زور ورسره د واده کولو هڅه وکړه نو بيا به د هغه لاش ووينې.

ګوره زويه ! زه تاته په دې خاطر مبارکي درکوم چې دشپې په تياره کې تا مهارت ته ډيره بده ماتې ورکړه .اودهغه لښکر دې له منځه يووړ . اوس نو مهارت دخپلو پاته څو کسانو سره د شرق په لور تښتيدلې دي اوهغه غواړې د شرق له لورې د غرنۍ لړيو څخه بيرون شي اوخپل بل کوم ځاې کې ځاې په ځاې شي . زويه !د شرق په لور د تيښتې په وخت کې هغه له ځانه سره ګيتا هم و تښتوله ، اوس زه له تا غواړم چې د مهارت د لاسو څخه ګيتا ازاده کړې . تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته نيرمل خاموشه شوه ، نو خواص خان خپله پريکړه اعلان کړه چې :

ګوره ادې جانې ! هغه څه چې تا وويل ، ماته هغه ټول ريښتيا ښکاريږي، ستا دعمر څخه هم داسې څرګنديږي چې ته به دروا غ نه وايې. هغه تفصيل چې تا ماته د ګيتا په اړه ووايه هغه ټول حقيقت ته نژدې دې ، خو ددې سره به زه د احتياط څخه کار اخلم تاته به انعام درکوم خو که چيرې له ما سره دې دوکه اوفريب کړې و نو څټ به دې درپرې کړم . ددې خبرې پريکړې سره سم يې هغه ساتونکې ته چې نيرمل يې خواص خان ته له ځانه سره راوړې وه حکم وکړ چې نيرمل هملته په فوځ کې له ځانه سره وساتي ،او نبه پالنه يې وکړي ، ددې خبرې وروسته خواص خان خپل لښکر په دوو برخو باندې وويشه ، يوه برخه يې هملته پريښوده اوبله برخه يې له ځانه سره واخسته دهمغه غرنۍ لړۍ شرقي برخې ته روان شو کومې لورې ته چې مهارت دخپلو عسکرو سره تښتيدلې و .

خواص خان په دې ټوله سيمه کې ډيره ښه بلد و .ددې غرنۍ لړۍ شرقی برخې کې ، يعنې هغه ځاې کې چې دا غرنۍ لړۍ پاې ته رسيږې او ميدانی سيمه پيليږي ، هلته يو ځل بيا خواص خان خپل فوځ په دريو برخو باندې وويشه دهغوې دوه برخې يې د درې په نبي اړخه کې و ټاکلې او هغه پاته بله برخه يې له ځانه سره واخسته او ددرې مخکينې برخې کې ځاې په ځاې شو .

بله ورځ هغه وخت چې لمر دشرق نه سر را پورته کړ او دتيارو په څپو دلمر وړانګې را خپرې شوې نو مهارت دخپلو پاته شوو لښکرو سره يو ځاې ددرې څخه د راوتلو وروسته ميداني سيمو ته ور ننوت، نوخواص خان دخپلې برخې د لښکر سره يو ځاې دهغه مخه و نيوله . مهارت خپلو عسکرو ته د تم کيدو اشاره وکړه اوخپل يو کس يې مخته ور ولېږه تر څو معلومه کړي چې دا خلک څوک دي او ولې يې ددوې مخه و نيوله . دهغه يو عسکر په منډه منډه راغې او د لږ ځنډ وروسته بيرته را ستون شو اومهارت ته يې خبر ورکړ چې لاره بندونکې پخپله خواص خان دې او هغه دجنګ له پاره تيار ولاړ دې. په دې وخت کې مهارت ګيتا هم دخپل ځان سره يو ځاې په آس کينولې وه ،کله چې هغه عسکر مهارت ته دخواص خان په اړه خبر ورکړ نو د ګيتا سر د خوشحالیو نه را بورته شو ، هغه مسکی وه. په همدې وخت کې مهارت خپلو ملګرو ته وويل چې :

ګورئ زما ملګرو ! زه په دې ډاډمن يم چې دشيرشاه سوری سالار خواص خان خپل مرګ تر دې ځايه راوړې دې. هغه د خپلو څو کسو ساتونکو سره زما لاره بنده کړې ده ، کيداې شي چې هغه دا انګيرې لی وې چې هغه زما ټول فوځی ځواک له منځه وړې دې او زه د يو څو ملګرو سره يو ځاې خپل ځاې ته ورغلې وم ، زما سره همدا اوس هم دهغه لس هومره زيات وسلوال ملګري موجود دي. په دې اساس به دهمدې درې تر څنګ زه خواص خان ته ډيره بده ماتې ورکوم اودهغه څټ به پرې کوم. په دې ترتيب به دخواص خان دوژلو وروسته زه خپله دغه ناکامي په بريا بدله کړم.

ددې خبرو وروسته مهارت شاته وکتل او دخپل آس په شا سپره ګنګا ته يې مخ ور واړوه او ورته يې وويل چې:ګنګا !ته نبکته شه او په کوم خوندي ځاې کې کينه ، زه به ددې خواص خان کار ورختم کړم ،خو ګوره که په دې غرنۍ دره کې خواص خان پر ما غالب شو نو

بیا خو به ستا برخلیک د خواص خان سره ترلې وي خو که چیرې ما د دې جنګ په جریان کې د خواص خان څټ ور پرې کړ نوبیا به ته د تل له پاره زما دژوندانه ملګرې اوسې. اوس ته زما د آسه ښکته شه ، ګنګا د مهارت دغه سلا د خپل زما له پاره ښه فرصت و ګانه او سمدستي یې دآسه لاندې راټوپ کړ او منډه یې کړه او په ښې لورې کې په یوه ستره تیږه کینا سته.

مهارت د خپل ټول ځواک سره یو ځاې په خواص خان باندې د حملې له پاره مخته راغې. ګنګا هم د احتیاط څخه کار واخست اوخپل ځاې یې بدل کړ اود مهارت د سترګو څخه دپټیدو په خاطر د غرنۍ لړۍ د یوې غونډۍ په سر و خته او هلته کینا سته ، هغه نه غوښتل چې دهغې د ناستې د ځاې په اړه مهارت ته معلومات تر لاسه شي ، هغې همدا راز غوښتل دهغه پورته ځاې څخه ددواړو لښکرو تر منځ د ټکر نندا ره هم په خپلو سترګو وویني.

مهارت ددې آند سره چې دهغه د ملګرو شمیره ډیره ده ، په داسې حال کې چې د خواص خان چې وسلوال ځوانان دي دهغوې شمیر ه ددې د ځواکونو د شمیرې څخه لس هومره لږه ده نو د ډیر فخر او تکبر سره یې خپل لښکر ته د مخکې تللو حکم وکړ او د وینې تویونکو لیوانو په ځیر یې په خواص خان باندې حمله وکړه.

تر اوسه دد ې جنګ دپیلامې څخه لږ څه وخت نه و تیرشوې چې ددرې په ښې لورې کې چې خواص خان کوم عسکر ځاې په ځاې کړې و ، نا څاپه را پیدا شول او د تکبیر د اواز دپورته کولو سره یې د مهارت په لښکر رودانګل.

مهارت ددې حالاتو په کتلو سره ډیر اندیښمن شوې و ، هغه دا فکر هم نه شو کولاې چې خواص خان دې دهغه د ماتولو له پاره ددرې په ښې او چپ لورې کې خپل عسکر ځاې په ځاې کړي وي. تر اوسه هغه په دې هڅه کې و چې دخواص خان ددې لښکر له پاره دخپلو ځواکونو یو ډله بیله کړي چې دخواص خان د لښکر هغه دریمه پټه ناسته ډله هم دخپلو سنګرو څخه را ووتله او دمهارت په ځواکونو لکه د اسماني تندر را پریوتل. اوس نو دمهارت له پاره ددرې واړو اړخونو څخه یو وینه تویونکې توپان را پورته شوې و.

دهغه تر مخه په خپله خواص خان په پوره ځواک سره جنګیده او د ښې او چپ لورې هم دخواص خان تازه ځواکونو د مهارت په لښکر ربنا ورځ توره تیاره کړې وه. په دې درې کې جنګ څه ډیروخت دوام و نه کړ ، خواص خان دخپل لښکر ددرې واړو برخو سره مهارت او دهغه ملګرو ته د شنه اسمان ستوري ور وښول او دډیر لږ وخت وروسته یې دهغه او دهغه دلښکر کار پاې ته ورساوه. دهغه په ګډون یې دهغه ټول ملګري یو په بل پسې له منځه یوړل ، او په دې توګه یې مهارت چې د شیرشاه سوري تر لاس لاندې سیمو کې د چور و چپاول او بغاوت او سرکشۍ اساس ګرزیدلې و په مکمله توګه د سیمې څخه پاک کړ او سیمې ته یې امن و امان را ګرځاوه.

دمهارت او دهغه د لښکر د له منځه وړلو وروسته اوس خواص خان د ګنګا په فکر کې ډوب و. هغه خپل لښکر ته هملته د تم کید و امر وکړ او پخپله په خپل آس باندې سپور شو او مخته ورغې تر څو دګنګا لټون وکړي. هغه په خپل ځغلنده آس باندې سپور مخته روان و چې د غونډۍ دپاسه ناسته ګنګا دخپله ځایه را پورته شوه. خواص خان هغه وکتله ، هغې همغسې خپل ځان په سپین پړونې کې را نغښتلې و او سپین کالي یې په ځان کې و . همدا راز یې خپل مخ هم په سپین رنګه نقاب کې راپوښلې و . دغونډۍ د سر څخه ګنګا په بیړه لاندې را کیوته او دخواص خان په لور را روانه شوه . خواص خان هم دهغې په کتلو سره د آسه را ښکته شو. کله چې ګنګا ورته را نزدې شوه نو خواص خان غوښتل هغې ته د زړه له اخلاصه څه ووایی خو ګنګا پرې را مخته شوه او ورته یې وویلې چې: زما ډیر دروند ه

خواص خانه ! زه ستا ډيره زياته ممنونه او شکر کونکې يم چې تا زه دمهارت په څير د يوه شيطان څخه وژغورلم. اوکه نه معلوم نه ده چې هغه به له ما سره څه کول. خواص خان ورته په ډير نرم او د مينې نه ډک غږ سره وويل چې:

ګوره ګيتا ! هغه ښځه چې د مهارت په هستونګنځې کې له تا سره يو ځای وه او نيرمل نومیده ،همغې ماته ستا په اړه به بوره تفصيل سره خبره کړې ده ، او دا يې راته هم ويلي و چې ته د زيارت په لنګر ځای کې د پناه اخستو دمخه هغه چيرې کتلې وې او ډيره يې خوښه شوې وې. په دې خاطر يې دخپلو خلکو په لاسو ته دهغه ځايه را و تښتولې اودلته خپل هستونګنځې ته يې راوړې يې. ګوره ګيتا ! زه په دې خاطر ستا ممنون يم چې...ګيتا يې خبره پرې کړه او ورته يې وويل چې: په کومه خبره خواص خان ؟ خواص خان لږ څه تم شو اوبيا يې وويل چې:

ګوره ګيتا !نه به درواغ وايې او نه به را څخه څه پټوې. ماته خو نيرمل وويل چې ته ما سره مينه کوې او ما غواړې. ايا دا حقيقت دې ؟ ګنګا سر ټيټ کړ ، او تر ډيره وخته پورې يې څه فکر کاوه او بيا يې سر را پورته کړ او خواص خان ته يې مخ کړ او ورته يې وويل چې: که چيرې دا خبره ريښتيا او حقيقت وي نو ستا عکس العمل به پرې څه ډول وي ؟ خواص خان سمدستي ځواب ورکړ چې:

واوره ګيتا !که دا خبره ريښتيا او حقيقت وي نو بيا به زما عکس العمل هم همدا ډول وي چې زه هم تا د زړه له کومي خوښوم او دخپل ژوند د تلپاتې ملګرې کيدو اراده دې لرم. اوس ووايه چې ايا دا حقيقت دې اوکه زما د ژوندانه خوب او سراب دې ؟ ګيتا ورته وويل چې: نه زما محترما ! زا يو حقيقت دې. ته لمړنې شخصيت يې چې ما ور سره په خپل زوند کې دزړه له کومي مينه کړې ده. ته لمړنې ځوان يې چې ما درسره د زړه په پيوندونو کې خپل محبت را نغاړلې دې. که ته ما خپلوې او که نه مې خپلوې ، زه به دخپله زړه له کومې ستا بندګې کوم، خواص خان خپل دواړه لاسونه ور اوږده کړل او د ګنګا نرم او ملايم لاس يې په خپلو لاسونو کې و نيوه اوبيا يې ورته وويل چې:

واوره ګيتا ! د نن نه وروسته ته هم زما يې. ګوره ګيتا ! اوس چې مونږ دواړه يو دبل شوا و يوبل مو خوښ کړل نو اوس خو دخپل مخ څخه دا نقاب لرې کړه ، تر څو زه ستا دغه ښايسته مخ او څيره ووينم اوستا د ښايست ، ستا دجمال او ستا ښکلتيا څخه زړه خوشحاله کړم. ګنګا لږ څه لړزيده او د شرم نه يې سر ټيټ کړې و ، خواص خان ته ووېل چې:

زما محبوبه ، خواص خانه ! په دې کې هيڅ شک نه شته چې زه همستا يم او ټول ژوند به همستا اوسم.او له تا سره ژمنه کوم چې زه به تا دخپل ژوند د سفر ملګرې کوم. خو ما د يوه کار په لړ کې سوګند کړې دې ، نو کله چې هم زما هغه کار تر سره شي او زما هغه سوګند او قسم په ځای شي نو بيا به زه دخپله مخه دغه نقاب لرې کوم ، او دا مې هم سوګند کړې دې چې تر څو چې زما هغه کار نه وي شوې زه به دخپل مخ نه دا نقاب نه لرې کوم. نو په دې خاطر زه هيله لرم چې ته به ما زما ددې کار د پوره کولو پورې دخپل قسم ماتولو ته اړ نه کړې. کله چې زما هغه کار تر سره شي نو زه به ستا مخې ته راځم او دخپل مخ نه به دا نقاب لرې کوم، زه هيله لرم چې هغه وخت به ته زما دخپلولو څخه مخ و انه ړوې. خواص خان ورته په ډيره نرمه ژبه ځواب ورکړ چې:

ګوره ګيتا ! که اوس نه غواړې دخپل مخ څخه نقاب لرې کړې ، اويا دې د کومې خبرې په لړ کې ددې نقاب دنه لرې کولو سوګند کړې وي نو زه له تا سره ملګرې يم ،خو دومره را ته ووايه چې ته چيرې اوسيدل غواړې ، خو يو خبره درته کوم چې ګيتا : زه نه غواړم ته بيرته د

دهتاس د مندر په لنګرځاې کې و اوسيږې. هلته په رهتاس کې زما يو کور شته ، نو که ته غواړې زه به دې هملته د اوسيدو انتظام وکړم. ګيتا ورته د ويرې څخه وويل چې:

زه به هلته ستا په نه موجوديت کې څنګه خپلې شپې سبا کوم . ځکه چې ته خو اوس په جنګونو کې مصروفه يې ، نو که چيرې هلته ځانته اوسيږم نو لکه څنګه چې د مهارت ملګرو زه دهغه لنګرځاې څخه را وتښتولم،نوپه دې توګه به مې ستا دحويلې څخه څوک و تښتوي او زه به دخپله ځانه هيڅ دفاع و نه شم کولې. اوس خو دلته ته په ډيره ښه وخت کې زما دکومک له پاره را ورسيدې، همدا علت و چې مهارت ماته هيڅ ډول زيان و نه شو را رسولې اوکه نه هغه بدبخته اوشيطان خو زما دعصمت او عفت پسې را خستې وه. خواص خان تر يوه وخته به فکر کې ډوب و اوبيا يې ترې وپوښتل چې:

ګيتا ! که ته نه غواړې هلته په رهتاس کې زما په حويلې کې و اوسيږې نوبيا ته ماته وا ايه چې ته چيرې غواړې و اوسيږې ؟ګنګا ورته وويل چې: ما په داسې ځاې کې وساته چې زه ستا د متو لاندې خوندي واوسم.امير خواص خان ورته وويل چې: نوبيا خو د جنګ په وخت کې داسې ځاې زما خيمه ده. که ته غواړې په هغې کې اوسيدې شې. دهغه په دې خبره ګنګا خپل سر ټيټ کړ او ورته يې وويلې چې:

ستا خيمه زما دپاره ډيره غوره او ښه خوندي ځاې دې خو اوس او په دې وخت کې زه ستا په خيمه کې هم ځانته نه شم اوسيدلې. دا کار زما اوستا دواده نه وروسته شونې دې. که چيرې په همدې حال کې زه ستا په خيمه کې پاته شم نوبيا خلک زما او ستا ترمنځ د اړيکو په اړه ډول ډول خبرې کوي او زه نه غواړم چې زما په خاطر ستا په ذات باندې کوم داغ ولګيږي ، خواص خان ترې په ډيره انديښمنه توګه و پوښتل چې: ددې نه اخوا به زه ستا دخوندي ساتلو او هستونګنځې په اړه څه ډول اقدام و کولې شم. ګنګا ورته مشوره ورکړه چې:

دجنګ په وخت کې شيرشاه سوري هم دخپل حرم ښځې دخپل ځان تر څنګ ساتلې او د نورو سالارانو ښځې به هم دهغوې سره وې. خواص خان ورته وويل چې هو همدا سې وه . بلکه د شيرشاه سوري ښځې به دجنګ په دوران کې هم دهغه سره يو ځاې اوسيدلې ،دهغوې له پاره به پرا و کې څو خيمې ځانګړې کيدې ، دهغه په دې خبره ګنګا سمدستې ورته وويل چې: ايا دا شونې نه ده چې د پرا و په وخت کې زه هم دهمغو ښځو سره يو ځاې و اوسيږم. هغه زړه ښځه چې نيرمل نومېږي او زما په اړه يې تاته پوره تفصيلي معلومات هم درکړي و هغه به هم په همغه زنانه خيمو کې له ما سره يو ځاې اوسيږي هغه به زما ډيره ښه دوسته او ښه خدمت کونکي اوسي. همدا راز به د اړتيا و په وخت کې زما اوستا ترمنځه د قاصد رول هم ادا کوي. ځکه د ښځو په خيمو کې داوسيدو په وخت کې به کله چې هم زما زړه وغواړې له تاسره وواينم نو دهمدې لارې به درسره کتلاې شم. خواص خان خپله پريکړه وکړه او ويې ويل چې: ماته ستا دا سلا منظور ده. زه به د ښځو په خيمو کې ستا او د نيرمل د اوسيدو له پاره انتظام وکړم. اوس را ځه چې ددې ځايه ولاړ شو ، ددې خبرې سره سم خواص خان د مهارت د وژل شوو ملګرو په يوه اس باند ې ګنګا سپره کړه او ددښمن نور آسونه يې دخپله ځانه سره را مخته کړل اودخپل لښکر دهغه دويمې ډلې په لور ور روان شو.

دغې ډلې ته هم دخواص خان د عملياتو په اړه پوره پوره خبر ور رسيدلې و ، هغوې ددې څخه هم خبر شوې چې خواص خان د مهارت مخه نيولې او هغه ته يې سخته ماتې ورکړې ده. په دې خاطر کله چې خواص خان دخپل لښکر دغې دويمې برخې ته ورستون شو نو

هغوي د تکبير او الله اکبر په چغو هغه بدرګه کړ. هغوي په ډيره توګه د خواص خان او دهغه دملګرو ښه راغلاست وکړ. کله چې خواص خان دخپل لښکر دغې ډلې ته را ورسيد نو حکم يې وکړ چې هغه زړه نيرمل راوړئ. هغوي هم نيرمل دخواص خان مخې ته راوړه ، دنيرمل په کتلو سره خواص خان وويل چې :

ګوره ادې ! زه ستا ډير زيات ممنون او شکر کونکې يم چې تا ماته د ګيتا په اړه په سهي وخت کې خبر راکړ. اوس زه غواړم ګيتا په خپل لښکر کې له ځانه سره يوسم. ګيتا به هلته د ښځو به خيمه کې قيام کوي ، ايا ته هم دګيتا سره يو ځاې تلل غواړې ؟ اويا دهغې سره يو ځاې اوسيدل غواړې ؟ګيتا غواړي چې ته ور سره يو ځاې و اوسيږې ، نيرمل سمدستي وويل چې: که چېرې داسې وی نو دا خو به زه خپله نيک بختي و ګڼم

د نيرمل په دې ځواب سره نه يوائې ګيتا بلکه خواص خان هم خوشحاله شو ،بيا خواص خان دخپل لښکر سره يو ځاې دمهارت دغه د غرنيو لړيو په هستونګنځې کې ور ننوت، دهغې ځاې هر څه يې سره را ټول کړل او بيا دخپل لښکر سره يو ځاې دشيرشاه سوري سره د يو ځاې کيدو په خاطر را روان شو.

۴۰

دمهارت په لور دخواص خان د کوچ څخه وروسته شيرشاه سوري هم دخپلې برخې دلښکر سره يو ځاې دهمايون سره د ټکر په لور و خوځيد.د شپې په تورو تيارو کې هغه وخت چې دهمايون لښکر په دغو ورانو ويجاړو سيمو کې پرمختګ کاوه ،شيرشاه سوري په ناڅاپي توګه دهمايون د لښکر ترشاه را څرګند شو ، په دې وخت کې شپه پوره تياره شوې وه . ټوله فضا د پوره خاموشۍ سره مخ وه ، هر څو په خپل ځاې بې حرکته ولاړ و ، په همدې وخت کې شيرشاه د خپلو لښکرو سره يو ځاې د همايون دلښکرو په وروستنۍ برخه باندې د شپې د تيارو په دې توپان کې حمله وکړه. دشيرشاه سوري دا حمله دومره ځواکمنه ، او وينه تويونکې وه چې د همايون د لښکر د وروستۍ برخې ليکې يې سره ګډې وډې کړې ، دهغوي بې شميره عسکر يې له تيغه تير کړل ، دشپې ددې تيارو په لړيو کې دهمايون د لښکر شاتنۍ برخه د دود د سيورې په څير د تباهۍ سره مخ شوې وه.

د شا له اړخه د حملې په واسطه نه يوائې شيرشاه سوری د همايون لښکر د عامې وژنې سره مخ کړ بلکه دهغوي خوراکي سامانونه او جنګي وسايل يې هم ترې په ولکه کې واخستل ، ترڅنګ يې هغه توپونه او نور عسکري مواد چې په کشتيو کې بار د همايون دلښکر سره روان و په هغوي هم شيرشاه سوري ولکه وکړه. په دې توپونو کې هغه توپونه هم شامل و چې دهغې په کومک سره شيرشاه سوری د چنار کلا سوبه کړې وه.

د همايون په لښکر د شپينې وينه تويونکې عملياتو نه وروسته ، شيرشاه سوري دشپې په تياره کې ځان يو نامعلوم ځاې ته وويست. بله ورځ چې د چوسه په سيمه کې همايون د خپل لښکر سره يوځاې پراو وکړ نو هلته هغه ته خبر ورسيد چې دشپې په تياره کې شيرشاه سوری د لښکر په شاته برخه باندې خونړې يرغل راوستې دې ، هغه د خبر د ترلاسه کولو سره سم حکم وکړ چې د لښکر يوه برخه دشيرشاه سوري دتعقيبولو پسې و ليږئ. دوې لا تر اوسه پورې په همدې خبرو او سلاو کې مصروف وول چې د شرق له لورې يې پورته کيدونکې خاورې اوبادونه تر سترګو شول. همايون سمدستي خپلو مخبرانو ته حکم وکړ تر څو ډاګيزه کړي چې دخاورو اوبادونو دغه وريځې د چا دلښکرو په واسطه را پورته شوي دي.

دلږئند وروسته دهمایون مخبرانو هغه ته خبر ورکړ چې شیرشاه سوري د یوه پریکنده جنګ سره دلته را رسیدونکې دې. هغوې ورته دا هم وویل چې د خاورو او دوړو دغه وریځې چې د غرب له لورې پورته کیدې هغه په دې خاطر وې چې هغه وخت د شیرشاه سوري لښکر د چوسه په غرب کې د توراندي د غاړې څخه راتیریدل. د ګردونو او خاورو د پورته کیدو د وریځو په کتلو سره همایون ته یو ډول تذبذب او اندیښنه را پیدا شوې وه. هغه ته خو یوائې دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری دهغه د لښکر ترشا یرغل راوړې و، ځکه چې هغه برخه د کرمنا سه دد ریاب په لورو ، نو که چیرې د کرمنا سه د لورې د خاورو او دوړو د پورته کیدو ننبې موجودې وای نو بیا به همایون دومره په اندیښنه کې نه پریوته. ځکه هغه ته دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری د هغه د لښکر ترشا یرغلونه کوي ، خو اوس دا سې ډاګیزه کیده چې شیرشاه سوری د چوسې په لور چې د کرمنا سه شرق لورې ته را روان دې.

په دې خاطر هغه دد ې هڅه کوله چې ځانته ډاګیزه کړي چې دغه د وریځو په څیر پورته کیدونکې ګرد د چا د لښکر د ې ، همایون په دې شک او شبه کې ککړ و چې شونې ده چې د شیرشاه سوري د لښکرو ستر سالار خواص خان د شیرشاه د بسپنې له پاره دهغه سره را یوځای شوې وی. ځکه همایون ته دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری خواص خان د مهارت د ځپلو له پاره هغه لورې ته ا ستولې و ، د دې ترڅنګ همایون په دې شک کې هم پریوتې و چې شونې ده چې دهغه د ورونو څخه به کوم یو دهغه دبسپنې له پاره د جونپور څخه دې لورې ته راغلې وي. په هرصورت دهمایون مخبرانو هغه ته دا خبر ورکړ چې شیرشاه سوري دهغه د لښکر شاتنۍ برخه پرې ایښې ده او اوس د غرب په لور د خپل ټول ځواک سره د توراندې د غاړې څخه را تیریږي او دهمایون دلښکر ترمخه د خیمې وهلو اراده لري

دشیرشاه سوری د راتلو دخبر سره سم همایون خپل ټول فوځي سلاکاران را وبلل اودهغوې ترمخه یې دا پوښتنه کیښوولې ،چې اوس په دا سې حال کې چې شیرشاه سوری خپله سینه ډال کړې او غواړی دهمایون دلښکر سره د جنګ له پاره تیاري ښیی ، نو دهمایون له ارخه باید څه ډول عکس العمل وښوول شی. دهغه په دې خبره دهمایون دلښکرو د سالارانو څخه یوسالار قاسم حسین سلیمان ورته وویل چې:

درونده شاهنشاه ! شیرشاه سوری زمونږ دلښکرو د تعقیب پسې دومره ستومانه سفر کړې دې او اوس دلته را رسیدونکې دې ، په دې اساس به دهغوې آسونه ستړې شوی وې او د سپرلۍ حیوانات به یې د جنګ کولو قدرت نه لری ، په دې اساس زمونږ له پاره به دحکمت نه ډکه لار دا وی چې مونږ په همدا سې وخت کې د شیرشاه سوری په لښکرو باندې یرغل وکړو . ددښمن د ستومانتیا څخه به مونږ ته په اسانه توګه برې را په برخه شي او شیرشاه سوری به دماتې سره مخ شي.

همایون د خپل سالار قاسم حسین سلیمان له ارخه دغه مشوره ډیره خوښه کړه خو په دې وخت کې دهمایون ډیر دوست او ملګري سلاکار مویدبیګ را ټوپ کړ ، هغه همایون ته مشوره ورکړه چې په جنګ کې بیړه ښه کار نه دې ، ځکه شونې ده چې مونږ دماتې سره مخ شو ، مونږ ته په کار دې چې په ډیره ښه توګه د خپل فوځ لیکې سمې کړو اوبیا د شیرشاه سوري په خلاف باندې حرکت وکړو . همدا سې وشول ، شیرشاه سوری هم را ورسید اودخپل لښکر سره یو ځای یې هملته پراو وکړ ، هغه سمدستې یو تیز تلونکې قاصد د خواص خان په لور ورولیږه ، اوهغه ته یې دا پیغام ورولیږه چې د همایون سره د یوه پریکنده جنګ کولو له پاره دې ژرتر ژره دلته زما خواته ځان را ورسوی. ددې نه وروسته شیرشاه سوري په ډیره پټه توګه خپل لښکر متحرک کړ او دکرمنا سه دد ریاب څخه اخوا ورتیر

شو. اوس نو هغه خپل لښکر د کرم ناسه او ګنګا د دریابونو تر منځ تم کړ او په دې ترتیب یې د همایون د لښکرو له پاره د کومک رسولو ټولې لارې بندې کړې.

دلته د شیرشاه سوري د پړاو څو ورځې لا تیرې شوې نه وې چې خواص خان هم د خپل لښکر سره یو ځای د هغه سره را یو ځای شو. د هغه په را رسید و شیرشاه سوري ډیر زیات خوشحاله او ډاډمن شو، اوس نو په یوه ډول سره د هغه ټول ځواک را یو ځای شوې و. او کولې یې شول چې هر وخت چې وغواړي د همایون په لښکرو باندې مرګونې یرغل وکړي. کله چې شیرشاه سوري ته د خواص خان د ور رسید و خبرو رکړل شو نو هغه د خپلو ساتونکو سره یو ځای د خپل پړاو څخه را ووت او د خواص خان د ښه راغلاست له پاره بیرون راغې.

شیرشاه سوري او خواص خان د واړه د خپلو خپلو آسونو څخه را ښکته شول، یو بل ته ورغاړې وتل، په همدې وخت کې شیرشاه سوري وکتل چې د خواص خان تر شاه یو نجلۍ هم په آس سپره ده چې خپل مخ او ټول وجود یې په سپینو کالیو کې را نغاړلې و، شیرشاه سوري د غه نجلۍ او د هغې سره ملګري هغه زړې ښځې ته وکتل، او ویا یې په پوښتنه کونکې توګه خواص خان ته وکتل او ورځخه یې وپوښتل چې:

خواص خانه زویه! د غه پیغله او ورسره د غه زړه ښځه دا څوک دي؟ د هغه د دې پوښتنې په ځواب کې ورته خواص خان د ګنګا او نیرمل په اړه تفصیلې معلومات ورکړل. شیرشاه سوري د هغه د ځواب د اوریدو نه وروسته خاموشه و درید او ویا یې په مسکا سره وویل چې خواص خانه زویه! د خدای شکر دې چې تا خو ځانته کومه پیغله خوښه کړه. خو که دا نجلۍ د خپلې کومې غوښتنې په لړ کې له تاسره سمدستي واده کول نه غواړي او د خپل مخ څخه نقاب هم نه لرې کوي نو سهی ده، هغه د ښځو خیمو ته ور واستوئ، تر هغو چې دوې وغواړي هملته دې او سیږي او کله یې چې وکتل چې سوګند یې پوره شوې دې او تر څنګ یې ستا تر مخ د خپل مخ څخه د نقاب د لرې کولو اراده وکړي نو بیا به زه ستاسو د دواړو د واده کولو پروګرام جوړ کړم. وروسته بیا په تلو تلو کې شیرشاه سوري د ګنګا څنګ ته را نزدې شو او په پلرني شفقت سره یې ورځخه وپوښتل چې:

ګوره ګیتا لوري! زه له تا څخه ډیره ممنون یم چې تا زما زوې خواص خان د خپل ځان له پاره خوښ کړې دې، زه تاته او له تاسره یو ځای د غه زړې نیرمل ته د لته په راتلو باندې ښه راغلاست وایم. د دې خبرې سره سم شیرشاه سوري خپلو ساتونکو ته حکم وکړ چې ګیتا او نیرمل د واړه په پړاو کې د ښځو خیمه ځای ته یوسي او د دې د واړو له پاره ډیرې غوره او ښه خیمې ولګوي، ګیتا او نیرمل د همدې ساتونکو سره یو ځای روانې شوې، د هغوې د تللو وروسته شیرشاه سوري د خواص خان په لور وکتل او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه! اوس وخت راغلې چې مونږ د همایون پر خلاف اخري او پریکنده حمله وکړو، همایون همدا اوس د چوسې په سیمه کې د خپل لښکر سره پړاو کړې دې، د دې نه مخته ما د تورا د ویالې څخه د تیریدو وروسته د ګنګا په غاړه پړاو کړې و خو همایون د هغه ځایه خپل پړاو پورته کړ او د چوسه سیمې ته ولاړ. اوس ما دلته د کرم ناسه او ګنګا تر منځه ځکه پړاو کړې دې چې د همایون د لښکر له پاره د کومک ټولې لارې وتړم. او بیا په هغه د اسې خونړۍ حمله وکړم چې هغه زما تر مخه بې وسه شي، ایا ستا په آند ما دا کارونه په ښه توګه کړي او که نه؟ خواص خان ورته په خندا کې وویل چې:

درونده شیرشاه سوري! زه پوهیږم چې کرم ناسه او ګنګا دواړه هغه ځایونه دي چې په دې ځایو کې د پړاو په واسطه مونږ د همایون په مقابل کې ډیر په ګټه کې یو. د هغه په دې خبره شیرشاه سوري ډیر خوښ شو او ورته یې وویل چې: زویه! که خبره همدا سې وي نو ته هم

همدلته دخپل لښکر سره یو ځای پرا و وکړه . پریږده چې لښکر لږ څه دمه شي او بیا دهغې وروسته په همایون باندې دپریکنده ګذار له پاره ځان تیار کړو . ما ته خو مخبر خبر راوړې چې تا مهارت ته ډیره بده ماتې ورکړې ده او دهغه ټول هستونګنځې دې له ځانه سره راوړې دې ، په ځواب کې ورته خواص خان وویل چې : دهغه د هستونګنځې څخه ماته ډیره څه تر لاسه شوې دي، په هغې کې خو راکې توکې او جنګې سامان هم شته . او دا به ټول دهمایون پرخلاف په جنګ کې استعمالوم. شیرشاه سوري خواص خان ته د مهارت په ماتولو او ځپلو باندې مبارکي ورکړه، بیا دواړو لښکر له ځانه سره واخست او د پرا و په لور روان شول او دخواص خان د برخې لښکر هم هملته دکرم ناسه او ګنګا تر منځ د شیرشاه سوري دلښکر سره یو ځای پرا و وکړ.

۴۱

د سنګم او ګنګا د دریابونو تر منځ د پرا و په وخت کې د شیرشاه سوري او خواص خان مدافعانه سلوک خپل کړې و ، هغوې خپل لښکر او خپل ټول ځواک په دې باندې باوري کړې وچې په دې وخت کې دې د همایون د فوځونو لار بنده کړي تر څو دکرم ناسه د دریاب څخه تیر نه شي. دبله اړخه دوې د همایون د لښکر د بسپنې د ورسیدو ټولې لارې بندې کړې وې او هغوې ته هیڅ ډول دخوراک څښاک او فوځې سامان نه ورسیده . همایون هم د دې حالاتو څخه په تنګ راغې او دچوسه څخه یې دبلې کومې لورې په لور د کوچ کولو اراده وکړه. هغه غوښتل چې یا خو اګرې ته ولاړشي او یا هم د چنار کلا ته مخه کړي. خو په هر حال هغه باید د کرم ناسه د دریاب څخه دخپل لښکر سره یو ځای واوړي، ډاګیزه وه چې شیرشاه سوري په یوه ډول همایون دخپلې کلابندی لاندې راوستې و . دهغه تر مخه بله کومه داسې ستره لاره او یا ګودر نه و چې دهغې په واسطه شیرشاه سوري ته دوکه ورکړي او دهغې لارې خپل ځان د شیرشاه د کلابندی څخه بیرون کړي. ترڅنګ یې د باران موسم هم مخته را روان وچې په طبیعي توګه یې همایون د سترو سترو ستونزو سره مخ کاوه.

دبله اړخه کله چې همایون دا محسوس کړه چې هغه د شیرشاه سوري له اړخه یو ډول کلابند شوې دې نو د شیرشاه سوري په پرا و یې سپکې او وړې حملې پیل کړې ترڅو شیرشاه سوری د سنګم او ګنګا د دریابونو تر منځ دپرا و څخه شاته تللو ته و هڅوي ، اوپه دې توګه همایون د خپل لښکرسره یوځای د چوسې څخه ځان و کاږي.

شیرشاه سوري هم دهمایون څخه کم نه و ، هغه خپل لښکر دهمایون د حملو څخه خوندي ساتلو په خاطرهر وخت تیار ساته ، بلاخره جنګ داسې بڼه خپله کړه چې د همایون لښکرو به بیا بیا د کرم ناسه د دریاب څخه د تیریدو هڅې کولې ، چې په دې هڅو کې به هغوې ته کله کله ډیر زیات زیان هم ور رسیده . ځکه کله به چې هم هغوې دا ډول هڅې کولې نو د شیرشاه سوري په حکم به خواص خان په هغوې وینه تویونکې حمله کوله او هغوې به یې دماتې خوړلو وروسته تر ډیره پورې تعقیبول . په دې ترتیب دهمایون دغه یرغل کونکي فوځ ته ډیر زیات زیان ورسید.

دبیابیا زیانونو د پورته کولو په اساس دهمایون د فوځ حوصلې نورې پاې ته رسیدلې وې ، نژدې یوه میاشت دغسې وړې غټې پیښې روانې وې. او ددواړو اړخونو څخه به یو شمیر عسکر له منځه تلل. خو په دې جنګونو کې همایون ته تر شیرشاه ډیر زیان رسیده . ځکه چې شیرشاه سوري تر ډیره ځایه دفاعي جنګ ته ملاتړلې وه . بیا یو بل افت راغې او د برسات د موسم سخت بارانونه پیل شول ، اوبه دومره زیاتې شوې او د دریاب دغاړو څخه را ووتلې چې دشیرشاه سوري د پرا و ځایونه یې هم لاندې کړل.

خو د شیرشاه سوري سره د ګنګا د دریاب په دغه لاندینیو زمکو کې د پرا و نه پرته بله لاره هم نه وه. شیرشاه سوري هلته په دوو علتونو په پرا و کولو مجبور و . لمړی دا چې هغه ددې ځایه دکرم ناسه ځارنه کولاې شوه ، ځکه دهمایون لښکرو بیا بیا ددې ځایه د تیریدو هڅې کولې ، دویم دا چې د غازي پور او بنارس څخه دهمایون دلښکرو له پاره د راتلونکې کومکونو څارنه یې هم کولاې شوه، ځکه د همایون د فوځونو له پاره دکومک درسولو یوا ځنی لاره همدا پاته وه .

د سیلاب د راتلو په خاطر شیرشاه سوری دهغه ځایه خپل پرا و پورته کړ او لږ څه لوړې سیمې ته یې منتقل کړ. ترڅو دهماغه ځایه دهمایون د لښکر خو زښتونو تر څارنې لاندې ونیسي. د ګنګا او سنګم د دریابونو تر منځ چې څومره په تیزۍ سره سیلاب راته نو همغومره په تیزۍ سره به بیرته کیناسته. هغه وخت چې شیرشاه سوری خپل لمړی پرا و واخست او لوړې سیمې ته یې منتقل کړ نو د همایون د فوځونو له پاره د دریاب غاړو ته د راتلو له پاره څه اسانې پیدا شوې وه. هغوې ته دا هیله هم را پیدا شوې وه چې که چیرې په پرلپسې توګه د شیرشاه سوری سره همدغسې کوچنیو حملو ته دوام ورکړي نوپه دې به و توانیږي چې د دریاب د ګودر څخه به د تیریدو له پاره ورته لاره هموارہ شي.

دڅو ورځو را پدیخوا همایون ته داګرې او دهلي څخه چې کوم خبرونه رارسیدل ، هغه د ډیرې ناهیلۍ او اندیښنو وړوو ، هغه وخت چې همایون د بنګال څخه کوچ کړې و نو په همغو ورځو کې دهغه کوچنی ورور بهندال دهغه پر خلاف بغاوت کړې و ، په دا سې حال کې چې هغه خپل بل ورور مرزا عسکري د بهندال د بغاوت د ځپلو له پاره هغه لورې ته ور استولې و . خو اوس حالات بل منګه شوې و. مرزا بهندال د خپل لښکر سره یو ځاې دهلی ته راغلې وپه دا سې حال کې چې مرزا عسکري دخپلې برخې دلښکرو سره یو ځاې هلته په اګره کې پرا و کړې و.

کله چې دې دواړو وړونو ته خبر ورسید چې شیرشاه سوري د همایون دلښکرو لارې بندې کړې او هغه یې تر کلابندۍ لاندې راوستې دې او اوس د همایون پرخلاف د یوه پریکنده جنګ له پاره ځان تیاروي نو دې دواړو وړونو هم خپل ځانونه و څنډل.

مرزا بهندال هملته په دهلي کې پاته شو او هیله یې کوله چې همایون به د شیرشاه سوري په لاسو مات شي ، نوکه چیرې دد ې ماتې په پایلو کې همایون له منځه ولاړ نو دهغه دمړینې وروسته به هغه هملته په دهلي کې خپله شهنشهاهي اعلان کړي.

د بله اړخه دهغه هغه بل ورور مرزا عسکري ته چې کله د مرزا بهندال د فکرونو اوهیلو خبر ور ورسید او دا چې شیرشاه سوری غواړې دهمایون پر خلاف خپله اخري حمله وکړي نو سمدستي دخپل لښکر سره یو ځاې ددهلي په لور را وخوزید او ددهلي څخه بیرون یې دخپل لښکر سره یوځاې پرا و وکړ. ترڅنګ یې دحالاتو څارنه هم کوله. مرزا عسکري هم هیله درلوده چې دهمایون په برخه کې د هر بدخبر د اوریدو سره سم به په دهلی حمله کوي ، مرزا بندال به له منځه وړي اودهمایون په ځاې به دهندوستان پادشاه ګرځي. په هر صورت په دې سخت وخت کې دهمایون دواړه وړونه مرزا عسکري او مرزا بهندال دهمایون مرګ ته تړي او دهغه د ځاې ناستې له پاره منتظر پاته شول.

په چوسه کې میشت همایون اودهغه لښکر ته دا ډول خبرونه په پرلپسې توګه ور رسیدل. همایون او دهغه لښکر ته ددا سې ناامیده کونکو خبرونو د ور رسیدو طبیعي پایلې دا وې چې دهغوې تر منځ هم یو ډول زړه بداوي را پیدا شو ، په همدې خاطر همایون یو ګړندې قاصد دهلي ته ولیږه او خپلو دواړو وړونو مرزا بهندال او مرزا عسکري ته یې پیغام ولیږه چې هغوې دې دخپلو لښکرو سره

یوځاې دهرې لارې چې شونې وې دلته چوسې ته ځانونه راورسوي تر څو په یو ځاې د شیرشاه سوری د لښکرو مقابله وکړاې شو . په دې توګه به هغه و توانیږې چې د دریابونو دمنځه د شیرشاه سوری پرا و ختم کړي، په دې لړ کې به په خپله همایون د شیرشاه سوری پر خلاف یرغل وروړي او هغه به د ګنګا او سنګم د دریابونو دمنځنۍ سیمې څخه بیرونه کاږي او تر هغې به یې تعقیبوي تر څو شیرشاه سوري د هندوستان پرینښوولو ته اړ شي.

کله چې د همایون د اپیغام د هغه د قاصد انو په واسطه مرزا بهندال او مرزا عسکري ته ورسید نو دواړه ورونه سمدستي د همایون د بسپنې له پاره تیار شول ، د دواړو ورونو تر منځ د خبرو اترو وروسته دا سې پریکړه وشوه چې مرزا بهندال دې د خپلو لښکرو سره یوځاې همدلته د دهلی څخه د د فاع په خاطر پاته شي او مرزا عسکري دی د خپلو لښکرو سره یوځاې د ګنګا او سنګم د دریابونو دمنځنیو سیمو په لور ولاړشي او د شا له لورې دې په شیرشاه باندې یر غل یوسي . هغوې به د خپلو قاصد انو په لاسو همایون ته د اپیغام ولیږي تر څو همایون د هغې لورې د شیرشاه په لښکر یرغل راوړي او په دې ترتیب د شیرشاه سور ي کار د تل له پاره پاې ته ورسوي

هغه وخت چې د اګرې او د هلی خلک په د ې خبر شول چې مرزا عسکري د خپل وروړ همایون د کومک له پاره تیار شوې د ې نو خلک ډیر زیات خوشحاله شول او حوصلی یی لوړې شوې ، د د ې نه علاوه د مرزا عسکري او مرزا بهندال په لشکرو کې چې کوم پخوانی تجربه لرونکې فوځیان موجود وو هغوې هم د د ې کاره ډیره راضي شول او بیړه یی کوله چې ډیر ژر باید د همایون مرستې ته ور ودانګي، خو یو شمیر نمک حرامه او بدمستو سلاکارانو یوبل ډول سلا ورکړه ، هغوې په پټه پټه د مرزا عسکری غوږونه ور ډکول ، هغوې ورته وویل چې چوسې ته په ورتللو سره او هلته د همایون سره د کومک کولو معنې داده چې پادشاه ازاد شي ، د ښمن بربادشي او مونږ ټول په یوه دام کې را ونښلوي. هغوې مرزا عسکري ته دا سلا ورکړه چې که چیرې د شیرشاه سوري په مقابل کې یی د اځل د پادشاه سره مرسته وکړه او همایون لاس بري را ووت نو د شیرشاه سورې د ځپلو وروسته به هغه حتما د مرزا عسکري د ځپلو له پاره ملا تړي. هغه به مرزا عسکري ته هلته چوسې ته د ناوخته وو رسید و سزا ورکوي او بهندال ته به د بغاوت په اړه ناوړه سزا ټاکي .

د همایون وروړ د خپلې ببعقلۍ او بې تجربګۍ په اساس په جال کې را ونښت او د د غې غدارانو او نمک حرامو مشوره یی مناسبه و ګڼله او د همایون د کومک له پاره د وتللو څخه یی د د ډې کولو له پاره بهانې لټولې.

د بله اړخه کله چې همایون ته خبر ورسید چې د هغه ورونه د هغه د کومک له پاره را تللو ته تیار نه د ي ، نو مجبورا یی د شیرشاه سوري سره د سولې کولو له پاره تیاري و نښود. د د ې کار له پاره همایون د خپل لښکر یو مشر ، شیخ خلیل د شیرشاه سوري په لور واستاوه او هغه ته یی سپارښتنه وکړه چې شیرشاه سوري سولې ته تیار کړي. شیخ خلیل د شیخ فرید شکر ګنج د کورنۍ څخه و او خلکو یی ډیر زیات عزت او درنښت کاوه.

شیخ خلیل د شیرشاه سوري په لور ورغې او د هغه سره یی د همایون او د ده تر منځ د سولې خبرې پیل کړې. په پیلامه کې شیرشاه سوری هم نه غوښتل د همایون سره په جنګ کې را لتاړشي. هغه هم دا غوښتل چې که د همایون سره د سولې کومه لاره پیدا شي نو همغه به ښه وي ، په د ې خاطر شیرشاه سوری شیخ خلیل ته وویل چې هغه په د ې شرط سولې ته حاضر د ې چې د چنار کلا او د هغې شاوخوا ټولې سیمې همایون بیرته هغه ته حواله کړي.

دشیرشاه سوري ددې ځواب په اوريدو سره شيخ خليل ډير زيات خوشحاله شو ، هغه ته دا هيله را پيدا شوې وه چې همايون به د چنار کلا اودهغې شاوخوا سيمې بيرته شيرشاه سوری ته ور پريږدي ،په دې اساس هغه په ډيره خوشحالۍ سره د شيرشاه سوري د لښکر څخه را ووت اود همايون د لښکر په لور راغې. هلته يې همايون ته هغه شرط ووايه چې د شيرشاه سوري له اړخه ورته د سولې د کولو په خاطر ويل شوې و. خو د همايون په شاوخوا کې چې کوم نالايقه او بدمسته نمک حرامه سلاکاران را ټول شوي و هغوې ټولو همايون ته په يوه خوله وويل چې شيرشاه سوری ته د چنارکلا ور حواله کول مناسب نه دي ، ځکه شيرشاه سوري به هلته په چنارکلا کې خپل ځان نور هم ځواکمن کړي او به راتلونکې کې به د همايون له پاره د سر درد وګرځي. د خپلو دغو نا اهلو سلاکارانو د سلا وروسته همايون د شيرشاه سوري دغه شرط و نه مانه او په دې توګه د دوا ړو اړخونو ترمنځ د سولې په ځاې جنګ ته لاره هواره شوه

۴۲

زړه نيرمل په خپلې خيمې کې د يوه سره تر بله پورې تله را تله ، د هغه د حالاتو څخه د اسې انګيرل کيده چې هغه ډيره اند يښمنه ده ، په همدې وخت کې ګنګا هم خيمې ته را ننوتله ، د هغې په کتلو سره سم نيرمل د هغې لورې ته ورغله او ورته يې وويل چې: ګيتا لورې ! ته چيرې تللې وې زه د ډيره وخته ستا په انتظار کې وم ، ماته اند يښنې را پيدا شوې وې چې هسې نه چې ته بيا په کوم مصيبت کې را لتاړه نه شې. د هغې په دې خبرو ګيتا د خيمې په يوه کنج کې کيناسته او ويې ويل چې: نيرمل ! دلته د خواص خان تر څارنې لاندې به څنګه زه په کوم مصيبت کې را لتاړه شم ، په ځواب کې ترې نيرمل و پوښتل چې:

خو ګوره ګيتا لورې ! ته اوس چيرې تللې وې ، زه د ډيره وخته راهيسې په خيمه کې ځانته ناسته وم اوستا انتظار مې کاوه ، زه خو هسې د لږ ځنډ له پاره بيرون تللې وم اوبيا ته زما په غياب کې له دې ځايه پسې ډيره اوږده ولاړې. ايا ته د خواص خان خواته ورغلې وې؟ ګنګا ورته وويلې چې: نه زه خو د خواص خان لورې ته نه وم ورغلې، نيرمل ترې بيا وپوښتل چې بيا نو ته چيرې ورکه وې ؟ د لږ څه فکر او غور وروسته ورته ګنګا په ډيره مينه وويل چې:

ګوره نيرمل ! زه غواړم تاته خپل يو راز ووايم. زه همدا اوس د شيرشاه سوري اودهغې د حرم د ښځو سره د کتلو وروسته دلته راغلم. ما هغوې ټول د خپل راز ملګري ګرځولې دي. نيرمل په ډيره عجيبه توګه ګنګا ته وکتل اوبيا يې ترې و پوښتل چې: لورې څه ډول راز ؟ ګنګا ورته وويل چې:

ګوره نيرمل ! زما اصلي نوم ګيتا نه دې بلکه ګنګا دې .د دې وروسته ورته ګنګا خپله ټوله تيره شوې قصه په تفصيل سره وکړه ،کله چې ګنګا خپله ټوله قصه خلاصه کړه نو نيرمل ورته په شکايت کونکې توګه وويل چې:

ګوره ګنګا لورې ! تا ماته د همغه لمړۍ ورځې څخه ولې دا ټول حال نه وايه ، چې ته د رهتاس د راجه چندرمل شهزادګۍ ګنګا يې. ما خو ته تر اوسه پورې ته د رهتاس د زيارت په لنګر ځاې کې اوسيدونکې ګيتا ګڼلې. دا د اسې انګيرله چې د کوندټون نه مخته ته مهارت کتلې وې ، هغه غوښتل تا خپله کړي نو په دې خاطر يې د هغه ځآيه ستا د راتښتولو له پاره خپل کسان در ولېږل. ګوره لورې ! ما فکر هم نه کاوه چې ته به يوه شهزادګۍ يې. په هر صورت ستا شکل و صورت ، ستا ښکلا اوښايست او ستا جسماني جوړښت ماته ويل چې ته به حتما د کومې ستړې کورنۍ پورې اړونده يې. ځکه ستا په ځير ښايسته پيغلې ما ډيرې کمې کتلې دي. اوس چې زه ستا د دې

حال څخه خبره شوم چې ته ګيتا نه يې بلکه شهزادګۍ ګنګا يې. نو اوس را ته ووايه چې تا شيرشاه سوري او دهغه د کورنۍ غړي د کوم راز په اړه د خپل ځان ملګرې کړي دي. ګنګا ورته وويل چې:

ګوره نيرمل !ته هيڅکله هم د خواص خان ترمخ دا خبره نه ډاګيزه کوې چې زه شهزادګۍ ګنګا يم. ددې ټول راز د پوهيدو نه وروسته هم ته دا وګڼه چې زه همغه ګيتا يم او يوه پاته شوې کونډه يم. بس نيرمل لکه څنګه مې چې تاته خپل ټول احوال بيان کړل نو د ګنګا به نوم راڅخه خواص خان کرکه کوي خو د يوې کونډې په څير زه د دغه د مينې په لاسته راوړو کې بريالي شوې يم. اوس به زه د دغه ترمخه د ګنګا په ځاې همدا ګيتا اوسم. ددې ترڅنګ به زه د ګنګا سره د دغه دغه نفرت او کرکه هم په مينه بدلوم. نيرمل پرې اعتراض وکړ او ترې وپې پوښتل چې:

دا به څه ډول شوني وي ؟ګنګا ورته په خندا کې وويل چې: اوس خو دا ډاګيزه شوې ده چې ما د يوې کونډې په څير د خواص خان مينه او محبت تر لاسه کړې دي خو زه ويريږم چې هسې نه چې داسې کوم وخت راشي او خواص خان ته دا څرګنده شي چې زه ګيتا نه يم بلکه ګنګا يم نو زه ويريږم چې دغه کرکه به بيا را وپاريږي، ځکه چې ما د ګيتا په لباس کې هغه ته دوکه ورکړې ده. ګوره نيرمل ! خواص خان ډير پاک زړې او نرم مزاجه انسان دي ،نو زه غواړم چې تر هغو چې هغه د ګيتا سره مينه کوي د ګنګا سره هم خپله کرکه را کمه کړي ، او که چيرې هغه سمدستې دغې سره مينه و نه کړي نو لږ تر لږه خو دغه کرکه په همدردۍ او مينه باندې بدله کړل شي. که چيرې همدومره وشي نو زه به بيا د خپل مخ څخه نقاب لرې کوم او د خواص خان ترمخه به را څرګند يږم او بيا به هغه د خپل اصليت څخه خبر کړم . بيا خو به زما هيله وي چې هغه به زما څخه د ګنګا به بڼه کې کرکه و نه کړي. او کله چې هغه ته دا خبره ورسيږي چې ما د ګيتا په بڼه کې نه يوائې دغه مينه تر لاسه کړې بلکه هغه به ما د ګيتا او ګنګا دواړو په بڼه کې خپله کړي. ګوره نيرمل ! کله چې هم داسې موقع او فرصت تر لاسه شي نو بيا به زه ووايم چې دا زما د ژوند انه طلاېي وخت دي.

د ګنګا په خاموشه کيدو سره نيرمل په خبرو پيل وکړ او وې ويل چې:

ګوره ګنګا لوري ! ستا ډيره مهرباني ده او زه ستا شکريه ادا کوم چې تا ماته خپل زړه را وسپړود او زه دې د خپلو رازونو څخه خبره کړم . خو دا راته ووايه چې د شيرشاه سوري او دهغې د کورنۍ سره دې څه خبرې کړې دي؟ګنګا ورته په ځواب کې وويل چې:

ګوره نيرمل ! ما هغوې ته دا ډاګيزه کړه چې زه په اصل کې ګيتا نه يم بلکه همغه شهزادګۍ ګنګا يم ، شيرشاه سوري خو ما د پخوا څخه پيژني ، ځکه کله چې هغه د رهتاس ښار سوبه کړ نو زه هم د يوې بندۍ په توګه د هغه ترمخ را وړل شوې وم او بيا هغه زه د يوې وينځې په څير خواص خان ته ور حواله کړم ،خو خواص خان زه ازاده کړم ، هغه زما څخه دومره زياته کرکه کوله چې زه يې د وينځې په څير هم له ځانه سره قبوله نه کړم.

د شيرشاه سوري او دهغه د کورنۍ د خپل دغه راز د را ښکاره کولو وروسته ،ما هغوې ته دا هم ويلي دي چې زه به د ګتيا د بڼې ترڅنګ د ګنګا په بڼه کې هم د خواص خان مينه او محبت تر لاسه کوم او دهمدا ډول بڼې په بدلون سره به زه په خواص خان باندې برې تر لاسه کوم. او که نه زما له پاره به ستونزې نورې هم زياتې شي. ځکه که د خواص خان په زړه کې د ګنګا له پاره همغسې نفرت او کرکه پاته وي، نو کومه ورځ چې زه دهغه تر مخه د خپل مخ څخه نقاب لرې کړم نو زه ويريږم چې هسې نه چې په هغه ورځ د ګيتا محبت د ګنګا سره په

کرکې باندې بدل نه شي اوکه چيرې ، نيرمل ، داسې وشول نوبيا به هغه ورځ زما د ژوند انه اخري ورځ ثابته شي اودهغې وروسته به زه د خپل ځان ژوندي پاته کيدل غوره و نه ګنم.

ما دشيرشاه سره او هم دهغه دکورنۍ سره دا خبره غبرګه کړې ده چې زه به دخواص خان د زړه څخه دګنګا په اړه کرکه لرې کوم او هغه به په مينه اومحبت باندې بدلوم. ځکه چې ما خپله پخوانۍ خدمتګاره چې اوس زما خورلړنه ده او هلته په رهتاس کې اوسيږي دهغه ځايه دلته را بللې ده. زما د وينا سره سم شيرشاه سوري خپل دوه کسه استازي هلته د رهتاس د زيارت لنګرځاې ته استولي دي اوهغه قاصدان به له خپله ځانه سره اوما هم دلته را وړي ، ما هغوا ستاذو ته دا ټوله قصه کړې ده ترڅو هغوې اوما ته زما په اړه ووايي او بيا اوما زما د داستان په مطابق دلته راشي او دخواص خان دربار ته وړاندې شي. هغه به خواص خان ته دا ووايي چې د خواص خان دحويلۍ څخه د وتلو وروسته اوما او ګنګا د ګنګا د يوه خپلوان کره تللې وو. هلته يوڅو کسه بدمعاشانو ګنګا تنګوله ، دا بدمعاشان د ګنګا پيژندونکې اودهغې لرې خپلوان وو . اوما به خواص خان ته دا هم ووايي چې ګنګا د زړه له کومې دهغه سره مينه لري اوپه همدې خاطر هغې د ټول عمر له پاره د واده د نه کولو اراده کړې ده. اوما به خواص خان ته دا هم ووايي چې کله چې د رهتاس په بنار ګوټې کې دغو بدمعاشانو ګنګا ډيره تنګه کړه نو يوه شپه د اوما په مشوره ګنګا دخواص خان حويلۍ ته بيرته راستنه شوه ترڅو دهغو بدمعاشانو د شر نه ځان خوندي کړی او تر څنګ د خواص خان مينه او محبت هم بيرته تر لاسه کړي، او که نه بيا به خپل ځان له لاسه ورکړي. همداسې ډيرې نورې خبرې به هم اوما د خواص خان تر مخ بيان کړي ، زه هيله لرم چې اوما به د رهتاس څخه په راتلو دلته لمړۍ ما وويني ، او زه به هغه نوره هم په ټولو خبرو پوهه کړم. هغه به په دې توګه کله کله دخواص خان سره وينې او د ګنګا په اړه به يې په فکر کې د بدلون هڅې کوي ، هغه به خواص خان د دې خبرې له پاره هم تيار کړي چې هغه د ې همدلته په لښکر کې زما او ستاسره يو ځاې پاته شي. په دې توګه زه هيلمنه يم چې اوما به دخواص خان په آند کې بدلون راوړي او ګنګا له باره به يې په زړه کې دمحبت او مينې له پاره ځاې را پيدا کړي. خواص خان په اوما ډير باور دې اوهغې ته يې خپله خورويلې ده. اوس راته نيرمل ته ووايه چې زما دا ټول پلان څه ډول وينې ؟ نيرمل په خوشحالۍ سره ورته وويل چې:

ګوره ګنګا لورې ! زه تاته ډاډ درکوم چې که چيرې اوما ستا د دې پلان په مطابق عمل وکړي نوبيا خو هغه ورځ لرې نه ده چې خواص خان به د ګيتا تر څنګ د ګنګا سره هم محبت او مينه پيدا کړي. ګنګا لورجانې ! دا به زما په ژوند کې ډيره ستره او دخوشحالۍ ورځ وي ، چې ته دخواص خان تر مخه دخپل مخ نه دغه نقاب لرې کړې او خواص خان تا د ګيتا او ګنګا دواړو په بڼه کې قبوله کړي.

دنيرمل د دې خبرو په ځواب کې ګنګا څه نور ويل غوښتل چې بيرون ساتونکي د خيمې دروازه را وټکوله ، کله چې ګيتا هغه ته د رانتوتلو حکم وکړ نو هغه دننه راغې ، ساتونکې د دې دواړو له پاره خوراک څښاک له ځانه سره راوړې و. هغه دغه غذا هملته د دوې تر مخ کيښوده اوبيرته ووت. د دې ساتونکې د تللو وروسته ګنګا نيرمل ته مخ کړ او ورته يې وويل چې:

ګوره نيرمل ! له ماڅخه ډيره غټه خبره ، چې بايد پخوا مې تاته کړې وې ، هيره شوې وه. نيرمل په حيرانتيا سره ګنګا ته وکتل او ورته يې وويل چې: هغه څه ډول خبره ده ، تا خو ماته د شيرشاه سوري اودهغه دکورنۍ سره ټولې پټې خبرې بيان کړې دی ، اوس څه ترې پاته دي ؟ ګنګا ورته وويل چې: هغه خبره چې زه يې اوس تاته کول غواړم هغه د دې ټولو څخه ستره ده. اوهغه دا چې ما اسلام قبول کړې دې. اوس زه هندوه نه بلکه مسلمانه يم. شيرشاه سوري اودهغه کورنۍ زما په مسلمانيدو باندې ډير زيات خوشحاله شوي دي. هغوې په همدې مناسبت زما له پاره ديو ډير ستر دعوت د تيارولو پلان درلود ،خو ما د دې کار څخه منه کړل. خو همدومره مې ورته

وویل چې خواص خان په دې خبر کړي چې ګیتا اسلام قبول کړي دې او اوس مسلمانه ده . زه هیلمنه یم چې خواص خان به ددې خبرې دخبریدو سره سم دلته زمونږ خیمې ته راځي ، دګنګا په دې څرګندونې باندې نیرمل تریوه وخته پورې خاموشه ناسته وه او څه فکر یې کاوه ، بیا یې ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویلې چې: ګوره ګنګا ! اوس چې ته د اسلام په دایره کې را ننوتې یې نوبیا خو زه هم ستا په لاره قدم ږدم. ګنګا ! زه هم ستا په څیر اسلام قبلوم ، اوله تا څخه غواړم چې ماته هم ددې نوي دین په اړه معلومات راکړې. دهغې په دې خبره ګنګا ډیره زیاته خوشحاله شوه او ورته یې وویل چې: ګوره نیرمل ! د اسلام د منلو وروسته اوس زه هره ورځ د شیرشاه سوري د کورنۍ لوړې ته ورځم اودهغوې څخه دخپل دغه نوي دین په اړه ضروري معلومات تر لاسه کوم ، ته هم زما سره ځه ، نو ددې ټول تفصیل څخه به خبریږې ،نیرمل ورسره اتفاق وکړ اوبیا دواړو یو ځای د ډوډۍ په خوړلو شروع وکړه

۴۳

د سولې هغه خبرې چې د شیخ خلیل په واسطه د شیرشاه سوری او همایون تر منځ پیل شوې وې هغه د همایون د غلطیو او د شیرشاه سوري ته د چنار دکلا د نه ورکولو په اساس په خپل ځای ټپې و دریدې . شیرشاه سوری هم ژمنه کړې وه چې اوس نو دهغه تر مخه دهمایون پر خلاف د پریکنده جنګ پرته بله لار نه شته . هغه هوډ کړې و چې په هرصورت به د جنګ پایلې دهمایون د لاسو څخه باسي او په خپله ولکه کې به یې راوړي. شیرشاه سوري دخپلو همدغو موخو د تر لاسه کولو له پاره هڅه وکړه چې همایون اودهغه لښکر په یو ډول دوکه کې واچوي. شیرشاه سوري ددې مقصد له پاره تبلیغاتي جنګ پیل کړ اودا یې خپره کړه چې د مهارت د ځپلو له پاره خواص خان ورغلې و خو مهارت د خواص خان لاسو ته نه دې ورغلې ،ځکه مهارت د خپل لښکر سره کوم داسې ځای ته تښتیدلې چې د شیرشاه سوری مخبران دهغه د درک د څرګندولو څخه عاجز پاته شوي دي. هغه دا خبر هم خپور کړ چې اوس مهارت د شیرشاه سوري په لښکر باندې د ناڅاپي یرغل په فکر کې دې او غواړي شیرشاه سوري ته ماتې ورکړي. کله چې شیرشاه سوري ، خواص خان او دهغه نورو سالارانو دا خبره عامه خپره کړه نو دشیرشاه سوري خپل لښکر هم په دې خبره باندې باور پیدا کړ.

اوس نو شیرشاه سوری ته دا یو ورځنې کار ګرزیدلې و چې هره ورځ د خپل لښکر څو ډلګۍ د مهارت تر ولکې لاندې سیمو په لور تر درې څلور میلو واټن پورې واستوي ، او دا به یې هم ډاګیزه کوله چې هغه دخپلو عسکرو سره یو ځای دمهارت د لټون له پاره ورځي. خو هر مانښام به دوې بیرته خپلو ځایو ته راستنیدل او ویل به یې چې تر اوسه پورې د مهارت په اړه معلومات ورته نه دې تر لاسه شوې.

تر پنځو وروځو پورې شیرشاه سوری دغه ډول تمرینات کول ، خو دې کار په مغلو باندې دومره ژور اغیز وکړ چې نور یې نو خپل ځآنونه د شیرشاه سوري د حملو څخه خوندي ګڼل ، هغوې ډاډمن شوي و چې د شیرشاه سوری د فوځ دغه حرکت اوخو زښت دهغوې پر خلاف نه بلکه د مهارت د نیولو اوځپلو له پاره تر سره کیږي نو په دې اساس دشیرشاه سوری د حملې څخه مغل خوندي دی.

۴۴

یوه ورځ سهار وختي شیرشاه سوري خواص خان ته دخپل لښکر نیمایی برخه ورکړه او د خپل پرا و نه یې رخصت کړ ، خو هیڅا هم په دې خبره سر و نه ګراوه ، هر چا دا ګمان کاوه چې د خواص خان لښکر د مهارت د ځپلو له پاره ور ځي،خو شیخ خلیل ته لږ څه شک پیدا شوې و ، هغه سمدستي ددې کار په اړه همایون ته خبر ورکړ ، خو همایون دخواص خان دې عسکري خو زښت ته کوم اهمیت ور نه کړ.

درې ورځې وروسته د نيمې شپې څخه لږ مخته شيرشاه سوری دخپلو عسکرې سالارانو يوه غونډه را وبلله او دمعمول په مطابق يې دهغوې تر مخه دهمايون پرخلاف يوه تنده اوتيزه وينا وکړه. هغه دې غونډې ته وويل چې زمونږ وعده ماتونکې دښمن په خپل مخکې د سولې ټولې دروازې ترلې دي ، کله چې د شيرشاه سوری دغه جنګې شورا دهغه سره په ټولو خبرو کې اتفاق وکړ نوبيا شيرشاه سوری پر همايون باندې دحملې کولو اراده رامخته کړه.

ددې غونډې د پاې ته درسيدو نه مخکې ، شيرشاه سوری خپلو ټولو سالارانو ته حکم وکړ چې هغوې دې ژر تر ژره خپل ټول عسکر د جنګ له پاره په ليکو کې منظم کړي. کله چې دشپې يوه برخه پاته شوه نود شيرشاه سوری د حکم په مطابق ټول لښکر دمهارت د سيمې په لوړ ډير نژدې ورغلې و.

د همايون څخه دفوځ د دغه نقل وحرکت د پټ ساتلو په خاطر ،شيرشاه سوري د شپې د خپل پرې او څخه نژدې پنځه ميله واټن جنوب اړخ ته تللې و ، دلته ورته خواص خان هم دکرم ناسه ددرياب په غربي غاړه دخپل لښکر سره يو ځاې منتظر و . خو شيرشاه سوري هم په ناڅاپي توګه خپل تګلوري بدل کړ او دکرم ناسه ددرياب څخه تير شو او دهغې په شرقې برخو کې د خواص خان سره يوځاې شو. اوس نو دغه متحده لښکر د کرم ناسه د درياب څخه تير شوې و او ددې درياب شرقي خوا و ته ور رسيد لې و. دهغه ځايه چې دوې ددې درياب څخه تيرشوې و ، هغه مقام دوشاخه نوميږی چې دهمايون د فوځونو د پرې او څخه په پنځه ميله واټن کې پروت دې . تر اوسه پورې شيرشاه سوری اوخواص خان د همايون پر خلاف د جنګ ټوله نقشه دخپلو ځانو سره پټه ساتلې وه . دکرم ناسه ددرياب څخه د تيريدو وروسته شيرشاه سوري يوځل بيا خپل جنګې شورا را وبلله ، چې په کې دخواص خان تر څنګ نورو جنګې سالارانو هم ګډون درلود ، شيرشاه سوری په همدې جنګې شورا کې دخپل جنګ ټوله نقشه د سالارانو تر مخ کيښوده اوبيا يې خواص خان ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

خواص خانه زويه ! مونږ به همدا نن شپه د همايون په فوځ باندې حمله کوو ، خو ګوره زويه ! مونږ لښکر په دوو برخو باندې ويشو ، يوه برخه به يې ستا تر قومندې لاندې کار کوي ،خو د لښکر دغه بله برخه به يې زما سره وي. هيبت خان نيازی ، جلال خان جالو ، او سرمست خان سرواني به ستا تر لاس لاندې کار کوي ، خو حاجې خان بټني اوبرهم جيت به زما تر څنګ وي.

ګوره خواص خانه زويه ! دجنګ پلان به داسې وي ، چې ته به د خپل لښکر سره يو ځاې دشپې په تياره کې مخته ورځې او دمغلو په لښکر به شپيني خونړې ګذار کوې. ستا ددې برغل څخه به دښمن داسې وګڼي چې شيرشاه کوم لرې ځاې کې دې ، هغوې يوځې دمهارت سره د جنګ نه د ناکامه راګرزيدو وروسته دخواص خان په لاسو زمونږ په فوځ برید کړې دې ، په دې توګه به دمغلو ټول لښکر ستا تر مخ ودريږي تر څو تا مات کړی ، کله چې حالات دې ځاې ته را ورسيږی نو زه به دشا له اړخه دمغلو په فوځ باندې را پريوزم، زه هيله لرم چې دشپې په دې تياره کې به مونږ دواړه وتوانيږو دمغلو فوځ په خپل مخکې بې وسې کړو.

تر دې ځايه دخبرو وروسته شيرشاه سوری لږ څه فکر او غور وروسته خواص خان ته وکتل او ورته يې وويل چې :

خواص خانه زويه !ددې پلان په اړه ته څه ډول انګيرې ؟ خواص خان په پوره ډاډ او خوښۍ سره ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې :

زما محترمه ، شيرشاه سوري ! هغه پلان چې ستا دې هغه دخواص خان هم دې ، ته هيڅ فکر مه کوه ، زه به د شپې په تياره کې ددې ځايه حرکت کوم اودمغلو دلښکرو په يوه اړخ باندې به داسې وينه تويونکې ګذار کوم چې دهغوې ټول لښکر سره په لړزه کې راشي. زه

هیلمن یم چې نن شپه به د مغلو د لښکرو له پاره د ماتې اخري شپه ثابته شي. د خواص خان د ځواب په اوریدو سره د شیرشاه سوري په مخ کې د خوشحالیو رڼا را وځلیده ، تریوه وخته پورې خاموشه ناست و او بیا یې وویل چې:

ګوره خواص خانه زویه ! لکه څنګه چې تا ته څرګنده ده چې د همایون لښکر د دې ځایه په پنځه مایله واټن کې پروت دې ، مونږ هم لږ څه وروسته د دې ځایه خو زیږو او د همایون د لښکر څخه به د دې مایله لرې واټن کې پرې او کوو. ته خواص خانه ، د هغه ځایه حرکت وکړه او د همایون په لښکر باندې ناڅاپې شپینې یرغل یوسه ، تر دې وخته پورې به زه هم هلته په سنګر کې یم او د همایون لښکر ته به د ورنژدې کیدو هڅې وکړم. که د شپې په تیاره کې مې وکتل چې د همایون ټول لښکر ستا پر خلاف ولاړ دې نو بیا به زه پرې د شا له خوا حمله وکړم او د هغوې ټول زور به مات کړم.

ګوره زویه ! د اسې یې وګڼه چې نن شپه زما او ستا د ازمیښت شپه ده ، که چیرې په همدې نن شپه مونږ د همایون فوځ مات کړ او خپل مقصد مو حاصل کړ نو بیا خو زه هیلمن یم چې د مغلو ټول ځواک به ډیر ژر زمونږ په مخ کې په ګونډو شي.

د شیرشاه سوري د دې خبرو په ځواب کې خواص خان وویلې چې:

زما محترمه ، زما مهربانه ، شیرشاه ! ته ډاډمن اوسه ، ته به وویني چې زما د غه ناڅاپې یرغل به د مغلو د لشکرو د لمړیو لیکو څخه تر اخري لیکو پورې ټول په لړزه کې واچوي ، زه هیلمن یم چې د شپې په همدې تیارو کې به زه د مغلو لښکر د ویرې او د دهشت په بوګنو نکې حالت کې ورواچوم.

شیرشاه سوري د خواص خان د دې ځواب په اوریدو سره د ډاډ او اطمینان ساه واخسته ، بیا یې خپله جنګي غونډه پاې ته ورسوله او د لږ ځنډ وروسته یې خپل لښکر ته د کوچ کولو حکم وکړ. هغوې د کرم ناسه د دریاب تر څنګ کوچ وکړ او د مغلو د لښکر د دې میله واټن کې یې دوباره پرې او وکړ.

د دې نقل وحرکت تر څنګ شیرشاه سوری خپل مخبران او جاسوسان تر پنځه میله پورې لرې لرې خپاره کړي و او هغوې ته یې حکم کړي و چې هر چیرې چې د مغلو کوم جاسوس یا مخبر وویني سمدستي دې یې ووژني ، تر څو د شیرشاه سوری د لښکر د دغه وړاندې تګ او د خواص خان له اړخه د شپینې ناڅاپې یرغل د پلان څخه خبر نه شي ، د شیرشاه سوری مخبرانو او جاسوسانو خپله د نده په ډیره ښه توګه تر سره کړه ، همدا علت و چې هغه وخت چې شیرشاه سوری د مغلو سره نژدې د دې میله واټن کې پرې او وکړ تر هغه وخته پورې مغلو ته د شیرشاه سوری او خواص خان د پلانونو په اړه هیڅ ډول معلومات نه و تر لاسه شوي.

د دې نه وروسته خواص خان د خپلو لښکرو سره یو ځاې د شپې په تیاره کې نوم ورکې څپې په توګه مخته ولاړ او د همایون لښکر ته یې په سینه خویدو باندې ځان را نژدې کړ او بیا یې د همایون په لښکرو باندې د تیزو تندو څپو په څیر حمله وکړه.

د شپې په تیارو کې خواص خان د همایون د لښکر په اړخ باندې د اسې سخته یرغل یوړ چې د همایون د لښکر ټول نظام یې د ټولو وسایلو سره خاموشه کړ. خواص خان په د غه شپینې ناڅاپې یرغل سره د همایون د لښکرو مخکښ لیکې له منځه یوړې او د همایون د لښکر څخه یې د هغوې د ځواک ولکه به خپلو لاسو کې واخسته. هغه د مغلو د لشکر د دې برخې د له منځه وړلو وروسته هڅه کوله

چې د مغلو د لښکر په منځ کې ور ننوځي. د خواص خان د دې میړانې په کتلو سره د هغه لښکر هم ډیر ګرمۍ شوې و په دې خاطر هغوې د شپې په دې تیاره کې د خواص خان تر څنګ پوره بهادري و ښودله او د مغلو په لښکر کې یې عامه وژنه پیل کړه.

تر لږه وخته بوري همایون او د هغه سالاران هم ګوته په خوله پاته و . ځکه همایون ته خبر ورکړل شوې و چې د شیرشاه سوري ستر سالار خواص خان د مغلو په لشکرو باندې حمله کړې ده، د دې خبر سره سم همایون په خپله هم خپله وسله را واخسته او د خواص خان سره د مقابلې له پاره تیار شو ، تر څنګ یې خبلو ټولو سالارانو ته حکم وکړ چې د خپلو خپلو لښکرو سره یو ځای د خواص خان مقابلې ته تیار شي. هغه دا حکم هم وکړ چې خواص خان ژوندې یا مړ باید و نیول شي ، د همایون د حکم سره سم د هغه ټول سالاران متحرک شول او د خپلو برخو د لښکرو سره یو ځای یې د خواص خان پر خلاف یرغل پیل کړ.

خو خواص خان په ډیر تدبیر سره خبل کار مخته بوته. اوس نو هغه لږ لږ شاته روان و . ځکه هغه په دې پوهیده چې لږه شیبه وروسته شیرشاه سوري د مغلو په خلاف د شا له لوري حمله کونکې دي. نو په دې خاطر د هغوې حوصلې لوړې وې.

د بله اړخه مغلو دا فکر کاوه چې شیرشاه سوري چیرې لرې کوم ځای کې دي او خواص خان د هغه د وینا او حکم په اساس پر دوې حمله کړې ده، تر څو د دوې تر منځ ویره او د هشت را پیدا کړي. خو دا د هغوې غلطی او بې عقلي وه ، ځکه چې شیرشاه سوري هم د چیچونکې مار په څیر په سنګر کې ناست و او په مناسبه موقع کې یې د خپلې حملې په واسطه په مغلو قیامت جوړولای شو.

لږه شیبه وروسته ، کله چې د همایون لښکرو دا و انګیرله چې اوس نو هغوې په پوره توګه د خواص خان په لښکر را خپاره شوي دي نو د شپې په تیاره کې د چوسپ څخه بیرون د جنګ په میدان کې یو وینه تویونکې انقلاب را پیدا شو. شیرشاه سوري د خپلو لښکرو سره د خپلو پټنځایو څخه بیرون را ووت او د همایون په لښکر یې لکه د توري تیارې د توپان په څیر یرغل راوست ، د کومې لورې چې هغه د همایون په لښکر باندې حمله کړې وه د هغه لورې د همایون لښکر د پوره له منځه تلو سره مخ شوې و . تر څنګ یې د شیرشاه سوری او خواص خان د دې ناڅاپي یرغلونو په اساس د همایون لښکر د پوره زړه بد والې سره مخامخ شوې و. ډاګیزه وه چې د دې څخه لږ مخته همایون او د هغه سالاران د خواص خان د نیولو او د هغه د له منځه وړلو په هڅو کې و خو کله چې پرې شیرشاه سوری د شاه له اړخه یرغل راوست نو د مغلو لښکر یې د پوره وار خطایی سره مخ کړ. په دې خاطر هغوې د خواص خان د نیولو ټول پلان په خپل ځای پریښود او د همایون د وینا په اساس د هغه سالارانو خپل لشکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې د خواص خان په لور او بله یې د شیرشاه سوري سره د مقابلې له پاره و ټاکله.

کله چې په خواص خان باندې فشار کم شو نو هغه په خپلو حملو کې نور هم ډیرښت او تیزوالې راوړ او د دښمن فوځ یې شاته تللو ته مجبور کړ. تر څنګ یې شیرشاه سوري هم د مغلو لښکر ته د تم کید و اجازه نه ورکوله او هغوې یې په وینو کې لمبید لې شاته پورې وهل .

د چوسپ نه بیرون په میدانو کې د جنګ ټول الات په پوره ځواک سره استعمالیدل ، د وینې لښتې روان و ، مرګونې جسدونو نڅاوې کولې ، ژوند د تباهیو سره مخ و ، مرګ د وینه تویونکې خوب په څیر یو شمیر خلک د ستونې تیرول ، بلکل داسې لکه د مابنام په تعقیب چې د سبا سهر د انتظار د پای ته رسید و لمحې شمیري. د جنګ په میدان کې د چغو او سورو یو توپان را پورته کیده.

د چوسې په میدانو کې د سهارد لمر د راختو پورې د شیرشاه سوری او د مغلو تر منځه سخت جنګ روان و خو د سهار په وختو کې د مغلو ماتې او شکست نښې نښانې را څرګندې شوې وې. همایون په ډیره میړانه ، بهادرۍ او ځان ځارنې سره په دې جنګ کې و جنګید ، خو د هغه دغه میړانې ، بهادرۍ او ځان ځارنې د هغه لښکر د ماتې او تیښتې څخه نه شو راستنولې. په دې جنګ کې د همایون نږدې مټ هم زخمي شوې و ، عسکرو د خپل زخمي شاهنشاه په کتلو سره نور هم خپل جرأت له لاسه ورکاوه او تیښتې ته یې بډې را وهلې .

کله چې د ۱۵۳۹ ز کال د جون په ۲۲مه د چوسه په سیمه باندې لمر خپلې وړانګې را غځولې نو تر دې وخته پورې د شیرشاه سوري لښکر د همایون لښکرې د پوره ماتې سره مخامخ کړې وې، او د همایون لښکرو د خپلو ځانو د خوندۍ ساتلو په خاطر اخوا د یخوا ځآیو کې پناه اخسته. خو همایون تر دې وخته پورې هم په پوره میړانه او بهادرۍ سره د خپل لښکر د یوې برخې سره د جنګ په میدان کې جنګیده ، خو شیرشاه سوري او خواص خان هڅه کوله چې هغه کلابند کړي او ژوندی یې ونیسي.

د همایون د ژوندي نیولو د ویرې د هغه ساتونکو د هغه آس د قیضې څخه ونیوه او د جنګ د میدان څخه یې وویست او د ګنګا د دریاب په لور یې بوت. کله چې همایون و کتل چې د هغه لشکر ډیره بده ماتې وخوړه او لښکر ټول خور او ر شوې د دې او پاته یې هم د خپلو ځآنو د خوندې ساتلو په خاطر اخوا دیخوا ځایو ته تښتي او دا چې شیرشاه سوری او خواص خان د هغه د نیولو له پاره په پوره تیزۍ سره د هغه ترشا را روان دي ،نو په همدې وخت کې همایون له ځانه سره یو ستره پریکړه وکړه.

همایون د خپل ځآن د خوندي ساتلو په خاطر خپل آس د ګنګا په دریاب کې و ر وغورځاوه خو د آس نه د راپریوتو په اساس نژدې و هغه خپل ژوند له لاسه ورکړي او هملته په دریاب کې ډوب شي،مګر یوحبشي چې نظام نومیده او په دغه وخت کې یې د مشکونو په واسطه د دریاب څخه د تیریدو هڅه کوله ، پر همایون ورپیښ شو او همایون یې د ډوبیدو څخه وژغوره او د ګنګا هغه بلې لورې ته یې ورساوه.

خو دا د همایون بدقسمتي وه چې د هغه د حرم ټولې ښځې او دپړاو په ټولو سامانو باندې د شیرشاه سوری ولکه کلکه شوې وه ، په تاریخ کې داسې نا څاپی یرغل د ومره بریالیتوب نه و تر لاسه کړې لکه د شیرشاه سوری او خواص خان دې یرغل چې تر لاسه کړ. اوس نو د شیرشاه سوري په ولکه کې د همایون د شاهي کورنۍ ټولې ښځې او د نورو سالارانو او سترو کورنیو ښځې ټولې د شیرشاه سوری په لاسو کې وې. په دې جنګ کې شیرشاه سوري او خواص خان دواړو د همایون د لښکر په زرګونو وګړي له تیغه تیر کړل ، تر څنګ یې په زرګونو نور د ګنګا د دریاب په څپو کې لاهو شول.

شیرشاه سوري د همایون او د هغه د سالارانو د مستوراتو او کوچنیانو سره چې د دې په ولکې کې راغلي وو ډیر زیات ښه سلوک وکړ. د شهنشاه همایون ملکه ،چې حاجي بیګم نومیده ، او د نورو سردارانو مستورات چې کله د شیرشاه سوري تر مخ را حاضر کړل شول نو شیرشاه سوري د هغوې د عزت او درنښت په خاطر د خپله آسه را ښکته شو ،هغوې ته یې ډاډ ورکړ او د هر ډول بسپنې کولو ژمنه یې ورسره وکړه ،هغه د خپل لښکر منادي کونکې را وغوښت او ورته یې حکم وکړ چې په ټول لشکر کې اعلان وکړي چې هیڅ لښکري د دې د مغلو کومه ښځه او یا کوچنې له ځانه سره نه بندي کوي بلکه دوې ټول هلته خیمه ځاې ته را ورسوئ ، مونږ د دوې له پاره هملته

مناسب انتظام کړي دي. دد ي سره سم هغه د خيمه ځاي په لور ولاړ هلته يې د دې ښځو او کوچنيانو له پاره خاص ځاي جوړ کړ او بيا يې دهمايون د کورنۍ په ګډون د ټولو سالارنو بيبيانې او کوچنيان هملته سره راټول او په ډير عزت او درنښت سره ځاي په ځاي کړل.

۴۵

د چوسې جنګ او دشيرشاه سوري په لاسو د همايون دلښکرو ماتې د مغلو په سلطنت باندې ډير زيات بد اغيز وکړ، د دې جنګ اغيز همدومره و لکه د سورج ګرهنګ چې د بنګال په رياست باندې کړې و. اوس نو دشيرشاه سوري د غوښتنو افق هم ډير پراخه شوې و ، که څه هم هغه نژدې دولس مياشتې مخته غوښتل په بنګال کې د مغلو دباج ورکونکي په څير ارام ژوند وکړي خو اوس هغه دخپل برخليک په يوه توپ سره د بنګال او بهار د سيمو څخه اخوا د جونپور د مسلمان رياست خپلواکې حکمران هم ګرځيدلې و. اوس نو هغه د دهلي دشهنشاه سره د همعصرۍ اوبرابرۍ دعوا کولې شوه ، تر څنګ يې دشيرشاه سوری په څير زړه ور اوښه تدبيرکونکي له پاره دهلی هم ډير لرې نه و.

د ګنګا په درياب کې د ډوبيدو څخه د خوندي را وتلو وروسته همايون دخپل ماتې خوړلې فوځ څخه لمړۍ د غازي بور اوبيا د بنارس او چنار په لور و تښتيد. ځکه چنار تر اوسه هم د همايون د فوځونو په ولکه کې و . همايون دخپل همدې ماتې خوړلي لښکر سره يوځاي د چنار کلا ته ورننوت. اوهلته يې د ري ورځې قيام وکړ.

همايون دا انګيرلې وه چې دشيرشاه سوري دلښکرو په لاسو د ماتې وروسته به دشيرشاه سوری دلښکرو حوصلې ډيرې پورته وي نوپه دې خاطر به د چوسې د سوبې وروسته اوس هغوي د چنار کلا باندې د حملې کولو هڅې کوي. ځکه چې چنار د هغه ډيره خوښيده ، همايون دا انګيرله چې شيرشاه به په هرصورت باندې د چنار کلا په خپله ولکه کې اخلي. هغه دهمدې حالاتو د مطالعې وروسته خپل هغه پاته لښکر هم د چنار کلا څخه را وويست ، اودګنګا په جنوبي غاړو باندې يې قدم کيښود ، هغه د ګنګا په غاړه په سفر کولو سره د ګنګا او جمنا ترمنځ د دې دواړو دريابونو د رايوځاي کيدو ځاي ته راورسيد. خو هغه هلته د رارسيدو سره سم ډير حيران شو اوپه د ې نه پوهيده چې په څه ډول د درياب څخه تير شي. په دې وخت کې ورسره کيشتۍ هم نه وې او د کشتيو پرته نه پخپله اونه يې لښکر په دې توانيده چې د درياب دې غاړې ته را واوړي.

هغه وخت چې همايون د ګنګا او جمنا د يو ځاي کيدو په سيمه کې په ډيره بده ورځ کې پروت و نوپه همدې وخت کې د اريل راجه ، بيربهان ، دهمايون دکومک له پاره را وځغاستل ، بيربهان د اريل راجه و ، دا سيمه داله باد سره نښتې ده ، څرنګه چې په تيرو وختو کې همايون دهغه سره ډير احسانات کړي و نوپه دې خاطر هغه هم ورته د مصيبت په وخت کې را ورسيد. په دې وخت کې دهمايون لښکرې د څلورو پنځوورځو راهيسې په پوره لوږه او تنده کې پرتې وې. راجه هغوي دخبله ځانه سره خبلې سيمې ته يوړل ، هلته يو بازار پرانست اودهمايون اودهغه دلښکرو له پاره يې دخوراک څښاک انتظام وکړ ، د دې نه اخوا يې هغوي ته د اوسيدو ځايونه برابر کړل اودهغوي اسونو او نورو حيواناتو ته يې ګياه او وانښه برابر کړل. په دې توګه د شيرشاه سوري په لاسو د ماتې خوړلو وروسته ، دلږ څه وخت د ارام کولو له پاره همايون د خپل دغه لښکر سره هملته د اريل د راجه بيربهان په ځاي کې پناه واخسته.

۴۶

همایون اودهغه لښکر ته د چوسې په سیمه کې د شیرشاه سوري لخوا د ماتې ورکولو وروسته ، شیرشاه سوری دهغه دلښکر په ټول پراو باندې ولکه کړې وه اودهغه ټول وسایل اوسامانونه یې په خپله ولکه کې اخستې و اوبیا یې هغه ټول په خپل فوځ باندې ویشلي و ، په دې اساس دهغه دفوځ حوصلې چې د همایون دلښکرو د ماتې وروسته لوړې شوې وې ددې مالونو په ویش باندې نورې هم تازه او غښتلې شوې.

دجنګ نه وروسته هغه وخت چې شیرشاه سوری په خپله خیمه کې ځانته ناست و نو د خیمې دروازې ته خواص خان راغې او ودریدا و دشیرشاه څخه یې پوښتنه وکړه او ورته یې وویل چې: تاسې زه دکوم کار په خاطر را بللې وم. شیرشاه سوري پر خپل څنګ کې خالې ناست ځآې ته اشاره وکړه او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه ! راشه او دلته زما تر څنګ کینه. ما ته دځو مهمو کارونو دکولو په خاطر را بللې یې. دهغه په دې خبره خواص خان مخته راغې اود شیرشاه سوري تر څنګ کیناست. هغه وخت چې خواص خان د شیرشاه سوري خیمې ته ورغې نو په همدې وخت کې اوما هم د ګنګا خیمې ته ور ننوتې وه. په دې وخت کې د ګنګا تر څنګ نیرمل هم ناسته وه ، دخپلې خیمې په دروازې کې یې د اوما په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا ډیره خوشحاله شوه ، دخپله ځایه راپورته شوه ،او په یوه منډه مخته ورغله او د اوما سره ورغاړې وتله. بیا یې هغه د خیمې منځته راوړه او نیرمل ته یې ور وپیژندله. بیا درې واړه یو دبل تر څنګ کیناستې ، په دې وخت کې اوما په ډیرې اندیښنې سره ګنګا ته وکتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګنګا ! هغه وخت چې دبرسات په موسم کې هغه زړې ښځې ته را وبللې اوبیا ته ټوله شپه رانه غلې او ما په انتظار کې هغه ټوله شپه لکه د اور په سکروټو تیره کړه. که څه هم ماته ډاډ پیدا شوې و چې ته به دخواص خان په لور ورغلې یې خو کله چې بله ورځ هم را نغلې نو زه د خواص خان حویلۍ ته ورغلم هغلته را ته ساتونکو وویل چې د ګنګا په نوم هیڅ یوه نجلۍ دیخوا نه ده راغلې ، نودې خبرې زه نوره هم په اور کې ودرولم. خو هیڅ مې هم د لاسه نه کیدل. ما ټول رهتاس په تاپسې ولټوه خو هیڅ درک دې راته معلوم نه شو. په ځواب کې ورته ګنګا بې چاره د زیارت دلنګرځاې څخه د راتښتولکیدو او بیا د مهارت د هستونکنځې پورې د راوستلو او بیا دخواص خان په واسطه دمهارت څخه د خلاصون ټوله قصه په تفصیل سره وویله.

اوما ددې ټولې قصې په اوریدو سره مسکۍ شوه ، بیایې دخپل فکر په څرګندولو سره وویل چې: ګنګا ! زه خوشحاله یم چې پر تا باندې په پرلپسې توګه احسان کونکې بل څوک نه بلکه پخپله ستا خواص خان دې. خو اوس راته دا ووایه چې ستا اود خواص خان اړیکې څه ډول دي. ګنګا په خندا ځواب ورکړ او ورته یې وویل چې ګوره اوما ! خواص خان خو ډیر نیک او د ښه خویی خاوند انسان دې ، ډیر مینه ناکه او محبت کونکې شخص دې ، اوس یې ته داسې و انګیره چې هغه له ماسره ډیره زیاته مینه اومحبت کوي. اوما ورته وویل چې:

ګوره ګنګا ! زه تاته ستا په دې بریالیتوبونو مبارکې وایم ، اوس زما په فکر چې ته باید دخپل مخ څخه نقاب لرې کړې او دپوره اصلیت سره دخواص خان مخې ته راشې. اوهغه ته دا حقیقت روښانه کړې چې ته ګیتا نه بلکه شهزادګۍ ګنګا یې. دهغې په دې خبره ګنګا اندیښنه و ښوولهاو ورته یې وویل چې:

نه اوما خورې ! هیڅکله هم نه ! داسې نه دې په کار. که زه داسې وکړم نو ویریږم چې خواص خان به دا کار یوه دوکه اوفریب و ګڼي ، هغه به دا و انګیرې چې ما دهغه محبت په فریب او چل ول سره خپل کړې دي. یعنې هغه کار چې ما دګنګا په حیثیت سره و نه شو کولې

، هغه مې دګيتا په حيثيت سره تر سره کړ. اوما خوړې ! زه غواړم چې دګنګا له پاره هم دخواص خان په زړه کې ځاې پيدا کړم. دهغې وروسته به بيا زه خپل نقاب لرې کړم اودخواص خان مخې ته به راشم. بيا به هغه وخت ماته کومه اندېښنه نه وي ، ځکه چې هغه وخت به خواص خان دګنګا او ګيتا دواړو سره يو شان مينه کوي. او زه چې ورته په هره بڼه را مخته شم نو له ماسره به مينه کوي ، اوما ترې وپوښتل چې: خورجانې !دا به څه ډول شوني وي ؟ګنګا ورته په ځواب کې وويل چې:

ګوره اوما خوړې ! ما ته دلته دهمدې له پاره را غوښتې يې او تا ته مې دا خبر هم درکاوه چې زه اوس دخواص خان په لشکرو کې خوندي ژوند کوم ، په دې اساس ته زما په اړه کومه اندېښنه او فکر مه کوه. اوما ! دګنګا له پاره چې دخواص خان په زړه کې دمحبت د راپيدا کولو له پاره ما کوم پلان ترتيب کړې دې نو دهغې په اړه ما ته دشيرشاه سوري له اړخه پوره ملاتړ تر لاسه دې. بلکه دهغه دکورنۍ غړي هم زما سره په دې پلان کې را ګډ شوې دي او ټول زما ملاتړي او رازدارې دي. اوس چې زه درته څه وايم هغه ته په پوره غور اودقت سره واوره. هغه وسله وال عسکر چې ستا درا وستلو له پاره درغلي و هغوي هم ما دشيرشاه سوری دحکم په مطابق در استولي وو. اوس به د لرې دمې وروسته ته دخواص خان په لور ورځې. اوهغه ته به دا وايې چې ګنګا د ليونتوب تر پولو پورې له تاسره مينه اومحبت کوي، نن سبا هغه په خوارۍ او ذلت کې شپې او ورځې تيروي ، ته به دګنګا په اړه نورې قصې او داستانونه هم له ځانه سره جوړ کړې او ورته به يې ووايې. هغه ته به دا هم ووايې چې اوس خو هغه بيچاره دخلکو د ازار ورسولو نه تنګه شوې او ستا په حويلۍ کې يې پناه اخستې ده. زاړه او شکيدلی کالي يې په ځان دي او .... په اخر کې به ورته دا هم ووايې چې ګنګا سوګند يادکړې دې چې په ژوند کې به يواځې او يواځې خواص خان دخپل ژوند ملګري ګرځوي او که نه مړينه او په قبر کې ښخيدل ځانته غوره ګڼي. هو ! ته به دخپله ځانه څخه دګنګا په اړه دخواری ، ذلت ، لوړې ، تندې ، زړو کالیو ... او .. داستانونه جوړ او خواص خان ته به يې واوروې

کله چې ته زما د مظلوميت دغه ډول داستانونه خواص خان ته واوروې نو خواص خان به ګنګا درهتاس څخه دلته را وړلو ته تيار شي ،ګنګا ترې ځايه خبره کړې وه چې اوما يې خبره ورغوځه کړه او ورته يې وويل چې:

ګوره ګنګاجانې ! کله چې زه خواص خان ته ستا دمظلوميت دا ټولې قصې وکړم او ورته ووايم چې هغه په رهتاس کې او سيږي او اوس هغه دخلکو د ظلمونو څخه تنګه شوې او ستا حويلۍ کې يې پناه اخستې ده اوبيا خواص خان دې ته تيار شي چې ګنګا د رهتاس څخه راوړې او ما هلته ورولېږي نوبيا به ترې څه جوړ شي ؟دهغې په دې خبره ګنګا ووېل چې: تا خو زما خبره وانه وريده ، په اصل کې ما درته همدا خبره کوله چې:

ګوره اوما ! کله چې خواص خان دې ته تيار شي چې ګنګا درهتاس څخه دلته را وړي نو هغه ته ووايه چې د ګنګا د را وستلو په خاطر به ته هم دخواص خان سره هلته ورځې. دخيمې څخه د راوتلو وروسته به ته سمدستي دلته زما خوا ته راشې اوما ته به ټوله قصه وکړې ، ما تاته مخته هم ويلي و چې مونږ دا ټول پلان د شيرشاه سوری په ملاتړ پلې کوو. بيا به شيرشاه سوري له ماسره څه ساتونکي وليږي ، اوهغوي به ما ډيره ژر په رهتاس کې دخواص خان حويلۍ ته ور ورسوي ، ستا کار به داوې چې زما د تللو وروسته به ته دخواص خان سره په ډيره ارامه توګه هغه لورې ته راځې. ځکه چې که زه هلته رهتاس ته سهار سهار ورسيږم نو ته او خواص خان هلته ماسپښين يا مابنام را ورسيږئ. په دې لړ کې شيرشاه سوري ددې احتياط څخه کار اخلي چې ددې ځايه د شيرشاه سوری دحويلۍ له پاره نوي ساتونکي ور استول کيږي اوهغوي ته زما په اړه ځانګړې لارښوونې ورکول شوي دي ، نو که چيرې خواص خان دهغوي څخه زما په اړه

وپوښتې نو هغه ته به څه شک او شبه نه پيدا کيږي. ګوره اوما ! اوس خو ته په ټوله خبره ښه وپوهيدې. اوس له ماسره راشه تر څو ساتونکې درسره کړم هغه به دې د شيرشاه سوری دخيمې په لور بوځي.

څرنګه چې اوما په ټوله خبره ښه پوه شوې وه، په خندا راپورته شوه ، ګنګا له ځانه سره د خپلې خيمې دروازې ته راوسته، هلته چې کوم ساتونکې و هغه ته وويل شول چې اوما دخپله ځانه سره د شيرشاه سوري دخيمې په لور بوځي، ساتونکې هم په پټه خوله د اوما سره د شيرشاه سوری دخيمې په لور روان شو ، ګنګا دخندا نه شنه ، بيرته په خپله خيمه کې د نيرمل په لور را و ګرزيده اودهغې تر څنګ کيناسته.

دبله اړخه کله چې خواص خان د شيرشاه سوري تر څنګ کيناست نوشيرشاه سوري هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

خواص خانه زويه ! ما ته ددوو کارونو له پاره دلته راغوښتې يې. لمړی داچې ماته زما مخبرانو خبر راکړې دې چې په چوسه کې دماتې خوړلو وروسته همايون اوس د اريل دراجه بيربهان په ځاې کې پناه اخستې ده . ويل کيږي چې بيربهان په تيرو وختو کې د همايون د احسانونو د بوج لاندې دې . په هر صورت د اريل راجه بيربهان ته بايد همايون ته دپناه د ورکولو په خاطر سخته سزا ورکړل شي ، خوګوره خواص خانه ! ما خپل مخبران خپاره کړي دي تر څو دهمايون د هغه دورونو اودهغه د لښکر په اړه سهي معلومات راټول کړي ،ددې وروسته به بيا زه دهمايون او دهغه د ورونو پر خلاف خپل لښکر متحرک کوم ترڅو په هيڅ ځاې کې دهغوې قدم ټينګښت و نه مومي.

خواص خانه ! دا خو يو کار و ، بل کار ستا د ذات او شخصيت په اړه دې. دهغه په دې خبره خواص خان يو دم دشيرشاه سوري په لور وکتل او ورته يې وويل چې : زما دذات په اړه به څه کار وي ؟شيرشاه سوری ورته وويل چې: خواص خانه زويه !ته خوپوهيږې چې لکه څنګه چې زه دخپلو زامنو اولونو سره مينه اومحبت کوم همغسې محبت اومينه له تاسره هم کوم. ګوره زويه ! زه غواړم ستا کور هم اباد شي. او ستا اولادونه او بچيان پيدا شي ، خواص خانه ! ما خو د رهتاس شهزادګۍ ګنګا تاته حواله کړې وه ، که څه هم ما هغه د يوې وينځې په توګه تاته درکړې وه خو ما غوښتل چې ته به ګنګا دخپل ژوند ريښتونې ملګرې وګرځوې، ځکه چې پخوا تا هغه دخپل ځآن له پاره غوښتله.او هيله دې درلوده چې هغه دخپل ژوند ملګرې کړې ، ګوره زويه ! ما خو ګنګا دهمدې آند له مخې تا ته درکړه تر څو دهغې سره د ډاډ او سکون ژوند تر سره کړې.

ګوره زويه ! ما خو تر اوسه پورې ستا په ذاتياتو کې هيڅ نه دې ويلي ، خو اوس به زه خاموشه نه پاته کيږم. ګنګا داسې يوه نجلۍ ده چې زه پوهيږم چې ما تر اوسه پورې په خپل ژوند کې داسې ښايسته اوښکلې نجلۍ نه ده کتلې. که چيرې ته هغه دخپل ژوند ملګرې کړې نو زه په ډاډ سره ويلې شم چې تاسې دواړه به ډير دښه برخليک خاوندان وګڼل شئ ، دهغه په دې خبره خواص خان وويل چې :

زما مشره او اقا شيرشاه سوري ! ستا وينا بلکل سهي ده ، خو ته به په دې هم خبر شوې يې چې په تيرو وختو کې ګنګا زما ډيره ښې عزتي کړې ده . اودهمغې ښې عزتۍ په اساس ما دهغه مينه اومحبت دخپل زړه څخه ويستلې دې. اوس دهغې سره مينه ماته نفرت ښکاري. دهغه په دې خبره شيرشاه سوری وويل چې :

ګوره خواص خانه زويه ! په ژوند کې سړې تودې ، ښکته پورته .. هرڅه شته ، خو زويه ، دداسې کارونو په واسطه هغه څه چې انسان غواړي هغه ته په زړه کې نفرت نه راټوکوي. خواص خان تر يوه وخته پورې خاموشه و اوبيا يې وويل:

شاید چې ته به خبر شوې یې چې ما ګیتا دخپل ژوند دملګرتوب له پاره غوره کړې ده ،زه د هغې سره ډیره مینه لرم اوهغه هم له ما سره همداسې مینه لري. خو هغې د یوه کار دپوره کیدو له پاره سوګند خوړلې دې او تر څو یې چې هغه سوګند نه وي پوره شوې تر هغې دخپل مخ نه نقاب نه لرې کوي او نه له ما سره واده کولو ته تیاریږي ، زما په آند ،کله چې هم دهغې دا سوګند پوره شي نو هغه به دخپل مخ نه نقاب هم لرې کړي او زما د ژوند ملګرتوب ته به هم غاړه کیږدي. دروند ه شیرشاه !که څه هم ما تر اوسه د ګیتا مخ نه دې کتلې خو زړه مې وایی چې هغه به ډیره ښایسته او نازنینه نجلۍ وي ،په تیروختو کې پر هغې ډیر ظلم او تیرې شوې دې او زه غواړم چې دهغې سره واده وکړم تر څو پر هغې دپخوانیو تیریو او ظلمونو ازاله وکړای شم. دهغه په دې خبره شیرشاه سوری وویل چې :

ګوره زویه !دا خو ډیره ښه خبره ده چې ته ګیتا خوښوې او غواړې چې دهغې دپخوانیو ترخو بدله ورکړې نو بیا ته دګنګا د پخوانیو ترخو اذاله ولې نه کوې. ګوره زویه !دا سهې ده چې په پخوا وختو کې د ګنګا څخه څه تیرې شوې دي خو بیا هغې دخپلو دغو تیریو په اړه ستا څخه ښښنه غوښتې ده ، ما ته خو تر دې ځآیه هم معلومات شته چې هغه دښښې له پاره ستا پښو کې پریوتې وه ، یعنې په یوه ډول سره یې ستا په محبت او مینه کې ځان ډیر خوار او ذلیل و ګرځاوه .دا ځکه چې هغې په هر صورت غوښتل تا دخپل ځان کړي ، غوښتل یې په هر صورت چې وي ستا محبت په خپله لمن کې راټول کړی خو ما اوریدلې دی چې تا هغه نوره هم ذلیله او سپکه کړې ده اوهغه دې په تیل وهلو سره دخپلې خیمې نه بیرون را ویستلې ده . زویه !دا ښه خبره نه ده ، زه اندیښمن یم چې هغه نجلۍ به اوس ،معلوم نه ده ، چې چیرې به اوپه کومو ځایو کې به د ستونزو نه ډکې شپې او ورځې تیروي. خواص خان غوښتل څه ووایی چې یو ساتونکې را ننوت او ورته یې وویل چې اقا ، اوما نومې یوه نجلۍ غواړي د خواص خان سره ووینې. ددې خبرې د اوریدو سره سم خواص خان دخپله ځایه راپورته شو او ویې ویل چې : شیرشاه سوری ، زما اقا !زه به ددې نجلۍ سره دکتلو وروسته بیرته ستا دربار ته راحاضر شم ، دا اوما هغه نجلۍ ده چې یو وخت هلته په رهتاس کې د شهزادګۍ ګنګا وینځه وه ، دا بیا دګنګا سره یو ځای زما دحویلۍ څخه ووتله اوبیا را ته څرګنده نه شوه چې دواړه کومې لورې ته تللې وې. زه به دهغې څخه وپوښتم چې نن سبا چیرې اوسي او په څه حال کې دي. شیرشاه سوری ورته وویل چې: نه خواص خانه ! ته همدلته په خپل ځای کینه ، زه به اوما دلته را وغواړم او تر ې به معلومه کړم چې هغه اوګنګا ستادحویلۍ نه دوتلو وروسته چیرې تللې وې او دا چې نن سبا ګنګا په څه حال کې او چیرې ده .

دشیرشاه سورې دوینا سره خواص خان بیرته په خپل ځای کې کیناست ، بیا شیرشاه سوري هغه راغلي ساتونکې ته مخ کړ او ورته یې وویل چې: د اوما نومې نجلۍ نوم چې تا واخست ،هغه سمدستې زما خیمې ته را وړه. هغه ساتونکې بیرون ولاړ او د لږځنډ نه وروسته بیرته د اوما سره یو ځای راغې. شیرشاه سوري اوما ته حکم وکړ تر څو دهغه تر مخه کیني ، اوما چپ چاپ په ډیره کراره توګه مخته ورغله او دشیرشاه سوري تر مخ کیناسته ، خواص خان ورته وکتل اوبیا یې تر ې وپوښتل ، زما خورجانې !ته څنګه یې ، اوما بې چاره ورته د شکونو او شکایت په توګه په ژړغونې اواز سره وویل چې :

خواص خانه !تا خو ماته خور ویلي و ، نوبیا ته څه ډول ورور یې چې دخپلې خور خبر هم نه شې اخستلې. خواص خان ورته مخ کړ چې : ګوره !ګیلې قصې به وروسته کوو ، خو دا را ته ووایه چې ته او ګنګا چې زما دحویلۍ څخه ووتلئ نو بیا تاسې دواړه چیرې ولاړئ. په ځواب کې ورته اوما د ډیر فکر او سوچ وروسته وویل چې: ګوره خواص خانه ! زما اود ګنګا د مظلومیت داستانونه ډیر اوږده او دعبرته ډک دي ، هغه وخت چې اقا شیرشاه سوری ګنګا تاته د یوې وینځې په توګه د روسپارله نو هغه وخت زه ډیره خوشحاله وم ، ما فکر کاوه چې اوس به ته ګنګا دخپل ژوند ملګرې و ګرځوې. او زه به هم ستاسې ددواړو تر څنګ دلته اوسیږم او ارام ژوند به ترسره

کوم. ځکه چې تا ماته خپله خور ویلي و. خو ستا په خاطر زماد ټولو هیلو غوټې مړاوې شوې ، تا ګنګا دنظره وغورځوله حال دا چې ددې نه مخته تا ګنګا دخپل ځان له پاره خوښوله اودهغې سره دې ډیره زیاته مینه اومحبت کاوه . هغه بیچاره بیا بیا ستا ځای ته راغله او منت او زاري یې درته وکړې اوښښنه یې درنه وغوښتله ، ان تر دې چې ستا پښو ته درو غورزیده ، لاسونه یې درته جوړ کړل ، منتونه یې درته وکړل اودخپلو غلطیو په اړه یې درځخه عفوه و غوښته ، خو تا هر ځل دهغې دغه عذر او زاري په ډیره سپکه توګه مسترد کړه ، په دې اساس هغه ستا دحویلۍ ځخه ووتله او زه یې هم د خپلې ځانه سره را وویستلم.

ګوره خواص خانه وروره ! ما خو د ګنګا سره د یوې وینځې په څیر د خپل عمر زیاته برخه تیره کړې ده ، دهغه کړچار ، خوې او عادت مې ډیر خوښیږي ، اوبیا دخپل مور اوپلار د مړینې وروسته خو دهغې ځآنته پریښول په کار نه و . هغه دخپل ښایست ، اوځوانۍ له اړخه هم د ټولنې د اوباشو ځوانانو له خوا تر تهدید لاندې ده نوپه دې خاطر زه هم د هغې سره یو ځای ولاړم.

خواص خانه وروره ! مونږ ځکه ته په دې مسئله باندې خبر نه کړې چې تا دګنګا سره نه کومه مینه درلوده اونه کومه همدردي. زه او ګنګا هملته په رهتاس کې ستا دحویلۍ ځخه د تللو وروسته دګنګا د یوه خپلوان کور ته ولاړو .مونږ هلته په یوه ډول پناه واخسته . د ګنګا او زما اراده دا وه چې مونږ به هملته د ژوندانه تر اخري ورځو پورې خپلې شپې سبا کوو . ما ګنګا ته دا هم وویلې چې څرنګه چې هغه ډیره ښکلې ده ، ښایسته نو هر څوک غواړي چې هغه دخپل ژوند ملګري کړي خو هغې ویل چې هغه سوګند کړې چې هغې په خپل ژوند کې یوائې اویوا ځې د یوه کس سره د زړه له کومې مینه کړې اوهغه کس خواص خان دې. نوپه دې خاطر اوس هغه د خواص خان نه پرته بل څوک دخپل میړه په ښه لیدو ته تیاره نه ده . ګوره خواص خانه ! زه به تاته دا هم ډاګیزه کړم چې ګنګا ببچاره ستا په یاد کې اوستا په بیلتون کې ټوله شپه بې خوبه وی او ژاړي. که څه هم ما هغې ته ډیره تسلي او ډاډ ورکړې خو دهغې په حال باندې رحم کول په کار دي. ستا دحویلۍ نه دوتلو وروسته چې مونږ دګنګا دکوم خپلوا ن کره پناه اخستې وه نوهلته خو مونږ یو څو ورځې په ارامۍ سره تیرې کړې خو دهغې وروسته مونږ د ستونزو او مسکلاتو لاړې پرانستل شوې او بدنامیو اوبدبختیو یو توپان زمونږ تر مخ را پورته شو ، دهغې په دې خبره خواص خان ترې سمد ستې وپوښتل چې:

ستا او دګنګا له پاره څه ډول توپانونه را مخته شول ؟ په ځواب کې یې ورته اوما وویلې چې:

خواص خانه وروره ! ګنګا زما سره یو ځای دخپل دوست په کور کې پناه اخستې وه ، خو هغوې یو ځوان زوې درلود ، کله چې هغه د ګنګا ښایست او ښکلتیا وکتله نو هغه په دوو پښو و درید. حال دا چې هغه ددې نه مخته هم ګنګا د شهزادګۍ په ښه کې کتلې وه خو به هغه وخت کې هغه دګنګا په لور د سترګو دپورته کولو جرأت هم نه شو کولې. هغه په دې پوهیده چې که چیرې د شهزادګې په لور سترګې پورته کړې نو د سختې سزا سره به مخ شي. خو کله چې ګنګا د یوې بې اسرې ، مجبورې ، او بې کوره پیغلې په څیر د هغوې کره پناه واخسته نو بیا دغه ځوان هم خپل ځان جوړاوه اوپه ګنګا کې به یې سترګې ور ټومبلې وې. هغه خپل مور اوپلار ته هم ویل چې غواړي ګنګا خپله کړي.

خو خواص خانه وروره ! ګنګا دهغه ځوان مور و پلار ته دا ډاګیزه کړې ده چې دهغې د سویمبر مقابلې تر سره شوي دي اوکوم چا چې دهغې د سویمبر مقابلې ګټلې دی اوس هغه دهمغه کس سره ډیره زیاته مینه اومحبت کوي او دهغه کس نوم خواص خان دې. ګنګا په خپلو خبرو کې دا هم ډاګیزه کړې ده چې د څو نا ببره حالاتو په خاطر هغه د خواص خان څخه لرې او سیږي اوکه نه هغه د خواص خان سره

اوخواص خان دهغې سره ډيره زياته مينه لري او ډير ژر به هغه دخواص خان سره د واده کولو له پاره دهغه ځاې ته ور ستنه شي. هغې دهمدې ډول خبرو په څرګندولو سره غوښتل دهغوې د لاسو څخه ځان خوندي و ساتي او هم يې دهغوې زوې ته دا څرګنده له ترڅو په زور باندې دهغې دخپلولو هڅې و نه کړي. ګنګا بې چاره ستا نوم په دې خاطر اخلي چې هلته د رهتاس په خلکو کې ستا دنامه سره ويره او دهشت خپور شوې دې ، او رهتاس خلک تا د شيرشاه سوري د ستر سالار په څير پيژني نو ګنګا په همدې خاطر چې دخلکو د شرنه يې ځان ساتلې وي ستا نوم بيا بيا استعمالوي، او خلکو ته دا ډاګيزه کوي چې که چيرې هر څوک په ګنګا باندې زور زياتې وکړی نو د خواص خان دلاسو څخه خوندی نه شي پاته کيدې. دهغه وخته چې ګنګا هغوې ته ستا نوم اخستې نو هغوې بيچاره ګان هم غلي شوې دي ، خو هغه هلک چې د ګنګا سره بې حده مينه اومحبت کوي او د ګنګا د ښکلا اوښايست څخه ډير زيات اغيزمن شوې دې په هر صورت غواړي دګنګا نژديکت ځانته پيدا کړي ، هغه دا اراده هم کړې وه چې که چيرې ګنګا هغه ته په دودیزه توګه ورنکړل شي نوبيا به هغه د ګنګا په بې ابرو اوبې عزته کولو هم تم نه شي.

ګوره خواص خانه ! ددې ځوان د ارادو اونيت په کتلو سره ګنګا ډيره انديښمنه شوې ده. په دې اساس مونږ بيا د ګنګا ددې خپلوان دکوره را ووتلو او يوې بلې حويلې ته منتقل شوو. ددې حويلې اوسيدونکې هم دګنګا پخوانې خپلوان دي خو بيا ګنګا ته هلته هم ډيرپاته کيدل په برخه نه شول ، ځکه هغه ځوان خبر شو چې ګنګا دلته پناه اخستې ده نو هغه د خپلو څو کسو اوباشو ملګرو سره يو ځاې دګنګا د تر لاسه کولو له پاره دې حويلې ته راغې او ګنګا ته يې هر ډول ګوابنونه کول پيل کړل. هغوې ورته وويل چې ګنګا بايد په هر صورت چې کيدې شی ددې ځوان سره دې واده وکړی او که نه په زوريی ددې ځايه اخلو اويا يې دې دخپلو وژلو انتظار وکړي. مونږ دلته په دې حويلې کې هم يوځو شپې په ديرې بې خوندۍ سره تيرې کړې ، ان تر دې چې ګنګا اراده وکړه چې خپل ځان ووژني او په دې ترتيب د ژوند د ستونزو څخه ځان خلاص کړي.

تر دې ځايه دخبرو پورې د اوما اواز نور کيناست. دهغې په سترګو کې اوښکې راغلې ، تر لږه وخته پورې يې ځان سنبال کړې و ، دهغې ددې حال په کتلو سره خواص خان هم ډير عمګين شوې و ، دلږ څه خاموشۍ او سکوت نه وروسته اوما يو ځل بيا وويل چې:

زما خواص خانه وروره ! هغه وخت چې شهزادګۍ ګنګا د ځان وژلو اراده وکړه نو ما ورته وويل چې ته به په هيڅ توګه ځان نه وژني. ما هغې ته مشوره ورکړه چې ددې ټولو ستونزو اومشکلاتو د حل لاره داده چې زه اوهغه بيرته ولاړ شو او هلته دخواص خان حويلې کې و اوسيږو. ځکه چې په دې حويلې کې ساتونکې شته ، او بيا مو هلته اوباشان نه شي تنګولې. ګنګا هلته ستا حويلې ته د ورتللو له پاره تيار نه وه ، هغې ويل چې څرنګه چې خواص خان له ماسره د زړه له کومي نفرت کوي نوکه چيرې هغه خبر شي چې زه بيرته دهغه حويلې ته را ستنه شوې يم نو ما به ډيره بې عزته اوذليله کړي اوبيرته به مې دخپلې حويلې څخه را وکاږي. خو ما ورته ضمانت ورکړ چې له ماسره ولاړه شه اوهملته اوسه ، اودا چې خواص خان ته به زه ووايم تر څو له تاسره بد سلوک و نه کړي. ګوره خواص خانه وروره ! اوس يې نو که ته نښه ګڼې اويا بده. ما ستا څخه د اجازې اخستلو پرته ګنګا ستا حويلې ته راوستې ده ، زه دهغې سره څو ورځې هملته پاته شوم. او هغې ته مې ډاډ او اطمينان ورکړ ، اوس ما هغې ته ويلي دي چې زه ځم او دخواص خان سره وينم تر څو ددې ستونزې له پاره دحل لاره پيدا کړم. خواص خانه وروره ! تا خو ماته خورويلي دي نو دخور په بڼه چې زه تاته کومه خبره کوم هغه په حقيت ولاړه او ستا په خير ده.

خواص خانه وروره ! د ګنګا په څیر ښکلې اوښایسته پیغله به تاته په بل ځای کې تر لاسه نه شي. په دې کې شک نه شته چې په پیلامه کې هغې له تاسره ناروا سلوک کړې و خو دهغې په ځواب کې تا هم د هغې سره یو ځل نه بیابیا ناروا سلوک کړې دې اوبیا د ټولو ستره خبره دا چې هغه ستا په پښو کې پریوته. هغه د شهزادګۍ په څیر څو ځلې له تا څخه بښنه وغوښتله. زما وروره ! زما هیله داده ، داسې وګڼه چې یوه خور ستا تر مخه لاسونه غوځوي چې ګنګا ته وبښنه وکړه ، ځکه چې هغه د زړه له کومې تا دخپل ژوند ملګرې کول غواړي ، هغې اراده کړې ده چې د خواص خان په انتظار کې به د ژوند ټولې شپې سبا کوي ، په دې خاطر ، زما وروره ! زه یو ځل بیا له تا غواړم چې د ګنګا خطاوې وبښې اودهغې سره پخلا شې ، یووخت داسې و چې تا د زړه له کومې هغه دخپل ځان له پاره غوښتله ،هغه دې خوښوله ، لیکن اوس هغه بیچاره ، در په در ټکرې خوري، که چیرې ته کله هم دهغې دا حالت وویني نو زړه به دې پرې وسوځي. دهغې وجود په پیوندي اوشکیدلو کالیو کې را پټ شوې دې. خواص خانه وروه ! ددې نه مخته چې هر چا شهزادګۍ ګنګا د شهزادګۍ په کالیو کې کتلې وه، نو که چیرې هغوې هغه په اوسني حال کې وویني نو د اغیز پرته به پاته نه شي. نو په دې اساس یو ځل بیا له تا هیله لرم چې ته دهغې سره خپل خفګان ختم کړه ، په خپله رهتاس ته ولاړ شه او هغه له ځانه سره پخلا کړه اوبیا یې له ځانه سره همدلته لښکر ته راوړه اوکه نه یاد ساته چې دهغې بیچاره عزت او ناموس په رهتاس کې خوندي نه پاته کیږي ، دلته له تاسره به په لشکر کې د اوسیدو په وخت کې لږ تر لږه خپل ځان خوندي احساسوي. اوبیا هر وخت چې ته وغواړې دخپل ژوند ملګرې یې ګرځولې شې.

اوما تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته خاموشه شوه ، خواص خان هم دځه ویلو پرته په پوره سوچ او فکرکې ډوب ناست و ، په همدې وخت کې شیرشاه سوري په ډیر غور سره د خواص خان په لوړې وکتل اوبیا یې ورته وویل چې:

خواص خان زویه ! هغه څه چې اوما وویل ټول سهي دي. ګوره زویه ! په مینه اومحبت کې ښکته پورته خامخا راپیدا کیږي ، که چیرې یو وخت ګنګا له تاسره ناروا سلوک کړې و نوبیا خو هغې بیچارګۍ دبښنې له پاره ستا پښې ونیولې. په دې خاطر زه تا ته د یوه زوې په څیر مشوره درکوم چې: هر هغه څه چې اوما درته وویل پر همغې عمل وکړه ، ګوره زویه ! اوس چې ګنګا ستا په خاطر ټول عمر د واده د نه کولو کوم هوډ کړې دې اوستا یادونه یې د سینې سره نیولې او خپلې شپې پرې سبا کوي نو زه پوهیږم ، زویه ، چې که په دې وخت کې ته دهغې سره پخلا نه شې نودا خو به ستا له لوړې ډیر تیرې وې. زه غواړم چې ته همدا نن دد ې ځایه درهتاس په لور ولاړ شې اودهغه ځایه ګنګا دخپله ځآنه سره دلته راوړې. ترڅو هغه همدلته په لشکر کې د ښځو په خیمو کې قیام وکړي نوبیا دا تا پورې ده چې څه وخت چې غواړې دهغې سره واده وکړې او خپله دژوند ملګرې یې و ګرځوې اوخپلې خیمې ته یې راوړې. اوکله چې د جنګونو دا لړۍ پای ته ورسیږي نو ته دهغې سره په تل پاتې توګه په یوه ښه محل کې ژوند وکړې ، زویه ، ایا زما په خبرو باندې کومه نیوکه لرې ؟

خواص خان غوښتل په ځواب کې څه ووای چې اوما پرې خوله را خلاصه کړه او ورته یې وویل چې: خواص خانه وروره ! له ماځخه یوخبره چې باید درته مې کړې وې ، هیره شوې وه ،حال دا چې هغه ډیره با ارزښته خبره ده اوهغه دا چې ګنګا اوس اسلام قبول کړې دې او مسلمانه ده. هغه د هندوانو درم پریښې دې. اوما ددې څرګندونو په اساس خواص خان ټکان شانته وخوړ داوما لوړې ته یې وکتل اوبیا یې په پریکنده توګه وویل چې:

ګوره اوما ! زه ستا خبرې منم او رهتاس ته دتللو له پاره تیار یم اودې ته هم تیار یم چې ګنګا دهغه ځآیه له ځانه سره دلته لښکر ته راوړم خو زه تاسې ته د هر څه دمخه دا خبره کول غواړم چې ما دخپل ځان له پاره یوه بله پیغله انتخاب کړې ده چې ګیتا نومیږي ، هغه به ډیروخت هلته په رهتاس کې زما حویلۍ ته دخیر غوښتلو په خاطر را تلله ، ما هغه دهمدې خیرغوښتلو په وخت کې وپیژندله ، اوس

هغه ما خوښوي او زه يې هم د زړه له کومې خوښوم ،بيا کله چې زه دخپل لښکر سره دې لوړې ته راغلم نو دا دهغه بدقسمتي وه چې دمهارت عسکرو هغه د زيارت دلنګرځاې څخه راوتښوله او دمهارت هستونګنځې ته يې له ځانه سره راوړه. خويو ځل بيا دا دهغې خوش قسمتي وه چې په همدې ورځو کې ما مهارت په دې هستونګنځې باندې حمله وکړه اوهغه مې دهغوې د لاسو څخه ازاده کړه. اوس دغه ګيتانومې نجلۍ همدلته په لشکر کې له ما سره اوسيږي اوما هوډ کړې چې هغه به دخپل ژوند ملګرې ګرځوم. خو ګيتا دخپل کوم کار په لړ کې سوګند ياد کړې دې چې تر څو چې هغه کار يې و نه شي نو هغه به زما تر مخه دخپله مخه نقاب نه لرې کوي. ګوره اوما خورې ! ما تر ننه پورې د ګيتا مخ او څيره نه ده کتلې خودهغې جسماني جوړښت وايې چې هغه تازه پيغله اودښه ښکلا اوښايست خاونده ده. خوکه چيرې هغه ښکلتيا و نه لرې نوبيا هم ما دهغې سره د واده کولو له پاره هوډ کړې دې.

ګوره اوما ! زه خوبه د ګنګا سره خپل خفګان ختم کړم اودخپل ژوند ملګرې به يې هم وګرځوم ، خو ايا هغه به ما سره دګيتا موجوديت ومني. ګوره اوما ! که چيرې ګنګا ، ګيتا زما د ښځې په څير له ما سره ونه مني نو زه تاته دا خبره د همدا اوسه ډاګيزه کوم چې بيا به زه دګنګا سره واده نه کوم. ځکه چې زه ګيتا ته په ګنګا باندې غوره والې ورکوم. دهغه په دې خبره اوما ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې :

خواص خانه وروره ! زه تاته ډاډ درکوم چې ګنګا به ستا دغه دويمه ښځه په هرصورت مني ، هغې ته به ستا په دويم واده باندې هيڅ ډول اعتراض نه وي. خو ايا زه دا پوښتلې شم چې که چيرې ګيتا ستا دا کار خوښ نه کړي چې ته دې دګنګا سره هم واده وکړې نوبيا ؟ خواص خان ورته د لږ څه فکر کولو وروسته وويل چې:

ګوره اوما ! زه به په دې لړ کې د ګيتا سره خبرې وکړم او هغه به دې ته تياره کړم چې هغه دې ګنګا هم زما دښځې په توګه له ما سره قبوله کړي ،او زه هيلمن يم چې ګيتا به زما په دې خبره باندې کومه نيوکه ونه کړي ځکه چې هغه ډير غمځپلې پيغله ده اوزه دهغې څخه همدا سې هيله کوم چې هغه به زما په هيڅ دا ډول اقدام باندې اعتراض و نه کړي.

د خواص خان په دې خبرو باندې شيرشاه سوری او اوما دواړه ډير خوشحاله شول ، بيا ورته شيرشاه سوری وويل چې: خواص خانه زويه ! تا په خپله دې خبره زه ډير خوشحاله کړم ، اوس ته ډير ژر څوکسه وسلوال کسان له ځانه سره واخله اورهتاس ته ولاړ شه ،اوما لوړې ! ته هم غواړې چې دهغه سره يوځاې ولاړه شې؟ اوما په تيزۍ سره ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې: هو ! اقا ! زه هم غواړم دخواص خان سره ملګرتوب وکړم ، او دګنګا په را خستلو سره به بيرته دې لوړې ته راشم او دلته به د ګنګا سره يو ځاې و اوسيږم .دهغې په دې خبره شيرشاه سوري ورته وويل چې: ګوره اوما لوري ، کله چې ته ګنګا له ځانه سره دلته راوړې نو بيا به ستا واده هم دخپل لښکر دکوم سالار سره وکړم ، تر څو ته هم دخپل ژوند باته ورځې په خوشحالۍ سره تيرې کړې . په دې وخت کې اوما نوې موضوع ته مخه کړه او ويې ويل چې:

خواص خانه وروره ! زه مخته د لښکرو دښځو ځاې ته تللې وم ، هلته مې لږه دمه وکړه او ډوډۍ مې هم وخوړه ، ما هلته د ګيتانومې نجلۍ سره هم وکتل ،هغه هر وخت خپل مخ په نقاب کې پټ ساتي ، ما د هغې سره خبرې هم وکړې ، ما ته خو داسې بريښې چې هغه ډيره دپراخې سنيې خاونده او د ښه کړچار مالکه ده. ښايسته هم ده. زه هيلمنه يم چې هغه به ګنګا د خپلې بنې په څير قبوله کړي ، داوما په

دې خبره خواص خان په حیرانتیا سره دهغې لورې ته وکتل اوترې ویې وپوښتل چې: ایا دهغې سره دې د ګنګا په اړه هم خبرې وکړې ؟ هغې ورته وویل چې زه به ددې ځایه دبیرته ستنیدو په وخت کې دهغې سره دګنګا په اړه تفصیلي خبرې کوم.

هلته په خیمه کې تریوه وخته پورې چپه چپتیا وه ،خو د لږ ځنډ وروسته خواص خان په خوشحاله طبعه وویل چې: ګوره اوما خورې ! د ګیتا سره دتفصیلي خبرو وروسته ،هغې ته ووایه چې هغه دې زما خیمې ته یوځل راشي ترڅو زه هم ورسره په همدې لړ کې خبرې وکړم. دهغې سره د خبرو وروسته به بیا زه له تاسره یو ځاې د ګنګا درا وستلو په خاطر رهتاس ته ولاړشم ، اوما سمدستي دخپله ځایه پورته شوه او ویې ویل چې : زه به اوس د لښکر د ښځو تمځاې ته ورشم، هلته به زه د ګیتا سره تفصیلي خبرې وکړم، دهغې وروسته به ،خواص خانه ووروه ، زه ګیتا ستا دخیمې په لور درولیږم. ددې خبرې سره سم اوما دخپله ځایه پورته شوه او د شیرشاه سورې د خیمې څخه بیرون ووتله

داوما د تللو وروسته شیرشاه سورې خواص خان ته مخ کړ او ورته یې وویل چې: خواص خانه زویه !ته اوس خپلې خیمې ته ولاړشه او د رهتاس په لور د خپل کوچ له پاره ځان تیار کړه خو زما دا خبره په یاد ساته چې د رهتاس څخه به ژر بیرته راستنیږې ، ځکه چې مونږ باید دهمایون پر خلاف اخرې ځپونکې وار له پاره ځان تیار کړو ، خواص خان دخپله ځایه پورته شو او ویې ویل چې: ته اندیښنه مه کوه ، زه به دګیتا سره دتفصیلي خبرو وروسته ددې ځایه رهتاس ته ځم او بیرته به ډیر ژر خپل لشکر ته راستنیږم. شیرشاه سورې ورته وویل چې: خواص خانه ، رهتاس د تللو تر مخه له ما سره یو ځل ووینه. ځکه زه غواړم د ګنګا له پاره څه شیان ورولیږم. خو ګوره ، اوس چې دې د ګنګا سره خپله ناخوښې پاې ته رسولې ده او دهغې سره د واده له پاره هم تیار شوې یې ، نو ددې له مخې ګنګا زما لور ده ، په دې خاطر زه څه شیان ورلیږم چې هغه پرې خوشحاله شي. د شیرشاه سورې په دې خبرو خواص خان هم ډیر خوښ شو ،مسکې شو اوبیا هغه هم دشیرشاه سورې دخیمې څخه بیرون ووت.

اوما د لږې درنګ نه وروسته د ګنګا خیمې ته ورغله ، ګنګا دهغې په کتلو سره دخپله ځایه را پورته شوه ،تر څنګ یې نیرمل هم را پورته شوې وه. دا سې څرګنده چې ګنګا او نیرمل دواړه د ډیره وخته په ډیره ناارامۍ سره د اوما د بیرته ورتللو انتظار کاوه. ګنګا مخته ورغله او اوما یې له لاسه و نیوله ، په خپل څنګ کې یې کینوله اوبیا بې تره و پوښتل چې: اوما خورې ! دخواص خان سره دې په څه اړه خبرې وکړې که لږ څه احوال راکړې. په ځواب کې ورته ټول هغه څه چې دشیرشاه سورې په خیمه کې تیر شوې په تفصیل سره وویل ، په دې خبرو باندې ګنګا دومره خوشحاله شوه چې هغې لکه د لیونیو په څیر اوما په خپله غیږه کې را ونغاړله. هغه یې په خوله او مخ باندې ښکل کړه اوبیا یې ورته وویل چې اوما خورې !تا خو زما ټولې ستونزې اسانه کړې ، نو که چیرې د ګنګا په بڼه له ما څخه خواص خان خوشحاله شي او را سره پخلا شي اوما دخپل ژوند ملګرې کړې نوبیا به ، اوما خورې ! زه و پوهیږم چې ما په خپل ژوند کې هیڅ هم دلاسه نه دې ورکړي. ما ته به ډاګیزه شي چې زما د ارام او ډاډمن ژوند ورځې په پیلید و دي او زما دهجر ، بیلتون او فراقت شپې او ورځې په ختمید و دي.

د ګنګا د خوشحالیو او بیا دهغې دخبرو دخلاصیدو وروسته اوما دخبرو لړۍ پیل کړه او ویې ویل چې: ګوره ګنګا خورې ! په دې لړ کې پخپله شیرشاه سورې ډیر زیات ښه کړچار تر سره کړې دې ، شیرشاه سورې زما په شتون کې خواص خان ته د ګنګا دومره ستاینه کړې چې زما په آن کې هم نه راتله او خواص خان ته یې وویل چې د ګنګا سره خپله ناخوښې پاې ته ورسوي او دهغه دخپل ژوند ملګرې کړي ، داسې څرګندیږي ، ګنګا خورې ! لکه چې ستا او دشیرشاه سورې تر منځه په دې اړه پخوا هم څه پریکنده خبرې شوې وې. دهغې

په دې خبرو باندې ګنګا وويل چې: ګوره اوما خورې ! په دې لړ کې چن نن شيرشاه سوري خواص خان خپلې خيمې ته ورغوښتې و ، دا ټوله خبره مونږ مخته پخه کړې وه . هغه ساتونکې چې ته يې له ځانه سره را وړې وې دهغوې د ډلې څخه يې يو کس ته دلته د ښځو تمځاې ته راوستې اوبل يې نيغ ولاړ او شيرشاه سوري ته يې ستا د راتلو خبر ورکړ . نوپه دې اساس شيرشاه سوری هم سمدستې خواص خان خپلې خيمې ته را وباله . اوما خورجانې ! زه خو ستا ډيره ډيره مننه کوم چې دخواص خان تر مخه دې زما دمظلوميت داستان په ډيره ښه توګه بيان کړې دې. دهغې په دې خبره اوما لږ څه اندې ښمنه غوندې شوه او ورته يې وويل چې:

ګوره ګنګا ! ايا څه شکيدلې اوپيوندي کالې له ځانه سره لرې ؟ ګنګا په زوره زوره وخندل او ورته يې وويل چې: که نه وې هم ، نو څه کالې به و شکوو او له ځانه سره به يې يوسو . څه خبره ده ، ته څه ويل غواړې؟ اوما ورته ووېل چې: ما دخبرو په دوران کې خواص خان ته ووېل چې: ګنګا هلته ستا په حويلې کې تم شوې ده ، خو دومره بې وسې او مظلومه ده چې پخوانۍ پيوندي او شکيدلې کالی يې په ځان کې دی، دهغې په دې خبره ګنګا په خندا شوه او ويې ويل چې:ته اندې ښه مه کوه ، زه به دداسې کالیو د تر لاسه کولو له پاره هم انتظام وکړم. بيا يې ورته ووېل چې: که چيرې همداسې ده ، نوبيا خو ورځه اودخواص خيمې ته ولاړه شه.ځکه کله چې زه د شيرشاه سوری دخيمې څخه بيرون را وتلم نو خواص خان راته ووېل چې ګيتا دهغه خيمې ته ورولېږم ، تر څو هغه له تاسره خبرې اترې وکړې.

ګنګا سمدستې دخپلې ځايه پورته شوه اوخپل وجود يې په سپين څادر کې را وپوښه ،مخ يې هم په نقاب کې را ونغاړه بيا يې نيرمل ته مخ کړ او ورته يې وويل چې : نيرمل ، زما ډيرې ښې مورجانې ! زما دکاليو څخه کومه زړه جوړه وګوره او هغه وشکوه اوبيا ورته پيوندونه ولګوه ، خو دا کار بايد دخواص خان دخيمې څخه زما دراستنيدو پورې تر سره شوې وي. ددې خبرې سره سم ګنګا دخواص خان دخيمې په لور روان شوه.

په سپين لباس کې را پوښل شوې او په نقاب کې را نغاړل شوې ګنګا چې کله د خواص خان دخيمې دروازې ته رسيده نوپه ډيره نرمه او خوږه ژبه يې خواص خان ته ووېل چې: تا زه دلته رابللې يم. خواص خان ورته په خندا کې ووېل چې هو !ګيتا ! ماته دلته رابللې يې. راځه دلته نژدې راشه او زما تر څنګ کينه . ګنګا پرته له ځنډه ورمخته شوه او د خواص خان مخې ته کيناسته. خو پخوا تر دې چې خواص خان په خبرو پيل وکړي ګنګا ورته ووېل چې:

لږه شيبه وړاندې لښکر ته يوه نجلۍ راغلې وه چې اوما نو ميده ، هغې هلته دښځو په تمځاې کې ستا په اړه پوښتل ، نو په دې خاطر ما ورسره اړيکه ونيوله اوبيا مې خپلې خيمې ته يوړه ،هغې ماته دخبرو په دوران کې ووېل چې تا هغه دخپلې خور په څير منلې ده. نو په دې خاطر ما هغه له تاسره د کتلو له پاره د يوه ساتونکې په لار ښوونه ستا خيمې ته درواستوله ، زما په آند چې ته هغه وخت په خيمه کې نه وې ،او دشيرشاه سوری خيمې ته ورغلې وې . اوبيا هغې هملته له تاسره کتلې دي . کله چې هغه بيرته زما خيمې ته راستنه شوه نو ماته يې پيغام راکړ چې تا له ماسره څه خبره لرې . دد ې ترڅنګ هغې ماته د رهتاس د شهزادګۍ ګنګا په اړه هم يو لوې داستان بيان کړ. اوس راته ته ووايه چې ته ماته څه ويل غواړې ؟ په ځواب کې ورته خواص خان د لږ څه فکر او غور وروسته ووېل چې:

ګوره ګيتا ! په دې کې هيڅ شک نه شته چې ته زما ډيره زياته خوښيږې ، زه له تاسره مينه کوم ، اوغواړم تا د خپل راتلونکې ژوند ملګرې کړم. په دې اړه ته څه فکر کوئ؟ دهغه په دې خبره ګنګا ورټوپ کړ او ورته يې وويل چې:

په دې لړ کې خو زما ځواب همدا دې چې زه له تاسره مینه لرم ، تا خوښوم او غواړم همته زما دژوند ملګرې اوسې ، دا چې په دې لړ کې به ستا آند څه ډول وي ، زه نه یم خبره. دګنګا په دې بې باکانه خبرو باندې خواص خان د زړه له کومې وخندل و بیا یې ورته وویل چې :

ګوره ګیتا جانې ! اوما به تاته ویلي وی چې د ګنګا سره زما لیدنه په کومو حالاتو کې شوې وه ،ګیتا یې خبره پرې کړه او ورته یې وویل چې هو ! اوما ماته ټوله خبره په پوره تفصیل سره کړې ده . دا چې په لښکر کې د شاملید و تر مخه تا دګنګا سره مینه کوله خو هغې ناپوهه نجلۍ ته ونه منلې. خو وروسته چې تا دهغې د سویمبر مقابلې وګټلې نو بیا هغې ته دخپلې غلطۍ احساس پیدا شو اود زړه له کومې یې له تاسره مینه پیدا کړه خو تا څو ځله تیرې کړې او هغه دې دخپلې ځایه په عزتۍ سره شړلې ده او د مینې په ځای ورځخه کرکه څرګنده کړې ده. خو اوس هغه ګنګا چې یو وخت شهزادګۍ وه ، اوس په رهتاس کې د ذلت اوخواری شپې او ورځې سبا کوي، زما په خیال چې اوما به له تاسره همدا خبرې کړې وی او له تا څخه به یې غوښتې وي چې ته ګنګا را خپله کړه ، تا غوښتل همدا خبره ماته وکړې که نه ؟ خواص خان ورته په ډیر غور سره وکتل او ورته یې وویل چې : هو ! ما له تاسره همدا ډول خبرې کول غوښتل او ترڅنګ می یې دا هم ویل چې که چیرې زه ګنګا له تاسره یو ځای خپله ښځه وګرځوم نو ایا ته به په دې لړ کې کوم اعتراض ولرې؟ خو په دې لړ کې زه یو شرط ږدم او هغه دا چې زه به لمړۍ له تاسره واده کوم او بیا به دګنګا سره.

دخواص خان په دې خبرو باندې ګنګا په مصنوعي توګه خپل سر زوړند کړ او تر لږه ځنډه پورې په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې وویل چې : ګوره خواص خان ! زما محبوبه ! زه په دې لړ کې د ډیر پراخه زړه اوسینې خاونده یم. زه خو هسې هم ستا ممنونه او مشکوره یم چې تا ماته دلته پناه راکړې ده ، زه خو هغه بې وسه اومجبوره پیغله وم چې دخپل تریخ ژوند هره ګړۍ مې د رهتاس په لنګرځای کې تیروله. دا خو زما بخت و چې دخیر غوښتلو په وخت کې مې له تاسره اشنایی پیدا شوه ، تا له ماسره ډیره نیکه رویه وکړه ، پر ما دې رحم وکړ. خواص خانه ! زه هغه نجلۍ یم چې په خپل ژوند کې مې له تا پرته د بل چا سره مینه او محبت نه دې کړې ، زه په دې ویاړم چې زه دخواص خان په څیر د یوه ځوان ښځه کیږم. تر هغوې چې دګنګا پورې اړه لري نو زما په آند چې ګنګا له ماڅخه زیاته ستا دمینې وړتیا لري ، ځکه چې ما خپل ژوند د زیارت په لنګرځای کې دخیر خیرات په غوښتلو تیراوه اوپه دې ترتیب مې له تاسره اړیکې پیدا شول خو دګنګا معامله بلکل بدله ده . تا دهغې د سویمبر مقابلې ګټلې دي نوپه دې خاطر ګنګا زما څخه زیاته حقداره ده . نوپه دې خاطر ، خواص خانه ، که ته زما سره یو ځای ګنګا هم دخپل ژوند ملګرې وګرځوې نو په خدای سوګند ، چې ماته به هیڅ ډول خفګان را پیدا نه شي. بلکه زه به ډیره خوشحاله شم او زه به په دې هم ویاړم چې زما دمیړه خواص خان یوه ښځه یو وخت درهتاس شهزادګۍ وه.

دګیتا ددې خبرو په اوریدو سره خواص خان دومره خوشحاله شو چې تر یوه وخته پورې یې اواز دخولې نه راووت.بیا یې خپل ځان کنترول کړ اوویې ویل چې :

په خدای سوګند ګیتا ! چې زما له تاڅخه په دې اړه دهمدا سې ځواب راکولو هیله وه . ته په رښتیا هم ډیره پراخ زړه او د پراخې سینې خاوند وختلې ، ګیتا واوره ! زه همدا نن دخپلو خو کسو ساتونکوسره یو ځای درهتاس په لور ورځم ترخو ګنګا هغه ځایه راوکاږم اودلته یې لشکر ته له ځانه سره راوړم. په دې خبره ورته ګیتا وویل چې : تاسې ضرور ولاړشئ خو زما یوه خبره په یاد لره ، خواص خان ورته سمدستي وویل چې هغه څه ؟ ګنګا ورته وویل چې :

لمړی دا چې ته به هلته په رهتاس کې اوږود نه پاته کیږې. زه به په ډیره نا ارامه توګه ستا د بیرته راستنیدو له پاره انتظار کوم ،بله دا چې ګنګا به دلته د راوستلو نه وروسته په خپله خیمه کې نه ساتې بلکه هلته به یې زما خیمې ته رالیږی. تر څو له تاسره د واده کولو نه مخته مونږ دواړه خویندې په خپلو منځو کې په خوږ بوږ بلدې شو. دهغې په دې خبرو باندې خواص خان په خندا شو اوویی ویل چې: ته په دې اړه اندیښنه مه کوه ، ګوره ګیتا ! زه اوما هم د خپلې ځانه سره بوځم ، کله چې ګنګا دلته راوړم نو هغه به دا وما سره یو ځاې نیغه ستا خیمې ته در شي. زه به ګنګا ته هم دا ډاګیزه کړم چې: تر یوه وخته پورې به ته او ګیتا دواړه یو ځاې و اوسیږئ، اوکله چې دګیتا د مخ څخه دهغې د سوګند دپوره کیدو وروسته نقاب لرې کړل شي نو تر ټولو لمړی به زه دګیتا سره واده کوم اوبیا د ګنګا سره . نور ووایه ، که څه ویل غواړې ؟ګنګا ورته په ډیره خوشحالی سره وویل چې ، اوس نو نور څه ویل نه غواړم. بس ، اوس به زه ستا د تللو نه وروسته ستا د بیرته راستنیدو په انتظار کې ساعتونه او ورځې شمارم.ددې خبرې سره سم ګنګا دخپلې ځایه راپورته شوه او ویی ویل چې: ماته اجازه ده چې زه ولاړه شم. خواص خان ورته وویل چې هو ! ګیتا ، ته تللې شې. خو اوما را ته را ولیږه تر څو زه دهغې سره یو ځاې د هتاس په لور د سفر کولو له پاره ځان تیار کړم. ددې خبرې سره سم ګنګا دخواص خان د خیمې څخه ووتله.

شیرشاه سوري په لوړ غږ سره دخپلې خیمې څخه بیرون یو ساتونکې را وباله ، د شیرشاه سوري په غږ باندې دا ساتونکې په منډه خیمې ته راننوت. دهغه په کتلو سره ورته شیرشاه حکم وکړ چې سمدستې ولاړه شه اوبرهم جیت زما خیمې ته راولیږه. د برهم جیت نه وروسته دښځو تمځاې ته ولاړ شه اودهغه ځآیه ګیتا نومې نجلۍ ماته را ولیږه. شونې د ه چې هغه به دا وخت دخواص خان په خیمه کې وي. ځکه خواص خان دهغې سره په یوه ډیره مهمه موضوع باندې خبرې کول غوښتل.اوس ته ولاړ شه ، لمړی ورشئ او برهم جیت را ته را ولیږئ ، ددې خبرې سره سم دوه کسه ساتونکې زوړند سرونه د شیرشاه سوري د خیمې څخه بیرون را ووتل.

لږه شیبه وروسته د شیرشاه سوري د فوځ سالار برهم جیت دهغه خیمې ته ورننوت. شیرشاه سوري خپل څنګ ته راوغوښت او په ډیره خوږه لهجه یې ورته وویل چې:

برهم جیته ! د جنګ په دوران کې چې کومو لښکرو ستا تر قومندې لاندې کار کاوه ، هغوې همدا اوس له ځانه سره واخله او د همایون په تعقیب پسې ووځه ، او د د ې ځارنه وکړه چې همایون د اریل دراجه بیربهان په ځاې کې دپناه اخستو وروسته څه کوي ؟ خو ګوره برهم جیته ، ته به نه د چا سره جنګ کوې او نه به د چا سره په کومه لانجه کې ځان را لتاړوې. کله چې همایون د اریل دراجه بیربهان له ځایه را ووځي اوبلې لورې ته وخوزیږي،نو بیا به ته بیرته دلته راځې او ماته به په دې اړه معلومات راکوې. تر هغه وخت پورې به زه او خواص خان هم د مخکې تګ له پاره تیار شوي یو. خواص خان نن د یوه ډیر مهم کار د تر سره کولو له پاره روان دي اوستا د بیرته را ستنیدو تر وخته پورې به خواص خان هم بیرته را ستون شوې وي ،د هغې وروسته به بیا زه په پوره ډاډ او اطمینان سره د همایون دلښکرو ترشا ولاړ شم.

زما به آند ، ته به په هغه څه پوه شوې یې چې ما درته وویل ، اوس ته ورشه اودخپل کوچ له پاره ځان تیار کړه. ددې خبرې سره سم برهم جیت د شیرشاه سوري دخیمې څخه بیرون را ووت.

په همدې وخت کې ګنګا هم د شیرشاه سوری دخیمې دروازې ته را ورسیده. هغې سرتیټ کړې و او ویی ویل چې: اقا ، تاسې زه دلته رابللې یم. دګنګا په کتلو سره شیرشاه سوری دخپله ځایه راپورته شو او ویی ویل چې هو ! ګنګا ! ته ما را بللې یې. را ځه دلته زما

څنګ ته راشه ، له ما سره یوځاې کینه. ګنګا هم مخته ورغله او د شیرشاه سوري مخې ته کینا سته. شیرشاه سوری ورته په ډیره مینه او شفقت سره وویل چې :

ګوره ګنګا ! زما په آند چې ته خواص خان ورغوښتې وې او تا به ورسره خبرې هم کړې وي، ګنګا ورته په خندا کې وویل چې هو ، زه خواص خان ورغوښتې وم او ما ورسره په پوره تفصیل سره ټولې خبرې کړې دي، دهغې د خیمې نه دوتلو وروسته زه خپلې خیمې ته روانه وم چې ستا له لورې خبر راغې تر څو ستا خیمې ته راستنه شم. په هر صورت ما دخپل کوچ له پاره ځان تیار کړې دې. په ځواب کې ورته شیرشاه سوری وویل چې ګوره لورې ! که چیرې تا خپل د تګ اوسفر له پاره ځان تیار کړې وي نو د ښځو د تمځاې هغه عسکرې ډله چې له تاسره په دې سفر کې هلته کوچ کوي هغوې هم تیار دي ، دد ې خبرې سره سم شیرشاه سوري دخپله ځایه راپورته شو اودخیمې څخه راووت ، ګنګا هم دهغه ترشا راووتله.

شیرشاه سوري اوګنګا دواړه د ښځو دتمځاې په لور را غلل. ګنګا خپلې خیمې ته ور ننوتله او خپل ټول سامان یې تیار او له ځانه سره یې واخیست ، دهغې وروسته شیرشاه سوري دهغې سره یوځاې وسلوالو عسکرو ته ورغې. اوبیا ګنګا پرته له ځنډه ددې وسلوالو ځوانانو سره یو ځاې د رهتاس په لور وخوزیده.

دګنګا د تللو وروسته شیرشاه سوری بیرته خپلې خیمې ته راستون شو. دهغه دراستنیدو سره سم خواص خان اواوما هم دشیرشاه سوري خیمې ته را ننوتل. او هلته دشیرشاه سوري تر څنګ کیناستل. بیا خواص خان د شیرشاه سوری په لور وکتل او ورته یې وویل چې: اقا ! زه درهتاس په لور کوچ کولو ته تیار یم ، اوما هم له ما سره په دې سفر کې ملګرتیا کوي. شیرشاه سوری تر لږه وخته پورې غلې ناست و ، دهمدې وقفې په دوران کې یې خواص خان دسترګو لاندې ځاره. بیا یې دنصیحت په توګه ورته وویل چې :

ګوره خواص خانه زویه ! ددې ځایه د رهتاس په لور دکوچ کولو نه مخته زه تاته یوه خبره کوم چې: هلته به دګنګا سره تیرې اوزیاتې نه کوې. ګوره زویه ! هغه اوس ډیره بې وسې ، او په غمونو کې ډوبه نجلۍ ده. ترڅو به هغه بیچاره دحالاتو د غم په دې بهیر کې لاهو اوسي. ګوره زویه ! هغې ستا د ترلاسه کولو له پاره خپل ځان په اخری ذلت اوخواری کې ور غورځولې دې ، نوپه دې اساس زویه ، ته به اوس دهغې قدر اودرنښت کوې. که چیرې ته د هغې درنښت وکړې نو هغه به ټول عمر ستا په خدمت کې تیروي اوهغه به دخپل ځان له پاره ویاړ ګڼي. په ځواب کې ورته خواص خان وخندل او ورته یې وویل چې: ته اند یښنه مه کوه ، زه به هیڅکله هم تا ناهیلې نه کړم. زه به دګنګا سره د پخوا په څیر سلوک و نه کړم که چیرې هغې زما په خاطر دومره ستونزې ګاللې دی نو ز ه به دهغې ددې ځان ځاریو درنښت کوم ، اوس ماته اجازه راکړئ چې د اوما سره یوځاې دهتاس په لور وخوزیږم.

شیرشاه سوري ورته وویل چې: ما ستا د راتلو نه څو لحظې مخته برهم جیت د خپل لشکر سره یو ځاې ولیږه تر څو دهمایون اودهغه دلښکر ځارنه وکړي ، ما هغه ته دا هم ویلي دی چې هر کله چې همایون د اریل د راجه بیربهان دځایه بلې کومې لورې ته کوچ وکړي نو سمدستی دې راشي او ماته دې په دې اړه معلومات راکړي ، زه هیلمن یم چې تر هغې وخته پورې به تا هم د ګنګا معامله یوې لورې ته کړې وي اوبیرته به درهتاس څخه راستون شوې یې. دهغې وروسته به مونږ د متحده لښکر سره یوځاې ددې ځایه کوچ وکړو . اودهمایون په تعقیب پسې به ولاړ شو .خواص خان ورته په ځواب کې وویل چې : ته اند یښنه مه کوه زه هلته په رهتاس کې ډیر نه ځنډیږم ، هره وخت چې زه هلته ورسیږم نو ګنګا له ځانه سره را خلم اوسمدستې بیرته دې لورې ته راستنیږم. اوس اجازه راکړئ چې

ددې ځایه کوچ وکړم . شیرشاه سوري دخپله ځایه راپورته شو دخواص خان اواوما سره یو ځاې دخپلې خیمې څخه بیرون راووت ، دخیمې نه بیرون هغه وسلواله ډله چې خواص خان او اوما یی تر رهتاسه پورې بدرګه کوله تیاره ولاړه وه . بیا خواص خان او اوما دواړه دهمدې عسکري قشلې سره یوځاې درهتاس په لور روان شول .

۴۷

یوه ورځ خواص خان د اوما او د خپلو ساتونکو سره یوځاې د رهتاس په ښار کې خپلې حویلۍ ته ور ننوت . کله چې هغه دحویلۍ مرکزی دروازې ته ور ننوت نو دهغه ځاې ساتونکو د هغه ښه راغلاست وکړ او ور منډه یی کړه او د خواص خان دآس واګې یی په لاسو کې واخستې . خواص خان هم دخپله آسه راکیوته ، اوما هم د آسه راکیوته . خواص خان ددروازې ساتونکو ته وویل چې دواړه آسونه تبیلې ته یوسي او هغوې ته خوراک څښاک ورکړي ،ددې وروسته خواص خان دخپلو ساتونکو ملګرو په لور وکتل او ورته یی وویل چې :

تاسې ټول هم خپل آسونه هلته په تبیلې کې و ترئ . هغوې ته ښه خوراک څښاک برابر کړئ اوپریږدئ چې ښه دمه شي ،ځکه کیدې شي چې همدا نن مونږ د لښکر په لور بیرته ستانه شو . دخواص خان ددې لارښوونو په اساس هغوې ټولو خپل آسونه د تبیلې په لور یوړل . دهغوې د تللو وروسته خواص خان د اوما په لور وکتل او ورته یی وویل چې :

اوما خوږې ! اوس نو ما د ګنګا ځاې ته ورسوه ، ورځه چې زه وویښم چې هغه ځانته دلته په حویلۍ کې څه مصروفیت لري . اوما چې چاپ دحویلۍ ددننه برخې په لور ورغله او خواص خان یی هم ترشا شا روان و . څرنګه چې د حویلۍ په پخلنځاې کې د خیرنو او ناولو لوښو یو امبار لګیدلې و نو اوما تر هر څه لمړی خواص خان پخلنځاې ته یوړ ، کله چې هغه پخلنځاې ته ورغې نو خواص خان حیران پاته شو . هغه وکتل چې ګنګا بیچاره چې زاړه او شکیدلې کالی یی په غاړه کې و او په کالیو کې یی څو څو پیوندونه لګیدلي و او هلته په پخلنځاې کې ناسته وه او ناولې لوښې یی پریمنځل . څرنګه یی چې خواص خان هلته راتلونکې وکوت ، ټوپ یی کړ اودخپله ځایه راپورته شوه او دختو هغه لوښې چې هغې د پریمنځلو له پاره په خپلو لاسو کې نیولې و هغه ترې لاندې پریوت او څو ټوټې شو . خواص خان تر یوه وخته پورې په ډیر غور سره ګنګا ته کتل ،په دې وخت کې د ګنګا بیچاره حالت ډیر مانیجن ګرزیدلې و . تر لږه وخته پورې پوره خاموشي خپره شوه ، اوبیا ګنګا خواص خان ته مخ کړ او ورته یی وویلې چې :

زما محترمه ، خواص خانه ! زه ستا د اجازې پرته دلته ستا په حویلۍ کې د قیام کولو په خاطر مجرمه یم . خو دا کار ما د اوما د وینا په مطابق ترسره کړې دې . زه له تانه هیله لرم چې ما به ددې ټولو خلکو په مخکې بې عزته نه کړې اوبیا به مې ددې ځایه و نه شړې . ما یو څو ورځې همدلته پریږده . ترڅو زه دهغو ځناورو څخه یوڅو شپې دلته ارامې تیرې کړم ،خو که چیرې ته ما له دې ځایه ویستل غواړې نو بیا خو یو څو ورځې مهلت راکړه تر څو زه دلته په رهتاس کې دخپل ځان له پاره د هستوګنې بل کوم امن ځاې پیدا کړم .

زما درونده خواص خانه ! دلته په رهتاس کې د اوسیدو په وخت کې زما حالت دهغو لمدو شوو مرغیو په څیر شوې دې چې د الوت څخه وتلې دي ، ددې رهتاس دخیر وشر هر کس زما له پاره یو څیرونکې حیوان ګرزیدلې دې ، هر څوک ماد خپل انګړ د سروزرو غوا ګنې او غواړې ما دخپلې ابرو اوعزت څخه بې برخې کړي . اوس خو زما حال د هغه وچ شاخ د زیړو پانو په څیر د ې چې هر وخت دتباهۍ کندې ته د لویدو په لور روانې وي . خواص خانه ! یو وخت زه په دې رهتاس کې شهزادګۍ وم او هیچاته هم زما په لور د بد نظر د

پورته کیدو جرءت نه و ورپه برخه. خو اوس ما ډیر درپه دره ژوند تر سره کړ، هر څوک زما په لور په ډیره بې عزتۍ سره وینې ، هر څوک ددې هڅه کوي چې له ځانه سره مې پورته کړي او په څو لمحو کې مې بې ابرو کړي ، په دې خاطر زه له تاغواړم چې دیو څو ورځو له پاره ما دلته په دې حویلۍ کې پریږدې چې واو سیږم نو شونې ده چې زه به په دې وختو کې د ځان له پاره بل کوم مناسب د اوسید و ځاې پیدا کړم.

دګنګا د حالت په کتلو سره خواص خان لا دمخه د ډیر زیات اغیز لاندې راغلې و ، خو اوس چې ګنګا کومې خبرې وکړې نو هغې خبرو خواص خان بلکل بې حاله کړ.دهغه په تندې باندې د خولو څاڅکي راپیدا شول ، تر لږه وخته پورې هغه خاموشه ولاړ و . بیا یې د ګنګا په لور وکتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګنګا !ته اندیښنه مه کوه. ته چې تر څو وغواړې په همدې حویلۍ کې ژوند کولې شې. داسې یې وګڼه چې اوس دا حویلۍ همستا ده. خو ګوره ګنګا ! که چیرې زه تا له دې ځایه و کاږم اولښکر ته دې د ځانه سره یوسم نو ستا ځواب به څه وي ؟که چیرې زه پخوانۍ ترخې خاطرې هیرې کړم او د نفرتونو مړۍ ورماته کړم نو ستا عکس العمل به څه وي ؟

ګنګا چې دد ې مخته ډیره اندیښمنه او عمڼه ولاړه وه د خواص خان په دې خبرو باندې داسې را وغوړیده لکه دشبنم څاڅکي چې د ګل په شونډو باندې ور پریوځي. هغه دومره په خوشحالیو کې ډوبه شوه چې تر ډیره ځنډه یې خواص خان سره خبرې نه شوې کولې. بیا یې په لړزیدلې اواز سره وویل چې:

خواص خانه ، زما محترما ! زما په خپلو غوږونو باندې باور نه شته چې زه څه اورم. ایا زما په اوریدو کې څه ستونزه راپیدا شوې ده اویا په ریښتیانۍ توګه تا داخبرې وکړې چې ما واوریدې. دګنګا په دې انداز باندې خواص خان مسکې ولاړ و اوبیا یې وویل چې:

ګوره ګنګا ! ستا د اوریدو په سیستم کې کومه غلطی نه ده راپیدا شوې ، زه د اوما تر مخه تاته دا ډاګیزه کوم چې زه له تا څخه کرکه نه کوم ، اوزه تاته داهم ویل غواړم چې زه د اوما سره یو ځاې دلته ستا له ځانه سره د بوتلو په خاطر راغلې یم. ایا ته ما سره هلته په لښکر کې اوسیدې شې؟ هلته زمونږ په لښکر کې دښځو یوتمځاې دې ، ته به هلته دیوې بلې نجلۍ سره یوځاې اوسیږې. په دې وخت کې به زما اوستا تر منځ ټولې ترخې خاطرې له منځه ولاړې شي. اوبیا به ګنګا ته همزما یې. ته به زما د ژوندانه ملګرې یې. د خواص خان په دې خبرو باندې د ګنګا په مخ باندې ډیره زیاته خوشحالي راپید ا شوه ، دهغې دشونډو څخه دهغې د موتیو په څیر سپین غاښونه د ورایه را څرګند شوې و ، هغې په واز ه خوله خندا وویل چې: خواص خانه !له ما سره داسې ټکي نه شته چې زه یې ستا د د ې پریکړې له پاره د شکریې په توګه ادا کړم. خو داسې یې وګڼه چې تا زه د ټول عمر له پاره د یوې وینځې په څیر دخپل خدمت له پاره واخستم. ته پوهیږې چې ستا د ې خبرو زما د ټول عمر غمونه او ستونزې په یوه وار له منځه یوړې. زه په ډیره خوشحالۍ سره له تاسره تللو ته تیاره یم. اوزه په خوشحالۍ سره هلته د لښکرو د ښځو په تمځاې کې قیام کولو ته تیاره یم. او دا چې ته ما دخپل ژوند ملګرې کوې نو زه به و ګڼم چې ما په خپل ژوند کې هیڅ هم له لاسه نه دې ورکړي. اوداسې به وګڼم چې زما منزل چې زما د سترګو څخه غیب شوې و ماته بیرته تر لاسه شو.

ګنګا چپ شوه نوخواص خان ورته وویل چې: خو ګوره ګنګا ! ستا سره د ناخوښۍ په وخت کې ما د یوې بلې نجلۍ سره مینه پیل کړې ده ،هغه بیچاره کونډه او ډیره بې وسه ده. دا سې وګڼه چې ماته لمړۍ دهغې سره همدردي پیدا شوه خو وروسته مې ورسره مینه هم

راپیدا شوه ،هغه یووخت دلته د رهتاس دښار د زیارت په لنګرځاې کې اوسیده ، ددې نه وروسته خواص خان ګنګا ته د ګیتا په اړه ټول معلومات ورکړل ،اوپه اخر کې یې ګنګا ته دوینا په حال کې وویل چې :

ګوره ګنګا ! که له تاسره یو ځاې زه ګیتا هم دخپل ژوند ملګرې کړم نوتاته خو به کوم اعتراض نه وي . په ځواب کې ورته ګنګا سمدستي وویل چې : خواص خانه ، زما محترما ! په کومو حالاتو کې چې ته اوګیتا یوبل ته سره را نژدې شوي یاست اوتا هغه په خپله مینه باندې لمانځلې ده ،نوزه پوهیږم چې ګیتا به په ریښتیانې توګه ستا دمینې وړوي ، زه به په هیڅ صورت کې په دې خبره باندې اعتراض ونه کړم چې ته هغه هم دخپل ژوند ملګرې کړې . که چیرې زما سره یو ځاې ته ګیتا هم دخپل ژوند ملګرې کړې نوزه تاته ډاډ درکوم چې ستا داپریکړه به ماته دخوشحالۍ سبب وګرځي. په دې توګه به زه او ګیتا دواړه یوځاې په ښه توګه ستا خدمت وکولاې شو. زه به دګیتا سره ستا په واده باندې ډاډمنه اوخوشحاله اوسم. دګنګا په دې ځواب باندې خواص خان ډیر زیات خوشحاله شواوبیا یې ګنګا ته وویلې چې :

ګنګا ! ستا دې ځواب خو زما په خوشحالیو کې نور هم ډیرښت راوست اوس نو ته هم ځان تیار کړه . خواص خان د اوما په لور وکتل او ورته یې وویل چې خورې ! ته همدلته اوسه ، زه به دهغو ساتونکو په لورورشم ځکه شیرشاه سوری د دغو ساتونکو په لاسو ګنګا ته څه شیان را لیږلي دي،هغه په یوې ټوکرۍ کې اینبي و ،کیدې شي چې په هغې کې د ګنګا له پاره داغوستن کالي وې ، زه به ورشم اوهغه به له ځانه سره راوړم. ددې خبرې سره سم خواص خان دهغه ځایه راووت.

بیا نوړیر په پټه توګه اوما د ګنګا په غوږو کې وویل چې: ګنګا خورې ! څومره په مهارت سره دې خواص خان خپلې لورې ته رامات کړ. زما خورجانې ! زه تا ته مبارکي وایم ،ځکه چې ته به اوس د ګیتا تر څنګ د ګنګا په ښه کې هم دخواص خان دمحبت مرکز یې. ګوره ګنګا ! هومره ستونزې چې تا تیرې کړې دی ، نو اوس به دهغې نه زیات راحتونه او اسانتیاوې ستا تر مخ نڅا کوي،اوس نو ستا منزل ستا په موټې کې دې.

ګنګا او اوما په خپلو منځو کې په خبرو کې وې چې خواص خان بیرته راستون شو ، دهغه په لاسو کې یوه ټوکرۍ وه ، هغه یې ګنګا ته ورکړه اوورته یې وویل چې :

ګنګا ! په دې ټوکرۍ کې څه د اغوستن کالي دي چې شیرشاه سوری تاته رالیږلي دي ،ګنګا ! ته خپل د اشکید لې اوپیوندي کالی لرې کړه اوددې ټوکرۍ څخه کومه جوړه ښه اوښایسته کالي را واخله او وای غونده . او دا راته هم ووایه چې لږه شیبه وروسته ته زمونږ سره د لښکر په لور د تګ له پاره تیاریدې شې. ګنګا ورته سمدستي وویل چې :

لږه شیبه نه ، بلکه زه خو همدا اوس اوهمدا ګړۍ له تاسی سره دنړۍ تر اخرۍ کنج پورې هم تللو ته تیاره یم. دهغې په ځواب کې خواص خان ورته وویل چې: ګوره ګنګا ! ددې ځایه دتللو وروسته به هلته په لشکر کې ته د لښکر دښځو په تمځاې کې د ګیتا او نیرمل نومې زړې ښځې سره اوسیږې.اوما به هم له تاسره هملته اوسیږي، په دې توګه به تاسې څلور واړه په یوې خیمې کې اوسئ. ګیتا د خپل یوه کار په لړ کې خپل مخ په نقاب کې پټ کړې دې ،خو کله چې دهغه کار تر سره شي اودهغه سوګند پوره شي نو دهغه به دخپله مخه دغه نقاب لرې کوي نوبیا به همغه وخت زه تا او ګیتا دواړه دخپل ژوند په ملګرتوب کې راوړم، ګنګا ! ژر خپل کالي بدل کړه او نوې لباس واغونده اوزما مخې ته راشه. ګنګا د کالیو هغه ټوکرۍ راواخسته اودیوې بلې خونې په لورولاړه

لږه شيبه وروسته ګنګا هغه زوړ لباس وويست او نوې د زرق وبرق لباس يې واغوست او بيرون را ووتله. خواص خان يې په کتلو ويلې ويلې شو. اوس نو په ريښتيا سره هغه د رهتاس شهزادګۍ وه ، دهغې په کتلو باندې خواص خان د ويار اوفخر احساس کاوه ، ورته يې وويل چې: ګنګا ! ته لږ څه همدلته ارام وکړه ، وروسته به بيا ددې ځايه کوچ وکړو. په دې خبره ترې ګنګا وپوښتل چې ته نو چيرې ځې ؟ خواص خان ورته وويل چې زه به دخپل ساتونکو په لور ولاړشم. تاسې دواړه خويندې يوځاې په کومې خونه کې ارام وکړئ، دهغه په دې خبره ګنګا وويل چې ايا داسې شوني نه ده چې : زه ، ته او اوما درې واړه په يوې خونه کې کينو او خپل منځې خبرې وکړو. اوبيا ددې ځايه کوچ وکړو . خواص خان ورته په خوشحالۍ سره وويل چې که چيرې ته همداسې غواړې نو دا خو به ماته د نورې خوشحالۍ سبب وګرځي،دهغه په دې خبره ګنګا د لږ څه بې باکۍ څرګندونه وکړه ،هغه ور مخته شوه او د خواص خان لاس يې په خپل نازکه لاس کې ونيو ،بيا يې خواص خان او اوما له ځانه سره يوځاې خونې ته يوړل.

تر لږه وخته پورې درې واړه په يوه خونه کې سره ناست و اودمينې اومحبت نه ډکې خبرې يې کولې ، اوبيا خواص خان له ځانه سره ګنګا او اوما دواړه را واخستې او دخپلو ساتونکو سره يوځاې درهتاس څخه دخپل لښکر په لور را وګوځيد.

دخواص خان بيرته لښکر ته د رارسيدو څو ورځې وروسته ، برهم جيت هم د خپلو لښکرو سره دلښکرو تمځاې ته را ستون شوې و . هغه شيرشاه سوری ته خبر ورکړ چې همايون دخپل پاته لښکر سره يو ځاې داريل دراجه بيربهان په ځاې کې د څو ورځو د تيرولو وروسته داګرې په لور خوزيدلې دې. ددې خبر د اوريدو سره سم شيرشاه سوری خپل لښکر متحرک کړ او د همايون ترشا ور وخوزيد. همايون هم د اريل دراجه بيربهان دځاې څخه د وتلو وروسته دخپل پاته لشکر سره يو ځاې د ګنګا د درياب په غاړه غاړه د کالسې په لور روان و. هغه تر اوسه پورې دا سيمه خپله ګڼله. خوشيرشاه سوری په ډيره بيړه او تيزۍ سره دهغه ترشا ور خوشې شوې و.

دخپلې کورنۍ څخه بې برخې او حالاتو اوشرايطو وهلې همايون دخپل لښکر سره يوځاې نژدې دوه اونۍ دشيرشاه سورې مخکې په ټيلو تيلو روان و. شيرشاه سورې همايون ان تر اله باده پورې تعقيب کړ ،بيا شيرشاه سورې دا وانګيرله چې اوس نو همايون دهغه له پاره خطرناک نه دې. نوپه دې خاطر يې دهغه د تعقيبولو څخه لاس واخست ، دشيرشاه سورې ددې پريکړې په اساس همايون دډاډ او اطمينان ساه واخسته. اوداګرې په لور يې مخه کړه او دوه اونۍ وروسته اګرې ته ورسيد.

دلته د شاهې کورنۍ دښځو سړو اوسيليو ، او تودو ژړاګانو دهغه ښه راغلاست وکړ. په دغسې ناڅاپي راتګ سره دهغه دورونو خوبونه له منځه ولاړل. ځکه دهغه ورونو دا انګيرله چې همايون به دشيرشاه سورې په مقابل کې مات شي او همايون به له منځه ولاړ شي نو دوې به دهندوستان پادشاهان وګرځي. خو کله چې همايون سهی اوسلامت اګرې ته ورسيد نو دهغوې ټول خوبونه بې تعبيره شول ، خو ددې سره سره يې يو ځل بيا دهمايون دخوشحالولو په خاطر دهغه غوړه مالي پيل کړه .

دپرلپسې ذهني ستونزو ، جسمي ورانو ويجاړو ،او دخپل حرم د ښځو څخه بيلتون اودهغه يادولو دهمايون په روغتيايي حالت باندې ډير منفي اغيز وکړ، ددې حتمي پايلې داشوې چې همايون په پرلپسې توګه په تبګۍ باندې اخته شو ، خو دبله اړخه شيرشاه سورې دهغه د تعاقب څخه لاس واخست اوخپله ټوله توجه يې د بنګال په لور وروګرځوله.

تر اله اباده پورې دهمايون د تعقيب اودهغې وروسته د تعقيب دپرېښولو په خاطر شيرشاه سوری دهمايون په اړه يو ډول بې غمه شوې معلوميده ، په دې خاطر يې دهمايون پر خلاف داخري ګذار دکولو د مخه يې دبنګال دحالاتو په لور توجه وکړه . هغه دا انګيرله چې څرنګه چې دبهارولايت د پخوا څخه د هغه په ولکه کې دې نو اوس به بنګال هم په مکمله توګه په خپله ولکه کې راوړي . هغه غوښتل په دې دواړو ولايتونو کې دخپل ځان له پاره دحالاتو د جوړولو وروسته ، دبنګال څخه رابيرون شي او پر همايون يوځپلې ګذار وکړي.خو په دې وخت کې په بنګال باندې ولکه کول څه اسانه کار نه و. ځکه هلته په بنګال کې دهمايون له اړخه يو ډير پوه ،مدبر او ميړنې سالار حاکم ټاکل شوې و . هغه جهانګير قلی خان نو ميده. بيا د بنګال او بهار په پولو د مونګير نومې کلاکې او هم دهغه ځاې نښار کې د همايون اعلې سالار خان خانان حاکم و ، دهغه اصلي نوم دلاور خان و چې ديوه ستر لښکر سره يوځاې هلته د مونګير په کلا کې ځاې په ځاې شوې و . هغه وخت چې همايون د بنګال څخه د اګرې په لور حرکت وکړ، نو هغه دخپل لښکر يوه ډيره ستره برخه د خان خانان يعنې دلاور خان په واک کې ورکړه. اوهغه ته يې حکم کړې و چې هلته مونګير ته ولاړشي اوهملته دی قيام وکړي. تر څو د بنګال څخه د اګرې په لور د تللو په وخت کې که شيرشاه سوری پرې کوم يرغل وکړي نو دلاور خان خانان دې دهغه مقابلې ته راودانګي . خو د اګرې په لور د تللو په وخت کې همايون د مونګير لاره بدله کړه او د ديوې بلې لارې دګنګا درياب څخه پوريوت، په دا سې حال کې چې دخپلې لارې دبدلون په اړه يې خان خانان ته هيڅ ډول خبر نه و ورکړې نو په دې خاطر دلاور خان تر دې وخته پورې هملته د مونګير په کلا کې دخپل لښکر سره يو ځاې پراو کړې و .

شيرشاه سوری د بنګال د نيولو له پاره بايد ددوو ځواکونو سره ټکر کړې وې ، لمړی دلاورخان خان خانان چې هملته په مونګير کې دخپل يو ستر لښکر سره ځاې په ځاې شوې و او دبل د بنګال حاکم جهانګير قلي خان اودهغه د لښکرسره . په دا سې حال کې چې د جهانګير قلي خان ميړانه او بهادری مغلو افغانانو ټولو ته ډاګيزه شوې وه .

ددې حالاتو سره د مقابلې له پاره شيرشاه سوری خپل لښکر په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې په خپله دخپل ځآن سره وساتله او هملته د ګنګا د درياب په غاړه يې پراو وکړ . بله برخه يې خپل سالار خواص خان ته ورکړه اوهغه ته يې حکم وکړ چې هغه دې دمونګير د مضوبطې کلا په لور ورشي . اوهلته دې په خان خانان باندې يرغل وکړي . هغه ته دې ماتې ورکړي او د مونګير کلا دې په خپل واک کې واخلي . مونګير هغه کلا وه چې يو ځل مخته پرې هم خواص خان حمله کړې وه اوپه خپله ولکه کې يې اخستې وه . شيرشاه سوری د لښکر دريمه برخه خپل بل سالار حاجې خان بټني او جلال خان جالو ته ورکړه اوهغوې دواړو ته يې حکم وکړ چې هغوې دې بنګال ته ورشي اوهلته دی په جهانګير قلي خان باندې حمله وکړي . اوبنګال دې ترې ولکه کړي . خو شيرشاه سوری همدلته دګنګا د درياب په غاړه قيام وکړ ، هغه غوښتل چې که په دې وختو کې دهمايون له اړخه کوم حرکت وويني نو هغه و ځپوي ، خو د لښکر نورې برخې دخپلو خپلو دندو د اجرا کولو په خاطر هغو لورو ته روانې شوې.

خواص خان د خپلې برخې دلښکر سره يو ځاې په ډيره چټکی سره دمونګير دکلا اونبار په لور ورروان و . دخواص خان ددې وړاندې تګ په اړه د مونګير حکمرانان خان خانان دلاورخان ته هم خبر ورکړل شوې و . هغه ته دا خبر هم رسيدلې و چې د چوسې په سيمه کې شيرشاه سوری همايون ته ډيره سپکه ماتې ورکړې اوهمايون ددې ماتې خوړلووروسته د اګرې په لور تللې دې . ددې نه علاوه خان خانان ته دهغه مخبرانو دا خبر هم ورکړې و چې خواص خان د لښکر ديوې برخې سره دهغه په لور ورروان دې . ددې ترخنګ دشيرشاه دلښکر بله برخه د حاجې خان بټني او جلال خان جالو په مشری د بنګال د حکمران جهانګير قلي خان د ځپلو له پاره هغه لورې ته

ورغلي دي. ددې حالاتو په رڼا کې خان خانان د مونګير په کلا کې د کلابند کيدو په ځاې په خلاص ميدان کې د خواص خان سره د مقابلې ټټر وواهه. هغه دا وانګيرله چې که چيرې په خلاص ميدان کې دخواص په لاسو دماتې سره مخ شو نو په جنګ جنګ کې به داګرې په لور ولاړ شي اوهمايون ته به ځان ور ورسوی. خو که چيرې په دې ميدانو کې يې خواص خان ته ماتې ورکړه نو بيا به داګرې په ځاې دګوډ په لور ورځي اوهلته به د جهانګير قلي خان په ملاتړ دشيرشاه سوری د سالارانو حاجي خان بټنی او جلال خان جالو مقابلې ته ورداننګي. خان خانان دهمدې فکرونو په اساس د مونګير د مضوطی اومستحکمې کلا څخه را ووت اودکلا دغرنيو لمنو په ميدانوکې يې دخپل لښکر سره پراو وکړ. ځکه په هغه لاره چې خواص خان دخپل لشکر سره سفر کاوه هغه لاره دهمدې غرنيو سيمو دلمنو څخه تيريدله چيرې چې خان خانان د خپل ستر لښکر سره يو ځاې پراو کړې و.

کله چې خواص خان دخپل لښکر سره يوځاې په ډيره چټکۍ سره مخته راغې او دغو سيمو ته را ورسيد نو ويې کتل چې خان خانان دلاور خان دخپل لښکر سره يوځاې دخواص خان لاره نيولې ده ،په دې اساس خواص خان هم مجبور شو چې هملته په همدې کوهستاني سيمو په لمنو کې دخان خانان دلاور خان د لښکرو تر مخه پراو وکړی.

دخواص خان د لښکرو په کتلو سره د خان خانان اودهغه د لښکرو مورال نور هم پورته شو ، هغوې وکتل چې دهغوې لښکر دخواص خان دلښکر دوه هومره زيات دي. خان خانان هيلمن شو چې هغه به خواص خان ته غرنيو سيمو په دې ژورو لمنو کې ډيره بده ماتې ورکوی اودهغې په بيرته ځغلولو به بريمند يږي. نژدې دوه ورځې دواړه لښکرې يو دبل مخې ته پرتې وې او ارام يې کاوه . بله ورځ سهار وختې دخان خانان په لښکرو کې دجنګ ډول ووهل شو ، او دا ددې څرګندونه کوله چې خان خانان د جنګ پيلونکې دي. کله چې دجنګ د ډول اواز خپور شو نو خواص خان هم دخپل فوځ ليکې سره جوړې کړې.

د خان خانان دلاور خان په لښکرو کې د جنګ ډول تر يوه وخته پورې و دربول شو. خو وروسته بيا چوپه چوپتيا شوه . خواص خان داسې و انګيرله چې خان خانان دجنګ پيلونکې دي اودخواص خان دا انګيرنه سهې ثابته شوه ځکه چې د لږ ځنډ وروسته د خان خانان لښکرو خپله لمړنۍ حمله پيل کړه او د خواص خان په لښکرو باندې لکه د اسماني کانړو په څير را پريوتل.

خواص خان هم د خان خانان ددې حملې ځواب همغسې ورکړ ، هغه دفاع ونه کړه بلکه په همغه پيل کې يې په جاريحيت لاس پورې کړ. او د خان خانان په لښکر باندې لکه د سرو مچيو په څير ورو غورزيد.

دمونګير دکلا او ښار نه بيرون دغرنيو لمنو دغه لوړې ژورې او ډاګونه د دواړو لښکرو دټکر په اساس د جنګ ميدان او دنړۍ د امن دنفرتونو مرکز و ګرزيد. دمرګ اوژوند لوبې روانې وې ، د وينو سيلابونه اود زخميانو چغې اوسورې او د نيم ژونده جسدونو نڅاوې هرې لورې ته تر سترګو کيدې

په لمړيو کې خان خانان به ډيره بې حمۍ سره او په ډيره تيزۍ سره هڅه کوله چې خواص خان اودهغه لښکر په شا تلو ته و هڅوي خو خواص خان د خان خانان په وړاندې د اوسپنې غرثابت شوې و ، داسې غرچې جرړې يې ترلرې پورې خپرې شوې وې.دلاور خان خپل ټول کوشش وکړ ، خپلې ټولې حربې يې استعمال کړې خو ونه توانيد خواص خان شاتګ ته مجبور کړي.

دبله اړخه خواص خان هم م په دومره چټکۍ او هوډ سره خپلو حملو ته دوام ورکړ چې دخان خانان د لښکرو ليکې يې يو په بل پسې ګډې وډې کړې. کله چې خواص خان په دې پوه شو چې دخان خانان د لښکرو لمړۍ ليکو کې درز راغلې دې نوبيا يې په خپل يرغل کې

نور هم جوش او خروش راپيدا کړ اوپه داسې بې باکۍ سره يې خپلې حملې پيل کړې چې دهغوې د لښکرو ليکې يې په مکمله توګه له منځه يوړې. او سمدستې يې په اخري ليکو باندې حملې ته دوام ورکړ.د خواص خان ددې بې باکانه او شجاعانه حملو په واسطه د هغه دلښکرو مورال هم ډير راپورته شوې و اوهغوې هم دخواص خان په ځير د خان خانان په لښکرو کې ورخپاره شول. د لړې شيبې دروند جنګ نه وروسته د خان خانان لښکر دخواص خان په لاسو مات شوې و ، اودهغوې دلښکرو ډيره برخه دخواص خان په لاسو د مرګ سره مخ شوې وه. پاته يې بنديان کړل ، اوخان خانان پخپله هم دخواص خان په لاسو ژوندې ونيول شو.

د بله اړخه دخواص خان په ځير حاجي خان بټنې او جلال الدين جالو دخپلو لښکرو سره يو ځاې دبنګال دګوډ د مرکزي ښار په لور تللي وو ، ترڅو هلته دهغه ځاې په حاکم جهانګير قلي خان باندې حمله وکړي اوهغه له منځه يوسي. لکه څنګه چې وويل شول جهانګير قلي خان ډير زړه ور اوميړنی حاکم و او د پوهې او تدبر وړ شخصيت ګڼل کيده. هغه ته هم خبر ورسيد چې د شيرشاه سوری سالاران حاجي خان بيټنې او جلال الدين جالو د خپلو لښکرو سره يوځاې د بنګال مرکزی ښار ګوډ ته را روان شوي دي او هر وخت چې وغواړې په دوې ناڅاپی يرغل کولاې شي.

په دې نازکه وخت کې جهانګيرقلي خان د ډير تدبر څخه کار واخست ، هغه د ګوډ ښار پريښود ، دخپل لښکر سره يو ځاې دهغه ځايه ووت اود بنګال او بهار د پولې په لور د مونګير خواته روان شو ، هغه دا فکر کاوه چې هغه به هلته د خان خانان دلاور خان خواته د مونګير په کلا کې ځاې په ځاې شي،نوهغه وخت چې جلال الدين جالو او حاجي خان بيټنې د خواص خان سره يوځاې د مونګير په پخې کلا باندې برید وکړي نو هغه به پخپله هم د خان خانان سره يو ځاې شی او دمونګير د کلا اوښار څخه به دفاع وکړي ، دا جهانګير قلي خان له اړخه ډيره ښه پريکړه وه ، خو داسې بريښيده چې قدرت دهغوې په خلاف پريکړه کړې وه.

کله چې حاجي خان بيټنې او جلال الدين جالو ته خبر ورسيد چې د بنګال حاکم جهانګير قلی خان ښار پريښې او دخپل لښکر سره يو ځاې دمونګير دکلا په لور خوزيدلې دې نو هغوې په ډيره بيړه دجهانګير قلي خان په تعقيب پسې را ستانه شول او جهانګير قلي خان يې د مونګير او ګوډ ترمنځ سيمې کې راګير کړ.

کله چې جهانګير قلي خان وکتل چې حاجی خان بيټنې او جلال الدين جالو دهغه په تعقيب پسې را روان دي او اوس ورته ډير نژدې راغلي دي نو هغه خپل لښکر ته په ډاګ ميدان کې د تم کيد او هملته د جنګي ليکو د جوړولو حکم وکړ. دهمايون د ماتې خوړولو وروسته دحاجي خان بيټنې او جلال الدين جالو حوصلی ډيرې سترې اوځواکمنې وې ،هغوې پريکړه کړې وه چې جهانګير قلي ته په ورنزدې کيدو سره به دهغه په لشکرو باندې يرغل کوي.

د بله اړخه جهانګير قلي خان هم همداسې پريکړه کړې وه. هغه وخت چې د جلال الدين جالو او حاجي خان بيټنې ځواکونه د جهانګير قلي خان لښکرو ته را نژدې شول نو جهانګير قلي خان پرې د يوه ستر عذاب په توګه را نازل شو او وينې تويونکي حمله يې پرې وکړه.

حاجي خان بيټنې او جلال الدين جالو په پوره ميړانه او جرءت سره د جهانګير قلي خان مقابله وکړه خو د جنګ د اوږدېدو سره سم هغوې دا و انګيرله چې جهانګير قلي خان دهغوې څخه ډير تجربه لرونکې او ميړنی عسکر دې ، ځکه چې د هغه په حملو کې داسې زور ، داسې ميړانه او د اسې جذبه وه چې د جلال الدين جالو او حاجی خان بيټنې لښکر يې د ټولو خوا و څخه تر سخت خونړې برید لاندې راوستې و. د جهانګير قلي خان حملې دومره سختې وې چې جلال الدين جالو او حاجي خا بيټنې يې په مخ کې ددريدو وړتيا له

لاسه ورکړې وه ، ددې پايلې دا شوې چې د لږ څه جنګ څخه وروسته جهانګير قلي خان د جلال الدين جالو او حاجي خان بيټنی دلښکرو حالت د ډيرې بدحالۍ سره مخ کړې و . خو جلال الدين جالو او حاجی خان بيټنې هم په خپلو منځو کې پريکړه و کړه او د جنګ اړخ يې په خپل لوري د بدلېدو له پاره په خپلو حملو کې نور زيادښت راوست. خوبيا هم جهانګير قلي خان دهغوې دواړو ټولې حملې اوپلانونه دناکامۍ سره مخ کول او ددواړو دلښکر پښې يې د جنګ ډګر څخه وويستلې ، د جهانګير قلی خان د همدې حکمت په واسطه و چې جلال الدين جالو او حاجی خان بيټنی دواړو دجنګ په ډګر کې ماتې وخوړله او د خپل پاته لښکر سره يو ځاې و تښتيدل.

د ماتې خوړلو وروسته جلال الدين جالو اوحاجي خان بيټنې د جنګ د ډګر څخه څو ميله لرې ولاړل ، خو بيا يې هم په خپلو منځو کې سلا وکړه ترڅو د جهانګير قلي خان پر خلاف د بله اړخه نوې حمله پيل کړي، په دې وخت کې جهانګير قلي خان دخپل لشکر سره يو ځا بد يوه فاتح په څير د مونګير په لور روان شو . په همدې وخت کې خواص خان چې د مونګير د سوبې څخه را خلاص شوې دجهانګير قلي خان په لاره کې و درېد.

د مونګير په چاپيريال کې دخان خانان لښکرو ته د ماتې ورکولو او د خان خانان د زوندې نيولو وروسته خواص خان دخپل لښکرسره يو ځاې د بنګال د ګوډ دښار په لور مخه کړې وه ، ترڅو د حاجي خان بيټنې او جلال الدين جالو مرسته وکړې شي خو هغه ته په لاره کې د جهانګير قلي خان په لاسو ددې دواړو د ماتې خوړلو خبر ور ورسيد. د دې تر څنګ هلته د ګنګا د درياب په غاړه پروت شيرشاه سوری ته هم د حاجی خان بيټنې او جلال الدين جالو د ماتې خوړلو خبر ورسيدلې و په دې خاطر هغه هم په ډيره بيړه د بنګال په لور کوچ کړې و.

په خپل مخکې دخواص خان په کتلو سره جهانګير قلي خان همغه لمړنی طريقه استعمال کړه. لکه څنګه يې چې په حاجی خان بيټنې او جلال الدين جالو باندې ناڅاپی يرغل کړې و په همدې توګه يې نه وخت وکوت او نه حالات او د خواص خان پر خلاف يې ناڅاپی خونړې يرغل پيل کړ . خو خواص خان دجلال الدين جالو او حاجی خان بيټنې څخه بدل شخصيت و . هغه په ډيره مدبرانه توګه د جهانګير قلي خان لمړی حمله په شاو تمبوله اوبيا يې خپله ځوابي حمله وکړه. جهانګير قلی خان سل ځله هڅې وکړې چې د خواص خان حملې تم کړي خو و نه توانيد ، ځکه دخواص خان سره دا ډول کړچار شونې نه و. که څه هم د جهانګير قلي خان حوصله جلال الدين جالو او حاجی خان بيټنې ته د ماتې ورکولو وروسته ډيره ځواکمنه شوې وه خو دبله اړخه همدا ډول حوصله د خواص خان لښکروته هم ور په برخه شوې وه . ځکه هغې لښکرو هم د مونګير نه بيرون خانه خانان دلاورخان ته ماتې ورکړې وه او هغه يې له ځانه ژوندې نيولې و. نوپه دې اساس دخواص خان لښکر هم دپخوا څخه زيات په مستۍ کې جنګيده . د جنګ ډګر د دواړو فوځونو تر منځ د وينو په رنګ تک سور ګر زيدلې و . څو ساعته پرلپسې جنګ نه وروسته کله چې خواص خان وکتل چې د جهانګير قلي خان لښکر ې په شا روانې دې نو نوريی هم په خپلو حملو کې ډيرښت اوتيزوالې راوست ، دخواص خان ددې حملو څخه د جهانګير قلي خان ځواکونه نور د ليونتوب تر محلې پورې رسيدلې و په همدې اساس جهانګير خان دخواص خان په مقابل کې ډير تم نه شو او د خپلو پاته لشکرو سره يو ځاې يې د تيښتې لاره خپله کړه.

خواص خان په ډيره بيړه د تښتيدونکو ځواکونو په تعقيب پسې ووت ، ددې تعقيب په دوران کې نه يوائې دا چې د جهانګير قلي خان ټولې لشکرې له منځه ولاړې بلکه پخپله جهانګير قلي خان په کې هم ووژل شو. خواص خان د جهانګير قلي خان دلښکرو په ټولو وسايلو باندې ولکه وکړه اوبيا يې هملته دخپل فوځ سره يوځاې پراو وکړ.

په دې وخت کې جلال الدین جالو او حاجی خان بیتنې ته هم خبر ورغلې و چې خواص خان د مونګیر د کلا څخه بیرون خان خانان دلاور خان ته ماتې ورکړې او اوس د مونګیر څخه را وتلې او د جهانګیر قلي خان لاره یې نیولې ده. په دې خاطر هغوې هم په ډیره بیړه بیرته د جنګ د ډګر په لور روان دي. خو د هغوې تر راتلو پورې خواص خان د جهانګیر قلي خان لښکر په مکمله توګه ځپلې و او هملته په خپل پرا و کې پروت و. کله چې جلال الدین جالو او حاجی خان بیتنې دخپلو لشکرو سره یو ځاې هلته ور ورسیدل، نو هملته یې خپل لښکر ته د پرا و حکم وکړ اوبیا دوې دواړه دخواص خان خیمې ته ورغلل اودهغه سره یې وکتل. او هغه ته یې دجهانګیر قلي خان او خان خانان دلاور خان په مقابل کې دبرې او سوبې مبارکي ورکړه.

په همدې ورځ مانبام شیرشاه سوري هم دخپل لښکر سره هغه ځآې ته ورسید چیرې چې خواص خان دخپل لښکر سره یو ځاې پرا و کړې و، خواص خان د شیرشاه سوري د راتلو دخبر سره سم دخپل پرا و څخه را ووت اود هغه ښه راغلاست یې وکړ. دخواص خان دکتلو سره سم شیرشاه سوری دخپله آسه را ښکته شو، او ورمنډه یې کړه اوخواص خان یې په غېږ کې و نیوه، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ اوبیا یې ورته د ډیرې زیاتې خوشحالۍ په حال کې وویل چې:

خواص خانه زویه! ستا د میړانې، بهادرۍ او جرءت نه ډک خبرونه ماته هملته د ګنګا په غاړه رارسیدل، زه تا ته د مونګیر د ښار او کلا نه بیرون د خان خانان په ماتې ورکولو اودهغه په زوندي نیولو باندې د زړه له کومې مبارکي وایم، او تر څنګ یې زه تا ته د بنګال دحاکم جهانګیر قلي خان په ماتولو اودهغه او دهغه د لښکر په له منځه وړلو باندې هم مبارکي وایم. خواص خانه! ته په یقین سره ماته دهغو ځوانانو څخه یې چې دشګو په غونډیو، د غرنیزو دیوالو په ځګرونو، دتندو توپانې هوا ګانو په وزرونو، په غوریدلې وریځو او کړکیدونکو بریښنا ګانو باندې هم دخپلې سوبې نښې پریښودې شي.

خواص خانه! ته په یقین سره دهغو اتلو بچیانو څخه یې چې زما په دښمنانو د وریځو د تور سمندر او د سور انتقامي اور په څیر را پریوتې. خواص خانه! زویه، ستا په میړانه، ستا په جرءت او ستا په زړه ورتیا ویاړم او ستا دې پاک احساس ته سلام او درنښت وړاندې کوم. ددې خبرو وروسته شیرشاه سوری د خواص خان سره ځانته شو، هغه خپل لښکر ته هملته د پرا و کولو حکم وکړ، بیا یې خواص خان ته یوځل بیا مخ کړ او ورته یې وویل چې: زویه! متحده لښکر به نن شپه همدلته قیام او ارام وکړي، بیا به په بله ورځ ماسپښین له دې ځایه د بنګال د ګوډ دښار په لور روانیږو، خواص خان ورته په ځواب کې وویل چې: محترما! ما ته د خان خانان دلارو خان دلښکر دماتې وروسته د مونګیر دکلا څخه ډیر زیات د خوراک څښاک په ګډون فوځي سامان تر لاسه شوې دې، همدا راز دجهانګیر قلي خان دلښکرو دماتې وروسته هم زمونږ لاسته ډیر څه راغلي دي. دخواص خان دخبرې نه وروسته شیرشاه سوری ورته په دیره مینه ووېل چې: خواص خانه زویه، دا ټول سامان او وسایل په خپله خوندي کړه، سبا به د تللو په وخت کې دهغو په اړه تصمیم و نیسو. اوس ته ولاړ شه اوپه خپله خیمه کې ارام وکړه، دهمدې خبرې وروسته دواړه شیرشاه سوری اوخواص خان خپلو خپلو خیمې ته د ارام کولو له پاره ولاړل.

خواص خان په خپله خیمه کې ځانته ناست و چې د خیمې په دروازه کې ګنګا را ښکاره شوه، هغې د زرق وبرق په څیر لباس په ځان کړې وې اوبلکل لکه د ښاپیریو په څیر په نظر راته له. دروازې ته د راتللو وروسته ګنګا هملته تم شوه اوبیا یې په خیمې کې ناست خواص خان ته ورغېږ کړه او ورته یې وویل چې: زه دننه راتللې شم؟ دګنګا په غږ سره او از خان یوټکان وخوړ. دهغه په شونډو باندې زړه وړنکې خندا راپیدا شوې وه. بیا یې په لوړ او از وویلې چې ګوره ګنګا! اوس خو تاته زما خیمې ته د راتللو او را ننوتلو د اجازې ضرورت نه

شته. تر پرته له پښه نیولو زما خیمې ته را ننوځه ، اوس خو دا خیمه همستا ده. دخواص خان دې خبرو دګنګا زړه ډیر خوشحاله کړ ،په ډیره خوشحالۍ سره خیمې ته را ننوتله او نیغه ولاړه او دخواص خان تر څنګ کیناسته . تر لږه وخته پورې دواړه چپه خوله و خو وروسته پرې ګنګا خوله راپرانسته او ورته یی وویل چې :

ګرانه او زړه ته را نژدې خواص خانه ! که دیوې خبرې په اړه و پوښتم نو بده خو به یی نه ګڼی ؟ په ځواب کې ورته خواص خان وویل چې ګوره ګنګا ! اوس خو تاته زما د خفګان په اړه باید هیڅ ډول اندیښنه را پیدا نه شي. ځکه چې ته خو اوس زما دذات یوه برخه یی. زه به تا هیڅکله هم او په هیڅ خبره هم خفه نه کړم. ګنګا تر پې په ډیره زړه ورتیا او بې باکۍ سره وپوښتل چې: ایا اوس هم ستا په زړه کې زما له پاره لږ څه کرکه شته او که ټول محبت او محبت ګرزید لې دې ؟

د ګنګا په دې پوښتنې باندې خواص خان تر یوه وخته پورې په خندا و اوبیا یی ورته وویل چې: ګوره ګنګا ! یو وخت تا هم زما څخه د کرکې څرګندونه کړې وه . خو وروسته ستا محبت او ستا مینه او ستا غوښتنې زه را ونغاړلم، نوکه چیرې همدا پوښتنه زه له تا څخه وکړم نو ته به څه ځواب راکړې ؟ګنګا تر یوه وخته پورې سر ښکته کړې و او په څه فکر کې ډوبه وه. بیا یی د خوب د راویښ شوو لمحو اوپه ډیره یخه ټنډه د مینې نه ډک اواز کې وویل چې : زما څخه ولې پوښتنه کوې ، زما د وجود هر بند ستا په محبت اومینه کې را ښکیل شوې دې. ما خو دهغې شهزادګۍ غاړه ورماته کړې ده چې له تاڅخه یی یووخت دکرکې غږ کړې و . اوس خو ستا تر مخه ستا ګنګا ناسته ده. که چیرې ته په ډاګیزه توګه زما څخه اوریدل غواړې نو زه تا ته تر دې ځایه ویلې شم چې:

ته ماته زما د سر ستورې ، زما د وجود ځواک ، زما د نژدیکت ښایست اوجمال ، زما دذات رڼا او زما شپې د تیارو سهار ، ستا محبت زما په وجود کې نوې خوش بویي او نوې احساس را پیدا کړې دې.

دګنګا ددې خبرو په اوریدو سره خواص خان ډیر زیات خوشحاله شوې و . او ویی ویل چې ګوره ګنګا !تا زما څخه د شکریی د اداکولو اړتیا نه شته. اوس خو ته زما مینه اوزما محبت یی. مونږ دواړو یوځاې هغه وخت دفن کړ چې زمونږ ددواړو تر منځ یی نفرت او کرکه را ټوکولې وه او زمونږ تر منځه یی د بیلتون دیوالونه درولي و. اوس خو مونږ دواړه یو وجود یو او دنړۍ هیڅ ځواک به موهم یو دبل څخه بیل نه کړي. په ډیر نژدې وخت کې به زه له تا او ګیتا دواړو سره دواد ه په پاکه لومه کې را ونښلم. او خپله دشوق او مینې ژوند به له تاسې دواړو سره پیل کړم. تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته خواص خان تم شو نو ګنګا ورته په ویلو پیل وکړ.

هو ! ماخو په خبرو خبرو کې اصل موضوع له یاده وویسته. ما غوښتل تاته دخان خانان دلاور خان او جهانګیر قلي خان د لښکرو د ماتولو په اړه د زړه له کومې مبارکي ووایم ، ګنګا ورته په تیزو سترګو وکتل او ورته یی وویل چې : یواځې مبارکي نه وه بلکه ستا سره کتلو او له تاسره دخبرو له پاره دلته راغلې وم. دګنګا په دې خبرو خواص خان نور هم دخوشحالۍ نه راوغوړید ، بیا کیدې شې چې هغه ته کومه د یاده وتلې خبره را په زړه شوې وي نوپه دې خاطر یی ګنګا ته وکتل او ورته یی وویل چې :

ګنګا ! ته ولې ځانته راغلې یی ، ګیتا به دې هم له ځانه سره راوړې وي. ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیر غور سره دخواص خان په لور وکتل ، بیا یی په ځواب کې ورته وویل چې : درونده او ګرانه خواص خانه ! د شیرشاه سوری دحرم د ښځو څخه د یوې روغتیاې حالت ښه نه و نوپه دې خاطر ګیتا دهغې سره دهغې دخدمت له پاره هملته پاته شوه . نوکه چیرې هغه راتلاې نو زه باید هملته پاته شوې واې ،

په دې وخت کې زمونږ دواړو څخه به یوه دلته تاته ، ستا د کتلو په خاطر راتلله. په دې خاطر ګیتا هملته پاته شوه او زه یې ستا د کتلو له پاره دلته را واستلوم. هغې هم تا ته ستا د دې سترو فتوحاتو په اړه مبارکي را لیږلې ده.

د ګنګا د دې خبرو وروسته خواص خان لږ څه خاموشه شو ، او په څه فکر کې ډوب شو ، نو ګنګا ورته یوځل بیا وویل چې:

خواص خانه ! زما محبوبه ، زه له تا څخه یوه بله پوښتنه هم کول غواړم. زه هیلمنه یم چې ماته یې ریښتونې او په حقیقت ولاړ ځواب راکړې. خواص خان ورته وویل چې: وایه ، څه پوښتل غواړې. ګنګا ورته وویل چې:

خواص خانه ! اوس چې زه او ګیتا ستا د ژوند دوه اړخونه یو نوکه زه له تا و پوښتم چې د ګنګا او ګیتا دواړو څخه کومه یوه درته ډیره نژدې ده نو ستا ځواب به څه وي؟ د ځواب ورکولو دمخه خواص خان لږ څه فکر وکړ او بیا یې ګنګا ته وکتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګنګا ! دخپلو دواړو لاسونو ورغوي دې ماته را نزدې کړه . د خواص خان د خبرې د منلو سره سم ګنګا خپل دواړه نازک او ښایسته ښکلي لاسونه د خواص خان په لور ور وغځول ، بیا خواص خان د خپل څنګ اینبې کښوړې څخه دوه هم وزنه سیکې را وویستلې او د ګنګا د لاسو په دواړو ورغیو کې یې کیښودې او بیا ورته وویل چې: وایه ګنګا ! د دې دواړو سیکو څخه کومه یوه درته وزنې ښکاري. ګنګا ورته په همغه درنګ وویل چې دواړه یو شان دي. خواص خان ورته هم بې له ځنډه وویل چې بیا خو تاسو دواړه ماته همداسې یو شاه یاست . زه له تاسو دواړو سره مینه کوم ، د خواص خان د دې ځواب په اوریدو سره ګنګا یو ناڅاپه ور کړه شوه او د خواص خان سره ورغاړې وتله . خواص خان د مینې او محبت په فضا کې د همغې په شا باندې لاس راښکود ، د همغې وروسته ترې ګنګا جدا شوه او ورته یې وویل چې: زما ګرانه خواص خانه ! په پاک خدای سوګند چې ماته ستا د خولې څخه د همدا ډول ځواب هیله وه.

خواص خان غوښتل په ځواب کې څه ووایی چې د خیمې دروازې ته یو ساتونکي راغې او خواص خان ته یې وویل چې: امیر ! شیرشاه سوری خپلې خیمې ته ور بللې یې. کید ې شي چې هغه له تاسره د سبا ورځې د کوچ په اړه سلا مشوره وکړي. د هغې په دې خبره خواص خان د خپلې ځایه پورته شو او ګنګا ته یې وویل چې ته همدلته اوسه. زه شیرشاه سوری سره د خبرو کولو وروسته بیرته همدلته راځم ، د ما بنام ډوډۍ به مونږ دواړه همدلته په خیمه کې یو ځای وخورو . ګنګا د خواص خان د دې وړاندیز سره اتفاق وکړ او بیا خواص خان د شیرشاه سوری د خیمې په لور رهي شو.

د لږ څه ځنډ ه وروسته خواص خان بیرته راستون شو او ګنګا ته یې وویل چې ګوره ګنګا ! سبا به دا متحده لښکر د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور حرکت کوي ، شیرشاه سوری به یوځل بیا هلته په ګوډ کې د خپل تخت د کیناستو جشن لمانځي ، د هغه په اند چې تیر ځل د ګوډ د لاسه د وتلو وروسته به د هغه ځای د خلکو په فکرونو کې بدلون راغلی وي، نو په دې خاطر د بیا ولکې نه وروسته هلته یوځل بیا د تخت د کیناستو مراسم باید و نمانځل شی ،ما هم د هغه د دې وړاندیز سره موافقه کړې ده ، اوس به لښکر سبا سهار وختي له دې ځایه کوچ کوي ،د دې خبرې وروسته خواص خان بیرون را ووت ، او خپل ساتونکي ته یې د ډوډۍ د راوړلو حکم وکړ. لږه شیبه وروسته هغه ساتونکي ډوډۍ راوړه. دواړو یوځای ډوډۍ وخوړه. بیا ګنګا د شپې تر ډیره ناوخته پورې د خواص خان تر څنګ ناسته وه او د خپل راتلونکي په اړه یې ورسره خبرې کولې ، بیا پورته شوه او د ښځو د تمځای په لور ورغله ، بله ورځ متحده لښکر هم د دې ځایه خپل پراو ختم کړ او د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور یې کوچ وکړ.

دبنګال مرکزي ښار ګوډ ته د رسيدو سمدستي وروسته شيرشاه سوری ددويم ځل له پاره د خپل تخت ناستې مراسم په پوره جوش او ولولې سره تر سره کړل. دشيرشاه سوري د لمړي ځل د تخت ناستې مراسم همدلته د ګوډ په ښار کې نژدې يو کال دمخه هغه وخت تر سره شوي و چې دهمايون توپونو يې تر شا ګولۍ ويشتلې. هغه د تخت ناستې مراسم په ډيره بيړه او عجلې سره تر سره شوي و ،په دې اساس يې د بنګال خلک د سياسي او ټولنيزو پايلو څخه بې برخې پاته شوي وا و د شيرشاه سوري دتللو وروسته او دمغلو دراتلو سره سم يې همغه مغل خپل اصلي حکمرانان و ګڼل.

په دې خاطر شيرشاه سوری ته ددې اړتيا احساسيده له چې دخپل تخت ناستې مراسم يوځل بيا په پوره شان و شوکت او دبدبې سره و نمانځي اوپه دې توګه دخپل نظام د حاکميت او مشروعيت له پاره په تبليغاتي توګه هم کار وکړي.

ويل کيږي چې د تخت ناستې د مراسمو د پيلولو دمخه ، دخپلو دغو مراسمو د اجرا په خاطر د بنګال د مشورو ستورو پيژندونکو او نجوميانو څخه يو مشهور نجومي د ساعت سعد نه د مراسمو د پيليدو په اړه مشوره واخسته. دا چې شيرشاه سوری په نجوم باندې باور درلود او که نه ، خو هغه په دې پوهيده چې کله کله د يوه حکمران له پاره د خپلو خلکو د توهمپرستۍ او دهغوې دبې عقله کولو په خاطر دغسې يو کار اړين ګڼل کيږي. په هر صورت هغه وخت چې د تخت د کيناستو مراسم پيل شول ، شيرشاه سوري د پراخ زړه او فياضۍ څخه کار واخست.

د ګوډ په ښار کې نژدې اوه ورځې د تخت ناستې د جشن د مراسمو ډولونه او نغاړې درزيدې. دهر افغان قبيلې څخه به د ځوانانو ډلې ډلې دشيرشاه دربار ته راتللې او دافغاني رسم ورواج په مطابق به يې نڅاوی اوخوشحالۍ کولې . شيرشاه سوري هم ډمانو او سندرغاړو ته د زړه داخلاصه تحفې اوانعامونه ورکړل اودهغه درباريانو د نڅونکو په سرونو باندې د مشکو ، عنبرو ، زعفرانو او د ګلابو داوبو په شيندلو باندې ددې خوشحاليو مجلسونه نور هم خوشبويه کړي و. په دسترخوانو باندې به ډول ډول غذا ګانې پرتې وې ، هر ډول هضم راوړنکې شربتونه هرې لورې ته اينبول شوی و ، چې د شراب طهور (پاکوشرابو) په نامه يې يادول. نه يوائې دلته بلکه هر هغه کور ته چې د شيرشاه سوري د فتحې ليک ور رسيدلې و همدغه ډول جشونه نيول.

په بنګال کې دخپل حکومت د مستحکم کيدو نه وروسته شيرشاه سوری هلته ډيره موده پاته نه شو او نه يې هلته په بنګال کې د ضرورت نه زيات فوځ پريښود . خو د غربي بنګال په چټاکانګ اونورو بندرونو باندې يې خپله ولکه ډيره کلکه کړه ، تر څو د پرتګاليانو د حملو څخه يې خوندي وساتي. دهغه اصول دا و چې هغه به د ځاې حکومتونو له پاره دهمغه ځايو خپل خلک ټاکل ، او ځاې مسلمانانو او هندوانو ته به يې په خپل حکومت کې کار ورکاوه. تر څو د نيول شوو سيمو خلکو ته د خپل حکومت د بدلون په اړه معلومات ورپه برخه وي.

شيرشاه سوری نه غوښتل هلته په بنګال کې اوږود پاته شی. هغه په دې اند ينبنه کې و چې هسې نه چې دهغه په غياب کې همايون يو ځل بيا خپل ځواکونه راټول او دهغه په کلا ګانو او ولکه شوو سيمو باندې ديرغل کولو هڅه وکړي. نوپه دې اساس هغه غوښتل ژر تر ژره دبنګاله را ووځي او دهمايون حرکات دخپلې څارنې لاندې و نيسي. دهمدې فکرونو په بنسټ شيرشاه سوری دخپل لښکر سره يو ځاې دبنګاله را ووت، خو د را وتلو تر مخه يې هلته په بنګال کې يو کس خضرخان دخپله اړخه د بنګال حکمران و ټاکه. ويل کيږي چې

دا خضرخان ترکې نژاد و او پلار او نیکونه یې دیوه وخته راهیسې هلته په بنګال کې میشت شوي و. په دې اساس شیرشاه سوري دخضرخان د تاکلو وروسته دخپل لښکر سره یو ځاې دهغه ځایه کوچ وکړ.

تر اوسه پورې شیرشاه سوري په مکمله توګه د بنګال څخه نه و تللې چې خبر ورته ورسید چې پرتګالیانو دهغه په ولکه شوو سیمو باندې دیرغل اودهغو سیمو د ولکه کولو له پاره پلان جوړ کړې دې. پرتګالیانو دمهارت د پاته شونو فوځیانو سره یو ځاې، چې د خواص خان د حملې څخه اخوا دیخوا تښتیدلي و ، له ځانه سره را یو ځاې کړي و او پخپله دمهارت یو سالار یې ددې متحده لښکر مشر تاکلې و چې پالامو نومیده. پالامو د مهارت د پاته شونو اوپرتګالیانو څخه یو ستر لښکر جوړ کړ او د بنګال دمرکزي ښار ګوړ په لور یې حرکت پیل کړی و .

کله چې شیرشاه سوری ته دا خبر ورسید نو هغه خپل کوچ هملته تم کړ ، بیا یې خواص خان را وغوښت ، هغه وخت چې خواص خان د شیرشاه سوری خیمې ته را ننوت ،نو ویې کتل چې هلته دشیرشاه سوري د کورنۍ دغړو نه علاوه ګنګا هم ناسته ده. شیرشاه سوری خواص خان له ځانه سره کیناوه ، او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه ! ما غوښتل دلته زما د تخت ناستې د جشن د مراسمو په ترڅ کې ستا او دګنګا ترمنځ دواده مراسم هم ادا کړم. ما په دې اړه دګنګا سره هم خبرې کړې وې او هغه مې په دې راضي کړې وه خو زما د کورنۍ غړې وایې چې دخواص خان د واده مراسم باید ددې تخت ناستې د مراسمو څخه نور هم په ډیره خوشحالۍ او جوش سره و لمانځل شي. په دې خاطر هغوې ته د لږ څه وخت اړتیا وه ، په دې خاطر ما دلته په بنګال کې ستا د واده مراسم و ځنډول. ګوره زویه ! ددوې نه علاوه ګنګا هم دلته ناسته ده خو هغه وایې چې لمړۍ دې خواص خان د ګیتا سره واده وکړي دهغې وروسته دې له ماسره. ووایه په دې اړه ستا آند څه ډول دې ؟

دشیرشاه سوري دخبرو وروسته خواص خان خواږه خواږه ګنګا ته وکتل بیا یې په مړاوې شانته اواز وویل چې: درونده شیرشاه ! دا خو دګنګا د سینې پراخوالې دې ، د هغې اخلاقي لوړ مقام دې چې دخپله ځانه ګیتا ته زیات اهمیت او درنښت ورکوي. د شهزادګۍ په بڼه چې هغې خپل ځان دومره بدل کړې دې ، نو زما مهربانه ! زه پوهیږم چې ګنګا په سهې معنا باندې ددې وړده چې زما د ژوند ملګرې و ګرځي. او زه پوهیږم چې کله چې ګنګا زما د ژوند ملګرې و ګرځي نو زما د ژوند انه ټول کمښتونه به پخپله له منځه ولاړ شي.

دخواص خان دخاموشه کیدو وروسته شیرشاه سوری یوځل بیا په خبر و پیل وکړ او ویې ویل چې: ګوره خواص خانه زویه ! زما ټوله کورنۍ ستا او د ګیتا ، او ترځنګ یې دګنګا د واده دمراسمو په برابرولو کې شپه او ورځ کار کوي ، هغوې ستا نه علاوه د ګنګا اوګیتا له پاره هم پریمانه کالي او نور ضروري شیان تیار کړي دي ، زما دکورنۍ غړي په دې آند دی چې څرنګه چې ماتاته خپل زوې ویلي دي اودخپلې کورنۍ غړي مې ګرزولې یې نو په دې خاطر به له تا او ستا ددواړو ښځو سره د لوڼو او زامنو په څیر سلوک کیږي. اوتاسو ته به ټول هغه څه تیاریږي چې ما دخپلو زامنو او لوڼو له پاره دهغوې په ودنو کې تیارکړي و ، ګوره خواص خانه ! زه اراده لرم چې څه وخت چې دا ټول کارونه تکمیل شي نو لمړۍ به ستا واده د ګیتا سره اوبیا د ګنګا سره وکړم. ګوره زویه دا خویوه موضوع وه ، اوس دبلې موضوع په لور راځم.

بله خبره داده چې تاته ډاګیزه ده چې دمهارت یو ملګرې چې پالامو نومیږي، دپرتګالیانو سره یوځاې شوې او ډیر ستر لښکریې جوړ کړې دې او اوس دغه لښکر د ګوړ په لور را روان دې او غواړې په ګوړ باندې حمله وکړي، زویه ! ما خپل لښکر په دوو برخو باندې

ویشلي دي ،یوه برخه به همستا تر قومندې لاندې وي، هغه به له تاسره یو ځاې وي ، او ته به دپالامو د مقابلې له پاره مخته ورځې. او هغه به دګوډ په لور دپرمختګ څخه منه کوې. زه هیلمن یم چې ته به په ډیره اسانه توګه پالامو ته ماتې ورکړې. خو دلښکر بله برخه به زه له ځانه سره واخلم او د ګنګا دد ریاب غاړې غاړې ته به مخته ولاړشم اودهمایون په حرکتونو اوخوزښتونو باندې څارنه کوم. او دا به ځانته ډاګیزه کړم چې هغه اوس زما په اړه څه فکر کوي ، ووایه چې په دې اړه ته څه ویل غواړې ؟

خواص خان تر لږه وخته پورې څه فکر کې ډوب و اوبیا یې وویل چې: زما محترما شیرشاه ! دغه پریکړه چې تا کړې ډیره مناسبه او برابره پریکړه ده. زما په آند چې مونږ باید همدا نن حرکت وکړو او ته هم دخپل نیمایی برخې لښکر سره یو ځاې د ګنګا د دریاب په لور ولاړشه. زه به دخپل لښکر سره یو ځاې د ګوډ په لور ولاړشم اودپالامو د لارې د بندولو هڅه به وکړم. شیرشاه سوری ورته وویل چې په دې اړه ته دخضر خان څخه هم مرسته تر لاسه کولې شې. خو خواص خان ورته وویلې چې :

نه ، دروند ه شیرشاه ! زه داسې کول نه غواړم. زه غوره ګڼم چې خضرخان دخپل لښکر سره یوځاې هملته په ګوډ کې و اوسیږي ،او زه به په یو اځې ځان دخپل لښکر سره یو ځاې د پالامو مقابلې ته ور ودانګم، دا په دې خاطر چې که زه د پالامو سره و ننبلم اوپالامو دخپل لښکر کومه برخه په ګوډ د حملې له پاره را ولیږي نوپه هغه صورت کې به خضرخان دهغوې په مقابل کې موجود وي. خو که چیرې زه خضرخان دخپله ځانه سره یو ځاې د پالامو مقابلې ته یوسم نوبیا به د ګوډ څخه دفاع کول شوني نه وي. که چیرې دښمن په ګوډ باندې ولکه وکړي نوبیا به ماته ستونزې اومشکلات نور هم زیات شي، زه به مجبور یم چې هغوې کلا بند کړم اودا کلابندي کیدې شي چې میاشتې میاشتې دوام وکړي، نو په خاطر غواړم چې خضر خان هملته په ګوډ کې واوسیږی، او زه په یو اځې ځان دپالامو کار ورختم کړم . هغه او د هغه لښکر ته داسې سزا ورکړم چې بیا د بنګال په لور د راتلو هڅه هم ونه شي کولاې.

کله چې خواص خان خبرې بندې کړې نو شیرشاه سوری ورته وویل چې: خواص خانه زویه ! زه ډیر خوښ یم چې ستا اراده ډیره ځواکمنه او ډیره پښخه ده. البته په دې اړه زه له تاسره یوه بله خبره هم شریکوم. او هغه داچې دلته ستا د راتلو تر مخه ګنګا له ماسره خبرې کولې ،هغې ویل چې دا ځل هغه هم غواړی د خواص خان سره یو ځاې جنګ کې ګډون وکړی. خواص خان ورته په خندا کې وویل چې :

که چیرې هغه له ماسره دلته په لښکر کې ژوند کول غواړی ،نومحترم شیرشاه ! زه به یې په خوښۍ سره ومنم. اودا به دخپل ځان له پاره نیکبختي وګڼم ، خو زه نه غواړم چې په دې جنګ ګنګا له ماسره و اوسي ، ځکه ماته معلومه نه ده چې زه به دپالامو په خلاف کومو کومو ځایو کې مورچې اوسنګرونه نیسم اویا به دکومو سختو حالاتو سره مخ کیږم. په دې خاطر زه نه غواړم چې دپالامو سره د جنګ په وخت کې ګنګا هم له ماسره یو ځاې په ورانو ویجاړو او ګړنګونو کې دستونزو اوتکلیف وخت تیر کړي ، دروند ه شیرشاه ، دپالامو سره د ټکر وروسته ، زه غواړم چې ډیر ژر هلته د ګنګا د دریاب په غاړه له تاسره یو ځاې شم. تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته خواص خان خاموشه شو بیا یې د ګنګا په لور وکتل او هغې ته یې نیغ په نیغه وویل چې :

ګوره ګنګا ! زه هیلمن یم چې ته به زما د دې وړاندیز مخالفت ونه کړې، ګوره ګنګا ! زه پوهیږم چې دهغې وخت حالاتو مونږ دواړه یو بل ته حواله کړي یو ،که څه هم په تیرو وختو کې زما اوستا ترمنځه د بیلتون ترخې لمحې تیر شوې دي خو قدرت ته دا منظور وه چې زه اوته بیرته سره یوځاې او دیوه زوند ملګري شو. ګوره ګنګا ! ته زما په دې پریکړه باندې مه خفه کیږه. زه دا ټول هر څه ستا دا ارام او اسانتیاو په خاطر کوم، ځکه چې دپالامو په مقابل کې ماته ډیرې منډې ترړې او ستونزمن حالات په مخ کې دي. د دې ترڅنګ زما په

لښکر کې بله کومه ښځه هم نه شته نوځانته زوند به خوند در نه کړي او د ويرې احساس به کوې نو په دې اساس زه تاته وړاندیز کوم چې اوس زما سره په تللو باندې اصرار مه کوه. ګنګا ورته په ډیره نرمه او دمینې ډکه ژبه وویل چې:

زه ګنګا دد ې جرءت نه لرم چې ستا وړاندیز ټال کړم ،که چیرې ته دا مناسبه ګڼې چې زما تګ له تاسره مناسب نه دې نو زه له تاسره د تللو له پاره اصرار نه کوم. اوخنګه چې ته وایی همغسې به وکړم. ځکه چې ستا هره پریکړه ماته د حکم معنې لري. ګنګا دځواب په اوریدو سره خواص خان خوشحاله اوډاډمن شو ، دد ې نه وروسته شیرشاه سوری اوخواص خان دواړه دخیمې څخه را ووتل ، لښکریی په دوو برخو باندې وویشه ، خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره دپالامو د ځپلو له پاره روان شو ،په داسې حال کې چې شیرشاه سورې دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې د ګنګا دد ریاب غاړې ته کوچ وکړ.

۵۰

دبله اړخه دهمایون حالات چې په چوسې کې دماتې خوړلو وروسته دیر خرا ب شوي واو لښکریی خپل مورال له لاسه ورکړې و بیرته ښه کیدو ته را نژدې شوی و. همایون د څلویښت شپینې ناروغتیا څخه هم روغ رمټ راوتلې و او ترڅنګ یی اندیښمنو زړونو ته د امید او هیلو یوه روښنایی تر ستر ګو کیده. همایون د چوسې ماتې په غټ زړه او پوره حوصلې سره و زغمله ، دهغه وړونو چې دهغه په غیاب کې کوم ناوړه سلوک کړې و هغوې پرې اوس ډیر زیات پښیمانه وو ،همایون هم د زړه له کومې دخپلو وړونو دغه غلطې ور وښښله ، اوبیرته دخپلې مینې په غیږ کې را ټول کړل ، خو د شیرشاه سورې په لاسو د چوسا په سیمه کې دمغلو ماتې دتیموری کورنۍ د یووالې جذبه پوره ګډه وډه کړې وه.

مغلو د افغانانو څخه د زړه له کومې کرکه کوله. هغوې په دې آند و چې دد ې نه مخته هغوې افغانان په سلونو ځله د جنګ په میدان کې ماتې کړي او تیښتې ته یی اړ کړي دي. هغوې ته دا آند چې اوس به افغانان پر هغوې غالبیږي د منلو او زغم وړ نه و . پایلې یی داشوې چې د سخت نه سخت باغي مغل هم د همایون څنګ ته راغې اودهغه سره یو ځاې شو ، د مغلو ستر ستر سرداران چې ددې نه مخته د همایون سره په ټکر کې و هغوې هم خپلې بسپنې دهمایون په واک کې ورکړې اود خپلو وفاداریو په اړه یی ژمنه وکړه. په همدې وختو کې هلته په اګره کې دهمایون په شاوخوا کې یولک فوځ را ټول شوې و ، دد ې نه علاوه دهغوې سره یوډیره ستره او ځواکمنه توپخانه هم ملګرې وه چې قومندانې یی درومي خان زوې کوله.

په دې ورځو کې چې همایون د شیرشاه سوری پر خلاف په اګره کې خپل ځواکونه سره را ټولول او لښکرو جنګی تمرینات کول دهمایون په ژوند کې یوه بله غمناکه پیښه را منځته شوه، همایون ډیر شریف او منلې حکمران و ، نور مغروره او متکبر پادشاهان دهغه دخوې پر خلاف و ، خو هغه دهغو خلکو څخه نه و چې د نا ادنا خلکو دخدمتونو اعتراف کوي او د نورو خلکو غلطۍ او ګناهونه وربښي.

هغه لوبه چې د همایون په دربار کې پیل شوې وه ،هغه څه داسې بیان شوې ده چې: د چوسا په جنګ کې دماتې خوړلو نه وروسته ، هغه وخت چې همایون په ګنګا کې ډوبید و ته ورنژدې شوې و نو هغه وخت یو حبشي چې نظام نومیده دخپلو مشکونو په واسطه دهغه ځان اوژوند و ساته. هغه وخت چې نظام همایون د ګنګا څخه را وویست او د دریاب غاړې ته یی راوست نو هغه وخت همایون د نظام سره

ژمنه کړي وه ، چې څرنګه چې هغه ورته په اوبو کې دغرقیدو څخه نجات ورکړي دي ، نوپه دې خاطر به ورته درې ورځې پادشاهي ورکوي.

اوس چې همایون روغ رمټ شوې و ، او د ناروغتیا څخه خلاص شوې و ، نوپه دې خاطر یې غوښتل چې خپلې ژمنې ته عملی بڼه ورکړي ، هغه نظام هلته اګرې ته را وباله اوپه خپل موجودیت کې یې په تخت کیناوه او ټولو امیرانو ته یې دهغه د ادب کولو حکم وکړ . کله چې نظام شهنشاه شو نو تر درې ورځو پورې هغه چې څوک غوښتل مالا مال کړ او انعامونه یې ورکړل ، تر درې ورځو پورې د شاهي نظام ټوله واکمني دهمغه سره وه ، دهمایون ورور مرزا پهنډال په دې وخت کې دلته موجود نه و . دهغه نه علاوه پاته ټول وزیران او رئیسان او سلاکاران هملته په اګره کې موجود وو. دهغوې هر یوه د نظام اطاعت او فرمانبرداری کوله.

په اګره کې له یوه اړخه دمغلو په دربار کې دخوشحالۍ جشنونه و خو دبله اړخه د سازشونو جالونه هم خپریدل. او دد ې کار له پاره دا اخري ورځ وه ، ځکه چې نظام ته یې دپادشاهۍ په ورکولو سره خوشحالي ګانې کولې.

همایون دخپلې خوښ مزاجۍ به اساس دخپلې کورنۍ ټول غړي خوشحالول خو دهمایون خپل ورور کامران په خپله دهمایون پر خلاف د سازشونو دغه جال خپراوه. همایون کامران ته ددهلي دتخت نه علاوه نور هر څه ورکړی و اوپه اخر کې د خپلې پیرزونیې له مخې هغه ته د جاګیر کاغذونه هم ورکړل خو دهمایون دغې ټولو نیکیو اوپیرزوینو دهغه زړه و نه نیو.

هغه په څرګنده توګه د همایون وفاداره و او ډیرې لافې به یې هم وهلې اوویل به یې چې هغه په یواځې ځان د شیرشاه سوری د وهلو له پاره بسنه کوي ، خو په حقیقت کې دهغې په ویناو کې هیڅ ریښتونولي نه لیدل کیده . په دې ورځو کې کامران مرزا په ناڅاپي توګه ناروغه شو او هغه ته دا شک پیدا شو چې دهغه مشر ورور همایون ورته زهر ورکړي دي. دهمایون په څیر د نیک سیرت خاوند ورور په اړه داسې شک پیدا کول پخپله د کامران مرزا ذلالت او جهالت باندې دلالت کاوه.

هغه وخت چې د اګرې په دربار کې دا ډول پیښې روانې وې نو په همدې ورځو کې همایون ته خبر راغې چې شیرشاه سوری د خپل لښکر سره د ګنګا د دریاب غربي څنډې ته را رسیدلې دي او د جنګ له پاره تیارد ي. کله چې د شیرشاه سوری د مقابلې له پاره همایون دخپل هر ورور څخه د فوځ د را استولو غوښتنه وکړه نو کامران مرزا ورسره دهر ډول تعاون او کومک څخه ډډه وکړه.

په دې وختو کې همایون د کامران مرزا پورې ډیرې هیلې ترلې وې ، ځکه کامران دکابل حکمران و. په همدې وخت کې همایون کامران مرزا ته په برګه وویل چې خپل یوشمیر فوځونه او سرداران له ما سره کومک ته پریږدي،خو کامران دهغه پر خلاف سلوک خپل کړ او تر اخري حده پورې یې هڅې وکړې چې خپل ټول خلک له ځانه سره بیرته یوسي . هغه په پوره ظالمانه توګه دهمایون غوښتنه رد کړه او خپل ټول فوځ یې له ځانه سره واخست. په دې وخت کې چې همایون دهغه تعاون ته سخته اړتیا درلوده کامران په ډیره بې حیایی سره د اګرې څخه کوچ وکړ او د لاهور په لور رهي شو .

دیو شمیر تاریخپوهانو وینا ده چې د لاهور په لور دکامران مرزا کوچ کول د ډیرې ناپوهۍ اوغلطیو سره ملګري و ، دهغوې په آند چې کامران مرزا داعمل د چغتایی دورپاې ته رسیدل او دشیرشاه سوری د عروج له پاره بنسټ و ګرزید. یوشمیر په دې آند هم دی چې که چیرې کامران مرزا داسې نا پوهه قدم نه وې پورته کړې نو شیرشاه سوری به هیڅکله هم د تخت او تاج خاوند شوې نه و. خو دا ټول د خیالاتو الوتدي ، حقیقت دادې چې یو کامران نه و چې دشیرشاه سوری مخه یې نیولې وې ، بلکه که دهغه په څیر څو درجنه کامرانان

هم را پیدا شوې وې نو بیا به یې هم دشیرشاه سوری مخه نه وې نیولې او نه به یې هغه دخپلو مخو څخه را ګرځولې وې. که چیرې کامران د اګرې څخه لاهور ته نه وې تللې نو توپیر به یواځې همدومره و چې جنګ به لږ څه نور هم اوږود شوې و.

د اګرې څخه دلاهور په لور د کامران مرا ز کوچ او بیا دهغه ځایه کابل او قندهار ته دهغه ورتګ پخپله د مغلو له پاره ډیره ګټور وګرزیدل ،ځکه هغه وخت چې کامران مرزا د لاهور څخه کابل ته وخوزید نو په همغه ورځو کې د ایران شهنشاه طهنماسب هم په حرکت راغې اوغوښتل یې په قندهار او کابل باندې ولکه وکړي نو که چیرې همداسې شوي وې نوبیا خو به دکامران مرزا حالت د دوبي دسپې په څیر ګرزیدل چې نه به چا په کور کې پریښوده اونه به یې په بیدیا کې شپه تیریده. ددې خبر په اوریدو سره کامران مرزا په ډیره بیړه د لاهور څخه کابل ته ولاړ ، هلته یې خپل فوځونه منظم کړل اوبیا یې دقندهار په لور حرکت وکړ ،کله چې د ایران پادشاه ته خبر ورسید چې دهمایون ورور کامران لکه د توپان اوسیلۍ په څیر دکابل څخه د قندهار ددفاع له پاره را روان دې نو هغه د جنګ کولو څخه شاته شو ، په دې توګه دکامران مرا ز لاهور ته اوبیا دهغه ځآیه کابل ته راتګ اوبیا د خپل فوځ سره دقندهار په لور کوچ کولوپه اساس قندهار دایرانیانو د ولکې څخه په امن کې پاته شو .

دکابل او قندهار په لور دکامران مرزا د تللو وروسته همایون خپل زړه نه و تش کړې ، هغه تر ۱۵۴۰ کاله پورې خپل ځان تیار کړې و ، ډیرو ستر و سترو ستونزو سره سره بیاهم همایون دشیرشاه په مقابل کې دیر ستر فوځ برابر کړې و ، دهغه دتوپ خانې ځواک د شیرشاه سورې د توپخانې څخه څو برابره قوي و ، هغه خپل تجربه لرونکې افسران را مخته کړل ، بیا همایون دخپل همدغې ستر ځواکمن لښکر سره یو ځاې د تلوج په لور کوچ وکړ ، شیرشاه سوری هم په همدې سیمه کې پراو کړې و .

داګرې څخه د کوچ کولو وروسته دهمایون لښکر ګنګا ته د ورسیدو له پاره تر ټولو نژدې لاره خپله کړې وه ، دغه لاره اوس د فرخ اباد او شمس اباد د سیمو څخه تیریږی اودبوجپور سیمې ته رسیږي. چې شیرشاه سورې د خپل لشکر سره همدلته پروت و.

شیرشاه سوری هم ډیر محتاط انسان و ، هغه هم دجنګ پیلامه کول نه غوښتل ، هغه په دې آند و چې تر هغو چې دهغه سالار خواص خان د بنګال څخه راستون نه شي نو د همایون سره باید ټکر ونه کړي . هغو غوښتل چې دهمایون په خوزښتونو باندې ځارنه وکړي. خوکله چې همایون دخپل لشکر سره یو ځاې بوجپور ته را ورسید نوبیا شیرشاه سوری خپل شاته تګ بیغرتي و انګیرله نوپه دې خاطر د جنګ کولو له پاره تیار شو .

دبوجپور په سیمه کې دواړه لښکرې یو بل ته مخ په مخ و دریدې ، د شپاړسمې پیړۍ د غیږې دا ډاګ دګنګا د دریاب په غربي برخه کې پروت و ، خو اوس ددریاب د بهید و دبهیر دبدلیدو په اساس شرقی غاړې ته راغلې دې. په هغه وخت کې به ددې ګودر څخه ډیرې قافلی تیریدې ،دا ځاې د اوسنې فرخ اباد څخه اته میله لرې جنوب شرق او د قنوج دښاره دیرش میله لرې شمال غرب کې پروت دې.

شیرشاه سوری د پخوا څخه خپل فوځ د ګنګا ددې غاړې څخه لرې کړې و ، دهغه پلان داو چې هغه به د قنوج په سیمه کې تر هغو همایون ددریاب څخه تیریدو ته نه پریږدي ترڅو چې په ستراتیژیکي توګه حرب دده په ګټه نه وي تمام شوې. هغه ددې مقصد له پاره په دریاب کې شته ټولې کشتۍ و نیولې او ټولې یې د ګنګا په شرقی برخه کې سره را ټولې کړې ، دبله اړخه هلته په ګنګا کې به دشیرشاه سوری د کشتیو بیړۍ په پرلپسې توګه تلې راتلې او په غربې څنډه و کې پرتو افغان فوځونو سره به یې اړیکې جوړولې. همدې بیړۍ د بهوجپور څخه تر هانګر بورې د ټولو ګودرونو څارنه کوله.

اوس نو حالات داسې شوې و چې د درياب په يوې غاړه باندې همايون دخپلو لښکرو سره پرې او کړې و ،په داسې حال کې چې د درياب په بله غاړه باندې شيرشاه سوری په همدې ګودر دخپلو لښکرو سره پرې او کړې و. همايون د شيرشاه سوری د ځواک دمعلومولو له پاره دخپل لښکر يوه برخه د شپينې عملياتو له پاره هلته ور ولېږله. دهمايون دعسکرو دغې ډلې دشپې له اړخه دګنګا درياب په پورتنۍ برخه کې تر پښو لاندې کړاوبيا يې د شپې په تياره کې د شيرشاه سوری په لښکر باندې عمليات وکړل. خوشيرشاه سوری هم بيدار و ، هغه دا عمليات په شا وتمبول او دهمايون دغه ډله چې د شيرشاه سوری د ځواک دمعلومولو له پاره راغلې وه په تيښته و تښتيدل.

دبهوجپور په سيمه کې د شيرشاه سوری په لاسو د همايون ددې چريکې ډلې دناکامۍ نه وروسته ، همايون خپل جنګي پلان بدل کړ ، اوس نو دهغه په لښکرو کې د شيرشاه سوري څخه ويره او دهشت را پيدا شوې و ، په دې خاطر دهغه لښکر کرار کرار د درياب دغاړې څخه په تللو پيل وکړ. هغوې اراده درلوده چې منزل په منزل تر قنوج پورې ځانونه ورسوي.

د قنوج په لور د تللو په وخت کې د درياب په غاړه همايون ته د شيرشاه سوری څو کيشتۍ تر سترګو شوې ، همايون په هغو باندې د ډزو کولو حکم وکړ ، ددې ډزو په پايلو کې د شيرشاه سوری يوه ډيره ستره کيشتۍ په اوبو کې غرقه شوه . اوپه دې توګه همايون دخپلو لښکرو سره يو ځاې د درياب په غاړه غاړه تر قنوج پورې ورسيد.

د بله اړخه شيرشاه سوری هم د مغلو دلښکرو سره يوځاې د درياب په بله غاړه باندې په کرار کرار روان و . قنوج ته د رسيدو سره سم ددواړو خواو لښکرې يو دبل په مقابل کې سره و ديدې. دهمايون د لښکر تر مخه چې دګنګا ددرياب کومه برخه وه نو دهغې شاته د قنوج ښار ګوتې پروت و. دهمدې ځآيه همايون ته د خوراک څښاک او جنګ وسايل رارسيدل. دقنوج ښار چې څه موده دګنګا په غاړه اباد شوې و اوس د درياب څخه پنځه ميله لرې په غربې برخه کې پاته و .

په داسې حال کې چې د درياب په هغه بله غاړه د شيرشاه سوری لښکرو پرې او کړې و ، دا سيمه دبلګران سره نزدې پرته وه اوشيرشاه سوری غوښتل د بلګران سيمه دخپل ځواک او قوت مرکز و ګرځوي. په دغه سيمه کې چې شيرشاه سوری پرې او کړې و د جونپور څخه تر شمال شرق پورې شپږ ميله واټن لري او د قنوج څخه يې هم واټن همدومره ويل کيږي.

همايون د خپل لښکر سره يو ځاې د ګنګا په غربي سيمه کې پرې او کړې و په داسې حال کې چې شيرشاه سوري دهمدې ګنګا په شرقي برخه کې پروت و. په دې توګه دواړو لښکرو په خپل منځ کې درياب پوله ټاکلې وه او ارام پراته و . نه همايون او نه شيرشاه ، يوهم درياب څخه تيريدو ته تيار نه و. او تر څنګ يې هيڅ اړخ نه غوښتل چې د جنګ په وخت کې يې درياب شاته وي. په دې خاطر دواړه ددې منتظر وو چې کوم يو به لمړۍ ددرياب څخه د راتيريدو هڅې کوي.

دمياشتو مياشتو انتظار نه وروسته همايون د درياب څخه د راتيريدو هڅې پيل کړې هغه غوښتل چې دجنګ پيلامه پخپله وکړي ترڅو څه پايلې تر لاسه کړي خو دبله اړخه به شيرشاه سوری ددرياب څخه د همايون د فوځونو د راتيريدو هره هڅه شنډوله.

په حقيقت کې شيرشاه سوري نه غوښتل دهمايون سره په دې وخت کې لاس وپنجه شي ، هغه ته دخواص خان له اړخه دکوم خبر د راتلو اوپخپله دخواص خان دراتګ هيله وه . هغه غوښتل چې خواص خان دخپل لښکر سره يو ځاې دلته را ورسيږي نوبيا به دهمايون پر خلاف پريکنده جنګ ته ملاتړ ي. په همدې خاطر دواړو لښکرو د ګنګا ددرياب په دواړو غاړو باندې پرې او کړې و اومياشتې مياشتې

هلته پراته و. همایون به چې کله هم د دریاب څخه د تیرید و هڅه کوله نو شیرشاه سوری به د هغه وړاندی تګ شنډ اوه ،تر څو خواص خان ورسره را یوځای شي.

۵۱

د شیرشاه سوری څخه د جدا کیدو وروسته لمړی خواص خان د ګوډ ښار ته ولاړ، هلته د ګوډ په ښار کې یی د هغه ځای د حاکم حضر خان سره خبرې وکړی او هغه ته یی دا ډاګیزه کړه چې دښمن پرې د حملې پلان لري ، نو په دې خاطر دې د خپل لښکر سره یو ځای تیار و اوسي ، بیا یی خپله برخه لښکر له ځانه سره واخست او د جنوب په لور ولاړ. په هغه لاره چې پالامو د مهارت او پربتګالیانو مشترک لښکر له ځانه سره را خیستې و او د ګوډ په لور را روان و نو خواص خان ورته د شپې په تیارو کې هملته په لاره کې کمین و نیوه تر څو په پالامو باندې ناڅآپی یرغل وکړي او هغه د خپل لشکر سره د نابودی کندې ته وسپاری. خواص خان په دې خاطر د دې پلان څخه کار واخست چې د خواص خان مخبرانو هغه ته خبر ورکړې و چې خونړې او ظالم پالامو د خپلو لښکرو سره یو ځای د ګوډ د ښار په لور را روان دي ، او د هغه د لشکرو شمیره د خواص خا ن د لشکر څخه نزدې پنځه هومره زیاده ده . نو په دې اساس خواص خان د دښمن د لشکرو د شمیرې د په نظر کې نیولو په اساس هملته د ګوډ په لور په تلونکې لاره باندې کیناست، هغه غوښتل په پالامو باندې شبخون وکړي او په دې توګه خپله غلبه او فتحه حتمي وګرځوي.

د بله اړخه د پالامو مخبرانو هم هغه ته خبر ورکړې و چې شیرشاه سوری د ګنګا په لورتللې دې او د بنګال د ساتنې له پاره یی خواص خان د خپل نیمایی لښکر سره یو ځای پرې ایښې دي. خو خواص خان د پالامو مخبرانو ته د دې موقع ورنه کړه چې پالامو ته د هغه په لاره کې د خواص خان د کمین د نیولو په اړه خبر ورکړي ، او د دې نه یی خبر کړي چې خواص خان د خپل لشکر سره یو ځای د ګوډ په لاره کې ورته ناست دي. هغه د کمین نیولو د مخه تر څو میلو واټن پورې خپل نظامي مخبران خپاره کړي و او هغوي په خپل نوبت سره د پالامو د ټولو مخبرانو د له منځه وړلو کار تر سره کړي و. په دې اساس پالامو ته د خواص خان کمین د کیناستو په اړه کوم معلومات تر لاسه شوې نه و.

د شپې په تیارو کې ، هغه وخت چې پالامو په ډیره بې احتیاطی سره د خپل لښکر تر څنګ د ګوډ په لور په لاره رهي و ، نو د شپې د تیارو نه په ګټې اخستو سره پرې خواص خان توپانې سیلیو او د اور د بخرکو په څیر حمله وکړه. پالامو د خواص خان له لورې د دا سې ناڅاپي حملې او یرغل انتظار نه درلود. هغه خو په دې آند و چې شیرشاه سوری د ګنګا د ګودر په لور ورغلې دې او خواص خان د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای د ګوډ په شار کې د هغه د حملې انتظار باسي ،نو په دې اساس پالامو دا فکر هم نه کاوه چې دا حمله د خواص خان په خپله کړې وي.

د پالامو په لښکر باندې په بې خبری کې خواص خان د دې ناڅاپي حملې څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، هغه په هغه ځواک ، هغه قوت ، هغه میړانې او هغه جرءت سره د پالامو په لښکر باندې حمله وکړه چې د پالامو لشکر یی په خپل منځ کې سره پرې کړ او د هغوي د منځ او اړخونو څخه په کې تیر را تیر شو. او په دې ترتیب یی د پالامو د لښکرو زرګونه کسان د تیغه تیر کړل.

د پالامو د لښکرو په منځ کې د ورګډیدو او د هغوي د منځنیو لیکو د ماتولو وروسته خواص خان ، د هغه د لښکرو په شاتنی برخې باندې یرغل وروست. په دې یرغل کې هم خواص خان هغه میړانه و ښوولې چې د پالامو د لښکر وروستنی لیکی یی د فنا سره مخ کړې.

هغه وخت چې پالامو د خپل لښکر د مخکښو لیکو څخه شاتنیو لیکو ته راته ، تر هغه وخته پورې خواص خان دهغه شاتنۍ لیکې په پوره ځواک سره ځپلې وې.

پالامو دخپل لښکر ددې حالت په کتلو سره ډیر وارخطا شو خو سمدستې یې هڅه وکړه خپل ځان را سنبال کړي ، هغه بې له ځنډه د لښکر پاتې برخه را واخسته او دخواص خان پر خلاف یې خپله وینه تویونکې حمله پیل کړه. خو تر دې وخته پورې خواص خان پالامو ته پوره زیان ور رسولې و ، دپالامو لښکرو ته دهمدې زیان په واسطه د خواص خان لشکرې په ډیرې قوې حوصلې سره مخکې تللې ، په دې اساس کله چې پالامو په خواص خان باندې ځوابې یرغل وکړ نو دخواص خان په لښکرو یې کوم خاص اغیز و نه کړ. په همدې وخت کې دواړو لښکرو دبنګال په دې دښتو کې یو دبل پر خلاف خپلو وینه تویونکو حملو او جنګ ته دوام ورکړ. دشپې په همدې تیارو کې د بنګال زمکې دمړو او وینو دبهیر نمونې وګرزیدې

دشپې په تیارو کې د پیل شوې دغه جنګ په پایلو کې خواص خان پالامو ته ډیره بده ماتې ورکړه ،اودهغه لښکر یې په عامه توګه د تیغه تیر کړ. دسهار د لمر د راختلو تر مخه خواص خان د پالامو د ټول لښکر څخه بیغمه شوې و ، پالامو هم په دې جنګ کې له منځه تللې و اودهغه د فوځ په ټولو شیانو او وسایلو باندې د خواص خان لشکرو ولکه کړې وه ، بیا خواص خان دخپلو ټولو شتو سره یو ځاې ، دجنګ ټول لاسته راغلی آسونه او د سپرلۍ نور حیوانات له ځانه سره بار کړل او د ګنګا دد ریاب هغه لورې ته یې دخپل فوځ سره یو ځاې کوچ وکړ. او هغه ځاې ته ولاړ چیرې چې ورته شیرشاه سوری انتظار کاوه.

۵۲

کله چې شیرشاه سوری ته خبر ورسید چې دهغه ستر سالار خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې دهغه پرې او ته رانزدې شوې دې ،نوهغه سمدستې همایون ته خپل قاصد ور واستوه ، هغه قاصد د همایون سره ددریاب په هغه غاړه یو ځاې شو او همایون ته یې د شیرشاه سور ي داپیغام ور ورساوه چې : اوس نو ستا خوښې پورې اړه لری چې ایا ته ددریاب دې غاړې ته راپوریوځې او که زه ددریاب هغه غاړې ته در پوریوزم او له تا سره و جنګیږم او که ستا دفوځ د راتلو له پاره ګودر پریږدم تر څو ستا لښکر د جنګ له پاره دی لورې ته را واوړي. همایون بیرته دهمدې قاصد په خوله شیرشاه سوری ته ځواب را ولیږه چې شیرشاه سوری باید د دریاب څخه د تیریدو په خاطر ګودرونه خالي کړي تر څو زه دخپل لښکر سره یوځاې ددریاب څخه تیر اود جنګ نغاره هملته و ټنګوم. شیرشاه سوري د همایون ددې وړاندیز سره موافقه وکړه او خپل لښکریې د ګنګا ددریاب دغاړې څخه درې څلور میله واټن لرې تر بلګران پورې نژدې ور ورساوه اوهملته یې پرې او وکړ.

بلګران ته په ور رسید و سره شیرشاه دخپل لښکر د دفاع له پاره خندقونه وویستل اوهغه یې هملته کلابند کړ ، ددې خندقونو شاته یې خپله توپخانه نصب کړه اوپه هغې یې تجربه لرونکې ماهرین و ټاکل او ورته یې حکم وکړ چې د جنګ په وخت کې ملاتړلې ولاړ وي.

هغه وخت چې شیرشاه سوری د دریاب ګودر پریښود او شاته تر بلګرامه پورې ولاړ نو بیا دهمایون دحکم له مخې ددریاب څخه دتیریدو له پاره یو پول جوړ کړل شو اوهمایون پرې دخپلو لښکرو سره یو را تیرشو . ددریاب څخه د راتیریدو وروسته چې همایون دخپل لښکر سره یو ځاې په کومه سیمه کې پرې او کړې و ، دهغه ځاې نښې اړخ ته یوه ناله وه. دا ناله به د برسات په موسم کې د اوبو ډکیده او اوبه به یې د ګنګا په دریاب کې ور پریوتې. همایون هم دپرې او د ځاې څخه دشیرشاه سوری په څیر یو ستر خندق وویست ،

توپونه یی دهغې شاته نصب کړل او نوې مورچې یی جوړې کړې. همایون د شیرشاه سوری په مقابله کې د جنګ له پاره همغه طریقه خپله کړه چې څه موده مخته دپانې پت په میدان کې بابر د ابراهیم لودهي په مقابل کې استعمال کړې وه.

دګنګا د دریاب څخه د تیرید و وروسته ، پر هغه ځاې چې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې پراو کړې هغه یو پاک ډاګ اوپراخه میدان و. هلته به په بارانو کې اوبه راتللې. دې ځاې د بلګران نه نژدې دریې میله واتن درلود. څرنګه چې همایون د اپریل په میاشت کې دګنګا د دریاب څخه تیر شوې و او هملته یی پراو کړې و ترڅو دشیرشاه سوری سره و جنګیږي. هغه په دې ډاډمن و چې د بارانونو موسم لرې دې اوپه ګنګا کې هم د کلنې سیلاب د راتلو شونتیاوې کمې دې.

نژدې یوه میاشته شیرشاه او همایون یو بل ته مخامخ پراته و. هیڅ لوړې د جنګ د پیلامې له پاره لمړیتوب نه کاوه. تر دې وخته خواص خان هم دشیرشاه سورې سره را یوځاې شوې و ، اوس نو شیرشاه سورې هم ډاډمن شوې و ځکه چې دهغه متحده لښکر د جنګ کولو له پاره هره ګړۍ تیار ولاړ و.

د بارانونو موسم لا تر اوسه پورې ډیر لرې و .خو داسې څرګنديده چې د همایون ستورې په څرخیدو وې ، ځکه د ۱۵۴۰ ز کال د مۍ په میاشت کې دبادونو ، ګرمیو او توپانو له کبله دوخته مخته بارانونه پیل شول. او دګنګا په دریاب کې د سیلاب د راتلو په اساس د مغلو دلښکرو پراو د اوبو لاندې راغې. په دې خاطر همایون خپل پراو د مخکنۍ ځاې څخه پورته کړ او لږ څه پورته ځاې ته یی یوړ.

د پراو ددې انتقال نه وروسته همایون د شیرشاه سوری سره د ټکر کولو له پاره هوډ وکړ. ددې هوډ سره سم یی په خپلو لښکرو کې د جنګ نغاره و ټنګوله ، دشیرشاه سوری لښکر هم ددې نغارې په مقابل کې خپل ډول ووا هه. په دې توګه دواړه لښکرې د جنګ له پاره په لیکو کې تیارې شوې.

همایون خپل لښکر په پنځو برخو وویشه ، د لښکر منځنۍ برخه یی د خپلې قومندې لاندې پریښوده ، ښې اړخ له پاره یی خپل یو باوری سالار و ټاکه او د چپ اړخ له پاره یی هم خپل ورور مرزا عسکري قومندان و ټاکه ، دلښکرو په لمړنۍ ډله باندې یی خپل بل ورور مرزا بهنډال قومندان و ټاکه ، او دلښکرو پنځمه برخه یی دخپل کاکا زوې ناصر مرزا تر قومندې لاندې ورکړه. ددې پنځمې برخې عسکرو ته یی دا دنده هم ور وسپارله چې هغوې به دلښکرو د شا له اړخه دوه کارونه تر سره کوي ، لمړی دا چې هغوې به دلښکرو د پراو ساتنه کوي اودویم دا چې د شا له اړخه به ځارنه کوي چې دښمن پرې د شا له اړخه حمله ونه کړي اوپه دې ترتیب لښکر ته زیان و نه رسیږي.

دبله اړخه شیرشاه سوری خپل لشکر د پنځو په ځاې په څلورو برخو وویشه. منځنۍ برخه شیرشاه سورې دخپله ځانه سر و ساتله تر څنګ یی هیبت خان هم له ځانه سره ملګرې کړ. دښې اړخ قومنده یی جلال الدین جالو ته ورکړه او دهغه سره یی یوشمیر نور سرداران او سالاران دمعاونینو په توګه و ټاکل. دچپ اړخ قومنده یی دخپل مشر زوې عادل خان ته ورکړه او برهم جیت او څو نور سالاران یی ورسره معاونین وټاکل ، خو دلښکرو لمړنۍ ډله یی دخواص خان دقومندې لاندې ورکړه ، په دې ډله کې د شیرشاه سوری د جنګ د ډګر ډیر غښتلي او تکړه زړه ور عسکر او سالاران ورګډ شوې و.

همایون د جنګ پیلامه وکړه. دهغه ورور مرزا بهنډال لمړنې کس و چې جنګ یی پیل کړ. هغه دهمایون دلښکرو دلمړنۍ مخکښې ډلې قومندان و ، مرزا بهنډال یو اوږد چکر و خوړ اوبیا یی د شیرشاه سوری د فوځ په چپ اړخ باندې ګذار وکړ، دشیرشاه سوری د فوځ

ددې برخې قومنده د جلال الدين جالو په لاسو کې وه. د مرزا بهنډال د حملې نه وروسته دهغه ورور مرزا عسکری هم په فعالیت پیل وکړ ، هغه هم د جلال خان جالو په لښکرو ور پریوت. دواړو مرزا عسکری او مرزا بهنډال دا انګیرله چې که چیرې دواړه په یوه وارد شیرشاه سورې د عسکرو په دې برخه چې د جلال خان جالو تر قومندې لاندې دې حمله وکړي او هغوې له منځه یوسي نو سوبه به یې ډاډمنه شي.

خودا دمرزا عسکري او مرزا بهنډال بې عقلي ثابته شوه ، ځکه هغه وخت چې مرزا عسکری او مرزا بهنډال د جلال الدين جالو د قومندې لاندې عسکرو باندې ور پریوتل نو په همدې وخت کې خواص خان هم د یوه توپانې حرکت په اساس دهمایون د فوځ په اخري برخې باندې یرغل ور وست او دمغلو د لښکرو په اخري برخه چې قومندانې یې د همایون د کاکا زوې ناصر خان مرزا کوله تر خپل خونړی او ناڅاپی برید لاندې راوست. خواص خان په ډیره کمه موده کې د ناصر مرزا برخه لښکر و ځپاوه ، دهغه لښکر یې دتیغه تیر کړ او پخپله ناصر مرزا و تښتید اودهمایون په زړه کې ورننوت. د ناصر مرزا د لښکرو د تباهۍ وروسته خواص خان د مغلو دلښکر ښې لوري ته چې د مرزا عسکري د قومندې لاندې یې حملې کولې ورغې ، خو لمړۍ یې د مرزا بهنډال دلمړنیو جنګیدونکو ډلو تر شا حمله وکړه ، دهغه دا حمله دومره سخته او خونړۍ وه چې دهمدې حملې له مخې دشیرشاه سورې دغه ستر قومند ان خپل ځانته د فتحې ټولې دروازې پرانستلې

مرزا بهنډال د جنګ په پیلامه کې ډیره ستره غلطی کړې وه ، هغه ته په کار و چې دخپلو لمړنیو مخکښو جنګې کسانو سره یې دخواص خان حرکات تر څارنې لاندې نیولې وې،هغه یې دخپل ځان سره مشغول کړې وې او پرې اینښې یې واې چې د لشکر و نورې ډلې یو دبل سره ټکر وکړي اودهر څوک دخپل برخه لیک څخه په ښه توګه خبر شي.

خو داسې و نه شول ، هغه وخت چې مرزا بهنډال چکر وخوړ او بیا یې د جلال الدين جالو په لشکرو باندې را کښودل نو مرزا عسکري هم دهغه سره ملګرې شوې و او دشیرشاه سورې دمیمنې اړخ په ریښتنې توګه ددې دواړو دمقابلې کولو توان نه درلود او وروسته تللو ته اړ شوې و ، خو د مرزا بهنډال ددې غلطیو څخه خواص خان ډیره ګټه پورته کړه اودهمایون په ډیرې کمزورې برخې باندې یې حمله وکړه او دا کمزورې برخه د لښکرو شاتنۍ برخه وه چې قومنده یې دمرزا ناصر په لاسو کې وه ،خواص خان دمغلو دلښکرو دا برخه دسترګو په رپ کې له منځه یوړه.

د مغلو دلښکرو د شاتنۍ برخې د له منځه وړلو وروسته کله چې خواص خان د مغلو دلښکر په لمړنۍ مخکښې برخې او دهغوې په میسره باندې یرغل وروست نو دهمایون د لښکر زړه هم دهغې ددې ناڅاپی حملو څخه اغیز من شوې و ،ددې حتمي پایلې د اشوې چې ددې برخې لښکر هم د خواص خان حملو د هیبت څخه د تیښتې لارې خپلې کړې او د پناه په خاطر یې دخپل لشکر منځنۍ برخې ته ځانونه ور رسول.ددې برخې قومنده پخپله دهمایون په لاسو کې وه. په دې توګه د همایون دلښکر هغه برخه چې په منځ کې پرته وه هغه ددې را تښتیدلو عناصرو دبیروبار په اساس نه مخته تللې شوه او نه یې چپ او ښې لورې ته قدم اخستلې شو ، اونه د هغوې له وجې توپخانې خپل کار پیلولې شو ،که څه هم دهغوې په مقابل کې دښمن پروت و خو هغوې د خپلو راتښتیدلو دهجوم په واسطه مات رامات شوې و.

۵۱

دشیرشاه سوری څخه د جدا کیدو وروسته لمړی خواص خان د ګوډ ښار ته ولاړ، هلته د ګوډ په ښار کې یی د هغه ځای د حاکم حضرخان سره خبرې وکړی او هغه ته یی دا ډاګیزه کړه چې دښمن پرې د حملې پلان لري ، نو په دې خاطر دې د خپل لښکر سره یو ځای تیار و اوسي ، بیا یی خپله برخه لښکر له ځانه سره واخست او د جنوب په لور ولاړ. په هغه لاره چې پالامو د مهارت او پربتګالیانو مشترک لښکر له ځانه سره را خیستې و او د ګوډ په لور را روان و نو خواص خان ورته دشپې په تیارو کې هملته په لاره کې کمین و نیوه تر څو په پالامو باندې ناڅآپی یرغل وکړي او هغه د خپل لشکر سره د نابودی کندې ته وسپاری. خواص خان په دې خاطر د دې پلان څخه کار واخست چې د خواص خان مخبرانو هغه ته خبر ورکړې و چې خونړې او ظالم پالامو د خپلو لښکرو سره یو ځای د ګوډ د ښار په لور را روان دې ، اودهغه د لشکرو شمیره د خواص خا ن د لشکر څخه نزدې پنځه هومره زیاده ده . نو په دې اساس خواص خان د دښمن دلشکرو د شمیرې د په نظر کې نیولو په اساس هملته د ګوډ په لور په تلونکې لاره باندې کیناست ، هغه غوښتل په پالامو باندې شبخون وکړي او په دې توګه خپله غلبه او فتحه حتمي وګرځوي.

دبله اړخه د پالامو مخبرانو هم هغه ته خبر ورکړې و چې شیرشاه سوری د ګنګا په لورتللې دې او د بنګال د ساتنې له پاره یی خواص خان د خپل نیمایی لښکر سره یو ځای پری ایښې دې. خو خواص خان د پالامو مخبرانو ته د دې موقع ورنه کړه چې پالامو ته د هغه په لاره کې د خواص خان د کمین د نیولو په اړه خبر ورکړي ، او د دې نه یی خبر کړي چې خواص خان د خپل لشکر سره یو ځای د ګوډ په لاره کې ورته ناست دې. هغه د کمین نیولو د مخه تر څو میلو واټن پورې خپل نظامي مخبران خپاره کړي و او هغوې په خپل نوبت سره د پالامو د ټولو مخبرانو د له منځه وړلو کار تر سره کړي و. په دې اساس پالامو ته د خواص خان کمین د کیناستو په اړه کوم معلومات تر لاسه شوې نه و.

د شپې په تیارو کې ، هغه وخت چې پالامو په ډیره بې احتیاطی سره د خپل لښکر تر څنګ د ګوډ په لور په لاره رهي و ، نو د شپې د تیارو نه په ګټې اخستو سره پرې د خواص خان توپانې سیلیو او د اور د بخړکو په څیر حمله وکړه . پالامو د خواص خان له لورې د دا سې ناڅاپي حملې او یرغل انتظار نه درلود . هغه خو په دې آند و چې شیرشاه سوری د ګنګا د ګودر په لور ورغلې دې او خواص خان د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای د ګوډ په شا رکې د هغه د حملې انتظار باسي ،نو په دې اساس پالامو دا فکر هم نه کاوه چې دا حمله د خواص خان په خپله کړې وي.

د پالامو په لښکر باندې په بې خبرۍ کې خواص خان د دې ناڅاپي حملې څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، هغه په هغه ځواک ، هغه قوت ، هغه میړانې او هغه جرءت سره د پالامو په لښکر باندې حمله وکړه چې د پالامو لشکر یی په خپل منځ کې سره پرې کړ او د هغوې منځ او اړخونو څخه په کې تیر را تیر شو . او په دې ترتیب یی د پالامو د لښکرو زرګونه کسان د تیغه تیر کړل.

د پالامو د لښکرو په منځ کې د ورګډیدو او د هغوې د منځنیو لیکو د ماتولو وروسته خواص خان ، د هغه د لښکرو په شاتنۍ برخې باندې یرغل وروست. په دې یرغل کې هم خواص خان هغه میړانه و ښوولې چې د پالامو د لښکر وروستنۍ لیکی یی د فنا سره مخ کړې. هغه وخت چې پالامو د خپل لښکر د مخکنیو لیکو څخه شاتنیو لیکو ته راته ، تر هغه وخته پورې خواص خان د هغه شاتنۍ لیکې په پوره ځواک سره ځپلې وې.

پالامو دخپل لښکر ددې حالت په کتلو سره ډیر وارخطا شو خو سمدستې یې هڅه وکړه خپل ځان را سنبال کړي ، هغه بې له ځنډه د لښکر پاتې برخه را واخسته او دخواص خان پر خلاف یې خپله وینه تویونکې حمله پیل کړه. خو تر دې وخته پورې خواص خان پالامو ته پوره زیان ور رسولې و ، دپالامو لښکرو ته دهمدې زیان په واسطه د خواص خان لشکرې په ډیرې قوې حوصلې سره مخکې تللې ، په دې اساس کله چې پالامو په خواص خان باندې ځوابي یرغل وکړ نو دخواص خان په لښکرو یې کوم خاص اغیز و نه کړ. په همدې وخت کې دواړو لښکرو دبنګال په دې دښتو کې یو دبل پر خلاف خپلو وینه تویونکو حملو او جنګ ته دوام ورکړ. دشپې په همدې تیارو کې د بنګال زمکې دمړو او وینو دبهیر نمونې و ګرزیدې

دشپې په تیارو کې د پیل شوې دغه جنګ په پایلو کې خواص خان پالامو ته ډیره بده ماتې ورکړه ،اودهغه لښکر یې په عامه توګه د تیغه تیر کړ. دسهار د لمر د راختلو تر مخه خواص خان د پالامو د ټول لښکر څخه بیغمه شوې و ، پالامو هم په دې جنګ کې له منځه تللې و اودهغه د فوځ په ټولو شیانو او وسایلو باندې د خواص خان لشکرو ولکه کړې وه ، بیا خواص خان دخپلو ټولو شتو سره یو ځاې ، دجنګ ټول لاسته راغلی آسونه او دسپرلۍ نور حیوانات له ځانه سره بار کړل او د ګنګا دد ریاب هغه لورې ته یې دخپل فوځ سره یو ځاې کوچ وکړ. او هغه ځاې ته ولاړ چیرې چې ورته شیرشاه سوری انتظار کاوه

د غم او مصیبت په دغه ډک ساعت کې ، یعنې هغه وخت چې خواص خان دهمایون فوځ په ډیره بده ورځ اخته کړې و نو شیرشاه سوری هم دمغلو دلښکرو په میسره باندې حمله وکړه ، دمغلو د دې ځاې لورې قومندان مرزا عسکری و . د شیرشاه سوری دا چال ډیر پریکنده و ځلید ،ځکه د مغلو لښکر په میسره کې د شیرشاه سوری تر مخ ټینګ نه شو اوهغوې هم د لښکرو زړه ته ور وتښتیدل. په دې توګه ،کله چې ددرې واړو خواو څخه د مغلو د لښکرو ماتې خوړلې د لښکر زړه ته را ټولیدل نو دهمایون دغه منځنې لښکر په خپله بې کاره و ګرزید. دهمایون په لښکرو کې دهمدې را تښتیدلو عناصرو په واسطه یوډول بې نظمې راپیدا شوه ، دبله اړخه خواص خان د پخوا څخه د همایون د لشکر شاتنۍ برخه له منځه وړې وه اودهغې د له منځه وړلو وروسته خواص خان دهمایون د لښکر په زړه او میسره دواړو باندې یرغل وروستې و ، په همدې خاطر هغه خپله ټوله توجه د همایون دلښکر هغه مخکښې ډلې لورې ته را وګرځوله چې قومنده یې د مرزا بهنډال په لاسو کې وه. شیرشاه سوري هم د همایون دلشکر منځنۍ برخه په دې خاطر د نظر و غورځوله چې د نورو ځایو څخه د ماتې خوړلو عسکرو د راتښتیدو په اساس دهغوې حرکت محدود شوې و ،شیرشاه سوري د همدې وخت نه په ګټې اخستو سره دمیسرې په لور مخه کړه ، اوس خو حالات داسې شوي و چې دهمایون دلښکر منځنۍ برخه د حرکت نه وتلې وه ، تر څنګ یې دخواص خان په حملې دهغوې شاتنۍ برخه هم دمرګ او تیښتې سره مخ شوې واو جلال الدین جالو اوشیرشاه سوري دواړو د میسرې د لښکرو د له منځه وړلو له پاره خپلې تورې کارولې. همدا راز د همایون دلشکرو میمنه کې دشیرشاه سوري مشر زوې عادل خان په پوره میړانه جنګیده او غوښتل یې چې دهمایون د لښکرو دمیمنې لورې ته هم ماتې ورکړي.

د لږې شیبې دروند وینه تویونکي جنګ نه وروسته همایون ډیره بده ماتې وخوړه اودخپل لښکر سره یو ځاې و تښتید ، دهمایون ټول لښکر دګنګا دهغه پول په لور و تښتید چې همایون دد ریاب څخه د تیرید و په خاطر څه موده مخکې جوړ کړې و . په دې وخت کې دریاب د جنګ د میدان څخه په پنځه میله واټن کې پروت و . دماتې خوړلو وروسته دهمایون په لښکر کې منډې ترې پیل شوې وې. ددې پایلې دا شوې چې په پول باندې دخلکو د ډیرښت په واسطه ، پول په منځ کې دوه ځایه شو ، او په هغه باندې تیریدونکي ډیر خلک یا هملته ترپښو لاندې شول او یا دګنګا په دریاب کې ژوندې ډوب شول.

هغه وخت چې پول مات شو نو همایون هم دخپل فیل سره یو ځای د پول د پاسه تیریده. په دې اساس همایون هم دخپل فیل سره یو ځای په ګنګا کې ور ولوید، خو په دریاب کې د لویدلو وروسته فیل په مکمله توګه همایون خوندي و ساته او په لامبو یې د هغه ځایه بلې غاړې ته یوړ.

کله چې د همایون فیل غاړې ته ورسید نو د همایون یوه سالار همایون ته آس را وړاندې کړ، په دې وخت کې همایون لوخ سر او لوڅې پښې و. هغه خلک چې د جنګ څخه را تښتیدلې و او د هغه خوا ته را رسیدلي و د هغوې سره یو ځای د لیونې په څیر د اګرې په لور روان شو. کله چې د همایون قافله د اګرې او قنوج تر منځ د بهوګاو ته نژدې ور ورسیده، نو د شاوخوا وسله و الوجټانو بد معاشو دهقانانو چې ډیره کې یې غله او د اړه ماران و د همایون سره ډیره بده وضعه وکړه او هغه ته یې د ډوډۍ او خوراک د ورکولو څخه انکار وکړ. د دې نه علاوه یې د همایون هغه عسکر چې اخوا دیخوا را تښتیدلي و او همایون غوښتل هغوې بیرته له ځانه سره را یوځای کړي، له منځه یوړل.

کله چې همایون ته خبر ورسید چې د دې بد معاشو جټانو د هغه د لښکرو په وژلو پیل کړې دې نو هغه خپل ورور مرزا بهنډال، مرزا عسکری او دکاکا زوې مرزا ناصر ته حکم وکړ چې دې ګستاخو او سرکشو جټانو ته سزا ورکړي. مرزا عسکری نه غوښتل د همایون دا حکم و مني. پایلې یې داشوې چې د مرزا عسکري او مرزا ناصر تر منځ بحث ګرم شو او خبره تریخوالې ته ورسیده. ناصر مرزا عسکري د اس په قمچینه وواهه. مرزا عسکري ولاړ او همایون ته یې د خپل کاکا د زوې ناصر میرزا څخه ګیله وکړه خو کله چې همایون د خپل کاکا د زوې څخه په دې اړه پوښتنه ګرویزنه و نه کړه نو بیا مرزا عسکري ناراضه شو او د خپل جاګیر په لور سنبل او مراد اباد ته ولاړ.

د مرزا عسکري د تللو وروسته مرزا بهنډال او ناصر مرزا دواړه د دې جټانو د ځپلو له پاره ولاړل. خو دا جټ غله او د اړه ماران پوره وسلوال و او شمیره یې هم کمه نه وه. په دې خاطر هغوې د همایون د دې پاته تښتیدلی لشکر سره د جنګ له پاره تیار شول. د دواړو خواو تر منځ ښه جنګ وشو خو په اخر کې د همایون لښکرو دې غلو جټانو ته ماتې ورکړه او هغوې هم د تیښتې لار و نیوله. د جټانو عادت دا و چې تل به د مصیبت وهلو په مخ کې د وحشي حیواناتو په څیر د ریدل خو کله به چې د کوم ځواکمن سره مخ کیدل نو بیا به د امن شا متولې ګرزیدې.

د جټانو سره د جنګ او جدل وروسته همایون د خپل پاته عسکرو سره د بهوګاو څخه د غرب په لورې روان شو. او د ریمه ورځ د لمر پریوتو د مخه اګرې ته نزدې ور ورسید. د ګنګا سره نزدې د شیرشاه سوری د لاسو څخه د ماتې خوړلو وروسته همایون د ومره زړه بدې او ستومانه شوې و چې د اګرې کلا ته د ننوتلو څخه یې هم ډډه وکړه. بلکه د یوه کس شیخ رفیع الدین په کور کې یې د یره جوړه کړه. د لته د اوسیدو په وخت کې شیخ رفیع الدین ورته مشوره ورکړه چې لاهور ته ولاړشي او د شیرشاه سوری په مقابل کې د یو ځل بیا د خپل برخلیک له پاره و جنګیږي.

په اګرې کې د اوسیدو په وخت کې همایون په فکري اړخه ډیر خپور وور معلومیده. په دې وختو کې یې هیڅ ډول پریکړه نه شواې کولې. د لته د اوسیدو په وخت کې یې خپل ورور مرزا بهنډال ته حکم وکړ چې هغه د دشاهي حرم پورې اړونده ښځې د کلا څخه را وکاږي. په دې ښځو کې د هغه خور ګلبدن هم شامله وه. همایون غوښتل د غه ټولې ښځې په خپلو لاسو ووژني تر څو د هغوې برخلیک د شیرشاه سوری لاسو کې و نه لویږي.

خو د مرزا بهندا ل د همایون په د ې حکم باند ې نیوکه وکړه او ژمنه یی وکړه چې هغه به تر لاهوره پورې د دی ټولو ښځو د خوند ی وړلو دنده په غاړه اخلی. همایون هم څو ورځې په اګره کې پاته شو او بیا یی اګره پخپله خپل برخلیک ته پریښوده او تر ې ولاړ. هغه دفتح پور سیکر ي سیمې ته چې د اګرې څخه شل میله واټن کې وه ولاړ. دا د هندوستان څخه د مغلو د هجرت پیلامه وه. هر لورې د حشر دورځې په څیر غم خپور و . د اسې څرګندیده چې د اسرافیل شپیلۍ پوکې کړې وي ځکه هر ې لور ې ته چغې ، سور ې ، ژړاوې او واویلاوې وې. خو د هغه رذیل خوې هغه تر اخره پورې نه پریښود. د همایون په خپلو ملګرو کې تر اوسه پورې غدار ي موجوده وه ، د فتح پور سیکر کې یو ناڅرګنده کس همایون په غشي وویشت ،خو همایون خوند ي پاته شو خو یو ملګرې یی زخمې شو.

همایون د خپلو ملګرو سره هلته په فتح پور سیکر کې یواځې یوه ورځ تم شو او بیا د اوسني بهرت پور شمالي برخې ته د کاما نومی غرنۍ لړۍ څخه تیرا و د ریواړي سیمی ته ورسید.

د بله اړخه شیرشاه سوری هم عجیب اوغریب حالت درلود . ځکه هغه ته د هغه د خوب اوخیال نه بیرون بې شمیره مال او دولت په لاس ورغلې و . یواځې په یوه ځرک کې هغه ته دومره آسونه ، فیلان ، جنګي سامانونه او مالي غنیمتونه تر لاسه شوي چې د هندوستان د سوبې له پاره یی هیڅ کمې نه کاوه. هغه د چنګیزخاني مغلو په څیر د انسانانو د کپریو څخه منار جو ړ نه کړ او نه یی پرې د خوشحالیو جشن و لمانځه ، بلکه د ستر خدا ې تر مخه یی د خپلو دغو فتحو له پاره د شکرانې عبادت وکړ.

د جنګ په دویمه ورځ شیرشاه سوری د خپل فوځ سره یو ځاې د ګنګا د دریاب څخه پورې ووت. هلته په قنوج کې تم شو ، د هغه ځایه یی خپل سالار برهم جیت ته د لشکر یوه برخه ورکړه او هغه یی ولیږه تر څو د جنګ د میدان څخه د تښتید ونکي همایون په تعقیب پسې ولاړشي. د خپل لښکر یوه بله برخه یی د خپل یوه بل سالار ناصر خان په قومنده کې ورکړه تر څو سنبل او مراد اباد ته ولاړ شی او په د ې ځایو باند ې حمله وکړي او په خپله ولکه کې یی واخلي. او پخپله شیرشاه سوری د اګرې په لور ولاړ.

همایون د خپل پاته شوې لښکر سره یوځاې د جنګ د میدان څخه تښتید لې و او د اګرې په لور تللې و . په د ې خاطر همایون په هیڅ ځاې کې د شیرشاه سوری د تعقیبونکي لښکر سره مخ نه شو ، مغل چې په هره سیمه کې و ، د سختې ویرې او د هشت سره مخ شوې و. هغوې ټول د اګرې او ډهلي په لور په تیښته کې و ، د همایون او مغلو د تعقیبولو له پاره د خپلو عسکرو د لیږلو څخه د شیرشاه سوری مقصد دا و چې هغوې یو ځل بیا د جنګ له پاره په کوم ځاې کې سره د راټولیدو جوګه نه شي. خو د د ې څخه یو بل مقصد هم و او هغه دا چې د شا تلو په وخت کې همایون د خپلو پاته لښکرو سره یوځاې د هندوستان د رالسلطنت د تباهیو سره مخ نه کړی.

د ګنګا د غاړې څخه د روانید و وروسته شیرشاه سوری کرار کرار د اګرې په لور مخته روان و او د خپل عادت له مخې به یی هره سیمه چې سوبه کوله نو د هغې سیمې نظام به یی هم خپلو کسانو ته ورسپاره ، په د ې وخت کې د شیرشاه سوری سره د هغه سالاران خواص خان او هیبت خان نیازی هم وو. په د اسې حال کې چې برهم جیت یو ورځ مخته د همایون په تعقیب پسې ر وان شوې و او اګرې ته نژد ې ور رسید لې و . هغه د همایون څخه یو منزل لرې و ، په همد ې خاطر همایون هم په بیړه د جنوب په لور د فتح پور سیکرې سیمې ته وتښتید ، حقیقت دا و چې همایون نه غوښتل چې شیرشاه سوری او د هغه لښکر د هغه په درک خرک باندی وپوهیږي.

هغه وخت چې برهم جیت د خپلو عسکرو سره یو ځاې اګرې ته نژد ې ور ورسید نو هغه هغه بې وسلې کسان چې د همایون د فوځ څخه شاته پاته اوجدا شوي و بې دریغه ووژل ، د اګرې په لور د تللو په وخت کې د مختلفو سیمو د انتظام د جوړولو تر څنګ شیرشاه سوری

ډير زيات احتياطي تدابير دا هم نيول چې که په راتلونکې کې کله هم دهمايون سره جنګ کيږي نو هغه دخپلو ولکه شو و سيمو حالات مستحکم کړي ، قنوج ته د ور رسيدو وروسته هغه د کلا بند ښار د جوړولو بنسټ کيښود ، چې د شيدګړ په نامه يې و نوماوه . په همدې توګه کله چې هغه د بهوجپور څخه پورته دشمس اباد په لور راغې نو دلته يې هم يو نوې ستر کلې اباد کړ او ترڅنګ يې يوه کلا هم جوړه کړه چې د رسول پور په نامه يې ونومولە.

کله چې هغه دخپل لشکر سره يوځاې او دخپلو سالارانو خواص خان او هيبت خان نيازي په ملتيا اګرې ته را ورسيد او په دې خبر کړل شو چې برهم جيت ډير بې ګناه وګړی و ژلې دي نو شيرشاه سوري په ديره کلکه توګه برهم جيت د لعنت او ملامتيا وړ وګرځاوه او اراده يې وکړه چې په راتلونکې کې به هيڅ وخت هم برهم جيت په يو اځې ځان قومندان نه ټاکې او نه به يې د نورو لشکرو د تعقيب پسې ځانته وراستوی.

۵۲

په اګرې کې د اوسيدو په وخت کې يورځ د مانبام څخه لږ دمخه د شيرشاه سوری تمځاې ته راغې . په دې وخت کې شيرشاه سوری ځانته ناست و ، دخواص خان دکتلو سره سم يې هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل چې : خواص خانه زويه ! دلته راشه اوله ما سره څنګ کې کينه. خواص خان ورته وويل چې : تاسې زه را بللې وم ، خيريت خو دې ؟ شيرشاه سوری ورته مسکې شو او ورته يې وويل چې خيريت دې، فکر مه کوه . يوځل خو دلته زما خواته کينه ، په دې وخت کې په خونه کې هيڅوک نه و . د خواص خان دکيناستو وروسته ورته شيرشاه سوري په پلرني شفقت او مينه وويل چې :

خواص خان زويه ماته د يوه دير مهم کار د ترسره کولو له پاره رابللې يې ، داسې کار چې هغه د زما د فرايضو څخه شميرل کيږي ، دا ډيره مهمه او اړينه دنده ده او زه غواړم چې همدا نن يې ترسره کړم. ځکه زه ددوو اونيو څخه زيات دلته په اګره کې نه تم کيږيم او غواړم چې ددهلي په لور ولاړشم .

ګوره خواص خانه زويه ! لکه څنګه چې ته پوهيږې چې ما هوډ کړې دې چې په راتلونکې نژدې وختو کې به برهم جيت د سالار په توګه هيڅ ځاې ته و نه ليږم. ځکه چې هغه ډير وخت غير مسؤلانه کارونه تر سره کوي ، زه غواړم چې له دې وروسته تا د مغلو د ځواکونو د تعقيب کولو پسې وليږم. برهم جيت به له تاسره ستا د معاون په څير درومي. خواص خان تر يوه وخته پورې د شيرشاه سوری خبرې په ډير غور اودقت سره اوريدلې ،بيا يې شيرشاه سوري لورې ته وکتل او ورته يې وويل چې : ته دکومې دندې د اجرا کولو په لور اشاره کوې ؟ د شيرشاه سوري په شوندو باندې نری شانته خندا را پيدا شوه او بيا يې خواص خان ته وويل چې :

ګوره خواص خانه ! ته دلته زما سره زما د زوې په څير يې ، په داسې ګنګا او ګيتا زما د لونو په څير دي. خواص خانه زه همدا نن بلکه داسې يې وګڼه چې همدا اوس ستا د واده کولو غوښتونکې يم ، ستا د واده د مسؤليت نه دخلاصون څخه وروسته به زه وپوهيږم چې ما خپله دنده ترسره کړې ده . ګوره زويه ! زه غواړم چې په يوه وخت کې د ګنګا او ګيتا دواړو سره ستا واده جوړ کړم ، ما دد ې مقصد له پاره ګنګا او ګيتا دواړه را بللې دي ، فکر کوم چې تر لږې شيبې پورې به هغوې دواړه را ورسيږي دهغوې سره به دلښکرو قاضی هم ملګرې وي او ستا د نکاح اهتمام به وکړي ووايه چې ايا په دې اړه تاته کوم اعتراض شته ؟

خواص خان تر لږه ځنډ ه پورې خاموشه ناست و بيا يې په خندا نه خوله وويل چې: زمادرونده شيرشاه ! ماته به ولې په دې باره کې کوم اعتراض پيدا کيږي. زه خو بې ډ هغې هم د ګنګا او ګيتا دواړو سره واده کوم. نو که چيرې ته ماته دا واده همدا اوس او په همدې شيبه کې کول غواړې نو ماته په دې اړه هيڅ اعتراض نه شته. د خواص خان له اړخه د ځواب په اړويدو سره شيرشاه سوری ډ ير زيات خوشحاله شو غوښتل يې نو ر څه هم ووايې چې په همدې ګړۍ کې د لښکرو قاضي او تر څنګ يې ګنګا ، اوما ، د شيرشاه زوې ، او يو بل ځوان کمرې ته را ننوتل. ټول راغلل او د شيرشاه سوری تر مخه کينا ستل. ګنګا د ګيتا په څير خپل ټول وجود رانغاړلې و. په دې وخت کې د لږ څه وخت له پاره خاموشی خپره وه. بيا شيرشاه سوري د خواص خان په لور مخ کړ او ورته يې وويل چې: واوره خواص خانه زويه ! زه غواړم ستا د واده سره يو ځاې د اوما واده هم وکړم. څرنګه چې تا اوما ته خور ويلي دی نو د دې اړخه دا هم زما لور ده. دغه ځوان چې زما د بچيانو سره يو ځاې د لته راغلې دي غواړم د اوما سره يې واده وکړم ، نو په دې توګه به زه خپل هغه فرايض چې زما په اوږو پراته دي ترسره کړم. د شيرشاه سوري د دې پريکړې څخه خواص خان ډ ير زيات خوشحاله شو غوښتل يې نو ر څه هم ووايې چې خواص خان پرې را مخته شو او ويې ويل چې:

زمادرونده شيرشاه ! ګنګا چيرې ده ، دا خو يوائې ګيتا دلته ناسته ده. د خواص خان د د ې پوښتنې په اساس د شيرشاه سوری نه پرته نورو ټولو وخندل. بيا شير شاه سوری ځواب ورکړ چې:

خواص خانه زويه ! په اصل کې ستا سترګې دوکه خوري ،ته نه ګورې چې ستا تر مخه ګنګا او ګيتا دواړه ناستې دي ، خواص خان لږ څه اند يښمن شانته شو او ويې ويل چې تاسې څه ډ ول خبرې کوئ؟ زه خو په خپل مخکې يوائې ګيتا وينم. د هغه په دې خبره شيرشاه سورې په خپله مخکې ناستې ګنګا ته وويل چې: ګنګا لورې تا خو بلکل خپل ځان را نغاړلې دې ،اوس نو د خپله مخه نقاب لرې کړه ، ګنګا د حکم سره سم په حرکت راغله ، په خپل لاسونو يې لمړۍ مخ اوبيا نور بدن را ښکاره کړ ،خواص خان حيران پاته شو ، هغه د ګيتا په شکل کې په خپله ګنګا وه. خواص خان تر يوه وخته پورې په ډ ير تعجب سره ګنګا ته کتل اوبيا يې وپوښتل چې که چيرې دا ګنګا وي نو بيا ګيتا چيرې ده؟ شيرشاه اوما ته وکتل او ورته يې وويل چې: اوما لورې ! خواص خان ته ټوله قصه وکړه تر څو د ګيتا په اړه د هغه غلطه انګيرنه له منځه ولاړه شي ، د شيرشاه سوري د حکم سره سم اوما ټوله قصه په پوره تفصيل سره ژر ژر بيان کړه او ورته يې وويل چې په څه ډ ول هغوې د حويلۍ څخه ووتلې اوبيا د ګنګا سره يوځاې د زيارت لنګر ځاې ته ورغلو ، بيا ګنګا خپل لباس تبديل کړ او د خير غوښتونکې په کالیو کې يې خپل ځان د ګيتا په نامه واړاوه. بيا يې د مهارت په لاس د راتښتولو او ان تر خواص خان پورې د رارسيدو ټولې پيښې ورته په تفصيل سره وويلې.

د ټولې قصې په اوريدو سره خواص خان هم د خندا نه شين و ،د هغه د دې حالت په کتلو سره د ګنګا په مخ باندې هم خوشحالیو څپې وهلې ، بيا يې په همدې خونه کې د خواص خان او ګنګا تر منځ د واده رشته وترله ، په دا سې حال کې چې اوما هم په همدې ورځ واده کړله شوه.

۵۳

نيرمل په لښکر ځاې کې ځانته ناسته وه چې يوه نجلۍ د هغې خيمې ته ور ننوته. د غه ډ يره د ښايسته صورت لرونکې، د ګلونو په حير د ښکلې شکل لرونکې په څير زړه را ښکونکې وه. کله چې نيرمل هغه په خيمې کې وکتله نو د هغې د کتلو سره سم د خپله ځآيه را پورته

شوه ، هغه نجلۍ مخته راغله او د نيرمل څخه يې وپوښتل چې ايا زه دې و پيژندلم ، نيرمل په دې وخت کې ډيره خوشحاله معلوميده بيا يې وويل چې هو ! ماته و پيژندلې ، ته د مهارت ملګرې او د عزيز پالامو خور کملاوتي يې. راځه او له ما سره نژدې کينه. زه تاته زما خيمې ته په راتلو سره ښه راغلاست وايم. هغه نجلۍ چې نوم يې نيرمل کملاوتي و وايه مخته راغله ، نيرمل له ځانه سره يو ځاې کينوله او پخپله هم کيناسته. بيا مخته له دې چې نيرمل د کملاوتې څخه څه وپوښتې ، پخپله کملاوتي په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې: ګوره نيرمل ! زه نه غواړم پر تاباندې کوم احسان بار کړم خو له تا څخه پوښتنه کوم چې ايا زما کورنۍ پر تاباندې د اسې کوم احسان کړې دې چې تا ته د يارګار په توګه په ذهن کې پاته وي. دهغې په دې خبره نيرمل تر يوه وخته پورې غور وکړ اوبيا يې د کملاوتي په لور د کتلو وروسته وويل چې:

کملاوتي زما خبره واوره ! زه په ريښتوني توګه ستا د کورنۍ ممنونه يم ، هغه وخت چې زه يې را وتښتولم او د مهارت د اوسيدو ځاې ته يې راوړم ، نو هلته به په ريښتيا توګه زما عصمت او عزت لوټوېدونکې و خو ستا مور زما له پاره مددګاره وګرزيده اوهغې زه د يوې وينځې په څير د خپل ځان سره وساتلم ، دهمدې کار له مخې هلته د مهارت په هستونګځاې کې زما عزت اوعصمت خوندي باته شو نو په دې خاطر کملاوتي ! زه ستا د کورنۍ ډيره احسان منده يم.

د نيرمل په دې خبرو سره د کملاوتې په مخ باندې د خوشحالۍ ننبې را برښکاړې شوې ، تر لږه وخته پورې په فکر کې ډوبه وه ، اوبيا يې په خبرو پيل وکړ او وويې ويل چې:

نيرمل ! واوره ! چې په ډيره ستونزمنه توګه مې ستا درک پيدا کړې دې او په د ې خيمه کې مې له تاسره دغه ځانته ليدنه د ډيرصبر او زغم نه وروسته تر لاسه شوې ده ، اوس خو د شيرشاه سوري په خيمه کې د ګنګا او خواص خان تر منځه د نکاح کولو پروګرام روان دې، ما هم د همدې وخت څخه ګټه پورته کړه او ستا خيمې ته راغلم ، اوپه هغه موضوع چې ما له تاسره خبرې کول غوښتل هغه د ځانتّه والې غوښتنه کوې ،ګوره نيرمل ! که زه تاته دکوم کار له پاره ووايم نو ايا ته به هغه کار زما له پاره وکړې ؟ نيرمل ورته وويل چې: کملاوتي ! زه به تر خپله وسه پورې دهغې کار په کولو کې بيړه وکړم ځکه چې ستا کورنۍ پر ما ډير زيات احسان کړې دې اود زه دهغې څخه انکار نه شم کولې ، ووايه چې ته له ما څخه د څه ډول کار د کولو غوښتنه کوې؟ کملاوتي د څه ويلو د مخه لږ څه فکر وکړ او بيا يې ووېل چې:

ګوره نيرمل ! تا ته به ياد وي چې په بنګال کې زما ورور پالامو د پرتګاليانو سره يوځاې يو ګډ لښکر تيار کړې و ، هغه غوښتل د خپل دوست مهارت بدله واخلي اوغوښتل يې د شيرشاه سوري لښکر ته ماتې ورکړي ، شيرشاه سوري دهغه دمقابلې له پاره خواص خان و ر واستوه ، دا زما د ورور پالامو بدقسمتي وه چې دهغه ګډ لښکر ماتې وخوړه ، دهغې لښکر هر هر سپاهي دمرګ کومې ته ورغې او زما ورور پالامو پخپله دخواص خان په تورو باندې پرې پرې کړل شو . واوره نيرملې ! زه غواړم دخواص خان څخه خپله بدله واخلم. ايا ته په دې لړ کې له ما سره کومک کولې شې ؟

نيرمل تر يوه وخته پورې خاموشه او په فکر کې ډوبه شوې وه ، بيا يې ترې و پوښتل چې څنګه ملګرتيا ؟ کملاوتي ورته وويل چې:

واوره نيرملې ! دې خواص خان زما د ورور پالامو تر څنګ مهارت هم وژلې دې ، په دې خاطر زه غواړم د خواص خان څخه د دې دواړو د وژلو بدله واخلم او هغه ووژنم. دلته د شيرشاه سوري تر لښکره پورې له ما سره دوه کسه ساتونکې راغلي و ، خو ما هغوې بيرته و

لیږل ، ما په دې باور درلود چې ته به زما دخبرې څخه مخ نه اړوې. ګوره ! زه غواړم چې همدلته په لښکر کې له تاسره یو ځای و اوسم ، کرار کرار د خواص خان نژدیکت تر لاسه کړم ، هغه دخپلې مینې په جال کې را ونغاړم، اوکله چې ما ته داسې فرصت تر لاسه شو نو بیا به زه د وخت او ځای په کتلو سره هغه له منځه یوسم او له دې ځایه به و تښتم. واوره نیرمل ! ایا ددې کار په اړه به له ماسره بسپنه وکړاې شې. زه غواړم چې همدلته ستا په خیمه کې پاته شم ، د واده څخه وروسته به ګنګا دخواص خان خیمې ته ورځي ، ستا دهغې بلې ملګرې اوما هم واده تر سره شوې دي نو په دې اساس به هغه هم د خپل خاوند خیمې ته ورځي. ته به ځانته پاته کیږې نو په دې خاطر زه غواړم له تاسره واوسیږم. او دا چې کله شیرشاه سوری خپل لښکر اخوا دیخوا وړي او ته هم دهغوې سره ځی نو زه به هم له تاسره اوسم اوستا دخیمې ملګرې به یم. او په دې توګه به زه خواص خان ته خپل ښایست او خپل جسم را برښوم اودخپلې مینې په لومو کې به یې را نغاړم او کله چې زه پر هغې بریالی شم نو هغه به له منځه یوسم او بیا به ددې ځایه خپلې پښې سپکې کړم. اوس راته ووایه چې ستا ځواب څه ډول دې ؟

که چې کملاوتي خبرې بس کړې نو نیرمل سر ټیټ کړ او ترډیره وخته پورې په فکر کې ډوبه وه ، بیا یې کملاوتي ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

واوره کملاوتي لورې ! ایا داسې به شوني نه وې چې د اخري پریکړې له مخه ته ماته د فکر کولو له پاره یو څو ورځې مهلت راکړې ؟ تر څو زه په دې اړه فکر وکړم ، که چیرې زه ستا د کار به کولو باندې تیاره شوم نو په مکمله توګه به له تاسره و دریږم او که چیرې خپل ځان مې ددې کار له پاره تیار و نه کوت نو په څرګنده توګه به درته ځواب ووایم چې دا کار زما په وس کې نه دې. په دې وخت کې تر کملاوتي وپوښتل چې: په دې ورځو کې به زه چیرې اوسیږم ؟ زه به په ډیره بې صبرۍ سره ستا دځواب انتظار کوم. نیرمل ورته وویل چې: ته په دې اړه اندیښنه مه کوه. ته به همدلته زما په خیمې کې اوسیږې. زه به ستا د ټولو اړتیاو په اړه قدم اخلم او ستا له پاره به دکالیو او خوراک ډیرښه انتظام کوم. او کله چې ګنګا اوخواص له ماځخه ستا په اړه و پوښتې نوزه به ورته وایم چې دا زما دیوه دوست لور ده چې زما دکتلو له پاره راغلې ده او غواړې څو ورځې دلته زما تر څنګ واوسیږي.

دنیرمل د ځواب په اوریدو سره کملاوتي خوښمنه شوه ، مخته ورغله اونیرمل یې په غیږ کې و نیوله او په تندې یې ښکل کړه. ګوره نیرمل ! زه ستا ډیره زیاته مننه کوم چې تا ماته په خپله خیمه کې داوسیدو ځای راکړ. په همدې توګه زه هیله لرم چې دهغه کار له پاره چې زه راغلې یم په هغې کې هم له ماسره بسپنه او مدد وکړې او د فکر کولو نه وروسته به زما په حق کې پریکړه وکړې. نیرمل غوښتل په ځواب کې ورته څه ووایی چې په همدې وخت کې ګنګا او اوما هم خیمې ته را ننوتلې.دهغوې تر شا خواص خان او د اوما خاوند هم را روان و و. ګنګا ورته مخته شوه او غوښتل یې نیرمل ته څه ووایی چې نیرمل ورته په خبرو پیل وکړ.

دغه نجلۍ چې دلته یې تاسې له ماسره وینئ ددې نوم کملاوتي دې ، دا زما د یوه دوست لور ده چې په ډیره ستونزمنه توګه یې زما ځای پیدا کړې اودلته راغلې ، دا غواړې دلته څو ورځې له ماسره و اوسیږي، دهغې په دې خبره ګنګا وویل چې: دا خو نوره هم ډیره ښه خبره شوه ، ګوره نیرمل ! ما او خواص خان پخپلو کې واده وکړو او اوما هم واده شوه ، اوس نو تر هغې چې لښکر دلته په اګره کې وي نو زه به دخپل میړه خواص خان سره په خیمه کې یوځای اوسم ، شیرشاه سوری زمونږ د اوسیدو له پاره یو تعمیر ځانګړې کړې دې ، اوما به هم دخپل میړه سره یو ځای وي خو ته به همدلته په دې خیمه کې اوسیږې ، پخوا مو ستا په اړه اندیښنه درلوده خو ددې پیغلې کملاوتي په راتلو سره داسې وګڼه چې زمونږه هغه ستونزه حل شوه. اوس به ته یواځې والې نه احساسوي او کله چې خواص خان دخپل

لښکر سره یو ځای کومې لوړې ته کوچ کوی نو زه به هم ورسره یم او ته به هم زمونږ سره یو ځای کوچ کوې ، ستا له پاره د ځانته خیمې له پاره انتظام کیږی. که چیرې ته غواړې نو کملاوتي پیغله هم له ځانه سره بوتللای شې تر ځانته والې دې له منځه ولاړ شي.

په ځواب کې کملاوتي ګنګا ته په نیغه توګه وویل چې : ستاسې د راتللو څخه دمخه نیرمل له ماسره همستاسې په اړه خبرې کولې ،ګوره ګنګا ! ستاسره په لیدلو باندې زه ډیره زیاته خوشحاله شوم اوماته نیرمل ویلي و چې ته د رهتاس دراجه شهزادګۍ یی، زه تا ته ستا په واده باندې مبارکي وایم، بیا کملاوتي دخواص خان په لور وکتل او ورته یی وویل چې: ستا د راتلو تر مخه نیرمل ماته ستا ډیره ستاینه کړې ده. هسې خو هم ما ستا په اړه ډیرې زیاتې قصې اوریدلې دي ، د شیرشاه سوری د سپه سالار په څیر خلک ستا ډیره ستاینه کوي ددې نه اخوا د هندوستان په زمکه باندې ستا د میړانې او بهادرۍ ډیرې خبرې خپرې شوې دي، مهارت چې دهیڅا له لاسه یی ماتې نه خوړه ، همتا ماتې ورکړه او له منځه دې یوړ ، د مهارت ملګرې اوخپلوان پالامو چې دپرتګالیانو سره یی ګډ فوځ جوړ کړې هم ستا په لاسو مات او ووژل شو ددې نه علاوه ، تا د شیرشاه سوری په مشرۍ کې ډیرو سترو سترو لښکرو ته ماتې ورکړې او له منځه دې وړی دي. زه به په دې خبره کې هیڅ ډول شرم احساس نه کړم چې ووایم چې زه ستا د زړه ورتیا ، جنګي پوهې او بهادرۍ ډیره ستاینه کونکي یم. کله چې کملاوتي خاموشه شوه نو خواص خان ورته په نرې شانته اواز سره وویل چې:

ګوره کملاوتي ! ستا ډیره مننه کوم چې تا په داسې ټکو کې زما ستاینه وکړه او زما د بهادریو او میړانو صفت دې وکړ ، ددې اړخه زه یو ځل بیا ستا ممنون یم ، دخواص خان ددې خبرو څخه داسې معلومیده چې دکملاوتی حوصله او عزم نور هم سترشوې وي ، هغې سمدستي په خبرو پیل وکړ او ویی پوښتل چې: د شیرشاه سوری ستر جرنیله ، محترمه او پیاوړې خواص خانه ! که اجازه راکړئ چې کله کله ستا او ګنګا سره د کتلو له پاره درشم. ایا زما درتګ خو به بد نه ګڼئ ؟ دخواص خان څخه ګنګا را مخته شوه او ویی ویل چې: په دې کې د بدو منلو څه خبره ده !ته چې کله هم وغواړې زمونږ ځای ته راتللې شې. ستا تر مخه به هیڅ ډول خنډ اوځنډ نه وي. دګنګا په دې خبرو کملاوتي نوره هم وغوړیده ، اوپه ځواب کې یی هیڅ هم ونه ویل ، ګنګا یو ځل بیا د نیرې په لور وکتل او ورته یی وویل چې:

نیرملې ! زه او اوما خپل څه ضروري شیان ستا دخیمې څخه اخلو ،که چیرې تاته دکوم څیز اړتیا وي نو ووایه. نیرمل ورته وویل چې په خیمې کې هر څه شته. ما ته هیڅ نه دې په کار. تاسې دواړه خویندې خپل شیان را ټول کړئ اودخپلو نوو ځایو په لور ولاړې شئ ، زه دعا کوم چې الله ستا سې د دواړو ژوندونونه کامیاب اوبریالې وګرځوي .ددې وروسته ګنګا خپل ټول ضروري شیان راټول کړل اودخواص خان سره یوځای دهغه ځایه ووتله. اوما هم خپل سامان راټول کړ اود خپل میړه سره یو ځای روانه شوه.

۵۴

شیرشاه سوری د خپل لښکر سره هلته په اګره نژدې دوه اونۍ قیام وکړ ، دهغې وروسته یی خواص خان ته دخپل لښکر برخه ورکړه اوهغه یی دهمایون اودهغې ددوستانو دتعقیبولو پسې واستوه. د خواص خان سره یی یوځای برهم جیت دهغه د نایب په څیر ورولیږه. تر دې وخته پورې شیرشاه سوري ته دخپل سالار ناصر خان په اړه هم پوره معلومات تر لاسه شوې و .ناصر خان سنبل او مراد اباد فتحه کړې و او د دهلي په لورخوزیدلې و ، په دهلي یی هم ولکه کړې وه. شیرشاه سوری ددې خبرې د اوریدو نه سمدستي وروسته د دهلي په لور روان شو خو دهلي ته د تللو مخکې یی د اګرې له پاره ډیره ښه انتظام وکړ، ددې انتظام وروسته هغه د اګرې څخه ولاړ. هغه د هغه

پخوانۍ لارې څخه چې د جمنا د شرقي برخې څخه د فیروز اباد تر څنګ تیریږي سفر و نه کړ. بلکه هغه دا سفر د مترا له لارې چې ګڼ ځنګلونه لري او دبد معاشو او مجرمو خلکو ځاې دې، تر سره کړ.

هغه لاره چې د مترا څخه تیریده هغه د اګرې او دهلي ترمنځه ډیره نژدې او ګړندۍ لاره وه. ددې لارې د سفر کولو څخه د شیرشاه سوری مقصد داو چې خلکو ته وښیي چې اوس نو دا لاره د اګرې اودهلي تر منځه خطرناکه نه ده. همدا لاره بیا وروسته یوستره شاهراه وګرزیده. او دګرندې ټرانک نوم ورکړل شو.

دبرسات دموسم د پیلیدو دمخه شیرشاه سوری دهلی ته ورسید اود برسات ټول موسم یې هملته تیر کړ، خو پنجاب ته د تللو دمخه شیرشاه سوری غوښتل په دې اړه لږ څه سوچ اوفکر وکړي، شاید چې هغه د هندوستان هغه پخوانې سیاست کوت چې په هغه کې ویل شوي چې انسان ته هغه وخت قدم اخستل په کار دي چې دخپل بل قدم داخستو له پارد پښو لاندې زمکه وتلي، په دې اساس شیرشاه ته هم دبرسات په موسم کې د پنجاب په لور دتللو دمخه یوځل نه شاید څو ځله فکر کړې وي. ځکه چې هغه ته د پنځه دریابونو څخه اخوا تلل و چې لږه ترلږه ددوو لکو مغلو د اوسیدو ځاې و. او هغوې هلته یو ځل بیا د خپلې وروروګلوۍ ریښې را تازه کولې.

ددې نه اخوا هغه ته د ستلج دد ریاب تر څنګ هم د نورو دښمنانو سره ټکر کول تر مخه وو. ځکه هغه ویریده چې دهغې دغه دښمنان هر وخت چې وغواړي په دې باندې حمله کولې شی. دهغو په لمړي سر کې د مالوې ملوخان و چې اوس ورته د قادرشاه لقب ورکړل شوې و، ددې نه علاوه د جودپور راجه مادیو و، هغه ته د ګجرات څخه هم ویره وه، خو په دې ورځو کې په ګجرات کې یوډول کورنې جنګ پیل شوې و نوپه دې خاطر ورته د ګجراته سمدستې کوم ګواښ نه و متوجه.

شیرشاه نه غوښتل چې د ستلج دریاب څخه تیر شي او په پنجاب کې پښه کیږدي، ځکه که شیرشاه سمدستي د ستلج څخه تیرشوې وې نو مغلو به دخپلو ځانو دخوندي ساتلو په غرض یو بل ته لاس ورکړې وې اود شیرشاه سوری پر خلاف به یې دا سې جنګ پیل کړې وې لکه چیتا چې مجبورشي او په جنګ پیل وکړي. شیرشاه سوري دډیر صبر او زغم څخه کار اخست، هغه په دې پوهیده چې په مغلو کې صبر او زغم تر ډیره نه پاته کیږي اودهغې وروسته هغوې یوځل بیا دنفاق او اختلاف ښکار ګرځي.

د هندوستان دحکمران په څیر دهلي ته دهغه ورننوتل شیرشاه سوری د کوچینوالي دخوبونو تعبیر و. دهلي چې په سهسرام کې دهغه د ذاتي شتمنۍ او ملکیت څخه ډیر لرې و اوس دهغه د قدمونو لاندې و، دا د شیرشاه سوري د زاړه عمر اخري پسرلې و. حال دا چې دهغه د سیاسي ژوند له پاره دکمال وخت و. هغه وخت چې شیرشاه سوری دهلي ته را ننوت نو په دارالسلطنت کې دهغه په ویاړ ستر جشن جوړ کړل شو.

هغه وخت چې شیرشاه سوری دخپل لښکر سره یو ځاې دهلې ته رانغوت نو د دهلي یوې کمزورې ښځې ددې خبرې په ویلو سره ددهلي دهروګرې ترجمانی وکړه: «بالاخره دهلي ته خپل (میړه) خاوند پیدا شو»

دغې زړې ښځې د شیرشاه سوری په اړه دا خبرې دهغه تر شا کړې وې، د شپاړسمې پیړۍ د دغې زړې په ذهن کې د میړه «خاوند» انځور دکوم نمایشی خاوند (میړه) په څیر نه و بلکه دمنځنیو پیړیو د ډیر ځواکمن میړه په څیر و، دا سې میړه چې دخپلې ښځې ساتنه وکړاې شي، دهغې پالنه وکړي او تر څنګ یې دځواک له مخې مرمت هم وکړي. دا د دا سې یوه میړه انځور و، دا چې هغه ځوان وی یا عمر تیرې، دښه صورت او شکل خاوند وي اویا بدشکله، خو منصف مزاجه وي.

نو که چیرې دهلي د شیرشاه سوری په راتلو سره جشن جوړ کړې و ، د شیرشاه سورې ستاینه یې کوله نو دا کوم د حیرانتیا وړ خبره نه وه . په دې خاطر چې د دهلی خلک د شیرشاه سوري د سیرت څخه پوره پوره خبر و و . هغوې هیلمن و چې شیرشاه سوری به د دهلی د بیا رغونې اوښایست او تر څنګ یې د دې ښار د اوسیدونکو د رفاه او ښیګڼې له پاره کار کوي.

دهلي ښار ته د شیرشاه سوری د ورننوتلو په وخت کې د دهلي ستر شاعر اعظم جائیسي هم شیرشاه په خپلې هندې شاعرۍ کې ډیر ستایلې دې ، که څه هم اعظم جائیسي د شیرشاه سوري د دربار شاعر نه و او د دنیاوې مسایلو څخه بې نیازه و خو هغه شیرشاه سوری د منصف مزاج خاوند سخت جلیل القدره حکمران یادې کړې دې ، د اسې معلومیږي چې د جائیسي په شاعرۍ کې د هندوستان روح ور په وړل شوې دې ، هغه شیرشاه سوري ته په خطاب کې وایي چې: (پادشاه تو جګت ګرځ ، جګت تمارا محتاج)

د شیرشاه سورې له پاره جایسي د اسې ستر او اعلې شاعر وګرزید لکه څنګه چې په راتلونکې وختونو کې د اکبر له پاره د تلسي داس په څیر بې مثاله شاعر تر لاسه شو . په هر حال شیرشاه سورې د اکبر له پاره د شهرت او عظمت بنسټ کیښود. په همدې توګه جایسي هم د تلسي داس له پاره په(اودي ژبه کې) د شاعرۍ لاره پرانسته . پایلې یې داشوې چې په راتلونکې وختو کې په هندې ژبه باندې د اودي ژبې غلبه وکړه.

د بله اړخه خواص خان هم د برهم جیت سره یو ځاې د مغلو په تعقیب کې روان و ، د خواص خان او برهم جیت تر مخه د مغلو یوشمیر کورنیو دوابه ، دهلي او اګره پریښودل او د خپلو ځانو د خوندې ساتلو په خاطر د تیښتې په لور روانې وې. دا مغل بې چارګان چیرې د پټیدو هم نه و.ځکه چې هغوې په هندوستان کې بیګانه و ، تر څنګ یې د هغوې شکل او شباهت هم ډیر حیرانونکې و . هغوې د خپلو خاصو ږیرو او ننوتو سترګو له مخې هر چیرې پیژندل کیده . په همدې خاطر هغوې ته ګواښ و چې و به نیول شي او له منځه به ولاړشي.

ډلې ډلې مغل د مختلفو ښارونو او کلیو څخه راوتل او تښتیدل. د دوې ډیره کو د راجپوتانه په لور ولاړل. او یو شمیر نور بې د همایون د ورور هندال د قافلې سره یو ځاې شول ، هغوې د مغلو ښځې او کوچنیان د الور له لارې لاهور ته رسول.

لاهور ته د تللو لاه پاره مرزا هندال هغه لاره خپله کړه چې د اګرې او الور تر منځه د جټانو د سیمې څخه تیریده ، د اسیمه د ځنګلونو څخه ډکه وه ، په دې لاره کې وحشي او بدمعاشو جټانو په مرزا هندال باندې حمله وکړه، مرزا هندال د هغوې سره د اسې مقابله وکړه او د اسې سخته یرغل یې پرې وروست چې هغوې د یوې مخې د نشت سره مخ کړل. د دې راجپوتانو او جټانو د له منځه وړلو وروسته هغه په تیزۍ سره د لاهور په لور وخوزید.

د بله اړخه همایون هم د خپل لښکر سره یو ځاې ریواړې ته ورسید. هلته ریواړې ته د ورسید و سره سم هلته تم شو او فکر یې و کړ او بیا یې پریکړه وکړه چې د خپل ورور مرزا هندال پسې وروسته د لاهور په لور ولاړشي، د ریواړې څخه د لاهور په لور د تللو په وخت کې همایون د رهتک په لور وخوزید ، رهتک د دهلي څخه د غرب په لور څلویښت میله واټن لري، همایون هلته د مې په میاشت کې ور ورسید. رهتک د همایون په ولکه کې نه و بلکه د هریانه د ولایت یوه برخه وه چې همایون د شهنشاه په توګه د یوې قصیدې د انعام په بدل کې خپل ورور مرزا کامران ته وربښلې وه.

همایون رهتک ته د ورسیدو سره دا هیله درلوده چې څرنګه چې دا سیمه دهغه د ورور مرزا کامران پورې اړونده ده نوپه دې خاطر به خلک دهغه درومد استقبال وکړي. خو هغه هغه وخت حیران شو چې درهتک خلکو ښار ته دهغه د راننوتلو څخه مخنیوي وکړ او دهغه ترمخه یې د شهرپناه دروازه وتړله. همایون د خپل لښکر سره یو ځاې د رهتک د ښاره نه بیرون پراو وکړ ،په همدې وخت کې دهمایون ورور مرزا هندال هم د الور څخه رهتک ته را ورسید. درهتک دخلکو د عکس العمل په کتلو سره همایون په رهتک دحملې کولو حکم وکړ او دښار ساتونکې ډلې یې و نیولې او ښار یې په خپله ولکه کې واخست ، ددې حملې څخه دا هدف نه و چې همایون غوښتل په دې ښار کې تم شي بلکه هغه دا کار دخپل عزت او ابرو د خوندي ساتلو په خاطر وکړ.

په رهتک کې دځو ورځو د تمکیدو وروسته همایون ددې ځایه کوچ وکړ او د سرهند په لور روان شو ،همایون به هره ورځ شل یا پنځه ویشت میله واټن سفرکاوه. په دې لړ کې سرهند ته ورسید ، سرهند ته د ورسیدو له پاره هغه هغه لاره خپله کړه چې د سمانې اوپتیالې څخه تیریده .همایون د خپل لښکر سره یو ځاې څو ورځې هلته په سرهند کې تم شو ،اوبیا یې ددې ځایه هم کوچ وکړ ،خپل ورور مرزا هندال یې د خپل لښکر سره هلته د ستلج دد ریاب په غاړه و ټاکه ترڅو خواص خان پرې دهغه لورې حمله ونه کړي. ځکه همایون ته خبر ورغلې و چې شیرشاه سوری خواص خان ته حکم کړې دې چې هغه دې یو اځې او یو اځې همایون تعقیب کړي خو حمله دې پرې نه کوي.

دخپل ورور مرزا هندال د ټاکلو وروسته همایون په ډیره ارامۍ سره د ستلج دد ریاب څخه تیر شو او جالندهر ته ورسید .دلته یې قیام وکړ او د بیاس دد ریاب په غاړه یې دخپل ورور مرزا هندال انتظار پیل کړ.

اوس نو شیرشاه سوری هم دخپل لښکر سره دپرلپسې سفرونو وروسته لاهور ته را رسیدلې و ، هلته دلاهور ښار هم په دې و رځو کې په ډیر عجیبه کیفیت کې پروت و . مغل د هرې لورې دې ښار ته را روان وو ، د لاهور ښار دهمدې لیږد کونکو له پاره یوډول کیمپ ګر زیدلې و. ځکه هر مغل ، دوست ، دښمن ، لیونې اوسپلنې ټول د لاهور په لور را تښتیدل. مرزا عسکری او مرزا کامران چې په تیرو وختو کې دهمایون څخه خفه شوي و هغوي هم دخپلو خپلو لښکرو سره یو ځاې د همایون سره د کتلو له پاره لاهور ته راغلی وو.

دهمایون اودهغه د لښکر د رارسیدو سره یوځاې د لاهور دښار فضا هم ډیره بدله معلومیده. همایون او دهغه ورونه چې پخوا له دې یو دبل څخه خفه معلومیدل ، نوو حالاتو دهغوي تر منځه یووالې او اتحاد را پیدا کړې و. لاهور ته په را رسیدو سره هر چا سولې او مصالحت خبرې کولې. لاهور ته د همایون د رارسیدو نه یوه اونۍ وروسته ، دمغلو د را یوځاې کیدو او ددوې تر منځ د اتحاد اویووالې له پاره د همایون ترمشرۍ لاندې یوه ستره غونډه جوړه شوه. په دې غونډه کې همایون خپل شاهی اختیارات همدې غونډې ته ورحواله کړل.

ددې غونډې جریان هم ډیر عجیب اوغریب و ، دمغلو دا غونډه د پښتنو د جرګې په څیر نه وه چې پریکړه یې په هر خاص و عام باندې لازمه وي ، که څه هم هغوي ددې پریکړې سره موافق وی اویا مخالف. ددې غونډې دپیل دمخه یوه اعلامیه د اتفاق او اتحاد تر نامه لاندې ولیکل شوه ،په دې اعلامیه باندې د ټولو مغلو سردارانو ، دهمایون اودهمایون د ورونو لاسلیکونه شوي وو. ددې نه وروسته همایون دغې غونډې ته خپل وینا وکړه. ددې وینا لنډیز داسې دې چې مغلو ته د شیرشاه سوری په لاسو د ماتې ورکولو وروسته خپل منځې اتحاد او اتفاق باید له لاسه ورنکړل شی.

کله چې همایون خپله وینا پای ته ورسوله نو د همایون د ورونو او نورو سالارانو تر منځه هماغه پخوانۍ بې اتفاقي بیرته راوګرزیده. دهغوې ژبې خلاصې شوې او هر یوه هڅه کوله چې په غونډه کې دې دهغوې وړاندیزونو باندې بحث وشي ، اوهمغوې ته دې اهمیت ورکړل شي او دهمدوې خبرې دې ومنل شي. کله چې د همایون ورور مرزا کامران دا وړاندیز وکړ چې هغه به د کورنۍ ټولې ښځې هلته په کابل کې پرېږدي او بیرته تر به د یوه لښکر سره یو ځای راستونېږي ،نو تر هغې دې همایون او د ټولو مغلو سرداران دخپلو لښکرو سره یوځای دغرونو په پناه ځایو کې دهغه د بیرته راستنیدو پورې انتظار وکړي. ټولو د مرزا کامران ددې وړاندیز مخالفت وکړ ،هیڅا نه غوښتل چې ښځې دې یې د نارینه و څخه جدا و اوسي. په دې وخت کې مرزا هندال د هندوستان د بیرته سوبې کولو له پاره یو ډیر ښه وړاندیز وکړ ، هغه وویل چې شیرشاه سوری د جنګیدو اراده شاته کړې ده. تر ټولو د مخه د سیند یو شمیر سیمې دې و نیول شی اوڅه لښکرې دې په ګجرات باندې ولکه وکړي ،همدلته انتظار وکړئ تر څو د حملې کولو له پاره کومه ښه موقع تر لاسه نه شی.

د همایون یو بل ښې لاستې دوست مرزا حیدا وړاندیز وکړ چې هغه خلک چې په کشمیر کې د دوې سره دیو ځای کیدو له پاره تیار دي او پخپله کشمیریان یې غداران ګڼي دهغوې په واسطه هم کشمیر فتحه کیدای شي تر څو د ارتیا و په وخت کې د مغلو ټول وګړي هملته پناه یوسي. هغه وویل چې د مغلو ټولو سردارانو د سارنګ څخه نیولې تر سرهنده پورې په ټولو دروازو اوغرنیو سیمو باندې ولکه کول په کار دي.او هملته سکونت باید اختیار کړل شي. شیرشاه سوري ته به د دې غرنیو سیمو په لور د راتلو له پاره څلور میاشتې وخت په کار وي. هغه به و نه توانیږي چې دې سیمې ته خپل توپونه راوړي، اودا توپونه دهغه ځانګړې وسله ده ، په دې توګه به مغلو ته د شیرشاه سوري په مقابله کې دځان دتیارولو له پاره څه د سکون او ډاډ وخت تر لاسه شی.

دهمایون ورور مرزا کامران دهغه دا وړاندیز ناکاره و ګڼه او ویې ویل چې په دې توګه به دوه لکه کورنۍ د تباهۍ سره مخ شی. دبله اړخه مرزا هندال د سیند د سوبې کولو خوبونه کتل. تر څنګ یې مرزا عسکري دخپل ورور مرزا کامران د آند سره موافقت و ښود ، په داسې حال کې چې همایون د خپل ښې لاسې مشاور سالار مرزا حیدري وړاندیز ډیر خوښ شوې و. بلاخره د ډیرو خبرو اترو وروسته دا غونډه پای ته ورسیده. دغونډې وروسته دمغلو اودهغوې د سردارانو تر منځ کشمکش د پخوا څخه زیادښت وموند او هر چا دخپلې لارې دپیدا کولو هڅې پیل کړې. په همدې دوران کې د همایون رعب او دبدبه دخپلو ورونو او سردارانو په مقابل کې د نشت سره برابره شوه ، په دې اساس هغه نور هم ډیرغمژن او نابناده و ګرزید.

په همدې حالاتو کې همایون د شیرشاه سوری د اخري ځل له پاره د سولې د رامنځته کیدو هلې ځلې کولې. هغه ددې کار د تعقیبولو له پاره مظفربیګ ترکمان او قاضی عبدالله و ټاکل ، همایون دوې دواړه د شیرشاه سوری په لور ور واستول ، او هغه ته یې دا پیغام ور ولیږه چې شیرشاه سوري دې د همایون له پاره لږ تر لږه د سرهند اخوا د پنجاب سیمه پریږدي.

شیرشاه سوری د دهمایون د رالیږونکو خبرې په ډیر غور او درنښت سره واوریدې ، او تر یوه وخته پورې یې دهغوې سره خبرې اترې وکړې او په اخر کې یې خپله پریکړه همایون ته داسې و لیږله.

« ما ستا له پاره کابل پرې اینبې دې هملته ولاړ شه.»

د شیرشاه سوري له اړخه دې ځواب همایون ډیر زیات ناهیلې کړ نو په دې خاطر یې د لاهور څخه د کوچ کولو هوډ وکړ ، کله چې همایون دا پریکړه وکړه نو دهرې لورې یوتوپان را پورته شو او د قیامت ورځ جوړه شوه. خلکو خپل کورونه او ملکیتونه چیرې چې و هملته

پرېښودل او څه ډول يې چې کولې شو خپله نغدي پيسې او زيورات يې له ځانو سره را واخستل ، بلاخره د اکتوبر په مياشت کې د مغلو ددوولکو کسانو يوه ستره قافله په توپانې توګه د راوي د درياب څخه تيره شوه او د غرب په لور په پوره نامعلومه حالاتو کې روانه شوه .

دا دردونو او کړاونو ډک حال و . خو دهمايون ناسکه ورور مرزا کامران بيا هم دخپلو بدکاريو او ناروان کړچار څخه وانه وښت . هغه ددې ټولو هرڅه د بايليدو وروسته هم دخپل حماقتونو څرګندونه کوله . دچناب د درياب غاړې ته د ورسيدو وروسته هغه دخپلو عسکرو او دوستانو سره يو ځاې د همايون څخه جدا شو او په ډيره بيړه د بهيړې په لور وخوزيد.

بهيړه په دې ورځو کې ډير مهم ښار ګوتې و ، ددې ځايه دري سړکونه مختلفو لوريو ته تلل. يو د پيښور څخه تيريده او کابل ته رسيده . بل يې د جنوب له لارې د کوهاټ څخه تيريده ، او دريم يې د کشمير جنوبي پولو ته ور رسيده .

ددې سفر په دوران کې همايون لا تراوسه پورې خپله اخري پريکړه نه وه کړې ، که څه هم هغه يو ځل نيم ويلي و چې هغه د لاهور څخه د تللو وروسته د بدخشان په لور ورځي ،کامران په دې شک چې هسې نه چې همايون دهغه ځايه په کابل باندې ولکه وکړي دهغه ددې وړاندېز سخت مخالفت وکړ. همايون دخپل ورور په شک باندې و پوهيده . بيا هغه هيڅکله هم دخپلې دغې خبرې يادونه ونه کړه. هغه د بابر داسې يو نيک طبيعته اولاد و چې هغه ته دا د زغم وړ نه وو چې هغه څه چې دهغه پلار دهغه دغه کوچنۍ ورور ته ورکړي و و دهغه څخه بيرته واخلي . هغه دومره ايماندار انسان و چې هر هغه څه يې چې يو ځل په نښې لاس چاته ورکول نو دهغې دبيا بيرته اخستلو په اړه يې فکر هم نه کاوه. خو دهمايون په مقابل کې کامران په ډيره غلطه توګه شک کاوه.

کامران د همايون څخه څو ورځې مخته بهيړې ته ورسيد ، همايون هم بهيړې ته د ورسيدو سره سم د کشمير په لور د تللو اراده وکړه ، هغه ددې مقصد په خاطر خپل څو کسان کشمير ته وليږل تر څو دهغه ځاې حالات و څيړي اود ده له پاره يې مناسب وګرځوي .هغوې ته يې دا هم وويل چې هغوې دې د پونچھ په درې کې دهغه له پاره انتظار وکړي. دهمايون ورور کامران مرزا د همايون دا دواړه قاصدان ووژل اوپه دې توګه يې د کشمير په لور د همايون د ورتللو هڅې هم شنډې کړې . کله چې همايون ته دخپلو ملګرو د وژل کيدو خبر ورسيد نو هغه نور هم غمژن شو اودا کار يې خپل سپکاوې و ګاڼه . په دې وخت کې دهمايون څو ملګرې په قهر او غضب شول او د کامران د وژلو اراده يې وکړه . نو که چيرې همايون د خپل دغه ناسکه ورور سره د ورورګلوی بلکه د پلارولۍ په څير د شفقت نه ډک کړچار نه واې کړې نو په دې نازکه وخت کې به دهمايون حالات دغسې ناوړه نه ګرزيدل

د ورونو دهمدې کړچار او دخپل منځې جګړو په اساس دهمايون همت نور ځواب وايه. دهغه دماغ تراوسه پورې د تذبذب په حال کې و . دکامران په اړه دهمايون نرمې رويې اوپه دې اړه دمخکې وروسته والي په خاطر دهمايون بل ورور مرزا هندال او کاکا ناصر مرزا صبر تر پوزې راغلې و ، بلاخره همايون دهغوې وړاندېز په مات زړه و مانه او د سيند په لور د تللو له پاره تيار شو .

ددې مقصد له پاره همايون د جهلم دشرقي څنډو څخه د تيريدو او ملتان ته د ورسيدو په خاطر د جنوب لاره خپله کړه ، ناصر مرزا او مرزا هندال هم تر يوه واټنه پورې دهغه د سفر ملګري وو خو وروسته دواړو د بې وفايې څرګندونه وکړه اودهغه څخه بيل شول. په همدې وخت کې همايون ته خبر را ورسيد چې د شيرشاه سوري يو لښکر دهغوې په تعقيب پسې را روان دې ،په دې حالاتو کې دهمايون سره ددې پرته بله لاره نه وه چې د غرب په لور و تښتي او دجهلم درياب څخه تيرشي او د ډ لورې ته راشي، دخپلو ورونو او

کاکا د بې وفایی څخه د په تنګیدو و وروسته هغه د خوشاب په لور په ډیره ګړندۍ توګه سفر وکړ. خوشاب د بهیړې غربي لوري ته پروت او ددې ځایه یې نژدې څلویښت میله لرې واټن درلود. همایون غوښتل خوشاب ته په رسیدو باندې د امن او سکون ساه واخلي خو دهغه ورور مرزا کامران هم په ډیره بیړه خوشاب ته ور روان و. کامران د همایون څخه یو یا دوه ورځې مخته خوشاب ته ور رسیدلې و او دلته یې په ناڅاپي توګه د همایون سره لیدنه وشوه. خو دهغوې تر منځه د اختلافاتو واټن نور هم زیاتیده او د کامران بدنیتۍ نوره هم مخته راغله.

د سیند په لور د نه تللو وروسته کله چې همایون د غرب په لور را وګرزید نو دهغه په دې کار باندې د کامران په زړه کې دا خبره را وخرڅیده چې هسې نه چې همایون د سیند په ځاې د کابل په لور مخه و نه کړی او د کابل او قندهار د ولکې کولو اراده ونه کړي. ځکه چې کابل او قندهار د کامران په حاکمیت کې وو.

د همدې فکر په واسطه کامران غوښتل همایون نور هم د ذلت سره مخ کړي، په دې وخت کې هغه شاهي لقب خپل کړ او په خوشاب کې یې په خپل نوم باندې خطبه هم ولوسته. په همدې وخت کې هغه ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری د هغه پسې را روان دې، په دې خاطر د واړه د خوشاب څخه ووتل او د سیند په لور و تښتیدل، ان تر دې چې یوې تنګې درې ته ورسیدل، چې په خوشاب کې د مالګې د کانونو ترمنځ پرته وه.

د دې درې څخه دوو لورو ته سرکونه تلل، یو جنوب لورې دملتان په لور او بل د کوهاټ لورې ته د کابل په لور. اوس نو کامران ته دا اندیښنه راپیدا شوه چې که چیرې د همایون فوځونه د دې نه مخته دغې درې ته ورسیږي نو دوې به هلته تم شي او بیا شونې ده چې همایون به د کابل په لور د تللو اراده وکړي او کوهاټ د سیمې څخه د تیرید و سمدستي وروسته به په کابل باندې ولکه وکړي. خو د همایون په وهم او ګمان کې هم دا ډول فکر نه راته. بیا هم د دې پریکړې له پاره چې څوک دې لمړۍ درې ته ورسیږي او ترې تیر دې شي، د دواړو ترمنځ باید پریکړه وشي. خو کله چې پریکړه ونه شوه نو د دواړو خواو له خوا تورې د تیکو څخه راوویستل شوې، همایون ته د هره اړخه سبقت ور په برخه و، ځکه چې هغه د کامران څخه په عمر کې زیات و او بیا پادشاه هم و او دایی غوښتل چې درې ته د کامران ترمخه ور ننوځي.

همایون هسې هم ډیر ځان باندې انسان و، او په خپلو مصیبتونو کې یې د پوره زغم څخه کار اخست، هغه وخت چې هغه دا ګرې څخه په تیښته و، نو په اتفاقي توګه د هغه یوه وفادار ملګري فخرالدین خپل آس د همایون څخه مخته کړ، د دې ډول بې ادبۍ سزا قتل و. خو همایون د ضبط نه کار واخست. همایون په ډیرو کوچنیو معاملو کې د ومره باخبره او ضدی و خو د قسمت د ګردش په اساس هغه ته دا ورځ په برخه شوې وه.

بلاخره د دې غمناکې پیښې پریکړه د لښکرو په یوه مشر ور واچول شوه. دې دواړو فقیرانو د دې معاملې حل همدې بزرګ ته ور پریښود. خو دې فقیر انسان د همایون په اړه پریکړه وکړه. خو دا یې په څرګنده توګه وویل چې دا ترجیح په دې خاطر نه و چې همایون پادشاه دې بلکه په دې خاطر چې هغه د کامران مشر ورور دې. په هر حال د همایون په مشرۍ کې د مغلو دې قافلو دا دره ووهله. او د څو میله واټن وهلو وروسته هغه ځاې ته چې سړک په کې په دوو برخو ویشل کیږي، هلته دواړه ورونه یو د بل څخه جدا شول. کامران د کابل په لور ولاړ او همایون د جهلم د دریاب په غربي څنډو باندې سفر کاوه. هغه د ملتان هغې برخې ته ورسید چې جهلم او چناب

دواړه سره یوځاې کیږي ،هغه به دلته په کوم ځاې کې د دریاب څخه دملتان په لور دورتللو له پاره تیر شوی وی،هغه په ارادې توګه غوښتل د ملتان څخه په څنګ ولاړ شی ، ځکه هغه اندیښمن و چې هسې نه چې شیرشاه سوري دهغه دنقل وحرکت څخه خبر شي او مداخله وکړي. په دې توګه د ستومانه سفر کولو نه وروسته همایون روغ رمټ د شعبان په میاشت کې (اچ) ته ورسید.

شیرشاه سوری د همایون د تعقیبولو له پاره خواص خان ګمارلې و. هغه ان تر سرهنده پورې دهمایون لښکرې تعقیب کړې ، خواص خان ته شیرشاه سوری دا حکم کړې و چې دهمایون په تعقیب پسې دې ولاړشي خوپر هغې دې حمله نه کوي. شیرشاه سوری غوښتل په دې ترتیب همایون د سلطنت څخه بیرون کړي تر څو په راتلونکې کې هغه ته کوم مصیبت جوړ نه کړی ، تر سرهنده پورې د تعقیبولو وروسته خواص خان هملته په سرهند کې دخپلو فوځونو سره یوځاې پراو وکړ.او دشیرشاه سوری دبل حکم انتظار ته کیناست.

په دا بل ارخ کې (په ۱۵۴۰ زیږدیز کال د برسات په موسم کې) شیرشاه سوری ته دلاهور څخه خپلو مخبرانو په پرلپسې توګه دهغه ځاې دحالاتو په اړه تفصیلی خبرونه ورلیږل. دهمدې خبرونو په اساس شیرشاه سوری دبیاس دد ریاب په غاړه دمغلو په نظامې ځایو باندې یرغلونه پیل کړل ، تر څنګ یی یو ګړندې قاصد سرهند ته د خواص خان په لور واستاوه اوهغه ته یی حکم وکړ چې د سرهند څخه ووځي او دهمایون په تعقیب پسې ولاړشي. دهمدې قاصد انو په خوله یی خواص خان ته د سرهند او دهغې شاوخوا سیمې د تحفې په ډول ورو وبښلې. خواص خان هلته دخپل ځان له اړخه یو ناظم و ټاکه. اوپخپله د خپل لښکر سره یو ځاې دهمایون په تعقیب پسې ووت. خواص خان سرهند کې خپل یو ډیر نژدې ملګرې اودوست دهغه ځاې د ناظم په توګه ټاکلې و .

په حقیقت کې شیرشاه سوری نه غوښتل دهمایون سره ټکر وکړي ، هغه دا غوښتل چې د سیند په لور د تللو په وخت کې همایون دهغه د لښکر او ملګرو په لاره کې کوم خنډ را پیدا نه کړي ، هغه ددې نه هم ویریده چې هسې نه چې همایون سیند یا کشمیر ته ځان ورسوي ، ځکه دا دمرزا هندال اومرزا حیدر خان غوښتنه وه . هماغه و چې شیرشاه سوری دتعقیبولو له پاره داسې لارې چارې ولټولې چې دهغوې له مخې مغلو ته په سیند یا کشمیر کې دتم کید و ټول امکانات له منځه تلل.

شیرشاه د همدې اندیښنو په لړ کې د اکتوبر په دریمه اونۍ کې دستلج ددریاب څخه تیراو د لاهور په لور وخوزید. دبله اړخه خواص خان د سرهند څخه دکوچ کولو وروسته جالندهر او امرتسر له لارې د لاهور په لور را روان وو.

شیرشاه سوری او خواص خان دواړه دخپلو لښکرو سره یو ځاې په لاهور کې یو ځاې شول ، هغوې دلته خپل وخت ضایع نه کړ بلکه سمدستې یی د تیښتې په حال کې د همایون اودهغه دملګرو تعقیب پیل کړ. په دې خاطر دواړو دخپلو متحده لښکرو سره یو ځاې د مغلو دتعقیبولو پسې دغرب په لور روان شول ،کله چې هغوې د چناب ددریاب غاړې ته ورسیدل نوهغو ته څرګنده شوه چې همایون دخپلوورونو څخه جدا شوې دي ،شیرشاه سوری دخپل لښکر یوه برخه د ملتان په لور دمرزا هندال اوناصر مرزا د تعقیبولو له پاره واستوله اوپه خپله یی د بهیړې په لور مخه کړه.

د بهیړې په لور شیرشاه سورې ډیر په احتیاط سره قدم واخست ، هغه ویریده چې هسې نه چې همایون د مالګې دغرونو څخه تیر او دکشمیر په لور مخه کړي ، شیرشاه سوری د بهیړې څخه خوشاب ته ورسید ،خواص خان هم ورسره ملګرې و.دلته شیرشاه ته معلومه شوه چې همایون اوکامران یو دبله څخه جدا شوي دی او په مختلفو لارو باندې روان شوي دي. په خپله شیرشاه سوری هملته په

خوشاب کې پاته شو خو خواص خان ته یې حکم وکړ چې دخپلې برخې دلښکرسره دې یوځای د جهلم ددریاب په غربی برخه کې د همایون د لښکرو تعقیب پسې ولاړ شی.

د شیرشاه سوری د حکم سره سم خواص خان په ډیره بیړه د همایون اودهغه د لښکرو پسې ووت ، یوشمیر تاریخپوهان دا هم لیکي چې خواص خان په همایون باندې دحملې کولو جرءت نه کاوه خودا دهغوې خام خیالي ده ، دا دهغو تاریخپوهانو آند دې چې دشیرشاه سوری خلاف اودهمایون په حق کې یې لیکنې کړې دي، هغوې دهمایون په خاطر د تورونه سپین او د سپینو څخه تور جوړول. اوکه نه خواص خان دشیرشاه سوري هغه بهادر او میړنې قومندان و چې دوه ځلې یې په چوسه او لګرام کې دهمایون د فوځونو جړې راویستلې وې ، اودا هماغه خواص خان و چې په واسطه یې دوه ځلې شیرشاه سورې ته په همایون باندې سوبه ور په برخه شوې وه.

دهمایون سره تصادم نه کول د خواص خان کمزورتیا نه وه بلکه دا دشیرشاه سوری د اوسپنیز نظم اونظام یو ډول ثبوت و. شیرشاه سوری په لږ کینا ستوسره هم ددې وړتیا درلوده چې دخپل فوځ نظم و نسق سنبال کړي اوهغوې ته لارښوونه وکړي. اودخواص خان په څیر زړه ور ، نومیالې او جنګیدلې قومندان هم دهغه د نظم وظبط مخالفت و نه شی کولې.

همایون تر یوه وخته پورې دخپل ورور مرزا هندال اوکاکا ناصر مرزا سره یوځای هملته په (اچ) کې پاته شو ، په دې وختو کې د اچ او ملتان تر منځه سیمه دیوه نوي مسلمان شوي وګړي په لاسو کې وه چې بخشو لنګاه نومیده ، دا دلنګا دقبیلې څخه و اودمرزا کامران باج ګذاره و. کله چې همایون دې سیمې ته راورسید نو بخشو لنګاه دهمایون سره ډیر ښه سلوک وکړاوهمایون هم ورته د خان صاحب لقب ورکړ. دهمایون دا کارداسې وه لکه چې اوس هم هغه ددهلي په تخت باندې ناست وی اوخلکو ته اعزازونه او لقبونه وربښي.

بخشو لنګا په دې خاطر دهمایون سره مرسته نه وه کړې چې همایون د هندوستان شاهنشاه دې بلکه هغه د سیند د ارغون حکمران څخه بدل اخستل غوښتل . اوهغه غوښتل چې همایون څو ورځې دلته قیام وکړي اودهغې وروسته سیند ته ور ننوځي او د سیند ارغون حکمران ته زیان ور واړوي. د بخشو لنګا په سیمه کې د څو ورځو د قیام نه وروسته همایون د سیند شګلوړې زمکې ته ور ننوت. خواص خان دهمایون په تعقیب پسې روان و او ان د سیند تر غاړو پورې رسیدلې و . او د اچ څخه درویشت میله جنوب لورې ته ، په کوم ځای کې چې د ستلیج دریاب د پنجاب د نورو دریابونو سره یو ځای کیږي ، دخپل لښکر سره یو ځای تم شو ، ددې ځایه وروسته خواص خان ته دهمایون د تګ لاره نه وه معلوم. د بلې لورې همایون د خپل لښکر سره یو ځای نیغ سړک پرې ایښې و او د جنوب شرق په لور ګرزیدلې و ،همایون د ۱۵۴۱ کال د جنورې په ۲۲ مه دخپل ورور مرزا هندال او کاکا مرا ز ناصر سره یو ځای (روړي) ته ورسید ، هلته ورته د بهګر د کلا والي ښه او دمینې ډک ښه راغلاست ووایه . مګر مغرور همایون د والي دغه ګرم ښه راغلاست دهغه په کمزورتیا باندې حساب کړ او سمدستي یې حکم وکړ چې والي دې دحکم اطاعت وکړی او کلا دې هغه ته تسلیم کړي.

په دې توګه بهګر ته د ورننوتلو وروسته اوهملته په پاته کیدو سره همایون د خپل ورور مرزا هندال اوکاکا ناصر مرزا سره یو ځای د سکون اوډاډ ساه واخستله. کله چې خواص خان ته خبر ورسید چې همایون دخپلو پاته شونو لښکرو سره یو ځای (روهړي) ته رسیدلې دې نو هغه په ملتان کې پراو وکړ ، دا خبرونه شیرشاه سوری ته هم ور رسیدلي و ، په دې اساس شیرشاه سوری هم دخپلو لښکرو سره یو ځای ملتان کې دخواص خان سره یو ځای شو اودواړو متحده لښکرو هملته په ملتان کې قیام وکړ.

۵۵

په ملتان کې او سيدو په وخت کې يوه ورځ نيرمل او کملاوتي دواړه په خپلې خيمه کې خاموشه ناستې وې. په دې وخت کې کملاوتي نيرمل ته مخ کړ او ورته يې وويل چې:

ګوره نيرمل ! زه په ډيره بې صبرۍ سره تر اوسه پورې ستا د ځواب انتظار کوم، زه تا ته دا خبره په دې خاطر نه يادوم چې په خو تيرو ورځو کې لښکر په جنګ جګړه کې بوخت و او ديوه ځايه بل ته اودهغه نه بل ته روان و. او زه په دې ډاډمنه يم چې تاته به ددې پرلپسې سفر او سترګيا له وجې دفکر کولو وخت هم نه وي ترلاسه شوې. اوس چې د خو ورځو راهيسې لښکر دلته په ملتان کې پراو کړې دې نو زه له تا پوښتم چې هغه هيله مې چې له تا کړې وه دهغې په اړه ستا پريکړه څه ډول شوه ؟

نيرمل ترلږه وخته پورې خاموشه ناسته وه ،بيا يې په ډير غور سره د کملاوتي په لور وکتل او ورته په ډيره پټه توګه وويل چې:

ګوره کملاوتي لورجانې ! هغه کار چې ته يې له مانه کول غواړې زه دهغې دکولو له پاره تياره يم ،که چيرې خواص خان ستا ورور پالامو وژلې دې نو دا ستا حق دې چې ته دخواص خان څخه دخپل ورور د وژلو بدله واخلې او هغه ووژنې. په دې لړکې ما اراده کړې ده بلکه داسې يې وګڼه چې هوډ مې کړې دې چې په پوره توګه به له تاسره ملګرې کيږم. تر څو ته د خواص خان څخه انتقام واخلې او هغه ته کلکه سزا ورکړې ، خو ګوره چې ستا ددې کار سره ماته ډير ستر خطر او ګواښ متوجه کيږي. دنيرمل ددې خبرو سره کملاوتي ټکان وخوړ او ورته يې وويل چې څه ډول ګواښ او خطرات ؟ نيرمل ورته يوځل بيا په ډيره پټه او راز سره وويل چې:

ګوره کملاوتي ! که ته په بې خبرۍ کې په خواص خان باندې لاس پورته کړې او هغه ووژنې نو ياد ساته چې ، څرنګه چې تا دلته له ماسره وخت تير کړې دې او کله چې پرتا باندې د قتل او وژلو شک وکړل شي نو ستاسره به زه هم له منځه ولاړه شم. خو زه نه غواړم په دې عمر کې خپل انجام خراب کړم. ګوره کملاوتي ! ما ستا سره دملګرتوب هوډ کړې دې خو ددې کار د تر سره کيدو دمخه بايد ته خپل داسې يوپلان جوړ کړې چې زه په اسانۍ سره و توانيږم له دې ځايه ووځم او خوندي پاته شم او ته هم ددې کار د کولو نه وروسته خپل ځان خوندي ځاې ته ورسوی.

دنيرمل د چوپتيا وروسته کملاوتي په زوره وخندل او ويې ويل چې: نيرمل !تا خو زه ډيره وويرلم خو دهغې خطراتو څرګند ونه چې تا وکړه هغه بلکل داهميت ور نه دي. ګوره نيرمل ! زه به په خواص خان باندې په يوې مناسبه موقع کې لاس پورته کوم، په هغې باندې هسې د لاس په پورته کولو سره نه خپل ځان اونه تا په خطر کې اچول غواړم. زه چې کله هم خواص خان وژنم نو هغه به دهند په منځنۍ سيمو کې اويا ددې سيمو په شاوخوا کې وژنم. اودهغې د وژلو ترمخه به زه خپل باوري خلک هم هلته راغواړم. اوبيا به دهمغوې په کومک باندې خواص خان ته سزا ورکوم.بيا به تا هم له ځانه سره يو خوندي ځاې ته يوسم. داسې ځاې ته چې هلته دشيرشاه سورۍ هيڅ جاسوس او يو بل کوم وګړې زمونږ له پاره دخطر سبب و نه ګرځي. دکملاوتي په دې خبرو باندې نيرمل خوشحاله شوه او ويې ويل چې: که چيرې ته همداسې کار وکړې نو زه به دا وګڼم چې تا پر ما باندې ډير احسان کړې دې. دنيرمل په خوشحالۍ باندې کملاوتی هم خوشحاله شوه او ويې ويل چې:

ګوره نيرمل ! اوس چې تا پر ماباندې باور وکړ او زما په کار کې دې زما د ملګرتوب له پاره هوډ کړې دې نو اوس به زه تا دخپلې يوې بلې داسې ارادې څخه هم خبره کړم چې تر اوسه مې په خپل زړه کې ساتلې وه. د کملاوتي ددې خبرې سره نيرمل هغې ته په ډير غور سره وکتل اوبيا يې ترې و پوښتل چې: څه ډول اراده ؟ کملاوتي په ځواب کې ورته وويل چې:

ګوره نیرمل ! زه په دې خبره باندې ډیره زیاته غمژنه او خفه یم چې ګنګا اسلام قبول کړې او دیوې مسلمانې پیغلې په خیریی د خواص خان سره واده کړې دې ، ته پوهیږې چې ګنګا یو وخت د رهتاس د راجه شهزادګۍ وه ، او د شهزادګۍ په خیر هغه زما د روند مهارت ته ډیره په زړه پورې وه . مهارت په نوم ورکي توګه د ګنګا په سویمبر کې هم ګډون کړې و خو د مهارت بدقسمتي په دې کې وه چې هغه سویمبر خواص خان و ګټه . بیا مهارت د زیارت دلنګر ځاې څخه ګنګا په دې خاطر پورته کړه چې هغه د لیونتوب تر پولو دهغې سره مینه کوله . بیا بدې دا راپیدا شوه چې خواص خان هلته هم ور ورسید ،ګنګا یی تر لاسه کړه او د مهارت کار یی پاې ته ورساوه . زما ورور پالامو د څو ملګرو سره په تیښته بریالې شو او بیا د پرتګالیانو سره یوځاې یی یو متحده لښکر جوړ کړ خو خواص خان پرې یرغل ورور اودهغوې هغه متحده لښکر یی هم دنشت سره مخ کړ . او زما ورور یی هم له منځه یوړ . زه خو خواص خان د مهارت اوپالامو د وژلو په ګناه باندې له منځه وړل غواړم خو غواړم ګنګا هم له منځه یوسم . په دې خاطر چې هغې خپل دهرم پری ایښې او اسلام یی قبول کړې دې ، ایا ته زما ددې وړاندیز سره کوم اختلاف لرې ؟ نیرمل ورته په یوه درز سره وویل چې :

نه ! ماته ستا ددې وړاندیز سره هیڅ اختلاف نه شته . کملاوتي تر یوه وخته پورې خاموشه وه بیا یی په ډیره عجیبه توګه دنیرمل په لور وکتل او ورڅخه یی وپوښتل چې : نیرمل ! ما اوریدلي دی چې تا هم اسلام قبول کړې دې . اوستا دخبرو څخه هم همدا سې ډاګیزیږې نیرمل ورته وویل چې : ته سهي خبره کوې . خو کملاوتي ! دا ټول هر څه ما په ظاهري توګه منلي دي . خو زه په خپله همغسې کلکه هندوه یم . اوپه همدې باندې عمل کوم . دنیرمل د ځواب په اوریدو باندې کملاوتي خوشحاله شوه ، دخپلې ځایه راپورته شوه او وویی وویل چې :

واوره نیرمل ! اوس چې تا له ماسره د یوځاې کیدو هوکړه کړې ده ،نو زه خپل کار پیلوم . د همدې نن ورځې څخه به زه نوره هره ورځ د خواص خان اوګنګا خیمې ته ورځم . دهغوې خیمه به پاکوم او د هغوې دکالیو دپاکوالي خیال به ساتم . تر څنګ به یی دخیمې دهر څه په اړه خیال کوم . دا ټول کارونه به په خپلو لاسونو سره تر سره کوم . په دې توګه به زه دخواص خان اوګنګا د باور د تر لاسه کولو هڅې کوم . کله چې دا خلک بیرته ددهلي په لور کوچ کوي نو زه به خپل باوری وګړي هملته را وبولم اودهمغوې په کومک سره به دګنګا اوخواص خان کار پاې ته ورسوم . ددې خبرې سره سم کملاوتي د خیمې څخه ووتله .

خواص خان او ګنګا دواړه میړه اوښځه په خپله خیمه کې ارام ناست و او په کومه موضوع یی خبرې کولې . په همدې وخت کې د خیمې دروازې ته کملاوتي راغله . دهغې په کتلو سره ګنګا دخپل میړه د څنګ څخه لږ څه اخوا شوه ،ځان یی را ټول کړ او بیا یی په لوړ اواز وویل چې : کملاوتي څه خبره ده ؟ ته ولې ددروازې تر څنګ ولاړه یی ؟ دننه راځه ! کملاوتي کرار کرار دننه راغله او دګنګا تر مخه و دریده . ګنګا په خپل څنګ کې ورته د کیناستو اشاره وکړه او ورته یی ووویل چې ته ولې ولاړه یی ؟ را ځه دلته کینه . ایا کومه ستونزه اوتکلیف در رسیدلې دې اویا بله کومه خبره ده چې دا سې خفه خفه یی ؟ کملاوتي د ګنګا تر څنګ کیناسته اوبیا یی په ډیر ادب سره ووویل چې :

زه ستاسو د دواړو څخه د یوې هیلې او امید له پاره راغلې یم ، او زه هیلمنه یم چې تاسې دواړه به ما ناهیلې نه کړئ . خواص خان په ډیر غور سره دکملاوتي په لور وکتل او ورڅخه یی وپوښتل چې : څه ډول هیله اوامید ؟ ما غوښتل تاسې ته دا ووایم چې زه هلته د نیرمل سره په خیمه کې هسې خوشې پرته یم . اوبې کارۍ څخه نوره تنګ ته راغلې یم . په ما وخت نه تیریږي ، زه غواړم چې ستاسې د خیمې د

ټولو خونو پاکې او نظافت په خپله په خپلو لاسونو سره وکړم. ددې نه علاوه ستاسې نور خدمت هم په خپله غاړه واخلم. په دې توګه به زما وخت هم ښه تیر شي. کملاوتي دا خبرې په ډیره نرمه توګه او نرۍ نرۍ خندا سره دخولې راویستلې.

خواص خان غوښتل څه ووایې چې ګنګا پرې را مخته شوه او ویې ویل چې: ګوره کملاوتي ! ته ولې ددې کار زحمت په غاړه اخلي زه په خپله دخپلې خیمې ټول کار تر سره کوم او کله کله نیرمل هم له ماسره په دې کار کې مرسته کوي ،کملاوتي ورته بې له ځنډه وویلې چې: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ستا او ستا دمیړه خیمه ډیره پراخه او ستره ده. چې څو خونې لري ، نیرمل اوس زړه شوې ده او ډیر کار نه شي کولې ، زه غواړم چې دهغې په ځای ستاسې د دواړو دخیمې دپاکوالې مسؤلیت په غاړه واخلم. داسې یې وګڼئ چې په دې کار کولو کې ماته سکون او ډاډ را په برخه کیږي او پر ما به وخت په خوشحالۍ سره تیریږي. اوس خو دنیرمل سره په خیمه کې بې کاره پرته یم اودهمدې بې کارۍ څخه نوره تنګ ته راغلې یم. ددې خبرو په اوریدو سره ګنګا مسکۍ شوه او ورته یې وویل چې:

ګوره کملاوتي ! که ته همدا ډول اراده ولرې نو بیا خو ماته پرې هیڅ ډول اعتراض نه شته. ته چې په خپله خوښه څه غواړې ویې کړه. زه به ستا ترمخه خنډ نه شم ، دهغې په دې خبرو باندې کملاوتي پورته شوه اوویې ویل چې که چیرې داسې وي نوزه ستاسو د دواړو ممنونه یم. اوزه به دهمدا اوس شیبې څخه خپل کار پیل کړم. خواص خان هم راپورته شو او ګنګا ته یې وویل چې: ګنګا ! زه د دغه کارونو په لړ کې د شیرشاه سوری دربار ته ورځم تاسو دواړه یوځای د خیمې نظافت جوړ کړئ. خواص خان ولاړ شو او کملاوتی دخیمې په پاکوالي کې و ننښته. ګنګا ورته هر کار ښوده او ورسره یې ملګرتیا کوله. په دې توګه به کملاوتي هره ورځ دخواص خان اوګنګا خیمې ته راتله او د خیمې دپاکوالي خیال به یې ساته. هغه و توانیده چې د خپل دغه کار په واسطه خپل ځان د ګنګا او خواص خان د باور وړ وګرځوي.

۵۲

په ملتان کې د یوې میاشتې دقیام نه وروسته شیرشاه سوری په ډیرو کشمکشونو او شکوکو کې را ګیر و . هغه له یوه اړخه دهمایون ، دهغه دورونو اودهغه د نورو ملګرو څخه په اندیښنه کې و . هغه دهمایون په اړه چې په دې وخت کې په سیند کې و ،کامران چې په کابل کې و اودهمایون سالار مرزا حیدر چې په کشمیر کې یې دخپل لښکر د یوې برخې سره قیام کړې و ډیر زیات اندیښمن و. هغه له دې ویریده چې هسې نه چې ددوې څخه کوم یو په کوم مناسب وخت کې بیرته راستون شي اوپه پنجاب او یا دهلی باندې یرغل راوړي. د ډیر فکر او دقت نه وروسته شیرشاه سوری دې پایلو ته ورسید چې دهغوې څخه دهر یو د شاته کولو له پاره به د وړاندې تګ پالیسې خپلول عملي نه وي. په دې خاطر یې همدا مناسب وګڼل چې ددوې څخه هر یو چې هر چیرې دې هملته یې مصروف و ساتي اوپرې یې نږدې چې بیرته په خپلو منځو کې سره یو شي. ترڅو د پنجاب د بیرته خپلولو له پاره کوم پلان جوړ نه کړاې شي.

شیرشاه سوري په دې لړ کې ډیر محتاط قدم اخست. هغه نه غوښتل چې دهمایون د تعقیبولو له پاره سیند ته لاس ور اوږود کړی ځکه په دې توګه به په سیند کې ارغوان حکمران هم په ویره کې ولویږي اوبیا به دشیرشاه سوری سره دمقابلې له پاره د یوه چا سره اتحاد وکړي. په دې وخت کې هغه د سیند د ارغون حکمران اوپه ځانګړې توګه د راجپوتانه اوګجرات دحکمرانانو سره اتحاد کولې شي. په داس حال کې چې د راجپوتانه او ګجرات حکمرانان دپخوا څخه د شیرشاه سوری څخه بدګمانه وو. اود سیند د ارغونونو اتحاد د شیرشاه سوري له پاره ملاماتې ثابتیدای شو ځکه چې دا دواړه سیمې د سیند سره نښتې وې. په همدې توګه کامران او حیدر هم کولې

شي په ډيره اسانۍ سره پيښور ته راشي او دخپل متحده لښکر سره يوځاې شي. ددې نه علاوه څرنګه چې قندهار هم د مرزا کامران ترولکې لاندې دې نو د سيند ارغوان حکمران کولې شي قندهار ته ولاړشي او کامران هم له ځانه سره د شيرشاه سوری پر خلاف دخپل ځان سره را يوځاې کړي.

په دې خاطر د وخت اوحالاتو غوښتنه داوه چې شيرشاه سوري د سيند د درياب دې غاړه په دري محاذونو کې دغليم سره دمقابلې له پاره ځان تيار کړي ، اوددې کار له پاره بايد بلوچان اوپښتانه هم له ځانه سره يو ځاې کړي اوپه دې توګه سياسي او حربي ګټې تر لاسه کړي. شيرشاه سوری ددې څخه هم ويريده چې کيدې شی مرزا حيدر هم دخپل لښکر سره يوځاې د کشمير څخه را ووځي او دپنجاب ميدانو ته را ننوځي اودهغه له پاره يو نوې محاذ پرانځی. نو په دې خاطر دهغه مخنيوی هم اړين دې. ددې مقصد د تر لاسه کولو له پاره بايد هغه مالګې دکانونو ترڅنګ خپل يو قوې ځواک ځاې په ځاې کړي ترڅو د مرزا حيدر د راتلو څخه مخنيوي وکړاې شی.

په ملتان کې د قيام په وخت کې شيرشاه سوری په همدې خيالاتو کې اوښت را اوښت چې دملتان څخه ورته يو ډير بد خبر راورسيد او هغه دا چې خضرخان ، چې شيرشاه سوری د بنګال حاکم ټاکلې و ،دبنګال دپخواني حاکم سلطان محمود د لور سره واده کړې دې. دې خبرې شير شاه سوری په ډيره ويره کې واچاوه. هغه ددې ويره احساسوله چې هسې نه چې د سلطان محمود د لور سره د واده کولو وروسته خضرخان دشيرشاه سوری ملګرتيا پريږدي اوبيرته دسلطان محمود سره يو ځاې شی. اوپه دې توګه په بنګال کې ورته يو ځل بيا کړاونه را پيدا کړي. دهمدې خيالاتو په ډنډ کې شيرشاه سوری دملتان څخه خپل ځواکونه وخوځول اولاهور ته راغې او همدلته يې خيمې ووهلې.

لاهور ته د رارسيدو سره سم شيرشاه سوری لمړی دا کار وکړ چې دلته يې ديوه ستر سړک د (ګرنډ ټرانک شاهراه) په نامه د جوړولو کار پيل کړ. ترڅنګ يې د لاهور څخه تر ملتانه پورې هم د يوې سترې شاهراه د جوړولو حکم وکړ. ترڅو دا سړک هم د ملتان څخه لاهور ته راشي اودلته د ګرنډ ټرانک دسړک سره يو ځاې شی. ددې کار د ترسره کولو وروسته شيرشاه سوری د کشمير په لور توجه وکړه. ځکه چې د کشمير مرزا حيدر د بنګال په لور د شيرشاه سوری د تګ په وخت کې خطرناک ثابتيداې شو. په دې خاطر شيرشاه سوري غوښتل بنګال ته د تللو څخه دمخه په پنجاب کې خپل نظام مستحکم کړي.

که څه هم شيرشاه سوری ته د پنجاب په لړ کې د کابل څخه دکامران او د سيند څخه د همايون له لوري ګواښونه وو خو هغه تر ټولو زيات دکشمير حيدر خان ګواښ ته متوجه و. ځکه د کابل له لوري د ګومل مومن ، او خيبر درو په بندولو سره دکامران دحملې څخه خلاصون تر لاسه کيده خو دکشمير په اړه دا کار مثبت نه ثابتيده. ځکه چې د کشمير په غربي وادیو کې اباد قومونه افغانان نه و. په هغوې کې ډيرکې يې جنجوعه ، ګګر ، جاټ او ګجر پراته وو . او شيرشاه سوري دهغوې سره د ورور ولۍ اړيکې نه درلودل. ددې نه علاوه د کشمير څخه لاهور او هندوستان ته شپږويشت لاري موجودې وې. او ددې ټولو لارو څارنه څه اسانه کار نه و ، لکه څنګه چې د ګومل مومن، اوخيبر دري و. په دې خاطر د کابل او سيند په نسبت شيرشاه سوري ته په کشمير کې د مرزا حيدر له اړخه ډير ګواښ متوجه و. په دې خاطر شيرشاه سوري تر هر څه لمړی د حيدر بيګ له اړخه د پنجاب د دفاع کولو له پاره قدم واخيست.

دکشمير له اړخه دکومې ممکنه حملې د تم کيدو په خاطر ، شيرشاه سوری تر هر څه دمخه دمالګې دکانونو په غرنيو سيمو باندې ولکه کلکه کړه. دا دمالګې دکانونو غرنۍ لړۍ هماغه ده چې د جهلم ، شاپور ، ميانوالي او... سيمو د شمال څخه تيريږي. د مالګې په

دې غرنۍ لړۍ کې ډير ستر قومونه اباد شوي دي او هغوې کولې شو چې د کشمير له لورې دحمله کونکو سر ه ملګرتيا وکړي اودشيرشاه سوری له پاره کړاونه را پيدا کړي. نو په دې خاطر دکشمير له لورې د خپل ځان دخوندی کولو په خاطر شيرشاه سوري د مالګې دکانونو غرنۍ لړۍ په خپل واک کې داخستو پريکړه وکړه.

په دهلي کې د مسلمانانو دحکومت د پيلامې سره سم د مالګې د غرنو دا لړۍ د (اندو ارين) قوم لکه چاټ ، ګجر ، او کوکهر قومونو له پاره چې د غربي پنجاب دميدانو څخه د مسلمانانو دحملې په وخت کې دې لورې ته دپناه له پاره رغلي و ، داوسيد و ځاې و. د مالګې دغرونو دا لړۍ دا برخه په حقيقت کې د شورش نه ډک يو نيم واکه مسلط حکومت و ،چې دد هلي حکومت يی په لور هيڅ توجه نه کوله. په دې لړۍ کې چې دکوکهرو کوم قوم اباد شوې و هغوې پخوا د خوشاب په سيمه کې د سيند دبلې غاړې اوسيدونکې و . چې دوې دپخوانيو داړه مارانو څخه ګڼل کيدل. دوې د خپله نسلي لړۍ د مالګې دغرونو د مشهور روايتي مشر (راې سال) سره تړله، وروسته بيا د کوکهرانو يوه ډله راجپوتانه ته راغلل او دلته په ناګور کې اباد شول ، هغوې دهمدې ځايه دکوکهرو او نورو راجپوتي قبايلو سره د ازدواج دکولو لړۍ پيل کړې او خپل ځانونه يی مستحکم کړل.

دهمدې کوکهرانو بله ډله چې دمالګې په غرنيو سيمو کې پاته شوي ود جنجوعه په نامه ياد کړل شول . همدا جنجوعه دشرق په لور وخوځيدل او د ککهرو سيمه چې د مالګې دغرونو اصلي خاوندان وو په هغوې او هلته په ابادو نورو قبايلو باندې خپله ولکه و غځوله . خو يو شمير راجپوتان د قبايلو په څير په ککهر باندې هم مشهور وو ، دوې د يوچې او سهينن قبايلو پورې اړوند وو . توپير يی يواځې په دې کې و چې په جدا جدا غرنيو سيمو کې د اوسيدو په اساس په هغوې کې دبرهمني تهذيب تبليغ و نه کړاې شو ، بلکه په هغوې کې همغه پخوانې نامانوسه وحشيانه سلوک او عجيب رسم و رواج او جنګي خصلتونه لکه څنګه چې وو همغسې پاته شول .ځکه چې دوې د هندوستان د نورو قبايلو څخه جدا او ځانته پاته شوي وو.

د ديارلسمې پيړۍ څخه مخته په دې سيمه کې د ککهرو او جنجوعه قبيلو تر منځه ډير وينه تويونکې جنګونه شوي و چې موخې يی په دې سيمې باندې د خپلو ولکو قايمول وو . کله کله به د دهلي پادشاهانو هم خپل فوځونه دې سيمو ته ور ليږل خو هغوې نه غوښتل چې په دې سيمو باندې ولکه وکړي بلکه غوښتل يی د دې خلکو په وړاندې دخپل شان وشوکت څرګندونه وکړي.

کله به چې په دې سيمو کې سياسي بدلون راته. بيا به هغوې دې لورې ته خپل لاس را اوږداوه. او د ماتې خوړلې ډلې سره به يی کومک کاوه او دهغه ځاې حکمران به يی دتخته څخه پورته کاوه. هندوستان ته د بابر د راتلو په وخت کې هم دغه ککهر او جنجوعه قومونه په خپلو منځو کې په جنګو کې را نغښتې وو. بابر لمړۍ د ککهرو پر خلاف د جنجوعه سره مرسته وکړه خو کله چې د ککهرو سردار (راې سارنګ) په پوره توګه دمغلو فرمانبردار و ګرزيدنو بابر خپله پاليسي بدله کړه. دشيرشاه سوری تر وخته پورې ککهر په يوه ډول د مغلو سره را ننبتې وو. په دې خاطر شيرشاه سوری د خپل سياسي دريځ په خاطر د ککهرو په خلاف د جنجوعه سره د مرستې دپيلید و عزم وکړ.

د جنګې فنونو له اړخه هم د مالګې د غرونو لړۍ دومره اهميت درلود چې د يونانيانو ، يوچي ، غزنی ، او غوري حمله کونکو څخه نيولې تر بابر اوشيرشاه سوري پورې هيڅ حکمران دا ځاې له نظره نه شو پريوستلې. د دې ځانګړې علت دا دې چې دشمال څخه حمله

کونکې هر یو لښکر ددې سیمې څخه خپل لښکر دپنجاب مرکز ته داسې راوړلاې شي چې دهغې په نقل و حرکت باندې دچا غوږ هم ږریږي. همداعلت و چې شیرشاه سوری د پنجاب د خوندي ساتلو په خاطرتر هرڅه لمړی دې غرنیو لړیو ته توجه وکړه.

شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې دلاهور څخه مختهولاړ او مالګې دې غرنیو لړیو لوړې ته یې خپل لښکر و غځاوه. خو دې غرنیو لړی ته د ورسیدو مخکې یې خپل فوځ ته پراو ورکړ ،بیا یې د ککهر سردارانو ته قاصد ور ولیږه اوهغوې یې خپل ځان ته را وبلل. دککهر سردارانډیر سرکشه ، ډیر جنګجویه ، او ډیر زړه وروو. هغوې د شیرشاه دربار ته د راتلو څخه ډه ډه وکړه. اوهغه قاصد چې شیرشاه سوري دهغوې درابللو په خاطر ور استولې و دهمغې په لاسو یې شیرشاه سوری ته څو غشي ، او زمري دوه بچیان ور ولیږل.

دککهروود ې ځواب څخه شیرشاه سوريدا و پتییله چې ککهر د بسپنې له پاره اماده نه دي اوددې پر خلاف د سرکشی اوبغاوت له پاره یې ملا ترلې ده. شیرشاه سوري جنجوعه پری ایښي وو او تر ټولو لمړی یې دککهرو سره اړیکي ټینګ کړې و ځکه هغه پوهیده چې جنجوعه د پخوا څخه د مغلو پر خلاف دي. ککهر په بنسټیزه توګه د مغلو طرفداره او دهغوې ملاتړې وو. شیر شاه سوری غوښتل دوې له ځانه سره را یوځاې کړي ، ترڅو د ککهرو او مغلو تر منځ اړیکې پریکړل شي خوکله چې ککهرو په بغاوت باندې لاس پورې کړ نوشیرشاه سوري دهغوې پر خلاف باندې دفوځی یرغل له پاره ځان تیار کړ.

شیرشاه سوری ددې موخې د تر لاسه کولو له پاره د جنجوعه د قوم سره مرسته وکړه. دهغوې سردارانیې خپل ځآن ته را وبلل. هغوې هم په پوره خوشحالی سره د شیرشاه دربار ته راغلل. او د ککهرو په خلاف یې دشیرشاه سوری سره د خپل هر ډول تعاون له پاره ملاتړ و ښود.د جنجوعو ددې ملاتړ په واسطه شیرشاه سوری یو لښکر تیار کړ اوددې لښکر قوماندان یې هیبت خان نیازې و ټاکه. بیا شیرشاه سوري هیبت خان نیازې دجنجوعه د قوم دهمدې مشرانو سره یوځاې دمالګې دغې غرنیو لړیو ته ولیږه تر څو دهغه ځایه په ککهرو باندې یرغل یوسي او هغوې وځپوي ، ترڅو په راتلونکو ورځو کې هغوې په پنجاب کې د شیرشاه سوری له پاره د سر درد را پیدا نه کړي.

کله چې هیبت خان نیازی دخپل لښکرسره یو ځاې د مالګې د غرونو دې لړی ته د ککهرو د ځپولو له پاره ور نتوت او مختهولاړ نوداسې ورته معلومه شوه چې ککهر پټنځایو ته تللې دي. اوپه کوم مناسب وخت کې به یرغل کوي. هیبت خان نیازی دهغوې په دې چال باندې و نه پوهیده اومختهولاړ. کله چې هغه په یوې پراخه وادی کې ورنتوت نو دغرنیو لړیو څخه پرې وینه تویونکو او جنګی ککهرو داسې یرغل راوست چې دهغې څخه یې شپه او ورځ هیره کړه.

اوس نو هیبت خان نیازې د عجیبو حالاتو سره مخ و. ځکه ککهر د غرنیو سیمو څخه پرې د مرداړې خوړونکې حیواناتو او ټپوسانو په څیر را توې شوي و او دهیبت خان فوځ یې د یرغل لاندې راوستې و.

حمله کونکي ککهر دسیلاب د توپان په څیر دهرې لورې د ځواکمنو جسمونو او قوي څهرو سره د هیبت خان په لښکرو را پریوتل او دوې یې په وینو کې لړل. دهغوې په دې حملو کې هیبت ، جلال او په منظمه توګه جبر پټ و . هیبت خان هم دشیرشاه سوري یو تجربه لرونکې او میړتې سالار و. هغه د ککهرو ددې حملې په مخکې داسې وبریښید لکه په تیارو کې چې درنا څرک را څرګندیږي.

تر لږه وخته پورې هیبت خان د ککهرو دا حملې په شا وتمبولې او خپله دفاع یې کوله اوبیا یې په جارحیت باندې لاس پورې کړ. هیبت خان نیازي ته ډیر ژر دا روښانه شوه چې د ککهرو سره د هغوې په دغه پراخه میدانو کې مقابله کول څه اسانه کار نه دې څکه چې ککهر په ډیره بیړه د هیبت خان نیازی د فوځ حالت د بې وسئ په لور راکاږي.

هیبت خان د ککهرو په مقابل کې بدترینه ماتې وخوړله. اود جنګ میدان یې پرې نبود او و تښتید. کله چې هیبت خان نیازي دخپلو پاتې شوو لښکرو سره دشیرشاه سوری دربار ته ورسید نو شیر شاه سوري دهغه په دې ماتې باندې ډیر زیات خواشیني شو ، د پوره فکر او تدبر نه وروسته یې پریکړه وکړه چې اوس به خواص خان د ککهرو د مقابلې له پاره ور استوي ، دخواص خان سره د سلا مشورې وروسته شیرشاه سوری خواص خان ته ډیر ستر لښکر ورکړ. په دې لښکر کې یې هیبت خان نیازې هم شامل کړې و ترڅو د ککهرو تر سیمو پورې دخواص خان لارښوونه وکړي. ددې نه علاوه شیرشاه سوری خپل یوبل سالار جلال الدین جالو هم دخواص خان تر قومندې لاندې ولیږه اوپه دې توګه خواص خان ، هیبت خان نیازی ، اوجلال الدین جالو ټول د ککهرو د ځپولو له پاره د مالګې دغرنیو سیمو په لور ولاړل.

۵۷

د خپل پرا و نه یو میل واټن مخته خواص خان خپل فوځونه په دوو برخو باندې وویشل. یوه برخه یې هیبت خان نیازي او جلال الدین جالو ته ورکړه او هغوې دواړو ته یې حکم وکړ چې همغه ځاې ته ولاړشي چې څو ورځې تر مخه د ککهرو او هیبت خان نیازي تر منځ په کې جنګ شوې و ، خواص خان هغوې ته دا هم ویلي و چې د ورځې له مخې دې سفر وکړي اودشپې له مخې دې په یوه ځاې کې په ډاډمنه توګه ارام وکړي ،او د خپل پرا و دخوندي ساتلو په خاطر دې خپل ځوانان هرې خوا ته خپاره کړی. خواص خان دهغوې پسې وروسته روان شو هغه به یواځې دشپې سفر کاوه او د ورځې به په پټنځاې کې کیناسته. په دې توګه هغه د هیبت خان نیازي سره یوځاې د جنګ هغه ډګر ته ورنژدې شوچې څور ورځې مخته په کې جنګ شوې و.

کله چې هیبت خان نیازی او جلال الدین جالو هغه میدان ته ورسیدل چې څور ورځې تر مخه په کې د ککهرو د قبیلې سره جنګیدلې و ،نو ککهر یو ځل بیا د خپلو غرنیو پټنځایو څخه راووتل اود هیبت خان نیازی او جلال الدین جالو په لښکرو باندې لکه دوړو لیوانو په څیر را پریوتل.

د ککهرو دا حمله هم ډیره خطرناکه او وینه تویونکې وه. خو بیا هم هیبت خان نیازي او جلال الدین جالو د خواص خان دلارښوونې په مطابق خپل ځانونه تر دفاع پورې محدود کړي و ، تر ډیره وخته پورې هغوې د ککهرو حملې تمبولې په همدې وخت کې خواص خان دخپل غرني پټنځاې څخه لکه د زمري په څیر په ککهرو باندې راپریوت او د تورتوپان او سختې سیلۍ په څیر د ککهرو جنګیالي تر حملې لاندې راوستل.

دخپلې حملې په همغه لمړیو شیبو کې یې د ککهرو د جنګیالیو حالت دخرابیدو سره مخ کړ. کله چې هیبت خان نیازي او جلال الدین جالو وکتل چې خواص خان د ککهرو په خلاف دشا له اړخه حمله راوړې ده نو هغوې دواړو هم دفاعی حالت پرینبود او په جارحیت باندې یې پیل وکړ. اودخواص خان په څیر دککهرو په مخکینو لیکو باندې څپوونکې ګذارونه پیل کړل. ددې دوه اړخیزو حملو په مقابل کې د ککهرو ځوانانو همت له لاسه ورکړ او فوځونه یې په میدان کې تیت و پرک شول. اوس نو ککهرو ځوانانو ښې او چپ لورې

ته په تيښته پيل وکړ او هر يوه هڅه کوله چې خپل ځان خوندي ځايو ته ورسوي. تر لږه وخته پورې د ککهرو عامه وژنه روانه وه ، دهغوې د لښکرو ډيره برخه د شا له اړخه دخواص خان او د مخې له لورې د هيبت خان نيازي او جلال الدين جالو په لاسو د تيغه تير شوي وو . په دې توګه په دغه غرنۍ لړۍ کې نه يوائې دککهرو فوځ د ماتې سره مخ شو بلکه دهغوې لښکر يو ډول له منځه ولاړ او اصلي ځواک يې تر پښو لاندې شو. کله چې ککهرو ماتې وخوړه او و تښتيدل بيا خواص خان بيرته دخپل پرا و په لور روان شو ،پرا و ته د خواص خان د ورتګ نه مخته شيرشاه سوري ته د دې سوبې خبر ور رسيدلې و ،نو کله چې خواص خان د خپل لښکر سره يو ځاې پرا و ته ورسيد نو په پرا و کې د خوشحالۍ ډولونه غږيدل. شيرشاه سوري دخواص خان څخه په ډيره ګرمه توګه استقبال وکړ.

کله چې د شيرشاه سوري سره د کتلو وروسته خواص خان خپلې خيمې ته ولاړ نو ويې کتل چې هلته ښکلې اوښايسته کملاوتي د خيمې په پاکولو کې مصروفه ده او ګنګا هم دخيمې په پاکوالي کې د کملاوتي سره لاس کوي. دواړو چې کله خواص خان وکوت نو خپل کار يې پريښود او په يوه منډه د خواص خان مخې ته راغلې. بيا ورته ګنګا په ډيره خندانه خوله او خوشحاله انداز کې وويل چې خواص خانه ، زما د سر تاجه ! زه تاته د مالګې دغرنيو لړيو د ککهريو سره دمقابلې دبريالیتوب په اړه مبارکي وايم. دغو غرنيو ککهرو خپل ځآنونه نه تسخيريدونکې ګڼل او په ځانګړې توګه يې کله چې هيبت خان نيازي ته ماتې ورکړه نو حوصلې يې نورې هم لوړې شوې. خو تا هغوې ته په ماتې ورکولو سره دا ډاګيزه کړه چې دخواص خان سره مقابله کول دومره اسانه کار نه دې.

د ګنګا د مينې نه ډکو دغو خبرو خواص خان نور هم خوشحاله کړ ، هغه غوښتل په ځواب کې ورته څه ووايی چې په دې وخت کې کملاوتي هم په خپلو نرمو خبرو سره خواص خان مخاطب کړ او ورته يې وويل چې: زما درونده خواص خانه ! زه هم تاته ددې سوبې په اړه مبارکي وايم. ته يقينا دهغو ځوانانو څخه يې چې په تيارو کې د رڼا راوستونکې او په دشتو او صحرا کې د ګلونو د ښوولو فن باندې پوهيږې. خواص خان په ډير دقت سره د کملاوتي په لور وکتل اوبيا يې ځواب ورکړ چې: ګوره کملاوتي ! زه پخپله هيڅ نه يم ، دغه زما ټولې بريا وې د الله تعالې له اړخه دي هغه زما پروردګار ، زما مالک ، نصرت کونکې اوملاتړې دې. بيا هم تا چې زما له پاره د ستاينې کوم الفاظ را ټول کړي و دهغې په خاطر زه ستا مننه کوم. په دې وخت کې ګنګا يوځل بيا ووايل چې:

ماته ستا دراتلو خبر رارسيدلې و خو زه پوهيدم چې ته به د لږ وخت له پاره دشيرشاه سوري سره کينې. دخيمې د پاکوالي کار پاې ته رسيدلې دې ما ستا له پاره د مخکې څخه ډوډۍ راغوښتې او ايښې ده، لمړۍ ډوډۍ وخوره بيا به په تفصيل سره نورې خبرې کوو. خواص خان ورته ووايل چې ماته منظوره ده. څرنګه چې کملاوتي زمونږه خدمت کوي نو دا دهغې حق دې چې له مونږه سره يوځاې کيني او ډوډۍ وخوري. دخواص خان په دې وړاندیز کملاوتي دومره خوشحاله شوه لکه څنګه چې يو انسان دپښو څخه تر سره پورې په خوشحالۍ کې را ونغاړل شي. بيا دواړو يوځاې د ډوډۍ سامان خپور کړ او په ډيره خوشحاله ماحول کې يې سره يو ځاې ډوډۍ وخوړه .

دمالګې دکانونو په غرنيو سيمو کې دککهرو د ماتې وروسته شيرشاه سوری د جنجوعه قبيلې خلک ښه و نازول ،دهغوې په قوت اوځواک کې يې ډيرښت راوست تر څو هغوې په راتلونکې ورځو کې د شيرشاه سوری ملاتړې واوسي اودمالګې د غرنيو لړيو په لمنو کې ککهرو ته يوځل بيا د مغلو د ملاتړ فرصت تر لاسه نه کړي. ددې کار د تر سره کولو وروسته شيرشاه سوری دخوشاب او بهيړې په لور متوجه شو تر څو دا سيمې هم په خپل خوا کې و دروي. اوپه راتلونکو ورځو کې ددې دلښکرو له پاره خوندي ځايونه و ګرځي.

په دې ورځو کې په خوشاب او بهېړې کې ډوډۍ بلوچان اباد وو . او همدا بلوچ دهغې سيمې حکمرانان وو . شيرشاه سوری نه غوښتل د بلوچو په معاملو کې لاس ووهي ، ځکه چې ددې ويره وه چې هغه خلک به بيا دهغه مخالفت کې ودريږي اويو ستر لښکر به جوړ اود شيرشاه سوری په مقابل کې به و جنګيږي. ددې نه علاوه د بلوچو سردار فتح خان ، اسماعيل خان او غازي خان دهمايون د تعقيبولو په لاره کې نه يواځې دخواص خان سره کومک کړې و بلکه هغه وخت چې شيرشاه سوری د خوشاب سيمې ته راغې نو هغوې د شيرشاه سوري خدمت ته هم حاضر شول او دخپل تعاون او ملاتړ ډاډ يې ورته ورکړ.

دا بلوچ د باجوړ څخه نيولې ان د بهېړې د غرنيو سيمو پورې خپاره پراته و . چې سردار يې اسماعيل خان بلوچ نوميده. شيرشاه سوری په دې پوهيده چې ددوې پرته په دې سيمې باندې ولکه کول شوني نه دي. په دې اساس شيرشاه سوری اسماعيل خان بلوچ هم دخپل فوځ په نوم ليک کې شامل کړ. اوهغه ته يې هم د شاهي فوځ په څير د خزانې څخه تنخوا و ټاکله.

دې بلوچانو پخوا کوچيانې ژوند درلود. بيا وروسته په دې سيمه کې اباد شول ، په هغو ورځو کې چې تيمور لنګ په هندوستان باندې يرغل راوست نودهغه د بيرته ستنيدو تر وخته پورې بلکه ټوله پنځلسمه پيړۍ د بلوچو ډوډا او هوټ قبايل دشمال څخه د سنيد ددرياب په غاړه غاړه د کوچيانو په څير ګرزيدل را ګرزيدل. دهغې وروسته بيا داخلک د ګومل په دره کې اباد شول چې د سليمان دغرونو دلړۍ جنوبې لورې ته پرته ده . ددې کوچي ډوله بلوچو د اباديو په کتلوسره نور بلوچان هم په حرکت راغلل اوهغوې هم په پنجاب کې اباد شول. دنمونې په توګه د بلوچو د رند قبيله د ملتان د لنګا راجپوتانو د ويرې څخه د چناب راوې او ستيج په درو کې اباد شول ، ددې رند قبيلې دخلکو دنده په کرايه عسکري کول و ، تر څنګ يې په ازادانه توګه غلا اولوټمار هم کاوه. په همدې ورځو کې څه نور بلوچان چې ددوډ او هوټ د قبيلو پورې ترلې وو ، هم د وطن او ځاې ځيګې د لټون په خاطر دجهلم او سيند دوادياتو پورته غاړو ته ولاړل اوهملته ميشته شول. دلته په دې سيمو کې مخته پښتانه هم اباد وو . په دې خاطر د بلوچو اوپښتنو تر منځ ټکر لازمې ګرزيده .د بابر نه وروسته شيرشاه سوری او دهغه نه مخته همايون او دهغه ورور کامران مرزا په دې سيمو باندې څوارلس کاله حکومت کړې دې. هغوې به د پښتنو او بلوچو د خپل منځې تربګنيو څخه ګټه پورته کوله اوپه خپله به يې ارام حکومت کاوه . په دې سيمې کې د کامران بريالياتوب په همدې کې و چې دا قومونه تل تر تله په جنګ جګړو کې مصروف و ساتي.

خوشيرشاه سوری داپاليسي ترک کړه او د پښتنو اوبلوچو تر منځ يې يووالې او اتحاد راوست. هغه بلوچو چې په تيرو وختو کې يې د پښتنو په زمکو باندې ولکه کړې وه هغه سيمې شيرشاه سوري دبلوچو څخه بيرته واخستې او پښتنو ته يې تسليم کړې ،خو بلوچانو ته يې دهغې په بدل کې د مالګې د کانونو د غرنيو لړيو د نندنا او ګرجهک په نامه سيمې ورکړې. د جهلم په شمالې پولو کې دغه دواړه سيمې د جنګې موقعيت له نظره ډيرې مهمې دي. په غالب ګمان چې شيرشاه سوري داسيمې د بلوچو سردار اسماعيل خان ته ورحواله کړې وې. په دې توګه د بهېړې اوخوشاب نه علاوه بلوچان په نورو سيمو کې هم اباد شول. شيرشاه سوری هم هڅه وکړه چې هغوې ټول په خپل ملاتړ کې و دروي. په دې توګه په پنجاب کې د امن د ټينګښت له پاره شيرشاه سوری دا دويمه حربه استعمال کړه. اوس نو هغه په پنجاب کې دخپل حکومت د ټينګښت له پاره دريمه مرحله پيلوله.

دشيرشاه سوری دريمه مرحله په کشمير پورې ترلې وه . څرنګه چې هلته په کشمير کې د همايون سپه سالار مرزا حيدر د خپل لښکر سره ځاې په ځاې شوې و اوهغه ددې توان درلود چې په يوه مناسب وخت کې دهغه ځايه را ووځي او په پنجاب باندې حمله وکړي. او په

دې توګه شیرشاه سوری د نوو ستونزو سره مخ کړي. ځکه چې مرزا حیدر بیګ یو تکړه ، میړنې جنګجو او تجربه لرونکې جرنیل او سپه سالار و.

شیرشاه سوري د کشمیر دحالاتو د جوړولو په خاطر دخپل لښکر سره یو ځاې د لاهوره راووت او د بمهبر په لور وخوزید ، په بمهبر باندې یې یرغل یوړ او هغه سیمه یې و نیوله. دلته په دې سیمې کې د قیام په وخت کې شیرشاه سوری د کشمیر د جګ د قبایلو سره اړیکې ونیول. هغه د چک قبایلو سره ډیره دمینې اوخلوص نه ډکه رویه وکړه. هغوې ته یې مالي کومک هم ورکړ اوهغوې ته یې دا هم وویل چې هغوې دې د همایون د سپه سالار مرزا بیګ په خلاف را پورته شي.

دشیرشاه سوری دا سیاسي حکمت ډیر ګټور ثابت شو.ځکه د چک قبایل دمرزا حیدر بیګ په خلاف راپورته شول اودهغه سره یې د جنګونو لړۍ پیل کړه. کله چې د چک قبایل اومرزا حیدر بیګ په خپلو منځو کې په جنګونو کې را ونغښتل نو شیرشاه سوری ته یو ډول سکون په برخه شو ځکه چې اوس نو مرزا حیدر بیګ د چکانو سره په پوره ستونزو کې را ګیر شوې و. ترڅو کالو پورې چکانو په مرزا حیدر بیګ باندې یرغلونه کول ، ان تر دې چې هغوې مرزا حیدر بیګ ووا ژه او یوچک سردار غازی خان د کشمیر سردار وګرزید.

په پنجاب کې دخپل نظام د ټینګښت وروسته شیرشاه سوري دبنګال په لور د کوچ کولو اراده وکړه ، خو د بنګال په لور د کوچ کولو دمخه شیرشاه سوری خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه ،یوه برخه یې خواص خان ته ورکړه اوهغه یې همدلته په لاهور کې پریښود . هیبت خان نیازی یې دخواص خان معاون و ټاکه. شیرشاه سوری خواص خان ته دا لار ښوونه کړې وه چې هغه دې زما تر بله حکمه همدلته په پنجاب کې پاته شي . په داسې حال کې چې شیرشاه به د بنګال په لور روانیږي.ځکه د بنګال دحاکم خضر خان له لورې شیرشاه ته ښه خبرونه نه راتلل.

شیرشاه سوري خواص خان په دې خاطر په لاهور کې پرې ایښې و چې هغه به د پنجاب په حالاتو پوره پوره څارنه کوي ، ځکه خواص خان یواځنې سالار اودشیرشاه سوری ښې لاس و چې دغمونو او مصیبتونو په وخت کې یې په پوره باور سره خپل ورسپارل شوې کار تر سره کاوه. شیرشاه سوری ته تر اوسه پورې د کشمیر څخه علاوه دکابل دحکمران کامران مرزا او حتې د سیند په لور د تللې همایون څخه ګواښ احساسیده نوپه دې خاطر یې خواص خان په پنجاب کې پریښود. ترڅو په پنجاب باندې دکومې لورې حمله کونکي په مقابل کې خواص خان دهغه مقابله وکړي اوهغه بیرته شاته تللو ته اړ کړي. په دې توګه په پنجاب کې خواص خان د اعلې حاکم په توګه د ټاکلو وروسته شیرشاه سوری دبنګال په لور کوچ وکړ.

۵۸

یوه ورځ په داسې حال کې چې کملاوتي دخواص خان د خیمې دپاکولو څخه لاس څنډه نو ګنګا خپل ځان ته را وبلله. کملاوتي خپل لاسونه پاک کړل اوبیا د ګنګا لورې ته راغله او دهغې تر څنګ کیناسته. ګنګا تر یوه وخته پورې هغې ته په ډیر غور اودقت سره وکتل اوبیا یې په ډیره نرمه لهجه ورته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! زه غواړم له تا څخه د یوې خبرې پوښتنه وکړم خو درواغ به راته نه وایې. ته د تیرو څو میاشتو راهیسې دلته زما په خیمه کې کار کوې اوپه دې موده کې زه ستا د ذات او شخصیت په اړه مطالعه کوم ، زه غواړم دهمدې مطالعې په رڼا کې له تا څخه څه وپوښتم. خو دهر څه دمخه به له ما سره ژمنه کوې چې درواغ به راته نه وایې. ګوره ! ریښتونې خبره ډیره ښه وي او ګټوره هم. او که

درواغ دې راته وويلې نوله يوه اړخه به دخپل ضمير او از تر پښو لاندې کړې او دبله اړخه به په درواغو کې تاته کومه ګټه هم نه وي. او ستا درواغ به تاته زيان ورسوي. د ګنګا د پوښتنې څخه کملاوتي لږ څه اند يښمنه شانته شوه ، خو ډير ژر يې ځان سنبال کړ او بيا يې په لوړ اواز وويل چې: ګنګا خورې ! وپوښته ، ته له ماڅخه څه پوښتل غواړې ؟ ګنګا ورته وويلې چې:

ګوره کملاوتي ! ما چې تر اوسه پورې ستا دشخصيت څارنه کړې ده دهغې څخه ماته دا ډاګيزه شوې ده چې ته زما د ميړه سره مينه لرې . کملاوتي ماتاته مخته هم ويلي دی چې درواغ به نه وايی نوکه چيرې ته رښتيا ووايی نو شونې ده چې زه به داسې يو قدم واخلم چې ستا له پاره به ډير ګټور ثابت شي. کملاوتي خپل سر ښکته کړ او بيا يې د لږ څه فکر کولو وروسته وويل چې: ګنګا خورې ! ښه دې و نه کړل چې له ما څخه دې دا پوښتنه وکړه ، اوس که چيرې زه ددې پوښتنې ځواب په نفي کې ووايم نو خپل ضمير به تر پښو لاندې کوم او که چيرې هو ووايم نوبيا به ستا ګنهګاره و ګرځم.

دکملاوتي ددې ځواب څخه ګنګا ډيره خوشحاله شوه ، بيا يې کملاوتي ته وويل چې کملاوتي ! رښتيا رښتيا ووايه ، چې په رښتيا مې زړه خوشحاليږي ، ګنګا غوښتل لږ نور څه هم ووايی چې کملاوتي په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې: ګنګا خورې ! څرنګه چې تا له ماڅخه په سخته وغوښتل تر څو زه رښتيا ووايم نو به دې خاطر ما هم رښتيا وويل اوس نو ددې رښتيا ويلو له پاره چې ماته هره سزا ټاکې زه يې منلوته تياره يم. ګوره ګنګا خورې ! ما درواغ هم ويلې شول ، اودخپل زړه راز مې پټولې شو ، خو ماتاته رښتيا وويل، ځکه دخواص خان شخصيت داسې دې چې هره ښځه دهغه لورې ته راغب کيدو پرته نه پاته کيږي او ما هم همداسې وګڼه چې د مينې په دې سيلاب کې لاهو شوې يم.

ګنګا خورې ! ما هيڅکله هم د خپلې مينې دغه احساسات د خواص خان تر مخه نه دې ډاګيزه کړي ، ځکه زه پوهيږم چې په خواص خان باندې يواځې اويواځې ته حق لرې او له تاسره په دې حق کې هيڅوک نه شې را شريکيدې.

کله چې کملاوتي خاموشه شوه نو ګنګا ترې يوځل بيا و پوښتل:

ګوره کملاوتي يوه خبره بله هم راته وکړه اودا به هم را ته په رښتيا سره کوې چې اوهغه داچې ايا زما خاوند (ميړه) هم تاته کله په مينه کتلې دي ؟ چې دهغې له مخې ته داسې وپوهيږې چې هغه هم تاته رغبت لري اويا ستا له پاره څه داسې کوم کشش احساسوي. ددې خبرې په ځواب کې کملاوتي په يوه ټکان سره وويل چې ، نه ، هيڅکله هم نه ، هيڅکله هم داسې نه دې پيښ شوي ، هغه هيڅکله هم په داسې توګه زما په لور نه دې کتلې ، ګنګا ورته يو ځل بيا وويل چې:

ګوره کملاوتي ! که زه ستا دمحبت د يو اړخيزه عکس العمل په اړه کوم قدم واخلم نو هغه به ستا له پاره د منلو وړ وي ، زه به تاته دا ووايم چې دا قدم به ستا په حق کې وي ، کملاوتي ورته وويل چې: زه دهغې وخته راهيسې چې له تاسره کار کوم ماته ستا شخصيت د ډير زيات قدر اودرنښت وړ دې. نو په دې خاطر هره پريکړه چې ته زما په حق کړې وکړې ماته به دمنلو وړ وی. ګنګا ورته وويل چې:که چيرې خبره همداسې وی ، نوبيا واوره چې: زه به ستا په اړه داسې پريکړه کوم چې زه به پخپله تا دخواص خان سره واده کړم. اولکه څنګه چې زه دخواص خان ښځه يم همداسې به ته هم دخواص خان ښځه و ګرځې. ګوره کملاوتي ! اوس خو زما خاوند خواص خان د لاهورد ښار د اوسيدونکو دحال احوال د پوښتنې له پاره ورغلې دې ، کله چې بيرته راستون شي نو زه به ستا خبره ورسره وکړم. اوبيا

به سبا تا دخپلې اخري پريکړې څخه خبره کړم . دګنګا ددې خبرو په اساس کملاوتي د تصنوعي شرم او حجاب څرګندونه وکړه اود خيمې څخه بيرون ووتله او وتښتيده .

کملاوتي به يوه منډه خپلې خيمې ته ساه نيولې ورسيده ، په دې وخت کې هلته په خيمه کې نيرمل ځانته ناسته وه . دکملاوتي ساه لا تر اوسه پورې ځاې ته نه وه راغلې . تر لږه وخته پورې ساه نيولې ودريده او په خندانه اوخوشحاله خوله يې نيرمل ته کتل . نيرمل هم تر څو لمحو پورې کملاوتی به غور سره کتله ، بيا يې تر پې وپوښتل چې ګوره کملاوتی !ته ډيره ساه نيولې راغلې يې او مخ دې د خوشحالیو نه ډک دې ، را ته ووايه چې څه درپيښ شوې دي . کملاوتي په خندا خندا کې دنيرمل تر څنګ کيناسته اوبيا يې ورته وويل چې :

ګوره نيرمل ! ستا خبره سهی ده . نن ربښتيا هم زه ډيره خوشحاله يم . ساه مې په دې خاطر نيولې ده چې په يوه منډه مې ځان تر تا پورې را ورساوه . تر څو هغه ښه خبر چې ما تر لاسه کړې دي هغه تاته هم سمد ستي ووايم . نيرمل په ډير غور سره کملاوتی ته وکتل اوبيا يې تر پې وپوښتل چې څه ډول ښه خبر ؟ کملاوتي په خندا کې ډوبه وه اوبيا يې په ډيره پټه توګه نيرمل ته وويل چې :

ګوره نيرمل !دکوم کار له پاره چې زه د شيرشاه سوری لښکر ته راغلې يم او ستا لمن مې ونيوله هغه کار اوس په ډيره ښېړه خپل انجام ته رسيدونکې دې ، ګوره نيرمل ! نن په خبرو خبرو کې ګنګا له ماڅخه وپوښتل چې ايا زه خواص خان خوښوم . خو کله چې ما په مثبته توګه ځواب ورکړ نو پوهيږې چې ګنګا څومره مهمه او اوستره پريکړه وکړه . نيرمل په ډيره اندينښنه کې تر پې وپوښتل چې هغه څنګه ؟

کملاوتي ورته دخوشحالۍ نه په ډک اواز سره وويل چې :

ګوره نيرمل : ګنګا پريکړه کړې ده چې ما هم دخپل ځان په ځير د خواص خان سره واده کړي ، نن به هغه په دې لړ کې دخواص خان سره خبرې کوي اوسبا به ماته خپله اخري پريکړه اعلانوي ، هغې ماته وويل چې د تيرو څو اونيو راهيسې هغه زما حالت تر څارنې لاندې لري اودهمدې له لورې هغه دې پايلو ته رسيدلې چې زه دخواص خان سره مينه لرم . کله چې ما ورته هو وويلې نوبيا هغې دا ډول پريکړه وکړه . ګوره نيرمل : زه پوهيږم چې که چيرې زما واده دخواص خان سره تر سره شي نو بيا چې دکوم مشن له پاره زه راوتلې يم هغه به په ډيره اسانه توګه تر سره شي .

نيرمل ورته په حيرانتيا سره وويل چې : ګوره کملاوتي ، زه ستا ددې پريکړې په اړه و نه پوهيدم ،ته له يوه اړخه غواړې خواص خان ووژنې اود بله اړخه غواړې دهغه سره واده وکړې . کملاوتي ورته وويل چې : واوره نيرمل !خواص خان خو به زه وژنم ، اودا کار به په هره توګه چې وي تر سره کوم خو اوس مې پريکړه کړې ده چې دخواص خان سره يوځاې دغه ګنګا هم له منځه يوسم ، ګوره نيرمل !ما ته ددې نه مخته هم څو ځلې داسې فرصت تر لاسه شوې و چې زه ګنګا اوخواص خان دواړه له منځه يوسم خو دهغو ملګرو سره يوځاې چې زه بايد دا کار انجام کړم لاتر اوسه د لته نه دې را رسيدلې ،ګوره نيرمل !په تيرو ورځوکې څو داسې فرصتونه تر لاسه شول چې کله کله به زه او ګنګا دواړه په خيمه کې ځانته ناست و اوکله زه اوخواص خان . ځکه چې دخواص خان خيمه په څو خونو باندې مشتمله ده . داسې فرصتونه هم راغلی چې زه به د خيمې په پاکوالې کې مصروفه وم اوخواص خان به په بله خونه کې ځانته ويده و . اوکله به ګنګا هم ورسره وده وه . که چيرې ما غوښتلې نو په داسې حالاتو کې مې دواړه له منځه وړلاې شول . خو ما نه غوښتل دا کار په ځانته ځان انجام کړم . ځکه په دې توګه ماته ستونزې را ولاړيداې شوې ، که چيرې په خوب کې مې په خواص خان حمله کړې واې نو شونې وه چې هغه به را بيدار شوې واې او برعکس به يې زه له منځه وړې واې ،ځکه چې هغه خو يوځوان نارينه دې . د زور اوځواک خاوند دې اوزه دهغې

یوه څپیړه هم نه شم زغملې ، هو ! که چیرې په دې وخت کې زما ملګري دلته موجود وای نو تر اوسه به مې هغوې دواړه په ریښتونې توګه له منځه وړې وای.

ګوره نیرمل: داسې بریښي چې زما کار د اسان څخه اسانتر شوې دې ، که چیرې ګنګا خواص خان له ماسره د واده کولو له پاره تیار کړي او خواص خان ما خپله ښځه او خپله ماندینه و ګرځوي نو ددې څخه داځرګنده شوه چې زه به شپه او ورځ دخواص او ګنګا په خیمه کې اوسیږم. اوکله چې ګنګا او خواص خان ددهلي په لور کوچ وکړی نو زه به ددې ځایه د تللو په وخت کې خپلو ملګرو ته هم خبر ورکړم چې هغوې دې هم دخواص خان لښکر ته راشي ،دهغې وروسته به نیرمل ته ووینې چې زه څه ډول دا دواړه له منځه وړم. نیرمل ورته وویل چې: ګوره کملاوتي ! کله چې ته غواړې خواص خان او ګنګا له منځه یوسې نو بیا د خواص خان سره واده ولې کوې ، دهغې سره د واده کولو په خاطر ولې خپل ځانګړتوب له منځه وړې ، خپل عصمت اوعفت په داو کې ږدې ، کملاوتی د لږ څه فکر وروسته ورته وویل چې:

ګوره نیرمل ! په دې کې د دوا د لږولو کومه خبره نه شته. اونه به ددې لارې زما ځانګړتیا له منځه ولاړه شي، خواص خان ډیر ځواکمن او تکړه ځوان دې او زه پوهیږم چې دهغه سره واده کول به په خپل ذات کې یوه ځانګړې تجربه وي،بیا به دخواص خان سره د واده کولو وروسته زه دخپلو ملګرو په کومک سره ددې دواړوځوند پاې ته ورسوم. نوکه چیرې خواص خان د ګنګا د وړاندیز ملاتړ وکړ نو زه به خامخا دخواص خان سره واده کوم ،دهمغې خیمې ته به منتقل شم ، نیرمل غوښتل په ځواب کې څه ووایی چې په دې وخت کې ساتونکې دوې دواړو ته خوراک راوړ ،په دې خاطر دواړو چپ چاپ خپله ډوډۍ وخوړله.

بله ورځ ، کله چې کملاوتي دکار له پاره دخواص خان خیمې ته ورغل نو ویې کتل چې په خیمه کې خواص خان او ګنګا دواړه میړه اوښځه ناست دې اوپه خپلو منځو کې خبرې اتر ې کوې ، دکملاوتي دکتلو سره سم ګنګا دخپله ځآیه پورته شوه اوپه خندانه خوله یې وویل چې: راځه کملاوتي زما څنګ ته راشه ، مونږدواړو به ډیره بې صبرۍ سره ستا د راتلو انتظار کاوه. اوس به ته ځانته د خیمې پاکې او نظافت نه سنبالوې بلکه مونږ دواړه به دا کار یو ځاې تر سره کوو . ځکه چې د نن څخه وروسته ته هم ددې خیمې مالکه ګرزیدلې یې. مخکې مې چې له تاسې کومې خبرې کړې وې ، نو تیره شپه اونن سهار مې دخواص خان سره هغه تکرار کړې اوهغه مې له تاسره په واده کولو باندې راضي کړې دې. اوس به ته همدلته اوسیږی اودمانښام دمخه مه ستا دخواص خان سره د واده ټولې چارې تر سره شي. اوله دې وروسته به ته هم زما په څیر دخواص خان دښځې په څیر دلته اوپه همدې خیمې کې اوسیږې.

دګنګا په دغو ښو خبرو ښایسته اوښکلې پیغله کملاوتي دخوشحالیو اورفاقتونو یوه نوې غوټۍ و ګرزیده. په دې وخت کې هغه د خواص خان په خیمه کې د محبت پیغام لیکونکې او د اسمانونو په لورو کې د وریځو په څیر د عروج په خیالاتو کې ډوبه وه. معلومه نه ده چې هغه به ترکومه وخته پورې په دې خیالاتو کې ډوبه ولاړه وه چې ګنګا رامخته شوه او هغه یې د لاسه ونیوله اوپه خیمه کې یې دخپل ځان سره کینوله ،بیا ترمانښامه د ګنګا هڅو رنګ راوست او کملاوتی یې د خواص خان په نکاح کې ورکړه.

۵۹

دپنجاب دپرینبودلو وروسته شیرشاه سوری د غرنیو لړیو یوه سیمه غوره کړه. او هلته یې د یوې کلا په جوړولو پیل وکړ ، دا کلا د بهار درهتاس د کلا دویم انځور و .دا یې دومره قوي او نه تسخیریدونکې جوړه کړه چې نوم یې ورته همغه د رهتاس د کلا ورکړ. په

پنجاب کې د اوسيدود اوسيدو په وخت کې شيرشاه سوری دمالې امورو له پاره ډير غوره کسان ټاکلي وو. په دې وګړو کې يو کس (کتهري ډوډرمل) هم شامل و . شيرشاه سوری هغه دخپل ځانه سره نوکر کړ اودرهتاس دکلا جوړښت يې دهغه په ځارنه کې پريښود.

درهتاس نومې دغه کلا اوس هم په جهلم کې تر سترګو کيږي ، دا کلا د جهلم څخه لس ميله واټن کې د شمال غرب په لور په هغه ځاې کې پرته ده دکومه ځايه چې دغرنو لړۍ دکشمير په لور ورځي . ددې کلا محيط دوه نيم ميله واټن لري او ديوالونه يې ديرش فټه پلنوالې او اته ديرش فټه سترواليې لري ، دهغې ستره دروازه دشيرشاه سوری دوخت د فن او هنر ستر شاهکار دې.

د پنجاب څخه دکوچ کولو په وخت کې شيرشاه سوری دخپلې برخې د لښکرسره يو ځاې د بنګال په لور وخوزيد ، دهندوستا د تاريخ دپيلامې څخه بنګال په سياست ، تمدن او ژبې له اړخه يوه جړه مشوړه ګرزيدلې ده . ددې د پيچيدګيو چې څومره دهندوانو د وختو څخه کيږي په هماغه اندازه د منځنيو پيړيو د تاريخ څخه هم ډاګيزه کيږي.

دا کشمکش د اريايانو د راتګ سره سم پيل شوې و ، بنګال تر هر څه لمړی د اريايانو دتهذيب او تمدن سره ټکر وکړ خو په خپل دې هڅو کې ناکامه شول ، د راجه هرشن څخه نيولې ان د اکبر پادشاه تر وختو پورې بنګال دخپلې سياسي ازادۍ د ساتلو په خاطر هڅې کړې دی که څه هم دا جنګ دهندوانو پر خلاف و او که د مسلمانو حکمرانانو پر خلاف. بيا يې هم حمله راوړونکې ځواکونه په خپلو وينو کې را نغاړلي او خپل برلاسي يې پرې ساتلې دې.

دا کومه جادو زمه کرشمه نه وه چې بنګال پرې بدنام شوې دې بلکه دا دهغې د تهذيب ، د ژوندانه د ځواک او نعمتونو برکت دې چې بلې هيڅ سيمې ته نه د ې ور په برخه شوې. په داسې حال کې چې دبنګال اب و هوا خرابه ، اوبه يې ناپاکه ، خود ماهيانو ځالې، او ددولت بې شميره خزانو يې ، د جنوب ځان ځارونکي او د قسمت ازميښت کونکې تل دخپل ځآن په لور را کش کړي دي.

ريښتيا خبره دا وه چې هر چا به چې يو ځل دلته قدم کيښود نو هغه به دهمدې ځاې کيده. دهغوې له انده ددې ځاې په خاورو کې په ريښتوني توګه جادو وو. هر څوک به چې يو ځل دلته راغې نو بيا به يې ددې خبری د کولو څخه کرکه کوله چې بيرته دې ولاړشی اوپه بله کومه سيمه کې د ې په داسې حال کې ميشت شي چې قدرت پرې هم مهربانه نه وی او دګرميو اويخنيو په تيرولو سره دې هره ورځ د نه زغم ور مشقت او مزدوري وکړي

ددې ټولو خبرو سره سره بيا به هم ډير وخت په بنګال کې سرکشي اوبغاوت جوړيده ،ددې ستر علت داو چې دا ولايت د هندوستا ن دمرکز دهلي څخه نژدې زر ميله واټن کې پروت دې ، دا دومره ستر ولايت دې چې د ډيرو پراخو سرچينو مرکز دې ، دلته به هر وخت حکمرانانو بغاوت او سرکشی کوله. ددې ځاې حکمرانانو ته هيڅکله هم د دهلي ترولکې لاندې اوسيدل نه خوښيدل. اوتل به يې هڅه کوله چې ددهلي دغلامۍ کړۍ دخپل څټ څخه وکاږي. دبله اړخه دهندوستان مسلمانو پادشاهانو ته هم ددې پرته بله لاره نه وه چې ددومره لرې ولايت انتظام دې کوم عسکري سالار ته وسپاري ترڅو دهغه ځآې د نظام خاوند اوسي. په هغه وخت کې يا خو د مرکز سره داسې وسايل نه و اوکه وو هم ډير کم و چې ددهلي څخه ددومره لرې سيمې انتظام او څارنه دې وکړي.

په بنګال کې دګوډ ښار ستر مرکز و او دهغه ځاې اوسيدونکو به دګوډ دښار حکمران خپل سلطان ګانه. دهمغې د حکم تعميل به يې کاوه ، هغوې ددې خبرې سره هيڅ سروکار نه درلود چې دګوډ سلطان په دهلی کې دخپل پادشاه خبره مني او که نه. يا هغه وژل کيږی

اویا دخپلې دندې څخه ګوښه کیږي . خوکله به چې کوم نیک صوبدار د بنګال څخه لرې کړل شو نویواځې دومره به احساسیده چې دیوې کورنۍ حکومت پای ته ورسید اودبلې کورنۍ حکومت پیل شو .

دشیرشاه سوری تر وخته پورې د بنګال همدا حال و. خو د بنګال سیاسي نظام د شیرشاه سوری د مزاج سره سر نه خوړ . ځکه شیرشاه سوري د یوه مستحکم مرکزي حکومت ملاتړې و. هغه نه غوښتل ولایتونو ته ډیره زیاته خپلواکي ورکړل شي.

هغه وخت چې د ۱۵۴۰ کال د جنوري په میاشت کې شیرشاه سوري د مغلو سره د جنګ له پاره قنوج ته روان شو نو په بنګال کې یې خضر خان د والی په ځیر و ټاکه. اوبیا شیرشاه سوري څو میاشتې د بنګاله لرې پاته شو ، په دې وخت کې د هغه هغه لښکر چې تل به بهار کې موجود ونو په هندوستان کې د جنګونو په خاطر یې هغه هم له ځآنه سره را خستې و . پایلې داشوې چې د بنګال حکمران هلته په بنګال کې د خپلواکۍ په خوبونو کې ډوب شوې و .

د همدې مقصد د تر لاسه کولو له پاره هغې د بنګال د پخواني سلطان ، سلطان محمود د لور سره واده کړې و ، خضرخان ته د هغې یوه ګټه داشوه چې د بنګال رعیت اوپخوانیو مسلمانانو هغه د بنګال د تخت ریښتونې وارث ګانړه. خو خضر خان لا تر اوسه پورې شاهی لقب نه و خپل کړې. خو د بنګال د رسم ورواج په اساس یې په تخت (ټوکي) کیناستل پیل کړې و . په بنګال کې ټوکې محل چت ته هم ویل کیږي ، خضرخان به د پخوانیو پادشاهانو په څیر د محل په چت کیناسته او پریکړې به یې کولې ، خو تر اوسه یې شاهانه لقب نه وخپل کړې . کله چې خبر ور ورسید چې شیرشاه سوری د خپل لشکر سره یو ځای په ډیره بیړه د هغه د ځپولو له پاره را روان دې نو د خضرخان د پښو څخه زمکه ووتله. ځکه هغه پوهیده چې په هغې کې دومره توان او همت نه شته چې د شیرشاه سوری مقابله وکړي.

کله چې شیرشاه سوري د خپل لښکر سره یو ځای ګوډ ته ورسید نو خضر خان د ګوډ د بنار څخه بیرون راووت او شیرشاه سوري ته یې ډیر ګرم ښه راغلاست ووایه . که څه هم خضرخان دا ټول هر څه په مجبوریت سره تر سره کول خو خپل باطن یې نه را څرګنداوه. خوشیرشاه سوری ته د هغه جاسوسانو د هرې لمحې خبرونه ورکول ،په دې اساس ګوډ ته درسیدو سره سم شیرشاه سوري خضرخان و نیوه او بندي یې کړ او خپلو ټولو هغو سردارانو اوسالارانو ته چې په دې وخت کې د هغه سره ملګری وو وویل چې ستاسو څخه هر یو چې زما د حکم خلاف کار وکړي پایلې به یې داسې وي لکه د خضرخان .

د خضرخان د نیولو اوبندي کولو وروسته شیرشاه سوری هملته په بنګال کې قیام وکړ ،هلته یې د پرمختګ له پاره څه کارونه پیل کړل ، هغه لمړۍ کار چې هغه تر سره کړ هغه د بنګال د داخلي سیمو څخه کتنه وه او هلته یې په خپل نامه د شیرګړ او شیرپور دوه ښارونه اباد کړل ، تر څنګ یې د بنګال د زمکو اندازه ګیري وکړه. همدا راز یې د پخواني رواج په اساس څومره زمکې چې د جاګیردارانو سره وې هغه یې همغوې ته ورپریښودې اوپه هغې کې یې هیڅ ډول لاس وهنه ونه کړه.

په بنګال کې د شیرشاه سوری څلورم کارداو چې په بنګال کې یې د زمکو نوي څښتنان راپیدا کړل ،پایلې یې داشوې چې بنګال د پښتون دویم ټاټوبې وګرزید. د دې نه علاوه هغه د هند د شمال څخه راجپوتان راوړل اودلته یې اباد کړل تر څو هندوان تر سره راپورته نه کړای شی .

او تر ټولو مهم کار چې شیرشاه سوری په بنګال کې وکړ هغه دا و چې دخپل ځان له پاره یی یوه ډیره قوي بحري بیړۍ تیاره کړه. ترڅنګ یی هلته په بنګال کې د نظامي حکومت په ځای سیاسي حکومت جوړ کړ ،او تر ټولو مهم کاریی دا وکړ چې په بنګال کې یی د سړکونو په جوړولو لاس پورې کړ.

بنګال ته د ګودریا د لارې څخه هم دتللو راتللو لارې جوړې شوې وې خو هلته د سړکونو نظام بلکل د نشت سره مخ و. د همدې نظام د نشتوالي په اساس نه یوائې په بنګال کې سیمه ایز عصبیت ځواکمن کیده بلکه دبغاوتونو له پاره هم لاره پرانستې وه. هغه سړکونه به چې د فوځ د انتقال په وخت کې جوړیدل نو دامن په وختو کې به د هغه ساتنه نه کیده اود باران په وختو کې به هغه بلکل د تګ راتګ له پاره بند یدل.

هغه لارې چې د مسافرینو له پاره جوړې شوې وې هغه هم د غلو او داړه مارانو دزیادښت په خاطر د تګ نه لویدلې وې اودا حال د شیرشاه سوري له پاره د زغم وړ نه و.

شیرشاه سوري په همغه لمړي ځل د اټک څخه تر دهلي پورې یوه لویه شاهراه جوړه کړه اوحکم یی وکړ چې د دهلی څخه تر د بنګال د سونار د کلي بورې دا شاهراه و غځول شي. سونار کلې د بنګال د کورنې تجارت له پاره ډیره مهمه بندرګاه وه.

که څه هم سونار ګاو په اوسني وخت کې خپل هغه اهمیت له لاسه ورکړې دې خو هغه وخت یی ډیر زیات اهمیت درلود. دغه ځای د شیرشاه سوری په وخت کې د هغه د حکومت مرکز هم نه وې خو د دې سره سره دا ځای د حربي فنونو له اړخه ډیر مهم ګڼل کیده.

سونارګاو د لکهیا او میګنا د دریابونو تر منځه د اوسنې ډکې څخه نیغ په نیغه شپاړس میله واټن درلود. همدا علت و چې یو وخت دا ځای د بحری جهازونو له پاره یوه ښه بندرګاه وه.

ابن بطوطه د همدې بندرګاه څخه د چین په لور تللې و. شیرشاه سوری چې د اټک څخه نیولې تر بنګاله پورې ستره شاهراه جوړه کړه نو سونارګاو د دې شاهراه اخري تم ځآې و. د شاهراه ګانو تر څنګ شیرشاه سوري د سرایونو په جوړولو او د کوهیانو په کندلو هم لاس پورې کړ تر څو په لاره کې د مسافرینو له پاره د تګ راتګ اسانتیاوې پیدا شي. همدا راز یی په لویو لویو ښارونو کې د زمکې سترې سترې ټوټې دخپل لښکرو د پراونو له پاره ځانګړې کړې.

په بنګال کې د اوسیدو په وخت کې شیرشاه سوری د بنګال د ولایت پولې هم و ټاکلې. د بنګال د ولایت غربي پوله د کوسي د دریاب د غاړې په هغه ځای پورې رسیده په کوم ځای کې چې هغه د ګنګا د دریاب سره یو ځای کیده ، بیا دا لیکه د ګنګا څخه تیریده او د ګړهي د غربې څنډې څخه را تاویده اود جنوب په لور د راج محل د غرونو او بهارکنډ د ځنګلونو تر منځ تیریده او د بیربهوم او شیرګړه پورې رسیده له.

شمالي پوله یی د شیرشاه سوری له خوا د اباد کړل شوي نوې ښار ګوټې شیرګړه پورې رسیده له ، شرق او جنوب شرق یی د کوسي دویالې په غاړه چې د بهار پورې خپره شوې وه. د جنوب شرق په لور دا ولایت په چنګاوو کې پروت دماتاموري د دریاب پورې خپور شوې و. په دې توګه د بنګال په ولایت کې د اوسیدو په وخت کې د ترقی د کارونو تر څنګ شیرشاه سوري د دې ولایت څلور خواوې هم و ټاکلې. د دې ټولو کارونو د تر سره کولو وروسته یی د خپله اړخه یو باوري شخصیت د قاضي فضیلت ترنامه لاندې د دې ولایت والي

و ټاکه. بیا دخپل لښکر سره یو ځاې دهلي ته راغې ،دهلی ته بی درا رسید و سره سم خپل یو ګړندې قاصد دخواص خان په لور لاهورته ولیږه او خواص خان یی دخپل لښکر سره یو ځاې دهلي ته را وباله. ترڅو ټول هغه مقاومتونه چې دهندوستان په داخل کې یی سرونه راپورته کړي دخواص خان سره یو ځاې وځپوي او هغوې ټول دخپل ځان تابع اوفرمانبردار ه کړي.

۲۰

نیرمل په خپله خیمه کې ځانته ناسته وه ،چې کملاوتي درنه درنه او په پټو پښو خیمې ته ور ننوتله . او د نیرمل تر څنګ کیناسته .نیرمل ورته وکتل چې دهغې غوسبرې دخوشحالی نه سره شوې دي. دهغې په سترګو کې دخوشحالی ځا او په شونډو باندې ښایسته اوزړه وړونکې خندا ده. دکملاوتي ددې حالاتو په کتلو سره نیرمل ورته وویل چې:

کملاوتي څه خبره شوې ؟ نن خو ته د معمول پر خلاف ډیره زیاته خوشحاله معلومیږي. کملاوتي ورته په خندا شوه او ورته یی وویل چې:

نیرمل ! زما درنې مشرې ! ستا اندازه بلکل سهي ده ، بس داسی یی وګڼه چې حالات پخپله زما په لور را ماتیږی او دغه ټول کارډه وارډه کارونه به دخپل اصلي منزل په لور رسیږي. ګوره نیرمل ! لږ څه دمخه د دهلي څخه د شیرشاه سوری یو قاصد راغې او د خواص خان په نوم یی د شیرشاه سوري پیغام راوړې تر څو خواص خان دخپلې برخې د لښکر سره یو ځاې ددهلي په لور روان شي. پخپله شیرشاه سوری د بنګال د حالاتو د سهي کولو څخه وروسته بیرته دهلي ته را رسیدلې دې. زماپه آند چې اوس شیرشاه سوری غواړې خواص خان له ځانه سره یو ځاې کړي اود بل کوم دښمن په لور حرکت وکړي.

ګوره نیرمل ! ما همدا امید کاوه چې کله به خواص خان دخپل لښکر سره یو ځاې د دهلي په لور روانیږي ترڅو هملته زه هغه په خپلې سزا باندې ورسوم. نیرمل دهغې په خبرو باندې تر یوه وخته پورې خاموشه ناسته وه اوبیا یی وویل چې: ګوره کملاوتي ! ته دهلي ته په ور رسیدو سره به څه ډول خواص خان دخپلې ولکې لاندې ر اوړې . کملاوتي ورته وویل چې : هلته په دهلي کې زما څو کسه پیژندونکې شته ، دهغوې څخه یو چې دهغه ځاې د مشرانو څخه دې اونرود سنګهـ نومیږي اوددهلي ډیر ستر تاجر دې ، دهمدې تاجر په واسطه به زه یو شمیر وسله وال ځوانان را وغواړم او خواص خان به پرې له منځه یوسم .نیرمل دهغې په خبرو کې دلچسپي وښوده اوبیا یی تري وپوښتل چې:

ګوره کملاوتي ! ته به خپل وسله وال کسان دکومه ځایه څخه را وغواړې. کملاوتي ورته په خندا کې وویل چې : واوره نیرمل : زما دکاکا یو زوې دې چې مهاکوي نومیږی. زما د ورور دمړینې وروسته هغه دګنګا دډریاب په غاړه په یوه خوندي ځاې کې میشت دې دهغه سره هلته دهغه څوکسه وسلوال ځوانان هم اوسیږي ،دهمدې ځوانانو په لاسو به زه د خواص خان ژوند ته دپاې ټکې کیږدم.

زه دهمغوې په اشاره دلته دخواص خان سره داړیکو د ټینګولو له پاره راغلې یم. هغه مهاکوي چې مایی پخوا تاته یادونه وکړه هغه زما دکاکا د زوې والي څخه علاوه زما منګیتر هم دې. مونږ دواړو وعده کړې وه چې مونږ به دخواص خان د وژلو وروسته یو د بل سره واده کوو. دهغې په دې خبره نیرمل اعتراض وکړ او ویی ویل چې:

ګوره کملاوتي ! کله چې ستا د کاکا زوې مهاکوي ته دا خبر ورسيږی چې ته دخواص خان ښځه ګرزيدلې يی نو ايا هغه به ستا پر خلاف دبدلې اخستلو له پاره قدم وانخلي ؟ دهغې په دې خبره کملاوتي يو ځل بيا وخندل او ورته يی وويل چې :

ګوره نيرمل ! هيڅکله به هم داسې و نه شي . هغه وخت چې مهاکوی زه د خواص خان څخه د بدلې د اخستلو له پاره دې لوړې ته رالیږلم نو ماته يی نصيحت کړې و چې که چيرې د څو ورځو له پاره ته دخواص خان ښځه هم وګرځی نو پروانه کوي خو هغه به ضرور له منځه وړې. نوکله چې هغه ته دا خبر ورسيږی چې زه د خواص خان ښځه ګرزيدلې يم نو هغه ته به په دې کار هيڅ اعتراض نه وي . تر لږه وخته پورې په خيمه کې خاموشي خپره شوه بيا نيرمل په ډيره راز دانه توګه ورته وويل چې :

ګوره کملاوتي ! دهلي ته د رسيدو سره به ته ماته ستا د پيژندګلوې نرود سنګهـ دکور ادرس راکړې ،نوکه چيرې هلته په لښکر کې زما اوستا له پاره حالات خراب شي نو زه به دلښکر څخه و تښتيږم او دنرود سنګهـ کور ته به ولاړه شم. کملاوتي په پراخه سينه ورته وويل چې : دهلي ته د ورسيدو سره سم به زه تاته دهغه دکور ادرس درکړم. ته اندیښنه مه کوه ، په دې ټول کړچار کې به پر تا باندې هيڅ ګوته کينښوول شي . اوکه چيرې کله هم داسې وخت راشي نو بيا به هرو مرو ددې ځايه وځي او دنرود سنګهـ کور ته به ځان رسوې. ګوره زه اوس ورځم ، ددې پاره راغلې وم چې تاته دا ښه خبر در ورسوم، ددې خبرې سره سم کملاوتي دخيمې څخه ووتله اوپه بله ورځ سهار وختي خواص خان دخپل لښکر سره يوځاې ددهلي په لور روان شو.

۲۱

دهلي ته د رارسيدو سره سم شيرشاه سوری سلا مشورې پيل کړې ، اوبيا دې پايلو ته ورسيد چې اوس بايد ددهلي څخه ووځي او دباغې ځواکونو پر خلاف تصفيوي عمليات پيل کړي. هغه تر ټولو دمخه د مالوه د تصفيی په لور دتللو هوډ وکړ .

مالوه هغه سيمه ده چې په غربې برخو کې يی ګجرات او راجپوتانه او په شرق کې يی بنديل کنډ او ګوډانه ، شمال ته يی د چنبل درياب او جنوب ته يی د نرباد سيمه پرته ده. دمالوه منځنۍ ميدانونه د شمال او جنوب له اړخه دځلورو دريابونو په واسطه په برابره توګه سره ويشلې دي. ددې دريابونو نومونه دادي: ماهی ، چنبل ، باوروتي ، او ديدوا . ددې څلورو دريابونو ددې سيمې نوم مالوه دې . په پخوانيو وختونوکې دا زمکه په دوو برخو باندې ويشل شوې وه ، غربي مالوه چې اونتي ورته ويل کيده او شرقي مالوه چې د اماره کهـ په په نومو يادیدلې.

دپخوانۍ زمانې څخه تر ننه پورې مالوه دهندوستان په تاريخ اوتمدن باندې ډير ستر اغيز لري .ځکه د جغرافې له نظره ددې ځاې مرکزی برخه د شمال ، جنوب ، غرب اوشرق تر منځه د يوې کړۍ کار ورکوي .که چيرې دتاريخ په عامو دورو کې مالوه د شمالي هند دسلطنت يوه برخه نه وې ګرزيدلې نو دپخوانيو او منځنيو پيړيوپه تاريخي کې به د تنوع په ځاې يو شانته والې راپيدا کيده . اودا يوه تاريخي پيښه ده چې هغه وخت چې پايلې پتر ، قنوج اويا مالوه د هندوستان په حکومت کې شامله نه وه نوهغه حکومت ته يی هندوستاني حکومت نه وايه.

دمګهـ دسلطنت د زوال نه وروسته چې په هندوستان کې د علومو ،فنونو ،تهذيب او تمدن په ډګر کې کوم امتياز ور په برخه شوې و نو په هغې کې مالوه لمړۍ درجه درلوده. دا هغه سيمه ده چې د تاريخ ستر ستر ويارلی يی زيږولې دي ، دنمونې په توګه بکرمادتيه ، اودهغه نورتن ، ددهارا نګري راجه بهوج او ...داسې نور . په دې سيمه کې سنسکرټ،علم و ادب خپل عروج ته رسيدلې و ، دلته

دبرهمني مذهب ولکه وه ، ددې ځاې راجپوتانو تر دوو پیړیو پورې دغیرملکې حمله کونکو په ډیره میړانه مقابله کړې اوپه زړه ورتیا سره یې خپله ازادي ساتلې وه.

د ترکانو د حملې په وخت کې هم په دې سیمه کې هندوان حاکم پاته شول . وروسته بیا مجبور شول اود جنوب په لور ولاړل.دا سیمه چې اوس ورته مالوه ویل کیږي دملو دقوم سکونت ځاې و . ملو قوم په دوو برخو ویشل شوې یوه ته یې ملو وایه اوبل ته یې مانجو. ویل کیږي چې د سکندر اعظم د یرغل په وخت کې دمالو اومانجو دواړه قبیلې د راوي ددریاب په لاندې برخه کې ابادې شوې وې تاریخپوهان دا هم وایی چې دا خلک د سیند ددریاب دهغې غاړې څخه دسهوستان په سیمه کې د دیدک د قبایلو سره یو ځاې اوسیدل . په څرګنده توګه مالو یو قوم و چې د زیات شمیر قبیلو او قبایلو څخه جوړ شوې و ، دا خلک پخوا په سترو سترو غرونو باندې اوسیدل نو په دې اساس یې نوم د سنسکرت په ژبه مالو یاد کړل شو اودا سیمه دمالوهې په نامه یاده کړل شوه.

په پیل کې دا خلک په پنجاب کې اوسیدل اوس هم دستلج ددریاب په جنوبې برخو کې دجټانو دوه ډلې پیدا کیږي . مالو او ماج دستلج په شمالې برخو کې اوسیږي. نن سبا په مالوه کې د مالو دقوم لټون داسې دې لکه دمختلفو شیانو څخه جوړ شوې خوراک کې مختلف شیان ولټول شي. په دې خاطر دهند په زمکه چې هر قوم قدم ایښې دې نو هغه د هندوستانې قوم په دغه ګډ خوراک کې جذب شوې دې ، که هغه ارین دې ، یا یونانیان ، برهمن دې یا ترکان ، منګولیان دې یا تاتاریان ، ټولو هندوستان ته په راتلو سره خپل انفرادیت له لاسه ورکړې دې، اودخپلې ژبې ، قوم اونسل د ساتلو هر څومره هڅې یې چې کړې دی خو بیا هم په هندوستاني تهذیب کې مدغم شوې دي ، دشپږمې پیړۍ په شاوخوا کې دمالو اومانجو دواړه قبیلې د پنجاب څخه ولاړې او مالوه او میواړ کې ابادې شوې ،په داسې حال کې چې بیا وروسته دوې د مانجهراولې د غرونو په لور ولاړې. هلته یې په میواړ کې ځانته خپل یو ښار ګوتې اباد کړ ، دهغوې دواړو قبیلو تر منځه خپل منځ اړیکې داسې جوړ کړل شوې لکه دتاریخ په عامو دورو کې چې دمالوه او راجپوتانو ترمنځه موجود وو . هغوې ډیر ژر دملو دخلکو او نورو قومونو سره چې دپخوا څخه په دې سیمه کې اباد شوې یوځاې شول او خپل ځانته والې یې له منځه یوړ. په دې اساس دا ټوله سیمه دهمغوې په نامه مشهوره شوه.

دمالو او مانجه څخه علاوه څه نور قومونه هم وخت په وخت دمالوه دې زمکو ته راتلل ، دنمونې په توګه د بندیل کهنډ له لارې د کچواها خلک دې سیمې ته را ننوتل اوتر یوه وخته پورې به دلته اوسیدل ، په دې خاطر دغو سیمو ته یې بیا د کچوار نوم ورکړ. ددې دغه اوسنې نوم د کچهوراواسي د ورانیدو څخه جوړ شوې دې. ددوې جوړونکې راجه نرود نومیده چې یو وخت ېې په ګوالیار کې حکومت کاوه.

ددې کچواهانو څخه علاوه چوهان هم په مالوه کې اباد شوې وو . دې چوهانو به یو ډول شربت جوړاوه چې د مرګ شربت به یې ورته وایه . هغوې به دا شربت خپلو دښمنانو ته ورکاوه اوپه دی توګه به یې هغوې له منځه وړل. دې شربت ته یې په راجپوتې ژبه کې (کهینچ څکول) ویل ،په دې خاطر دارا جپوتان بیا د کهینچ په نامه یادیدل . دا راجپوتان بیا شرقي مالوه ته راغلل او هلته یې د هغه ځآې د پخوانیو اوسیدونکو سره نښتې پیل کړې اوهغوې یې د جنګونو په واسطه د خپلو ځایو څخه وشړل او دهغوې په ملکیتونو یې ولکې وکړې ، دا ې راجپوتانو ان د اکبر تر وخته پورې مسلمانانو حکمرانانو ته هم ستونزې راولاړولې. همدا علت چې ددوې په مقابل کې مسلمانو پادشاهانو دا پالیسي خپله کړه چې د راټهور راجپوتانو ته دهغوې دخدمت په مقابل کې مالوه د جاګیر په ډول پریږدي ترڅو

ددې لارې د مالوه پخواني راجپوتان تر اغيز لاندې و نيسي. ددې پايلې دا شوې چې په لږه موده کې دغو نوو راغليو خلکو کهينچې راجپوتان په اقتصادي ، سياسي او نورو ساحو کې په ډيره زياته اندازه لاندې وغورزول.

ددې نه علاوه تور قبائل هم مالوه ته ور ننوتي و چې په سنسکرت يې دې خلکو ته (مرکھ) ويلې. په پنځلسمه پيړۍ کې دا خلک د ګوالیار څخه را پورته شول او په مالوه کې اباد شول او بيا يې د سلطان ابراهيم لودي د واکمنۍ په وخت کې د مالوه د خلجي سلطان او ددهلي د فرمانروا په خلاف خپله ازادي په خپل ځاې و ساتله. بيا د تور قوم خلک د جنوب په لور وخوزيدل او د راې سين د راجه پورن مل پلار سلهاري تر قومندې لاندې يې په چندريري اوراې سين باندې ولکه وکړه او هلته يې خپل حکومت جوړ کړ. د مالوې په اړه تاريخي معلومات په لنډه توګه په لاندې ډول وړاندې کيږي. د ۱۴۰۱ څخه تر ۱۴۰۲ پورې مالوه د هغې دوالی دلاورخان غوری له اړخه ازاده اعلان شوه او همدغه والي د مالوه د سلطنت بنسټ کيښود. د هغې وروسته د هغه زوې سلطان هوتک غوري د خپلو فتوحاتو په لړ کې د سلطنت پولې تر ګوالیار اوکالتي پورې و غځولې.

ددې نه وروسته په ۱۴۳۵ څخه تر ۱۴۷۱ پورې د سلطان محمود تر نامه لاندې يو کس د مالوه د حکمران په څير پاته شو ، هغه يو منصف المزاجه او عادل حکمران و ، د هغه د حکومت په څلور دير ش کلنۍ دوره کې د مالوه تاريخ د منځنيو پيړيو د تاريخ يو طلاې باب ګڼل کيږي. د هغه وروسته د هغه زوې عياث الدين د مالوه حکمران شو ، هغه تر يوه وخته پورې د خپل پلار په څير حکومت کاوه خو وروسته بيا په عياشۍ کې ورډوب شو ، په عياشۍ کې د ورپريوتو وروسته هغه ته يوائې يو شوق را پيدا شوې و او هغه دا و چې د راجه ګانو او سترو زمکوالو ښايسته لونې به يې په زور خپل حرم ته راوړې. هغه خپلې شاهي دندې پرېښودې وې او شپه او ورځ په حسن اوښايست کې ډوب و.

د هغې وروسته د ۱۵۰۰ او ۱۵۱۲ کلنو تر منځ ناصر الدين په تخت کيناست ، دا هم يو شرابي او ظالم حکمران و. خو د خپل سلطنت چارې يې په ډيره ښه توګه تر سره کولې. خو د ددې وورسته د هغه د زامنو تر منځ د تخت د تر لاسه کولو له پاره شخړې راپيدا شوې چې د هغوې څخه يې يوه زوې (محمود) د راجپوتانو د سردار په مرسته په تخت د کيناستو بريالۍتوب تر لاسه کړ.

هغه دغې راجپوت سردار ته د ميګنې راې ډير پوه ، عاقل او تکړه سپاهي و. که څه هم په خپله په سلطان محمود کې د جسماني ځواک کمښت نه و خو د مصلحت او سپاهيت له اړخه ډير کم تجربه و. په داسې حال کې چې د يوه رهبر له پاره داسې صفتونه ډير اړين ګڼل کيږي. پايلې يې داشوې چې ميګنې راې د هغه څخه مسلمانان سردارانو يو لړ کړ او له منځه يې يو ړل او د خپل ځان څخه يې يو مطلق العنان حکمران جوړ کړ. سلطان محمود ددې حالاتو په کتلو سره د ګجرات د پادشاه څخه کومک و غوښت. دبله اړخه ميګنې راې د ميوار د راجه رانا سانګا څخه د بسپنې غوښتنه و کړه. په پايلو کې يې سلطان ته سخته ماتې ورکړه او د تل له پاره يې بندي وساته ، وروسته رانا سانګا سلطان بيرته ازاد کړ او هغه ته يې د سلطنت په يوې خاصې سيمې کې د حکومت کولو اجازه ورکړه. خو د مالوې پاته ټوله سيمه يې په خپل سلطنت کې را شامله کړه.

د مالوې د سلطنت د غه ډول له منځه تلل او د رانا سانګا په ځواک کې د حد نه زيات ډيرښت په هندوستاني سياست کې ډير خلل راپيدا کړ. تر لږې مودې مخته پورې د مالوې ، ميوار او ګجرات درې واړه رياستونه په خپل ځواک او پراختيا کې يو د بله سره برابر وو. او په

دې توګه دهغوې تر منځ يو ډول توازن اوبرابري موجوده وه اودخپل منځې شخړو په وخت کې به يې هم ددهلي کمزورې نظام د راحت سره مخ کوو.

خو د ګجرات او مالوه په ګډو ځواکونو د رانا سانګا فتحې د راجپوتانو هغه جارحانه پالیسی بیرته را ژوندۍ کړه او د راجپوتانو دځواکونو دا یووالې د دهلي دکمزورې حکومت له پاره ډیر زیات خطرناک ثابتیده. ځکه چې ددا سې یوه با اختیاره ریاست دومره پراخوالې او په بل ریاست باندې دهغوې ولکه کول په طبیعي توګه دمرکز سره د ټکر کولو له پاره لاره هواروله.

په دې خاطر رانا سانګا د میوار د واکمنۍ په لوړتیا و کې د سلطان لودهي د زماني لودهیانو ته پرلپسې ګوابښ حسابیده. اودا ګواښ دبابر له پاره هم تر هغه وخته پورې په خپل ځاې پاته وه تر هغې چې بابر د کنواه په جنګ کې رانا سانګا ته ډیره بده ماتې نه وه ورکړې. هغه په دې جنګ کې د راجپوتانو ځواک په پوره توګه له منځه یوړ.

خو میوار هم دمالوه د زوال نه وروسته په سیمه کې توازن و نه شو ساتلې، ددې ماتې څخه وروسته د ګجرات د عروج او زوال له پاره لاره پرانستل شوه، دګجرات حکمران بهادرشاه په مالوه باندې یرغل وکړ او په دې توګه یې مالوه په ګجرات کې راشامله کړه. بهادرشاه د ځواکمنکیدو سره سم د مغلو په خلاف د بغض او کینې لاره خپله کړه، بلکل همغسې لکه ددې نه مخته چې رانا سانګا خپله کړې وه. خو دا ګوابښ هغه وخت له منځه ولاړ چې همایون په ګجرات باندې حمله وکړه او بهادرشاه یې له منځه یوړ.

دبهادرشاه د مړینې وروسته مالوه بې وارثه پاته شوه. ځکه چې دې سیمې ته دپخوانیو حکمرانانو د وراثینو څخه هیڅوک په لاس ورنغې اوپه دې توګه دمالوه میدان بلکل صاف پاته شو، هیڅ نوې ځواک دلته دپښو دکلکولو توان نه درلود. په دې وخت کې یو کس ملوخان د حالاتو څخه سیاسي ګټې پورته کړه، نومورې په لمړیو کې د مالوه د خلجي حکمران غلام و اوبیا د سیمې امیر وګزید. هغه وخت چې د لږې مودې له پاره مالوه د بهادرخان په ولکه کې راغله نو ملوخان د بهادرشاه له اړخه غوره وګڼل شو، دګجرات دحکمران بهادرشاه دمړینې وروسته ملوخان د قادرشاه په لقب دمالوه په ډیرې برخې باندې حکمران و ګرزید.

په مالوه کې وروسته بیا یو بل ځواک هم راپیدا شو او هغه د راجپوتانو سردار پورن مل و. همدغه پورن مل په لمړیو کې په راې سین او چندرېرې باندې ولکه وکړه اوددې وروسته یې ورځ په ورځ خپل توان زیات کړ او په دې توګه راجپوتانو یو ځل بیا خپلې جارحانه حملې یو ځل بیا پیل کړې او په ډیره لږه موده کې پورن مل دومره ځواکمن شو چې دمالوه هیڅ حکمران دهغه واکمني له ستر ګو نه شوه غورزولې.

هغه وخت چې شیرشاه سوری په دهلی کې قیام کاوه اوبیا یې په مالوه باندې د برید کولو تکل وکړ نوهغه وخت په مالوه کې دوه ستر ستر ځواکونه وو. او دا دواړه د شیرشاه سوري له پاره ګوابښ ګڼل کیده. دهغوې څخه یو ملوخان و چې د قادر خان لقب یې ځانته خپل کړې و او بل راجپوت حکمران پورن مل و. اوس ددې دواړو د ځپلو له پاره شیرشاه سوری د دهلي څخه روان شوې و. هغه دخپل سفر په لمړي پړاو کې اګرې ته ورسید. هلته په اګره کې دقیام په وخت کې ورته دخپل والی بهار شجاعت له اړخه یو لیک ور ورسید چې په هغې کې یې لیکلې و چې د ګوالیار د کلا والي ابوالقاسم چې دهمایون له اړخه تاکل شوې و، ددې سره سوله کړې ده. او دا ابوالقاسم په مطابق کله چې شیرشاه سوری په خپله ګوالیار ته را ورسیږي نو دا کلا به شیرشاه سوری ته ورحواله کړي.

ددهلي څخه د اګرې په لور دتللو په وخت کې شیرشاه سوری دخواص خان په نامه یو قاصد لیږلې و اوهغه ته یې حکم کړې و چې هغه دې د هلي په ځای د اګرې په لور راشي ، خو اوس چې د شجاعت خان له لورې شیرشاه سوري ته لیک ور رسیدلې و نو هغه خواص خان ته د انتظار پرته د اګرې څخه روان شو . لاهور ته یې بل قاصد ور ولیږه تر څو خواص خان ته ووایی چې هغه دې ته د انتظار کولو پرته د اګرې څخه روان شوې دې نو په دې خاطر دې هغه دهغه پسې مالوې ته ځان ورسوي.

شیرشاه سوری د شجاعت خان د پیغام د تر لاسه کولو سمدستي وروسته د اګرې څخه روان شو اوخپل فوځ ته یې حکم وکړ چې دګوالیار دلارې دې دمالوې مرکزي ښار مانډو په لور ولاړ شي. د اګرې څخه دګوالیار په لور دتللو په وخت کې شیرشاه سوری د اناوه او بهینډ په لور کوچ کړې و . کابې ته د رسید و سره سم د سمبل عسکري قومندان د بلګران څخه راتښتید ونکې اخري مغل سردار بیرم خان هم شیرشاه سوری ته ور حواله کړ . بیرم خان یې د شیرشاه سوری په وړاندې راوست . خوشیرشاه یې په اړه کومه پریکړه و نه کړه. اوهغه هم د یوه بندي په څیر دشیرشاه سوری په لښکر کې سفر کاوه .

په هر حال شیرشاه سوری د اګرې څخه ګوالیار ته ورسید او د ګوالیار مغل والي ابوالقاسم د خپلې وعدې مطابق دکلا ولکه دشیرشاه سوری په لاسو کې ورکړه . ابوالقاسم چې دهمایون له اړخه د ګوالیار والی ټاکل شوې و ، دیوه کال د واټن په اندازه د خوارکې وسایلو د کمښت په اساس دشیرشاه سوری د سپه سالار او حاکم بهار شجاعت خان سره په سولې کولو مجبورشوی و. شیرشاه سوري ابوالقاسم هم له ځانه سره بندي کړ او په خپل فوځ کې یې وساته . دهغه راتلونکې هم دبیرم خان په څیر تیاره معلومیده . دشیرشاه سوري لښکر د ګوالیار څخه روان شو او دمالوې شمالې پولو ته ورسید. په همدې وخت کې شیرشاه سوری په ناڅاپي توګه خپل مخ بدل کړ او دشمال له لورې یې په مالوه باندې دحملې په ځای د جنوب غرب په لور د ګاکرو په خوا ور وګرزید. کله چې دا خبر د مالوه حکمرانانو ته ور ورسید نو هغوې دخوشحالۍ نه جشن جوړ کړ ،هغوې دا فکر کاوه چې شیرشاه سوری دمالوه څخه په شا ولاړ . او اوس بلې کومې لورې ته روان دې.

شیرشاه سوري په جنګونو کې ډیره پراخه تجربه درلوده اوبیا هغه دا ټولې سیمې پخوا هم لیدلې کتلې وې. ګاکرو د مکندره نومې غرنیو لړیو اخري شرقي پوله باندې پرته سیمه ده . ددې غرنو څخه نیولې دمالوه تر شرقی راجپوتانه سیمو پورې لاره سمیږي په مالوه باندې دیرغل کولو له پاره چې شیرشاه سوری کومه لاره خپله کړې وه دهغې په اړه تر اوسه پورې شجاعت خان ته هم معلومات نه و . شجاعت خان هم په دې نه پوهیده چې دلښکرو اخري منزل به کومې لورې ته وي ځکه چې دهغه اقا شیرشاه سوري دخپلو جنګي پلانونو په پټ ساتلو کې ډیر میړنې و .

په دې توګه د ګاکرو په غرنیو سیمو کې د ورننوتلو وروسته ، شیرشاه سوری تر هر څه دمخه په دې دره باندې ولکه وکړه ، ځکه دا دره دمالوه څخه د شرقي راجپوتانه په لور په لاره کې پرته وه . ددې دري دولکې کولو څخه د شیرشاه سوری مقصد داو چې دمالوه د ډیرې برخې حکمران قادرشاه ته دراجپوتانه یا بلې کومې لورې څخه کومک را ونه رسیږي. اوکه څوک د اړتیاو په وخت کې د قادرشاه سره کومک کول غواړي نو هغه به په همدې دري کې تم کړل شي.

بیا شیرشاه سوری په نا څاپې توګه د جنوب لورې ته سارنګ پورته ور وګرزید . دا سیمه د ګاګرو څخه یو سلو شل میله واټن کې پرته ده . په دې وخت کې قادرشاه په اجین کې و چې د سارنګ پور څخه یې جنوب غرب لورې نژدې سل میله واټن درلود.

لا تر اوسه قادرشاه د اجين څخه نه ور راوتلې چې شيرشاه سوری په سارنګ باندې د جنګ پرته ولکه وکړه. قادرشاه سخت په ويره کې شو اود خپل مرکز شهر مانډو به لور ولاړ. دانبار د اجين څخه نژدې سل ميله جنوب ته پروت دې. دشيرشاه سوری د ددې ناڅاپی يرغل څخه هغه په ويره کې لويدلې و او له دې ځايه په تيښته وتلې و . که څه هم د قادرشاه سره د جنګ او جنګيدو پوره سازو سامان شتون درلود خو هغه ته دشيرشاه سوري په څير د دښمن دغلولو اويادښمن ته د دوکې ورکولو ځواک نه و موجود . هغه د دې جوګه هم نه وې چې په ځانته ځان جنګ وکړي اوخپل ځآن په زوره د اور په لمبو کې ور وغورزوي.

که چيرې په دې وخت کې قادرشاه دهميت او ميرانې څخه کار اخستې واې او په خپلې مستحکمې کلا کې محاصره شوې واې او د دښمن مقابله يی کړې واې نو ممکن وه چې هغه ته به دلږه مقاومته وروسته د مالوه د کوچنيو او سترو سردارانو او حاکمانو ملاتړ تر لاسه شوې واې ،او هم به د هغه ځاې سردارانو او حاکمان يو لاس شوې او د يوه بيرغ ترسيوري لاندې به يی د شيرشاه سوري مقابله کړې واې ، نو که چيرې د اسې يی کړې وای نو د شيرشاه سوری په شاتګ هم شوني و او د دوې د دفاع له پاره هم پوره وخت ورته په لاس ورته .

دبله اړخه شيرشاه سوری هملته په سارنګ پور کې په د اسې توګه قيام وکړ چې هلته يی د يوه حمله کونکې په څير نه بلکه د يوه قانوني حکمران په څير حيثيت خپل کړ ، تر سارنګ پور پورې د ورسيد و له پاره شيرشاه سوری نه د وينې يو څاڅکې توې کړ او نه يی خپل لښکر ته د لوټمارئ او چور وچپاول اجازه ورکړه. او نه يی د رعايا و څخه د چا د غلام کولو هڅه وکړه ، اونه يی کوم ډول تباهي او بربادي منځته راوړه. دې ټولو خبرو دشيرشاه سوری په انسانيت او انصاف باندې دلالت کوي.

هغه وخت چې شيرشاه سوري په سارنګ پور کې قيام کاوه او د مالوه حکمران د اجين څخه خپل مرکز مانډو ته تښتيدلې و . په مانډو کې د اوسيدو په وخت کې د قادرشاه سفير سيف خان ورته سلا ورکړه چې هغه دې سمدستي سارنګ پور ته ولاړشي او دشيرشاه سوري په خدمت کې دې حاضر شي اود هغه سره دې سوله وکړي. قادرشاه ته دخپل سفير سيف خان دا مشوره ډيره غوره ښکاره شوه په دې خاطر يی څو ساتونکې ډلې له ځانه سره واخستې او دخپل مرکزي ښار مانډو څخه ووت او دبيرته اجين ته ورسيد. دهمدې ځايه هغه سارنګ پور ته خپل يو سفير و استاوه اود هغه په لاس يی خپل د اطاعت اوفرمانبرداری پيغام وليږه. اوبيا دخپل همدې سفير تر شاشا پخپله هم ددوو سوو آس سپورو سره يو ځاې سارنګ پور ته روان شو .

هغه وخت چې قادرشاه دخپلو ساتونکو سره يو ځاې سارنګ پورته ورسيد نوشيرشاه سوري يی ډير ګرم استقبال وکړ ، قادرشاه په ډيره ښه توګه د شيرشاه سوري سره خبرې وکړې او دکوم شرط پرته يی دمالوه رياست دشيرشاه سوری په وړاندې کيښود. شيرشاه سوری د قادرشاه ددې رويی په مقابل کې دهغه د شاهانه شان په مطابق ګلنار خيمه او نور قيمتي او ارزښتناک لوازمات ور وښښل .سارنګ پورته د قادرشاه د ور رسيد و سره سم شيرشاه سوری حکم کړې و چې د سارنګ پور څخه دې پرې او پورته کړل شی او د اجين په لور دې کوچ وکړل شی. دشيرشاه سوری دحکم د اوريدو سره سم دهغه لښکر د سارنګ پور څخه د اجين په لور وخوزيد ، دا ډير اوږود سفر و او نژدې پنځه منزله يی درلودل. په دې سفر کې دشير شاه سوری او قادرشاه تر منځ اړيکې د ډيرو ښو دوستانو په څير شوې وې.

ددې سفر په وخت کې دواړه په آسونو سپاره يود بل په څنګ څنګ کې د اجين په لور روان وو . هغوې د خپلو لمړنيو انقلابي ژوندونو راز يو بل ته سره ووايه . ملوخان چې په قادرشاه باندې يی شهرت موندلې و د ددې نه اخوا چې د سلطان په خدمت کې پاته شوې و ، څو

ځلې یې دا اسې فوځونو قومندانې کړې وه چې د شیرشاه سوری د دې اوسنۍ لښکر څخه، چې د اجین په لور روان و ، ډیر زیات و. نو په دې خاطر هغه هم په ډیر خوند خوند سره د شیرشاه سوری سره خپلې پخوانۍ قصې کولې او د خپلو پخوانیو تجربو په اړه یې ورته معلومات ورکاوه.

په هر صورت د سارنګ پور څخه د اجین په لور د سفر په دوران کې شیرشاه سوری او قادرشاه یو دبل ډیر ښه ملګري او دوستان و ګرزیدل. د دې سفر په دوران کې قادرشاه د شیرشاه سوري دفوځ د نظم و د سپلین څخه ډیر اغیزمن شو ، هغه په خپل زوند کې دا اسې ستر فوځ دا اسې ښه نظم او نسق په حال کې نه و کتلې. هغه دا هم وکتل چې د شیرشاه سوری لښکر د ساعت په شمیر لو سره سفر کوي ، بیا ماښام د پړاو په وخت کې لښکر خپلو څلورو اړخونو ته کنډې کوي لکه څنګه یې چې د دښمن د حملې څخه ویره وي. او بیا لوټمار او چور وچپاول په ځاې په خپلو خیمو کې ارام پاته کیږي.

د سارنګ پور څخه د اجین په لور د سفر په وخت کې ،کله چې شیرشاه سوري د خپل لښکر سره یو ځاې پړاو و کړ نو قادرشاه په پړاو کې ګرزیده را ګرزیده ، هغه وکتل چې څو کسه افغان عسکر بیلچې په لاس زمکه کني او مورچې کاږي. په دې وخت کې هغه یو سپاهي ته وویل چې د دې افغان عسکرو څخه اقا شیرشاه سوری ډیر زیات کار اخلي او د دوې حالت ډیر خراب شوې دې ، دشیرشاه سوری عسکرو د قادرشاه دا خبرې واوریدې او د هغه خبرې یې په کرکجنه توګه په ټوکو وا خستلې. په همدې وخت کې دشیرشاه یو عسکر ورته دا اسې ځواب ورکړ:

«مونږ د دې کار د کولو څخه ډیر خوند اخلو. ځکه چې زمونږ اقا هم زمونږ په خیر ډیر محنت کوی.»

قادرشاه د دې ځواب په اوریدو سره ډیر حیران شو . چې دشیرشاه سپاهیان ولې دهغه سره دومره زیاته مینه کوي. په دا اسې حال کې چې هغه له دوې څخه ډیر سخت کار اخلی.

دلښکر سره د سفر کولو او د لښکر په منځ کې د پړاو کولو په وخت کې قادرشاه دا هم وکتل چې دعسکرو د تفریح له پاره هیڅ ډول سازو سامان نه شته . د دې لښکر سره نه بانډ و او نه نورځه . نه ورسره د نڅاکونکو ښځو کومه ډله وه چې دهغوې په ژوندونو کې رنګیني را پیدا کړي. په هر صورت ، د دې ټولو حالاتو په کتلو سره قادرشاه دشیرشاه سوری او دهغه دلښکر څخه ډیر اغیزمن شو. دمالوه حکمران شیرشاه ته په تسلیمید و سره سیاسي زهر څکلي و . ځکه شیرشاه سوري ته اوس حالات ډیر نازکه تر سترګو کیدل . دمانډو په ریاست باندې ولکه کول او قادرشاه د خپلې ځانه سره بندی کول دهغه په سترګو کې یو کرکجنه او ذلیله کار معلومیده . خو د دې برعکس د قادرشاه د پخوانې کړچار په کتلو سره هغه ته بیرته د مالوه دریاست واګې سپارل او هغه دخپل ځان باج ورکونکې ګرځول هم د مصلحت نه لرې کار تر سترګو کیده ، ځکه په تیرو وختو کې همدا قادرشاه ډیر زیات خطرناک ثابتیدا ې شو.

شیرشاه سوری ته د قادرشاه سره داوسید و په وخت کې دا احساس را پیدا شوې و چې بې له شکه ، قادرشاه یو عقلمند حکمران دې او د شاهي رتبې ورټیا لري نو په دې خاطر هغه باید لږ تر لږه د یوه ولایت والی و ټاکل شی . اجین ته د رسید و سره سمدستي شیرشاه سوری تر ټولو لمړی دا کار وکړ چې د قادرشاه په نامه یې یو فرمان ولیکه. اوددې فرمان له مخې قادرشاه د شیرشاه سوری له اړخه دمالوه په ځاې د لکنهوتي حاکم و ټاکل شو.

کله چې د مالوه نورو حکمرانانو وکتل چې قادرشاه چې ددوې څخه ډیر ځواکمن دې او هغه د شیرشاه سوری اطاعت و مانه ، نوهغوې هم د شیرشاه سوری په لور راغلل. د نربدا د دریاب د جنوبې برخې حاکم معین خان پخپله هملته په اجین کې د شیرشاه سوری په خدمت کې حاضر شو اوخپل اطاعت یې وړاندې کړ اودشیرشاه سوری ماموریت یې ومانه. شیرشاه سوري دهغه اطاعت قبول کړ او هغه ته یې دهغه جاګیر بیرته ورکړ.

دګجرات څخه هم عالم خالوري او دریا خان چې دګجرات د نابالغه پادشاه ولیعهد اوسرپرست و ، دواړه دشیرشاه سوری په خدمت کې حاضر شول ،شیرشاه سوری هغوې دسیاسي مهاجرینو په څیر و منل اودخپل ځان سره یې ورته پناه ورکړه اوهغوې یې د اجین او سارنګ پور حاکمان وګرزول اودهغوې د وخت د تیرولو له پاره یې معقوله تنخوا وټاکله. هغه وخت چې شیرشاه سوری په اجین کې اوسیده نو په همدې ورځو کې خواص خان هم د لاهور څخه اجین ته ور ورسید.

هغه وخت چې په اجین کې د اوسیدو په دوران کې دمالوه کوچني او ستر حکمرانان د شیرشاه سوری دربار ته ورتلل او خپل اطاعت اوفرمانبرداری له پاره یې هڅې کولې اوشیرشاه سوری هم هغوې ته د هغوې ریاستونه بیرته ور سپارل ، قادرشاه ته ډیر تکلیف او درد ور ورسید ،هغه هم دا هیله کوله چې شیرشاه سوري به دمالوه د نیولو وروسته دمالوه حکمراني بیرته همغه ته ور سپاري خو کله چې شیرشاه سوری هغه د مالوه په ځاې د لکنهوتي حکمران وټاکه نو قادرشاه ته دشیرشاه سوری ددې فرمان څخه ډیره ناهیلي را پیدا شوه . خو هغه د څلورو خواو څخه دشیرشاه سوري په پنجو کې را ننښتې و ، دهغه سره د شیرشاه سوری دحکم د منلو پرته بله لاره هم نه وه ، خوبیا یې هم دشیرشاه سوری څخه دخلاصون له پاره په پټه توګه پلانونه جوړول. قادرشاه هملته په اجین کې د اوسیدو په وخت کې خپلې ښځې ، کوچنیان اونور خپلوان دوستان سره را ټول کړل او په یوه داسې ځاې کې یې ورته خیمې و درولې چې د اجین دښار او دشیرشاه سوری دلښکرو ترمنځ سیمه ګنډل کیده . په دې وخت کې شیرشاه سوری قادرشاه خپلې خیمې ته را وباله. او حکم یې ورته وکړ چې خپل کوچینان ، ښځې او نور خپلوان دوستان ټول د لکنهوتي په لور واستوي اودهغوې د تللو څو ورځې وروسته پخپله هم د لکنهوتي په لور ولاړشي. قادرشاه څه نور فکر کاوه ، نو په دې خاطر یې ددې معاملې د ځنډولو له پاره شیرشاه ته وویل چې:

زه خو ستا د حکم اوپریکړې په اساس لکنهوتي ته ورځم خو له ما سره دبار وړلو له پاره حیوانات نه شته. شیرشاه سوری سمدستي حکم وکړ چې قادرشاه ته سل اوښان اوسل قچرې تیارې کړئ ، کله چې د بار وړلو دا حیوانات قادرشاه ترلاسه کړل نو قادرشاه پرې خپل ټول سامان بار کړ اوخپله کورنۍ او خپل خپلوان یې ټول د کوچ له پاره تیار کړل ، خوبله ورځ شیرشاه سوری ته خبر ورسید چې قادرشاه د لکنهوتي په لور د تللو پرځاې د ګجرات په لور تښتیدلې دې. اوباغې شوې دې.

شیرشاه سورې دهغه د تعقیبولو په خاطر خپل سالار شجاعت ور ولیږه اوهغه ته یې حکم وکړ چې په هره توګه چې شونې وې قادرشاه لاس ترلې دلته راولئ ، خو شجاعت خان په خپلې ورسپارل شوې دنده کې ناکام پاته شو . دګجرات پولې داجین څخه نژدې سل میله واټن کې وې ، په داسې حال کې چې قادرشاه د شجاعت خان څخه څو ورځې مخته تښتیدلې و . شجاعت خان د قادرشاه دنیولو پرته بیرته راستون شو ، شیرشاه سوری د شجاعت خان په دې بې پروایی باندې ډیر په غضب شو ، خو اوس کار له لاسه وتلې و . اوشونې وه چې هغه به په راتلونکې کې دشیرشاه سوری له پاره ستر ګواښ ګرزیدلې واې.

اوس نو حالات دا ډول و چې په مالوه کې د راې سین راجه پورن مل څخه علاوه نورو ټولو کوچنیو اوغټو حکمرانانو د شیرشاه سوری ملاتړ اعلان کړې و او دهغه اطاعت یې منلې و. خو د راې سن راجه پورن مل لا تر اوسه په خپل ځاې کې د روند ناست و. دهغه له آنده دا د راجپوتانو ستر خیالي وه ،هغه ته په خپل فوځ ، خپل ځواک او خپل ځان باندې پوره باور و ، ددې نه علاوه هغه تر اوسه پورې د شیرشاه سوری میړانه ، شجاعت ، او غیض و غضب نه وکتلې. نو په دې خاطر هغه په دې هیله ناست و چې هغه به په ځانته ځان د شیرشاه سوری مقابله وکړي او خپلې سیمې به دهغه دولکې څخه خوندي وساتي.

خو کله چې د مالوه حکمرانان یو په بل پسې د شیرشاه سوری دربار ته راغلل او خپل اطاعت یې څرګند کړ او د راې سن راجه پورن مل ته هم دا خبرونه ورورسیدل چې اوس نو شیرشاه سوری غواړي خپل ټول لښکر ته حرکت ورکړي او د مالوه د مرکزي ښار مانډه څخه را ووزی او د راې سین په لور را روانیږي تر څو په پورن مل باندې یرغل وکړي. ددې خبرونو په اوریدو سره د پورن مل پښې په لړزیدو راغلې ،ځکه چې دهغه هر مشیر هغه ته دا مشوره ورکوله چې د شیرشاه سوري سره دې د مقابلې څخه ځان وساتي. اوکه چیرې مقابله وکړي نو ماتې به یې په برخه کیږي، غوره داده چې د مالوه د نورو حکمرانانو په څیر هغه هم د شیرشاه سوری خدمت ته ورشی او د خپل اطاعت سر ورته ټیټ کړي.

ددې حالاتو په رڼا کې د راې سین د راجه پورن مل سره ددې نه پرته بله لاره نه وه چې هغه د خپلو مشاورینو د مشوروپه اساس د شیرشاه سوري په دربار کې حاضر شي او د مالوه د نورو حکمرانانو په څیر د هغه د اطاعت له پاره سر ټیټ کړي. ددې پریکړې سره سم د راې سن راجه پورن مل د شپږ زره اسونو سره یو ځاې د شیرشاه سوری دربار ته راغې ،شیرشاه سوری په ډیره ښه توګه هغه ته ښه راغلاست ووایه. او ډیر قیمتي انعامونه او ارزښتناکه تحفې یې ورکړې. پورن مل د ضمانت په توګه خپل ورور چتربوج

د شیرشاه سوري سره دیرغمل په توګه کیناوه. شیرشاه سورې هغه ته دهغه سیمه بیرته ورکړه او د پورن مل څخه یې دا ژمنه واخسته چې تل به د شیرشاه سوری اطاعت کونکي اوسي.

اوس نو د شیرشاه سوري تر مخه د هندوستان تر ټولو ستر ځواک د راجپوتانه د راجه ملادیو ځواک و. د راجه مالدیو ځواک د شیرشاه سوري د ځواکونو څخه څو هومره زیات و. په دې خاطر د مالوه څخه د فارغیدو وروسته شیرشاه سوری نه غوښتل چې د راجه ملادیو پر خلاف کوم قدم واخلي. هغه غوښتل د هغه له پاره په پوره توګه خپل ځان تیار کړي. خوبیا یې هم په راجپوتانه باندې د خپل رعب او دبدبې د ساتولو په خاطر یې د مالوه حالات منظم کړل او هلته یې د خپل فوځ یوه برخه پریښوده او پخپله یې د راجپوتانه په لور مخه کړه. شیرشاه سوری غوښتل چې د خپل دغې حرکت په واسطه ځانته د راجه ملادیو داخلي ځواک معلوم کړي ، په دې خاطر یې د مالوه څخه د وتلو وروسته د راجپوتانه د رن تهمبور د کلا په لور مخه کړه.

د رنهتمبور په دې کلا باندې راجپوتانو ډیر ناز کاوه. دا کلا د بوندې په پولو د جیپور د ریاست سره پرته ده. د چتوړ تر څنګ دهمایون د واکمنۍ په وخت کې د ګجرات حاکم بهادرشاه په دې کلا باندې هم ولکه کړې وه. هلته یې یو ګجراتي لښکر جوړ کړې و چې قومندان یې عثمان خان نومیده او همایون ورته د خان خانان لقب ورکړې و.

د بهادرشاه د مړینې وروسته د رنهتمبور حاکم عثمان خان د مالوه د حاکم قادرشاه ملګرتوب خپل کړې و ، دا کلا د خپل ځآن د خوندي ساتلو له پاره اوس هم همغومره قوي وه لکه څومره چې پخوا وه. خو اوس د هغې حاکم عثمان خان زوړ شوې و او د کمزورتیا په اساس

یی خپل ځان ددې وړ نه ګانې چې دشیرشاه سوری مقابلې ته را مخته شي. په دې خاطر دشیرشاه سوری سره دمقابلې نه د خوندی پاته کیدو له پاره یی خپل عافیت په دې کې وکوت چې درنهتمبور کلا شیرشاه سوری ته ورحواله کړي.هغه همداسې وکړل عثمان خان دا کلا د جنګ وجدل پرته شیرشاه سوري ته ورحواله کړه ،شیرشاه سوري دغه مستحکمه کلا خپل زوې عادل خان ته وسپارله. او پخپله دخپل فوځ سره بیرته د اګرې په لور ولاړ. درنهتمبور دکلا ولکه کول دراجپوتانو په خوله باندې یو سخت ګذار و . هغوې ته دا ډاګیزه شوه چې لکه څنګه چې شیرشاه سوری د رنهتمبور کلا ولکه کولې شي نو په همدې توګه به نورې سیمې اوکلا ګانې هم د راجپوتانو څخه په خپله ولکه کې راولې.

شیرشاه سوري څلورمه برخه

۲۲

په اګره کې شیرشاه سوری خواص خان ته داوسیدو له پاره دخپل ځان تر څنګ ډیره ښه حویلۍ ورکړه. دا همغسې یو ه مانۍ وه لکه څنګه یی چې په رهتاس کې درولوده. یوه ورځ ، هغه وخت چې خواص خان او ګنګا دواړه بازارته د څه سامان داخستلو له پاره تللې وو نو کملاوتي دخپل خوب په ځاې کې ځانته ناسته پاته شوې وه ، په همدې وخت کې یو ساتونکې دهغې دخیمې دروازې ته راغې او ورته یی وویل چې: درنې میرمنی ! دوه کسه ځوانان غواړي له تاسره ووینې. هغه دواړه وایی چې دوې ستا د ورور مهاکوي له اړخه ستا سره د کتلو له پاره راغلی دي ددې ساتونکې په دې خبرو باندې کملاوتي ټکان وخوړ او سمدستی یی هغه ساتونکې ته وویل چې :که چیرې همداسې وي نو هغوې دواړه زما خیمې ته را ولیږئ. ترڅو زه ووینم چې هغوې د څه له پاره دلته راغلي دي ، هغه ساتونکې دکملاوتي دخبرو سره سم بیرته ستون شو.

لږه شیبه وروسته دوه کسه ځوانان دکملاوتي خیمې ته را ننوتل. دهغوې د کتلو سره سم کملاوتي د خپله ځایه راپورته شوه اوهغوې دواړو ته یی په خالې ځایو د کیناستو اشاره وکړه. او پخپله هم هملته کیناسته. بیا کملاوتي هغوې ته مخ کړ او ورته یی وویل چې : تاسې څوک یاست او څه پیغام مو له ځانه سره راوړې دې ؟دهغو دواړو څخه یوه یی وویل چې:

کملاوتي ! زما نوم ملوک چند او زما دملګري نوم منوهر داس دې. مونږ دلته ستا ورور مهاکوي را استولي یو. هغه مونږ ته ویلی دی چې مونږ ولاړ شو اود هغه دخور کملاوتي سره ووینو. دهغې وروسته چې کومه خبره هغه وکړي په همغې عمل وکړو.

کملاوتي لږ څه په غور سره هغوې دواړو ته وکتل اوبیا ی ورته وویل چې: زما ورور مهاکویی په دې اړه تاسو ته څه نه دې ویلي چې د کوم کار له پاره یی تاسو را استولي یاست ؟په دې وخت کې د ملوک چند په ځاې منوهر داس وویلې چې:

ګوره کملاوتي ! ستا ورور مهاکویی مونږ ته دا ویلي وو چې ، [تر دې ځایه دخبرې کولو وروسته هغه ناڅاپه چپ شو اوبیا یی په ډیره پټه توګه کملاوتي ته وویل چې] : کملاوتي کومه خبره چې زه کول غواړم ،هغه دلته کولې شم. کوم خطر خو به نه وي ،کملاوتي لمړۍ دد روازې په لور وکتل اوبیا یی ورته وویل چې هر څه چې وایی په پوره راز سره یی ووایه ، دهغې په دې خبره منوهر داس په ډیر ټیټ غږ سره وویل چې:

کملاوتي ! په اصل کې ستا ورور مها کويی مونږ په دې خاطر دلته را ستولی يو تر څو مونږ له تاسره وويني او دخواص خان په وژلو کې له تاسره مرسته وکړو ، د منو هرداس د دې خبرې سره کملاوتي ډيره زياته خوشحاله شوه او بيا يی په همدې خوشحالی کې وويل چې:

ګوره منوهر داسه ! ستا خبره سهي ده ، رينبتيا هم زما د کاکا زوې تاسې دهمدې کار له پاره رالیږلي ياست ،خو واورئ چې په دې وخت کې دغسې کار کول شوني نه دي. ګورئ ! زه غواړم د خواص خان تر څنګ دهغه ښځه ګنګا او دهغه يوه باوري دوسته نيرما هم له منځه يوسم. په داسې حال کې چې نيرمل له ماسره د خواص خان په وژلو کې ملګرتيا ښوولې ده. خو زه به هغه هم ژوندی پری نږدم ، ځکه چې هغه کولې شي بيا زما له لاسه ، هر وخت چې وغواړی ، پرده پورته کړي. او دا کار به بيا زما له پاره ډير خطرناک وي.

ګورئ ورونو ! اوس تاسې ولاړشئ او د اګرې په کوم سراې کې قيام وکړئ ، دهغې ټول مصارف به زه درکړم ، خو زما سره به د بيا بيا کتلو له پاره زحمت نه باسئ ، دهغې په دې خبره ملوک چند وويل چې: مونږ خو د څو ورځو راهيسې همدلته په اګره کې اوسيږو ، او کله چې مونږ خبر شو چې خواص خان او ګنګا دواړه د اګرې بازار ته د څه اخستلو له پاره ورغلي دي نو بيا مونږ د دغه وخت څخه ګټه پورته کړه او ستا ليدلو ته راغلو.

کملاوتي د دې خبرې په اوريدو سره نوره هم خوشحاله شوه او بيا يی وويل چې: تاسو ډير ښه کار کړې دی او په ډير ښه وخت کې دلته راغلي ياست. خو واورئ چې اوس به په ګنګا ، نيرما او خواص خان يوه هم غرض نه کوئ ، ځکه هغه حالات چې تر اوسه پورې مخته راځي دهغې له مخې شيرشاه سوري به ډير ژر د خپل لښکر سره يو ځای د راجپوتانه په لور کوچ کوي ، دهغه د دې ځايه د کوچ کولو وروسته به مونږ خپل اصل کار ته متوجه کيږو. واورئ ورونو ! هغه وخت چې خواص خان د دې ځآيه کوچ وکړي نو زه به هم ورسره د هغه د ښځې په ځير د راجپوتانه په لور ورځم خو ګنګا به د خواص خان سره نه وي ملګرې. ځکه چې هغه اميد واره ده او ژړه چې کوچنې يی پيدا شي. په دې خاطر به خواص خان هغه همدلته په اګره کې پريږدي او دهغې د خدمت له پاره به نيرمل هم ورسره تم کيږي ، هغه وخت چې زه د خواص خان سره يو ځای د راجپوتانه په لور ولاړه شم ،نو زما په غياب کې به تاسې دواړه متحرک شئ او په نيرمل او ګنګا دواړو باندې به حمله وکړئ او له منځه به يی يوسئ ، خو دا کار به هغه وخت کوئ چې د ګنګا کوچنې راپيدا شوې وي ، ځکه چې زه اوس د خواص خان ښځه يم او دهغې د ښځېتوب حق ادا کوم. په دې خاطر زه نه غواړم چې دهغې د نسب شجره خرابه کړم. غواړم چې د خواص خان او ګنګا د مړينې وروسته لږ تر لږه دهغوې زوې ژوندې پاته شي. تر څو د خواص نوم اخستونکې يو څوک بايد شتون ولري . کملاوتي نور څه ويل غوښتل چې ملوک چند پرې را مخته شو او ورته يی وويل چې:

کملاوتي ! ته څنګه په وثوق سره دا خبره کوې چې د ګنګا به زوې پيدا کيږي او هغه به لور نه وي. دهغه په دې خبره کملاوتي و خندل او ورته يی وويل چې:

زوې وي که لور. زما مقصد دا دې چې يو څوک خو بايد پاته شي چې د خواص خان نوم ژوندې وساتي. په هر حال د کوچنې د پيدا کيدو درې مياشتې وروسته تاسې ګنګا او نيرمل له منځه يوسئ ، که چيرې د دې دری مياشتو څخه مخته شيرشاه سوري د راجپوتانه د سوبې څخه را ستون شو نو بيا به تاسې دهغه د راتګ تر مخه دا کار ترسره کړئ خو کوچنې ته به څه نه وايا ست ، زه به د خواص خان سره يو ځای هلته په راجپوتانه کې يم نو په دې خاطر به هيڅوک پر ما شک نه کوي ، ګنګا او نيرمل دواړو د له منځه وړلو وروسته تاسې دواړه هملته په همغه سراې کې اوسيږئ ، اوس که چيرې تاسې دواړو ته نور کوم وضاحت اړين وی نو پوښتلې يی شئ.

منوهر داس ورته وويلي چې: مونږ دواړو ته هيڅ شک و شبه نه شته. اوس نو ټوله خبره زمونږ تر مخه ډاګيزه ده. دهغه ددې خبرې سره سم کملاوتي دخپله ځايه پورته شوه ، د اوسپنې يو صندوق يې پرانست ،په هغې کې دنقدو پيسو يوه کڅوړه وه ، را وايې خستله او ملوک چند ته يې ورکړه او ورته يې وويل چې: ددې کڅوړې څخه تر ډيره وخته پورې تاسې خپل مصرف کولې شئ ، اوس ولاړشئ اود اګرې په سراې کې و او سيږئ. ددې خبرې سره سم منوهرداس او ملوکچند دواړه دخواص خان دحويلي څخه ووتل او ولاړل.

۲۳

دشيرشاه سوري په لاسو دماتې خوړلو وروسته همايون سيند ته راغې او بيا روهړي ته ورسيد ، د روهړي حاکم د سيند د حکمران شاه حسين تر لاس لاندې و ، همايون دهغه څخه کومک وغوښت او ورته يې وويل چې د روهړي کلا هغه ته په واک کې ورکړي ،د شاه حسين دغه سالار په همايون باندې مهربانه شو اودهمايون د پيغام په ځواب کې يې د همدردۍ له لارې دهمايون فوځ ته په کشتيو کې بار غله او نور خوراکي توکي ور ورسول ، ددې وروسته کله چې همايون وکتل چې هغه سالار ده ته دکلا په ورکولو کې وړاندې وروسته کيږي نو هغه خپل قاصد د سيند حاکم شاه حسين ته وليږه او هغه ته يې حکم وليږه چې سمدستي دې دهمايون په خدمت کې حاضر شي.

همايون هغه ته دا ګوانې هم کړې و چې که چيرې شاه حسين ځنډ وکړي نو هغه به په ټهټه باندې يرغل وکړي ، د سيند حاکم د لرې څخه همايون ته خپل سلام را وليږه او په ځو ورځو کې يې د روهړي څخه راتلونکې هغه خوراکي توکي چې دهمايون د لښکر له پاره راتلل ، له منځه يوړل. پايلې يې داشوې چې دهمايون او د سيند د حکمران شاحسين تر منځ جنګ و نښت.

دهمايون سره نه توپخانه وه او نه بحرۍ بيړۍ اوکشتۍ ، خوبيايې هم په خپل ځان د سيند دحکمران سره دټکر کولو هوډ وکړ ، دهمايون ورور مرزا هنډال او کاکا ناصر مرزا ددرياب څخه تيرشوې و او د سيند غربي برخې لارکانې ته رسيدلي و او هلته يې د پاتر په سيمه کې قيام کړې و ، هغوې ته دهمايون له اړخه حکم وشو چې دخپلو برخو د لښکرو سره دې مخته ولاړ شی اوپه سيهون دې حمله وکړي. خو دهمايون بدقسمتي وه چې دهغه ورور مرزا هنډال او کاکايې ناصر مرزا دواړه په خپلمنځي اختلافاتو کې را ونښتل اودهمايون ملګرتيايې پريښوده او د تښتيدو په فکر کې شول. کله چې همايون ددې حالاتو څخه خبرشو نو په خپله د روهړي څخه پاتر ته راغې تر څو د مرزا هنډال او کاکا ناصر مرزا تر منځه سوله وکړي اوبيا سيند فتحه کړي او په خپله ولکه کې يې راوړي. خو حالات دبد نه بدتر لورې ته ولاړل اود ناصر مرزا او مرزا هنډال تر منځ شکونه نور هم زيات شول.

دلته دنورې بدقسمتې خبره هم راپيدا شوه اوهغه دا چې همايون د هنډال مرزا د استاد بابا دوست په يوې څوارلس کلنې لور حميدې باندې زړه بايلود. ددې پيښې له مخې دهمايون ټوله کورنۍ په يوه توپان کې راګيرشوه خو همايون د ډير صبر او سکون نه کار و اخست او د حميده بانو سره يې نکاح وکړه اوهغه يې له ځانه سره روهړي ته راوړه ،دهمايون په دې کار باندې دهغه ورور مرزا هنډال ډير خفه شو ، په دې خاطر يې همايون پريښود اودخپلې برخې د لښکر سره يوځاې د قندهار په لور روان شو. په همدې وخت کې د همايون کاکا ناصر مرزا هم دهغه څخه وګرزيد خو همايون په ډيره ستونزمنه توګه هغه له ځانه سره په دې شرط را يوځاې کړ چې دهند وستان په سلطنت به دبيا ولکې کولو وروسته دهغې دريمه برخه خپل کاکا ناصر مرزا ته ورسپاري. همايون ډيره کلکه هيله درلوده چې ډير ژر به

هغه په دې کار کې بریالیتوب تر لاسه کړي ، د ناصر مرزا سره د ددې ژمنې وروسته پخپله همایون د خپلې برخې د لښکرسره یو ځاې سیهون ته ولاړ خو د بهکر د کلابندۍ قومنده یې خپل کاکا ناصر مرزا ته وسپارله.

په همدې وخت کې د سیند حکمران شاه حسین هم په حرکت راغې ،هغه خپل اړخ بدل کړ او د همایون کاکا ناصرمرزا ته یې لالچ ورکړ چې که چیرې ناصر مرزا د خپل وراره سره لاره جدا کړی. نو نه یوازې د پادشاه په ځیر به یې ومني بلکه د هغه په نوم به خطبه هم ووایی. ترڅنګ به یې خپله لور هم د هغه په نکاح کې ورکړي. په دې توګه به شاه حسین د ټهټه د ریاست او د د ې ځاې د ټولو شتمنیو مالک او وارث وګرځیږي.

د د ې خبرې په اوریدو سره د همایون کاکا ناصر مرزا د خوشحالۍ څخه په هوا کې خیزونه ووهل. هغه په ټولو کشتیو باندې ولکه کړه ترڅو همایون د دریابه تیر نه شی. هغه نه یواځې دا قدم واخست بلکه د دې نه اخوا یې د همایون د نیولو هڅې هم پیل کړې. د د ې نه اخوا شاه حسین هم یوه ستره بحري بیړه واخسته او په سیند کې کیوت ، او د همایون ټولې کشتۍ یې چې په سیهون کې یې لنګر اچولې وو په خپلې ولکې کې واخستې. په دې کشتیو کې د هغې ټوله خزانه بار وه او د هغه د ملګرو ښځې او کوچنیان هم په کې سپاره وو. په دې توګه هغه څه چې د شیرشاه سوري د لاسو څخه خوندي پاته شوي و هغه اوس د همایون د لاسو څخه ووتل. د د ې پیښې وروسته همایون د د وه کسو زمکې لرونکو په بسپنه خپل کوچنیان او نور پاته شوې شیان واخستل او روهړۍ ته ورسید.

د ې لورې ته د همایون کاکا ناصر مرزا ډیر زړه سختې او ذلیله وخوت ، هغه د خپل کید ونکې خسر او د سیند د حاکم شاه حسین د خوشحالولو له پاره ان په همایون د حملې کولو او د هغه د وژلو له پاره هم تیار ناست و . د هغه د د ې رویې څخه مغل د ومره په غضب شوي و چې د هغوې زیات شمیر وګړو پریکړه وکړه چې هغوې به په راتلونکې کې په هر قیمت چې وې د بابر د د غه بد قسمت زوې همایون ترڅنګ د ریږي ، همایون هم د خپل شکي کاکا ناصرمرزا د ګاونډیتوب څخه لرې ولاړ او د شمال په لور یې د اچ سیمې ته کوچ وکړ.

۶۴

په همدې وخت کې په راجپوتانه کې د مارواړ راجه مالدیو همایون ته خپل قاصد ور ولیږه او د هغه څخه یې وغوښتل چې همایون د د خپلو په څنګ شویو لښکرو او کوچنیانو سره یو ځاې مارواړ ته راشی. مالدیو دا ژمنه هم وکړه چې که چیرې همایون مارواړ ته را ننوځي نو د هغه سره به یو ځاې هغه سیمې چې شیرشاه سوری ولکه کړي د ي بیرته په خپله ولکه کې راوړي. خو همایون تر اوسه پورې په تذبذب کې را ننښتې و ،په د ې کرغیړنو حالاتو کې همایون هم غوښتل خپل ځان تقدیر ته حواله کړي ، کله کله به یې د مدینة الاسلام په لور د هجرت خبرې کولې ، په د ې توګه هغه د ټولو انساني جذبو څخه راببرون شوې و او د ډیرې بې وسۍ شپې او ورځې یې تیرولې. خو حمیده بانو چې د هغه نوې نوې ناوې وه همایون پوهاوه ، څرنګه چې همایون د هغې سره ډیره زیاته مینه د رلوده نو د همغې محبت په اساس حمیده بانو هغه په سمه لاره روان کړ او هغه ته یې د هغه د ندې ور وښود ې ،هغه ته یې دا وښوول چې د یوه میړه او یوه پادشاه په توګه همایون باید خپلو هڅو ته د وام ورکړي،ستونزې وګالي بلاخره به کامیابي هم هغه ته په لاس ورشي.

د خپلې محبوبې حمیده بانو په خبرو باند ې همایون یو ځل بیا ځان را جوړ کړ. هغه په د ې فکر کې شو چې قندهار ته ولاړ شی او د خپلو وروتو مرزا هندال او مرا زعسکري سره سوله وکړي،ځکه چې هغه ته د هغه د وروتو د بې وفایی سره سره بیا هم کومه شکوه نه وه او نه

یی د هغوي په خلاف د دښمنۍ کومه اراده په فکر کې څرخیده ،خو همایون ډیره ژر خپله دغه اراده بدله کړه او د هغې وروسته یی د شرق په لور مارواړ ته د راجه مالدیو سیمې ته د سفر کولو پریکړه وکړه.

دروهړي څخه د وتلو وروسته همایون دخپلو ملګرو سره یو ځاې د جیسلمیر په لور وخوزید ، په دشتو اوبیابانو کې د سفر په وخت کې دهغه سره دخوراکي توګو ذخیره پاې ته ورسیده ، هغه بیچاره تر دې حده پورې ورسید چې هم یی په خپله اوهم یی ملګرو د بیر اوبیرو د ورغښتلو څخه ډوډۍ جوړولې اوخوړلې به یی.

په راجپوتانه کې دهند و راجاګانو څخه راجه مالدیو تر ټولو ځواکمن و. خوکله چې همایون د ډیرو ستونزو ګاللو وروسته جیسلمیر ته ورسید نو د مارواړ راجه مالدیو ورسره بې وفایی وکړه او دیوه لښکر په رالیږلو سره یی دهمایون مخه ونیوله. خو همایون په هغه لښکر باندې حمله وکړه اوهغه یی په تیښته مجبور کړ. په دې توګه همایون دمالدیو پولو ته ورسید.

کله چې همایون د مالدیو رالیږل شوي لښکر ته ماتې ورکړه نو را جه مالدیو اندیښن شو ،هغه خپل اړخ بدل کړ او فکر یی وکړ چې اوس خو شیرشاه سوري په هندوستان کې ډیر ځواکمن قوت ګرزیدلې دې اوداسې یو وخت هم راتلونکې دې چې شیرشاه سوری به په راجپوتانه باندې ولکه کوي اوبیا به مالدیو باندې هم ګذارته ځان جوړوي اودا به هم مغلوبوي او ددې سیمه به هم په خپل سلطنت کې را شاملوي.

په دې اساس دمارواړ راجه مالدیو دهمایون له ویرې دشیرشاه سوری سره د اړیکو د ټینګولو اودهغه دهمدردۍ د تر لاسه کولو په فکر کې شو ،هغه اراد ه وکړه چې همایون به ژوندې نیسي اوشیرشاه سوری ته به یی حواله کوي ترڅوددې لارې دشیرشاه سوری باور تر لاسه کړی.او بیا په راتلونکې کې شیرشاه سوری پر هغې باندې د حملې کولو څخه لاس په سر شي.

ددې پریکړې وروسته دمارواړ راجه یو ستر لښکر ترتیب کړ تر څو په همایون باندې حمله وکړي او هغه ژوندې ونیسي اوشیرشاه سوری ته یی ډالۍ کړي. خو د همایون خوش قسمتي داوه چې د راجه په ملا زمینو کې یوداسې هم و چې یو وخت دهمایون په دربار کې کاتب پاته شوې و ، هغه دهمایون په دغه بدحالۍ باندې ډیره خفه و نو په دې اساس یی د یوه لیک په ذریعه همایون ته پیغام ولیږه اوهغه یی دمارواړ د راجه د بدنیتۍ څخه خبر کړ .ددې خبرې دخبریدو سره سم همایون دجیسلمیر څخه کوچ وکړ او په ډیر ه بیړه یی عمرکوټ ته ځان ورساوه.

د جیسلمیر څخه تر عمر کوټ په پورې همایون په صحرا او دشتو کې په پرلپسې توګه سفرونه کول ، هغه اودهغه لښکر ټول لوړې او تندې زغملې او سفر ته یی دوام ورکاوه، هغه دشا له اړخه د مارواړ د راجه د لښکرو دتعقیب څخه هم ویریده . هغه دهمدې خطر څخه دمخنیوی په خاطر خپلو څو سردارانو ته یو کوچنې لښکر ورکړ او تر شایی د راتلو حکم ورته وکړ.تر څو د شا له اړخه د راجه مالدیو لښکرې پرې حمله ونه کړاې شي. اوهمایون دخپل اهل وعیال او سامانونو سره یوځاې په خیر و عافیت دخپل منزل په لور ورسیږي.

اتفاقا چې دهمایون دغه سردارانو دشپې په تیاره کې خپله لاره هیره کړه اوبلې لورې ته ولاړل کله چې سهار لمر راوخوت نو ویی کتل چې یو لښکر هغوي تعقیبوي او ددوي ترشا را روان دي ،کیدې شی چې دا د مالدیو دلښکر کومه برخه وي چې دهمایون د لښکرو پسې یی را استولې وي ، دهمایون دلښکر سردارانو په زور زور سره دتکبیر اوازونه پورته کړل اوپه هغوي یی حمله وکړه ، هغوي لمړۍ غشی وورول چې لمړۍ غشي د مالدیو دلښکرو په سالار کې ونښت اوهغه په زمکه راپریوت او له منځه ولاړ.دهغې اغیزداسې

شو چې دمالدیو دغه لښکر بیرته شاته وتښتید. هغوې ته داویره پیدا شوه چې دهمایون سره ډیر ستر لښکر دې اودهغه عسکرو پر هغوې باندې غشی ورولې دي اونور عسکر یی شاوخوا دلښکر په ساتنه بوخت دي په دې خاطر یی په دې صحرا کې بیرته په تیښته پیل وکړ.

ددې وروسته دا سرداران دخپلو لښکرو سره یوځاې دهمایون سره یوځاې شول اوهغه ته یی دا ټوله قصه وکړه. همایون دخداې شکر ادا کړ چې دمالدیو عسکر د ماتې خوړلو وروسته په تیښته تښتیدلي دي. ددې وروسته همایون دعمرکوټ په لور خپل سفر ته دوام ورکړ. ان تر دې چې دیوه کوهي تر څنګ یی خیمې ووهلې، په دې کوهي کې اوبه ډیرې کمې وې بیا هم همایون اودهغه ملګرو دلږو لږو اوبو په څکلو ګذاره وکړه اوشپه یی هملته تیره کړه.

بله ورځ یی بیا کوچ وکړ،تر دې منزلو پورې ورته اوبه پیدا نه شوې، دتندې له مخې دخلکو حالات نور خراب شوی و. خو په څلورمه ورځ قافله بیا یوه کوهي ته ورسیده، داکوهي ډیر ژور وه خو بیا هم دهمایون ملګري په حرکت راغلل اود کوهي څخه یی اوبه راویستلې خپل لښکریی پرې مورکړ، په دې توګه همایون د ډیرو ستونزو سره مخ و .او په همدې ستونزو کې عمرکوټ ته ورسید. دعمرکوټ راجه دهمایون ډیر ښه استقبال وکړ ،همایون دلته دخپلو پاته شوو ملګرو سره دځو ورځو له پاره میشت شو ، په همدې وخت کې دهمایون د نوې ناوې حمیده بیګم د ګیډې څخه داکبر په نامه یو کوچنې راپیدا شو ، داکبر په پیدا کیدو باندې همایون ډیر زیات خوشحاله شو ،ددې وروسته یی دعمرکوټ څخه کوچ وکړ اودهندوستان څخه را ووت او د سیستان سیمې ته وردا خل شو ، په سیستان کې په دې ورځو کې دایران دپادشاه طهماسپ له اړخه یو ګډې حکمران و ، هغه په ډیره ښه توګه دهمایون استقبال وکړ، بیا همایون د سیستان څخه هرات ته ورغې اوبیا یی د ایران د شهنشاه طهماسپ په لور کوچ وکړ اوهملته یی پناه واخسته.

۲۵

مانبام نژدې و چې خواص خان په خپل آس سپور حویلۍ ته را ننوت. هغه خپل آس تبیلې ته یوړ ، یو ساتونکې را منډه کړه او دهغه اس یی ونیوه ،خواص خان هم دآس واګې هغه ته ورکړې. په همدې وخت کې اوما په منډه منډه راغله ،خواص خان ورته وکتل چې دهغې په مخ باندې خوشحالۍ منډې وهي ، کله چې هغه دخواص خان خواته را ورسیده نو د ګیلو او شکوو نه ډک اواز سره یی وویل چې:

خواص خانه وروره ته چیرې تللې وې ، زه خو د سهاره راهیسې ستا انتظار کوم. ته په هماغه تیاره کې له دې ځایه وتلې وې نه دې ډوډۍ خوړلې وه او نه بیرته حویلۍ ته را ستون شوې ، نه دې خپل درک ښوولې و . زه خو تاته ډیر زیات دخوشحالۍ خبر درکوم. لمړۍ مې غوښتل هلته عسکري مرکز ته درشم ځکه ما فکر کاوه چې ته به هملته دشیرشاه سوری تر څنګ اوسې ، بیا مې فکر وکړ چې کله کورته راشې نو دخوښې دا خبره به درته وکړم. خواص خان اوما ته په ډیر غور سره کتل اوبیا یی ورته وویل چې څه ډول خوشخبري ؟ اوما ورته په خندا کې وویل چې: خواص خانه وروره ، الله د رته زوې درکړې دي ،ګنکا د زوې مورګرزیدلې ده. اوهغه په ډیره بې صبرۍ ستا د راتلو انتظار کوي. هغې څو ځله ستا په اړه پوښتلی دی او ډیره په اندیښنه کې ده . د اوما ددې زیرې په اساس خواص خان هم ډیر زیات خوشحاله شوې و اوپه یوه منډه یی خپل ځان دخوب ځاې ته ورساوه ، اوما یی هم ترشا په منډه منډه روانه وه.

کله چې خواص خان دخوب خونې ته ورننوت نو ویی کتل چې ګنګا په خپله بستره باندې پرته ده او تر څنګ یی یو ډیر ښکلې اوښایسته کوچنې ماشوم پروت دې ، دګنګا د کټ تر څنګ کملاوتي او نیرما هم ناستې دي ، څنګه چې خواص خان دې خونې ته راننوت اودګنګا سترګې پرې و لګیدې نو دګنګا په مخ باندې خوشحالیو نځا پیل کړه خپلې ښایسته شونډې یی په خندا پرانستې ،خواص خان په ډیره بیړه سره ور مخته شو ، ګنګا ته په ورنژدې کیدو سره یی لمړی ګنګا په تندی ښکل کړه اوبیا یی خپله خوله دهغې غوږ ته ور نزدې کړه اوپه ډیره راز دانه توګه یی ورته وویل چې: « ګنګا ، زه تاته ستا د زوې دپیدا کیدو په خاطر مبارکي وایم» ، کې خونه ،ولې ولاړ یی ، دګنګا دخبرې په اساس خواص خان دهغې تر څنګ کیناست اوبیا یی په کرار کرار دخپل نوی زوې تندې او مخ ښکلاوه.

ته چیرې تللې وې مونږ پوره انتظار وکړ،کوچنې خو ستا د تللو څخه لږ څه وروسته راپیدا شوې و ، ماخو فکر کاوه چې ته به دلښکر ګاه څخه ژر بیرته راستنیږې ، خو تا مانښام کړ ، خپل درک خرک دې هم نه ورا ښوولې ، خواص خان ورته په ځواب کې په خندا شو .

ګوره کملاوتی ! ته سهې خبره کوې ، زه خوشیرشاه سوری هلته خپل ځان ته ورغوښتې وم، هلته ټول سالاران راټول شوي و او په راجپوتانه باندې دیرغل له پاره تیارې نیول کیده ،ځکه چې په راجپوتانه کې د ماروړ راجه مالدیو غواړي پر مونږ حمله وکړی هغه همدا اوس خپل زیات لښکر راټولوي ، نوپه دې خاطر شیرشاه سوری غواړي چې دهغه دحملې نه مخکې مونږپرې یرغل وکړو ،اوس خو دا پریکړه وشوه چې په یوه اونۍ کې به لښکر ددې ځایه دراجپوتانه په لور کوچ کوی. شیرشاه سوری خو لا دمخه هغه لورې ته کوچ کول غوښتل خو ما دګنګا په خاطر لږ څه مهلت تري وغوښت. او ورته مې وویل چې اوس خو زما د کوچنې دپیدا کیدو هیله ده ، نو په دې خاطر زه غواړم چې دخپل کوچنی دپیدا کیدو وروسته له دې ځایه کوچ وکړم. زه د الله تعالې ډیر زیات شکر اداکوم چې له دې ځایه زما دکوچ نه څو ورځې مخته یی ماته ښکلې زوې را په برخه کړ. تر دې ځایه دخبرو وروسته خواص خان خاموشه شو ،بیا یی دګنګا په لور وکتل اور څخه یی وپوښتل چې:

ګنګا !ته به تر څه وخته پورې زما سره دسفر کولو له پاره تیاره شې.ګنګا لږ څه فکر وکړ اوبیا یی په ډیره مینه ورته وویل چې:

ماخو اوس همدلته پریږده. له تاسره به کملاوتي ځانته وي ،زه به داکوچنې په کومو کومو ځایو کې په خیمو کې له ځانه سره ګرځوم. کله چې کوچنې دځو میاشتو شي نوبیا به له تاسره ګرزیدو ته جوړه شم . دګنګا دخبرو په اوریدو سره خواص خان هغې ته په عجیبه توګه وکتل ، دګنګا په مخ هم ډیر عجیبه ډول اغیز موجود و ،ددې وروسته خواص خان کملاوتي ته وکتل او ورځخه یی وپوښتل چې:

ګوره کملاوتي ! ته په دې اړه څه فکر کوې ،کملا په یوه درنګ سره ورته وویل چې: ګنګا سهې خبره کوي ، دکوچنې د پیداکیدونه سمدستی وروسته هغه په لښکر کې له ځانه سره اخستل اوپه خیمې کې سخت ژوند کول مناسب نه دي ، هغوې ته دارام او سکون اړتیا ده ،اودا ارام ورته همدلته په اګره کې په خپل کور کې تر لاسه کیدې شي ، ترڅو چې ماشوم د څو میاشتو نه شی نوهغه ته په خیمه کې اوسیدل نه دې په کار. زه دګنګا ددې خیالاتو سره پوره پوره موافقه یم. اوتا اوګنګا دواړو ته دا ډاډ ورکوم چې ستا په خدمت کې به یوه ګړی هم غفلت نه کوم.

د کملا ددې ځواب په اوریدو سره ګنګا خوشحاله شوه،خواص خان هم دخندا نه ډوب و ،بیا یی وویل چې ګوره کملاوتي ! زه خو دپخوا څخه په دې پوهیږم چې ته به زما په خدمت کې هیڅ ډول غفلت نه کوې ،اوس چې دا پریکړه وشوه چې ګنګا به د کوچنې سره

یوځاې همدلته اوسیږي نوته تر یوې اونۍ پورې زما سره دتللو له پاره ځان تیار کړه . اوس ولاړه شه او ډوډۍ راوړه . مونږ ټول به دلته یوځاې ډوډۍ خورو .ددې خبرې سره سم کملاوتي ، اوما اونیرمل درې واړه پورته شوې ، دخوراک سامان یې هملته راوست اوټولو یوځاې هملته ډوډۍ و خوړه ، یوه اونۍ وروسته شیرشاه سوری اوخواص خان دخپلو لښکروسره یوځاې داګرې څخه د راجپوتانه په لور روان شول.

۲۲

راجپوتانه او ریګستاني صحرا ،دکوم په لورې چې شیرشاه سوری اوخواص خان کوچ کړې و ،د خپل شکل او هیبت له اړخه یې ځانګړې ځاې درلود. دا صحرا د اراولي د لړۍ د غربې لمنو او د ګجرات اوسیند په منځ کې خپره ده . دپخوا زمانې څخه په دې صحرا باندې به د شمالي هند څخه وخت وخت په سیورې را غوځیدل ، یا خو به ددې ځایه کوچي قبایل دهندوستان داخل او یا ددې ځایه خارج ته تلل اوپه دې توګه به یې د هندوستان سیاست درهم وبرهم کاوه . او یا به یې ددې ځاې دغه ریګستان په اسانۍ سره تر پښو لاندې کاوه او بیګانه ځواکونو به به هندوستان باندې یرغلونه راوستل.

ددې ریګستان څخه تیریدل دومره اسانه وو لکه څنګه چې څوک د یوې وچې درې څخه تیریږي ، دهندوستان سلطنت به تل دا اړتیا درلوده چې اقتصادي ستونزې و مني او ډیر زیات عسکر ددې سیمې د خوندي ساتلو په غرض هلته ور واستوي اوپه دې سیمې باندې خپله واکمني ټینګه کړي .

یو شمیر وحشي قبایل به هم دهمدې ریګستاني سیمې څخه دهندوستان ډیرو زرخیزه سیمو ته را نتوتل او په مختلفو وختونو کې به حمله راوړنکي هم دهمدې لارې په هندوستان باندې را نازیلیدل .

د راجپوتانه په ریګستان کې نه یواځې د شګو زرې خپرې وې بلکه هلته به غارت کونکي کوچی ډوله کورنیئ هم د بلوچستان د ریګستان څخه ، اویا د سلیمان دغرونو د وادیو څخه راتللې . همدا علت دې چې دهمدې ریګستان په لمنو کې دهندی اقوامو نسلي تنوع په متواتره توګه تغیر موندونکې وه . دلته به په ځانګړې توګه د مختلفو قومونو یو ځایې میلې جوړیدې تر څو دهغوې تر منځ اقتصادي او ټولنیزه هماهنګې را پیدا شي .

په منځنیو پیړیو کې دا سیمه لږه په زړه پورې خو د ډیرو ستونزو ډکه وه . ددې ریګستان د دایرې هره زره او هر انسان یو دبل سره په جنګونو کې اخته و . که څه هم ددې ځاې اوسیدونکي دمهذبو نسلونو څخه وو خو خپلو بدو قسمتونو هغوې کوچیان کړې و او یو دبله سره یې د نه مشابهت لورې ته رابښکل .

په راجپوتانه کې نه خو پور ه باران کیږی او نه یې پیداوار دومره په زړه پورې دي . ددې برعکس پرې ډیر وخت وچ کالي او نور توپانونه راځی ، خو ددې ټولو سره د اراولی د غرنیو لړیو په نسبت دا ریګستان د راجپوتانو د ازادۍ مسکن و. په پخوانیو پیړیو کې ددې ریګستان په داخل کې ماروار، بیکانز ،جیسلمیر ، بهاولپور او تهرپارکر شامل و . داسیمې د لار لوټونکو له پاره د جنت په څیر وې ، هغوې به کاروانونه لوټل اوخپل ژوند به یې پرې تیراوه.

خو بيا هم دهندوستا ن په تاريخ کې د ې ريګستان ته ډير زيات اهميت ور په برخه شوې د ې. دا د دې هيواد د ډيرو ښو جانبا زانو زانګو وه. د دې ځايه را پورته شوې تهذيب په راجپوتانو کې تر هغه وخته پورې رايج و تر څو پورې چې راجپوتان همغه را جپوتان وو.

دلسمې پيړۍ په شاو خوا کې منتخب کوچيانو او جنګيدونکې قبايلو راجپوتانه ته د راننوتلو هڅې وکړې په هغوې کې پرتې هار هم و ، چوهان ، پرمار او د جنګجو بهايې قبايل و. د دې نه علاوه د راجپوت اوسيند په وادیو کې اوسيدونکې کوکهر قبايل هم د راجپوتانه په لور راغلی وو.

د دې ټولو قبايلو څخه علاوه يوه ډيره ځواکمنه قبيله هم د راجپوتانه په لور راغلې وه ، چې راټهور نومیده. دغه قبيله د ګنګا د درياب څخه غرب لورې ته د قنوج په سيمه کې اوسيدل ،بيا د ې خلکو د يوه ډير خوند د ې ځا ې په تکل کې اوسني مارواړ سيمې ته راغلل او په غالب ګمان سره چې دا د راجپوتانه د تاريخ اخري انقلاب و.

د راټهورانو دا ليږد د ديارلسمې پيړۍ په دريمه لسيزه کې يعنې د التمش د حکومت په وخت کې صورت نيولې و. د ګنګا په ميدانو کې اباد د راجپوتانو دا قوم خپله ازادی له لاسه ورکړې وه. ځکه راټهورانو د التمش سره ټکر کړې و خو التمش ورته په هر وخت کې ډيره بده ماتې ورکوله ، التمش ټول سيند او د راجپوتانو خاص خاص رياستونه يو په بل پسې نيولې و اودخپل سلطنت برخې ګرزولې و. بيا دغو ماتې خوړلو را جپوتانو دخپلو کورونو څخه هجرت ته ملا وتړله او دخوندې ځايو په لور يې ليږد وکړ نو په دې خاطر دوې د ګنګا د درياب څخه راپورته شول اوپه راجپوتانه کې اباد شول.

په هندوستان کې دلودهي سلطنت د پيلامې سره سم راټهورانو هم په راجپوتانه کې دخپلو ځانو له پاره د يوه مستحکم سلطنت بنسټ کيښود. د راټهورانو يو ځواکمن سردار جودها په راجپوتانه کې يو ښار د جودهپور په نامه اباد کړ اوبيا همدا ځاې د راټهورانو له پاره دهغوې دلمړي سلطنت مقام وګرزيد.

سردار جودها چې د راټهورانو يو ډير غښتلي سردار و د جود پور د سلطنت بنسټ کيښود چې لمړۍ راجه يې پخپله همدا راوجود و.دراو جودها يو ورور چې راوبيکا نومیده هم دخپل ځان له پاره په راجپوتانه کې يو جدا سلطنت جوړول غوښتل ،په دې خاطر هغه دخپلې برخې دلښکر سره يو ځاې ووت اوپه پراخو سيمو باندې يې ولکه وکړه اويو نوې ښار يې جوړ کړ چې دهغې نوم يې دخپل نوم سره و تاړه اود بيکانير په نامه يې و نوماوه. په دې ترتيب سره په راجپوتانه کې راټهورانو دوه سلطنتونه جوړ کړل يو په جود پور کې او بل په بيکانيز کې.

د راوجودها د مړينې وروسته يو وګړې د راوګاګا په نامه د جودپور د سلطنت راجه و ګرزيد ، دشيرشاه سوري په وخت کې د مارواړ رياست چې کوم راجه و هغه مالديو نومیده دا مالديو دهمدغې راوګاګا زوې و. دراوګاګا زوې او دهغه وليعهد مالديو د چوهان د نسل څخه و چې د سروهي راجکماري پدما کماري له ګيډې څخه راپيدا شوې و. دهغه په مزاج کې همغه ډول تيزی اوپريکون و لکه څنګه چې د سروهي تورې پرې مشهورې دې. دا ايران او عربو په بازارونو کې هغې ته هندی تورې وايی. خو په لسمه پيړۍ کې د سوريی تورو دهندې دغو تورو شهرت له منځه يوړ.

ويل کيږي چې د کوچني والي په وخت کې د مارواړ راجه مالديو دخپل پلار راجه جودها سره په جنګونو او سياست کې ملګرې شوې و .خو دهغه پلار به دهغه د حوصلې او ضدی توب په اړه ډير انديښمن و.

هغه وخت چې د کنوایا په جنګ کې رانا سنګا د بابر په لاسو د سختې ماتې سره مخ شو نو د راو جودها زوې مالدیو درانا سنګا د خالي ځاې د ډکولو له پاره نا قراره و ، هغه پوهیده چې د هغه کمزورې پلار درانا سنګا د ځاې د ډکولو توان او وړتیا نه لري په دې خاطر یې غوښتل دا کار په خپله ترسره کړي.

ویل کیږي چې یو وخت راوګاګا په خپل محل کې په یوې کړکې کې ناست و او د شاوخوا د سیمو دکتلو څخه یې خوند اخیست نو یو ناڅاپه مالدیو خپل پلار د کړکۍ څخه لاندې را وغورځاوه. د دې کار سره راوګاګا هملته و مړ. په دې توګه د خپل پلار دوژلو وروسته راجه مالدیو په ۱۵۱۳ کال د سلطنت واګې په لاس کې واخستې او په تخت کیناست.

د مالدیو د په تخت کیناستو څخه شپږ میاشتې مخته بابر هم مړ شوې واو همایون د هندوستان شهنشاه ګرزیدلې و . په دې وخت کې مالدیو ته د خپل پلار له اړخه یواځې دوه سیمې جودپور او سوجات په میراث پاته شوې وې ، د دې ترڅنګ د راټهورد قبیلې ځواکمن سردار د دې د پلار باج ورکونکې او جاګیردار و . خودوې په خپلو خپلو جاګیرونو کې خپل واکي وو . مالدیو لمړۍ دهمدې جاګیردارانو پر خلاف حرکت وکړ اودهغوې په سیمو یې ولکه وکړه اودخپل سلطنت پولې یې و غځولې. د دې جاګیردارانو په زمکود ولکې کولو وروسته مالدیو د خپل سلطنت مرکز نور هم مستحکم کړ. خو د مالدیو په کړچار کې ډیرې کمزورتیاوې هم وې خوهغه د سیاسي مصلحتونو ، ذهانت او حکمت له مخې د خپلو همعصرو راجپوتانو څخه کم نه و . دا د مالدیو خوش قسمتې وه چې هغه وخت یې چې د خپل سلطنت د پولو په غځولو پیل وکړ نو هغه وخت همایون د ګجرات د حاکم بهادرشاه سره په مختلفو مسایلو کې را ننبتې و ، په دې خاطر هغه ته دا فرصت په لاس نه ورته چې د راجپوتانه د راجه مالدیو په لور فکر وکړي ، دا د مالدیو له پاره ډیره طلایې موقع وه. په دې اساس مالدیو هلته په راجپوتانه کې د رانا سانګا د کړچار دکولو له پاره ځان تیار کړ.

د واکمنو جاګیردارانو په زمکو د ولکې کولو وروسته هغه یو ستر پلان تیار کړ چې د هغې له مخې یې غوښتل چې په خپلو ګاونډې څلورو ریاستونو باندې ولکه وکړي ، په دې ډله کې جیسلمیر ، میواړ ، بیکانیز ، او کچهوا شامل وو.

خپل سلطنت ته د پراخوالې دورکولو په خاطر مالدیو تر هر څه لمړۍ د جیسلمیر په لور مخه کړه ، په دغه ریاست باندې په هغو وختو کې د بهایی قوم حکمران و او حاکم یې د بهایی قوم راجه لون کرن و. چې د مالدیو همعصره و .

د بهایی قوم دا حکومت په لمړیو کې په ریګستان کې د بهاولپور څخه تر عمرکوټه پورې اود پهلورې څخه تر بهکر پورې خپور و . اودوې په دې خبره باندې ویاړل چې هغوې د راجپوتانه د شرقي دروازو څارونکي دي خو د وسایلو دکمښت اودخپلمنځې حسد اوکینې په اساس دهغوې په شمالې اوشرقي پولو باندې جودپور اوبیکانیز غلبه پیدا کړې وه اودهغوې نظام یې تر خپل اغیز لاندې راوستې و.

په جیسلمیر باندې د ولکې کولو له پاره راجه مالدیو په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر سره راووت او د دې ریاست په ځینو سیمو یې ولکه وکړه. کله چې راجه لون کرن وکتل چې د راجه مالدیو مقابله نه شي کولې نه د خپل ځان اود خپل رعیت د خوندۍ ساتلو په خاطر یې شهزادګۍ امادي د مالدیو سره واده کړه.

خو مالدیو داسې یو بد کړچاره اوعیاش شخص و چې همغه د واده په شپه دشرابو په نشې کې مست ، دخپلې واده په بستره دیوې خادمې سره مباشرت وکړاو هغه یې ناپاکه کړه . پایلې یې داشوې چې دهغې نوې ناوې امادی په دې خبره دهغه سره اړیکې پرې کړل چې« هغه د همغې خادمې وړدې دکومې سره چې هغه په دې شپه په بستر کې ملاست و».

که څه هم د واده وروسته شهزدا ګې امادي دمالدیو سره ولاړه خو د تل له پاره به دهغه څخه لرې اوسیده. حال دا چې هغې خپل ټول ژوند دخپل میړه سره تیر کړ ، په هرصورت مالدیو په جیسلمیر باندې ولکه وکړه اودغه سیمه یې په خپل سلطنت کې شامله کړه .

ددې وروسته مالدیو دمیواړ په لور مخه کړه ، په دې ریاست یې حمله وکړه ، تر هر څه لمړی یې دد ې ریاست دبهدارجن په سیمه ولکه وکړه اودهغې وروسته یې خپل دوه کسه تکړه سالارانو کوپا اوکهیم کرن ته ستړې ستړې لښکرې ورکړې اوهغوې یې د میواړ په سلطنت کې خپاره کړل ،ترڅو هغوې په هر ځاې کې حملې وکړې او دمیواړ سلطنت کمزورې کړې ترڅو ددې ریاست په ولکه کولو کې ورته اسانتیاوې را پیداشي . ددې تر څنګ هغه د میواړ یو سردار راوجیت سینګ هم را مات کړ اودخپل ځان سره یې یو ځاې کړ ، دمیواړ دهغې سیمې له پاره یې چې تر اوسه پورې هغه په خپله ولکه کې راوستې وه همغه راې جیت سنګ حاکم و ټاکه . هغه د راې جیت سنګ د لور « سروپ دیوي» سره واده هم وکړ.

خو لکه څرنګه چې مخکې مو وویل مالدیو ډیر بدکردار او عیاش انسان و . هغه په ۱۵۴۰ کې خپل خسرګنې ته ورغې اوهلته په خپلې کوچنۍ خینې (دښځې په خور) باندې مین شو ، اوخپل خسر راوجیت سنګ ته یې ګوابښ و کړ چې یا لور ورته په خپله خوښه ورکړی اویا دا چې دکوره به یې په زور وکاږي.

راوې جیت سنګ د واده له پاره یومیاشت وخوت وغوښت ، په همد ې وخت کې هغه خپله کورنۍ او ټول سازو سامان کمبهلیر ته د راجه اودهی سنګ ځاې ته ورسول اودهغه سره یې دخپلې دغې لور واده وکړ.

هغه وخت چې راو جیت سنګ په دې توګه دمالدیو د منګولو څخه ووت نو په دې وخت کې عیاش مالدیو د سرو سکروټو په څیر و ګرزید ،هغه د څلورو خواو څخه په میواړ باندې حمله وکړه او ریاست یې تر پښو لاندې کړ ان تردې چې هغه د کمبهلیر په راجه باندې هم یرغل وروست اود هغه څخه یې دهغه مظبوطه کلا رنتمبهور و نیوله. په دې توګه مالدیو په میواړ باندې خپله ولکه تکمیله کړه

دمیواړ نه وروسته مالدیو د کچهوارد قبایلې ریاست په لور مخه کړه ، کچهوا ددوو قبیلو څخه جوړه شوې وه چې دیوه نوم یې ناروکا او دبل نوم یې خانګروټ و . ددې دواړو قبیلو شمیره د راټهورانو څخه ډیره وه .د کچهورا خلک ددې نه مخته په اګرې اوددهلی په لویه برخه لکه سانبر اوشیخاوتي باندې مسلط وو. خو د کهچوا په راجپوتانو کې دوفاداری،دومره حذبه نه وه موجود لکه څومره چې دراټهورانو تر منځ وه . ځکه چې د ګډو موخو د تر لاسه کولو له پاره هغوې په اسانۍ سره نه یوځاې کیدل .ددې نه علاوه د کچواها د سلطنت پولې د مسلمانانو د سلطنت سره دومره نژدې وې چې ددوې په سر باندې یې د تل له پاره دیوې زورندې توري حیثیت درلود. دهمدې څخه دوې دا سبق تر لاسه کړې و چې دبهادری،دمقابلې له پاره د عقل او پوهې څخه باید کار واخستل شي .

په هغو ورځو کې چې شیرشاه سوری همایون ته ماته ورکړه اوبیا یې په پنجاب کې دحالاتو د منظمولو له پاره لاس وپښې وهلې نو راجه مالدیو دشیرشاه سوری ددې مصروفیت او دهمایون ددې ماتې څخه ګټه پورته کړه او په کچواها باندې یې یرغل راوست اودا سیمه یې دخپل سلطنت برخه وګرځوله.

دکچواها دریاست د الحاق وروسته مالدیو د سروهي په لور توجه وکړه. دمالدیو پلار راوګاګا د سروهي د راجه دلور سره واده کړي و اوبیا دهمغې ښځې د ګیډې څخه مالدیو راپیدا شو ، په داسې حال کې چې دمالدیو پلار راو ګاګا خپله لور چمپاباى د خپل خسر لمسي راواودهي سنګ ته واده کړې وه.

د چمپاباې د ګیډې څخه راواوردهي سینګ راپیدا شو ، هغه د بیکانیز دکورنۍ د یوې نجلۍ سره واده وکړه خو دځو ورځو دحکومت کولو نه وروسته هغه ومړ ، دهغه دمړینې په وخت کې دهغه رانۍ حامله وه.

د اودهي سینګ د ومړینې وروسته سروهي سردارانو د راوجګ مل لمسي مانسینګ ددې سیمه راجه و ټاکه ، د اودهی سینګ مور چې یوه عقلمنده او عمرخوړلې ښځه وه په سروهی کې د مانسینګ راجه توب و نه مانه. او اعلان یې وکړ چې دد ې ځاې ، ځاې ناستې او اصلي وارث دهغه درانې د ګیډې څخه را پیدا کیدونکې زوې دې.

دهغې ددې اعلان د څخه د سروهي نوې راجه مان سینګ ډیر په غضب شو اوهغه په ډانګ پییلې توګه د اودهي سینګ ښځه دخپل اته میاشتنې زوې سره یو ځاې وو ژله. مان سنګ خو دوې وو ژل خو اوس دا اندیښنه را پیدا شوې وه چې ددې و ژلو بدله به مالدیو اخلي. په دې خطر هغه هڅه کوله چې په یوه ډول د مالدیو سره سوله وکړي او دهمغې تر سیورې لاندې خپله حکمروایی مخته یوسي. د ډیرو زیاتو منډو ترړو وروسته د مانسینګ هڅې بریالۍ شوې او مان سینګ خپله لور اونکاکنور د راجه مالدیو زوې چندرسین ته واده کړه . په دې توګه سروهي هم په یوه ډول دمالدیو تر اغیز لاندې راغې.

د سروهي نه وروسته مالدیو د بیکانیز په لور وخوزید او هڅه یې وکړه چې داسیمه هم په خپل سلطنت کې راګډه کړي، د راومالدیو په نیکونو کې د راجه جوده ورور راو بیکا د بیکانیز دسلطنت بنسټ ایښودې و . په هغه وخت کې د بیکانیز کورنۍ د جودپور دریاست له پاره ځواکمن مټ ثابتیده . دوې به په هر جنګ کې د جودپور بسپنه کوله. خو ددې ټولو ښکنځو سره سره بیا هم مالدیو په بیکانیز باندې یرغل وروست. او دا سیمه یې هم په خپل سلطنت کې را شامله کړه . په دې توګه د شیرشاه سوری او همایون د خپل منځې نښتو څخه مالدیو پوره پوره ګټه پورته کړه او نه یوائې دخپل سلطنت پولې یې و غځولې بلکه په خپل عسکري ځواکې یې هم ډیرښت راوست. اوس نو هغه علې اعلان د شیرشاه سوری په مخ کې د دریدو او دهغه سره د ټکر له پاره تیارو.

په هغو ورځو کې چې شیرشاه سوری اوخواص خان د مالدیو د راجه په خلاف دخپل لښکر سره یو ځاې راوتلې وو ، نو په هغو ورځو کې د پنجاب حالت هم په بل مخ اوختې و ، شیرشاه سوری هیبت خان نیازی هلته په پنجاب کې والي ټاکلې و ، څه موده خو هلته امن او سکون و خو بیا شورشونه او بغاوتونه را پیدا شول ، ددې بغاوتونو سر پورې فتح خان جټ و.

دغې فتح خان جټ د لکهی ځنګلونه اودهغې شاوخوا ټوله سیمه دتباهۍ سره مخ کړه ، هغه دلاهور څخه تر دهلي پورې په ټوله سیمه کې دومره تباهي خپره کړه چې دهغه دظلم شکایتونه په پرلپسې توګه شیرشاه سوری ته ورسیدل.

شیرشاه سوری سمدستې هیبت خان نیازی ته حکم وکړ چې فتح خان جټ و ځپوي ، په دې وخت کې فتح خان جټ په خپل مرکز کوټ کابله کې اوسیده . داسیمه د سرحد په شمال کې نژدې اته میله لرې واټن کې د ساهیوال د ضلعې دیبالپور په پخوانیو سرکاري لکهي ځنګلونو کې پروته ده.

دغه ځنګل دشمال له اړخه د قصور څخه څو میله لرې و ، او په جنوب کې د بیکانیز د سیمې سره یو ځای کیده . په دې خاطر د لاهور اودهلي تر منځه ټولې تلونکې لارې غالبا چې دهمدې لکهې ځنګل څخه تیریدې چې د فتح خان جټ په لاسو کې وې.

فتح خان جټ ته د سید و بلوچو ملاتړ ور په برخه و. دغه بلوچان د جهنګ د ضلعې چینوټ بهیړې څخه ان تر شورکوټه او د راوي د دریاب تر غاړو پورې خپاره وو. هغه وخت چې دملتان ډوډانی بلوچو پر هغوې یرغل ور وړ نو دا سیده بلوچان لکهې جنګل ته ولاړل اود فتح خان سره یو ځای شول او په قتل او لوټمار کې دهغه سره ورګډ شول. وروسته بیا د رند بلوچو سردار چکران هم دهغوې سره یو ځای شو ،په دې توګه دغه درې واړه ځواکونه یو ځای شول اوپه پنجاب کې یې شورش او تباهي خپره کړه.

د رند بلوچو مرکز په سات ګړهـ کې و ،دا د اوو کلاګانو یو مرکز و . اود لاهوره څخه ۲۵ میله واټن کې د جنوب غرب لورې ته پروت و . دا سیمه د اوسنې چکران ددویمې پولې تر څنګ تر جنوب شرق پورې ان تر دیبالپور پورې خپره شوې ده. فتح خان ډوډاني چې د ملتان ناظم او د شیرشاه سوری باج ګذاره و اوپه خپله هم د بخشو لنګاه په سیمه کې په لوټولو باندې مصروف و ، سره هم لاس یو کړ اوبه دې توګه یې په پنجاب کې د لوټمارې او شورش بازار نور هم ګرم کړ.

ددې بغاوتونو د ځپلو له پاره هیبت خان نیازي د لاهور څخه فوځ واخست اوپه ډیره بیړه د باغیانو د سیمو په لور ورغې ، هغه دومره په بیړه د باغیانو سیمو ته ور ورسید چې د دبلوچو سردار چکران یې هم په راتلو حیران پاته شوې و ، هغه وخت چې چکران ته دهیبت خان نیازی د را رسیدو خبر ور ورسید نو هغه دخپلو نورو بلوچو ملګرو سره یو ځای و تښتید. د سیند دد دریاب څخه تیر شو او د سبي په لور و تیښتید. هیبت خان نیازي دخپل لښکر سره مخته ولاړ او په پاکټین کې یې پرا و وکړ ، اوس نو دهیبت خان تر مخه له یوه اړخه د ملتان والي فتح خان ډوډاني بلوچ و ،اود بله اړخه فتح خان جټ و چې په غارت او لوټمارې کې مصروف و . هیبت خان به پاکټین کې ځکه پرا و وکړ چې د فتح خان ډوډاني بلوچ او فتح خان جټ تر منځ دخپل منځي یووالي څخه مخنیوی وکړي.

کله چې فتح خان جټ خبر شو چې هیبت خان نیازی دخپل لښکر سره یوځای په پاکټین کې پرا و کړې دې نو وتښتید اوپه یوه کلا کې یې ځان کلابند کړ . هیبت خان نیازي ورمخته شو او کلا یې محاصره کړه ،په دې وخت کې سیده بلوچان هم د فتح خان جټ سره یو ځای و و ، هغوې هڅه وکړه چې دهیبت خان نیازی دلاسو څخه یوې لورې ته وتښتي ، خو دهیبت خان نیازي په ولکه کې ولویدل.

هیبت خان نیازی فتح خان جټ هملته له منځه یوړ اوپه همدې توګه د رند بلوچو سردار چکران ،سیدو خان بلوچ او فتح خان په یوې حملې کې هیبت خان نیازي له منځه یوړل اوپه بنجاب کې یې امن و امان راوست ، ددې وروسته هیبت خان نیازي دا احساس کړه چې فتح خان جټ ، سیدو خان لوچ او د رند بلوچو سردار چکران د ملتان دحاکم فتح خان ډوډاني په ملاتړ دې کار ته ملا تړلې وه نوپه دې خاطر یې په ملتان حمله راوړه. فتح خان ډوډانی ته یې سخته ماتې ورکړه او ملتان یې په خپله ولکه کې راوست.

هیبت خان نیازي ددې ږې میړانې او بهادرۍ څرګندونه وکړه اوپه ډیره بیړه یې په ټول پنجاب کې سوله او امن حاکم کړ ، بیا د پنجاب څخه ووت او په سیند یې حمله وکړه او شمالي سیند یې و نیوه اوهغه یې هم د پنجاب تر حاکمیت لاندې راوست.

۲۷

دراجپوتانه راجه مالدیو ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری دخپل سالار خواص خان سره یو ځاې دیوه غښتلي لښکرسره دهغه په لور د حملې کولو له پاره را روان دې. نو هغه په دې خبر ډیر زیات اندیښمن شو خو هغه یوه ډول ډاډ هم درلود چې د هغه دخیال په مطابق به د راجستان په صحرا کې شیرشاه سوری دومره په ګړندی توګه دی لوړې ته را ونه رسیږي، هغه به دخپل لښکرسره یو ځاې هلته ځاې په ځاې تم کیږی ترڅو ځانته خوراک او نورضروري سامانونه تر لاسه کړي ،په دې وخت کې به مالدیو په هغوې باندې شپینې حملې پیل کړي او په دې توګه به هغوې بیرته تیښتې ته اړ کړي.

بیا هم د حفظ ماتقدم په خاطر را جه مالدیو یو ډیر مهم قدم پورته کړ. هغه تر ټولو لمړی ملوخان ته یو ګړندې قاصد و استاوه چې د ملوه حکمران و او په دې وختو کې یې په ګجرات کې پناه اخستې وه. هغه ملوخان ته دا پیغام ولیږه چې شیرشاه سوری غواړي په هغې باندې حمله وکړي نو که چیرې هغه خپل لښکر بیرته منظم کړي اود ګجراته را ووځي اوپه مالوه باندې حمله وکړي نو په دې توګه به دوه کاره تر سره کړل شی لمړی دا چې مالدیو به د شیرشاه سوری دحملې څخه خوندي پاته شي اوبل دا چې په مالوه به ملوخان بیرته ولکه وکړي.

مالدیو همدا ډول یو پیغام د راجپوتانه حاکم ناصرخان ته هم ور ولیږه. دا سړې دشیرشاه سوري سره سخت مخالف و اودهغه د ډیر ښه لښکر خاوند هم و. هغه هلته دمالوه س ره نژدې په سیوني کې دخپل لښکر سره یو ځاې اوسیده . او دشیرشاه سوری پر خلاف یې په یوه مناسب وخت کې دحملې کولو نیت درلود. را جه مالدیو ناصر خان هم د شیرشاه سوري پر خلاف د راپورته کولو هڅې وکړې

مالدیو خپل دریم ګړندې قاصد د اریل دراجه بیربهان په لور ور ولیږه . د اریل راجه بیربهان همغه کس و چې په چوسه کې شیرشاه سوری همایون ته ماتې ورکړه اوبیا دهغه وروسته بیربهان همایون ته په خپل ځاې کې څو اونۍ میلمستیا ورکړې وه. اوبیا یې همایون په ډیر درنښت سره دهغه ځایه رخصت کړې و. کله چې مالدیو دغو دریو لوریو ته خپل استازي ور واستول نو ددې استاذو له اړخه ډیرې ښې پایلې تر لاسه شوې.

ناصر خان هملته په سیوني کې د شیرشاه سوري پرخلاف بغاوت وکړ او دمالوې په لور وخوزید . دبله اړخه ملوخان هم د ګجرات څخه وخوزید او دخپل ځان سره یې یو ستر لښکر هم واخست. هغه هم د مالوه په لور وړاندې ولاړ او ددریمې لوړې د اریل راجه بیربهان هم متحرک شو اودمالوه د راجه به وینا یې په خبل شاو خوا کې دشیرشاه سوری په سیمو کې لوټمار او بغاوتونه پیل کړل.

کوم وخت چې شیرشاه سوري د راجپوتانه دپولو سره نژدې د خپل لښکرسره یوځاې پراو وکړ او لښکرو خپلې خیمې و درولې نو شیرشاه سوری یوه شپه او ورځ خپل لښکر ته د ارام کولو وخت ورکړ. په همدې وخت کې خواص خان په ډیره خوشحالۍ سره خپلې خیمې ته را ننوت.

کملاوتي چې کله خواص خان دومره خوشحاله وکوت نو په منډه مخته ورغله او ځان یې ډیر زیات خوشحاله او خندانه کړ. اودخپل غږ به پوره خوږلني سره یې تري وپوښتل چې: څه خبره ده ؟ته خو ننه د نورو وختو پرعکس ډیر زیات خوشحاله ښکارې. دهغې په دې خبره خواص خان وخندل او ویې ویل چې:

ګوره کملاوتي ! ما ددې نه مخته هم ستا او نه د ګنګا تر مخه په خپل طبعت کې سختې را پیدا کړې ده ، زه خو ټول وخت همداسې خوشحاله خوشحاله اوسم. خو نن را ته ډیره خوشحالې تر لاسه شوې ده چې زه یې د ټول ژوند په خوږو ویاړلې یم. کملاوتي په ډیر غور سره د خواص خان په لور کتل او بیا یې ترې و پوښتل چې :

تا ته څه ډول خوشحالي تر لاسه شوې ده ایا زه هم په دې خوشحالۍ کې شریکیدې شم ؟ خواص خان تریوه وخته پورې خندونې و او بیا یې کملاوتی ته وکتل او ورته یې وویل چې:

ګوره کملاوتي ! ته پوهیږې چې لږ وخته مخته قاصد راغلې و او ماته یې خبر راکړ چې ګنګا او کوچنې دواړه روغ او سلامت دي ، اوس ته ووایه چې ماته په ژوند کې د دې نه بله ستره خوشحالې تر لاسه کیدې شي ، د خواص خان په دې خبره باندې د کملاوتي په وخ باندې هم ظاهري خوښې را څرګنده شوه ، بیا یې وویل چې ستا وینا سهې ده ، زه په فکر به د دې څخه ستره خوشحالی چیرې وي چې ګنګا او دهغې زوې روغ او سلامت وي. زه تاته د دې ښه خبر په اړه مبارکي وایم. دهغې په دې خبره خواص خان ور غږ کړ چې: ګوره کملاوتي ! د ګنګا زوې خو همستا زوې دي. زه هم تاته د هغه د روغتیا له امله مبارکي وایم. کملا یو واړې خپل سر ته ټکان ورکړ او بیا یې په ډیره اسرار امیزه توګه د خواص خان په لور وکتل ، او ورته یې وویل چې ستا خبره سهې ده. ګنګا زما خور او دهغه زوې همزما زوې دي. او بیا خو زه او ګنګا دواړه ستا ښځې یو په دې خاطر دهر چا ماشوم چې پیدا کیږي نو هغه دهغې بلې هم ګڼل کیږي. او بیا خو زه هسې هم په خپل ټول ژوند کې د ګنګا ممنونه یم، که هغې نه غوښتلې نو زه به هیڅکله هم ستا ښځه نه وې جوړه شوې. تا خو دهغې په غوښتنه او اجازه زما سره واده وکړ او نن ستا د ښځې په څیر له تاسره یو ځای یم. او ستاپه څنګ کې د عزت او وقار نه ډک ژوند تیروم. اوکه نه خدای خبر، چې اوس به مې چیرې او په کومو ځایو کې سر لګیده. اویا به مې وختي خپل ژوند پای ته رسولې و .

تر لږه ځنډه پورې په خیمه کې خاموشي خپره وه . دهغې نه وروسته خواص خان په خپل لباس کې لاس ور ننویست او د خپل جیب څخه یې ډیر قیمتي هارونه چې د جواهرو او موتیو څخه جوړ شوې و را وویست. ددې هارونو په کتلو سره د کملا سترګې پرقی راووتې ، هغې غوښتل خواص خان ته څه ووایی چې خواص خان پرې ور مخکې شو او ورته یې وویل :

ګوره کملاوتي ! اوس چې ګنګا د زوې مور ګرزیدلې ده نوزه به دا یو هار هغې ته د زوې د پیدا کیدو په خاطر د تحفې په ډول ورکوم ، بیا هغې یو هار جدا کړ او کملا په غاړه کې یې په خپلو لاسو ور واچاوه. او ورته یې وویل چې : کملا ! ددې یوه هار مالکه ته یې. پخوا مې اراده کړې وه چې ستا په غاړه کې به هم دا هار هغه وخت در اچوم چې ستا هم زوې پیدا شي ، نو اوس چې زه ګنګا ته هار ورکوم نه دا راته د انصافه لرې ښکاره شول چې تا ترې بې برخې کړم. نو ګوره کملا ! یو هار ستا او بل د ګنګا .

په ځواب کې ورته کملا ، هغه هار چې خواص خان یې په غاړه کې ور اچولې و ، اړو را اړو او کاته یې ، بیا یې خپلې سترګې خواص خان ته ور واړولې ،په دې وخت کې دهغې په سترګو کې خواص خان ته ډیره زیاته مینه او ترڅنګ یې ممنویت او شکر ادا کول وو. بیا کملا په خیمې کې په خپل خوږ اواز سره وویل چې :

خواص خانه ! زما حبیبه ، زه ستا ډیره زیاته ممنونه او شکر ګذاره یم چې تا دا هار تا په خپلو لاسو زما په غاړه کې را واچاوه. زه د دې اړخه هم له تا څخه ډیره مننه کوم چې تا زما او د ګنګا تر منځه د انصاف څخه کار واخست. زه به ستا په څیر خاوند باندې تل ویاړم او له تاسره به خپل ژوند نیکبخت ګڼم. ددې خبرو وروسته کملا مخته راغله او په خپلو نرمو لاسو یې د خواص خان څنګل ونیوله ، او

دخیمې منځته یی له ځانه سره یوړ او هلته یی له ځانه کیناوه . هغې غوښتل خواص خان ته څه ووایی چې خواص خان د دروازې په لور وکتل چې د شیرشاه سوری یو ساتونکې د هغه په لور را روان دې ،د هغه په کتلو سره خواص خان لږ څه څنګ ته شو او کملا ته یی وویل چې :

ګوره کملا ! د شیرشاه سوری یو ساتونکې د خیمې د دروازې په لور را روان دې ، د اسې معلومیږي چې شیرشاه سوری ورغوښتې یم . کملا ورته په ګیلې سره وویل چې : همدا اوس خو خیمې ته راغلې او اوس یی سمدستې بیرته ورغوښتې یی . د هغې په دې خبره خواص خان په خندا شو اوویی ویل چې : که چیرې دا ساتونکې ریښتیا هم زما د ور غوښتلو له پاره راغلې وي نو بیا خو به کومه ډیره مهمه خبره وي. چې شیرشاه سوری ما ورغواړي ،ګوره کملا ، ته په دې خبرو باندې اند یښنه مه کوه .

زه خو با اند یښنه کوم . ځکه زه وینم چې ته ټوله ورځ د خیمې څخه بیرون یی . یواځې دشپې له اړخه زما څنګ ته راځي په دې خاطر زه ټوله ورځ ځانته ناسته یم اوستا لاري څارم . کملا ورته داخبرې په ډیره مینه وکړې ، خواص خان غوښتل څه ورته ووایی چې په همدې وخت کې هغه ساتونکې دروازې ته را ورسید اوخواص خان ته یی وویل چې : امیر خواص خانه ! اقا شیرشاه سوري دکوم مهم کار له پاره ورغوښتې یی . خواص خان په خندا شو او دکملا په لور په کتلو سره یی وویل چې : ګوره کملا ! زما خبره سهې ثابته شوه ، ته همدلته اوسه ، زه د شیرشاه سوری په لور ورځم او ډیر ژر به بیرته راستون شم . هغه د کملا د ځواب د ترلاسه کولو پرته د هغه ځایه ووت اودشیرشاه سوري په لور ور روان شو .

کله چې خواص خان د شیرشاه سوری خیمې ته ورغې نو ویی کتل چې شیرشاه سوری په خیمه کې ځانته او په فکرونو کې ډوب ناست دې ، د خواص خان په کتلو سره هغه ته په خپل څنګ کې د کیناستو اشاره وکړه . ،خواص خا ن د شیرشاه سوری تر څنګ کیناست، تر لږه وخته پورې په خیمه کې چپه چپتیاوه .د دې وروسته شیرشاه سوري په خبرو پیل وکړاو خواص خان ته یی وویل چې :

ګوره خواص خانه ! قدرت ته به دا منظور نه وي چې مونږ همدا اوس د راجپوتانه په راجه مالدیو باندې حمله وکړو ، لږ څه مخته مخبر راغې او ډیر پریشانه کونکې خبر یی له ځانه سره راوړې دې . په دې وخت کې خواص خان د شیرشاه سوری لورې ته وکتل او ورته یی وویل چې : څه ډول خبر ؟ شیرشاه سوری ورته وویل چې :

ګوره خواص خانه ! د راجپوتانه راجه مالدیو ته زمونږ د حملې په اړه خبر ورغلې دې . په دې خاطر هغه زمونږ د لښکر د ویشلو او بیا زمونږ د له منځه وړلو له پاره پروګرام جوړ کړې دې ، هغه یو ډیره خطرناکه لوبه لوبولې ده . ګوره خواص خانه زویه ! په دې وخت کې مونږ د مخلفو لوریو څخه تر ګوابښ لاندې یو او هغه دا ډ ،ل چې ملوخان (قادرخان) چې ګجرات ته تښتیدلې و د یوه ستر لښکر سره یوځاې غواړي پر مالوه حمله وکړي ، یو بل وګړي ناصر خان نومي هم یو ستر لښکر تیار کړي او هڅه کوي چې په سیونې کې بغاوت ته لاره هموار ه کړي . د دوې تر څنګ د اریل راجه بیربهان ، چې یو وخت یی همایون ته زمونږ پر خلاف پناه ورکړې وه ، هم د راجه مالدیو په اشارې سره زمونږ په سیمو د حملو کولو هڅه کوي اوغواړي هلته تباهي او بربادي را منځته کړي.

دشیرشاه سوری په دې خبرو باندې خواص خان تر یوه وخته پورې خپل سر ټیټ کړې و او په فکر کې ډوب و .بیایی سر را پورته کړ او دشیرشاه سوری څخه یی وپوښتل چې :

ددې حالاتو څخه د خلاصون له پاره ته څه ډول فکر لرې ؟ شیرشاه سوری په ډیر غور سره د خواص خان په لور وکتل او ورته یی وویل چې: لمړی ته ووایه چې ستا رایه څه ده ؟ خواص خان یوځل بیا فکر وکړو او بیا یی وویل چې:

شیرشاه ، زما مهربانه مشره !تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زما مشوره خوداده چې مونږ باید اوس په راجپوتانه دحملې څخه ډډه وکړو . ځکه چې کیدې شي چې د راجپوتانه د راجه مالدیو سره زمونږ جنګ اوږود شي او ددې شګلوړه صحرا په جنګ کې مونږ ته هر ډول ستونزې راپیدا کیدې شی نو که چیرې زمونږ داخلي حالات سهي نه وي نو د راجپوتانه په جنګ کې مونږ ته د خوراکې او نورو توکو په رسد کې ستونزې راپیدا کیدې شي . نو په دې خاطر زما مشوره داده چې لمړی خو د باغیانو دځپولو له پاره کار وکړل شی او بیا په پوره ډاډ او اطمینان سره په راجپوتانه باندې یرغل ورو ړل شي اود راجه مالدیو کار هم ورختم کړل شی .

دخواص خان په دې ځواب شیرشاه سوری هم ډیر خوښمن شو او وویی ویل چې:

خواص خانه زویه ! ستا خبره سهي ده ، په خدای سوګند چې ستا وړاندیز بلکل زما د ارادې تمثیل کوي ، زه هم غواړم چې لمړی باید د باغیانو کار و ختم کړو اودهغې وروسته بیا دراجپوتانه د راجه مالدیو پر خلاف حرکت وکړو. خو ګوره زویه ! د باغیانو د ځپلو له پاره زما په ذهن کې یو وړاندیز دې اوزه هیلمن یم چې ته به زما په دې مشوره کې له ما سره متفق و اوسې. خواص خان ورته سمدستې وویل چې: ووایه اقا . په دې وخت کې شیرشاه سوری غوښتل دخپل وړاندیز په اړه خبره وکړي چې خواص خان پرې را مخته شو او ورته یی وویل چې:

زما مهربانه ، زما اقا ! زما په ذهن کې یو بل وړاندیز هم راځي ،خو په هغه وړاندیز چې تا پرې فکر کړې پر هغې د عمل کولو تر مخه ماته دیوې خبرې د ویلو اجازه راکړئ ، زما په فکر هغه مخبر چې تاته یی ددې بغاوتونو په اړه خبر راوړې هغه هم ددښمن یو قوت له یاده ویستلې دې ،او هغه به په راتلونکې کې زمونږ له پاره ډیر خطرناک ثابتیږي ، دهغه په دې خبره شیرشاه سوری متوجه شو او ورته یی وویل چې: ته کومې لورې ته اشاره کوې ؟خواص خان ورته سمدستی وویل چې:

درونده شیرشاه ! زما اشاره د چندریري او راې سین د راجه پوران مل په لوړه ده. که څه هم دراجپوتانه راجه مالدیو ناصرخان ، ملو خان او د اریل راجه بیربهان زمونږ پر خلاف راپورته کړې اودبغاوت او سرکشۍ له پاره یی تیار کړې دي نو ایا هغه به د چندریري او د راې سین د راجه پورن مل په لور پیغام نه وې لیږلې. خو زمونږ مخبرانو به تر اوسه پورې دهغوې له لورې کوم خبر نه وي تر لاسه کړې. زما محترمه شیرشاه ! د کومې اخري پریکړې تر مخه د ناصرخان ، ملوخان او د اریل د راجه بیربهان په څیر په چندریري او د راې سین د راجه پورن مل باندې هم څارنه په کار ده .

شیرشاه سوري تر یوه وخته پورې خاموشه ناست و ، بیا یی څه فکر وکړ اوخواص خان ته یی په ستایونکې سترګو وکتل او ورته یی وویل چې:

خواص خانه زویه ! ستا آند سهی دې. هغه اندیښنې چې تا ډاګیزه کړې هغه د یوه حقیقت په څیر زمونږ مخته راتلاې شي. چندریرې اودراې سین راجه پورن مل د ناصر خان ، ملوخان او راجه بیربهان څخه هم ډیر خطرناک ثابتیداې شي. نوپه دې خاطر تر هغوې چې مونږ دنورو باغي ځواکونو پر خلاف متحرک اوسو باید په چندریري او پورن مل باندې هم کلکه څارنه وکړو . واوره خواص خانه:

هغه پلان چې زه غواړم عملي یې کړم هغه دادې چې : هغه لښکر چې زمونږ دواړو سره دې هغه په دوو برخو وویشئ، نیمایی به له تاسره وی او نیمایی به له ماسره. زه به دخپل لښکر سره په همدې ځای کې تم شم چې اوس مو په کې پرې او کړې دي. او ته به دخپل لښکر سره د اریل د راجه بیربهان په لور کوچ وکړې او هغه به وځپوې.

ددې نه علاوه ته پوهیږې چې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دخپلو لښکرو سره هملته په مالوه کې پرې او کړې دي ، زه غواړم چې حاجي خان بیټنې د ملوخان لاره تم کړي او شجاعت خان د ناصرخان د بغاوت د ځپلو له پاره مخته ولاړشي. په دې توګه به زه همدلته منتظر اوسم. که چیرې ددې بغاوتو د ځپلو په وخت کې د راجپوتانه راجه مالدیو د ناصرخان ، ملوخان او یا بل کوم راجه سره دکومک کولو له پاره هڅې وکړې نو زه به یې په لاره کې تم کړم. او دهغه سره به و جنګیږم او بیرته به یې په شاتلو ته مجبور کړم. ګوره خواص خانه ! که ددې بغاوتو په دوران کې چندریری او د راې سین راجه پورن مل هم ځان ورګډ کړ نو بیا به هم زه دمالوه په لور حرکت وکړم او په دې توګه به دټولو باغیانو د له منځه وړلو وروسته دخپل متحده لښکر سره یو ځاې د راجپوتانه د راجه مالدیو پر خلاف یوه ستره حمله کوو.

کله چې شیرشاه سوري خاموشه شو نو خواص خان ورته په ځواب کې وویل چې : درونده شیرشاه ! هغه پلان چې تا جوړ کړې دي زه ور سره بلکل موافق یم. زه هیلمن یم چې مونږ به همدا نن خپل دغه پرواګرام ته اخري شکل ورکړو . شیرشاه سوری دخواص خان ددې وړاندیز سره توافق وکړ. په همدې ورځ یې دمالوه په لور قاصد ولیږه .دهمدې قاصد په واسطه یې حاجي خان بیټنی ته د ملوخان په لاره کې د دریدو او شجاعت خان ته د ناصرخان د ځپلو حکم ورکړ. خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې د راجه بیربهان د ځپلو له پاره د اریل په لور کوچ وکړ.

دشیرشاه سوری دحکم سره سم حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړو دخپلو ځایو څخه کوچ وکړ او مخته ولاړل . ناصرخان د سیهوني څخه روان شو او د خپل لښکر سره یو ځاې یې د نیلګړ په سیمه کې پرې او وکړ ، شجاعت خان هم دخپل لښکر سره نیلګړ ته و ورسید او هملته یې خیمې ووهلې ، دشجاعت خان د و ر رسیدو سره سم ددواړو لښکرو تر منځه ټکر پیل شو ،څرنګه چې ناصرخان لا دپخوا څخه د نیلګړ په سیمه کې ځاې په ځاې شوې و نوپه دې خاطر یې عسکرو پوره ارام کړې و . خو کله چې شجاعت خان هلته ور ورسید نو ناصرخان هغوې ارام ته پرې نښول اود توپانې ملخانو په څیر یې پرې حمله راوړه.

څرنګه چې د ناصرخان د فوځ په مقابله کې د شجاعت خان د لښکرو شمیره کمه وه،نو دشمیر ددې زیاتوالې په اساس ناصرخان هره شیبه او هره ګړۍ په شجاعت خان باندې فشار زیاتوو. ان تردې چې د مابنام تیارې راخپرې شوې ، هغه غوښتل چې په خپلې همغې لمړنۍ حمله کې شجاعت خان اودهغه ملګرې لښکر له منځه یوسي اوپه دې توګه خپله بریا حتمي کړي ،

شجاعت خان دخپلو کمو ملګرو سره د ناصرخان ددې توپانې یرغل په مقابل کې کلک و دریدا و په پوره میړانه یې خپله دفاع کوله خو کله یې چې وکتل چې ناصرخان خپل ټول ځواک مصرف کړ او و نه توانید چې مونږ شاته و تمبوی نو بیا یې دخپلې دفاع کار پرېښود اوپه جارحیت یې لاس پورې کړ اوپه دې توګه دهرې لورې یې د ناصرخان ځواکونه سره را ونغاړل ، دناصرخان ځواکونه یې داسې بې وسې کړل چې هغوې دځان دخلاصون له پاره هرې لورې ته په سرګردانه توګه منډې وهلې . دبله اړخه دشجاعت خان حوصله او عزم ګړۍ په ګړۍ ځواکمن کیده.

د شجاعت خان ددې حملو په واسطه د ناصرخان د فوځ حالت هره لمحه دخرابيد و سره مخکيده ، ناصرخان دخپل فوځ په د ې حال باندې ډير اندیښمن شو اوخپله ماتې يې په سترګو کتله. بيا دناصرخان د حکم په اساس دهغه په لښکر کې درې کسه داسې ځان ځارونکې تيار شول چې په خپل لښکر کې د زړه ورتيا له پلوه بې نمونې وو . هغوې د جنګ په وخت کې د ناصر خان سره سوګند وکړ چې هغوې به شجاعت خان هرو مرو له منځه وړي.

ناصرخان دې ځوانانو ته څه نور ساتونکې هم ورکړل ،بيا دغه درې واړه ځوانان د جنګ جنګ په کولو سره د شجاعت خان د ساتونکې ډلې سره په ټکر کې شول او ځانونه يې شجاعت خان ته ورسول. هغوې درې واړو په يوه وار سره په شجاعت خان باندې حمله وکړه . دهغوې څخه يوه يې شجاعت خان په خپله توره په څټ کې وواهه ،بل عسکر هغه په خوله ووا هه اودهغه غاښونه يې ورمات کړل. دريم عسکر هغه د ويښتانو څخه ونيوه ، درې واړو غوښتل شجاعت خان ژوندې دناصرخان مخې ته يوسي خوشجاعت خان هم په خپله ميړانه او بهادرۍ که بې مثاله شخصت و . سمدستې يې حرکت وکړ اوپه يوه ګذار سره يې ديوه لاس ور پرې کړ اوخپل ځان يې ترې خلاص کړ ،په همدې وخت کې دهغه شاوخوا جنګيدونکي عسکر هم دې لورې ته متوجه شوی و هغوې دغه نور دواړه حمله کونکي هم له منځه يوړل ، په دې توګه شجاعت خان دهغوې د لاسو څخه خلاصو ن وموند اودخپل فوځ هغه بيرغ چې دده د لاسو څخه پريوتې و بيرته راپورته کړ اوپه لاس کې يې ونيو. اودهغه لښکر يوځل بيا په همغه ولولې سره د ناصر خان په ځواکونو باندې خپلې حملې پيل کړې.

د جنګ د لړۍ شيبې ددوام وروسته ناصر خان د شجاعت خان په مخکې ډيره بده ماتې وخوړه او د ميدانه وتښتيد. په حقيقت کې ناصر خان اوملوخان يو دبل سره اتحاد کړې و ، او ددواړو تر منځه دا پريکړه شوې وه چې لمړې به ملوخان د حاجي خان بيټنې په مقابل کې جنګيږي اوهغه ته دماتې ورکولو وروسته به هغه د نريدا د جنوب څخه راځي اودناصرخان سره به يو ځاې کيږي بيا به دواړه يو ځاې د شجاعت خان په مقابل کې جنګيږي او هغه ته به ماتې ورکوي. بيا به په مالوه باندې ولکه کوي ، ددواړو تر منځه دا هم ويل شوي و چې که چيرې د ناصرخان په مقابل کې شجاعت خان په خپلې حملې کې بيړه وکړي نو ناصرخان دی يې تر هغه پورې په جنګ کې مصروف وساتي تر څو چې ملوخان (قادرشاه) ورسره بيرته نه وی رايوځاې شوې.خو معامله سرچپه شوه ، شجاعت خان دناصرخان مخې ته راغې ،خو ناصرخان بيړه وکړه او سمدستي يې پرې حمله وکړه او بيا يې ډيره بده ماتې وخوړه او د ميدانه وتښتيد.

دشجاعت خان دغې زړه ورتيا او بهادرۍ د ناصرخان اوملوخان دواړو له پاره ستونزې زياتې کړې وې،که څه هم په دې جنګ کې د شجاعت خان دخولې پورته جامله ماته شوې وه خوبيا يې هم دناصرخان په مقابل کې سوبه تر لاسه کړه ، او دهغه دغې سوبې په مالوه باندې ډير زيات اغيز وکړ.

ددې فتحې نه څو ورځې وروسته ، په داسې حال کې چې شجاعت خان لا دخپلو زخمونو له لاسه په کټ کې پروت و ، د حاجی خان بيټنې پيغام ورته تر لاسه شو چې ملوخان (قادرخان) د ګجراته را روان شوې او په دې يې حمله کړې ده. او کلابند کړې يې دې. په دې خاطر سمدستې د ملوخان پر خلاف د حاجي خان بيټنې مرستې ته راو رسيږه.

د حاجي خان بيټني د پيغام د تر لاسه کولو سره سم شجاعت خان د کټ نه راپورته شو ، او په داسې حال کې چې د خولې او څټ زخمونه يې د وينو نه ډک و ، بيا يې هم د ميرانې او بهادرۍ څخه کار واخست او په يوه کجاوه کې سپور شو او سمدستې دخپل لښکر سره يو ځاې د حاجي خان بيټني مرستې ته ور ورسيد.

د بله اړخه د مالوه پخوانې حکمران ملوخان (قادرشاه) د ګجرات څخه راوتلې و د بنسواړه په لور راروان شوې و. بنسواړه د ډانګرپور په جنوب کې پرته سيمه ده ، د دې ځايه د ماهي ندي په څنډو څنډو ان تر راجين پورې لاره تللې ده. دا لاره د عامې لارې څخه يوې خواته د ګجرات څخه د دوهدر ترځنګ مالوه ته رسيږي. ډيره اوږده لاره ده . خو په دې لاره کې خطره ډيره کمه وه . ملوخان په مالوه باندې د حملې کولو له پاره تر هر څه د مخه د بنسواړه ښار دخپل لښکر له پاره مرکزي قرارګاه ټاکلې وه.

دلته هغه په خپل لښکر کې د نوو خلکو د راشاملولو کار پيل کړ او پوره نوي ځوانان يې په خپل لښکر کې را يو ځاې کړل. تر ځنګ يې د مشرانو په نومونو باندې د پيغامونو او ليکونو په ليږلو سره هغوې هم دخپل ځان ملګري کړل او په دې توګه يې په خپل ځواک کې پوره ډيرښت راوست.

بنسواړه کې د اوسيدو په وخت کې د ملوخان څخه يوه غلطي وشوه ، که په همغه وخت کې ملوخان د بنسواړه څخه وتلې وې او به اجين يې ولکه کړې وې او بيا د جنوب له اړخه د نربدا پورې رسيدلې وې نو بيا به هغه د مالوه مرکزي ښار مانډوا او دهار په مکمله توګه د خپلې ولکې لاندې راوستې وې او حاجي خان بټني او شجاعت خان تر منځ به يې د اړيکو په پريکولو هم ولکه تر لاسه کړې واې. خو داسې بريښې چې ملوخان داسې کوم قدم نه اخسته. همدا علت و چې شجاعت خان په ډيره ګړندۍ توګه د مالوه جنوب شرقې لوري ته د حاجی خان بيټني کومک ته ور ورسيد.

په بنسواړه کې د خپلې طبعې په مطابق د لښکر د جوړولو وروسته ،ملوخان د هغه ځآيه کوچ وکړ او د بهوپال د سيمې څخه په تيريدو سره يې په خپل مخ کې هر راتلونکې ځواک له نابودۍ سره مخ کړ او بيا د جيګړې په لور شمال ته وخوزيد.

د بله اړخه د شيرشاه سوری سالار حاجی خان بيټني هم د جيګړې په لور د نربدا د درياب په غاړه کې د خپل لښکر سره يو ځاې پراو کړې و . ملوخان هم په پوره بيړه په خپله مخکې هر څه تر پښو لاندې مرورڼ او د نربدا د درياب په غاړه د جيګړې په سيمه کې د حاجي خان بيټني د ځواکونو مخې ته ور ورسيد .

کله چې ملوخان وکتل چې حاجي خان بيټني د هغه په مقابله کې ځانته ولاړ دې ، او هلته د شيرشاه سوری او خواص خان د رک خرک نه شته ، تر ځنګ يې د حاجي خان بيټني سره لښکر د ملوخان د لښکر څخه څو برابره کم هم دې ، نو د ملوخان حوصله نوره هم زياته شوه ، او د حاجي خان بيټني د لښکرو تر مخه د رسيدو سره سم يې پرته له ځنډه په حاجي خان بيټني باندې يرغل وروست.

حاجي خان بيټني هم د شيرشاه سوری د قومندې لاندې د جنګ له پاره پوره تجربه درلوده ، هغه د حرب اوضرب دټولو هنرونو څخه پوره پوره خبر و . په دې خاطر يې د ملوخان په څير هم خپله حمله وکړه او په پوره ځواک سره يې د ملوخان په فوځونو باندې دهرې لوري ګذارونه پيل کړل. خو د ملوخان حمله دومره خطرناکه او ځان وړونکې وه چې د حاجي خان بيټني هره هڅه او هره منډه يې د ناکامۍ سره مخ کوله.

حاجي خان بټنې دخپله اړخه ډيره هڅه کوله چې د ملوخان د لښکرو مخکينی ليکې ماتې کړي او پرې نږدې چې هغوې مخته راشی. خو دملوخان حملې هم په خپل وار ډيرې حيرانونکې وې ، هغه دخپل اخري اجل پورې په پوره او غوڅه توګه د حاجي خان بيټنې په لښکرو د درې اړخونو څخه را پريوتې و .

د نربدا د درياب او جاجېګړ تر منځه د حاجي خان بيټنې او ملوخان تر منځه وينه تويونکې جنګ روان و ، د اسمان د پراخيو لاندې او زمکې په خاورو موجود هر مصلحت او آند دمرګ په پيغامونو کې ډوب شوي و . تر ډيره وخته پورې دحاجي خان بيټنې او ملوخان د لښکرو تر منځه د وينو سيلابونه روان وو . خو کله چې حاجي خان بيټنې ته ډاګيزه شوه چې که چيرې په همدې توګه جنګ ته دوام ورکړي نو نه يواځې د ماتې سره به مخ شي بلکه لښکرې به يې هم قتل عام کړل شي. په دې خاطريې په همدې وخت کې ډيرې پوهې څخه کار واخست اوخپله ماتې يې ومنله .دجنګ د ميدان څخه وتښتيد ، بيرته راستون شو او په يوه مستحکمه کلا کې يې ځان کلابند کړ ،ملوخان يې هم په تعقيب راغې او دګهرګاو کلا يې محاصره کړه . حاجي خان دهمدې ګهرګاو دکلا څخه دشجاعت خان پسې د بسپنې له پاره پيغام استولې و .

په همدې وخت کې د ګهرګاو کلا ته يو آس سپور په ډيره بيړه راورسيد او دکلا شمالې دروازې ته راغې او دروازه يې ور وټکوله. ددروازې دټکولو سره سم د ساتونکو څخه يوه دروازه لږ څه پرانسته اود يوه روښانه مشال په واسطه يې هغه سپور ته وکتل ، سمدستي يې دروازه پرانسته اوهغه سپور دخپل آس سره يو ځاې دننه ورننوت. ددروازې ترڅنګ چې کوم نژدې ځاې و ، دهمدې ځايه حاجي خان بيټنې په خندا سره بيرون راغې اودې سپور ته يې وويل چې : زما دوسته. ما د ډيره وخته راهيسې په همدې ځاې ستا د راتلو انتظار کاوه. ما هيله درلوده چې نن شپه به ته ماته د يوه ښه پيغام سره راځې ، راتلونکې سپور د حاجي خان بيټنې هغه قاصد و چې هغه د شجاعت خان په لورد مرستې له پاره ور استولې و . هغه قاصد ورته په خوشحالۍ سره وويل چې :

زما محترمه حاجي خانه ! ما ستا له پاره ډير خوشحاله کونکې خبر له ځانه سره راوړې دې. تر لږه وخته پورې به شجاعت خان دلته را ورسيږي اود ملوخان د عسکرو تر شا به پرې حمله کوي ، شجاعت خان ستا له پاره ماته دا پيغام راکړې دې چې سمدستي دخپل لښکر سره يو ځاې دشمالي دروازې څخه را ووزه او د مخې له لورې د ملوخان په عسکرو حمله وکړه . په ځواب کې ورته حاجي خان بيټنې وويل چې :

ګرانه دوسته !ته ماته ويلې شې چې شجاعت خان به اوس په خومره واټن کې را روان وي. قاصد ورته ووېل چې : شجاعت خان دومره لرې نه دې هغه له ماسره يوځاې د شپې په تياره کې تر دې ځايه سفر کړې دې او د ملوخان دلښکرو تر شا يې سنګر نيولې دې. په دې اساس غوره ده چې وخت له لاسه ورنکړو ځکه لږه شيبه وروسته لمر را خيژی او روښنايی خپريږي بيا به زمونږ کار ستونزمن شی. تر اوسه په فضا کې تياره ده او دهمدې تيارو څخه بايد ګټه واخستل شی ، سمدستي دخپل لښکر سره يو ځاې د ملوخان په لښکر د مخې له لورې حمله وکړئ ، شجاعت خان وايی چې که چيرې همداسې مو وکړل نو د لمر د راختو د مخه به مونږ د ملوخان ځواکونه د نابودۍ سره مخ کړو ، حاجي خان د قاصد سره نورې خبرې و نه کړې او په يوه منډه دکلا دننه ولاړ.

لږه شیبه کې حاجي خان بیټنې دخپل لښکر سره یو ځاې د ګهرګاو دکلا دشمالي دروازې څخه راووت. ،څرنګه چې ملوخان د دې کلا شمالي دروازه نه وه کلابند کړې نه پدې خاطر ترې حاجي خان بیټنې دخپل لښکر سره یو ځاې په اسانۍ سره راووت. بیا یې دکلا د دیوالونو تر څنګ یو اوږود شانته سفر وکړ اوبیا یې دمخې له لورې دملوخان په لښکرو باندې یرغل وروست.

کله چې د حاجي خان لښکرو د ملوخان په فوځ باندې دمخې له لورې یرغل ور وست نو په همدې وخت کې د شجاعت لښکرې چې له پخوا څخه په سنګر کې ناستې وې ، د ملوخان په عسکرو باندې د شا له اړخه را پریوتل. که څه هم شجاعت خان زخمې و او په کجاوه کې یې سفرکاوه خو اوس د کجاوې څخه راکیوتې و اودخپل لښکر تر منځه یې هغوې ته د جنګ احکام صادرول.

د ګهرګاو د کلا نه بیرون د جنګ میدان داسې شکل خپل کړې و لکه د رڼا او تیارو ، بهار او خزان او روښنایی اوتیاره چې یو دبل سره په ټکر کې وي.

د حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دغه دوه اړخیزه حمله دملوخان له پاره غیر متوقع او دومره ځواکمنه وه چې ، د شرق له لورې دلمر د راختو سره سم د ملوخان لښکرې د جنګ په میدان کې خورې ورې شوې او دمړو لاشونه یې په هر ځآې کې پراته و . ملوخان دخپل لښکر دماتې وروسته په تیښته وتښتید خو حاجي خان بیټنې اوشجاعت خان دهغه په تعقیب پسې ولاړل ، او تر لرې لرې یې هغه تعقیب کړ خو ملوخان دهغوې څخه خپل ځان خوندي کړ او په تیښته بریالې شو. ملوخان بیرته د وجیګړ د لارې د خاندیش سیمې ته روسید او مالوه ته یې د تل له پاره خدای پامانې وویله. دمالوه په تاریخ کې بیا دملوخان یادونه نه ده شوې.

۲۸

د بله اړخه خواص خان دخپل لښکر سره یو ځآې د اریل دراجه بیربهان په لور روان و ، ددې سفر په دوران کې یوه ورځ کملاوتي چې د خواص خان تر څنګ یې په آس باندې سفرکاوه ، دمخکې تلو په وخت کې ډیره حیرانه شانته شوه ، ځکه وې کتل چې دلښکر په منځ کې منوهر داس او ملوکچند په ډیره بې صبرۍ سره اخوا دیخوا روان دي. دا همغه دواړه وو چې کملاوتي د ګنګا او نیرمل د وژلو له پاره ګمارلي و. دهغوې اخوا دیخوا ګرزیدلو کملاوتي ته یو پیغام ورکاوه ، هغه سمدستي وپوهیده چې هغوې د کومې خبرې دپوښتنې له پاره بې قراره دي. په دې خاطر یې دخپل اس په تګ کې سوړوالې راوست او دخواص خان شاته یې ځآن پریښود ، ملوک چند او منوهر داس د فرصت نه ګټه پورته کړه ،خپل آسونه یې ډیر ژر دکملاوتي څنګ ته راورسول یوې یې بې اړخ ته اوبل یې چپ اړخ ته روان شول ،بیا منوهرداس په ډیر راز سره کملاوتي ته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! مونږ خود رهتاس په ښار کې ګنګا او نیرمل دواړه له منځه وړي دی اوس ووایه چې څه حکم دې ؟ ددې خبرې په اوریدو سره دکملاوتي مخ دخوشحالۍ نه وغوړید. اوبه ډیر راز سره یې ملوکچند ته وویل چې:

ګوره ملوکچنده او منوهرداسه: تاسې ډیره ستره دنده تر سره کړیده ، زه به دهغې له پاره تاسې ته په کوم مناسب وخت کې د زړه له کومې انعام درکړم. زما سره اړیکي ساتئ ، اخوا دیخوا ګرځئ بیا په کوم مناسب وخت کې خواص خان ته هم دګنګا او نیرمل په څیر سزا ورکړو. زه بیرته خپل اس ګړندې کوم تر څو دخواص خان سره یو ځاې شم. دکملاوتي دحکم سره سم منوهر داس او ملوکچند سمدستي اخوادیخوا شول او کملاوتي بیرته خپل اس ګړندې کړ اودخواص خان څنګ ته وروسیده. د ورسیدو سره سم خواص خان خپله توره

را بر بنډه کړه، توره یی په فضا کې پورته کړه اوخپل لښکر ته یی د تم کیدو حکم وکړ ، ځکه خواص خان وکتل چې څو کسه سواره دهغه دلښکر مخې ته ولاړ دي اودهغوې لاره یی بنده کړې ده.

۲۹

ددې لارې نیونکو پر خلاف خواص خان دحملې کولو نیت درلود چې په همدې وخت کې دآس سپرو څخه دوه کسه په ګړندي توګه دخواص خان مخې ته راغلل. خواص خان دهغوې په کتلو خوشحاله شو. خپل ډال یی بیرته په آس را زوړند کړ او توره یی هم په تیکې که ننویسته ، دغه دواړه اس سپاره ، یو فدایی خان و اوبل د فداې خان زوې اسماعیل و. دا همغه فدایی خان و چې د همغه په واسطه خواص خان د شیرشاه سوری په لښکر کې شامل شوې و. ځکه دهغې ترمخه خواص خان دفدایی خان دغلام په څیر د ګیدړو په ښکار کولو باندې ژوند تیراوه.

خواص خان دهغوې کتلو سره سم دآسه را ښکته شو ، هغه پلار اوزوې هم خواص خان ته په رانزدیکیدو سره دخپلو اسونو څخه رابښکته شول ،بیا فدایی خان نژدې په یوه منډه راغې اوخواص خان یی دخپله ځانه سره را ونغاړه او په تندي او مخ یی بیا ښکلاوه. دهغې وروسته اسماعیل هم دخواص خان سره ورغایوت. کله چې د اسماعیل سره هم روغبړ پاې ته ورسید نو بیا خواص خان دواړه پلار اوزوې له لاسو و نیول او دکملاوتي لورې ته یی یوړل. هغه کملاوتي ته وویل چې: کملا ، دا فدایی خان دې او ددې ترځنګ دهغې زوې اسماعیل خان دې ،ما پخوا ددې سره دیوه غلام په څیر ژوند کاوه خو وروسته بیا زه دشیرشاه سوری په لښکر کې ورګډ شوم. په دې وخت کې خواص خان سمدستي د فدایی خان خبرې غوڅې کړې او ویی ویل چې:

خواص خانه زویه !د غلط بیانۍ څخه کار مه اخله. زویه !هغه وخت چې ته دخپل پلار او او ورور سره یوځاې له ماسره واست نو ما له تاسو سره هیڅکله هم دغلامانو په څیر سلوک نه دې کړې. خواص خان ورته په خندا ځواب ورکړ او ورته یی وویل چې: فدای خانه ، ستا خبره سهي ده ، اوپه هغې کې هیڅ ډول شک اوشبه نه شي کیدې چې تا له ما او زما د ورور سره دخپلو زامنو په څیر سلوک کړې دې .او زما دپلار سره دې هم د ورور په څیر اړیکې درلودل. خو ددې سره سره دا یو حقیقت دې چې تا مونږ اخستي وو. په بنسټیزه توګه خو مونږ غلامان وو. فدایی خان داځل په ډیره درنه توګه وویل چې: ګوره خواص خانه !اوس هغه خبره مه کوه چې ته غلام وی ، په دې خبره ماته تکلیف رسیږي. ددې خبرې سره سم خواص خان خبره بلې لورې ته یوړه او وویی ویل چې: بس فداې خان او اسماعیل خانه !دا زما ښځه کملاوتي نو میږي. په دې خبره فدایی خان ډیر زیات خوشحاله شو او ویی ویل ،ګوره کملاوتي ، د خواص خان د ښځې په څیر خو ته بیا زما لور شوې او زما د زوې اسماعیل خان خور و ګرزیدې ، ځکه چې ما خواص خان دخپل زوې په څیر را لوې کړې دې. په خداې سوګند ، چې تر هغې چې دا له ماسره و نو ما د خواص خان او اسماعیل ترمنځ توپیر نه دې کړې. کملاوتي په نرمه اوډیره ښه توګه د فدایی خان مننه وکړه اوبیا دهغې وروسته فدایی خان وویل چې:

خواص خانه زویه !زه داصل موضوع په لور راځم. ګوره ،دلته چې دا سوار ولاړ دی دهغې شاته زما پړاو دې. زه خبر شوې وم چې ته داریل دراجه بیربهان پر خلاف اودهغه د ځپولو له پاره را روان شوې یې. خو ګوره زویه ! مابنا م کیدونکې دې ، نوراځه زمونږ دکوچیانو دقبیلې ترځنګ پړاو وکړه. دقبیلې هروګړې تا ډیر ښه پیژني ، نو ته به ننشپه دلته ډیره په خوشحالۍ تیره کړې. ځکه ډیره موده وروسته مونږ اوتاسې سره یو ځل بیا یو ځاې کیږو. ددې وروسته به زویه ! زه هم سبا سهار وختي له تاسره یو ځاې د اریل په لور

ولاړشم. اوس خو ما اراده کړې چې دخپلې قبیلې سره یو ځای ، تریوه وخته پورې ، ستا په لښکر کې شامل شم. او بیا بیرته همدې خپل ژوند ته راستون شم. ایا ته غواړې چې زمونږ د قبیلې تر څنګ پرې او وکړې ؟ په ځواب کې ورته خواص خان په خندا خندا وویل چې : ولې نه ، فدایی خانه ! زمونږ لښکر به همدلته ستا د قبیلې تر څنګ پرې او وکړي ،ددې خبرو وروسته خواص خان خپل لښکر ته د مخکې تللو حکم وکړ او هملته یې د فدایی خان د قبیلې تر څنګ پرې او وکړ.

کوم وخت چې دخواص خان لښکر د خیمې په درولو کې مصروف و اوکملا یوې لورې ته ولاړه وه ، نو فدایی خان او اسماعیل خان خواص خان له لاسه و نیوه او لږ څه لرې یې یوړ. اوبیا ورته په ډیر راز سره څه وویل. خواص خان دهغوې په خبرو باندې مسکې مسکې کیده ، بیا خواص خان فدایی خان ته په ډیره پټه توګه وویل چې: درونده فدایی خانه ! ته او اسماعیل خان همدلته و دریږئ ، زه به کملا په خپله خیمه کې کینوم او بیرته به راستون شم. ددې خبرې سره سم خواص خان د هغوې څخه را جدا شو او د کملا لورې ته راغې او کملا ته یې وویل چې:

کملا ! له ما سره خیمې ته راځه. تا ته د خیمې د ورښوولو وروسته به زه یو ځل بیا د فدایی خان لورې ته ورځم ، که چیرې زه دشپې له اړخه ناوخته راغلم نو ته اند ډبنه مه کوه. کملا ! فدایی خان د کوچیانو د قبیلې سردار دې او یو وخت ما د هغه تر حکم لاندې ژوند کړې دې ، په دې خاطر زما دراتلو په خاطر هغه د یوه جشن د جوړولو له پاره تیارې نیسي ،کیدې شي چې دا جشن ټوله شپه دوام وکړي او دا خلک ما را پرې نږدې چې دلته ستا خواته راشم ، نو په دې خاطر که دشپې له اړخه زه را نغلم نو کملا جانې ته به اند ډبنمنه کیږې نه. د هغه په دې خبرو ورته کملا وتې په ډیرې بې وسۍ سره وکتل او ورته یې وویل چې: نو ایا ته به ټوله شپه بیرون اوسیږې. خواص خان ورته وویل چې : نو څه فرق کوي ، ځکه چې ته خو به کملا په خپله خیمه کې. د خیمې نه بیرون دوه کسه ساتونکې ولاړ دي، زه خو ددې نه مخته هم ډیر بیرون پاته شوې یم. بس فدایې خان ضد کوي ، په دې خاطر ما ورته هوکړه وکړه. کملا وتې د ډیرې پر اخې سینې څرګندونه وکړه اوویې ویل چې:ماخو هسې په ټوکو کې دا خبره وکړه او که نه زه پوهیږم چې ته به ما هیڅکله هم پرې نږدې او بیرون به پاته نه شې. په هر صورت که چیرې تا د هغوې څخه ځان را خلاص ولې شو نو بیرته خپلې خیمې ته راځه ، زه به په ډیره بې قراری سره ستا انتظار کوم ، ددې خبرې سره سم خواص خان کملا وتې د خپلې ځآنه سره خیمې ته یوړه او هملته یې پریښوده او بیرته ترې د فدایی خان په لور راستون شو او هغوې ته یې په خندا کې وویل چې:

راځئ چې اوس ځو . ددې خبرې سره سم فدایی خان او اسماعیل خان دواړه پلار او زوې د خواص خان سره یو ځای د کوچیانو د قبیلې په لور ولاړل.

هلته د ور رسیدو سره سم دوې ټول د څرمنې څخه د یوې سترې خیمې ترمخ و دریدل. دا خیمه د څو خونو څخه جوړه شوې وه. د خیمې نه بیرون فدایی خان تم شو او د دروازې په لور یې کتل ،بیا یې خواص خان ته وویل چې ،خواص خانه زویه لمړی ته د ننه ولاړشه. ستا تر شا به زه او اسماعیل هم در ننوځو. د فدایی خان په دې خبرو باندې خواص خان ډیر زیات خوشحاله شو بیا په خندا خندا د غې خیمې ته ورننوت ، خیمې ته د ور ننوتلو سره سم خواص خان وکتل چې هلته د خپرو قالینو باندې د څو توشکونو د پاسه ښایسته او حسینه ګنګا نیمه غوځیدلې پرته وه. اوتر څنګ یې د لرګې په ځانګو یوه کوچنۍ چې لاس وپښې وهې هم پروت دې ، ګنګا په ډیر غور سره خپل کوچنۍ ته ګوره او دلیدو څخه یې خوند اخلي. څرنګه چې ګنګا په خیمه کې خواص خان د را ننوتلو غږ واورید نو سمدستي د خپلې ځآیه

راپورته شوه او اوډيرو زياتو خوشحاليو په څپو کې يې لوڅې پښې رامنډې کړې اوپه پوره ځواک او زور سره يې خواص خان په غيږ کې و نيوه او ترې را تاوه شوه.

تر يوه وخته پورې خواص خان او ګنګا يو دبل سره په پوره سکون او ډاډ سره غاړه تر غاړه و . ګنګا خپل سر د خواص خان په غاړه اينبودې و اوبيا بيا يې دهغه غاړه ښکلوله. بيا يو دبله څخه جدا شول. په دې وخت کې ګنګا دخواص خان څخه وپوښتل چې: ته څنګه يې ؟ خواص خان خپل لاس دګنګا دملا څخه راتاو کړ او د ډيرې زياتې مينې په څپو کې ترې وپوښتل چې: ګنګا ته وايه ، څنګه يې ؟ ګنګا ورته وويل چې زه بلکل روغه رمټه يم ، بس ستا د روغتيا انديښنه راسره وه. اوستا د سلامتۍ په اړه مې فکر کاوه. په ځواب کې خواص خان دګنګا په غوږ کې پټ څه وويل ، چې ګنګا پرې ښه په زوره وخندل. بيا خواص خان مخته ورغې اودلرګې د زانګو تر څنګ يې ګوندې ووهلې او تر ډيره پورې يې خپل کوچې ښکلاوه او خبرې يې ورسره کولې. ددې وروسته هغه په بستره باندې ګنګا ته مخ په مخ کيناست ، خواص خان ورته وويل چې: فدايي خان او اسماعيل خان دواړه پلار او زوې بيرون ولاړ دي ، زما په فکر چې زه به هغوې دواړه هم دلته راوغواړم. ګنګا ورته وويلې چې هو ، دهغوې بيرون دريدل ښه نه بريښي ، فدايي خان زما دپلار په څير او اسماعيل خان زما د ورور په څير زما خدمت کړې دي. خواص خان دخپله ځايه پورته شو او فدايي خان او اسماعيل خان يې له ځانه سره دننه خيمې ته راوړل. په همدې وخت کې نيرمل هم خيمې ته را ننوتله. دهغې په کتلو سره خواص خان نور هم ډيره خوشحاله شو او ورځخه يې وپوښتل چې نيرمل ته څنګه يې ؟ نيرمل مخته راغله اودخواص خان په سر يې خپل د شفقت او مينې ډک لاس راښکود او ويې ويل چې بس زويه ستا د دعاو او ستا د ملاتړ څخه نيرمل ډيره خوشحاله ده . بيا نيرمل دګنګا تر څنګ کيناسته . خواص خان دخيمې دروازې ته راغې اوس نو تاسو دواړه پلار اوزوې دننه راشئ ،تر څو به بيرون ولاړ يا ست. ددې خبرې سره سم فدايي خان او اسماعيل خان د خواص خان ترشا شا خيمې ته ور ننوتل. بيا درې واړه په قالينو خپور يوتوشک باندې کيناستل. تر لږه وخته پورې په خيمه کې خاموشي خپره وه خو د لږځنډ وروسته فدايي خان په خبرو پيل وکړ .

خواص خانه زويه ! زه خو ديوه کار څخه فارغه شوې يم يعنې ته او ګنګا مې يو دبل سره يو ځاې کړئ ،خو اوس زه يوه ګيله هم لرم. زه غواړم چې ته به زما دا کار هرو مرو تر سره کړې. خواص خان فدايي خان ته په عجيبه توګه وکتل او ورته يې وويل چې څه ډول کار فدايي خانه ؟ په ځواب کې ورته فدايي خان وويل چې:

ګوره خواص خانه !لمړۍ مهارت په څو سيمو کې تباهي خپره کړې وه ، د مهارت نه وروسته دهغه خپلوانو اوترټولو نژدې خپل پالامو را پورته شو ،هغه دپرتګاليانو سره يو ځاې په بنګال کې شورش اوبغاوتونه راپيدا کړل خو پخوا تر دې چې هغه خپلو پايلو ته ورسيږي تا له منځه يوړ ،اوس يوځوان مهاکويي راپورته شوې دې او د مهارت او پالامو خواره واره ملګرې يې سره راټول کړې دي ،هغوې د بنګال د خليج تر څنګ خپل يو مرکز جوړ کړې دې اودپرتګاليانو څخه يې هم کومک غوښتې دې . بلکه يوځو کسان پرتګاليان په لښکر کې هم شامل شوي دي ،اوس دوې د بنګال د خليج څخه راوتلې او د کراکړ په ښارونو او کليو يې حملې کړې دې اوهلته يې دلوټمار بازار ګرم کړې دې. ګوره خواص خانه !زه همدا اوس اوس درهتاس څخه راغلې يم خو د رهتاس څخه مخته زه بنګال ته تللې وم. کله چې زه دجنوبي بنګال د کليو څخه د خپلې قبيلې دخلکو سره يو ځاې راتيريدم نومهاکوي دخپل لښکر سره يو ځاې پر مونږ حمله وکړه. مونږ په ډيره ستونزمنه توګه خپله دفاع وکړه خو ددې سره بيا هم مهاکوي زمونږ د قبيلې څو ځوانان ووژل او زمونږ د قبيلې

ډير سامانونه يې لوټ کړل ،په دې توګه دې مهاکوي مونږ ته ډير زيات زيان را اړولې دي ،زه يې د ډيرو ښو ځوانانو څخه بې برخې کړ م او زمونږ سامانونه يې هم له مونږه واخستل.

خواص خانه ! زه غواړم چې که کله ته وخت ولرې نو دخپل لښکر سره يو ځاې دې دشيرشاه سوری څخه اجازه واخله اود مهاکوي د ځپولو له پاره هغه لوړې ته ولاړشه او که نه هغه به په راتلونکو ورځو کې په بنګال کې د مسلمانانو بدترين دښمن ثابت شي. او مونږ ته به نه تلافي کيدونکې زيان ور رسوي. دهغه په دې خبره خواص خان خپله سينه و څنډله او ويې ويل چې : ګوره فدای خانه ! زما محترمه !ته اندېښنه مه کوه. زه به ډير ژر دبنګال په لور مخه کړم ، دخواص خان په دې ځواب فدايی خان اودهغه زوې اسماعيل خان دواړه ډير خوشحاله شو ،اسماعيل خان دخپله ځايه پورته شو او ويې ويل چې : خواص خانه وروره ! ته کينه. زه به تاسې ته دخوراک څښاک انتظام وکړم. فدايی خان هم و درید او ويې ويل چې خواص خانه ! ته همدلته دګنګا تر څنګ اوسه ، خپلې خبرې کوئ ، زه به ستاسې د ټولو دخوراک څښاک غم وکړم.ددې خبرې سره سم فدايی خان او اسماعيل خان د خيمې څخه بيرون ووتل.

دفدايی خان او اسماعيل خان د تللو نه وروسته نيرمل هم په يوې بهانه دخيمې بلې خونې ته ولاړه ،دنيرمل دتللو وروسته ګنګا تريوه وخته پورې خواص خان ته په ډيره مينه کتل اوبيا يې ترې وپوښتل چې دشپې خو به ته همدلته زما او زما د زوې تر څنګ اوسيږې او کنه ؟خواص خان ورته وويل چې: ضرور به زه نن شپه ستا او ستا دزوې تر څنګ اوسيږم. ګنګا اندېښنه څرګنده کړه چې ايا کملا خو به په دې اړه له تا څخه کومه پوښتنه ګرويزنه نه کوي؟خواص خان ورته وويل چې هغه به دځه پوښتنه له ماوکړي ؟ما ورته دمخه ويلي دی چې شايد زه نن شپه دلته خيمې ته را نه شم. دخواص خان د ځواب په اوريدو سره ګنګا خوشحاله شوه ، تر ډيره وخته پورې دواړو ميړه اوښځې خپل منځې خبرې کولې اودخپل کوچني سره يې لوبې او مينه کوله. په همدې وخت کې دفدايی خان کسانو خوراک راوړ ،ګنګا نيرمل ته هم ورغړ کړ اورا ويې غوښتله. بيا دړې واړو يو ځاې خوراک اوخښاک وکړ. خواص خان هغه شپه په همدې خيمه کې دګنګا سره يو ځاې تيره کړه ،بله ورځ خواص خان اوفدايی خان دواړه دخپل لښکر او قبيلې سره يو ځاې د اريل د راجه بير بهان د ځپلو له پاره روان شول.

د اريل راجه بيربهان ته هم خبر رسيدلې و چې دشيرشاه سوري اعلې سپه سالار دهغه د وهلو له پاره هغې لوړې ته په ډيره ګړندۍ توګه را روان دې نو دخواص خان د لښکر د لارې د بندولو په خاطر هغه خپل اخري سرحد ته رارسيدلې و. او هملته يې دخپل لښکر سره يو ځاې خيمه وهلې وه. ترڅو خواص خان هملته په پولو کې تم کړي.

خواص خان چې کله دخپل لښکر اود کوچينانو دقبيلې سره يو ځاې هغه سيمې ته ور ورسيد په کومه کې چې د اريل راجه بير بهان دخپلو لښکرو سره يو ځاې پراو کړې و نو د اريل راجه بير بهان خواص خان اودهغه لښکر ته ددمې کولو فرصت هم ورنه کړ اوپه پوره جوش اوخروش سره يې پرې يرغل راوست.

د اريل دراجه بيربهان داحمله ناڅاپې نه وه ،خوبيا هم ډيره ځواکمنه وه . د اريل راجه غوښتل چې په دې ترتيب سره دخواص خان په لښکر باندې ناڅاپې حمله وکړي دهغوې لمړۍ ليکې له کاره وباسي اوخواص خان بيرته په تيښته مجبور کړي ،خو خواص خان د شيرشاه سوری هغه جرنيل و چې د بدو نه په بدترينو حالاتوکې پرې هم باور کيداې شو . په دې اساس د اريل راجه بيربهان د خپلو هڅو په پوره کولو بريالې نه شو.

دراجه بیربهان د حملې کولو وروسته بیا هم خواص خان خپل عکس العمل و نه ښود او په پرلپسې توګه یې دخپلو عسکرو حوصلې ځواکمنې کولې. هغه په خپلو عسکرو کې د تکبیر ناري پورته کولې او هغوې یې دحملې څخه تمول.

تر لږه وخته پورې همداسې حال روان و ، بیربهان خپلې حملې نورې هم خونړۍ کړې خو خواص خان په ډیر صبر او زغم سره دهغې حملې تمبولې ، خو وروسته یوناڅاپه دجنګ په ډګر کې یو انقلاب راغې ،ځکه فدایی خان او خواص خان د پخوا څخه دبیربهان د له منځه وړلو له پاره یو پلان منظم کړې و ، په دې وخت کې دخواص خان دلښکرو ترشا د فدایی خان کوچیانۍ قبیله را روانه وه ، په دې خاطر فدایی خان او دهغه زوې اسماعیل خان دخپلې قبیلې سره یوځاې د شالهٔ ارغه را څرګند شول او بیا یې د خواص خان دلښکر تر څنګ حرکت کاوه او مخته ولاړل اوبیا دواړو پلار او زوې دخپلو میړنیو سرتیرو په کومک سره داریل دراجه بیربهان په لښکرو باندې حمله وکړه ، دفدایی خان او اسماعیل خان ددې ارخیزې حملې په اساس د بیربهان په فوځ کې یو ډول سراسیمګي راپیدا شوه، په همدې وخت کې یو بل انقلاب هم سر را پورته کړ ، ځکه خواص خان چې تر اوسه پورې په دفاع کې مصروف اوس یې دفاع پریښوده او په پوره جارحیت یې پیل وکړ. ددغو دوه ارخیزه حملو له مخې بیربهان خپل ځان په ستونزو او مشکلاتو کې ګیر ولید.

جنګ جاري و او خواص خان اوفدایی خان کرار کرار مخته ورتلل او د راجه بیربهان هر عسکر یې چې مخته راته له منځه یې یوړ. د راجه بیر بهان لښکرې یو په بل کې ور ننوتې او په دې توګه یې خپل ځآنونه یواځې او د مرګ په خوله کې کتل. خو دبله ارخه خواص خان اوفدایی خان دپخوا څخه زیات په ډیره قهرامیزه توګه خپل مخته تګ ته دوام ورکاوه.

تر لږه وخته پورې جنګ دوام وکړ ، خو راجه بیربهان ډیره بده ماتې وخوړه اود جنګ د میدان څخه په دوو پښو د تښتید. په دې وخت کې خواص خان فدایی خان ته مشوره ورکړه چې دخپلې قبیلې او دخواص خان د لښکر د ښځو سره یو ځاې او د ټولو سامانونو د راغونډولو وروسته داریل په لور ولاړ شي ، خو هغه پخپله د راجه بیربهان په تعقیب پسې ولاړ ، تر څو د اریل راجه په خپله کلا کې ځان کلابند نه کړي او دجنګ د اوږدو هڅه و نه کړي. خواص خان په ډیره ګړندۍ توګه د بیربهان شاته و لاړ او د هغه شاتلونکې عسکر یې یو په بل پسې له منځه وړان تر دې چې دهغه د عسکرو شمیره نوره ډیره را ولویده اوپاته یې دده تر مخه لکه د وزو او میږو په څیر منډې وهلې.

بیربهان فکر کاوه چې کلا ته په ور رسیدو سره به خپل ځان هلته کلا بند کړي او دخواص خان سره به مقابله پیل کړي خو خواص خان دهغه دغه اراده د ناکامۍ سره مخ کړه ځکه چې دبیربهان تر شا خواص خان هم د اریل ښار ته ور ننوتې و ، هلته په ښار کې یو ځل بیا دخواص خان اوبیر بهان تر منځ نښته وشوه اویو ځل بیا بیربهان د سختې ماتې سره مخ شو ، خواص خان د ښار دننه ټول ساتونکې یو په بل پسې له منځه یوړل ، بیربهان د موقع نه په ګټې اخستو سره دخپلې کورنۍ او څو نورو کسانوسره یو ځاې د ښار دبلې دروازې څخه بیرون ووت او دخپل ځان دخوندې ساتلو په خاطر دبندیل کهنډ د کلیو په لور و تښتید. اما خواص خان د ښار د نظم و نسق د په لاس کې اخیستو وروسته دخپل فوځ سره یو ځاې د ښاره بیرون پراو وکړ.

تر مانبامه پورې فداې خان هم دخپلې قبیلې ، دخواص خان دلښکرو دښځینه و او نورو سامانونو سره یوځاې د هلته بیرون دخواص خان د لښکر د پراو سره یوځاې شو. هغه هم دخپلې قبیلې سره یوځاې هملته دخواص خان د لښکرو سره یو ځاې پراو وکړ. کله چې پراو جوړ کړل شو نو خواص خان خپلې خیمې ته ورغې ، ګورې چې کملاوتي په دیره بې صبرۍ سره دهغه انتظار کوي ، دخواص خان په

کتلو سره هغې یو ناڅاپه رامنډه کړه او د خواص خان څخه یې غیږه را چاپیره کړه ، بیا یې په دیره مینه او محبت خواص خان ته وویل چې : « زه تاته د بیربهان پر خلاف د دې غې شاندار ه بري په اړه مبارکې وایم ، او تر څنګ یې دا ریل د نبار په ولکه کولو هم تاته د زړه له کومې مبارکې وایم.» د کملاوتي په دې خبرو خواص خان ډیره خوشحالي وښوده ، بیا یې کملاوتي په شا و ټپوله او ورته یې وویل چې : ګوره کملاوتي ! ته همدلته خیمه کې اوسه ، زه به ولاړشم تر څو د لښکرو او تر څنګ یې د فدایی خان د قبیلې دخلکو له پاره د خوراک څښاک انتظام وکړم. د دې وروسته به زه دا ریل ښار ته ورځم او هلته به د هغه ښار د نظم ونسق له پاره اخری انتظامات کوم. خو زه غواړم چې تاته هم یوه خبره وکړم ، کملاوتی ټکان وخوړ او ورته یې وویل چې هغه څنګه ؟ خواص خان ورته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! زه دلته ا ریل د ښار ه بیرون د خپل لښکر تر منځ د څو ورځو له پاره پاته کیږم، په همد ې وخت کې به زه دا ریل د ښار نظم ونسق برابروم او په ښار کې به خپل حاکم ټاکم او د هغې وروسته به د مالوه په لور ورځم. ځکه هلته هغوې ماته ډیره اړتیا لري ، خو زه دلښکر هیڅه ښځینه له ځانه سره هغه لورې ته نه شم ورلاې. ځکه چې د مالوې حالات سهي نه دي ، هر هر ځاې بغاوتونه سر راپورته کوی ، په دې خاطر په هغه ورځ چې زه له دې ځآیه کوچ کوم نو زما ډیر درومند دوست فداې خان به د خپلې کوچې قبیلې سره یو ځاې د راجپوتانه د پولو په لور خوزیږي ، د لښکر ټولې ښځینه او ټول هغه سامان چې په ا ریل کې د راجه بیربهان د ماتې وروسته تر لاسه شوې دي، هغه به هم فدایی خان له ځانه سره هلته د راجپوتانه پولو ته نژدې له ځانه سره وړي او هلته به یې شیرشاه سوری ته ورحواله کوی ، تر څنګ یې ستا په ګډون ټولې ښځې به هم د فدایی خان سره ځې او هلته به د شیرشاه سوری په لښکر کې او سیږي. د دې وروسته چې حالات څنګه مخته راغلل نو همغسې چلند به وکړل شي. کید ې شي چې زه د مالوه څخه د خلاصون وروسته د راجپوتانه په پولو کې د شیرشاه سوری سره هم ووینم. کله چې خواص خان خاموشه شو نو کملاوتي سر ټیټ کړ او په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې سر راپورته کړ او وې ویل چې:

ګوره خواص خانه ، زما حبیبه ! ستا هره خبره ماته د حکم معنې لري. که چیرې ته فکر کوې چې مالوه ته له تاسره د ښځو تګ ضرورې نه دې نو بیا به زه هم د لښکر د نورو ښځو په څیر د فدایی خان د قبیلې سره یو ځاې د شیرشاه سوري په لور ولاړه شم او هلته به په ډیره بې صبرۍ سره ستا د راتلو انتظار کوم. خو ته به ژمنه کوې چې په مالوه کې به یوه ورځ هم زیاته نه اړوې. خواص خان ورته په خندا کې وویل چې: کملاوتي ! همداسې به کیږي لکه ته یې چې فکر کوې. هر وخت چې د مالوه د حالاتو د سمون څخه خلاص شوم نو په همغه ګړۍ کې به د راجپوتانه په لور در وخوزیږم او هملته به له تاسره یوځاې شم ،ته اوس په خپله خیمه کې ارام وکړه ، زه ورځم چې د خپل لښکر او د فدایی خان د قبیلې د اړتیاو په اړه ځان پوه کړم. د دې خبرې سره سم خواص خان د خیمې څخه بیرون شو.

لږه شیبه وروسته خواص خان د فدایی خان د قبیلې په خیمو کې ور ننوت او په ډیره خوشحالۍ سره د خپلې محبوبې میرمنې ګنګا خیمې ته ورغې ، ګنګا په دې وخت کې خپل کوچنې په غیږ کې نیولې و او په خیمې کې اخوا دیخوا ګرزیده له ،د کوچنې د خوشحالۍ په خاطر یې د هغه سره ډیره مینه کوله او د همغه په ژبه یې ورسره خبرې کولې. څنګه چې خواص خان خیمې ته ورننوت نو ګنګا د خپل کوچني سره یو ځاې ورمنډه کړه او د هغه استقبال یې وکړ. او خواص خان ته یې د هغه په دې فتوحاتو باندې مبارکې ورکړه ، خواص خان هم ورمخته شو او کوچنی یې د ګنګا سره یوځاې په خپله غیږ کې و نیول.تر ډیره پورې یې هغوې ښکلول او مینه یې ورسره کوله ، بیا ګنګا هغه دلاسه و نیوه او د خیمې منځ ته یې یوړ ، کوچنې یې په ځانګو کې واچاوه او پخپله د خواص خان سره کیناسته. په همدې وخت کې د خیمې دبلې خونې څخه نیرمل هم را بیرون شوه ، هغې هم د دغو بریاو په اړه خواص خان ته مبارکې وویله. خواص خان

غوښتل د نيرمل ددې مبارکۍ په ځواب کې څه ووايي چې دخيمې دروازې ته فدايی خان اودهغه زوې اسماعيل خان را ورسيدل. بيا فدايی خان هملته په دروازې کې ولاړ وپوښتل: خواص خانه زويه ! يا زه او اسماعيل خيمې ته درننوتلاې شو.

خواص خان په ډيره بيړه را پورته شو اوپه يوه منډه دخيمې دروازې ته ورغې او فدايی خان يی له لاسه و نيوه او له ځانه سره يی دننه يوړ او ورته يی وويل چې: فدايی خانه ! زما درونده دوسته ! زما خيمې ته دراتلو په وخت کې تاته د اجازې دغوښتلو ضرورت نه شته. تا ته د دې اجازې غوښتلو اړتيا څه وخت راپيدا شوې ده. زه خو ستا دزوې په څير يم او ګنګا دې د لور په څير. دخواص خان د دې خبرو په واسطه فدايی خان او اسماعيل خان دواړه ډير خوشحاله شول اوبيا هلته دخيمې په منځ کې دخواص خان سره يوځاې کينا ستل.

په همدې وخت کې فدايی خان خواص خان ته وويل چې: ګوره خواص خانه زويه ! زه پوهيږم چې په دې خرابو حالاتو کې ته په دوو کشتيو کې سپور شوې يی. يه کملا او بله ګنګا. خو زه غواړم چې ته يواځې د ګنګا په کشتۍ کې سپور اوسې. ستا له پاره يو مصيبت دادې چې ته هغوې دواړه يو له بله سره نه شې يو ځاې کولې ،ځکه چې که چيرې ته د شپې له اړخه د ګنګا سره پاته کيږې نو کملاوتی په خفه کيږې او که چيرې ته د کملاوتی سره يو ځاې کيږې نو زما لور ګنګا ته به شکوه اوشکايت راپيدا کيږې. په دې وخت کې ګنګا په خندا سره ووايل چې: فدايی خانه ، زما محترمه ! زما روح زه دميړه په وجو کې ورننوتې دې ، حالات چې هر څومره خراب او ستونزمن وي بيا به هم زه دخپل ميړه څخه شکوه اوشکايت ته لاره ورنکړم ، زه پوهيږم چې دا هر څه د خاصو مجبوريتونو په اساس ترسره کيږي او ډير ژړده چې حالات به زمونږ په ګټه را وخرخيږي ، فدايی خان په ډيرغور سره د ګنګا په لور وکتل او ورته يی ووايل چې:

ګنګالوري ! ته يوه ډيره ستره ښځه يی. اوډيره دعزت او ويار خاونده ښځه يی .په خداې سوګند چې خواص خان ته همستا په څير د يوې ښځې اړتيا وه ، ددې وروسته فدايی خان د خواص خان په لور وکتل او ورته يی ووايل چې: خواص خانه زويه ! اوس چې تا د اريل د راجه بيربهان په خلاف دومره ستره سوبه ترلاسه کړه نو اوس دې پروګرام څه دې اوکومې لورې ته ځې ؟

خواص خان ورته ووايل چې : زما درونده فدايی خانه ! ما خپل پلان جوړ کړې دې اودهغې په اړه مې کملاوتي ته هم خبر ورکړې دې اوهغې زما ددې پلان سره موافقه هم کړې ده . زما پلان دادې چې دوه يا درې ورځې به زه دلته قيام کوم ،په دې وخت کې به زه د اريل دښار انتظامات هم سم په لاره کړم اوخپل يو حاکم به پرې و ټاکم .ځکه چې اوس د اسيمه زمونږ په حکومت کې را شامله شوې ده ، ددې وروسته به دخپل لښکر سره يوځاې دمالوه په لور کوچ کوم. ګنګا او زما زوې به له ما سره ملګري وي، ګوره فدايی خانه ! زه اوس کملا له ځانه سره نه شم بوتللاې ،او بوتلل يی هم نه غواړم. اوس به ستا په غاړه وې چې د لښکر د نورو ښځو اود ټول هغه سامان چې د اريل دپاره او نه مونږ ته ترلاسه شوې ، سره يوځاې ټول دراجپوتانه سرحد ته رسوې او هلته

به يی شيرشاه سوری ته ورتسليموې. اوهغه ښځې چې دکملاوتي سره يو ځاې هلته ورځې دوې به ټول هملته اوسيږي. ته به په خپله دخپلې قبيلې سره يوځاې هملته دشيرشاه سوري دلښکر تر څنګ پراو کوې ، زه هيلمن يم چې زه به وتوانيږم دمالوه حالات ډير ژر په خپله ګټه را وخرخوم اوبيا دخپل لښکر سره يو ځاې دراجپوتانه په لور دروخوزيږم

دخواص خان ددې پلان په اوريدو سره ګنګا د سر نه تر پښو پورې خوشحاله شوه اوفدايی خان هم پرې خوښ معلوميده خو سمدستی يی خواص خان ته ووايل چې: خواص خانه زويه !دا خو يو ډير ښه پلان دې اوپه دې باندې دعمل کولو په وخت کې ، او د کملاوتي په نه شتون کې ، ته يو څو ورځې ارامې تيرولې شې. خواص خان دخپله ځايه راپورته شو اودګنګا په لور يی ولېدل او ويی ويل چې: ګوره

ګنګا ! زه دفدایی خان او اسماعیل خان سره یو ځای وځم ، خپل لښکر اودهغوې د قبیلې دارتیاو اندازه اخلم اودهغې د تیاریدو له پاره انتظام کوم. ددې وروسته به بیا زه داریل دښاره کوچ کوم. خو واوره چې دمابنام ډوډۍ به زه همدلته له تاسره یو ځای خورم. دخواص خان په دې خبرو ګنګا دخوشحالۍ نه نه راتولیده. بیاټول و دریدل او دخیمې څخه راووتل.

راې سین او دچندریري راجه پورن مل دخپلې ملکې پاروتي او خپل وراره پرتاب سره یوځای په خپلې مانۍ کې ناست و ،په همدې وخت کې د هغه یو ساتونکې را ننوت او د راجپوتانه د راجه مالدیو د سالار کوپا د راتلو خبر یې ورکړ. پورن مل دخپله ځآیه راپورته شو او ورته یې وویل چې: ته ښه نه دې کړې چې هغه دې هلته بیرون تم کړې دي. زه به دهغه دښه راغلاست له پاره پخپله تر دروازې پورې ورشم. هغه ساتونکې بیرته ووت ، هلته په دروازه کې د ډیرښه قد وقامت انسان راجپوت ولاړ و ، هغه د راجپوتانه د راجه مالدیو سپه سالار و ، دغه ساتونکې کوپا ته وویل چې: چې مهاراج ستا د استقبال له پاره پخپله تر دروازې پورې راځي.ددې خبرې د اوریدو سره سم د مالدیو دراجه سپه سالار ځان تیار کړ په همدې وخت کې پورن مل هم را ورسید ،مخته ورغې اوکوپا ته یې غیږ ورکړه او بیا یې ورته وویل چې:

ګوره کوپا !ته د پردیو په ځیر ولې بیرون دریږې. زما وستا تر منځه خو پخوا هم لیدنې کتنې شوې دي ، ته ما پیژنې او زه هم تا له شکله ښه پیژنم. بیا ته ولې داسې د پردیوالي څرګندونه کوې ، زما ساتونکې ته به دې ویلې وای اوپرته له ځنډه به دننه راتلې. کوپا د پورن مل ددې دمینې ډکو خبرو په مقابل کې څه و نه شو ویلای ، خو پورن مل ته یې په ډیره مینه کتل ،بیا پورن مل کوپا د لاسه و نیوه او دمانۍ همغې خونې ته یوړ او هلته یې په شاه نشین باندې کیناوه. دهغه ښې لورې ته دهغه لور پاروتي او چپ لورې ته یې په ترتیب سره کوپا او پرتاب کیناستل. تر لږه وخته پورې د مانۍ په دې خونه کې خاموشي خپره وه. بیا وروسته پورن مل په لوړ اواز سره وویل چې:

کوپا !وایه !چې دلته دې څنګه د راتللو زحمت ویستلې دې. کوپا ورته په ځواب کې وویل چې:

دچندریري او راې سین راجه پورن مل به خبر شوې وي چې په دې ورځو کې شیرشاه سوری خپله لمن خپره کړې ده ،هغه دخپل شاوخوا ریاستونه او سلطنتونه نیولې اوپه خپل سلطنت کې را ګډ کړي دي . شیرشاه سوری همدا اوس دخپل لښکر د یوې برخې سره د راجپوتانه په پولو پراو کړې دي اوخپل تر ټولو ستر سالار خواص خان یې د اریل د راجه بیربهان د ځپولو له پاره هغه لورې ته استولې دي. دهغه دوه نور سرداران حاجي خان بیټنې او شجاعت خان همدا اوس په مالوه کې دخپل لښکرسره پراته دي.کیدې شي چې تر اوسه پورې دا خبر هم رارسیدلې وي چې شجاعت خان او حاجي خان بیټنې هلته ناصر خان ته ماتې ورکړې اودهغه لښکر یې ټول له منځه وړې دي.

اوس خو حالات داډول دي چې دمالوه پخوانې حکمران ملوخان چې په قادرشاه باندې مشهور شوې دي اودشیرشاه سوري دلمړۍ حملې په وخت کې دمالوه څخه د ګجرات په لور تښتیدلې و اوس د حاجي خان بیټنې سره د جنګ له پاره دخپل یوه غښتلې لښکر سره یو ځای د مالوه په لور خوزیدلې دي.نو که چیرې په دې حالاتو کې مونږ لاس تر زنې کینو ، نو باید یاد وساتو چې بیا به دا حالات زمونږ له پاره دپیښمانۍ سبب وګرځي. په دې وخت کې سپه سالار کوپا خاموشه شو نو راجه پورن مل ورته وویل چې: کوپا ! ته څه ویل غواړې؟

کوپا ورته وویل چې: ګوره راجه ! زه غواړم تاته ډاګیزه کړم چې مونږ اوتاسې باید خپل ځواک استعمال کړو ،په مالوه کې په حاجي خان بیټنې او شجاعت باندې یرغل وروړو او د ملوخان سره دهغه دبیرته راستنیدو په خاطر بسپنه وکړو .که چیرې مونږ همداسې وکړل نو حاجي خان بیټنې او شجاعت خان به ماتې وخوري ،دمالوې څخه به وتښتي اوملوخان به بریمنډ را وګرځی. ملوخان زمونږسره پخوا هم نیک اړیکي درلودل او اوس خو به د مالوه د نیولو وروسته هغه یو ځل بیا دیوه ستر ځواک په څیر را څرګند شي ،او په دې توګه زه هیلمن یم چې هغه به په راتلونکي کې د شیرشاه سوری د لارې ډیر ستر خنډ وګرځي.

ګوره راجه ! ما دخپله ځانه سره یو لښکر هم راوړې دې، چې اوس یې ستاسې په شمالي پولې کې پراو کړې دې. اوس چې زه ستا لورې ته راتللم نو خپل یو نائب مې دخپل لښکر له پاره قومندان و ټاکه . ما چې څومره کارونه کړې دې د راجه مالدیو په امر او دهغه په مشوره مې تر سره کړې دی. مونږ غواړو چې ته هم همداسې یو لښکر ترتیب کړې اودخپلو شمالي سیمو په لوړیو ورولیږې ، زما سره چې څومره لښکر شته هغه به هم ستا د لښکر سره یوځاې په کار پیل وکړي ، زمونږ دواړه لښکرې به ملوخان پیدا کړې اودهغه ملاتړ به وکړي اوبیا به ددرې واړو ځواکونو یو متحده لښکر د حاجی خان بیټنې او شجاعت خان په خلاف عملیات پیل کړي او هغوې به دخپلو لښکرو سره یو ځاې دنابودۍ کندې ته ور واچوي. که مونږ همداسې وکړو نو راجه پورن ملـه ، زه تاته ډاډ درکوم چې نه یوائې ستا اوسنې حالت به دشیرشاه د لاسو څخه ازاد شي بلکه په راتلونکي کې به ته د یوه ازاد ریاست د راجه په څیر و اوسې. که چیرې په دې وخت کې مو سترګې پټې کړې نوزه باید تاته ډاګیزه کړم چې دشیرشاه سوری اودهغه دلښکر حوصلې دومره سترې شوې دې چې هغوې به زمونږ اوستالښکرې د غنمو ددانو په څیر ترپښو لاندې ورغستلي کړي

دکوپا په خاموش کیدو باندې په ټول راجمحل کې تر لړه وخته پورې خاموشي خپره وه ، په دې وخت کې راجه پورن مل مسکې شو او ویې ویل چې:

ګوره کوپا !لکه څنګه چې ته وایې همغسې به کیږي ، دخپل ځان تر څنګ دې ناست زما وراره پرتاب دې. نوموړې زما د لښکرو ستر سالار هم دې ، زما په ښې اړخ کې زما لور پاروتي ناسته ده ، دا نه یوائې زما لور ده بلکه زما د زوې په څیر ده. نوموړې د جنګ د زیاتې تجربې ترڅنګ دحرب د فن ډیره ماهره هم ده ، یعنې په دې وخت کې چې څومره لښکر زما سره شته،هغه زه په دوو برخو باندې ویشم ، یوه برخه یې د رای سین د خوندې ساتلو په خاطر به دلته زما سره اوسیږي ،ددې برخې قومندانې به زما لور پاروتي کوي اودبلې برخې قومندانې به زما وراره پرتاب کوي نوموړې به له تاسره یو ځاې ولاړشي ،پرتاب به همغسې کوي لکه ته یې چې غواړې ، د راجه پورن مل د ځواب په اوریدو سره کوپا ډیره زیات خوښ شو ، بیا یې په ډیره عاجزۍ سره دپورن مل لورې ته وکتل او ورته یې وویل چې:

پورن ملـه ! ایا داسې به شوني نه وی چې پرتاب همدا اوس دخپل لښکر سره یو ځاې له ماسره ولاړشي. ځکه مونږ باید وخت له لاسه ورنه کړو. هسې نه چې زمونږ د ور رسیدو نه مخته حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دملوخان په خلاف یرغل وکړي اوهغه ته بدترینه ماتې ورکړي. راجه پورن مل ورته وویل چې: ته همدا اوس را پورته شه ، له ماسره ولاړشه زه به پرتاب همدا ګړۍ له تاسره د کوچ کولو له پاره تیار کړم. دپورن مل د ځواب په اوریدو سره د راجپوتانه د راجه مالدیو سپه سالار کوپا ډیره خوښې څرګنده کړه ،بیا ټول راپورته شول اود مانې دهغه خونې څخه را ووتل او دخپل لښکر نیمایی برخه یې د خپل وراره پرتاب تر قومندې لاندې د کوپا سره روانه کړه ، دوې د پورن مل دریاست شمالي برخو ته په ډیره ګړندۍ توګه حرکت وکړ.

کله چې کوپا د پورن مل د قوماندان پرتاب دلښکر سره یو ځاې د پورن مل دریاست د شمالي پولو پورې ور رسیدل ، نو هلته ورته دکوپا نائب چې دکوپا په غیاب کې دهغه د لښکرو قومندان و ، دهغوې ډیر ښه استقبال وکړ، بیا دکوپا د وینا سره سم پرتاب خپل لښکرته د کوپا د لښکر تر څنګ پراو ورکړ. دکوپانائب تر یوه وخته پورې د کوپا په لور په حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل چې :

زما درونده ! ایا زه تاسې ته داسې خبر در واوروم چې په یقیني توګه به تاسې ته ښه و نه بریښي. کوپا په ډیرې اندیښنې سره دخپل نائب په لور وکتل او ورته یی وویل چې څه ډول خبر ؟

کوپا !تیره ورځ زمونږ څو کسه مخبران لښکر ته بیرته راستانه شوي او هغوې له ځانه سره خبر راوړې دې چې دشیرشاه سوری سالارانو حاجي بیټنې خان او شجاعت خان یو ځاې ملوخان ته ډیره بده ماتې ورکړې او ملوخان دماتې دخوړلو او دخپل لښکر د له منځه وړلو نه وروسته د خاندیش په لور تښتیدلې دې. هغه نائب دا خبره په ډیره اندیښمنه توګه کوله. د خپل نائب ددې خبرې په اوریدو سره کوپا تر یوه وخته پورې ټیټ سر ناست و ، او په فکرونوکې ډوب و . په دې وخت کې دپورن مل د فوځونو قوماندان پرتاب په ډیرې اندیښنې سره کوپا ته کتل ، کوپا هم دهغه په لور و کتل او ورته یی وویل چې: ګوره پرتابه ! هغه کار چې مونږ باید مخته کړې وې دهغې په کولو کې مونږ ځنډ وکړ. اوس خو ملوخان د حاجي خان بیټنې او شجاعت خان په لاسو دماتې سره مخ شوې دې ،که چیرې مونږ ددې جنګ په وخت کې د ملوخان کومک ته را رسیدلې واې نو اوس به حالات بل منګه وو . مونږ به حاجي خان او شجاعت خان ته ماتې ورکړې وې. خو ګوره پرتابه ! زما په ذهن کې ناهیلې نه شته. که چیرې ته له ما سره اتفاق وکړی نو اوس هم مونږ ډیر څه کولې شو. دهغه په دې خبره پرتاب ور وکتل او ورته یی وویل: کوپا په دې کې شک نه شته چې ستا جنګي تجربې له ماڅخه زیاتې دي. په مالوه کې دملوخان په خاطر اود حاجي خان بیټنې او شجاعت خان په خلاف چې ته هر ډول قدم اخستل غواړې نو زه به دې تر څنګ ولاړ یم. وایه چې اوس ته څه ویل غواړې ؟ په دې وخت کې کوپا پرتاب ته مخ کړ او ورته یی وویل چې :

هغو مخبرانو چې د حاجي خان بیټنې او شجاعت خان په لاسو دملو خان د ماتې خبر راوړې دې ،هغوې دا نه دي ویلی چې حاچي خان او شجاعت خان ملوخان ته د ماتې ورکولو وروسته کومې لورې ته تللې او یا یی چیرې پراو کړې دې. دکوپا نائب په ځواب کې ورته وویل چې :

ګوره کوپا ! هغوې ماته ټوله خبره په پوره تفصیل سره کړې ده. دملو خان دماتې وروسته حاجي خان او شجاعت خان دهغه لښکر ټول قتل عام کړې دې، هغه یی تعقیب کړې ، خو اوس خبر راغلې چې هغوې اوس دمالوه په جنوبې برخو کې دملوخان د تعقیبولو څخه لاس اخستې او پراو یی کړې دې اوتر اوسه پورې هغوې هملته په پراو کې دي. ددې ځواب په اوریدو سره کوپا خوشحاله شو اوبیا یی دپرتاب په لور وکتل او ویی ویل چې :

ګوره پرتابه ! دکوم مقصد له پاره چې مونږ او تاسې را یوځاې شوي وو هغه خو پوره نه شو ،ځکه مونږ غوشتل چې د حاجي خان اوشجاعت خان په مقابل کې ملوخان سره کومک وکړو اوهغوې دواړو ته دماتې ورکولو وروسته هلته په مالوه کې دملوخان نظام حاکم کړو تر څو په راتلونکې وختو کې هغه زمونږ سره د شیرشاه په خلاف یوځاې شي خوهغه موقع مونږ له لاسه ورکړه. اوس مونږ غواړو چې د جاجي خان بیټنې او شجاعت خان پر خلاف شپینې عملیات پیل کړو ،په کوم ځاې کې چې اوس هغوې پراو کړې دې تر

هغه ځایه به زمونږد لښکر مخبران زمونږه لارښونه وکړي ،بیا به دشپې په نیمایی کې مونږ پر هغوې باندې شبخون وکړو ، هغوې سره به تر اوسه هم دملوخان د پړاو ټول سامان او نور شیان موجود وي ،مونږ په دې سامانو باندې د ولکې کولو او دې دواړو ته دماتې ورکولو هڅه وکړو ، تر څو هغوې ددې ځایه وتښتي.

دکوپا په دې وړاندې باندې پرتاب مسکې شو بیا یی ورته وویل چې: ګوره کوپا ! زه له تاسره ستا په دې وړاندیز کې متفق یم ،کوم وړاندیز چې تا کړې دې دهغې په واسطه به مونږ نه یواځې حاجي خان او شجاعت خان ته نه تلافي کیدونکې زیان ورسوو بلکه دهغوې په ولکه کې دخوراک اوحرب په وسایلو به هم ولکه وکړو تر څنګ به یی هغه وسایل او سامانونه یی چې د ملوخان څخه په ولکه کې اخستې دي هغه به هم ترې بیرته راخپل کړو او په دې توګه به په خپل ځواک کې ډیرښت راوړو. کوپا ورته سمدستي وویل چې:

ګوره کوپا ! اوس دې چې له ماسره په دې خبره اتفاق وکړ نو اوس ووایه چې مونږ به څه وخت ددې ځآیه کوچ کوو ؟ که مونږ پر هغوې دشپې حملې کوو نو بیا خو باید همدا اوس او سمدستي ددې ځایه کوچ وکړو. هسې نه چې زمونږد وررسیدو دمخه هغوې خپل پړاو دهغه ځآیه پورته کړي او دخپل منزل په لور ولاړ شي. پرتاب دهغه دخبرې سره اتفاق وکړ او دواړو په همدې وخت کې خپلو فوځونو ته د پړاو د پورته کولو حکم وکړ. اوبیا دکوپا د مخبرانو په لارښوونه هغې لورې ته روان شول چیرې چې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان پړاو کړې و.

شپه په ډیره مندۍ تښتیده ، حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دملوخان تعقیب پری ایښې و اوهملته یی دخپلو لښکرو سره پړاو کړې و ، کله چې د لښکر یوشمیر مخبرانو هغوې ته خبر ورکړ چې د راجپوتانه د راجه مالدیو دسپه سالار کوپا د پورن مل د لښکرو د قومندان پرتاب سره یو ځاې پرې د شپې دحملې له پاره راروان دي ، نو د خبر د اوریدو سره سم حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړه سمدستي متحرک شول او ددې شبخون د مقابلې له پاره یی ځانونه تیار کړل.

حاجي خان بیټنې او شجاعت خان تر اوسه پورې په خپلو تیاریو کې مصروف و چې کوپا او پرتاب دخپلو لښکرو سره یو ځاې دهغوې پړاو ته نزدې ور ورسیدل. بیا دشپې په تیاره کې کوپا د پړاو ښې اړخ ته ولاړ هلته حاجي خان بیټنې دخپل لښکر سره پړاو کړې و . په داسې حال کې چې پرتاب چپ لورې ته ولاړ او دشجاعت خان پړاو ته یی ځان ور نزدې کړ. ددې شبخون پیل مالدیو دراجه سالار کوپا وکړه او د قیامت راوړونکې سمندر په څیر یی د حاجي خان بیټنې په لښکرو یرغل وروست. په همدې وخت کې پرتاب هم د شجاعت خان دلښکرو سرته ور رسیدلې و . اودشجاعت خان په لښکر یی بدترینه حمله وکړه.

کوپا او پرتاب په داسې وخت کې په حاجي خان بیټنې او شجاعت خان باندې یرغل وروړ چې هغوې ددې یرغل پر خلاف په پوره بیړه په تیاریو کې مصروف و و . په دې اساس ددې شبخون په واسطه حاجي خان بیټنې او شجاعت خان ته پوره زیان ور ورسید. خو هغوې ډیر ژر خپلې لښکرې بیرته را منظمې کړې ، ددې وروسته لمړۍ حاجي خان بیټنې خپله حمله پیل کړه اوکوپا د لښکر حملې یی لږ څه تم کړې ، په همدې وخت کې شجاعت خان هم د پرتاب پر خلاف ځوابي حمله پیل کړې وه . د وپرانو په سیمه کې دغه جنګ په پوره توګه د حاجي خان بیټنې او شجاعت خان په خلاف روان و . ځکه چې ، د یوې لورې هغوې ددې شبخون په مقابل کې پوره تیاری نه و نیولې اود بله اړخه د کوپا او پرتاب د لښکرو شمیر ددوې دواړو د لښکرو څخه څو برابره زیات و. په دې خاطر حاجي خان بیټنې او شجاعت خان د کوپا او پرتاب په مقابل کې تم نه شول. لږه شیبه جنګ دوام وکړ او بیا حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړو د کوپا او پرتاب په

لاسو ډیره بده ماتې وخوړه. او دخپلو ځانو دخوندې کولو په خاطر دخپلو هغه پاته عسکرو سره یو ځاې د میدانه وتښتیدل. کوپا اوپرتاب ترلږه وخته پورې دهغوې پسې شاته ولاړل اوبیا یې د حاجې خان بیټنې او شجاعت خان دپړاو په هرځه باندې ولکه وکړه. په دې توګه کوپا او پرتاب دخپلو دغو عملیاتو په واسطه حالات په خپله ګټه را واړول.

کوپا اوپرتاب د حاجې خان بیټنې او شجاعت خان دپړاو په هرشي ولکمن شوي وو ،هغوې هر لاسته راغلې شې تر سترګو تیراوه. بیا کوپا په خوشحالۍ سره پرتاب ته وویل چې:

پرتابه !هغه څه چې مونږ د حاجې خان بیټنې او شجاعت خان دپړاو څخه تر لاسه کول دهغه زیات مونږ ته تر لاسه شوي دي. ډیر زیات د خوراک څښاک سامان ، د حرب ډیر زیات وسایل او .. ، ددې ترڅنګ مونږ هغوې دواړه بلکل لوڅ کړي دي او دهغوې لښکر مو له منځه وړې دي. زما په آند چې اوس به هغوې دلته په مالوه کې د اوسیدو جرءت و نه کړي. پرتاب ورڅخه وپوښتل چې: کوپا ! ته څه فکر کوئ چې اوس باید مونږ څه وکړو؟

کوپا ورته وویل چې !ګوره پرتابه ! اوس خو زمونږ په وړاندې بل کوم ځواک نه شته چې مونږ ورسره و جنګیږو. د حاجې خان بیټنې او شجاعت خان نه وروسته اوس درې ستر ځواکونه زمونږ تر مخه دي چې مونږ راجپوتانو ته خطر ناکه ثابتیدای شی. یو د شیرشاه سوري ، بل د شیرشاه سوری د اعلې سالار خواص خان اودریم د هیبت خان نیازي ځواک دې. شیرشاه سوري همدا اوس د راجپوتانه په پول کې پروت دې او د هغه سپه سالار د راجه بیربهان د ټکولو پسې تللې دې ،تر هغې چې خواص خان د شیرشاه سوري سره نه وي یو ځاې شوې شیرشاه سوري به په راجپوتانه باندې یرغل ونه کړي خو تر هغې چې د هیبت خان نیازي پورې اړه لري هغه اوس په پنجاب کې مصروف دې غواړي په پنجاب باندې خپله ولکه کلکه کړي اوبیا د سیند سیمې هم د شیرشاه سوري د سلطنت برخې و ګرځوي.

ګوره پرتابه !مونږ باید اوس یواځې اویواځې په شیرشاه سوري سترګې ورکلکې کړو او هغه د څارنې لاندې و نیسو ،زما په آند چې مونږ باید داټول شیان راټول کړو اوستاسې د مرکز راې سین په لور یې یوسو ،دخوراک او حرب کوم وسایل اوذخایر چې مونږ تر لاسه کړي دی هغه به ټول تاسې ته تسلیم کړو ، زه دخپله ځانه سره راجپوتانه ته هیڅ هم نه وړم. ځکه هلته مونږ سره خوراکي توکي اوحربي سامان زمونږ دارېتاو څخه ډیر پروت دې اودهمغې په واسطه مونږ ددې وړتیا لرو چې تر څو کالو پورې دحمله کونکو سره مقابله وکړو. پرتاب سمدستې دهغه خبره ور پرې کړه او ورته یې وویل:

کوپا !دا خوستا ډیره مهربانې ده چې ته زمونږ په اړه داسې فکر کوې. کوپا ورته سمدستي وویل:

ګوره پرتابه ! زه پرتا باندې احسان نه کوم ،مونږ ټول راجپوتان یو ،تاسې هم راجپوتان یاست. په دې اساس ستاسې مرسته او کومک زمونږ دنده ده. ګوره ، تر راې سین پورې به دواړه یوځاې ولاړشو ، زه به هلته تر څه مودې پورې پاته شم او د راې سین د راجه پورن مل مننه به وکړم اوبیا به د راجپوتانه په لور حرکت وکړم.

هغه حالات چې زمونږ مخته راځی هغه به داسې وي چې د اریل د راجه بیربهان ته دماتې ورکولو وروسته به خواص خان بیرته د شیرشاه سوري سره یوځاې کیږي ، بیا به شیرشاه سوري په راجپوتانه یرغل کوي. پرتاب دکوپا خبره ورغوځه کړه او ورته یې وویل چې: کوپا ! که شیرشاه سوری په راجپوتانه باندې دحملې له مخه پر مونږ حمله وکړي نوبیا ؟ کوپا ورته په اندیښنې سره وویل چې:

ګوره پرتابه ! ستا دا خبره سهي ده . ځکه ستاسو عسکري ځواک زمونږ په نسبت ډير کم دي . کيدي شي چې شيرشاه سوري لمړۍ د کوچنۍ ځواک سره ټکر وکړي او هغوي له منځه يوسي اوبيا دهغې وروسته په ستر قوت باندې د حملې له پاره ځان برابر کړي . خو پرتابه ! تاسې اندېښنه مه کوئ که چيرې شيرشاه سوري په راجپوتانه باندې حمله وکړي نوبيا تاسې په خپل ځاې باندې خوندی اوسئ . زمونږ دبسپنې له پاره هغه لوړې ته مه راځئ ، ځکه مونږ ددې وړتيا لرو چې په خپله دشيرشاه سوری مقابله وکړاې شو . اوهغه دراجپوتانه څخه بيرته وځغلوو . خوکه چيرې شيرشاه سوري لمړۍ په تاسې باندې دحملې کولو تکل وکړ نو زه به ديوه لښکرسره يو ځاې ستاسې دکومک له پاره رامنډه کړم. اوپه هيڅ توګه به پرې نه ږدم چې شيرشاه سوری په راى سن او چندريې باندې ولکه وکړی. کوپا غلې شو نو پرتاب يوځل بيا دلږ څه فکر وورسته وويل چې :

کوپا ! ته په ريښتونې توګه يو مهربانه او ستر شخصيت يی . کوپا ورته وويل چې : راځه چې شيان ټول راټول کړو اوبيا دراې سين په لور روان و خوزيږو .

۷۰

کوپان او پرتاب دواړه دخپلو فوځونو سره يوځاې دبرياو اوکاميابيو په خوشحالیو کې د بنديا‌چل د غرنيو لمنو څخه د تيرې شوې لارې په شاهراه باندې دراې سين په لور روان وو. شپه په ختميدو وه او د شرق څخه د لمر دراختو نښې ډاګيزه شوې وې د افوقونو په تندی وينه را څرګنده شوې وه ، هرې لورې ته هرشې په څرګنده او واضحه توګه تر سترګو کيده .

کوپا او پرتاب دواړه د خپلو خپلو لښکرو سره يو ځاې په ډيره مستۍ اوبې فکرۍ کې په دې لويه لاره باندې سفر کاوه ، کله چې دغه لويه لاره د غرنيو لړيو په يوې وادي کې ورننوته نو کوپا په ډيرې اندېښنې سره خپل فوځ ته د دريدو حکم وکړ، هغه وکتل چې د کوهستان دبنديا چل په دې وادی کې يوه لښکر دهغوې مخه نيولې ده . دلښکرو دتم کيدو نهوروسته کوپا سمدستې خپل وسلوال کسان ورولیږل ترڅو هغوې دا ډاګيزه کړي چې ددوې تر مخه ولاړ لښکر د چا دي . دکوپا د حکم سره سم دهغه څو کسان په خپلو اسونو باندې سپاره په ډيره ګړندۍ توګه هغه لوړې ته ورغلل . د لږ ځنډ وروسته هغه سپاره بيرته سپره مخونه راستانه شول،هغوې ډير اندېښمنه او غمژن ښکاريدل ،کوبا تړې وپوښتل چې ايا تاسې څرګنده کړه چې په مخکې ولاړ لښکر د چا دي ؟ د کوپا په ځواب کې دهغه يوه وسلوال کس ورته وويل چې : لاره تم کونکې لښکر د شيرشاه سوری دسالار خواص خان لښکر دي .

د وسلوال ځوان دخبرې په کولو سره دکوپا حالات داسې شول لکه دمانبام په څلور لارې دبې نوره اسمان لاندې په پروت منزل کونکي باندې دغه سفر په سترګو داسې درنيږي لکه چا يی چې سترګو ته کلف ور اچولې وي . دهغه په سترګو کې همداسې کلفونه او تيارې تيارې را ولاړې شوې ، دهغه حال داسې وګرزيد لکه يو څوک چې د جنازې د ميدان څخه راستنيږي. کوپا تريوه وخته پورې همداسې سرګردانه و خو بيا يی په خپل څنګ کې ولاړ پرتاب ته وکتل او ورته يی وويل چې :

ګوره پرتابه !دا دفطرت قانون دي چې دخباثت څخه خباثت ، دناانصافۍ څخه ناانصافي او د جبر څخه جبر را پيدا کيږي. که چيرې د وندياچل د کوهستان په دې وادیو کې د شيرشاه سوری سالار خواص خان پر مونږ باندې دحملې کولو هڅه وکړي نو و به ګورې چې مونږ به دهغه دحملې په مقابل کې پر هغه ددې نه هم سخته حمله وکړو اوبيا په دې وادي کې هغه ته دځان خلاصون هم شونې نه وي.

دلږه وخته پورې خاموشي خپره وه . لږ وروسته يې بيا دخپلو وسله والو ځوانانو څخه وپوښتل : تاسې څه ډول معلومه کړه چې په لاره کې ولاړ دخواص خان لښکر دې. يوه وسلوال ځواب ورکړ چې:

ګوره محترم کوپا ! کله چې مونږ دهغوې لورې ته ورغلو نو دهغوې څو کسو مونږه و نيولو اوخپل ستر سالار خواص خان ته يې يوړو ، په دې اساس مونږ و پوهيدو چې دا لښکر د خواص خان لښکر دې . مونږ هغه ته وويلې چې مونږ خپلو سالارانو کوپا او پرتاب را استولي يو . تر څو مونږ وپوهيږو چې زمونږ په لاره کې ولاړ لښکر د چا دې ؟ هغه زمونږ دريښتيا ويلو څخه ډيره زيات خوشحاله شو اومونږ ته يې دبيرته تللو اجازه راکړه . خو د بيرته را ستنيدو په وخت کې يې چې کومې خبرې مونږ ته کړې دي دهغې څخه دهغه خونخواري ډاګيزيږي. کوپا تري په لږ زيدلې اواز و پوښتل چې : هغه تاسو ته څه ويلي دي؟ وسلوال ورته وويل چې :

دشيرشاه سوري دغه سالار مونږ ته وويل چې مونږ ولاړ شو او کوپا او پرتاب ته ووايو چې زما نوم خواص خان دې ، زه دخپلو له پاره د څپانده تيز لمر څخه د خلاصون سيوري او ددښمنانو له پاره ديخو سيورو ګرم او سوزيدونکې لمر ګرځم. هغه وويل چې کوپا او پرتاب ته دا ډاګيزه کړه چې په دې کوهستاني وادۍ کې به دهغوې دواړه وجودونه ټوټې ټوټې کړم.

پرتاب ددې ويريدونکي خبرو په اوريدو سره په لږزه راغې خو کوپا په ډيرې حوصلې سره ووېل چې: خواص خان هسې چټيات وايې . زه به په دې جنګ کې په يقيني توګه دهغه حرمتونه له منځه يوسم. هغه تر اوسه پورې زما سره د ټکر کولو اندازه نه ده اخستې. زما نوم کوپا دې د شمال څخه تر جنوبه پورې او شرق څخه تر غربه پورې ټول راجپوتان زما د نامه سره ښه اشنا دي. ټول پوهيږې چې کوپا ناقابل تسخير دې. تراوسه هيڅا ورته ماتې نه ده ورکړې. واورئ زما ملګرو ! دکوهستان د بندياچل په وادي کې به دشيرشاه سوری دغه سپه سالار په خپلو وينوکې لمبيږي او مرګ به يې په برخه کيږي.

کوپا تر يوه وخته پورې خاموشه پاته شو. او وروسته يې يو ځل بيا د خواص خان دلښکر موندونکې وسلوالو څخه وپوښتل چې: ايا ته ويلې شې چې دخواص خان سره به څومره لښکر موجود وي ، او زمونږ د متحده لښکر سره به يې تناسب څه ډول وي ؟ دهغه په خبره هغه وسلوالو ځوانانو په خپلو منځو کې مشوره وکړه اوبيا يې ځواب کې وويل چې :

دشميرې له اړخه به مونږه په ډاډ سره د خواص خان په لښکر پورته والې ولرو . که چيرې زمونږ لښکر د خواص خان څخه درې هومره زيات نه وی نو دوه هومره خو هرو مرو زيات دي .ددې وسلوالو ځوانانو د ځواب په اوريدو سره د کوپا حوصله را پورته شوه او په مخ يې خوښې راپيدا شوه ،کوپا د حالاتو څخه ډاډمن شوې و نوپه دې خاطر يې د پرتاب په لور وکتل اوورته يې وويل چې: ګوره پرتابه ! اوس مونږ ته په کار دې چې په دې خواص خان باندې دحملې کولو له پاره يو پلان ترتيب کړو . هغه پلان چې په دې اړه زما په ذهن کې را ګرځي هغه به ستا تر مخه کيږدم. که چيرته پر هغې باندې کوم اعتراض لرې او يا په کې کومه خامي ويني نو راته يې ووايه تر څو دهمغې مطابق خپل پروګرام مخته يوسو . پرتاب په پوره غور سره دکوپا په لور وکتل . کوپا يو ځل بيا ورته يې وويل چې : ګوره پرتابه ! د همدې ځايه به دخپلو لښکرو د ليکو د منظمولو څخه وروسته مونږ مخته ورځو . په کوم ځاې چې مونږ ولاړ يو دهمدې ځاې شاته به دفوځ پراو کوو . ځکه چې د شا له اړخه کوهستاني سيمه ده . په دې خاطر په پراو باندې به د شا له اړخه دحملې کولو کوم خطر نه احساسيږي. هغه مال چې دمخه له مونږه سره دې اويا مو د حاجي خان بيتنې او شجاعت خان څخه تر لاسه کړې دي هغه به هم په همدې پراو کې پريږدو . اوس به مونږ دواړه دخپلو فوځونو ليکې سمې کړو . او بيا به يوځاې او په متحده توګه مخته ورځو .

بیا به د خواص خان د لښکر په لور د ورتللو په وخت کې خپل پلان ته اخري شکل ورکړو. ګوره پرتابه ! په هغه ځای کې چې خواص خان دخپل فوځ سره یو ځای پراو کړي دي ،نو ته خو وینې چې دهغې چپ اړخ ته روانه کوهستاني ویاله هم شته. چې دجنوب شرق لورې ته بهیږي اوراې سین ته رسیږي. دخواص خان لښکر ته په ور رسید و سره ته سمد ستې دخپلو فوځونو سره یوځای د هغه چپ لورې ته ځان ورسوه او دخواص خان په لښکر د چپ لورې څخه حمله وکړه.

زه به دخپل لښکر سره یو ځای ښې لورې ته ولاړشم اودخواص خان لښکر به دهغې لورې تر خپلې ضربې لاندې و نیسم . په اوسني حالت کې به مونږ د خواص خان دلښکر منځنۍ برخه بلکل له نظره وکاږو . په دې توګه کله چې ته د چپ لورې او زه هم د ښي لورې د خواص خان په لښکرو باندې حمله وکړم نو خواص خان به هم خپل لښکر په دوو برخو باندې ویشي. یوه برخه به یې زما لورې ته اوبله برخه به یې ستا لورې ته متوجه کوی. په دې توګه دهغه لښکر به په دوو برخو وویشل شی او دخواص خان توجه به هم په دوو برخو وویشل شی ، نو زه هیلمن یم چې مونږ به په څو لمحو کې هغه د پښو څخه و غورزو ، اوکله چې هغه یو ځل زمونږ تر مخه د میدان څخه و تښتي نو تر هغه وخته پورې به یې تر شا ځو ترڅو چې هغه اودهغه لښکر په مکمله توګه له منځه نه وي تللې.

بې له شکه چې کوپا په راجپوتانو کې ډیر زیرکه ، چالاکه او د فکر خاوند تصور کیده. د راجپوتانه راجه مالدیو پرې ډیر زیات باور او اعتماد کاوه. هغه یې د دشمن په مقابل کې اخري سپر ګانه. خو خواص خان د کوپا څخه څو ځله زیات د تجربو خاوند و . باران کتلې او زمویل شوې جرنیل و. دبدو نه بدترو حالاتو کې هم هغه خپل سینه سپر کړې او د ضرب دوهلو همت او جرءت یې کړې دې. هغه په دې پوهیده چې د دښمن لښکر په دوو برخو ویشل شوې دې، دیوه سالار کوپا او دبل پرتاب دې ،په دې خاطر هغه هم خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه. یوه برخه یې په خپله قومنده کې واخسته اوبله یې د خپل نائب جلال خان جالو په قومندې کې ورکړه او بیا یې په ډیره بې صبرۍ سره دکوپا اوپرتاب له اړخه دحملې کولو انتظار پیل کړ.

کوپا اوپرتاب هم د سترګو په رپ کې خپل لښکر دحملې له پاره ور مخته کړ ، په دې وخت کې د خپل فوځ تر مخه ولاړ په آس سپور خواص خان خپل سر د آس تر زینه پورې تیت کړې و اوپه دیره عاجزۍ سره یې دخپل خدای نه دبري او موفقیت له پاره دعا وې کولې.

ددعا یه کلماتو دخلاصون وروسته ، خواص خان خپل سر را پورته کړ ، ویې کتل چې دښمن نور را نزدې شوې دې ،دهغوې په کتلو سره دخواص خان ټټه و غوړیده ،په خپلو لاسو کې یې توره او ډال ټینګ و نیول. بیا یې په لوړ اواز سره د تکبیر غږ وکړ ،دهغه د تکبیر دغږ سره سم ، دهغه په څنګ کې ولاړ جلال خان جالو هم دتکبیر غږ پورته کړ ، د خواص خان او جلال خان تکبیرونه ددې خبرې ننبه وه چې هغوې د دشمن د مقابلې له پاره تیار دي.

کوپا اوپرتاب هم د ډیرې کینې اوحسد په لمبو کې دخپلو لښکرو سره رامخته شول اوحمله یې پیل کړه. دحملې پیلامه پخپله کوپا وکړه. هغه د جلال خان جالو په لښکرو باندې د خپل ټول توان سره را پریوت. جلال خان جالو په لمړیو کې د کوپا حمله و تمبول له اوبیا یې دکوپا پر خلاف په ځوابی حملې لاس پورې کړ.

دکوپا تر څنګ پرتاب هم دخواص خان دلښکرو پر خلاف حمله پیل کړه ، په دې وخت کې خواص خان لکه د غره په څیر ثابت و درید او یواځې د پرتاب دحملې د تم کولو په اړه یې فکر کاوه.

بیا نو خواص خان هم په وحشت اودهشت کې راغې ،ددفاع څخه یې ځان وویست اودپرتاب په فوځ یې خونړی حملې پیل کړې ، دپرتاب لښکرو د خواص خان دحملې مقابله و نه شوه کولې ، په لږه شیبه کې پرې د جنګ میدان د محشر ډګر وګرځید او په دې ترتیب پرتاب د ماتې سره مخ شو او کوپا په لور و تښتید. خواص خان دهغه تیښته د خپل ځان له پاره ډیره ښه موقع و ګڼله اودهغه دلښکر تر شا ولاړ او د شا له لورې یې دهغوې لښکر یو په بل پسې له منځه یوړ.

کله چې پرتاب د تیښتې وروسته د کوپا دلښکرو شاته ور سید په دې توګه د لښکرو د یوځای کیدو سره سم د کوپا لښکرو دجلال خان جالو په لښکرو باندې فشار ور زیات کړ ،خو کله چې خواص خان د پرتاب تر شا هلته ور ورسید نو هغه د کوپا په لښکرو کې د شا له اړخه مرګونې توپان راکیو ست او دهغوې حالت یې دبدو نه بدتر و په لور یوړ.

دبله اړخه کله چې جلال خان جالو وکتل چې دهغه اعلې سالار خواص خان پرتاب اودهغه لښکر ته ډیره بدې ماتې ورکړې ده او اوس پرتاب دکوپا تر څنګ راغلې دې .او دا چې اوس کوپا دشا له اړخه خواص خان هم حمله کړې د ه نوبیا جلال خان جالو د دفاع دحالت څخه ووت او دکوپا په لښکرو یې مرګونې ګذار پیل کړ ، په داسې حال کې چې د شا له اړخه خواص خان د کوپا دلښکرو بیخ اوبنسټ راویستلې و.

ددغې دوه اړخیزه حملې په واسطه کوپا اوپرتاب ډیر ټینګ نه شول او دماتې خوړلوورو سته یې دراښسین په لوبه لاره تیښته وکړه. په همدې وخت کې چې کوپا اوپرتاب د تیښتې له پاره ځانونه چمتوکول نو حاجي خان بیټنې او شجاعت خان هم دخپلو پاته شونو لښکرو سره یو ځاې همدې وادی ته را ننوتل.او دهغې لورې یې په کوپا او پرتاب باندې یرغل پیل کړ.

دحاجي خان بیټنې او شجاعت خان ناڅاپی راتګ خواص خان ته ډیر ستر قوت ورکړ هغه سمدستې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان ته حکم وکړ چې هغوې دې ددښمن د پرا و نه علاوه دخپل پرا و شیان اودخپل پرا و ښځې له ځانه سره یو ځاې کړې اودراې سین په لور دې حرکت وکړي. پخپله جالو خان او خواص خان د کوپا او پرتاب ترشا ولاړل.

حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړو د هر څه دمخه د کوپا اوپرتاب د پرا و ټول شیان سره راټول کړل ،دهغې وروسته یې دخواص خان دپرا و شیان هم راټول کړل اوبیا دواړه یعنې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان د خپلو ټولو شیانو سره یو ځاې دراې سین په لور وخوزیدل.

ددې اړخه خواص خان او جلال خان جالو په ډیره بیړه د کوپا او پرتاب پسې روان وو اوپر هغوې یې دشا له لورې حملې کولې اودهغوې دلښکرو شمیره یې وارپه وار را کموله.

د غرنیو لړیو څخه د وتلو وروسته کوپا اوپرتاب په خپلو کې سره سلا وکړه ، اوخپل خپل لښکر یې سره جدا کړل ، پرتاب دخپل لښکر سره یو ځاې په ډیره ګړندی توګه د راې سین په لور ولاړ. په داسې حال کې چې کوپا بیرته د راچپوتانه په لور دحرکت له پاره بله لاره و نیوله. په دې وخت کې خواص خان جلال الدین جالو ته د پرتاب ترشا دتللو حکم وکړ اوپه خپله د کوپا د فوځونو ترشا ولاړ.

خواص خان تر ډيره ځايه پورې د کوپا تر شا ولاړ. تاريخپوهان چې دکوپا د ميړانې ، شجاعت ، جنګې تجربو او ...په اړه په ليکنو نه ستومانيږې ، همغه کوپا د خواص خان تر مخه لکه د ګوره خر په څير چې کوم غوښې خوړونکې حيوان مخکې کړې وي اوځغلې د اسې ځغليده .

خواص خان تر ډيره پورې کوپا تعقيب کړ خوکله چې ورته څرګنده شوه چې کوپا بې ضرره شوې دې نو بير ته د راې سين په لور راستون شو ، تر دې وخته پورې جلال خان جالو هم د پرتاب تر شا په ډيره ګړندۍ توګه روان و ان تر دې چې پرتاب د راې سين ښار ته ورسيد اوهلته يې ځان کلا بند کړ. خوجلال خان جالو د راې سين دښاره لږ څه بيرون دخپل لښکر سره يوځاې پراو وکړ.

تر دې وخته پورې حاجې خان بيټنې او شجاعت خان هم د پراو د ټولو شيانو او د خواص خان دپراو د ښځينه و سره يوځاې هلته را ورسيدل. خواص خان هم را ورسيد او هلته يې د راې سين څخه بيرون په غرنيو لمنو کې دخپل لښکر له پاره د خيمو يوکلې اباد کړ ،کيدې شې چې هغه په راې سين دحملې کولو او په هغه ښار باندې دولکې کولو اراده درلوده

هغه وخت چې حاجې خان بيټنې او شجاعت خان دواړه هلته را ورسيدل ،نو دواړه يوځاې دخواص خان خدمت کې حاضر شول. په دې وخت کې جلال خان جالو هم هلته موجود وو. تر ډيره وخته پورې حاجې خان بيټنې او شجاعت خان په ډير ستايونکې سترګو باندې دخواص خان په لور کتل. بيا شجاعت خان خواص خان ته مخ کړ او ورته يې وويل چې :

امير خواص خانه ! په خداې سوګند چې هغه څه چې زه يې وايم ستا صفت اوستاينه نه ده بلکه حقيقت او ريښتيا دي. اميره ! حقيقت دادې چې ته دهغو ځوانانو څخه يې چې مونږ ستا په شخصيت باندې ويار کولې شو ، خداې شته چې ما دا کوپا او پرتاب دواړه دخپل ځان له پاره ډير خطرناک ګڼل . خو تا هغوې دواړو ته ډيره بده ماتې ورکړه اودهغوې لښکر دې ورختم کړ اودا دې ثابته کړه چې دشيرشاه سوری سالار خواص خان ناممکن ممکن ګرځوي اوناقابل تسخير تسخيروي.

شجاعت خان غوښتل نور څه هم ووايي چې خواص خان يې خوله ور ټپه کړه او ورته يې وويل چې: ګوره شجاعت خانه ، زما دوسته. دداسې ستاينو اړتيا نه شته اونه زه داسې ستاينې اورم. زما وروره ! هغه څه چې ما کړې هغه زما په دندوکې شامل وو. زه ددښمن په مقابل کې د سر د ورکولو په فن پوهيږم. سوګند په واحد ذات چې داخو لا يو کوپا و چې داسې کوپا ګان هم راشی نو بيا به يې هم زه مړۍ ور پربکړم.

په ځواب کې ورته شجاعت خان او يا بيټنې هيڅ يو هم څه و نه ويل ، بس په چپه خوله يې په ډيره مينه دخواص خان لورې ته کتل. بيا خواص خان جلال خان جالواو حاجې خان بيټنې او شجاعت خان دري واړو ته ووېل چې ،تاسې دري واړه لښکر و ته ولاړ شئ اودلښکريانو د خوراک څښاک له پاره ښه انتظام وکړئ ، او هغوې ته دارام اوسهولتونو له پاره ځايونه برابر کړئ ، د لښکرو يوه برخه د تيارسئ په حال کې وساتئ ترڅو هغوې پهره وکړي ، هسې نه چې د شپې په تياره کې پرتاب اويا دهغه کاکا دراې سين څخه را ووځې او زمونږ پر خلاف د شبخون هڅه وکړي ، زه اوس دخپلې خيمې په لور ورځم او د خوبه مخته شيرشاه سوری ته يو قاصد استوم ترڅو دټولو حالاتو څخه يې خبر کړي. او هو ! زما خيمې ته هم ډيره ژر ډوډۍ را وليږئ. ځکه چې زه ډيره لوږه احساسوم. دد ې خبر ې سره سم جلال خان جالو ، حاجې خان بيټنې او شجاعت خان دري واړه دلښکر دخوراک څښاک له پاره دهغه ځايه را ووتل . خواص خان هم شيرشاه سوری ته ديوه قاصد دليږلو له پاره يو کس را وغوښت اوبيا دخپلې خيمې په لور ولاړ.

کله چې خواص خان خپلې خیمې ته ورسید نوګوري چې په خیمه کې قالینې خپرې دي او د قالینو دپاسه په توشک باندې ګنګا نیمه پرته ده اودخپل کوچني زوې سره په مینه لګیاده ساعت تیروي. دخواص خان دکتلو سره سم یې کوچنې په ځانګو کې واچاوه او بیا یې دخواص خان په لور رامنډه کړه اوپه پوره ځواک سره یې دخواص خان څخه غیږه چاپیره کړه اوورغاړې وتله. اوپه خپل ډیره خوږ غږ یې وویل چې:

زما حبیبه ! زه تاته د راجپوتانه دراجه مالدیو د سپه سالار کوپا او دراې سین دراجه پورن مل د قومندان اوسالار پرتاب پر خلاف د بریا مبارکي درکوم ، دهغې په دې خبره خواص خان په خندا شو او ویې ویل چې ګوره ګنګا ! په داسې شکل دمبارکۍ د راکولو اړتیا نه شته.ځکه چې زما فتحه ستا فتحه ده په دې کې ستا کړچار هم شامل دې ،ځکه چې هغه کورنۍ ماحول چې تا زما له پاره جوړ کړې دې د همغې په اساس زما کړچار نور هم ډیر ښه شوې دې.

بیا خواص خان دګنګا څخه جدا شو اود ځآنګو په لور ورغې ،په دواړو ګوندو کیناست ، اوپه خندا یې خپل کوچني ته پیل وکړ ، دهغه سره یې مینه وکړه ، ښکل یې کړ او تر ډیره وخته پورې ورسره په خبرو کې بوخت و. بیا دوباره د کوچني څخه راپورته شو او دګنګا څنګ ته ولاړ. ګنګا ورته یو ځل بیا وویل:

دا دراجپوتانه دراجه مالدیو سالار چې ستا تر مخه لکه د ګوره خر په څیر ځغلیده نو دهغې څخه به د راجپوتانه او دهندوستانو نورو راجپوتانو ته دا راخرګنده شوې وې چې دکوپا په څیر ناقابل تسخیر او شجاع انسان هم دخواص خا ن تر مخه هیڅ نه دې ، هغوې ته به داخبره څرګنده شوې وې چې دشیرشاه سوری اعلې سالار خواص خان سره مقابله کول دداسې سالارانو د وس کار نه دې.

دګنګا ددې خبرو په وخت کې خواص خان هغې ته کتل او خندل یې. بیا یې وویل چې:

ګوره ګنګا ! راجپوتان به یوآځې دا خبره نه کوی چې ګویادوې د شیرشاه سوری داعلې سالار خواص خان تر مخه نه شي دریدې بلکه خلک به دا هم وایی چې کوپا د راجه هرکشن دراج کماري (شهزادګۍ) ګنګا میړه خواص خان تر مخه ټینګ نه شو. ګنګا دخواص خان ددې خبرو څخه خوند اخسته. بیا یې دخواص خان دواړه لاسونه ونیول اوپه قالینو باندې په خپور توشک یې له ځانه سره کیناوه ، تر لږه وخته پورې میړه اوښځې په خپل منځ کې خبرې کولې ،بیا یې خوراک راغې اودواړو په ډیره مینه خپله ډوډۍ وخوړه.

یوه ورځ مابنام ناوخته شیرشاه سوری دخپلو زامنو او دخپل سالار برهم جیت سره یوځاې، دراجپوتانې په پوله په خپل پړاو کې ، په خپله خیمه کې ناست و چې دخیمې دروازې ته دکوچیانو دقبیلې سردار فدایی خان اودهغه زوې اسماعیل خان دواړه رغ غلل. فدایی خان د راتلو سره د احترام او درنښت له پاره خپل سر راښکته کړ او ودرید اوشیرشاه سوري ته یې وویل چې:

تاسې زه را بللې وم، ایا زه دننه راتلاې شم . د فدایی خان اودهغه د زوې اسماعیل خان دکتلوسره سم شیرشاه سوری دخپله ځایه راپورته شو دهغه د پورته کیدو سره سم دهغه زوې او دهغه سالار هم راپورته شول ،بیا شیرشاه سوری په ډیر شفقت او مینې سره فدایی خان ته وویل چې:

فدای خانه ! ریښتیا هم چې ته مارا بللې یی. خو ته باید دپردیو په خیر په دروازه کې و نه دریږې ، سمدستې دننه راشه ځکه چې ته خو اوس په یوه ډول زمونږ د لښکر ملګرې یی. او ددې نه علاوه ستا پر ما ډیر زیات احسانات دي چې زه یی بدله نه شم درکولې.

فدایی خان او دهغه زوې اسماعیل خان ډیر خوشحاله شول او خیمې ته دننه ورننوتل. شیرشاه سوری هغوې په خپل څنګ کې کینول ، بیا فدایی خان وویل چې:

درونده او مهربانه شیرشاه ! ته زما دکومو احساناتو خبره کوې. ما خو له تاسره هیڅ احسان نه دې کړې بلکه برعکس ستا پر ما ډیر زیات احسانات دي، ستا سالار خواص خان څو څو ځله له ماسره کومک کړې دې، له ماسره یی بسپنه کړې ده او دا بل ستر احسان دې چې زه اوس ستا په لښکر کې او سیږم او زما د ټولې کوچیانۍ قبیلې مصارف هم تاسې ته در په غاړه دی. دهغه په دې خبرو شیرشاه سوری مسکې شو او ورته یی وویل:

ګوره فدایی خانه ! زما په تا باندې هیڅ ډول احسان نه شته. بلکه ستا پر ما بې شمیره احسانات بار دي. ستا تر ټولو ستر او نه تلافی کیدونکې احسان پر ما دادې چې تا ماته خواص خان راکړې دې ، واوره فدایی خانه ! که ماته خواص خانه نه وې تر لاسه شوې نو زه تاته په ډاډمنه توګه ویلې شم چې هغه فتوحات چې تر ننه پورې مونږ ته په برخه شوې دي ، دهغه پرته په دومره زیاته شمیره بریاوې مونږ ته په دومره کمه موده کې شوني نه وې. په دې خاطر ستا له اړخه د خواص خان راکول مونږ ته تر ټولو لوې او ستر احسان دې. چې بدله یی نشم پوره کولې. فدای خان د خوشحالۍ نه وویل: اقا شیرشاه ! ستا وینا بلکل سهي ده ،خواص خان هغه نایابه ګوهر دې چې زما سره یی ارزښت د یوه کانې په څیر و . اقا شیرشاه ! که څه هم هغه ما د خپلو اولادونو په څیر روزلې و خو بیا د ګیدړو د نیولو او ښکار کولو په وخت کې چې کوم جوهر موجود و هغه په ښه توګه نه شو رابرسیره کیدې ، خو ستا په لښکر کې د ورګډیدو نه وروسته هغه ثابته کړه چې هغه څومره ارزښتناکه او نه پیداکیدونکې هیرا ده . د شیرشاه سوری په مخ باندې د خوشحالۍ ننبې نورې هم را وځلیدې او بیا یی وویل چې:

فدایی خانه ستا خبره سهي ده . د جنګ په دوران کې فتح او بریا همداسې خواص خان لټوي لکه څنګه چې قیس خپله لیلې لټوله.

خیمه کې تر لږه ځنډه پورې خاموشي خپره وه. وروسته بیا شیرشاه سوری وویل:

ګوره فدایی خانه ! اوس په خیمه کې زما د زامنو څخه علاوه زما سالار برهم جیت هم ناست دې ، ما ته په دې خاطر را بللې یی چې ستا او ستا د قبیلې د اړتیا و په اړه ځانته معلومات تر لاسه کړم. ګوره فدایی خانه ! خواص خان د اریل د راجه بیربهان پر خلاف هم برې تر لاسه کړې دې نو هغه سامان یی چې دهغوې څخه تر لاسه کړې دې دهغې نیمایی زه تاته او ستا قبیلې ته ورکوم تر څو ستاسو د ژوندانه حالت را ښه شي. خو ګوره فدایی خانه ! دا زه په تا باندې د احسان د بارولو په خاطر نه کوم اونه دا دهغه احسان بدله ده چې دخواص خان د راکړې په اړه یی درکوم. اوس ته زما د لښکر یوه برخه یی. په دې خاطر ستاسره اعانت کول زما دنده ده.

په ځواب کې ورته فدایی خان یو اځې او یو اځې د ممنونیت په سترګو وکتل او بیا یی ورته وویل چې: اقا دا خو ستا مهرباني ده چې ته زمونږ دومره غم خوري.شیرشاه سوری ورته یو ځل بیا وویل ، خو دا ځل یی دخپل زوې عادل په لور وکتل:

عادله زویه ! اوس خو دا ټول ورونه ، برهم جیت ، فدایی خان او اسماعیل خان له ځانه سره کړه او ولاړ شه ،څومره سامان چې د اریل څخه راغلې دې دهغې نیمایی د فدایی خان قبیلې ته منتقل کړئ ،

دشیرشاه سوري دحکم سره سم دهغه زوې عادل ، برهم جیت ، فدایی خان او اسماعیل خان ټول دخپلو ځایو څخه د راپورته کیدو په حال کې وو چې خیمې ته یو ساتونکې راغې ، د تعظیم له پاره یې سر ښکته کړ او بیا یې په ډیر درنښت شیرشاه سوری ته وویل چې: د راجه پورن مل دراښسین د مرکز څخه د خواص خان یو قاصد راغلې او غواړي له تاسره وویني. دهغه سره ستا په نامه یو ډیر مهم پیغام دې ،نوکه ته یې حکم کوې زه به یې دننه را و لیږم.

د قاصد د غږ سره سم شیرشاه سوری سمدستي دخپله ځایه پورته شو ، دهغه سره دا نور خلک هم دخپلو ځایو څخه راپورته شول ، شیرشاه سوری هغه ساتونکې ته وویل چې دخواص خان قاصد سمدستي دننه راولیږه. هغه قهرجنې شو او ورته یې وویل چې هغه مو ولې ددروازې تر شا درولې دې ؟ هغه ساتونکې بیرون ووت او د لږه ځنډه وروسته یې هغه قاصد له ځانه سره یو ځاې خیمې ته را ننویست ، شیرشاه سوري هغه قاصد له ځانه سره کیناوه او تري ویې پوښتل چې: اوس را ته ووایه چې تا زما د زوې خواص خان څخه څه ډول پیغام راوړې دې او هم دا راته ووایه چې اوس خواص خان چیرې دې او څه کوي ؟ قاصد لږ څه فکر وکړ او بیا یې شیرشاه سوری ته وویل:

اقا ! تاته به داخبره رارسیدلي وی چې په مالوه کې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړو یوځاې د ناصرخان بغاوت او دملوخان سرکشئ و ځپلې ، ملوخان ماتې وخوړه او د خاندیش په لور و تښتید. تاسې ته به په دې هم خبر شوي یاست چې د اریل راجه بیربهان ته دماتې د ورکولو وروسته خواص خان هم دمالوه په لور را روان و. خو مالوه ته دخواص خان د رارسیدو نه تر مخه په لاره کې یو انقلاب راپیدا شو . هغه وخت چې حاجی خان بیټنې او شجاعت خان ملوخان او ناصر خان ته ماتې ورکړه اوپه مالوه کې یې په یوه ځاې کې دخپلو متحده لښکرو سره یو ځاې پراو وکړ چې پر هغوې باندې شبخوني حمله وکړل شوه . شیرشاه سوري تري په حیرانتیا سره وپوښتل چې ؟

په حاجي خان بیټنې او شجاعت خان باندې شبخون چا کړې و؟ ځکه چې هغوې دواړو د ناصرخان اوملوخان ته دماتې ورکولو نه وروسته هلته پراو کړې و ، قاصد ورته په ځواب کې وویل چې:

اقا ! د راجپوتانه د راجه مالدیو سالار کوپا د یوه لښکر سره یو ځاې مالوه ته تللې و ،هغه هلته خپل لښکر ته پراو ورکړ اوخپل یو نائب یې دهغه قومندان وټاکه ، اوپخپله د راې سین مرکز ته د پورن مل سره د کتلو له پاره ورغې ،هغه د پورن مل سره سازش وکړ او هغه ته یې لالچ ورکړ چې په مالوه باندې ولکه وکړي اوپه دې توګه په خپلو ځواکونو کې ډیرښت راوړي ،پورن مل د کوپا سره اتفاق وکړاوبیا یې خپل نیمایی فوځ دخپل وراره او سپه سالار پرتاب تر قومندې لاندې دهغه سره یو ځاې راولیږه ،بیا همدغه متحده لښکر چې د کوپا او پرتاب تر ګډې قومندې لاندې را یوځاې شوي و د شجاعت او حاجي خان پر خلاف شبخون وکړ. خو دهغوې شبخون دیر وینه تویونکې و او حاجي خان بیټنې او شجاعت خان ته یې ډیر تاوان ورساوه ، په دې اساس هغوې دواړو ماتې وخوړه او و تښتیدل. کوپا او پرتاب د فاتحینو په څیر په ډیره خوشحالۍ سره دراې سین لور ته روان وو چې په لاره کې د بندلکنډ په کوهستاني سیمه کې یې خواص خان لاره و نیوله. ددواړو لښکرو تر منځه سخت جنګ و شو چې په هغه کې خواص خان کوپا او پرتاب ته سخته ماتې ورکړه

،هغه وخت چې کوپا اوپرتاب تښتيدل نو حاجي خان اوشجاعت خان هم هلته را ورسيدل ، دماتې خوړلو وروسته کوپا د راجپوتانه په لور و تښتيد خو پرتاب دخپلو پاته شونو لښکرو سره يوځاې په راې سين کې ځان کلا بند کړ . اوس خواص خان د حاجي خان ، شجاعت خان او جلال خان جالو سره يو ځاې دپورن مل دمرکزې ښار څخه بيرون پراو کړې دې او اراده لري چې راې سين ښار کلا بند کړي اوبيا پرې حمله وکړي اوپه مالوه باندې دحملې نه مخته راجه پورن مل ته سبق ورکړي اودهغې ټولې سيمې د خپلې ولکې لاندې راوړي اوبيا په راجپوتانه باندې دحملې له پاره ځان تيار کړي.

د قاصد ددې پيغام د اوريدو سره سم د شيرشاه سورى په مخ دخوشحالۍ څپې رابنکاره شوې ،په سترګو کې يې دخوشحالۍ عجيبه شانته منظر ځليده ،تر ډيره پورې خاموشه ناست و بيا يې د لږ څه فکر کولو وروسته وويل چې: خواص خانه زويه ! څنګه چې ته غواړې همغسې به وشي. لمړۍ به مونږ پورن مل تر پښو لاندې کړو اودهغې وروسته به دراجپوتانه په لور ورخوزيږو .

شيرشاه سورى يو ځل بيا خاموشه شو داسې څرګنديدل چې هغه د ويلو له پاره څه نښه الفاظ لټوي ،بيا يې په خيمه کې په لوړ غږ سره وويل چې: خواص خانه ! ته زما هغه زوې يې چې د زمکه په لړزولو ، د غرونو په ټوټه ټوټه کولو ،او د اسمانه د دروازو د پرانستولو په فن باندې نښه پوهيږې.

خواص خانه ! زما د قوم ستر اتل ، د راجپوتانه د راجه مالديو سالار کوپا داسې يو ستر جنګجو او نه ماتيدونکې تصور کيږي چې دهندوستان راجپوتان هغه نا قابل تسخير ګڼي. خواص خانه ! تا هغه په خپله مخه کې د ترو ليوانو په څير وځغلاوه اوثابته دې کړه چې داسې جنګجو او ناقابل تسخير ستا تر مخه د زمانې هسې ځک ثابت شوې دې .

تر دې ځايه دخبرو وروسته شيرشاه سورى لږ څه خاموشه شو اوبيا يې دخپل زوې عادل په لور وکتل او ورته يې وويل چې: عادله زويه ! د خواص خان ددې قاصد له پاره د خوراک څښاک او د ارام کولو دځاې غم وخوره. بيا ددې قاصد په لور د کتلو په وخت کې شيرشاه سورى يو ځل بيا وويل:

نن شپه ته همدلته په پراو کې قيام وکړه ،مونږ به يوځاې ددې ځايه د راې سين دمرکز په لور حرکت کوو اودخواص خان دغوښتنې په مطابق به دراجپوتانه په ځاې پورن مل ته سبق ورکړو ، ددې خبرې وروسته شيرشاه سورى يوځل بيا خپل زوې عادل ته وکتل او ورته يې وويل چې:

عادله زويه ! اوس تاسې ټول ولاړشئ ، او همدا اوس خپل زياتې سامانونه راټول کړئ، سبا به لښکر د دې ځايه دراې سين په لور کوچ کوي ، دشيرشاه دحکم سره سم دهغه زوې عادل ، سالار برهم جيت اودخواص خان له لورې راغلې قاصد درې واړه دخيمې څخه ووتل.

بله ورځ سهار وختې شيرشاه سورې دخپل لښکر سره يو ځاې دراجپوتانه سرحد ته د راجه پورن مل د مرکز راې سين په لور وخوزيد.

۷۲

دماخستن د لمانځه څخه لږه شيبه وروسته شير شاه سورى د راې سين دښاره بيرون دخواص پراو ته ورسيد. کله چې خواص خان ته دشيرشاه سورى دراتلو په اړه خبر ورکړل شو چې شيرشاه د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلې دې نو سمدستى يې حاجي خان بيټنې ، شجاعت خان او جلال خان جالو له ځانه سره يو ځاې کړل او دشيرشاه سورى د نښه راغلاست له پاره دشپې په تيارو کې بيرون

راووتل. دشپې په تیارو کې دخواص خان دلښکر دخیمو تر مخه هر ځای اورونه بل و ، مشالونه را ځوړند شوې و ، شیرشاه سوری د خواص خان د کتلو سره سم دخپله آسه راکیوت ، خواص خان ته ورغاړې وت او هغه یې په تندي باندې ښکل کړ اوبیایې ورته وویل چې: خواص خانه زویه تا هغه جنګ ګټلې دې،تا هغه کار کړې دې چې د عام انسان د وسه نه و پوره. تا ګوپا ته ماتې ورکړې اوپه یوه ډول دې ناممکن ممکن و ګرځاوه ، خواص خان ورته په ځواب کې څه و نه ویل ،بس دممنونیت په سترګو یې شیرشاه سوری ته کتل ، بیا خواص خان د شیرشاه سورې لاس و نیوه اود پرا و په لور ورسره روان شو. شیرشاه سوری خواص خان ته یو ځل بیا وویل چې:

خواص خانه زویه ! ته کملاوتي خپلې خیمې ته یوسه ، ګنګا او نیرما به دفدایی خان خیمې ته منتقل کړل شي ،په همدې وخت کې فدایی خان هم را نژدې شو او دشیرشاه سوری په لوړیې دکتلو په وخت کې وویل چې: اقا ! زه به په دې لړ کې دخواص خان سره مرسته وکړم، شیرشاه سورې ورته یو ځل بیا وویل چې: تاسو دواړه ولاړ شئ زه به پخپله د لښکر د پرا و او دهغوې د خوراک څښاک له پاره تیارې وکړم.

دهغه په دې خبره خواص خان او فدای خان دواړه یوې لورې ته شول ، فدایی خان ګنګا او نیرمل دواړه دخپله ځانه سره د قبیلې خیمو ته یوړې ، په داسې حال کې چې خواص خان په ډیره مینه کملاوتي له ځانه سره کړه او دخپله ځانه سره یې خیمې ته یوړه. هغه یې دخپل ځان سره کینوله ، ډوډۍ یې یوځاې ورسره وخوړل اوبیا راووت او دشیرشاه سوری سره دراغلي لښکر له پاره یې د خوراک څښاک د تیارولو حکم وکړ.

بله ورځ شیرشاه سوری دخپلو نورو سالارانو او خواص خان سره یو ځاې د راې سین د ښار په لور ولاړ. دهغوې سره په دې وخت کې دهغوې ساتونکې ډلې هم وې. هغوې لمړۍ دښار د شاوخوا سیمې وکتلې. د راې سین ښار د اوسنۍ بهیلسه په جنوب کې څوارلس میله واټن کې او د اوسني بهوپال دښار څخه نژدې ۲۷ میله شرق لورې کې پروت دې. نن هم ددې کلا نښې نښانې شته چې د وندهیاچل د کوهستاني لړیود په ډیره لوړه برخه کې تر سترګو کیږی.

دا کلا او ښار دبیتواندي په لور نژدې اوه میله سیمه کې پرته ده د وندهیاچل دکوهستان په کومه لوړه کې چې دا واقع شوې وه نو دهغې لوړې شمال او جنوب څخه دوه غرنۍ ویالې د غرونو نورې لړۍ یو دبل څخه جدا کوي. په همدې خاطر د کلا ټینګښت او استحکام نور هم زیاتوي.

د راې سین دشاوخوا سیمو د جایزې د اخستلو وروسته شیرشاه سوری بیرته خپلې خیمې ته راغې اودخپلو زامنو څخه اخوا یې خواص خان ، او نورو سالارانو سره په راې سین د حملې کولو په جنګي پلان باندې غور پیل کړ.

که څه هم خیمې ته د راننوتلو وروسته هغه تر لږه ځنډه پورې خاموشه و خو وروسته یې بیا خپلو زامنو ، اونورو سالارانو ته وویل چې :تاسو ټولو زما سره یو ځاې دراې سین د کلا جایزه واخستله ،اوس ووایاست چې په دې ښار دحملې کولو له پاره به کوم تاکتیک استعمال کړل شی ، خو واورئ ، تر هغو چې زما د ذاتي راې پورې اړونده ده ، هغه داده چې دراې سین دکلا په مقابل کې چې کومې غرنۍ سیمې دي په هغوې باندې ولکه کول اړین دي ، په دې غرونو باندې تر ټولو لمړۍ توپونه نصب کړئ ، څرنګه چې د راې سین د کلا دیوالونه د غرنیو لړیو په واسطه خوندي شوې دي ، نوپه دې خاطر ددې کلا د سوبې کولو اویا ورته د ننوتلو له پاره مونږ ته په کار دي چې دکوم لوړ ځاې څخه د کلا دیوالونه تر ضربې لاندې و نیسو ، په دې صورت کې به مونږ څه ګټه تر لاسه کړو.

کله چې شیرشاه سوري غلې شو نو خواص خان ورته وویل چې:

درونده شیرشاه ! ستا وړاندیز په خپل ځای سهي دي او مناسب هم دي. مونږ ته په کار دي چې خپله توپخانه دښمن په کوم ستر او پورته ځای کې نصب کړو ، په دې توګه مونږ څه تر لاسه کولې شو خو تر څنګ یې زه یوه بله مشوره هم درکولې شم. دهغه په دې خبره شیرشاه سوری ټکان وخوړ او ویې ویل چې:

خواص خانه زویه ، ته ووایه چې له تاسره څه ډول وړاندیز شته. تر څو عملې کړل شي خواص خان ورته وویل چې:

شیرشاه سوري ! ته پوهیږې چې په اوسني وخت کې پورن مل په دوو ښارونو حکومت کوي ، یویې رای سین او بل یې چندریري دي. دپاته کوچنیو کلیو ځخه نه پورن مل ته کومک رسیدې شي او نه هغوي ددې توان لري چې بسپنه ورسره وکړي ، که مونږ یواځې راې سین کلابند کړو نو هغه ته به د هغه د بل ښار ګوتې چندریري ځخه په پرلپسې توګه کومک رارسیږي او په دې توګه به دا کلابندي ډیره اوږده شي ،او په پورن مل باندې به زمونږ له پاره قابو پیدا کول که ممکن وي خو ستونزمن به هم وي.

زما وړاندیز دادې چې د لښکرو یوه برخه د چندریري په لور ولیږو تر څو هغه ښار هم کلابند کړي ،نو که په دې توګه مونږ دواړه ښارونه په یوه وخت کې کلابند کړو نو بیا به ددې دواړو ښارونو ځخه یوه ته هم کومک نه شي ور رسیدلې. په دې توګه به مونږ به اسانۍ سره وتوانیږو چې پورن مل تر پښو لاندې کړو.

خواص خان د لږځه فکر کولو وروسته بیا دخبرو لړۍ پیل کړه اوویې ویل چې: دچندریري په لور د لښکرو د لیږلو وروسته باید مونږ خپله توپخانه په کوم ستر ځای کې نصب کړو او بیا دراې سین دکلا په بیرونی دیوالونو باندې ګوله باري وکړو ، ددې کار له پاره باید مونږ خپل پاته لښکر هم په درې برخو باندې وویشو ، یوه برخه یې د کوهستان لړۍ په لوړو ځایو باندې او پاته دوه برخې د ښار ددیوالو دهغو برخو سره نزدې پټ کینی کومه برخه چې زمونږ د توپخانې د ضربې لاندې راځي

دښار په دیوالونه به په پرلپسې توګه د توپ ګولې وریږي، کله چې د ښار کوم دیوال را پریوځي اویا پر هغې کې کوم سوری راپیدا شي اوبیا دښار فوځونه دهغې دبیا رغولو له پاره رامخته کیږي نوپه سنګرو کې ناست دواړه ډلې لښکرې به پر هغوي حمله کوي، هغوي به له منځه وړي اوپه دې توګه به دښار دننه د ننوتلو له پاره لاره هموار ه شي، ځکه چې ما اوریدلي دي چې دراې سین د کلا دیوالونه دوه پوړه لري.

کله چې خواص خان غلې شو نو شیرشاه سوری ورته وویل چې: خواص خانه ! کوم وړاندیز چې تا وکړ په خدای سوګند چې زما په زړه کې هم همدا سې تیریدل ، ماته خو ددې نه غوره اوښه بل وړاندیز نه تر ستر ګو کیږي. اوس به همدغې ستا وړاندیز اوپلان ته اخري شکل ورکړو ، واورئ !چې زه به دلږې شیبې وروسته لښکر په څلورو برخو ووېشم. یوه برخه به زما زوې جلال خان له ځانه سره یوسي او د چندریري ښار به کلابند کړي ترڅنګ به یې جلال خان جالو هم دهغه سره دهغه د نائب په څیر ولاړ شي. دوې دواړه به د چندریري د کلابندۍ اودهغې د فتحې کولو هڅې وکړي، دلښکر پاته درې واړه برخو څخه به یوه یې د خواص خان تر قومندې لاندې ، اوحاجې خان بیتنې به یې نائب وي ، دلښکرو دریمه برخه به زما د زوې عادل تر قومندې لاندې وي اوشجاعت خان به یې نائب وی او اخري برخه به یې له ما سره ځي چې برهم جیت به مې معاونت کوی. خواص خان اوعادل خان دواړه به دخپلو لښکرو سره دکلا دیوالونو خوا ته په

همغه ځایو کې سنګرونه نیسي چیرې چې مونږ ګوله باری کوو. زه به دخپل لښکر سره یوځای د توپخانې ځارنه کوم او د ښار د دیوالونو په هغو برخو به ګولی وروم چې خواص خان او عادل خان ورسره نژدې سنګرونه نیولې دي.

ددې خبرې سره سم شیرشاه سوری دخپلو جنرالانو دا غونډه پای ته ورسوله ، بیا د شیرشاه سوری زوی جلال خان دخپلې برخې د لښکر سره یو ځای د چندریري په لور وخوزید. جلال خان جالو ورسره دنا ئب په څیر ولاړ.

پاته لښکر خپله توپخانه دراې سین سره نزدې یوه لوړ ځای ته وخیژوله اوشیرشاه سوری یې تر څنګ پرا وکړ. خواص خان اوعادل خان هم د ښار دد یوالونو هغه برخې ته ولاړ کومې چې د ګولیو ورولو له پاره په نښه شوې وې.

۷۳

دراې سین راجه پورن مل د خپلې لور پاروتي او دخپل سالار او وراره پرتاب سره یوځای د رای سین دکلا په یوه لوړ برج ولاړ و اوپه خپل مخکې یې په یوه لوړ غر دشیرشاه سوری د توپخانې د نصبولو ځارنه کوله. په همدې وخت کې دهغه یو جاسوس په ډیره منډه ځان ور ورساوه ، دهغه دراتلو سره سم پورن مل هغه لوري ته متوجه شو اوغوښتل یې څه ترې وپوښتي چې هغه مخبر ورته وویل :

مهاراجه ! ما تاته د شیرشاه سوری دلښکر په اړوند ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، هغه د هغه مخامخ کوهستاني لرې په سر باندې خپله توپخانه نصب کړې ده . اوپخپله هم دخپل لښکر د یوې برخې سره همتله رسیدلې دې ، اوس د شیرشاه سوري د جنګ پلان دا دې چې : هغه به دهمغه ځایه دښار بیروني دیوالونه ترضربې لاندې نیسي او د دیوالونو د له منځه وړلو هڅې به کوي، هغوې هغه ځای د مخه په نښه کړې دي. دهمدې دیوال شاوخوا کې د شیرشاه سوری سالار خواص خان او دهغه زوې عادل خان پټ سنګرونه نیولې دي ، دهغوې آند دا دې چې کله ګوله باري پیل شي او د راې سین د دیوال دا برخه له منځه ولاړه شي نوبیا به د شیرشاه سوری سالار خواص خان اودهغه زوې عادل ددوو مختلفو سیمو څخه دکلاد دغه راپریوتې دیوال څخه را ننوځي او دوه کاره به کوي ، لمړی داچې هغوې به د دیوال د دې برخې دبیا جوړولو کارنه پریږدي چې تر سره شي اودهغې په بیا جوړونکو به حمله کوي ،تر څنګ به یې هغوې د ښار د دیوالونو هغه ډیره نازکه برخه هم وینې تر څو دهغې لارې شیرشاه را ننوځي.

تر دې ځایه دخبرو وروسته هغه مخبر خاموشه شو خو وروسته یې یوځل بیا په خبرو پیل وکړ: مهاراجه ! ددې نه اخوا یوبل مهم خبر دادې چې شیرشاه سوری خپل یو زوې جلال خان د چندریري په لور دخپل لښکر سره یو ځای استولې دې. شیرشاه سوری دهغوې څخه غوښتي دې چې چندریري سوبه کړي او یا یې داسې کلک کلابند کړي چې دهغه ځایه راې سین ته کومک و نه رسیږي.

کله چې هغه جاسوس خاموشه شو نو راجه پورن مل تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو بیا یې دهغه جاسوس څخه وپوښتل چې ته خو نور څه ویل نه غواړې؟ هغه د نفي په توګه ورته خپل سره وخوځاوه . بیا پورن مل په ټیټ اواز سره وویل چې ، ته نور ور تلاې شې . دهغه په دې خبره هغه جاسوس دهغه ځایه ولاړ. دهغه دتللو وروسته راجه پورن مل دخپلې لور پاروتي او خپل وراره او د قواو سالار سره په خبرو پیل وکړ.

اوس تاسو دواړه ووایاست چې څه کول په کار دي ؟دهغې وروسته به زه تاسو دواړو ته خپله دجنګ نقشه وړاندې کړم. په ځواب کې پرتاب او پاروتی دواړه تر لږه وخته پورې خاموشه و او څه فکر یې کاوه . دلږ څه ځنډ وروسته یې په خپلو کې سره خبرې وکړې اوبیا

پرتاب خپل کاکا پورن مل ته مخ کړ او ورته یی وویل چې : ستا دپوښتنې په اړه چې ما اوپاروتي په خپلو منځوم کې مشوره وکړه، دهغې په مطابق زمونږ د دواړو اراده ده چې مونږ به خپل لښکر په درې برخو ویشو . دلښکرو یوه برخه ستا په قومنده کې اوسي او دکلا د دیوال دهمدې برخې څخه چې مونږ په کې همدا اوس ولاړ یو څارنه کوي. خو دلښکر پاته دواړو برخو څخه به یی یوه زما او بله د پاروتي د قومندې لاندې وي. که چیرې دشیرشاه سوری د ګوله بارئ څخه زمونږ دکلا دیوالونو ته کوم زیان ورسید او مسلمانان دهغې د کومې برخې په راپرځولو باندې برې و موند نو زه اوپاروتي به دواړه دخپلو لښکرو سره هڅه وکړو چې حمله راوړونکې راننوتلو ته پرې نږدو . ما پاروتي ته ویلي دی چې دشیرشاه سوري د زوې عادل خان مقابله وکړی خو هغه وایی چې هغه به دخواص خان په تمبولواو دهغه دمخنیوي له پاره کار وکړي. په دې اساس پاروتي دا وړاندیز کړې دې چې څرنګه چې خواص خان پخوا ماته او کوپا ته ماتې راکړې ده نوپه دې خاطر اوس به زه په خپله دهغه سره خپل قسمت ازمویم. نو که چیرې دښمن ددیوال په راپرزولو باندې بریالې شی نومونږ دواړه به دخپلو لښکرو سره یو ځاې دخواص خان اوعادل خان لاره و ترو . او پرې به یی نږدو چې ددیوال د لویدلې برخې څخه دننه کلا ته را ننوځي اوکه را داخل هم شی نو مونږ دواړه به یی په بیرته ټیل وهلو باندې بریمنده شو . خوته به هغه وخت ددیوال دپاسه په هغوې داسې غشي وروې چې هغوې د دیوال څخه د را ننوتلو جوګه نه شی او نه زما او پاروتي تعقیب وکولې شي .

راجه پورن مل دخپل وراره پرتاب او دخپلې لور پاروتي د وړاندیز څخه ډیر خوشحاله شو اوبیا یی په خندا کې وویل چې :

ګوره پرتابه زویه ! زه ستا او دپاورتي ددې پریکړې ملاتړ کوم، همستاسو د وړاندیز له مخې به فوځ په درې برخو باندې وویشو ، تاسې دواړه دخپلو لښکرو سره یو ځاې د خواص خان اوعادل دمقابلې له پاره ځانونه چمتو کړئ اوزه به دخپلو لښکرو سره یو ځاې دهغو برجونو په سر و دریږم اودغشو ورولو په اساس به پرې نږدم چې خواص خان او عادل خان مخته راشي . ددې خبرې سره سم ، پاروتي ، پرتاب او پورن مل درې واړه د دیوال څخه را ښکته شول.

۷۴

د لږ وخت وروسته دشیرشاه سوری توپخانې ، د شیرشاه په حکم د راې سین په ښار باندې ګوله باري پیل کړې وه، لمړی څو ګولئ د دیوال څخه لږ څه اخوا و لګیدې. بیا کرار کرار توپچې خپله نښه سهي کړه او دراې سین دښار د دیوالونو بیرونې لورې یی خپل هدف وګرځاوه . که څه هم د کلا د دیوال دابرخه چې ګولی پرې په پرلپسې توګه لګیدې د غره په څیر کلکه ولاړه وه خو دپرلپسې او نه ماتیدونکې لړی په زور ددې کلا د دیوال په یوه برخه کې درزونه راپیدا شول ، ان تردې چې دمانبام څخه لږ څه د مخه شیرشاه سوری د راې سین دکلا ددیوال د یوې برخې په رانړولو باندې بریالې شو .

کله چې دښار دکلا ددیوال دا برخه را پریوته ، نو دپخوا څخه د جوړ شوي پلان په اساس شیرشاه سوری د ګولیو ورول بند کړل ، اوس نو دخواص خان اوعادل خان کار پیل شوې و . هغوې تر اوسه هم په سنګرونو کې ناست و و . دواړه کرار کرار د خپلو سنګرونو څخه راووتل او ددیوال د راپریوتې برخې په لور ور اوږده شول. لمړی خواص خان دهمغې ورانې برخې څخه کلا ته ورننوت. دخواص خان په ورننوتلو سره یو قیامت جوړ شو .

هغه باندې دمخې له اړخه د راجه پورن مل لور پاروتي د خپل لښکر سره د سوځونکې اور په څیر حمله راوړه. په همدې وخت کې عادل خان هم د خپل لښکر سره یو ځاې د همدې مات دیوال څخه ورتیر شو اوکلا ته ورننوت. په عادل خان هم د پاروتي په څیر پرتاب د خپل لښکر سره یو ځاې یرغل راوست.

پاروتي د نارینه و په کالیو کې وه ، په دې خاطر هیڅا نه پیژندله چې دا به د راجه پورن مل لور پاروتي وی. خو خواص خان د هغې حمله و تمبوله. تر څنګ یې د خپلو لښکریانو سره یو ځاې د «کن فیکون» دنغمو او د تکبیر دا وازونو سره یو ځاې د پاروتي په لښکرو باندې یرغل وروست او د پاروتي په لښکرکې یې دا سې یو توپان جوړ کړ چې د هغوې حالت یې دبد نه د بدتر په لور یوړ. د خواص خان په لور د کتلو سره سم د شیرشاه سوری زوې عادل خان هم د پرتاب لښکر د همدا سې قهر او غضب لاندې راوست او په هغوې دا سې ګذارونه پیل کړل چې شین اسمان یې پرې تور وګرځاوه.

پرتاب او پاروتې تر ډیره پورې د خواص خان او عادل خان د حملو تر مخ و نه دریدل، هغوې د خپلو ځانو او د خپلو لښکرو د خوندی ساتلو په خاطر یو بل ته اشاره وکړه او وتښتیدل. کله چې خواص خان د پاروتی او عادل د پرتاب تر شا ولاړل نو د کلا د دا خلې برجونو څخه پرې غشي لکه د باران په څیر را ووریدل. هلته پورن مل د خپل لښکر سره یو ځاې ولاړ و . د غې غشو د خواص خان او عادل خان لښکرو ته پوره زیان واړاوه ، په دې خاطر خواص خان د خپل لښکر سره یو ځاې د مات دیوال د برخې څخه بیرته بیرون ولاړ ، عادل خان هم د خواص په قدم ولاړ او خپل ځواکونه یې د هغه ځایه را وویستل.

پرتاب او پاروتي د خواص خان او عادل خان څخه د تیښتې وروسته ،کله چې د ښار د مخالف لورې د شاه پنا د دروازې څخه دننه راغلل نو هلته یې وکتل چې پورن مل ولاړ دې. په دې وخت کې پاروتی او پرتاب یو د بل سره مشوره وکړه او خپلو فوځونو یې د دیوال تر څنګ په پراخه میدان کې د پرا و کولو حکم وکړ. خو هغوې دواړو خپل اسونه را وځغلولو او د پورن مل څنګ ته راغلل. دواړه د را رسید و سره د پورن مل مخکې و دریدل. پاورتي غوښتل خپل پلار پورن مل ته څه وایی خو پورن مل پرې رامخته شو او ورته یې وویل چې:

پاروتي او پرتاب ! کله چې ما ستاسو دماتې په اړه واوریدل ډیره زیات خفه شوم. ما خو هیله درلوده چې د شیرشاه سوری هغه لښکر چې دلته په سنګر کې ناست دې هغه به تاسو دواړه له دې ځایه وځغلوئ او مونږ ته به دا فرصت را په برخه کړئ چې د کلا د دیوال هغه لویدلې برخه به بیرته جوړه کړو. خو ستاسو د دواړو ماتې زه د اندیښنو سره مخ کړې یم.

پلارجانه ! فتحه اوناکامي دواړه خو د یو چا نه یو چا په لمن کې راپریوځي. که نن موماتې وخوړه سبا به بیا بریمنډ شو ،دا خبرې پاروتي په ډیره مینه خپل پلار ته کولې. هغې یوځل بیا خپل پلار پورن مل ته په وینا کې وویل:

پلارجانه ! ما د شیرشاه سوری د سالار خواص خان مقابله وکړه په دا سې حال کې چې پرتاب د شیرشاه د زوې عادل خان په مقابله کې ولاړ و. په دې کې شک نه شته چې د هغې دواړو د جنګ تګلاره زمونږ له پاره نوې وه. خو د دې سره بیا هم زه تاته ویلې شم چې په خپله شیرشاه او هغې دا دواړه سالاران نه ماتې خوړونکي نه دي. مونږ باید خپلو هڅو ته دوام ورکړو او زه هیلمنه یم چې که چیرې مونږ خپلو هڅو ته همدا سې دوام ورکړو او دا کلابندې اوږده کړو نو شیرشاه سوری به د کلابندی څخه په تنګ شي او د دې ځایه به د تللو په لور مجبور شي.

ګوره لورجانې ! ستا ژبه دې مبارکه وی ، خو ماته دا سې څه نه تر سترګو کیږي ، اوس خو شیرشاه سوري زمونږ دا ښارونه کلابند کړي دي اوهغه به د دې ښارونو د نیولو پرته شاته ولاړ نه شي، اوبیا لږ څه مخته دیوه قاصد په لاسو دا خبر هم راغلې دې چې د شیرشاه سوری زوې جلال خان د خپل لښکر دیوې برخې سره زمونږ دویم ښار چندریري هم کلابند کړې دې په دې خاطر دبیرون نه مونږ ته کومک رارسیدل هم بند شوي دي .نو که چیرې دا لړۍ همدا سې دوام وکړي نو ډیر ژربه د شیرشاه سوری زوې جلال خان چندریرې په خپله ولکه کې واخلي . اوس خو شیرشاه سوري پخپله دخپلو ستر و سالارانو سره یوځاې زمونږ ښار کلابند کړې دې اومونږ ته دهیڅ لورې دکومک د رارسیدو هیله نه شته . زمونږ سره خو یوآځې د چندریري ښار و چې د کومک د راتلو هیله ترې کیده ، دهغې د کلابندۍ وروسته خو ، زما زامنو ، مونږ بلکل بې یاره اومدګاره پاته شوي یو. دا خبرې پورن مل په ډیرې عاجزۍ اوبیچارګۍ سره وکړې اوبیا غلې شو.

په دې وخت کې پرتاب اوپاروتي په ډیره حیرانونکې توګه پورن مل ته کتل ،بیا پرتاب دپورن مل د اندیښنو د لرې کولو له پاره څه ویل غوښتل چې پورن مل ورته په خبرو پیل وکړ.

واورئ زما بچیانو ! هغه توپونه چې شیرشاه سوری د دې غره په څوکه ایښودې دي،دهمغې په کومک سره یې دراې سین دکلا بیروني دیوالونه ورمات کړل ، اوس تاسو زما دا یوه خبره له ځانه سره ولیکئ چې ددې دیوال دماتولو وروسته به شیرشاه سوری همدا سې غلې کښیننې. ددې دیوال دماتولو وروسته دهغه اودهغه د ځواکونو حوصلې ډیرې سترې شوې دي ، اوس به هغه په نورو دیوالونو باندې حمله کوي اوپه هغوې به هم په پرلپسې توګه ګولئ وروری ، اودا دیوالونه دډیرو ګولیو دورولو زور نه لري. رالویږي اوبیا چې د ښار کوم حشر نشر وي هغه د وتلو څخه بیرون دي.

پلار جانه ! که چیرې ستا په ذهن کې همدا سې اندیښنې وي نو ایا ددې اندیښنو څخه د وتلو کومه لاره دې هم په ذهن کې شته ؟ پاروتي دخپل پلار ه دغه پوښتنه په ډیره نرمه او خوږه ژبه وکړه. پورن مل د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ اوبیا یې وویل چې :

واورئ زامنو ! په دښمن باندې دسخت ګذار کولو له پاره له ماسره یو وړاندیز شته . اوهغه دا چې ، مونږ باید ددې خبرې انتظار و نه کړو چې شیرشاه سورې به کله زمونږ د ښار په نور و دیوالو باندې ګوله باري پیلوي ، زمابه آند چې مونږ باید په خپل اخري تدبیر باندې عمل وکړو . اوهغه داچې : مونږ باید دخپل ټول لښکر سره یو ځاې په خواص خان اوعادل خان باندې حمله وکړو. که چیرې مونږ دهغوې دواړو په مقابل کې بریاوې تر لاسه کړې او هغوې ته مو ماتې ورکړه اوددې ځایه مو و شړل نوبیا خو به په همدې کې زمونږ ګټې را نغښتې وي. ددې وروسته به مونږ د دیوال د رالویدلې برخې په جوړیدو هم پیل وکړ اې شو اوخپل توان او ځواک به نور هم مستحکم کړو .

خو که چیرې دخواص خان اوعادل خان په مقابل کې مونږ دناکامۍ سره مخ شو نوبیا به مونږ خپل ټول لښکر دخپلې کورنۍ سره یوځاې واخلو او د بیتواندی په لور به ولاړ شو. هلته به دبیتواندي په ځنګلونو کې پناه واخلو ، څرنګه چې دا ځنګلونه دکوهستانې لړیو په منځ کې پراته دي نوپه دې اساس به شیرشاه سوری زمونږ سره د بیتواندي څخه اخوا دګونډوانه په ځنګلونو کې دلاس اچولو اوټکر کولو هڅه ونه کړي.

تردې ځایه دخبرو وروسته پورن مل خاموشه شو ، دهغه په دې وړاندیز باندې د تبصرې کولو دمخه پرتاب او پاروتي دواړو په خپلو منځوکې سلا مشوره وکړه ، بیا پاروتې څو قدمه مخته راغله او دخپل پلار پورن مل ترمخه و دریده اوویې ویل چې :

پلار جانه ! زه اوپرتاب دواړه دې پایلو ته ورسیدو چې ستا په دې وړاندیز باندې باید عمل وکړل شي، زمونږ له پاره اخري او ترټول ښه لاره همدا ده. خواص خان او عادل خان همدا اوس د دیوال دهغه ماتې برخې ترڅنګ په سنګر کې دي. زما په فکر چې مونږ باید دبیرون څخه دهغوې ترشا پر هغوې باندې یرغل راوړو ، په دې توګه به مونږ ته څه بریاوې راپه برخه شي .

دبګوان شکر دې چې تاسې دواړو زما په وړاندیز باندې اتفاق وکړ. پورن مل د خوشحالۍ نه ورته وویل. واورئ بچیانو ! اوس به زمونږ پلان داوي چې مونږ به خپل ټول لښکر دوه ځایه کړو . یوه برخه به یې زما تر قومندې لاندې وي ترڅنګ به یې زمونږ ټول خپلوان اوکورنۍ هم زما د لښکر برخه وي. دلښکر بله برخه به ستاسو ددواړو تر قومندې لاندې وي ،تاسو دواړه به یو ځاې د خواص خان پر خلاف حمله کوئ ، زه به دشیرشاه سوری په زوې عادل خان باندې ګذار کوم. که چیرې مونږ بریمنده شو نو زه به وپوهیږم چې تقدیر زمونږ ملګرې دې اوکه چیرې دناکامۍ سره مخ شو نوبیا به د پلان په مطابق دبیتواندي څخه تیریږو او دګوندوانه ځنګلونوته به پناه وړو . ددې سلا نه وروسته راجه پورن مل څو کسه سالاران راوبلل اودهغې وروسته یې دښار دننه ټول لښکر دهغه دروازې ترڅنګ د راټولیدو حکم وکړ دکومې ترڅنګ چې هغه ولاړ و .هغه پرتاب اوپاروتي دواړه و لیږل اوخپل ټول دوستان اوکورنۍ یې دې دروازې ته را وبلل. دپورن مل په حکم پرتاب اوپاروتي دهغه ځایه ولاړل ، لږه شیبه وروسته دپوره تیارۍ کولو سره سم پورن مل خپل ټول لښکر هلته ددروازې ترڅنګ راټول کړ اوبیا یې په دوو برخو وویشه.

یوه برخه پورن مل په خپله قومنده کې واخسته. اوبله برخه یې د پرتاب او پاروتي په قومنده کې په ګډه توګه ورکړه. بیا د لښکر دا دواړه برخې د شهر پنا د دروازې څخه په پوره خاموشۍ سره د سمندر دریاب په څیر ووتلې ، هغوې په ډیره بیړه دخپل منزل په لور روانې وې ، پرتاب اوپاروتي دواړه د اور دعذاب په څیر د خواص خان په لښکرو د شا له خوا ور پریوتې. دا حمله په څرګنده توګه ناڅاپي حمله وه خو لکه څنګه چې خواص خان اوعادل خان پخوا هم دغه ډول ناڅاپي یرغلونه په شاتمبولی ونو په دې اساس دوې دواړه هم دهمدا سې حملې له پاره دمخکې نه تیار شوی و. خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې دپاروتي او پرتاب دلښکر په مقابل کې وجنګید ، هغه دخپلو تیزو حملو په واسطه په ډیره ګړندۍ توګه مخته ولاړ . دبله اړخه دخواص خان په څیر عادل خان هم د راجه پورن مل په لښکرو باندې لکه د توپان په څیر ورغلې و ، لږه شیبه سخت جنګ و شو خو دپرتاب ، پاروتي او پورن مل ځواکونه د ماتې اوتباهۍ سره مخ شوې و. د ماتې خوړلو وروسته پاروتي او پرتاب دواړه د پورن مل په لور و تښتیدل. خو په تیښته تیښته کې یې خپل فوځونه بیرته سره را یوځاې کړل اودپخوانې پلان له مخې د بیتوندا له لارې ګوندوانه ځنګلونو په لور یې د تیښتې له پاره ځآنونه تیار کړل. خوکله چې دوې د راې سین څخه ووتل او د بیتواندی په لارې باندې سر شول نوپه همدې وخت کې پاروتي ، پرتاب او پورن مل درې واړو په منډو منډو باندې دغې لارې ته ځان راورساوه ، خو هلته دهغوې بدبختي داوه چې شیرشاه سوری یې دخپل توانمند لښکر سره یوځاې په مخکې ولاړو ، کیدې شی چې شیرشاه سوری ، خواص خان اوعادل خان ته دپورن مل دتیښتې دپلان په اړه دمخه مخبرانو خبر ورکړې و. کله چې پورن مل د شیرشاه سوری د لښکر مخې ته راورسید نو دشیرشاه سوری لښکر پرې حمله وکړه ، تر دې وخته پورې خواص خان اوعادل خان هم دهغوې ترشا رارسیدلی و اودپورن مل لښکر یې ترشا د ضربې لاندې نیولې و. دوې

درې واړو ډېورن مل عسکر یو په بل پسې ورختم کړل ،پخپله پورن مل اوپرتاب دواړه په دې جنګ کې له منځه ولاړل اودپورن مل لور پاروتي ژوندۍ و نیول شوه.

هغه وخت چې پاروتي د شیرشاه سوری مخې ته راوړل شوه نو په هغه وخت کې هلته د شیرشاه سوري د زامنو څخه علاوه خواص خان اوځوکسه نور سالاران هم ناست وو. په دې وخت کې خواص خان په ډیرغور سره د شهزادګۍ پاروتي په لور وکتل ، هغه ډیره حسینه ، او دښه شکل اوصورت خاونده وه . پاروتي ته په غور سره دکتلو وروسته خواص خان شیرشاه سوری ته په غوږ کې وویل :اقا ! که اجازه راکړئ نو زه د پورن مل دلور شهزادګۍ پاروتي په اړه لږ څه ویل غواړم. شیرشاه سوري ورته په خندا شو او ورته یې وویل چې ووایه ته څه ویل غواړې ؟په دې لړ کې تاته له ما څخه د اجازې دغوښتلو اړتیا نه شته. پرته له اجازې هر څه چې ویل غواړې وېې وایه.

زمادرونده شیرشاه ! زه ددې پاروتي په اړه یوه پریکړه کوم. زه هیله لرم چې ته به زما د پریکړې سره اتفاق وکړې. خواص خان دا خبره شیرشاه سوري ته په ډیرغور دکتلو په وخت کې وکړه. کله یې چې شیرشاه سوری غلې وکوت نو ویې ویل چې :

زه غواړم چې دا پاروتي دخپل مهربان فدایی خان کوچیاني قبیلی ته وسپارم اوهغه یې دخپل زوې اسماعیل سره واده کړي. ایا تاسې په دې لړ کې کومه نیوکه لرئ؟

په ځواب کې ورته شیرشاه سوری په خندا شو او ورته یې وویل :

خواص خانه زویه ! زه پرې هیڅ اعتراض نه لرم ، دغه نجلۍ چې اوس زما ترمخه ولاړه ده زه به یې همتاته وسپارم او ته پخپله پورته شه او خبرې ورسره وکړه. چې ایا دا هم غواړې چې همداسې وشی ؟ زه غواړم چې هر قدم چې اخستل کیږي په هغې کې ددې پاروتي رضا اوخوشحالی هم شامله وي. تر څو نوموړې دخپل ژوند پاتې ورځې په خوشحالۍ سره تیرې کړي. ددې خبرې سره سم خواص خان راپورته شو اودپاروتي مخې ته ودرید.

پاروتي ! زه دشیرشاه سوری اعلې سپه سالار خواص خان یم. ګوره خورې ! ما د شیرشاه سوری سره د خبرو کولو وروسته ستا په اړه یوه پریکړه کړې ده خو اوس به ددې پریکړې په اړه له تاسره هم مشوره کوم. که چیرې ته په دې پریکړې باندې خوشحاله وي نو بیا به زه پرې دعمل کولو هڅې وکړم. خو دا یاد ساته چې هیڅ پریکړه به ستا دخوشحالۍ اورضا پرته نه کیږي.

خواص خان ددې خبرې وروسته خاموشه شو . پاروتي په خوله څه ونه ویل خوپه ډیره حیرانتیا سره یې د خواص خان په لور وکتل ، خواص خان تري یوځل بیا وپوښتل چې: ګوره پاروتي خورې ! ما خو کومه داسې خبره نه ده کړې چې ستا دمزاج خلاف وي ؟ په دې وخت کې پاروتي په ځواب کې وویل چې:ګوره خواص خانه ! زه ددې خبرې په اوریدو سره ډیره حیرانه او پریشانه یم چې دشیرشاه سوری داسې یو سالار چې دهندوستان په زمکو کې ناقابل تسخیر ګڼل کیږي،هغه په ډیره نرمه لهجه اوشفقت سره ماته د خور خطاب کوي نو په دې فکر کې ډوبه یم چې زه دا دخپل ځان له پاره یوجال وګڼم او که حقیقت یې قبول کړم.

ګوره پاروتي !کله چې ما درته خور وویلې نوبیا به دې د ورور په څیر دخورولۍ حق هم ادا کوم. ته هغه فریب مه ګڼه هغه څه چې زه یې وایم په حقیقت ولاړ دي. ستاپه اړه چې ما کومه پریکړه کړې ده دهغې په اړه ستا رضامندي غواړم. زما پریکړه داده پاروتي چې زه

غواړم چې تا د خپل يوه دوست او ملګري زوې ته واده کړم. په دې توګه به ته خپل پاته ژوند به خوشحالیو کې تير کړې ، وو ايه چې ته دې کار ته تياره يې ؟

دخواص خان په دې خبرو پاروتې په ژور فکر کې ډوبه شوه ،هغه خو دخپل ځان له پاره دکومې بدې او سختې سزا د حکم منتظره وه. خو کله چې ورته خواص خان دا خبره وکړه نو هغه دخوشحالیو نه په کالیو کې نه ځاييده ،دهغې د شکل څخه داسې راڅرګنديده چې هغه په خپلو خيالونو کې دفعتونو لوړو درجو کې الوت کوي. تر لږه وخته پورې خاموشه ناسته وه بيا يې وويل چې: خواص خانه ! هغه څه چې تا وويل ،که چيرې هغه له ما سره بدترينه ټوکه نه وي نو زه به درته ووايم چې زما دخوشحالیو اخري حد به نه وي چې زه د ديوه داسې چا چې د زړه ورتيا او شجاعت کيسې يې په ټوله نړۍ کې خپرې وې ماته خپله خور وويلې خبره شاته و غورزوم. ګوره خواص خانه ! هغه څه چې تاوويل سهې دي نو بيا به زه ووايم چې تا دخپلې رويې په اساس زما ددعاګانو ، ارزوګانو اوهيلو لمن د ستورو څخه ډکه کړې ده.تا زما څخه دغمونو اوښکې لرې کړې اوزما ذهن دې د خوشحالیو په رڼا وکې را ونغښت

خواص خانه ! هغه څه چې تا وويلې که چيرې هغه زما دقتل اووژلو دحکم څخه دمخه زما سره مذاقې نه وي نو دژوند دتيرولو له پاره چې هره لايحه زما مخې ته راشي نو زه به هغه په خوشحالۍ سره ومنم. دپاروتي دځواب په اوريدو سره خواص خان خوشحاله شو. خپل يوعسکر ته يې اشاره وکړه ، خواص خان ورته وويل چې : په منډه ولاړ شه او فدايی خان اودهغه زوې اسماعيل خان تر دې ځايه راورسوه . هغه عسکر په يوه منډه هغه لورې ته لاړ او لږه شيبه وروسته يې فدايی خان او اسماعيل خان دواړه هلته راورسول. هغوې دواړه د خواص خان تر څنګ کيناستل . خواص خان هغوې ته په کتلو سره وويل چې . زمادرونده فدايی خانه او زما درونده وروره اسماعيل خانه ! دې پيغلې ته ووينئ ، نوموړې د راجه پورن مل لور شهزادګۍ پاروتي ده . ما هغې ته دخور غږ کړې دې، ګوره اسماعيله وروره ! ما هغه ستا له پاره خوښه کړې ده . ايا ته زما ددې پريکړې سره موافق يې ؟ اسماعيل په ډير ممنونيت سره خواص خان ته وکتل.

خواص خانه وروره ! زه خو ستا دهيڅ پريکړې د ردولو صلاحيت اوورتيا نه لرم. که چيرې تا شهزادګۍ پاروتې زما د ژوند دملګرې په څير زما له پاره انتخاب کړي وی نو زه به داسې وګڼم چې تا زما لمن ددنيا د ټولو خوشحالیو څخه ډکه کړې ده . داسماعيل له اړخه د ډاډ وروسته خواص خان دپاروتي په لور وکتل او ورته يې وويل:

پاروتي ! دا فدايی خان زما ډير محترم او زما ډير زيات دوست دي.اودا دهغه زوې دي. اسماعيل خان نومېږي زه غواړم ته له همدې سره واده وکړې ، ايا ته په دې اړه کوم اعتراض لرې؟ دپاروتي څټ ښکته شو او ويې ويل چې نه. ماته هيڅ اعتراض نه شته. دپاروتي دځواب په اوريدو سره خواص خان ډير خوشحاله شو اوبيا يې په همدې ورځ د شيرشاه سوری سره دسلا مشورې وروسته پاروتي د اسماعيل سره واده کړه.(يو شمير تاريخ پوهان ليکي چې هغه دراې سين دراجه لور شهزادګۍ د کوچيانو دقبيلې دمشر په واک کې ورکړې وه).

راجه پورن مل ته دماتې ورکولو اوپه راې سين باندې د ولکې کولو وروسته ،شيرشاه سوری هملته په راې سين کې قيام وکړ. دهمدې قيام په وخت کې د چندريرې څخه قاصد راغې اوشيرشاه سوری ته يې داخبر ورکړ چې دهغه زوې جلال خان په چندريرې باندې ولکه کړې ده، ددې خبر په اوريدو سره دشيرشاه سوري خوشحالۍ څو هومره زياتې شوې.

خواص خان په ګړندۍ توګه خپلې خیمې ته ور ننوت ، په خیمې کې کملاوتي د خندا او خوشحالیو نه ډکه راپورته شوه او د خواص خان په لور یې ور منډې کړې ، هغه یې په غیږ کې و نیوه او بیا یې د خیمې منځنۍ برخې ته د کیتاستو له پاره له ځانه سره یوړ. بیا یې په ډیره حیرانتیا سره تري و پوښتل چې :

ماستا دراتلو تر مخه د خپلې خور ګنګا په اړه فکر کاوه ، تا ته خو د هغې د خیرخیریت په اړه د رهتاس څخه کوم خبر نه دي راغلې ، زه د هغې او د هغې د کوچنۍ دکتلو له پاره ډیره بې قراره یم. په دې وخت کې خواص خان په ډیره عجیبه توګه د کملاوتي په لور وکتل او بیا یې په مړاوې شانته اواز سره وویل چې : ګوره کملاوتي ! زه په خپله هم د ګنګا او د هغې د کوچني په اړه اندیښمن یم،تر اوسه پورې د دواړو د خیریت په اړه ماته کوم خبر نه دي ترلاسه شوې. بیا یو ناڅاپه خواص خان خپله خبره بدله کړه او وویې ویل :

ګوره کملاوتي ! زه د بهار په لور کوچ کوم ، زه همدا اوس د شیرشاه سوری له اړخه راغلم ، هلته په بهار کې څو سرکشو ځواکونو زمونږ پر خلاف په بغاوت لاس پورې کړې دي. خو د هغوې د ځپلو او له منځه وړلو له پاره شیرشاه سوری زه ټاکلې یم. نو په دې خاطر به زه د خپل لښکر سره یوځای سهار وختي له دې ځایه کوچ کوم. نو په دې خاطر زه افسوس کوم چې ته به زما د بیرته راستنیدو تر وخته پورې همدلته په لښکر کې اوسیږې. ته په دې اړه اندیښمنه کیږه مه ، ځکه زه په خپله ستا په اړه اندیښمن یم. او ډیر ژر به د بیرته راستنیدو هڅه وکړم.

دا چې ته هر وخت د باغیانو د له منځه وړلو له پاره هغه او دې لورې ته سفرونه کوې او ما له ځانه سره نه وړې ماته د ډیر تکلیف او اندیښنې وړ ګرځي ، لمړی چې تا زه د راجپوتانه په پولو کې پریښوم او پخپله د بنګال په لور ولاړې نو هغه ورځې هم ما په ډیر تکلیف او انتظار کې تیرې کړې ،اوس ته یو ځل بیا د بهار په لور خوزیږې نو زه نه پوهیږم چې ته به کله بیرته راستنیږې. کملاوتی دا خیرې خواص خان ته د ډیرې مینې نه ډکې لهجې سره په ډیره اندیښنه کې کولې .

ګوره کملاوتي ! ته پوهیږې چې شیرشاه سوری پر ما ډیر زیات باور لري او هر کله چې کوم ځواک د هغه پر خلاف بغاوت او سرکشی کوي نو بیا هغه دا کار ماته را سپاري. نو په دې خاطر زه د هغې باور او اعتماد ته د وکه نه شم ورکولې ، او بیا شیرشاه سوری پر ما دومره احسان کړې دې چې که چیرې هغه زما مرۍ پرې کړې او د فلاح او بهبود له پاره یې استعمال کړي نو خواص خان به تر ې انکار و نه کړي. ګوره کملاوتي ! زه له تاسره ژمنه کوم چې ډیر ژر به بیرته ر ا ستونیږم. او زه هیلمن یم چې شیرشاه سوري به زما د راستنیدو پورې همدلته په راې سین کې تر هغو و اوسیږي چې په راجپوتانه کې حالات په مکمله توګه زمونږ پر خلاف نه وي ګرځیدلي . کله چې زه د بهار څخه بیرته راستون شم نو بیا به متحده لښکر د راجپوتانه د راجه مالدیو پر خلاف د ټکر له پاره تیار وو . ګوره کملا ! ته اندیښنه مه کوه. په ژوند کې داسې حالات راځي ، بلکه دا سې بیا بیا جدا والې څخه دمیړه او ښځې تر منځ مینه نوره هم زیاتیږي. خواص خان یو ځل بیا په ډیره مینه خپل ښځې کملا ته وکتل :

کله چې خواص خان په دې پوه شو چې کملاوتي د هغه په خبرو باندې تر ډیره پوره مطمئنه شوې ده نو بیا د خپلې ځایه راپورته شو او ور ته یې و ویل :

ګوره کملاوتي ! زه اوس ځم ، ترڅو خپلو لښکرو ته د تیارئ کولو حکم ورکړم. ځکه چې سبا سهار وختي زه له دې ځایه کوچ کوم .اودکوچ له پاره چې دکومو شیانو د را ټولولو اړتیا ده هغه به پوره کړم. همدا راز به یوځل بیا دشیرشاه سوری سره مشوره کوم ،کیدې شي چې پر ما نا وخته شي ، ته دمانښام ډوډۍ وخوره ، نن دماسختن نه وروسته شیرشاه سوري خپل ټول سالاران را غونډتې دې اوهملته په خپله خیمه کې یې ورته دعوت ورکړې. نوپه دې خاطربه زه هم نن مانښامې هملته د شیرشاه په خیمه کې کوم. بیا دکملاوتی له اړخه دځواب داوریدو پرته خواص خان د خیمې څخه ووت. کملاوتي په خپل ځاې باندې ډاډمنه او مطمئنه کیناسته.

خواص خان دخیمې څخه دوتلو وروسته دخپل لښکر پرا و ته ورغې او هلته د فدایی خان دقبیلي په خیمو کې ور ننوت. اوبیا دهغې خیمې ترمخه و درید چې دګنګا له پاره ځانګړې شوې وه.خواص خان کرار کرار خیمې ته ور ننوت ، ویې کتل چې ګنګا او نیرمل دواړه د کوچنی سره په لوبو بوختې دي. نیرمل دخپله ځایه راپورته شوه او خواص خان ته یې مخ کړ او و یې ویل :

خواص خانه ! ګنګا په ډیره بې قراری سره ستا انتظار کاوه. زه ورسره کیناستم اودهغې زړه ته مې تسلي ورکوله ، تا دلته په راتلو کې لږځنډ وکړ په ځواب کې ورته خواص خان وویل چې :

نیرمل ته کینه ! هغه خبرې چې زه یې دګنګا سره کول غواړم ، زه پوهیږم چې په هغو کې ستا شتون هم اړین دي. دخواص خان دوینا سره سم نیرمل دګنګا تر څنګ بیرته کیناسته. خواص خان لمړۍ دخپل کوچنې سره مینه وکړه اوبیا د ګنګا تر څنګ کیناست ، ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیره مینه خپل خاوند ته کتل اوبیا یې ورته وویل :

ستا کالي خیرن شوي دي او ما په خپلو لاسو تاته نور کالي جوړ کړي دي. زه غواړم چې ته لمړۍ غسل وکړې اوبیا نوي کالي واغوندې اوبیا له ما سره خبرې وکړې.

که چیرې زه دلته له تا سره نوې کالي واغوندم او بیا کملاته ورشم نو هغه به هرو مرو وپوښتې چې دا نوي کالي ما دکومه کړي دی؟ نوبیا به له ما سره هیڅ ځواب نه وي ، او که چیرې زه هغې ته کوم معقول ځواب ور نه کړم نو هغه به شک وکړي. ګنګا سمدستې دخواص خان خبره پرې کړه او وویې ویل :

که چیرې هغه درڅخه وپوښتې نو ته ورته ویلې شې چې دراې سین د فتحې په خوشحالۍ کې شیرشاه سوری ماته دا نوي کالی راکړې دي،نوبیا به کملاوتي څه ډول اعتراض وکولې شی. خواص خان د فکر کولو په توګه سر ښکته کړ.

ګوره ګنګا ! ستا خبره سهې ده ، زه به غسل وکړم اوکالی به بدل کړم.خو لمړۍ هغه څه واوره چې زه یې درته وایم. ګنګا اونیرمل دواړو هغه ته غوږ کیښود ،بیا ورته ګنګا ووېل چې :ډیره ښه. هغه څه چې ته وایی اوس یې ووایه.

ګوره ګنګا ! ما لږه شیبه مخته د شیرشاه سوري سره په تفصیل سره خبرې کړې دي ، سبا سهار به زه له دې ځایه د خپل لښکر سره یوځاې دبنګال په لور روانیږم.ترڅو مهاکوی ته د بغاوت سزا ورکړم. زه به هڅه وکړم چې هغه ژوندې تر لاسه کړم ،هغه فدایی خان ته هم زیان ور اړولې دې ، زه غواړم دهغه ټول ملګري له منځه یوسم ،په دې خاطر سبا سهار زما سره یو ځاې دکوچ کولو له پاره تیاره اوسه. فدایی خان به دخپلې ټولې قبیلې سره یو ځاې له مونږ سره هغه لورې ته ځي. ګنګا په تیزو سترګو خواص خان ته وکتل :

ایا په دې لړ کې د ډ کملاوتي سره هم خبرې کړي دي ؟ په هر صورت ، هغه ته خو به د ډ ا ویلي وای چې هغه یواځې په لښکر کې پریږدي او ته کومې لورې ته کوچ کوې ؟

ګوره ګنګا ! دشیرشاه سوری سره د تفصیلی خبرو وروسته اودلته ستا څخه لورې ته درا تلو دمخه زه کملاوتي ته ورغلی وم . ما هغې ته ویلي دي چې زه دبهار په سیمه کې دځو باغیانو دله منځه وړلو له پاره هغه لورې ته ورځم په دې خاطر به زه سبا سهار ددې ځایه دخپل فوځ سره یوځای کوچ کوم ، ما هغې ته عذر کړې چې زما په نه موجودیت کې به هغه څو ورځې دلته په لښکر کې ځانته اوسیږي. اوس راته ووایه چې ته نور څه ویل غواړې؟

دخواص خان دځواب به اوریدو سره ګنګا لږ څه ډاډمنه شوه ،تریوه وخته پورې په فکر کې ډوبه وه اوبیا یې وویل :

زوې دې درسره اموخت اخلي ، کله چې ته نه اوسې نو د دروازې لورې ته ګوري . که چیرې لږه موده نوره هم همدا سې حال واوسی نومعلومه نه ده چې بیا به ده ته څه پیښیږي. خواص خان په ډیر غور سره دخپل زوې په لور وکتل ،ریښتیا هم هغه په پرانستو سترګو دخپل پلار مخ ته کتل ،خواص خان مخته ورغې اودخپل زوې سره یې د زړه داخلاصه مینه وکړه اوبیا یې وویل: واروه ګنګا ! دا حالت به ډیر ژر پاې ته ورسیږي ،ته ګوره چې زما اوستا په ژوند کې یو شین انقلاب را روان دې . اودا انقلاب به زما د بنګال څخه د راستنیدو وروسته را مخته کیږي. واوره ګنګا ! زه به دمانبام ډوډۍ همدلته له تاسې سره خورم. او تر ډیره به همدلته واوسم. دخواص خان ددې خبرو څخه ګنګا ډیره زیاته خوشحاله شوه ، دخپله ځایه راپورته شوه اود خواص خان ګنډلې کالی یې ورته ورکړه ، دخواص خان دپورته کولو له پاره یې هغه له لاسه و نیوه ، بیا دهغې خوږ اواز د خواص خان په غوږونو کې انګازه شو .

ته خو راپورته شه ، هلته په غسل خانې کې مې ستا له پاره اوبه جوړې کړې دي ، غسل وکړه بیا دا نوې کالي واغونده ،بیا زما څنګ ته راشه او راسره کینه. خواص خان په پټه خوله پورته شو ، ګنګا ورسره یو ځای غسل خانې ته ولاړه ، خواص خان له ځانه سره نوې لباس راواخست او غسل ځای ته ورننوت. ځان یې پریمنځه او نوې کالي یې واغوستل بیرون راووت او ګمنځه یې راواخسته ، ویښتان یې پرې ګمنځ کړل ، خپل پخواني کالی یې بیرته ګنګا ته ورکړل ،بیا راغې او دخیمې په منځني برخه کې دریې واړه کیناستل ، په خپلو منځو کې یې خبرې کولې ،بله ورځ خواص خان د فدای خان د قبیلی اوخپل لښکر سره یوځای د

بنګال په لور کوچ وکړ. ګنګا هم دخپل زوې او نیرمل سره یوځای دهغوې سره په سفر کې روانه وه.

فدایی خان او خواص خان د مهاکوې دمرکز څخه لا لرې وو چې فدایی خان خپل اس ورمخته کړ اوخواص خان ته ور نژدې شو . په دې وخت کې جلال خان جالو هم دخواص خان تر څنګ روان وو. جلال خان جالو دخواص خان د نائب په څیر دهغه په لښکر کې کار کاوه. فدایی خان د خواص خان څنګ ته د رارسیدو سره سم هغه ته وویل :

خواص خانه زویه ! اوس خو دادې مونږ دمهاکوې سیمې اومرکز ته ور نژدې کیدونکې یو ، خو اوس داسې پلان جوړول په کار دي چې مونږ به په مهاکوې باندې څه ډول حمله کوو ؟ خواص خان ورته په مسکا شو او ورته یې وویل :

ګوره فدایی خانه ! زما درونده دوسته ! ما هم غوښتل له تا څخه په دې اړه وپوښتم خو ښه شوه چې تا پخپله په خبرو پیل وکړ. ددې خبرې سره سم خواص خان خپله توره دتیکې را وویسته اوپه فضا کی یی پورته کړه ،خپل شاته لښکر یی و دراوه . دهغه د لښکر ددریدو سره سم د فدایی خان قبیله هم تم شوه.

ګوره فدایی خانه ! اوس را ته ته ووایه چې مونږ به ترڅه وخته پورې د مهاکوي مرکز ته ور رسیږو . خواص خان ترې وپوښتل:

فدایی خان ورته وویل: ګوره خواص خانه زویه !په کومه توګه چې مونږ روان یو ، نوکه همدا سې ولاړ شو نو تر سبا ماسپښینه پورې به دمهاکوي مرکز ته ور رسیږو.

دفدایی خان د ځواب داوریدو وروسته خواص خان خپل سرټیټ کړ او په فکر کې ډوب شو په دې وخت کې جلال خان جالو اوفدایی خان دواړو په ډیر غور سره د خواص خان په لور کتل. خواص خان دخپله ځانه سره اخری پریکړه وکړه اوبیا یی فدایی خان ته مخ کړ او ورته یی وویل:

فدایی خانه ! پرمهاکویی چې ما دحملې له پاره کوم پلان تیار کړې دی هغه په غور سره واوره. زمونږ ښی لور ې ته چې کوم ځنګل دې ته به دهغې ځنګل په لور دخپلې قبیلی سره یوځاې ولاړشې ، داسیمې ما کتلې دی او زه هیلمن یم چې دا لاره به نیغه دمهاکوي مرکز ته رسیږي. په ځواب کې ورته فدایی خان وویل:

خواص خانه ! ستا خبره سهي ده. خواص خان ورته په خندا کې وویل چې: نوکه زما خبره سهي وی نو فدایی خانه واوره ! څومره لښکر چې له ماسره دې هغه به زه په دوو برخو وویشم، یوه برخه به یی له ماسره پاته شي اوبله به یی دجلال خان جالو سره یوځاې ولاړ شی. جلال خاه جالو به ستا دقبیلی سره یوځاې اوسې ، مګر دوې به ستا دقبیلی ښې لورې ته مخکې تګ کوی.

واوره فدایی خانه ! ته به زما ددې خبرې سره هم اتفاق وکړې چې کله چې مونږ مخته ورځو نو مهاکوي به دهمدې ګنې ځنګلونو دښې لورې څخه راوزې اوپرمونږ به حمله کوي ،ځکه زما داندازې اوخیال په اساس دهغه مرکز په همدغې لاره چې مونږ پرې روان یو ،په همدې ګڼ ځنګل کې پروت دې. فدایی خان ورته ووېل چې: زویه ! ته بلکل سهی وایی.

که چیرې داهم سهي وی ، نو زه به دخپلې برخې دلښکر سره یوځاې دځنګل په چپ اړخه کې ور ننوځم اوپه همدې ځنګل کې به ځان تری تم کړم اوستا دقبیلې تر څنګ څنګ به په پټه روان اوسم. په دې توګه به زما اوزما دلښکرو په اړه څوک نه پوهیږي چې زه په سنګر کې یم اوستا د قبیلی تر څنګ څنګ روان یم.

زما دلښکر بله برخه به د جلالخان جالو تر قومندې لاندې ستا د قبیلې ښې لورې ته مخته ځي ، ځکه چې مهاکوي به دښې لورې دځنګلونو څخه حمله کوي. نوکه چیرې هغه حمله وکړی نو جلال خان جالو به په ډاډ منه توګه دهغه حمله تم کړي. اوستا قبیلي ته به کوم زیان و نه رسیږي. تر دې وخته پورې به زه هم د ځنګل دچپ لورې څخه راوتلې یم اوخپله حمله به مې پیل کړې وي په دې ترتیب به مونږ مهاکویی ته دتیښتې لاره بنده کړو ، زه هڅه کوم چې هغه ژوندې ونیسم.

تر دې ځایه دخبروکولو وروسته خواص خان خاموشه شو بیا یی خپل ښې لورې ته په آس سپور جلال خان جالو ته مخ کړ اوورته یی وویل: جلال خانه وروره ! ایا ته زما ددې پلان سره موافق یی ؟ جلال خان جالو سمدستې خپل سر ښکته کړ او ویی ویل: امیر خواص

خانه ! زه په مکمله توګه ستا ددې پلان سره موافق یم ، زه هیلمن یم چې مونږ به په عملي توګه دا پلي کړو . نو که چیرې ددې مهاکوي په ځاې سل نور مهاکویان هم راشی نو بیا یی هم مونږ په دې ځنګلونو کې له پښو و غورزو. دجلال خان جالو دځواب څخه خواص خان ډیر خوشحاله شو . ددې وروسته هغه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، دیوې برخې سره خواص خان په خپله په چپ لورې ځنګل کې ور ننوت ،په داسې حال کې چې بله برخه دجلال خان تر قومندې لاندې دفدایی خان دقبیلي تر څنګ په ځنګله کې روان شوه . په دې توګه په هغه لویه لاره باندې فدایی خان او جلال خان دواړه دخپلو لښکرو سره روان و او خواص خان دځنګله په چپ لورې کې پټ دخپلو لښکرو سره مخته ورته.

بله ورځ ماسپښین نژدې ، هغه وخت چې خواص خان ، فدایی خان اوجلال خان جالو دخپل جوړ شوي پلان په مطابق جنوب شرق لورې ته مخکې تګ کاوه چې په دې وخت کې دښې لورې دځنګله څخه مهاکوي دډیر ستراو ویریدونکې لښکر سره یوځاې د تورو تیارو او د اورد سکروټو په څیر دفدایی خان اوجلال خان په لښکرو راپریوت.

جلال خان جالو دخپلو لښکرو په مټ او فدایی خان دخپلې قبیلی د ځوانانو په مټ د مهاکویی دا یرغل تم کړ اوتر ډیره پورې یی دمهاکویی د لښکر سره سخته مقابله وکړه .کوم وخت چې جلال خان او فدایی خان د مهاکوي دلښکرو سره په ډیره وینه تویونکې جګړه کې بوخت وو ،په همدې وخت کې دځنګله دچپ لورې څخه د تورو تیارو ماتونکې خواص خان بیرون راووت. او د مهاکویی دلښکرو ترشا یی پر هغوې تباه کونکې حمله راوسته.

د خواص خان دحملې سره سم جلال خان جالو اوفدای خان هم په خپلو حملو کې ډیرښت راوست ،په دې وخت کې په مهاکویی ددرې اړخو څخه حمله شوې وه .د مخې له لورې جلال خان اوفدایی خان په هغې باندې وژونکې ګذارونه کول او د جنوب او شرق له لورې پر ې خواص خان طلسم ماتونکې حمله کړې وه. ددې حملو په واسطه د مهاکویی دلښکرو حالات ډیر خراب شوی و . په دې خاطر مهاکویی د جنګ دمیدان څخه د تیښتې پریکړه وکړه خو په هغې کې هم ورته بریاوې په لاس ورنغلې. ځکه خواص خان خپل لښکر تر ډیره پورې خپور کړې و ،جنوبی اوشرقي ټولې لارې یی بندې کړې و ، بیا خواص خان د جلال خان په لور یو ګړندې قاصد ور ولیږه او ورته یی حکم وکړ چې دغرب په لور د مهاکویی د تیښتې لارې بندې کړې اودمهاکویی د ژوندې نیولو هڅه وکړي.

دخواص خان دحکم سره سم په شمال لورې کې فدایی خان په پرلپسې توګه په مهاکویی باندې حملې کولې په داسې حال کې چې جلال خان دخپل لښکر سره یو ځاې د غرب په لور ولاړ اودمهاکویی لاره یی و نیوله. اوس نو د څلورو خواو څخه دمهاکویی دلښکرو عامه وژنه پیل شوې وه ، بیا داسې یو وخت راغې چې دمهاکویی ټول لښکر له منځه تللې و . اومهاکویی دخواص خان په لاسو ژوندې نیول شوې و . ددې جنګ نه وروسته خواص خان هملته د جنګ په میدان کې د فدایی خان قبیلي اوخپلو عسکروته د ارام کولو له پاره حکم وکړ اوبیا په بل سهار په تیارو تیارو کې دراې سین په لور بیرته کوچ وکړ.

کله چې خواص خان دفدایی خان دقبیلې سره یوځاې د راې سین سیمې ته را نزدې شو نو سمدستی یی خپل آس رامخته کړ او د ګنګا څنګ ته راغې. ګنګا په یوه ځواکمن آس سپره وه او خپل کوچنې یی ترشا پورې ترلې و . دخواص خان په کتلو سره ګنګا ډیره خوښه شوه ، کوچني هم په ډیر غور سره د خواص خان په لور کتل او په ډیره بې قراری سره یی دخپل پلار مینې ته انتظار ویست. کله چې

خواص خان را نزدې شو نو ګنګا خپل آس کرار کړ، خواص خان ورمخته شو او د ګنګا په ملا پورې ټرلې کوچنې ته یې مینه ورکړه او بیا یې ګنګا ته وویل چې:

ګوره ګنګا !ته اوس اند ینښنه مه کوه ، زما اوستا د جدا اوسیدو لارې نورې پاې ته ورسیدې ، ګنګا ورته په ډیره مینه وویل چې:

خواص خانه ! زما حبیبه ! زه دحالاتو څخه پوره پوره خبره یم. زه پوهیږم چې هغه جداې چې زمونږ د دواړو تر منځ په موقتي توګه را غلې وه هغه ډیره عارضي اوډیره ژر له منځه تلونکې ده. بیا به دتل له پاره مونږ یو ځای اودوه قالبه و اوسو. ګنګا دا خبرې په پوره مینه اومحبت سره کولې

ګوره ګنګا !ته د څه وخت له پاره دفدایی خان په همدې قبیلی کې اوسیږه. راې سین ته درسید و سره سم به زه یوځل هلته کملاوتي ته ورشم ، دهغې وروسته چې مونږ دواړو کوم پلان جوړ کړې دې دهمغې مطابق به عمل کوم.

ګنګا ورته په خندا کې خپل سر را ښکته کړ، خواص خان هم پرې خوشحاله شو ،بیا یې خپل آس ته لښته ورکړه اودخپل لښکر په لور ولاړ. ګنګا د خواص خان د لارښوونې په مطابق هملته دفدایی خان په قبیلې کې پاته شوه.

خواص خان دخپل لښکر اودفدایی خان د قبیلې سره یوځاې رایې سین ته ورسید ، شیرشاه سوری اودهغه سالارانو دخواص خان ،جلال خان او فدایی خان ټولو د زړه د اخلاصه استقبال وکړ. بیا دشیرشاه سوری په حکم فدایی خان دشیرشاه سوری د لښکرپه منځنۍ برخه کې دخپلې قبیلې سره پراو وکړ ، په داسې حال کې چې خواص خان هم د ګنګا او خپل زوې سره یو ځاې دفدایی خان د قبیلې په لورورغلل. هغه خپل لښکر ته دشیرشاه سورې د برخې د لښکرسره یوځاې د پراو کولو حکم وکړ.

۷۲

کملاوتي په خپله خیمه کې ځانته ناسته وه چې دخیمې په دروازې کې ملوک چند او منوهر داس دواړه را څرګند شول. بیرون ولاړ ساتونکې هم هغوې دواړه منه نه کړل ، ځکه هغه پوهیده چې دوې دواړه دکملاوتي نزدې خپلوان دي اودهغې خیمې ته کله کله راځي ، کله چې هغوې خیمې ته راننوتل نو کملاوتي پورته شوه او هغوې ته یې ښه راغلاست ووایه. اوبیا چې کله هغوې دواړه دکملاوتي څنګ ته ورغلل اوکیناستل نو کملاوتي د احتیاط په خاطر ددروازې لورې ته وکتل اوبیایې په ډیره پټه توګه ددوې څخه وپوښتل:

ایا تاسو کوم ښه خبر راوړې دې؟

ګوره مالکې !ما او منوهر داس په دې خاطر ستا خدمت ته راغلي یو چې تا ته ووایو چې په بهار کې د بغاوت د ټکولو وروسته دادې ستا میړه خواص خان بیرته راې سین ته راستون شوې دې ،اوس هغه دخپل پراو د عسکرو څخه لیدنه کوي ، زما په آند چې تر لږه وخته پورې به هغه دلته ستا څنګ ته راشي. زه اومنوهر داس په دې خاطر ستا خواته راغلو چې اوس ته مونږ ته دهغه دله منځه ورلو له پاره کومه اخري خبره وکړې. ملوک چند ورته داخبرې په ډیره پټه توګه وکړې.

ګوره ملوک چنده ، ستا خبره سهی ده ، زما په آند چې اوس وخت را رسیدلې دې چې خواص خان له منځه یوړل شي ،ووایه چې ته په دې اړه څه فکر کوې ؟کملاوتي ورته په ډیره راز سره وویل:

اوس نو منوهر داس دخپلو خیالاتو د څرګندولو په وخت کې وویل:

ګوره مالکې ! زه خو غواړم چې همدا نن شپه دخواص خان کار هم ورختم کړل شی او که نه دا معامله به نوره هم اوږده شی. او څومره چې اوږدیږی همغومره به زمونږ له پاره ستونزې را زیاتیږي. کملاوتي په ډیر غور سره د منوهر داس په لور وکتل او ورته یی وویل چې:

منوهر داسه او ملوکچنده. واورئ ! نن به نیمه شپه تاسو د خیمې د شا ددروازې څخه دننه راشئ ، هغه وخت به خواص خان په ژور خوب ویده شوې وي. دې لورې ته چې کوم ساتونکي ولاړ دي هغه به زه دګیډی ددرد په بهانه ډاکټر پسې واستوم تر څو ماته دهغه څخه دوایی راوړي او تر هغې چې هغه ماته د ډاکټر څخه دویی راوړي تر هغې به تاسو دخواص خان کار وختم کړي وی اودهمدې دروازې څخه به ووزئ او و به تښتئ ، او تر ټولو ښه خبره داده چې په کومه خیمه کې چې زه اوسیږم اوپه کومه کې به چې اوس خواص خان راځي او قیام به په کې کوي دلښکر په منځ کې نه ده. بلکه یوې لورې ته ده ، نوپه دې خاطر به دخواص خان د وژلو وروسته مونږ ته تیښته هم دومره اسانه وی ، زما په فکر چې ددې وروسته به خواص خان داخیمه د لښکرو منځته ور منتقلوي ، خو دا خبره هم یاد ساتئ چې که چیرې همدا نن شپه هغه دا خیمه دلښکرو منځته یوړه نو بیا به تاسو نه راځئ ، که چیرې دا خیمه همدلته نصب وه نو تاسې د پلان په مطابق خپل کار ته دوام ورکړئ ، واورئ ! زماپه اند چې خواص خان به اوس دې لورې ته راځي ،ځکه دهغه دبرخې لښکر به پرې او کړې وي ، نوپه دې خاطر تاسې د شا ددروازې څخه بیرون شئ ،دکملاوتی دحکم د اوریدو سره سم منوهر داس او ملوکچند دواړه د خیمې د شا د دروازې څخه بیرون ووتل.

شپه پنبه شوې وه ، اوخواص خان په خپله خیمه کې په ژور خوب ویده و ، شپه د نیمایی څخه اوښتې وه خوکملاوتي په ډیره بې قراری سره وینبه پاته وه. خوکله یی چې دخیمې د شا ددروازې څخه څه حرکت محسوس کړ نو په یوه منډه دخیمې هغه دروازې ته ورغله ، ویی کتل چې ددروازې څنګ ته ملوکچند اومنوهر داس ولاړ دي. کملاوتي ورته په غوږ کې وویل چې:

ګورئ هغه لورې ته ساتونکي ما د ډاکټر پسې استولې دي اوهغه به دلږځه ځنډ وروسته را ستنیږي ، خواص خان په دې وخت کې په خوارې خوب ویده دي ، راانوځئ چې دهغې د له منځه وړلو له پاره ددې نه ښه وخت بل نه پیدا کیږي. ما د دې ځایه دتیښتې له پاره خپل ټول سامان را ټول کړې دي ، اوس تاسو دننه راشئ اوخواص خان ووژئ. اودهغه د وژلو وروسته بیرته په دهمدغې شا د دروازې له لورې بیرون ته ولاړشئ.

دکملاوتي د وینا سره سم منوهر داس اوملوکچند خیمې ته را ننوتل ، کملاوتي ورته لاره وښوده ، دواړه یی د خیمې هغه خونی ته یوړل کومې کې چې خواص خان ویده شوې و ،بیا کملاوتي په خوله څه ونه ویل خوپه اشاره سره یی دخواص خان لورې وروښود ،پخپله په ډیره ګړندی توګه بلې خونې ته ولاړه.

لږه شیبه وروسته منوهر داس او ملوکچند هغه ځای ته ورغلل چې کملاوتي په کې ولاړه وه. کملاوتي وکتل چې دهغوې په لاسو کې په وینو ککړې توري وې. کملاوتي دا وانګیرله چې دوې دواړو خواص خان له منځه وړې دي. بیا ملوکچند کملاوتي ته وویل: ګوره مالکې ! مونږ خو ستا په وینا دادې خواص خان له منځه یوړ، اوس ستا دکمرې تر څنګ دخواص خان لاش پروت دې کملاوتي اندیښنه څرګنده کړه . تاسې دواړه دا په وینو ککړې توري همدلته په خیمه کې ښخې کړئ ، اوراځئ چې له دې ځایه و تښتو .

دکملاوتي د وينا سره سم منوهر داس اوملوکچند خپلې توري هملته په خيمه کې ښځې کړې اوبيا درې واړه دخيمې دشا ددروازې څخه ووتل اوپه تيښته شول.

کملاوتي لا تر اوسه دخيمې څخه څو قدمه لرې تللې نه وه چې د شاله اړخه پرې د توري ګذار وشو . داسې ګذار چې توره يې ملا څخه بيرون ووتله. اوکملاوتي يو ناڅاپه چغې اوسوری جوړې کړې.

۷۷

کملاوتي د خوبه پرې پرې سره راپورته شوه ، ژر ژر يې په خپله ملا يې لاس ووا هه. او بيا په عجيبو فکرونو کې ډوبه شوه. بيا يې خپل ځان ته وکتل او ويې ويل: زما په ملا خو چا توره نه ده را ننويستلې، ايا منوهر داس او ملوکچند به خواص خان وژلې نه وي ؟ دا چې حقيقت څه دې ، زه نه پوهيږم خو ما خوب کوت. بيا کملاوتي خپل سر په دواړو لاسو و نيوه اوپه ډيره انديښنه کې خپل ځان ته وويل:

اه.دا څه ډول ظلم اوتيرې وشو ، ما خو داسې ګڼله چې منوهر داس او ملوکچند به خواص خان له منځه وړې وي ، خو دا خوب دحقيقت سره هيڅ ډول تړاو نه لري. نه زما په ملا کې چا توره را ننويستې اونه هغوې دواړه دخواص خان د وژلو له پاره زما خيمې ته را ننوتې دي . دا زما ويريدونکې خوب و . کملاوتي په همدې انديښنو کې پاته شوه ځکه چې دشپې له اړخه خواص خان دهغې ترڅنګ ويده شوې و خو اوس خواص خان هلته نه و موجود. دخواص خان د نه موجوديت له امله کملاوتي نوره هم انديښمنه شوه.

کملاوتي غوښتل دخيمې په دروازه کې دولاړ ساتونکې څخه څه وپوښتې چې په همدې وخت کې څوکسه ښځې دهغې خيمې ته رانوتلې ، هغوې په وسلو سمبال وې ، هغوې کملاوتي و نيوله او په رسيو کې را تاوه کړه ، کملاوتي دهغوې څخه بيابيا پوښتل چې تاسې څوک ياست او ولې ما په دې رسيو کې را نغاړئ ؟ ايا تاسو نه پوهيږئ چې زه دشيرشاه سوری داعلې سالار خواص خان ښځه يم ؟تاسې ولې زما سره داسې خراب سلوک کوئ ، داسې څرګنديده چې دا ښځې متحرکې مجسمې وې ،ځکه يوې هم کملاوتي ته دهغې دپوښتنو په اړه ځواب نه ورکاوه . بس په ډيره بيړه يې کملاوتي په رسيو کې و تړله اوبيا يې را ښکودله اودخيمې څخه يې بيرون وويستله.

هغوې کملاوتي يوې بلې خيمې ته يوړه ، په هغه خيمه کې دوه کوچني کوچني مشالونه روښانه و ، چې خيمه يې پوره پوره رڼا کړې وه. په خيمې کې يوه خالي بستره هم وه ، چې کملاوتي يې پرې ور وغورځوله.

بيا په تحکمانه توګه يوې ښځې کملاوتي ته وويل چې ستا اصل ځاې دا دې ، خو ګوره کملاوتي ! ددې ځايه به د تيښتې هڅه نه کوې او که نه څټ به دې درپرې کړل شي. ته خپل ښې لورې ته ووينه چې هلته څوک پروت دې. کملاوتي خپل ښې اړخ ته وکتل ، هلته دهغې کوژده شوې دکاکا زوې مهاکوې به ځنځيرونوکې تړلې پروت و . ددې ټولو حالاتو په کتلو سره کملاوتي ډيره حيرانه دريانه وه ، نه پوهيده چې څه وکړي ، په دې هم نه پوهيده چې دشپې په دې تياره کې دا انقلاب څه ډول راپيدا شو . هغې غوښتل ددې ښځو څخه پوښته وکړي ، خو هغه ښځې دهغې د پوښتنو د ځوابولو پرته د خيمې څخه بيرون ووتلې.

۷۸

شیرشاه سوري څو ورځې نور هم هلته تم شو او درای سین او چندریري نظم ونسق یې درست کړ او هلته یې خپل حاکمان و ټاکل او بیا دخپل لښکر سره یوځای د اګرې په لور روان شو. فدایی خان هم دخپلې قبیلې سره یوځای دهغه په لښکر کې روان و.

په اګرې کې شیرشاه سوری په پوره ځواک سره خپل ځان د راجه مالدیو پرخلاف د حملې له پاره تیارووو . بیا ددې تیارو په پایلو کې هغه اتیا زره فوځ له ځانه سره واخست او د راجه مالدیو پر خلاف د جنګ له پاره هغه لورې ته ورغې. هغه د راجپوتانه په پولو کې خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ ، په دې وخت کې شیرشاه سوری خپل ټول سالاران یوې خیمې ته را ټول کړل ، دا د جنګ د پلان له پاره یوه کاری غونډه وه چې په کې فدایی خان او زوې اسماعیل خان هم ګډون درلود. کله چې ټول سالاران د شیرشاه سوری په خیمې کې سره راټول شول نو بیا شیرشاه سوری هغوې ته په وینا کې وویل چې:

زما دوستانو ،سالارانو او زامنو ! واورئ چې مونږ اوس د ماروړا د راجه مالدیو پر خلاف دادې د راجپوتانه پولو ته را رسیدلې یو اودلته موږ او کړې دې. نو زه تاسو ته ډاګیزه کوم چې د راجه مالدیو د پولو د ورننوتلو له پاره زمونږ تر مخه دوه سترې لارې شته. یوه د رنتمبور څخه تر اجمیره پورې ده اوبله د شیخاوتی او نارونو څخه تیریږي او د ناګور په لور ورځي. اوس به مونږ او تاسو ټول په ګډه دا پریکړه کوو چې مونږ ددې لارو څخه کومه یوه خپله کړو تر څو د راجه مالدیو پرخلاف یو پریکنده جکړې ته ځان ورسوو . ددې تر څنګ به زه تاسو ته دا هم ډاګیزه کړم چې اوس راجه مالدیو د خپلو اتیا زرو عسکرو سره یو ځای د دجود پورنه بیرون پړاو کړې دې. په داسې حال کې چې دهغه ډیر ښه جنرالان کوپا او جیتا دواړه د شل زرو دلښکر سره یو ځای د دیدوانه په سیمه کې پړاو کړې دې. دمالدیو په ملاتړ کې یو دریم لښکر هم شته چې هغه د راټورانو د ډلې څخه جوړ شوې دې او قوماندانې یې یو جرنیل کهیم کوي ، دوې د جی تارن او پیار تر منځه قیام کړې دې. اوس نو که مونږ د راجه مالدیو د سلطنت د ولکې کولو له پاره ورمخته کیږو نو دا اندیښنه شته چې هسې نه چې دا ټولې لښکرې زمونږ پر خلاف را ټولې شی او په متحده توګه پر مونږ باندې حمله وکړي.

تر هغې چې ماته ډاګیزه شوې ده چې راجه مالدیو به تر ټولو لمړی خپلو جنرالانو هر یو کوپا و جیتا ته حکم کوي چې هغوې زمونږ د لښکر سره مقابله پیل کړي. تر څنګ به یې خپل بل جنرال کهیم کرن ته حکم وکړی ترڅو هغه د راټورانو دلښکر سره یو ځای زمونږ تر شا را ځرګند شي او مونږ ته د زیان د رسولو هڅه وکړي. او یا هغه وخت چې کوپا او جیتا زمونږ سره په جنګ کې ښکیل وي نو کهیم کرن هم د وینې تویونکي حیوان په ځیر پر مونږ شبخون وکړي.

ددې حالاتو په رڼا کې ، زما دوستانو !تاسې ماته په راجه مالدیو باندې دحملې کولو له پاره څه سلا او مشوره راکوئ. شیرشاه سوری ددې پوښتنې د کولو وروسته خاموشه شو او د خپلو سالارانو څخه د ځواب دغوښتلو منتظر پاته شو . تریوه وخته پورې ټولو سالارانو په خپلو منځو کې سره مشورې وکړې او بیا خواص خان د ټولو په نمایندګۍ وویل:

زمونږ درونده اقا ، شیرشاه !دحرب دفنونو او سیاسې اړخه چې تا دکومو دوو لارو یادونه وکړه ،هغه دواړه ډیرې مهمې دي ، ددې نه علاوه دا چې زمونږ د ډلې څخه یو هم د راجپوتانه دسیمو څخه پوره اګاهي اوخبر تیا نه لري.اوبیا دا چې د ماروړ د راجه مالدیو عسکري توان هم له مونږه نه ډیر زیات دي. په دې حالاتو کې د راجپوتانه په صحرا کې په ورداخلید و سره به مونږ ته ډیر احتیاط کول په کار وي او ترڅنګ به یې پوره ګرندې توب ته هم اړتیا وي.

درونده شیرشاه ! لکه څنګه چې تا مخته یادونه وکړه په دې وخت کې په خپله مالدیو ، دهغه جنرالان کوپا اوجیتا او کهیم کرن په مختلفو سیمو کې دخپلو لښکرو سره پراته دي. هغوي دد ي انتظار باسي چې مونږ د صحرا دکومي لارې څخه غواړو راجپوتانه ته و ر ننوځو تر څو هغوي زمونږ تر مخ خپل ځآنونه منظم کړي او متحرک شي . نو په دې خاطر که مونږ غواړو د راجپوتانه د راجه ګانو پر خلاف موفقیت تر لاسه کړو نو زمونږ د حرکت څخه باید دشمن بلکل خبر نه شی . او زمونږ د جنګي پلان څخه هم خبر نه شي چې په راجپوتانه کې کوم ښار زمونږ لمړۍ هدف دي. ددې نه علاوه په راجه مالدیو باندې د حملې کولو په وخت کې څه احتیاطی تدابیر هم نیول په کار دي اوهغه دا چې د راجه مالدیو په چارچاپیر کې نور کوچنی کوچني راجه ګان هم شته ، اومونږ باید دهغوي د سیمو احترام او درنښت وکړو. اوکه نه هغوي به په غضب شي او مالدیو تر څنګ به زمونږ پر خلاف و دریږي.اودمالدیو ځواک به نور هم ځواکمن کړي.

درونده شیرشاه !تر هغې چې ماته ډاګیزه شوې ده ، راجه مالدیو او دهغه نور ټول جنرالان په دې وخت کې زمونږ څخه داهیله لري چې مونږ به داجمیر په لور خوزیږو . او تر ټولو دمخه به اجمیر خپل هدف ټاکو. ځکه کوپا او جیتا چې په کوم ځاې کې قیام کړې دې دهغې څخه دا سې څرګندیږي چې هغوي په دې تمه دي چې مونږ به داجمیر په لور کوچ کوو . او څه وخت چې مونږ داسې وکړو نوکوپا اوجیتا به زمونږ په اړخونو باندې یرغل راوړي ،په داسې حال کې چې دمالدیو بل جنرال کهیم کرن د راټورانو سره یو ځاې زمونږ تر شا حمله کولې شی ، په دې اساس زما مشوره داده چې مونږ باید د ټولو تر مخه اجمیر خپل هدف ونه ګرځوو. ددې تر څنګ د اجمیر کلا هم ډیره ستره او ډیره مستحکمه ده اوددا سې مستحکمې کلا سوبه به زمونږ ډیر وخت خراب کړي. ددې سره یوځاې به مالدیو ته کافی وخت تر لاسه شي تر څو هغه زمونږ پر خلاف بل کوم چال و چلوي.اوپه دې توګه زمونږ جنګي پلان د ناکامۍ سره مخ کړي اودا هم شونی ده چې که چیرې مونږ ډیره موده هلته په اجمیر کې په جنګونو کې را ونښلو نوراجه مالدیو دخپل فوځ یوه برخه جدا کړي اود هریانه له لارې د دهلي په لور ولاړ شی اوپه دهلی د ولکې کولو هڅه وکړي. که چیرې داسې وشو نو دا به زمونږ له پاره ډیر زیانمن ثابت شي. په دې اساس صحراته د ورننوتلو نه وروسته داسې احتیاط سره قدم اخستل په کار دي چې دهغې څخه راجه مالدیو اودهغې نور جنرالان بلکل خبر نه شی. اونه هغوي ددې اندازه واخلي چې مونږ لمړۍ کومې لورې ته ځو اوهدف مو څه دی؟

شیرشاه سوري دخواص خان دغه وړاندیز دومره خوښ کړ چې هغه د خیالونو په زانګو کې زنګیدونکې پاته شو. په دې خطر هغه په دې موضوع باندې د نورو خبرو کولو څخه ډه وکړه. هغه سمدستي دغه جنګي غونډه پاې ته ورسوله او خپل فوځ ته یې دکوچ کولو حکم وکړ. اوپه دې توګه شیرشاه سوري د راجه مالدیو پر خلاف د حملې کولو له پاره دراجپوتانه دریګستان له لارې ورننوت.

دلته د سترګو تر دید پورې شګې اوشګې خپرې دي، په دې شګو کې دسفرکولو په وخت کې داسونو سومان دننه په شګو کې ورننوځي. ددې نه علاوه د شیرشاه سوري سره چې دسامانونو ا وخوراکې توکو کومې ډکې ګاډۍ وې هغه هم په شګو کې دسفر وړنه وې. شیرشاه سوری ددې ستونزې د حل له پاره یوه ډیره ښه لاره خپله کړه. هغه دشګو څخه بوجۍ ډکولې او په دې توګه یې سړک جوړ کړ اوبیا یې په همدې سړک باندې خپل لښکر او خوراک څښاک توکې په همدې ګاډیو کې په ډیره بیړه سره مخته وړل. په صحرا کې د ورننوتلو نه مخکې شیرشاه سوری د فوځ څو ډلې له ځانه جدا کړې وې ترڅو د جنګ په دوران کې د دهلی ، اګرې او نورو ښارونو څخه دهغه لښکر ته دخوراک څښاک وسایل را ورسوي.

شیرشاه سوری په داسې حال کې چې په ډیره ګړندۍ توګه د صحرا څخه تیریده دخپل دښمن د دوکې له پاره هغه تر ټولو دمخه دبیکانیز لورې ته مخه کړه. په دې وخت کې راجه مالدیو هم متحرک شو ، هغه خپل پنځوس زره عسکر دتارن سیمې ته له ځانه سره راوړل تر څنګ یې خپل اعلې سالاران کوپا ، جیتا او اکهیراج ته هم حکم وکړ چې هغوې دریې واړه هم خپل فوځونه د دیدانه څخه د تارن په لور راوړي. ددې نه علاوه د راټورانو یو لښکر هم د جنرال کهیم کرن په مشرۍ دمالدیو دکومک له پاره د تارن لورې ته روان شو .

جې تارن نومې دغه سیمه چې مالدیو په کې خپل ځواکونه راټول کړي و ،دجودپور څخه پنځوس میله شرق لورې ته او د اجمیر څخه څلویښت میله غرب لورې ته پرته ده . مالدیو خپل ټول لښکر همدلته را ټول کړ تر څو په وخت شیرشاه ته ګذار ورکړی . که چیرې شیرشاه د جودپور په لور ولاړ شی نوهم به یې د ضربې لاندې و نیسي او که داجمیر په لور ولاړ شی نو هم به یې دحملې څخه خوندي پاته نه شی. خو هغه دبیکانیز سیمه حالاتو ته پرې اینښې وه.

کله چې شیرشاه سوري وکتل چې د بیکانیز لورې ته د مالدیو هیڅ دفاعي ځواک نه شته .نو هغه هم بیکانیز له نظره و غورزاوه اوپه ناڅاپی توګه را وګرزید او دجې تارن په لور ور وګرځید ، مالدیو هم همدلته دخپلو ټولو لښکرو سره یوځاې پراو کړې و. په دې توګه دواړه لښکرې په صحرا کې یود بل مخ په مخ دجنګ له پاره تیارې شوې.

په کوم ځاې کې چې دمالدیو او شیرشاه سوری لښکرې یوبل ته مخ په مخ پریوتې وې هغه سیمه د شرق د اړخه پرته د نورو دریې واړو اړخونو ته د لوڼي اودهغه دمعاون دریابونه بهیدل. خو دیخنۍ په موسم کې دا دریابونه وچیدل ،په دې سیمه کې ځنګلي ګیاه او وچې ویالې جوړې شوې دي چې دهمدې په واسطه د لښکرو تر منځ کوچني کوچني جنګونه کول اسانه کار و . هغه وخت چې شیرشاه سوری د جې تارن او پیار تر منځه سیمه کې د خپل لښکرسره یو ځاې پراو وکړ نو کوپا ، جیتا او کهیراج چې هلته په دیدانه کې دخپلو لښکرو سره پراته وو هغوې هم دې سیمې کې د خپل اقا راجه مالدیو سره یو ځاې شوې وړ. دد ې نه علاوه د راټورانو قومندا کهیم کرن هم دخپلو لښکرو سره یو ځاې دلته رارسیدلې و.

اوس نو حالات داسې وو چې را جه مالدیو اوشیرشاه سوری دواړه په دغه سوزنده صحرا کې دخپلو فوځونو سره یو ځاې یودبل په مقابل کې پراته وو. راجه مالدیو غوښتل د جنګ پیلامه د شیرشاه له خوا وشی خو شیرشاه پخپله دجنګ دپیلامې څخه اندیښنه درلوده ، دبله اړخه شیرشاه سوری د جنګ پیلول نه غوښتل ،ځکه هغه دجنګ هغه ډلې چې د فوځونو د کومک درسولو له پاره یې په لارو کې درولې وې دهغوې سره یې تر اوسه پورې اړیکې نه و جوړ شوي.په دې خاطر هغه دحملې کولو څخه ځان ساته.

ان تر یوې میاشتې پورې دې دواړو فوځونو یوبل ته دجنګ دپیلولو انتظار کاوه. بلاخره شیرشاه سوري دخپلو هغو کسانو سره هم اړیکې استوارکړل چې دخوراک او نورو موادو دکومکونو د رالیږلو له پاره یې په لارو کې ټاکلي وو. او بیا یې په راجه مالدیو باندې دحملې کولو پریکړه وکړه.

دحملې کولو دمه شیرشاه سوري دخپلو جنګي قومندانانو غونډه را وبلله. دا غونډه دهغه په خیمه کې وشوه ، په دې خیمه کې خواص خان ، جلال خان ، برهم جیت اودشیر شاه سوري زامن هم راټول شوي و و . کله چې دا ټول په خیمه کې سره راټول شول نوبیا شیرشاه سوری ورته وویل چې : په دې صحرا کې دخیمې وهلو وروسته ما انتظار کاوه تر څو د کومک رسولو دګروپونو سره خپل اړیکې

ټینګ کړم ،اوس دا اړیکې ټینګ کړل شوي دي ، اوس نو ددې نه زیات زه دلته په دې صحرا کې انتظار نه شم کولې. ځکه چې مونږ چې په دې صحرا کې څومره ځنډ کوو همغومره زمونږ په زیان تمامیږی. د رسد اوکومک لړۍ هم قطع کیدې شی په داسې حال کې چې د مالدیو تر شا دهغه ښارونه دهغه ټولې اړتیاوې پوره کوي،په دې اساس زه به سبا سهار وختي د جنګ نغاره وهم.اود راجه مالدیو پر خلاف حمله کوم په دې لړ کې تاسې ماته څه مشوره راکوئ

کله چې شیرشاه سوري خاموشه شو نو خواص خان ورته په ډیر غور سره وکتل او ورته یې وویل:

درونده شیرشاه ! زه خواص خان په دې وخت کې یو وړاندیز کول غواړم ،شیرشاه سوری ورته په ډیره مینه اوشفقت سره وویل: ووایه زویه ! ستا آند څه دي؟ خواص خان ورته وویل چې زما محترمه ! لکه څنګه چې لیدل کیږي د راجه مالدیو دلښکرو شمیره زمونږ څخه څو واړي زیاته ده ، زما په آند چې هغه به د جنګ نه مخته خپل لښکر په څو برخو ویشي. یوه برخه به له ځانه سره پریږدي ،بله به کوپا اودریمه به جیتا ته ورکوی اوخلورمه به کهیراج ته سپارې ، زما په آند چې پنځمه به جرنیل کهیمکرن ته ورکوي ، ددوې څخه به څو ډلې مخامخ پر مونږ حمله کوي ، اوپاته نورې برخې به یې د اوخونو له لورې زمونږ پر فوځونو باندې یرغل راوړي. ددې نه مخکې زه غواړم چې مونږ د راجه مالدیو سره د جنګ له پاره داسې یو تدبیر جوړ کړو تر څو راجه مالدیو دخپل لښکر ډیره برخه له ځانه سره واخلی اوددې ځایه تللو ته مجبور شي.

دخواص خان دې وړاندیز د شیرشاه سوری په سترګو کې ځلا راپیدا کړه. هغه وویل: خواص خانه زویه ! دا به څه ډول شوني وي چې اوس چې مونږ غواړو جنګ پیل کړو نو ددې پیلامې دمخه مالدیو دخپل لښکر یوه برخه له ځانه یوسی اوددې ځایه ولاړ شی . په ځواب کې ورته خواص خان په لوړ اواز وویل چې:

زما مشره ! دا کار شونې دي . ته همدا نن عادل خان ته یو لښکر ورکړه او هغه د رنتمبور په لور ولیږه او دا څرګنده کړه چې هغه د رنتمبور له لارې غواړی په اجمیر باندې حمله وکړي. شیرشاه سوری سمدستي دخواص خان خبره ورغوځه کړه او ویې ویل:

خواص خانه زویه ! ددا سې کولو څخه به څه تر لاسه شي اوددا سې کولو په اساس به ولې مالدیو دخپل لښکر یوه برخه له ځانه سره اخلی او ددې ځایه به ولاړ شی.

زما مهربانه ! ما تر اوسه پورې دخپل پلان په اړه تاته پوره معلومات نه دي درکړي. ما داویل غوښتل چې عادل خان دي د رنتمبور په لورد تللو په وخت کې دا مشهوره کړي چې هغه په اجمیر باندې حمله کول غواړي. درونده شیرشاه ! همدا اوس د اجمیر په ښار کې د راجه مالدیو راني (اوما دیوي) اوسیږي ، کله چې مالدیو ته دا خبر ورسیږي چې عادل خان په اجمیر باندې حمله کوي نو هغه به دخپلې رانې اوما دیوي د راویستلو او د اجمیر د دفاع له پاره پخپله دیوې برخې لښکر سره هلته ورځی. په داسې حالاتو کې به د راحه مالدیو د پاته لښکرو سره زمونږ جنګ څه آسانه وي ، دبله اړخه به عادل خان چې کومه کوچنۍ ډله عسکر له ځانه سره اخستې وي هغه به د رنتمبور څخه دمخه په کوم ښه ځای کې پراو کوي او هلته به په سنګر کې کیني. ترڅو بل څوک پرې حمله ونه کړي ، اوکله چې ورته خبر ورسیږی چې راجه مالدیو د جنګ دمیدان څخه وتلې او د اجمیر په لور روان دي نوهغه دې هم بیرته دلته خپل لښکر ته را ستون شي.

تر دې ځایه دپلان د وضاحت نه وروسته خواص خان خاموشه شو نو د شیرشاه سوری سر ښکته و ، څه فکر یی کاوه ، بیا یی سر راپورته کړ مسکې مسکې و بیا یی په زوره وخندل او په ډیر شفقت سره یی خواص خان ته وکتل او بیا یی وویل :

خواص خانه ! ته په هر وخت او هر مصیبت کې زما په کار راغلې یی . اوس چې کوم پلان تا وړاندې کړ زه پوهیږم چې دد ې نه به ښه اوبهتر بل پلان نه وي ،که مونږ همدا سې وکړو نو په یقین سره به راجه مالدیو د اجمیر په لور د تیښتې منډه وکړي . ګوره زویه ! زه به همدا اوس او همدا ګړۍ عادل خان د یوه کوچني لښکر سره ولیږم تر څو د رنتمبور په لور ولاړ شی او دا څرګنده کړي چې هغه د رنتمبور د لارې اجمیر باندې حمله کوي . نو د دې خبر په اوریدو سره که راجه مالدیو د خپل لښکر یوه برخه له ځانه سره کړي او هغه لورې ته ولاړ شي نو دا پاته لښکر به یی مونږ په همدې صحرا کې تر پښو لاندې کړو . که څه هم د مالدیو سره د لښکر د تللو وروسته به بیا هم دهغه دومره لښکر دلته پاته وي چې زمونږ څخه به یی شمیره ډیره وي خو دا ندیښنې کولو له پاره اړتیا نه شته ، مونږ به دې پاته لښکرته داسې سبق ورکړو چې بابر رانا سانګا ته پدې دشتو کې ورکړی و. دشیرشاه سوري د ځواب په اوریدو سره خواص خان خوشحاله شو اوبیا یی په ویلو پیل وکړ.

زما درونده شیرشاه ! زه لږ څه نور هم ویل غواړم. شیرشاه ورته وکتل او ورته یی وویل چې ته څه غواړې ؟ ته ولې انتظار کوې اوتا ته داجازې اخستو څه اړتیا ده ؟ خواص خان مسکې شو اوویی ویل:

سبا چې ته دجنګ د نغارو د وهلو حکم کوې نو که چیرې د دې نه مخته راجه مالدیو د اجمیر په لور روان شوې و نوبیا به دهغه په نشت کې چې دهغه کوم لښکر زمونږ سره ټکر کوي نوهغه به یقینا په څلورو برخو ویشل کیږي، یوه برخه به یی د راجه مالدیو د سالار کوپا اوبله به یی د جیتا او دریمه به یی د اکهیراج او څلورمه به یی کهیم کرن تر قومندو لاندې وي

دهغوې څلورو په مقابل کې ته خپل لښکر په پنځو برخو باندې وویشه. یوه برخه یی ماته راکړه او زه به همدا نن شپه د دې صحرا دشګو په غونډیو کې سنګر و نیسم. بله برخه یی د خپل ځان سره وساته ،دریمه یی جلال خان جالو ته اوڅلورمه یی برهم جیت ته او پنځمه یی خپل زوې جلال خان ته ورکړه . تاسې د خپلو څلورو برخو سره د دشمن په مقابل کې مقاومت وکړئ کله چې جنګ زور واخلي نوبیا به زه خپل کردار ادا کړم.د سنګر څخه به را ووځم اوددښمن هغه لورې ته چې پر تاسې یی فشار زیات وي دحملې کولو هڅه وکړم. او زه هیله لرم چې زما د سنګر څخه د راوتلو وروسته به د ددښمن لیکی یوپه بل پسې ماتې شي.

شیرشاه سوری په ډیره ستاینه کونکې توګه خواص خان ته وکتل او ورته یی وویل :

خواص خانه زویه ! زه ستا ددې وړاندیز ډیر قدر کوم ، ګوره زویه ! زه به ستا د وینا په اساس خپل لښکر په پنځو برخو وویشم او ته دهمدې نن شپې څخه هلته په سنګر کې ځان پټ کړه . عادل خان به هم د یوه کوچني لښکر سره یوځای د دې ځایه روان شي. اوس تاسو ټول پورته شئ اوارام وکړئ ،ددې خبرې سره سم د جنګې شورا ټول غړی دخیمې څخه را ووتل ، دلږ ځنډ وروسته عادل خان د یو ټولې عسکرو سره د رنتمبور په لور رهي شو اوخواص خان دخپل لښکر سره یوځای هلته په سنګرونو کې کیناست.

بیا یی څلورو خواو ته دا خبر خپور کړ چې دشیرشاه سوری زوې عادل خان د رنتمبور له لارې په اجمیر باندې دحملې له پاره ولاړ .دا خبر ددښمن کمپ ته هم ورسید. دخبر داوریدو سره سم راجه مالدیو په لړزه شو نو په نیمایی شپه کې یی دخپل لښکر یوه برخه له ځانه سره

واخسته اود جنګ دميدانه څخه ووت اود اجمير په لور ولاړ. په دې ترتيب هغه پلان چې خواص خان د شيرشا سوري تر مخه وړاندې کړې و هغه په پوره توګه عملي شو.

بله ورځ د جنګ د پيلامی له پاره شيرشاه سوری په خپل فوځ کې د جنګ ډول وواهه. اودخپل لښکر ليکي يی جوړه ولې ، نوراجپوتانو چې کله وکتل چې شيرشاه سوری د جنګ پيلونکې دې نو هغوې هم په خپل متحده لښکر کې تورومونه و غږول. اوپه ډيره بيړه يی دخپلو لښکرو ليکې جوړې کړې.

دخواص خان اندازه سهي وخته ، راجپوتانو خپل لښکر په څلورو برخو وويشه ،يوه برخه يی کوپا ، بله يی جيتا او دريمه يی اکهيراج اوځلورمه يی کهيم کرن تر قومندې لاندې ورکړه. هغوې کهيم کرن په منځنۍ برخه کې وساته په داسې حال کې چې کوپا اوجيتا په ترتيب سره ښې او چپ اړخ ته شول ، په دې توګه د راجه مالديو جنرالان ښې اوچپ لوري ته شول تر څو په شيرشاه سوری باندې دحملې له پاره ځان جوړ کړی.

دبله اړخه شيرشاه سوری هم خپل لښکر په همغسې ترتيب سره منظم کړ ، دلښکر په منځنۍ برخه کې پخپله پاته شو اوخپل زوې جلال خان يی دخپل ځان سره و ساته پهدا سې حال کې د لښکر په ښې اړخه کی يی جلال خان جالو او چپ لوري ته برهم جيت و ساته. اوس نو د جنګ په ميدان کې د اکهيراج او کهيم کرن په مقابل کې شيرشاه سوری اودهغه زوې جلال خان ولاړ وو . د مالديو دجنرال کوپا په مقابل کې جلال خان جالو ولاړ و او د سپه سالار جيتا په مقابل کې د شيرشاه سوری قومندان برهم جيت و درید.

جنګ شيرشاه سوری دخپل زوې جلال خان په متو پيل کړ. هغه د مالديو د لښکر په زړه باندې چيرې چې اکهيراج او کهيم کرن دهغه په مقابل کې ولاړ و ، حمله وکړه. اکهيراج او کهيم کرن دواړو د شيرشاه سوری او دهغه د زوې مقابله وکړه ، دهغه حمله يی و تمبوله اوبيا يی په خپله ځوابي حمله پيل کړه.

په همغه وخت کې چې شيرشاه سوری د راجپوتانو دلښکر په قلب باندې حمله وکړه نو د هغوې نور جنرالان لکه کوپا او جيتا هم په حرکت راغلل او هغوې هم په جلال خان جالو او برهم جيت باندې توپانې حمله وکړه.

کوپا چې په هندوستان کې دراجپوتانو يو مشهور او منلې قومندان و د جلال خان جالو په لښکرو حمله راوسته ، اوپه لمړيو کې دهغه لښکرې د تر پښو لاندې کړې اوبيا په ډيره بيړه دجلال خان جالو په لښکر کې دننه ورننوت.

که څه جلال خان په پوره همت او ميړانې سره د کوپا مقابله وکړه ، په دې و توانيد چې دهغه دا وينه تويونکې حمله په يوه ډول و تمبوي
.

په همدې وخت يو انقلاب راغې او خواص خان د خپل لښکر سره يو ځاې دخپلو پټنځايو څخه را ووت ، مخته راغې او تر تولو لومړې يی کوپا اودهغه لښکرې تر بريد لاندې راوستې. هغه په خپلې همغې لمړنۍ حمله کې کوپا او دهغه لښکرې بې وسه کړې اودماتې سره يی مخ کړې ، دهغه هغه لښکر چې لږ تر مخه د جلال خان جالو په ليکو کې ور ننوتې وې اود هغوې ليکې يی له منځه وړې وې اودمخکې تللو هڅې يی کولې اوس يی د تيښتې لارې لټولې.

اوس نودخواص خان په مقابل کې دکوپا دلښکرو حالت داسې ګرزيدلې و لکه د جلال خان دلښکرو حالت چې د کوپا په مقابل کې ګرزيدلې و. کوپا هڅه وکړه چې خپل لښکر بيرته را منظم کړي او نيمايی د جلال خان جالو او نيمايی د خواص خان سره په جنګ کې را ونښلوي خو بری يی په برخه نه شو ، خو هغه ډير وارخطا و ، ځکه هغه يوځل په مالوه کې د خواص خان په لاسو ماتې خوړلې وه او کله يی چې د خپل پاته نيمايی لښکر سره يو ځای دخواص خان دمخې د نيولو هڅې وکړې نو په هغې کې نور هم د ناکامۍ سره مخ شو.

کوپا او دهغه لښکرې د خواص خان په مقابل کې دتم کيدو نه وې ، ځکه په هغوې يواځې خواص خان نه بلکه د مخې له لورې جلال خان جالو هم خپلې غضب ناکه حملې پيل کړې وې ، کوپا هڅه کوله چې خپل ځان کوم خوندي ځای ته وکاږی ، يو وخت هغه غوښتل شاته ولاړشی خو خواص خان او جلال خان جالو دهغه د شاته تګ مخه بنده کړه او هغه يی کلابند کړ ، کوپا يو ځل بيا هڅه وکړه او اکهيراج او کهيم کرن دلښکر په لور و رغې ترڅو خپل حالات سنبال کړي خو په هغې کې هم ورته څه په لاس ورنه غلل. ځکه چې دهغه ددې کار سره سم خواص خان دهغه پر خلاف په خپلو حمله کې ډيرښت راوست اودهغه دپاته کسانو په وژلو يی لاس پورې کړ. اوس نو کوپا د خواص خان په مقابل کې ډير بې وسه شوې و. خواص خان او جلال خان دواړو دکوپا لښکر يو په بل پسې له منځه يوړ اوپخپله کوپا هم په دې جنګ کې دخواص خان په لاسو و مړ.

د کوپا د وژلو وروسته خواص خان د مالديو ددويم قومندان جيتا په لښکرو د شا له اړخه برید وکړ اوپه ډيره بيړه مخته ولاړ او په خپل مخکې ددښمن لښکری يی يو په بل پسې له منځه وړلې. خواص خان په ډيره ګړندۍ توګه د جيتا د لښکرو حالت هم د بدحالۍ سره مخ کړ. کله چې جيتا اودهغه لښکريانو ته څرګنده شوه چې خواص خان دهغوې د شا له اړخه حمله کړې ده نو دهغوې ساه ګانې و دريدې ، ځکه چې د هغوې د شاله اړخه خواص خان دهغوې د لښکرو د ليکو د له منځه وړلو او دهغوې دعسکرو دترپښو لاندې کولو کار په پوره بيړه پر مخ بوته.

سالار جيتا په پوره توګه هڅه کوله چې خپل لښکر د خواص خان د حملو څخه خوندي ځايو ته کړي خو خواص خان دهغه هره هڅه د ناکامۍ سره مخامخ کوله. هغه د جيتالښکر دډيرو ناوړه حالاتو سره مخ کړې و. ځکه د مخې له لورې د جيتا په لښکرو باندې د برهم جيت حملې کولې او دشا او اړخونو له لارې پرې خواص خان د قهر اوغضب په څير را پريوتې و. اوس نو دجيتا دلښکرو د جنګ ولوله نوره مړاوې شوې وه،ځکه هغوې ددې څخه هم خبر شوې و خواص خان د کوپا لښکر او په خپله کوپا هم دجنګ په ميدان کې له منځه وړې دې ، په دې خاطر د جيتا هغه برخه لښکر چې دخواص خان په مقابل کې جنګيده هغوې کرار کرار د ميدانه په وتلو شول اودهغوې شاته تګ د جيتا د ټول لښکر له پاره د مرګ پيغام و و.

اوس نو د خواص خان دلښکرو حوصلی د پخوا څخه نورې هم زياتې لوړې شوې وې. هغوې هرې لورې ته ددشمن عامه وژنه پيل کړې وه. کله چې د جيتا مخکښ ليکې هم په شا ولاړې نو خواص خان دهغوې په ليکو کې ورننوت او دهغوې ډيره کې يی له منځه يوړل.

جيتا هڅه کوله تر خپل لښکر سره راټول کړي خو خواص خان دهغې هر قدم د ناکامۍ سره مخامخ کاوه او بيا داسې وخت راغې چې خواص خان په جيتا باندې يرغل وروست او دهغه څټ يی په يوه ګذار د ګردنه پرې کړ.

دجيتا دمړينې وروسته دهغه دلښکرو حال ډير خراب شو او ميړو وزو په څير يی په تيښته پيل وکړ ، ټول يوې خوا بلې خوا ته خواره واره شول ، خواص خان او برهم جيت دهغوې دواړو لورو ته روان و اودهغوې عسکر يی په بيړه بيړه له منځه وړل.

د بله اړخه شیرشاه سوري او دهغه زوي جلال خان هم د اکهیراج او کهیم کرن په لښکرو باندې ورروان و اوددښمن سره یې د وینې او اور وحشتناکه جنګ پیل کړې و .

په همدې وخت کې خواص خان هم د اکهیراج او کهیم کرن په لښکرو باندې خپله قهرناکه حمله وروسته. بالاخره په دې جنګ کې د راجه مالدیو لښکرو ته سخته ماتې ورکړل شوه دهغه جنریلان کوپا ، اکهیراج ،او جیتا د جنګ په ډګر کې وو ژل شول او کهیم کرن د جنګ دمیدانه په تیښته بریالې شو.

۷۸

د راجه مالدیو په پرا و باندې د ولکې کولو نه وروسته ، شیرشاه سوری هملته د جې تارن او پیار تر منځه د جګړې په میدان کې خپلو فوځونو ته د ارام کولو حکم وکړ. د سامیل دغه جګړې په یوه ډول د مالدیو دبرخلیک په اړه پریکړه کړې وه ، مالدیو ته دهغه د تیرو ګناهونو سزا د شیرشاه سوری اودهغه د سالار خواص خان په لاسو ورکړل شوّه. دهغه مشهور سالاران ، کوپا ، جیتا او اکهیراج له منځه تللي وو ، دهغو سالارانو پرته مالدیو هسې یوه نښه څرګندیده . خلکو به ویل چې دماروړان راټور راجپوتان د سردپرېکولو نه وروسته هم جنګیږي، خو په دې شپارسمه پیړۍ کې شیرشاه سوری په دې صحرا کې د راجپوتانو عسکر په عامه توګه ووژل. او دا چې راجپوتان یوډول نا قابل تسخیر ګڼل کیده هغه عقیده او فکر له منځه ولاړ.

په سامیل کې دځو ورځو دقیام نه وروسته ، شیرشاه سوری خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې خواص خان ته ورکړه او جلال خان جالو یې ورسره نایب وټاکه. اوهغه یې د جودپور په لور و لیږه. تر څو هغه د راجه مالدیو په هغه ښار ولکه وکړي، خو دلښکر بله برخه یې دخپل زوي جلال خان په واک کې ورکړه او برهم جیت یې ورسره نایب و ټاکه تر څو ولاړشي او د اجمیر په ښار باندې ولکه وکړي ، ددوې سره د شیرشاه سوری بل ځوي عادل خان هم په لاره کې ملګري شو .

پخپله راجه مالدیو دجنګ د میدان څخه تښتیدلې و او د اجمیر په لور تللې و ځکه دهغې ملکه اومادیوی هملته اوسیده .

څرنګه چې د اومادیوی سره دواده په لمړۍ شپه ، مالدیو دخپلې یوې نوکرې سره زنا کړې وه ، نو په همغې اساس د اومادیوي زړه مات شوې و او د خپلې لمړۍ شپې دناویتوب په وخت کې یې سوګند کړې و چې هغه به خپل ټول ژوند د یوې پیغلې په څیر تیروي نوپه دې خاطر هغې د مالدیو د اوسیدو د جودپور دښاره لرې هلته په اجمیر کې ځانته د اوسیدو ځای غوره کړې و .

د سامیل دمیدان څخه د تښتیدو وروسته راجه مالدیو اجمیر ته رسیدلې واودخپله راني اومادیوي یې دهغه ځایه را وویسته او جودپور ته یې له ځانه سره یوړه . په همدې وخت کې مالدیو ته خبر ورسید چې دجنګ په ډګر کې دهغه درې واړه تکړه اومشهور جنرالان له منځه تللې دي. او اوس د شیرشاه سوری سالار خواص خان د جودپور د نیولو له پاره هغې لوړې ته خوزیدلې دي. په دا سې حال کې چې د شیرشاه سوری نیمایی لښکر د اجمیر د نیولو له پاره هغه لوړې ته خوزیدلې دي. ددې خبر د رسید و سره سم مالدیو چې څومره سامانونه د جودپور څخه ویستلې شو ویې ویستل اود سیوان کلاته یې منتقل کړل. ددې ترځنګ هغه د راجپوتانو ټولې ښځې اوکوچنیان همدې کلا کې ځای په ځای کړل.

د سیوان کلا د جودپور په جنوبي غربي برخه کې نژدې شپیته میله واټن کې پرته ده ، دغره په لوړه څوکه کې پرته ده ،دې کلاته ورتګ ډیر ستونزمن دې ، نو په دې خاطر ددې کلا د کلابند کولو د مخه خواص خان د راجه مالدیو مرکزي ښار جودپور کلابند کړ.

که څه هم د جودپور کلا د خپل ټینګښت او کلکوالي له لوري ډیره مشهوره وه ، خو مالدیو یو چال څخه کار واخست ، او د خپل لښکر یوه برخه یې همدلته د جودپور د دفاع له پاره پریښوده او بله نیمایي برخه یې سیوان ته منتقل کړه.

په هر صورت خواص خان جودپور کلابند کړ ، په جودپور کې د مالدیو سالار د مخه دا پریکړه کړې وه چې هغه به هملته په کلا کې کلابند پاته کیږي او د خواص خان سره به مقابله کوي ، کله چې خواص خان د جودپور په کلا باندې یرغل راوړي نو هغه به د کلا څخه دننه د خپله ځانه دفاع کوي. ترڅنګ به یې په خپله راجه مالدیو د سیوان څخه بیرون راوځي او کله کله به په خواص خان باندې شبخون کوي په دې توګه به خواص خان په تنګ شي او خپله کلا بندي به پاې ته ورسوي. خو خواص خان د اټول تدبیرونه ناکاره کړي و ، ځکه په کومه ورځ چې خواص خان جودپور ته ورسید نو په همغه ورځ هغه د ښار د دیوالونو ترڅنګ خپله توپخانه نصب کړه ترڅو د ښار په دیوالونو ګولۍ ووروي او دیوالونه یې را پرباسي ترڅو په ښار باندې د حملې کولو له پاره لاره برابره شي.

په ښار کې د راجپوتانو لښکرو ، هغوي وکتل چې خواص خان په ښار باندې د ولکې کولو او د شار د دیوالونو د راپریوستلو له پاره خپله توپخانه درولې ده ، نوټولو یوځاې د اپریکړه وکړه چې پخوا له دې چې خواص خان د توپونو ګولۍ وروي او د کلا دیوالونه مات کړي او کلاته رانوځي او بیا دلته ټول لښکر او عام وګړی قتل عام کړي نو ښه به داوي چې د جودپور څخه ووزي او د ښاره بیرون مقابله وکړي. د دې پریکړې نه وروسته سبا ورځ د مالدیو کلابند لښکر د کلا څخه را ووت او د خواص خان ترمخه یې د جنګ له پاره ځانونه تیار کړل.

په جودپور کې د مالدیو درې تکړه قومندانان وو . چې یو یې تلوکسي ، بل یې بیمل بهاې او دریم یې برجنګ وو . د خواص خان په خلاف د جنګ له پاره دې درې واړو جنرالانو د خپلو فوځونو لیکې جوړې کړې ، خپل لښکر یې په درې برخو وویشه، تلوکسي خپله برخه لښکر په منځنۍ برخه کې وساته خو بیمل بهای او برجنګ د اړخونو لورو ته شول. هغه وخت چې د جنګ له پاره دې قومندانانو د خپلو عسکرو لیکې سمولې ، نو خواص خان هم د خپلو عسکرو مخې ته راغې او د جلال خان جالو ترڅنګ و درید. اوپه ډیر راز سره یې ورته وویل:

ګوره جلال خانه وروره ! ته خو خپلې مخې ته د دښمن لیکې ګورې. هغوي خپل لښکر په درې برخو ویشلې دي.

خو جلال خانه ! ته اندیښنه مه کوه ،زه وینم چې د دښمن د لښکرو شمیره هم زمونږ څخه ډیره ده او زمونږ د واړو په مقابله کې د هغوي جنرلان هم درې کسان دي ، وروره ! ته خو پوهیږې چې د دې نه مخته مونږ د ډیرو بد و حالاتو مقابله کړې ده او که خدای کول نن ورځ به هم مونږ ته بریا و زیرې راکړي.

جلال خانه ! کله چې دښمن په جنګ لاس پورې کړي نو ته هم ورسره ټکر وکړه او یواځې تلوکسي خپل هدف و نیسه ، زه به د برجنګ بیمل بهایی سره په خپله ټکر وکړم. خو فکر وکړه چې ته یواځې د تلوکسي سره د ټکر له پاره ځان جوړ کړې او د اړخونو له لارې د هغه دفوځ سره لاس په لاس شي ترڅو بیمل بهای او برجنګ پرتا باندې ګذار و نه شي کولې. زه به تر هر څه لمړی د بیمل بهایی او برجنګ پر خلاف حمله وکړم. بیا به انتظار وکړم چې هغوي زما پر خلاف یرغل راوړي ، زه به تریوه وخته پورې دفاع کوم بیا به په جارحیت

باندې لاس پورې کوم، تر دې وخته پورې به ماته خپل ځواک هم معلومه شوي او د دښمن د ځواک اندازه به مې هم ځانته معلومه کړې وي.

جلال خان جالو ورته وویل: خواص خانه. زه هیڅ ډول اندیښنه نه کوم، او نه د اندیښنې کولو له پاره اړتیا شته، زه خو غواړم چې دغې لښکر قومندان چې خواص خان وي نو هغه ته ماتې ورکول که ناممکنه نه وي نو سخته خوده. خواص خانه ! لکه څنګه چې تاوویل انشاءالله نن ورځ به زمونږ له پاره د بریا او خوشحالۍ خبر راوړي.

په دې وخت کې د دښمن درې واړو جنرالانو دخپلو لیکو د سمولو وروسته د جنګ له پاره ځانونه و څنډل. په دې خاطر خواص خان خپل اس را وګرځاوه او په ډیره بیړه یې ځان د خپل فوځ مخې ته ورساوه.

دټولو دمخه جنګ تلوکسی پیل کړ. او د جالو خان جالو په لښکرو یې حمله وکړه. بیمل بهای او برجنګ هم د خواص خان په خلاف په جنګ را ګیر شول.

دخواص خان د وینا له مخې دهغه له لورې تر ټولو دمخه جلال خان جالو جوابی حمله پیل کړه او خپل همت او میړانه یې وښوده، هغه د تکبیر د غږ په پورته کولو سره په خپلو فوځونو کې نوې عزم او نوې ولوله راپیدا کړه او د تند توپان په څیر یې د تلوکسې په لښکرو کې وینه تویونکې حملې پیل کړې.

د له اړخه خواص خان په ډیر مهارت، جرائتندئ، او زړه ورتیا سره دخپلو جنګې تجربو څخه دکار اخستلو په اساس د بیمل بهای او برجنګ حملې و تمبولې. هغه دخپل لښکر یوه برخه د برجنګ دحملې د تمبولو له پاره ځانګړې کړې وه. هغه وروسته په جارحیت باندې لاس پورې کړ او دتکبیر د غږ د پورته کولو سره سم یې ټول لښکر د الله اکبر او ازونه پورته کړل او دهمدې تکبیرونو په اوریدو سره دبیمل بهایی د لښکرو زور کیناست، هغه د تدبیرنه په کار اخستو سره خپلې لښکرې سره را ټولې کړې او بیا یې د اور د ګولیو په څیر د برجنګ په فوځونو باندې یرغل وروست.

د خواص خان داحمله دومره تیره اوتنده وه چې برجنګ یې تاب را نه وست او په تیښته یې ځان بیمل بهای ته ورساوه. په دې توګه خواص خان په دې بریالې شوې و چې د واړه جنرالان سره رایوځای کړی او دهغوې په مقابل کې ودریږی.

خواص خان د دواړو جنرالانو په خلاف حمله پیل کړه، جنرالانو د ډیرو هڅو سره سره و نه شو کړای د خواص خان په مقابل کې تم شي، خواص خان په پرلپسې توګه دهغوې په فوځونو ګذارونه کول او هغوې یې یو په بل پسې له منځه وړل.

د جودپور په دې همواره میدانې سیمه کې دغه وینه تویونکې جنګ تر ډیره پورې دوام وکړ د راجه مالدیو جنرالانو، تلوکسي، برجنګ او بیمل بهایی، دخپلو اړخو څخه ډیرې هڅې وکړې تر څو دخواص خان لښکرې شاته و تمبوی خو هغوې د ناکامۍ سره مخ شو ې اوس نو جلال خان جالو هم په پوره توګه په تلوکسي باندې لاس برې شوې و او په هره لمحه کې دهغه دپه شا تمبولو په موډ کې و. په داسې حال کې چې خواص خان بیمل بهایی او برجنګ دواړو حالت دومره خراب کړ چې دواړو د میدانه دتیښتې پریکړه وکړه.

بیا چې کله تلوکسي ،بیمل بهایی او برجنګ د جنګ په ډګر کې خپله ماتې ومنله او دخپل منځې مشورې وروسته یې غوښتل خپل ځانونه په کلا کې کلابند کړي نو خواص خان او جلال خان جالو هغوې ترشا تعقیب کړل ، ددې تعقیب په وخت کې تلوکسی دجلال خان جالو په لاسو ووژل شو ، په دې توګه خواص خان او جلال خان جالو دهغوې درې واړو دلښکروعامه وژنه پیل کړه .

د جودپور ټول ساتونکې فوځ چې د جنګ میدان ته راغلې و ، له منځه ولاړ، ترڅنګ یې دهغوې دفوځ درې واړه جنرالان هم د جنګ په ډګر کې له منځه ولاړل ، نوپه دې خاطر اوس په جودپور کې داسې لښکر نه و چې دخواص خان او جلال خان جالو تر مخه و دریږي اودښارنه دفاع وکړي. په دې اساس دښار خلکو دپوره بې وسۍ په اساس داپریکړه وکړه چې دخواص خان او جلال خان جالو تر مخه د ښار دروازې پرانزي. په دې توګه خواص خان او جلال خان جالو ښار ته ورننوتل اوپه ښار یې ولکه وکړه

۷۹

خواص خان څوورځې هلته د جودپور په ښار کې تم شو ، دهغه ځاې نظم ونسق یې جوړ کړ اودهلته یې دخپله اړخه یو حاکم و ټاکه. بیا د جودپور څخه دسیوان په لور وخوزید ، هلته راجه مالدیو ځان کلابند کړې و .

دجودپور دلښکرو دا آند و چې کله چې دوې دخواص خان پر خلاف جنګ پیل کړې نو راجه مالدیو به دسیوان څخه دهغوې سره دکومک له پاره را ودانګي اوپه دې توګه به دخواص خان پر خلاف دوه اړخیزه حمله وشي اوخواص خان به تیښتې ته اړ کړل شي، خو هغوې هغه وخت ناهیلې شول چې مالدیو په سیوان کې تم شو اودهغوې کومک ته را نغې ، اوپه دې توګه دجودپور لښکرو ماتې وخوړه او جودپور د خواص خان په لاسو کې پریوت.

راجه مالدیو دخواص خان د میړانې څخه ښه خبر و . په دې خاطر یې د جودپور څخه بیرون د خواص خان سره د ټکرکولو نیت و نه کړ. اوهملته په سیوان کې پاته شو ، دبله اړخه خواص خان څو ورځې هلته په جودپور کې د تم کیدو نه وروسته د سیوان په لور وخوزید ، سیوان ته د ورتلو دمخه هغه خپل جاسوسان خپاره کړی و ، ترڅو هغوې د لرې لرې ځایو څخه ددشمن په اړه اطلاعات راټول کړي.

خو کله چې راجه مالدیو ته خبر ورسید چې خواص خان د جودپور څخه را وتلې او د سیوان په لور راخوزیدلې نوهغه دخواص خان د تم کولو له پاره دیوه بل تدبیر څخه کار واخست.

هغه د سیوان څخه یو لښکر را ولیږه ، ددې لښکر سپه سالاران یې رامداس دلپت او ګوګل وو . ددې ترڅنګ یې د ګوګهنډ په لور خپل قاصدان و استول اوپه ګوګهنډ کې یې خپل سالار روپسي بانټط ته حکم وکړ ترڅو د ګوګهنډ څخه یو لښکر له ځانه

سره راوخلي اودخواص خان د تلو لاره خنډ کړي ، په پوکهرن کې د راجه مالدیو سالار روپسي بهایی هم د جنریل بینید اس سره یوځاې شو او د سترلښکر سره یو ځاې دخواص خان د لارې د بندولو پسې راووت.

راجه مالدیو خپلو ګاونډیو ښارونو ته هم خپل قاصدان و استول ، د پهلوي ښار کې د راجه مالدیو سالار دهنا بهایی و هغه هم د راجه مالدیو د ملاتړ له پاره یو لښکر تیار کړ او دخواص خان د لارې د بندولو له پاره راووت.

اوس نو دپهلوي حاکم دهغنا بهايی په پوکهرن کې د راټولو شوو پنځو جنرالانو سره سلا مشوره وکړه ، دا پنځه جنرالان هر يو روپسې بهايی ، بيني داس ، رام داس ، دلپت او گوګل وو . د خپل منځې سلا مشورې وروسته پريکړه وشوه چې دهنابهايی دې د خپل لښکر سره يو ځاې د پهلووی ښاره بيرون قيام وکړي ، خو روپسې بهايی ، بينی داس ، رام داس او گو گل دې پوکرن د ښاره بيرون دخپلو لښکرو سره يو ځاې پرا وکړي ، کله چې خواص خان دخپل لښکر سره يوځاې دهغه ځايه تيريږي نو دوې دې پرې د شپې له اړخه شبخون وکړي، دې جنرالانو د اجنګ له پاره دا ډير ښه پلان جوړ کړې و ،ځکه چې د جودپور څخه د سيوان په لار باندې د تللو په وخت کې چې خواص خان کومه لاره استعمالوله نوهغه د همدې پهلووي او گوګهنډ دښارونو څخه تيريدله او دا هغه ځاې چې هغه پاته څلورو جنرالانو د خواص خان د ماتې او ځپلو له پاره غوره کړې و .

له يوه لورې د مالديو ټولو جنرالانو دخواص خان د را څملولو او ځپلو له پاره د جنګ داسې پلان او جال تيار کړې و چې په ربښتيا هم دخواص خان له پاره مرګونې تماميدې شو ، خو دبله اړخه خواص خان هم د ټولو خبرونو څخه خبريده ،دهغه مخبرانو هغه د مالديو د جنرالانو د ټولو پريکړو څخه خبراوه نو په دې خاطر خواص خان د پهلووي او گوګهنډ په لور داسې سفر کاوه چې ورځ به وه ، کله چې يوه شپه ناوخته دې سيمو ته ورسيد نو يو ستروينه تويونکې انقلاب را منځته شو .

هغه داسې چې يوه ورځ ، د نيمې شپې نه مخته په داسې حال کې چې د راجه مالديو جنريل دهنابهايی د پهلووي ښاره بيرون دخپلو لښکرو سره پرا وکړې و نوخواص خان هم دخپل لښکر سره هملته و ورسيد . دهنابهايی ګمان هم نه کاوه چې خواص خان به داسې لاره بدلوي اوددې په لور به راځي او دده په لښکر باندې به ناڅاپی يرغل کوي . په دې خاطر هغه اودهغه لښکر ټول په ژور خواږه خوب ويده شوي وو . خواص خان دهغوې دهمدې غفلت نه ګټه پورته کړه او په هغوې يو توپانې ملاماتونکې مرګونې حمله وکړه .

د شپې په تيارو کې د دهنابهايی په ويدو ځواکونو د خواص خان دا وينه تويونکې حمله ډيره بريالۍ وه . دهنابهايی دخواص خان له لاسه ډيره بده ماتې وخوړه اود خپل پاته تښتيدلې لښکر سره يو دپلودي دښار په لورې و تښتيد . خو خواص خان دهغه د تيښتې لاره و ترله او دښار په لور په تللې لاره يی خپل عسکر ځاې په ځاې کړل په دې اساس دهنا بهايی مجبور شو چې د پوکهرن په لور منډه کړي تر څو دخپلو پاتو پنځه کسو نورو جنرالانو ملګرو سره يو ځاې شی.

خو داسې څرګنده شوه چې په دې اړه هم دهنا بهايی ته تقدير برې نه و ليکلې . ځکه خواص خان او لښکرو يی هغه تعقيب کړ ، دهغه لښکر يی په ځاې ځاې کې له منځه يوړ او پخپله دهنابهايی يی هم له منځه يوړ. په دې توګه خواص خان په پهلووي ښار باندې پرته له دې چې څوک پرې خبر شي د شبې شپې ولکه وکړه .

د دهنابهايی د وژلو او د پهلووي ښار د ولکې کولو وروسته خواص خان دخپل نايب جلال خان جالو سره يو ځاې دپوکهرن په لور وخوزيد. دپوکهرن به بيرون د مالديو پنځه واړه جنرالان هغه ته په سنګر کې منتظر ناست و و . هغوې تمه دلوده چې هغوې به خواص خان د پوکهرن او پهلووي تر منځه په لاره کې له منځه يوسي ، خو هغوې په دې نه پوهيدل چې خواص خان به ناڅآپي لاره بدلوي او دهنابهايی به دخپل ټول لښکر سره يوځاې له منځه وړي.

پوکهرن ته په رسيدو سره هم خواص خان د دښمن په لښکرو باندې شبخون وکړ . اوبيا د پوکهرن به بيرون دشپې په تيارو کې سخت جنګ ونښت. په دې جنګ کې هم د مالديو پنځه واړه جنرالان د خواص خان او جلال خان جالو په لاسو د مرګ سره مخ شول او دهغوې

پنځه واړو سالارانو لښکرې هم دتيغه تيرې کړل شوې. اوس نو خواص خان او جلال خان دواړه د سيوان په لور په ګړندۍ توګه ور روان وو.

کله چې راجه مالديو ته خبر ورسيد چې خواص خان دخپلو شبخون حملو په واسطه دهغه ټول جنرالان ، سالاران او لښکر ې له منځه وړې دي نو هغه ډير وارخطا شو ، په هغه باندې دومره ويره راغله چې دخواص خان د مقابلې له پاره د سيوان څخه د راوتلو په ځاې يې د تيښتې لاره ونيوله. دهغه د تښتيدو وروسته خواص خان د سيوان کلا دکوم مزاحمت ن پرته تر لاسه کړه.

دبله اړخه شيرشاه سوري دخپل لښکر سره يو ځاې د ساميل څخه د اجمير په لور روان شوې و . په لاره کې يې د سوجت او پالې ښار ګوټې دکوم مقاومت پرته تر لاسه کړل او په دې توګه اجمير ته ورسيد.

د اجمير کلا هم ډيره پښه او مستحکمه وه . ددې کلا د خوندي ساتلو په خاطر هلته زيات شمير عسکر او خوراکې توکې موجود وو . دکلا قومندان شنکر بهايې نومېده چې يو راجپوت وو ، اوپه راجپوتانو کې د خپلې ميړانې په خاطر ډير مشهور شوې هم و . شيرشاه سوری ته د خواص خان د فتوحاتو په اړه اودا چې هغه په سيوان باندې ولکه کړې ده او راجه مالديو يې دهغه ځآپه تيښتې ته اړ کړې دې. دبله اړخه مالديو ته هم د سيوان څخه د تيښتې په وخت کې دا خبر ورغلې و چې شيرشاه سوري د اجمير دنيولو له پاره هغه لورې ته ورخوزيدلې دې نوپريکړه يې وکړه چې دشپې له اړخه به په شيرشاه سوری باندې شبخون کوي .تر څو داجمير دښار څخه د هغه کلابندې پاې ته ورسوي اوپه خپله د اجمير ښار ته ور ننوځي اوهملته په کلا کې ځان کلابند کړي اود شيرشاه مقابله وکړي.

دشيرشاه سوری مخبرانو هم شيرشاه دراجه مالديو ددې ارادو څخه خبر کړې و ، په دې خاطر شيرشاه سوری خپل موجود لښکر هم په دوو برخو باندې وويشه ، دهغې يوه برخه يې خپل زوې عادل خان ته ورکړه اوهغه ته يې داجمير دښار کلابندۍ ته ددوام ورکولو په اړه حکم وکړ. خو دلښکر بله برخه يې د راجه مالديو د ځپلو له پاره هغه لورې ته و استوله. دا د راجه مالديو خوش قمستي وه چې هغه وچې شيرشاه سوری دهغه په لور دخپلو لښکرو سره وخوزيد نو د مالديو ماما ديوارچوهان هم دخپل ستر لښکر سره يوځا ې دمالديو د ملاتړ له پاره هغه لورې ته ورسيد. دواړه ماما او خورين په خپلو منځو کې سلا وکړه ،اوبيا دهغه لارې څخه چې شيرشاه سوری پرې را روان وخلور خلور ميله لرې شاته ولاړشي، او کله چې شيرشاه سوری دهغې لارې څخه تيريږې نو مالديو او ماما يې ددواړو خواو څخه پرې ډيره ځواکمه حمله وکړي. د بله اړخه راجه مالديو به هڅه وکړي ترڅو شيرشاه سوری و نيسي او ژوندې ترې ولاړ نه شي.

خو شيرشاه سوری هم ډير پوه او محتاطه حکمران و. دهغه جاسوسانو هرې لورې ته خپاره شوې و ، دهغه جاسوسانو هغه ته خبر ورکړې و چې دکومې لارې څخه چې هغه تيريږي دهغې څخه څو ميله واټن کې راجه مالديو او ماما يې ديوارچوهان په سنګرونو کې ناست دي ، شيرشاه سوری د خپل احتياط سره خپل سفر داسې برابر کړ چې هغه دشپې له اړخه هغه ځآې ته راورسيد چې ماما اوخورين دواړه په کې پټ شوي وو ،بيا دشپې په همدې تيارو کې شيرشاه سوری د خپل لښکر يوه برخه هملته په سنګر کې کينوله اوپه خپل د بلې برخې لښکر سره يوځاې يې د راجه مالديو د ماما په لښکر باندې حمله راوړه . چوهان هم په خپل وار د شيرشاه سوری په لښکر باندې د غضب نه ډکه حمله وکړه خو دشيرشاه سوری سره مقابله څه اسانه کار نه و . په دې خاطر د لړ څه جنګ وروسته د ديوارچوهان لښکرې بد حاله شوی او په ليکو کې يې زړه بداوې خپور شو.

ترځنګ یې راجه مالدیو هم خبر شوې و چې شیرشاه سوری یې په ماما دیوال چوهان باندې یرغل کړې دې ، نو هوډ یې وکړ چې دشاله مخه په شیرشاه سوری باندې حمله وکړي ،خو کله چې هغه شاهراه ته راورسید نو هغه کوچنۍ ډله چې شیرشاه سوری دلته په سنګر کې کینولې وه هغوې په توپانې توګه د مالدیو په فوځونو باندې شبخون راوست.

څرنګه چې د شیرشاه سوری دالښکر د شمیرې له اړخه ډیر کم و په دې اساس هغوې د راجه مالدیو سره د مخ په مخ د مقابلې څخه ځان ساته ،بلکه د هغه او دغې لورې یې پرې حملې کولې او په دې توګه یې د مالدیو دلښکرو مخه ونیوله او هغه یې په یوه ډول په جنګ کې مصروف و ساته . دهغوې مقصد هم همدا و ځکه هغوې غوښتل چې راجه مالدیو و نه توانیږي دخپل ماما کومک ته ور ورسیږی اودشیرشاه سورې په لښکرو باندې شا له اړخه حمله وکړي

تر دې وخته پورې شیرشاه سورې د راجه مالدیو د ماما لښکر په پوره توګه ځپلې و. خو کله چې سهار شو د شیرشاه سوری لکه دمار خوړلې په توګه د مالدیو په لښکر هغه وخت د شا له اړخه حمله وکړه کوم وخت چې راجه مالدیو دشیرشاه سورې دهغه کوچنۍ ډلې لښکرو ترشا روان و .

کله چې د شیرشاه سوری دغه کوچنې لښکر د مالدیو تر مخه په منډو و ، په دې خبر شول چې شیرشاه سوری په مالدیو باندې دشا له اړخه یرغل راوړې دې او ترځنک یې هغه د مالدیو د ماما دیوال چوهان لښکر ټول له منځه وړې دې نوبیا دهغوې زړونه هم ډیر ستر شول ، بیرته راستانه شول او دمالدیو په لښکرو یې دمخې له اړخه حمله وکړه . راجه مالدیو تر ډیره پورې دغه دوه اړخیزه حمله ونه شوه زغملاې ، نوپه دې خاطر دمیدانه وتښتید او د ابوګې په غرونو کې یې پناه واخسته.

شیرشاه سوری د مالدیو دماما چوهان په پراو ولکه وکړه او دهغې وروسته یې د ابوګې دغرونو په لور مخته ولاړ. خو دلته هم راجه مالدیو پرې ډیرې خطرناکه حملې پیل کړې. خوشیرشاه سورې دهغه حملې دفعه کړې او مخته ولاړ. کله چې مالدیو ته ډاګیزه شوه چې په دې غرونو کې هم دشیرشاه سوری حملې دهغه له خطرناکې ثابتیږي نو دخپل دغه سنګر څخه هم و تښتید او د سانچور په لور ولاړ. د سانچور کلا د جودپور به جنوب غرب کې یو سل اوشل میله واټن کې پرته ده ، دا کلا د ایوان څخه اویا میله واټن لري. د ابو دغرونو څخه د وتلو وروسته د سانچور په لورد تللو په ځای شیرشاه سورې د مالدیو ښار جالورته ولاړ، دا ښار د جودپور څخه پنځه اویا میله جنوب لورې ته پروت دې ، ترځنګ یې خواص خان ته هم خپل قاصد ولیږه او ورته یې حکم وکړ چې دخپل لښکر سره یو ځای دې سیوان څخه را ووزي او د مالدیو پر خلاف دې د سانچور په لور ولاړشي. دشیرشاه سوری دپیغام د وررسیدو سره سم خواص خان د سیوان څخه راووت او د مالدیو د ځپلو له پاره د سانچور په لور رهي شو.

دشیرشاه سوری په غیر حاضرۍ کې هم دهغه زوې عادل خان د اجمیر دښار کلابندي جاري ساتلې وه . هغه وخت چې شیرشاه سوری د راجه مالدیو اودهغه دماما دیوال چوهان دځپلو له پاره د اجمیر څخه را ووت ،نو هلته د راجه مالدیو بهترین سالار شنګربهایې په عادل خان باندې حمله راوسته.

شنګربهایې دا فکر کاوه چې دشیرشاه سوری زوې عادل خان دجنګ پوره تجربه نه لری نو دشیرشاه سوری په غیاب کې به په اسانۍ سره هغه ته ماتې ورکړي او په دې توګه به د مالدیو هغه ماتې خوړلې لښکرې چې د لورې ته راتښتې حوصلې لوړې شي اوپه یوه ځای کې به راټول او د شیرشاه سوری مقابلې ته به چمتو شی.

هغه په همدې آند سره په عادل خان باندې حمله وکړه. عادل خان هم یو زړه ور او باتوره قومندان و ،هغه هم هره لمحه د شنګربهایی د حملې انتظار درلوده. په دې اساس هغه د شنګربهایی دغه ناڅاپی یرغل هملته تم کړ او بیا یی پرې ځوابې حمله وکړه.

تر لږه وخته پورې د اجمیر دښاره بیرون دد ې جنګ لمبې بلې وې. د جنګ زور و شور په عامو خلکو کې هم احساسیده ، ان تر دې چې عادل خان شنګربهایی ته ډیره بده ماتې ورکړه. دې ماتې خوړلو وروسته شنګربهایی غوښتل بیرته و تښتې او د اجمیر په کلا کې یو ځل بیا ځان کلابند کړي خو عادل خان پرې نه ښود هغه یی پسې واخست ، ان تردې چې هغه یی له تیغه تیر کړ او دهغه لښکر یی هم یو په بل پسې له منځه یوړ. او دشیرشاه سوری په غیاب کې یی د اجمیر کلا د خپلې ولکې لاندې راوړه.

پخپله شیرشاه سوری د مالدیو د ځپلو له پاره خوا ص خان ته دحکم کولو اود سانچور په لور دهغه د ور استولو وروسته د جالور په لورولاړ. په جالور کې راجه مالدیو ښایسته ستر فوځ درلود. کله چې هغوې ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری پرې حمله کوي نوهغوې د خپله اړخه د ډیرې بهادرۍ څرګندونه وکړه او د جالور دښاره بیرون راووتل او د شیرشاه سوری مقابله یی وکړه . خو په هغوې کې د شیرشاه سوری او دهغه دلښکر په څیر میړانه نه تر ستر ګو کیده . دجالور دښاره بیرون شیرشاه سوری پر هغوې یوه سخته حمله وکړه ،او د لږې شیبې جنګ وروسته یی هغوې دنشت سره مخ کړل او پخپله یی د جالور په ښار باندې ولکه وکړه. تر دې وخته پورې خواص خان هم دخپلو لښکرو سره یوځاې سانچوته رسیدلې و. راجه مالدیو هم دخپل مرکزی لښکر سره همدلته قیام کړې و . کله چې راجه مالدیو ته خبر ورکړل شو چې خواص خان دهغه د تعقیب پسې دلته سانچور ته را روان دې نوهغه د سانچور څخه هم دتیښتې اراده وکړه او په بل کوم ځاې کې یی دپنا اخستو لټون پیل کړ. خو د سانچور مشرانو او پخپله دهغه د فوځ سالارانو هغه ته مشوره ورکړه چې تر څو به هغه دخواص خان اوشیرشاه سوری تر مخه ځغلې ،هغه ته خپلو سالارانو دامشوره هم ورکړه چې هغه د ې یو ځل په ډاګه د شیرشاه د سالار خواص خان په مقابله کې و جنګیږې ،نوکه چیرې په دې جنګ کې مالدیو دماتې سره مخ شي نو دمالدیو د لاسه هیڅ هم نه ځي ځکه چې پخوا هم هغې ځلې ماتې خوړلې ده . خو که چیرې په دې جنګ کې خواص خان ماتې وخوري نودهغې ګټې به ډیرې زیاتې وي.

په دې توګه به دخلکو په فکرونو کې دا خبره له منځه ولاړه شی چې دشیرشاه سوري سالار خواص خان ماتې خوړونکې نه دې. اوددې فتحې بله ګټه به داوې چې دپرلپسې ماتې خوړلو په اساس چې دمالدیو د فوځونو حوصلې څومره خرابې شوي دي هغه به بیرته ځواکمنې شی. راجه مالدیو د خپلو سالارانو دغه وړاندیزو مانه اودسانچور دښاره بیرون یی د خواص خان د مقابلې له پاره هوډ وکړ.

کله چې مالدیو خبر شو چې خواص خان د سانچور ښار ته را نژدې شوې دې نوبیا هغه د سانچور دکلا څخه بیرون راووت اودخواص خان دلښکرو په مخه کې و درید. خواص خان په خپل ژوند کې دداسې پیښو سره ډیر ډیر مخ شوې و ، په دې خاطر کله چې مالدیو دښاره راووت اودهغه لاره یی و نیوله نوهغه ته په دې اړه کومه حیرانتیا پیدا نه شوه ، مالدیو دخواص عسکرو ته د دمې او ارام کولو مهلت هم ورنه کړ اوپه ډیر ځواک سره یی دخواص خان په عسکرو باندې حمله وکړه. مالدیو فکر کاوه چې څرنګه چې دخواص خان عسکرو په پرلپسې توګه مزل کړې دې او لږ لږ واټنونه یی وهلي دي نو د هغوې د ستومانتیا په اساس به هغوې ددې مقابلې توان و نه لری او ان په همغه لمړۍ حمله کې به له منځه ولاړ شي. خو دخواص خان په جنرالانو کې دا نه وه چې ددښمن په مقابل کې دې غاړه ښکته کړي. دمالدیو دحملې په مقابل کې د خواص خان عسکرو هم بلمقابل یرغل وکړ.

دخواص خان دا حمله هم ډیره عجیبه وه . هغه د تکبیر اوازونه کول او لښکریی هم ورسره دا غږ را غبرګاوه . د لږې شیبی وروسته د ګړندي جنګ وروسته دمالدیو لښکر د خواص خان په لاسو مات شوې و او زیات شمیر یی له منځه تللي وو . پخپله مالدیو د راجپوتانه په بې نومه سیمو کې پناه واخسته ،اوس نو هغه دشیرشاه سوری له پاره یو ډول بې ضرره ګرزیدلې و ، په دې توګه خواص خان د سانچور په کلا باندې ولکه وکړه.

شیرشاه سوری هم د جالور ښار په خپلې ولکې کې واخست اودهغې د ولکې وروسته یی د سانبهر او کچاون شارونو ته مخه کړه . دا دواړه ریاستونه دجودپور د کوچنیو ښارګوټو څخه ګڼل کیږی ، کچاون د جودپور په شمال شرق کې په ۱۲۸ میله واټن کې پروت دې او د اجمیر د ښار څخه میله شرق کې واقع دي . او سانبهر هغه ته ورنژدې دې

دا دواړه ښارونه د عسکری اړخه ډیره مهم او ستراتیژیک اهمیت لري ځکه چې دا د اجمیر ، امبر او شیخاوایی د ماروړان سره یو ځاې کوي. اوس نو شیرشاه سوري د مالدیو د سلطنت په ډیرو برخو باندې ولکه کړې وه ، د کچاون او سانبهر په لورد تللو په وخت کې د د ې ځآیو خلکود شیرشاه سوري د لښکرو تر مخه لږ څه مقاومت وکړ خو شیرشاه سوری هغه مقاومت له منځه یوړ او په دې دواړو ښارونو یی هم ولکه وکړه .

د دې دواړو ښارونو دولکې نه وروسته شیرشاه سوری دخواص خان سره بیرته یوځاې شو ، اوس نو دهغوې تر مخه دري ښارونه هر یو چتوړ ، کالنجر او بهانې پراته وو . شیرشاه سوري د ټولو تر مخه د مشهور ښار د چتوړ دکلا د نیولو په لور مخه کړه .

په هغو وختو کې د چتوړ راجه اودهي سین و ،کله چې هغه ته خبر ورسید چې شیرشاه سوري دخپل متحده لښکرسره یو ځاې د چتوړ دنیولو په لور په ډیره ګړندی توګه را روان دي ، نو هغه ډیر اندیښمن شو ، دخپلو سالارانو غونډه یی راوبلله. ټوله سلا وکړه چې د شیرشاه سوری سره جنګ کول خپل مرګ ته بلنه ورکول دي نو په دې اساس هغوې باید دشیرشاه سوری اطاعت او فرمانبرداری ته غاړه کیږدي.

راجه اودهي سینګھ دا وړاندیزو مانه ، په دې اساس کله چې شیرشاه سوری دچتوړ ته دولس میله واټن پورې ورنژدې شو نو اودهی سینګھ دهغه په خدمت کې را حاضر شو او دښار کونجي یی دشیرشاه سوری تر مخه ډالی کړه . په دې توګه چتوړ د جنګ پرته دشیرشاه سوری په ولکه کې پریوت.

۸۰

د راجپوتانه دنیولو له پاره دشیرشاه سوري تر مخه اوس یو اځې دبندیل کهنډ سیمه پرته وه . په بندیل کهنډ کې دوه ستر ښارونه پراته وو چې یو یی کالنجر نومیده او بل یی بهانه ،اوس نو شیرشاه سوری دد ې دواړو ښارونو د سوبه کولو هوډ کړې و .

دبندیل کهنډ دنیولو له پاره لمړی شیرشاه سوري دخپل متحده لښکر سره یو ځاې د سانچور نه مخته کچوراهه ته راغې او همدلته یی قیام وکړ . او کچوراهه یی د خپل فوځ مرکز و ګرځاوه . همدلته یی دخوراک ذخایر را ټول کړل تر څو په کالنجر باندې دحملې په وخت کې یی لښکر ته دهمدې ځایه خوراک او نور د اړتیاوړ شیان برابر کړي. د دې وروسته بیا شیرشاه سوری د کالنجر په ښارونو باندې د حملې له پاره ورمخته کیدل پیل کړل.

بندیل کهنډ د اسې سیمه ده چې اوربنت په کې کم کیږي ، حاصلات یې هم ډیر کم دي ، زراعتي سیستم یې هم خراب و ، دهقانانو ته په اسانۍ سره روزي نه رسیدله . او نه یې خپل فصلونه په ارامۍ او ډاډ سره تر لاسه کولاې شول . په دې سیمه کې به چې د چا سره د غلو اوداړه مارانو مرسته نه وه هغه په کې ژوند نه شوکولاې . ستر ستر غرونه او د نه تیریدو وړ ځنګلونه یې درلودل ،دغه ټول ماحول پخپله یو ایماندار ه وګړې هم غلا او ډاکې ته اړکاوه.

هماغه و چې شیرشاه سوری ترټولو دمخه دخپل لښکر سره یو ځاې د کالنجر په لور مخه کړه ، دکالنجر یوه کلا دغره په څوکه پرته ده او د سمندر څخه یې ۱۲۰۳ فټه هسکوالې درلود. محیط یې په څلورو یا پنځه میلو شاوخوا کې و . شاوخوا ته یې هم ټول غرونه پراته وو ، ددې غرونو تر منځه ۱۲۰۰ ګزه ستر خندق کینل شوې و چې دتیریدو وړ نه ګڼل کیده . ترخنګ یې ددې کلا دیوالونه هم ډیره ستر او عمودي شکله و چې پورته والې ییې ۱۵۰ فټو څخه تر ۱۸۰ فټو پورې رسیده. دکلا څلورو خواو ته دیوالونه و.

دکالنجر داکلا د اله اباد څخه شمال غرب ته دکچور راهه څخه سل میله او شمال شرق لورې ته ۳۸ میله د پنې څخه شمال شرق او ۲۵ میله د ریوړا دښار په لور پرته ده.

شیرشاه سوري دې کلا ته د رارسیدو سره سم په یو لوړ ځاې کې دخپل لښکر سره یوځاې پراو وکړ اوبیا یې دکالنجر دکلا په کتلو پیل وکړ. هغه د کالنجر د کلا دنیولو له پاره دهمغه پلان څخه کار واخست چې د راې سین او چندریري دکلاګانو د نیولو له پاره یې عملې کړې و.

شیرشاه سوری دخواص خان سره یو ځاې د کالنجر کلا کلابنده کړه خو خپل ځوې جلال خان یې د بهانې د نیولو په لور ولیږه. هغه ته یې حکم وکړ چې بهانې کلابنده کړی او د ولکه کولو هڅه یې وکړي. تر څو د بهانې څخه دلته د کالنجر کلا ته دراچپوتانو بسپنه را ونه رسیږي. په دې توګه به دهغوې هیلې له منځه ولاړې شي او کالنجر به په اسانۍ سره سوبه کړل شي.جلال خان هم هلته د ورتلو سره بهانې کلابند کړه او د څو ورځو کلابندۍ نه وروسته یې هغه په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخستله.

د کالنجر دکلابندۍ نه سمدستي وروسته شیرشاه سورې ته دا ډاګیزه شوه چې دکالنجر د دیوالونو جوړښت داسې دې چې دتوپ ګولۍ پرې اغیزه نه شی شیندلې ،په دې خاطر هغه د کالنجر د ولکه کولو له پاره بله لاره خپله کړه.

شیرشاه سوری د پښو ختو لوښې جوړ کړل ، هغه یې دبارودو نه ډک کړل او په هغې کی یې پټاکۍ کیښودې بیا یې خپلو عسکرو ته حکم وکړ چې دې لوښو کې ایښوول شوو پټاکیو ته اور ورته کړي او د کلا دننه یې ور ګذار کړي،څه وخت چې دکلا په اوسیدونکو باندې د بارودو نه ډک دغه لوښې د اور دسکروټو په څیر ور پریوځي نو په ښار کې به اور ولګیږي ،په دې توګه به دښار خلک خپله وسله په زمکه کیږدي او تسلیم به شي.

د شیرشاه د حکم سره سم دهغه لښکر دبارودو دغه ډک لوښې د اور دبخرکو په څیر کلا ته ورغورځول چې په پایلو کې یې د کلا په ډیره برخه کې اور ولګید ، دبدقسمتۍ څخه ، دباروتو یو ډک لوښې هغه وخت بیرته په باروتو کې را پریوت چې ددیوال سره ولګید او د دیوال څخه د تیرید و په ځاې بیرته راستون شو. دهغې په واسطه د باروتو په امبار کې اور ولګید اوشیرشاه سوری چې په خپله هملته ولاړو هم د باروتو په دې اور کې وسځید. هغه سپاهیان چې دا کار یې تر سره کاوه هغوې هم ټول په دې اور کې لو لوپه شول، دشیرشاه

سوری نیمایی وجود بلکل سوزیدلې و ، هغه یی په همدې حال کې خپلې خیمې ته راوست خو دهغه حالت هره لمحه دخرابیدو په لور روان وو.

شیرشاه سوري ته دخپلې مړینې په اړه یقین پیدا شو نو سمدستي یی خواص خان راوباله ، خواص خان په منډه منډه دشیرشاه سوری خیمې ته راغې ،شیرشاه سوری ورته په ډیر شفقت سره وویل چې:

خواص خانه زویه !تا زما له پاره هغه څه وکړل چې له تاخخه یی د کولو هیله کیده . داسې وګڼه چې تا زما د هیلو او امیدونو نه پورته زما سره په ټولو فتوحاتو کې برخه واخسته. خو اوس چې دکومې پیښې زه ښکار شوې یم داسې بریښې چې دا به زما په مړینه باندې منتج شي. دا هم شونې ده چې زه به د څو لمحو میلمه و اوسم. ځکه چې مرګ همدا اوس زما سره پټونې کوي. خو ګوره زویه !ددې نړۍ څخه دکوچ کولو دمخه زما اخري هیله داده چې زه غواړم چې د کالنجر دسوبې خبر د خپلې مړینې څخه مخته واورم. او له تاخخه غواړم چې دخپلې میړانې او بهادرۍ له مخې دا کار سمدستي تر سره کړې او دا خبر ماته راکړې.

دشیرشاه سوری دې خبرو خواص خان د اور په سکروټو کینوه. څرنګه چې د باروتو په واسطه دښار په یوې برخې کې اور لګیدلې و او دښار ساتونکې د اور په مړه کولو مصروف و . خواص خان دهمدې موقع نه په ګټې اخستلو سره د کلا په دیوالونو باندې د رسیو پاتخې جوړې کړې او د په دیوالو د ورختولو کار یی په ډیره بیړه باندې تر سره کړ. په دیوالو دخواص خان د ورختلو سره سم هلته په ښار کې یو قیامت را غې ، هغه ټول هغه ساتونکې چې دد بوالو سره تر څنګ یی دنده تر سره کوله له منځه یوړل. او د کالنجر په دیوالو یی ولکه وکړه.

دکالنجر په دیوالونو باندې د ولکې کولو سمدستې وروسته خواص خان لاندې ښکته شو او د شهرپناه دروازه یی پرانسته خپل لښکریی ښار ته را ننویست. د لږ څه مزاحمت اومقاومت وروسته یی په ټوله کلا باندې ولکه وکړه ، هغه وخت چې د کالنجر د کلا د سوبې خبر شیرشاه سوری ته راورسید و نو هغه د ځنګندن په اخري پړاو کې و او کلیمه طیبه یی لوستله. هغه په سجده پریوت او دخپل خدای شکر یی ادا کړ او په همدې وخت کې یی روح د جسم څخه پرواز وکړ. (انا لله وانا الیه راجعون)

۸۱

کملاوتي او مهاکوي دواړه د فدایی خان د قبیلې په یوې خیمې کې ناست وو. هغوې ېې په زنځیرونو کې داسې را نغاړلي وو چې د تیښتې لارې پیدا نه کړي . دواړو په خپلو منځو کې خبرې اترې کولې . په همدې وخت کې خیمې ته خواص خان ، ګنګا ، نیرمل ، اوفدایی خان یوځای ورننوتل.دهغوې څلورو واړو په یو ځای کتلو سره کملاوتي ډیره خفه اوحیرانه شوه . هغې وکتل چې ګنګا دخپل ښکلي زوې سره ولاړه ده . دګنګا او نیرمل په کتلو سره د کملاوتي دخولې څخه په ناڅاپي توګه را ووتل چې ایا تاسو دواړه ژوندي یاست ؟ په ځواب کې ورته ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیره عجیبه توګه کتل. په دې وخت کې د کملاوتي حالات ډیره خراب شوي و. ګنګا ورته د لږ څه په غور سره دکتلو نه وروسته وویل:

ګوره کملاوتي !دد نیا په دې ژوند کې نرمي هم شته او سختي هم. نیکې هم شته او بدي هم. خوشحالي هم شته او خفګان هم. محبت هم شته او نفرت هم. خو تا دا ټول جذبات له منځه وړي دي او له ځانه دې یو شیطاني قوت جوړ کړې.

ته چې کله د لمړۍ ځل له پاره دلته راغلې او تیرمل ته دې دا ټول حقیقت وویایه او هغه دې د خپل ځان سره د ملګرې کولو هڅه وکړه نو دا فکر کاوه چې د نیرمل د باوری کیدو وروسته به ته زما خاوند خواص خان وو ژنی. خو په هماغه ورځ چې تا د نیرمل سره خبرې وکړې نو نیرمل زه او زما خاوند خواص خان دواړو ته دا ټوله پیښه وویله. او د همغې ورځې وروسته زه اوزما میړه به دورځې له اړخه ویده کیدو اود شپې له اړخه به موپهره کوله. ما خوته خپل میړه ته راواده کړې اودهغې ښځه مې کړې اوپه دې توګه مې غوښتل پر تا احسان وکړم اوستا په زړه کې راپاریدونکې دغه توپان په یوه ډول په مینه بدل کړم ، زما آند داو چې ته به زما د میړه د ښځې کیدو وروسته دهغه د وژلو د پلان څخه لاس واخلې اودهغې د ښځې په ځیر دهغه خدمت وکړې. اوپه دې توګه به ستا انتقام په محبت اومینه باندې بدل شي،

خو تا تل زما او زما د میړه د مړینې پروګرام تر لاس لاندې نیولې و. زما د میړه پر خلاف دې د بدلې د اخستلو پلان جوړ کړ. کملاوتي واوره !تا زما په سر کې د کونډتون ایرې ، او زما په غوږونو کې د ګولونو په ځاې د خاورو د اچولو هڅې وکړې. تا زه د کونډ توب ننبه ګرځولم.

ګنګا ورته بیا وویل:

ګوره کملاوتي ! ته به خامخا غمژنه شوې ېې. چې ستا دواړو ملګرو زه او نیرمل دواړه وژلې یو اودهغې قتل په اړه یې تاته خبر هم درکړې و . خوستا د معلوماتو په خاطر باید ووایم چې زما او د خواص خان نه علاوه چې د نیرمل دوژلو له پاره کوم دوه کسه قاتلان دمهاکوییې له اړخه را استول شوي و هغه زمونږ د ساتونکو له اړخه ووژل شول او دهغې پر ځاې مو نږ خپل ساتونکي در ولیږل تر څو ستا ټول پلانونه کشف او تا د څارنې لاندې ونیسي. هغوې دواړه زمونږ خلک و او هغوې تاته په رواغو وویل چې ګنګا و نیرمل دواړه یې وژلی دي.

ګوره کملاوتي مونږ اوس د کالنجر ښار هم فتحه کړ، اوس به لښکر بیرته د سهسرام په لور کوچ کوی. ځکه په د ې جنګ کې شیرشاه سوری شهید شوې دې او مونږ دهغه لاش سهسرام ته منتقلوو. ته او مهاکوییې دواړه به خپل پاته ژوند په همدې زنځیرونو کې تیروئ ، اوپه همدې قبیلې کی به یې تیروئ.

ددې خبرو وروسته ګنګا خپل نازکه لاسونه د خواص خان د ملا ځخه را چاپیره کړل اوپه ډیره مینه یې ورته وویل چې : راځه چې نور ددې ځایه ځو. په دې وخت کې کملاوتي چغې کړې او ګنګا ته یې وویل چې :

ګنګا خور پ لږه شیبه صبر وکړئ ، زه تاسو ته څه ویل غواړم. دهغې وروسته چې تاسو کومه سزا ماته راکوئ زه به یې و منم

خواص خان اوګنګا د کملاوتي په لور وکتل او رته یې وویل چې:څه ویل غواړې همدا اوس یې ووایه.

ګوره ګنګا ! ته یوه ډیره ستره ښځه یې. زه ستا په پرتله هیڅ هم نه یم. بیا هم چې کومه ګناه له ما څخه شوې ده زه دهغې په اړه ستاسو دواړو څخه ښښنه غواړم. او ژمنه کوم چې په راتلونکې کې به د یوه مخلصه ښځې په ځیر دنده تر سره کوم.اودخواص خان په خدمت کې به یم. په دې اساس ماته ښښنه وکړئ.

ګنګا ورته په ډیر غضب سره وویل چې: تاته په هیڅ صورت ښښنه نه شي کیدې. دښښني مطلب به داوي چې ته هر وخت چې وخت وموميې په ما او زما په میړه به حمله کوې.

کملاوتي ورته یو ځل بیا وویل چې: ګوره ګنګا خورې! زه تاته دا ډاګیزه کوم چې زه دخواص خان د زویې مور کیږم. په دې خاطر له ماسره ظلم اوتیرې مه کوئ. ګنګا ورته یوځل بیا په ډیره قهر سره وویل چې: کملا! د ماربچې چې لوې شي نو دهغه څخه زهری چیچونکې مار جوړیږي. خو زه تاته دا هم ډاګیزه کول غواړم چې خواص خان تاته طلاق درکړې دې، اوس ته په خوشحالۍ سره دمهاکوي سره واده وکړه او د محترم فدایی خان په دې خیمه کې په زنځیرونو کې تړلې دخپل واده مراسم په ځاې کړه، اوس نو ستا زما د میړه خواص خان سره هیڅ ډول اړیکې نه شته. ته ازاده یې، هرڅنګه چې غواړې همغسې ژوند کوه.

د ګنګا په دې خبرو باندې کملاوتي خپل سر ټیټ کړ او په زوره زوره یې په ژړا پیل وکړ، خواص خان، فدایی خان، ګنګا او نیرمل ټول دهغې دخیمې څخه ووتل، د لږ ځنډ وروسته فدایی خان د خپلې قبیلې سره یو ځاې د بنګال په لور کوچ و کړ، په داسې حال کې چې خواص خان دخپل لښکر سره یوځاې د سهسرام په لور دشیرشاه سوری مړې په ډیره درنښت سره روان کړ.

(دشیرشاه سوری وروسته دهغه زویې جلال خان، خواص خان د خپل ځان له پاره خطر وګانه او په چل ول سره یې په داسې حال کې شهید کړچې د قران کریم تلاوت یې کاوه. د وژلو وروسته یې هغه د دهلي دلال دروازې ترڅنګ خاورو ته وسپاره. خو په دې وخت کې داسې توره سیلۍ راغله چې ورځ په شپه بدله کړه، ددې سیلۍ سره سم سخته زلزله هم راغله او ددهلی زیات شمیر کورونه یې له منځه یوړل. دخواص خان د تقوې، اخلاص او نیکو اخلاقو په اساس خلکو هغه د «خان ولي» په نامه یاد کړ. (انا لله و انا الیه راجعون)

پاې.

نېټه: ۴/۱۱/۱۳۸۹ | 24-01-2011

د استاد قریب الرحمن سعید نورې پښتو ژباړې :

1. اسلامي سیات.(مولانا ګوهر الرحمن«رح»)(چاپ شوی)
2. اسلامي ریاست.(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
3. خلافت او ملوکیت..(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
4. پرده ..(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
5. د حدیثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
6. د نبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوې دې)
7. دصلاح الدین یوبې ریښتنې پیښې(دایمان پلورونکو داستان) (التمش) (چاپ شوې دې)
8. د رسول الله(ص) د انقلاب حکمت.(سید اسعد ګیلاني «رح»)(چاپ شوی)
9. یو شمیر نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتو ژبو) چې نومونه یې زما په لیکنو کې کتلائ شئ.
10. د بایزید یلدرم تاریخي په زړه پورې ناول. (چاپ شوې دې)
11. دسلطان علاو الدین خلجیي په زړه پورې ناول. (چاپ شوې دې)
12. د شیرشاه سورې مشهور ناول(همدا اوس د چاپ لاندې دې)
13. لاسوندونه او وثیقې: د رسول الله ﷺ له وخته تر راشدینو خلفاؤ پورې (ترچاپ لاندې دې)
14. په هیواد کې دسولې دپایښت په اړه زمونږ آند (همدا اوس د کار لاندې دې)
15. مونږ او توحید د بشیر احمد لودهي لیکنه(د چاپ لاندې)
16. زیات شمیر پښتو مضامین او د انګلیسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګلیسي ژبه سیاسي شننې ، مقالې او لیکنې چې په پښتو او نګلیسي ژبو ورځپاڼو او یو شمیر اونیزو او میاشتنیزو کې خپاره شوې دي(په خواشینۍ سره چې ریکارډ یې له ژباړن سره نشته .)

د کتاب پای